

Τ.Μ.Χ.Π.Π.Α

ΔΙΑΣΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα:
Η Αναγέννηση Πρώην Βιομηχανικών Εκτάσεων
σε Αστική Περιοχή και ο Λειτουργικός
Επαναπροσδιορισμός τους. Μελέτη Περίπτωσης
για τη Νάουσα Ημαθίας.

Επιβλέποντες Καθηγητές:
Λεόντης Α.
Οικονόμου Δ.
Φοιτητής: Τσακίρης Κωνσταντίνος

ΒΟΛΟΣ 2004

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά όλους όσους με βοήθησαν για την ολοκλήρωσή της, παρέχοντας μου ιδιαίτερα χρήσιμο και κατατοπιστικό πληροφοριακό υλικό. Ειδικότερα ευχαριστώ για την πολύτιμη βοήθειά τους τον αρχιτέκτονα, πολεοδόμο μελετητή και κάτοικο της Νάουσας κ. Αλέξανδρο Οικονόμου, την κ. Ελένη Τσιόνγκα, υπεύθυνη της τεχνικής υπηρεσίας του Δ. Νάουσας, τον κ. Θωμά Δίντση, προϊστάμενο του Ο.Α.Ε.Δ. Νάουσας, τον κ. Νίκο Γαλανό, μηχανικό της Δ.Ε.Υ.Α.Ν., τον κ. Νίκο Κεραμίδα, από το Γραφείο της Αναπτυξιακής Ημαθίας στη Νάουσα, τον κ. Χ. Τρεμπελή, πρόεδρο του Εργατικού Κέντρου Νάουσας και την διεύθυνση της εφημερίδας «Φωνή της Ναούσης».

Επίσης ευχαριστώ θερμά του επιβλέποντες καθηγητές κ. Α. Δέφνερ και τον κ. Δ. Οικονόμου για την πολύτιμη καθοδήγησή τους και τις διορθώσεις που μου επισήμαναν, οι οποίες υπήρξαν καταλυτικές στην διαμόρφωση του τελικού αποτελέσματος.

Ακόμα, ένα μεγάλο ευχαριστώ στους εγκάρδιους φίλους και συμφοιτητές μου, Μιμή Δημήτρη, Μπασιακούλη Σωκράτη, Σίпка Τάσο, για την στήριξη τους και την προσφορά βιβλιογραφικών πληροφοριών σχετικών με το θέμα της διπλωματικής μου εργασίας.

Αφιερώνεται στους γονείς μου

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
1. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΠΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗΣ	10
1.1 ΑΠΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗ Η ΜΕΤΑ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗ;.....	10
1.1.1 Ορισμός.....	10
1.1.2 Αιτίες της αστικής αποβιομηχάνισης.....	11
1.1.3 Διαδικασία αντικατάστασης της εποχής της μαζικής παραγωγής του Φορντισμού από νέα συστήματα παραγωγής.....	12
1.2 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ.....	15
1.2.1 Ορισμός.....	15
1.2.2 Συνέπειες της Παγκοσμιοποίησης στο Χώρο της Πόλης.....	16
1.2.3 Χρονική Εμφάνιση του φαινομένου της Αποβιομηχάνισης στο Εξωτερικό και στην Ελλάδα:.....	20
1.3 ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗΣ.....	22
1.3.1 Συνέπειες της Αποβιομηχάνισης.....	22
α. Κοινωνικές - Οικονομικές:.....	22
β. Χωρικές:.....	23
γ. Περιβαλλοντικές:.....	24
1.3.2 Χώρο-χρονική Διάσταση του Προβλήματος της Αποβιομηχάνισης.....	25
α. Χώρος:.....	25
β. Χρόνος:.....	25
2. ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ	27
2.1 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ-ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΤΟΥ.....	27
2.1.1 Ορισμός.....	27
2.1.2 Αρχές της Αστικής Αναγέννησης.....	28
2.1.3 Διαδικασία Σχεδιασμού στην Αστική Αναγέννηση.....	30
2.1.4 Παράγοντες επιτυχίας της Αστικής Αναγέννησης.....	33
2.1.5 Χρηματοδότηση προγραμμάτων Αστικής Αναγέννησης.....	36
2.1.6 Παρακολούθηση και Αξιολόγηση της Αστικής Αναγέννησης.....	37
2.1.7 Στρατηγικές για την προώθηση του προϊόντος των Πολιτικών Αστικής Αναγέννησης.....	40
2.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ-ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ.....	42
2.3 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΜΕΝΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ.....	47

2.3.1 Η έννοια του λειτουργικού επαναπροσδιορισμού	47
2.3.2 Σχέση διαδικασίας σχεδιασμού της αστικής αναγέννησης και λειτουργικού επαναπροσδιορισμού.....	48
2.4 Η ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	52
2.4.1 Πιλοτικά Πολεοδομικά Προγράμματα (<i>Urban Pilot Projects</i>)	54
2.4.2 Η Κοινοτική Πρωτοβουλία <i>Urban</i>	59
3. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ (CASE STUDIES).....	62
Γιατί είναι χρήσιμη η εξέταση των μελετών περίπτωσης (<i>case studies</i>) χωρών του εξωτερικού που έχουν εφαρμόσει την Πολιτική της Αστικής Αναγέννησης;	62
3.1 ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΒΙΛΒΑΟ	63
Εισαγωγή.....	63
3.1.1 Γεωγραφική Θέση	64
3.1.2 Αστική Επανάπτυξη.....	66
3.1.2.1 Στρατηγική Αναγέννησης.....	66
3.1.2.2 Δικτύωση	66
3.1.2.3 Ολοκλήρωση της μητροπολιτικής περιοχής.....	67
3.1.3 Νέα διεθνής εικόνα	68
3.1.3.1 Μια πόλη για την Τρίτη Χιλιετία	68
3.1.3.2 Μια κοσμοπολίτικη πόλη	69
3.1.4 Ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη.....	69
3.1.4.1 Βιομηχανική καινοτομία και επανάσταση στις υπηρεσίες.....	69
3.1.4.2 Εκπαίδευση και τεχνολογική εξειδίκευση.....	71
3.1.5 Το σύστημα πολιτικής οργάνωσης στη Χώρα των Βάσκων	72
3.1.5.1 Το Κοινοβούλιο της Βασκικής(<i>The General Assemblies of Biscay</i>).....	73
3.1.5.2 Το Περιφερειακό Συμβούλιο (<i>The Regional Council (Diputación Foral de Bizkaia)</i>)	73
3.1.5.3 Άλλοι κυβερνητικοί θεσμοί.....	73
3.1.5.4 Αντιστοιχία διοικητικών επιπέδων και Σχεδίων που σχετίζονται άμεσα με την Αστική Αναγέννηση	74
3.1.6 Σχέδια στα πλαίσια της Αστικής Αναγέννησης.....	74
3.1.7 Δημόσια Επιχείρηση υπεύθυνη για την Αστική Αναγέννηση της Μητροπολιτικής Περιοχής του Μπιλμπάο.....	82
3.1.7.1 Επιχείρηση-Εμπλεκόμενοι φορείς.....	82
3.1.7.2 Αποστολή της επιχείρησης « <i>Bilbao Ria 2000</i> ».....	83

3.1.7.3 Τρόπος χρηματοδότησης της επιχείρησης «Bilbao Ria 2000»	83
3.2 ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΓΛΑΣΚΟΒΗΣ	85
3.2.1 <i>Η ιστορική πορεία της Γλασκόβης</i>	85
3.2.1.1 Βιομηχανική Παρακμή – Ο 20 ^{ος} αιώνας	87
3.2.1.2 Πολιτιστική Αναγέννηση: οι δεκαετίες 1980-1990.....	88
3.2.1.3 Αστική Αναγέννηση – Η είσοδος στη Νέα Χιλιετία	90
3.2.2 <i>Αστική Αναγέννηση</i>	93
3.2.2.1 Το Σχέδιο Πόλης της Γλασκόβης (The Glasgow City Plan).....	94
3.2.2.2 Η Κοινή Οικονομική Στρατηγική (Glasgow’s Prosperity - The Joint Economic Strategy 2003-05).....	95
3.2.2.3 Το Όραμα για το Μέλλον της Μητροπολιτικής Περιοχής της Γλασκόβης (Metropolitan Glasgow - A Vision For The Future Of The City Region).	97
3.2.3 <i>Προγραμματισμός και εκτέλεση των υπηρεσιών ανάπτυξης και αστικής αναγέννησης στα πλαίσια της γενικότερης πολιτικής σχεδιασμού στη Γλασκόβη</i>	98
3.2.3.1 Υπηρεσία Ανάπτυξης και Αναγέννησης (Development and Regeneration Services)	98
3.2.4 <i>Το σύστημα πολιτικής οργάνωσης στη Σκωτία και οι Πρωτοβουλίες Αστικής Αναγέννησης από αυτό</i>	99
3.2.4.1 Δήλωση Αναγέννησης των Κοινοτήτων (Community Regeneration Statement)	100
3.2.4.2 Κονδύλιο για την αναγέννηση των κοινοτήτων	101
3.2.4.3 Κονδύλιο για καλύτερες υπηρεσίες γειτονιών	101
3.2.4.4 Κοινοτικοί φύλακες και άλλα μέτρα κατά της αντικοινωνικής συμπεριφοράς	102
3.2.4.5 Εταιρείες αστικής αναγέννησης	102
3.2.4.6 Κονδύλιο για άδειες και εγκατελλειμένες περιοχές	102
3.2.4.7 Κονδύλιο για την ανάπτυξη ταχυδρομικών γραφείων σε αποστερημένες αστικές περιοχές	103
4. ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΠΡΩΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ	104
<i>Ιστορία της πόλης</i>	104
<i>Γεωγραφικά χαρακτηριστικά της πόλης</i>	105
<i>Διοικητική Υπαγωγή της Νάουσας και γεωγραφικά στοιχεία του Νομού Ημαθίας</i>	106
<i>Βιομηχανική Ιστορία και Κληρονομιά της Νάουσας</i>	107
Προβιομηχανική περίοδος (μέχρι το 1874).....	107

Βιομηχανική περίοδος μέχρι του Βαλκανικούς Πολέμους (από το 1874 έως το 1912)	108
Βιομηχανική περίοδος από το 1912 έως το 1940.....	111
4.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ.....	114
4.1.1 Οικονομικά Δεδομένα.....	114
4.1.1.1 Δομή της τοπικής οικονομίας.....	114
4.1.1.2 Κατανομή του ΑΕΠ.....	116
4.1.1.3 Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός.....	117
4.1.1.4 Απασχόληση – Ανεργία.....	120
4.1.1.5 Πηγές Εισοδήματος στη Νάουσα εκτός της Βιομηχανίας	122
Γεωργία.....	122
Τουρισμός.....	123
4.1.2 Κοινωνικά Δεδομένα.....	124
4.1.2.1 Δημογραφικά Στοιχεία	124
4.1.2.2 Επίπεδο Εκπαίδευσης.....	126
4.1.2.3 Κοινωνική Ευημερία	128
4.1.2.4 Κοινωνική υποδομή- εξοπλισμός.....	128
4.1.2.5 Κοινωνικές Υπηρεσίες Αστικής Περιοχής.....	130
4.1.3 Περιβαλλοντικά Δεδομένα	131
4.1.3.1 Ποιότητα Φυσικού Περιβάλλοντος πόλης και ευρύτερης περιοχής	131
4.1.3.2 Φυσικοί Πόροι.....	132
4.1.3.3 Υποδομές για την προστασία του περιβάλλοντος.....	133
4.1.4 Δεδομένα Φυσικής Δομής	134
4.1.4.1 Χρήσεις γης στο χώρο της πόλης (ΓΠΣ).....	135
4.1.4.2 Χρήσεις γης στον έξω-αστικό χώρο (ΖΟΕ)	135
4.1.4.3 Ειδικές Ζώνες Χρήσεων Γης.....	136
4.1.4.4 Μεταφορική Υποδομή.....	137
4.1.5 Εξωτερικοί Περιορισμοί & Δυνατότητες – Υπάρχουσες Στρατηγικές.....	138
4.1.5.1 Ο Νομός Ημαθίας.....	140
4.1.6 Ανάλυση SWOT – οικονομικά δεδομένα.....	143
4.1.7 Ανάλυση SWOT- κοινωνικά δεδομένα	144
4.1.8 Ανάλυση SWOT – περιβαλλοντικά δεδομένα.....	145
4.1.9 Ανάλυση SWOT – δεδομένα φυσικής δομής.....	146

4.2 ΣΥΝΘΕΣΗ – ΠΡΟΤΑΣΗ.....	147
4.2.1 Αρχές Στρατηγικής.....	147
4.2.2 Βασικές Κατευθύνσεις Πρότασης.....	148
4.2.3 Σχέδιο Λειτουργικού Επαναπροσδιορισμού.....	150
4.2.3.1 Συμπληρωματικές παρεμβάσεις φυσικού και θεσμικού χαρακτήρα.....	155
4.2.4 Ανοιχτά Προγράμματα Δράσης.....	156
4.2.4.1 Προγράμματα Δράσης για την οικονομική αναγέννηση της πόλης.....	157
4.2.4.2 Προγράμματα Δράσης για την κοινωνική αναγέννηση της πόλης.....	158
4.2.4.3 Προγράμματα Δράσης για την περιβαλλοντική αναγέννηση της πόλης.....	159
4.2.5 Ένταξη της πρωτοβουλίας αστικής αναγέννησης σε Τρέχοντα Επιχειρησιακά Προγράμματα.....	160
4.2.5.1 Χρηματοδότηση.....	160
4.2.5.2 Διαχείριση και Παρακολούθηση – Αξιολόγηση.....	161
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	162
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	167
<i>Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία.....</i>	<i>167</i>
<i>Ξενόγλωσση βιβλιογραφία.....</i>	<i>169</i>
<i>Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις.....</i>	<i>169</i>
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	171
<i>Κείμενα.....</i>	<i>171</i>
Δελτίο Τύπου 21/11/99.....	171
Έγγραφο Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης 26/10/95.....	171
Πρόσκληση σε Ημερίδα του Ε.Κ.Ν 20/11/95.....	171
Εφημερίδα «Φωνή της Ναούσης», τεύχη 24/01/01, 31/01/04, 07/02/04, 28/02/04, 27/03/04, 01/05/04, 19/06/04, 10/07/04, 17/07/04.....	171
Εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», 02/08/04.....	171
Οικονόμου Αλέξανδρος, <i>Η Βιομηχανία στη Νάουσα, από τον 19^ο στον 20^ο αιώνα</i> , Νάουσα 1999.....	171
Περιοδικό «Καθημερινή, Επτά Ημέρες», <i>Βιομηχανική Νάουσα</i> , 11/03/04.....	171
<i>Πίνακες.....</i>	<i>171</i>
Οικονομικά Δεδομένα:.....	Πίνακες 1 – 8
Κοινωνικά Δεδομένα:.....	Πίνακες 9 – 15, 20, 21
Δημογραφικά Δεδομένα:.....	Πίνακες 16 - 20

<i>Χάρτες</i>	171
Χάρτης Χρήσεων Γης, Γ.Π.Σ. Νάουσας 1984	171
Χάρτης Χρήσεων Γης-Z.O.E., Γ.Π.Σ. Νάουσας 1984	171
Χάρτης Προτεινόμενης Περιοχής NATURA 2000 για το Ν. Ημαθίας.....	171

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πόλη αποτελεί ένα σύνολο φυσικών κατασκευών, κοινωνικών και οικονομικών δομών που συνεργάζονται και αλληλοσυμπληρώνονται στα πλαίσια μιας σχέσης αιτιώδους συνάφειας για να αποτελέσουν έναν ζωντανό οργανισμό, ο οποίος εξελίσσεται με το πέρασμα του χρόνου ακολουθώντας μια συνεχή κυκλική πορεία που χαρακτηρίζεται από ναδίρ και ζενίθ στην διάρκειά της. Ο οργανισμός αυτός μετασχηματίζεται συνεχώς προκειμένου να αντεπεξέλθει στις μεταβαλλόμενες ανάγκες του ανθρώπου οι οποίες είναι και η γενεσιουργός αιτία του. Μια τέτοια διαδικασία μετασχηματισμού θα μπορούσε να ισχυριστεί κάποιος ότι αποτελεί το μηχανισμό άμυνας της πόλης απέναντι στη φθορά του χρόνου, αλλά δεν είναι σίγουρο αν οδηγεί στο ναδίρ ή στο ζενίθ της εξέλιξής της. Ακόμη και αν υποθέσουμε ότι εμπεριέχει το στίγμα της ανάπτυξης και πάλι δεν είμαστε σίγουροι για το αποτέλεσμα διότι, η ανάπτυξη έχει δύο διαστάσεις, την ποσοτική και την ποιοτική, χωρίς η καθεμία από αυτές να συνεπάγεται αυτόματα και την επίτευξη της άλλης. Είναι αβέβαιο αν μια διαδικασία μετασχηματισμού η οποία δεν ενσωματώνει προμελετημένες και σχεδιασμένες κατευθύνσεις, μπορεί να οδηγήσει σε ολοκληρωμένη ανάπτυξη. Ο πολεοδομικός ^{σχεδιασμός} έχει τη δυνατότητα να συνεισφέρει στην συνεχή πρόοδο των πόλεων κατά την πορεία τους στο χρόνο. Μπορεί να κατευθύνει θετικά το μετασχηματισμό τους. Έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει το ναδίρ και να προσφέρει νέες διαστάσεις στο ζενίθ. Ο σχεδιασμός μπορεί να ασπαστεί ένα τέτοιο ρόλο, ωστόσο, πρέπει και να το κάνει;

Ορισμένοι θα υποστήριζαν την εγκατάλειψη των υφιστάμενων γερασμένων πόλεων, συνολικά (οι πιο αδιάλλακτοι), ή τμημάτων του χώρου τους (οι πιο μετριοπαθείς), όπου σημάδια παρακμής συνδέονται με μια εκτεταμένη περίοδο ύφεσης, και θα επιδοκίμαζαν την δημιουργία νέων πόλεων, ή αντίστοιχα νέων χώρων μέσα στις παλιές πόλεις, για την αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των σύγχρονων αναγκών του ανθρώπου. Αφού η πόλη είναι ένας οργανισμός ο οποίος κάποια στιγμή γερνάει, για πιο λόγο να τον επαναφέρουμε στη ζωηρότητα της νιότης του και να μην τον αφήνουμε στη φυσική του κατάληξη; Για ποιο λόγο, δηλαδή, δεν θα πρέπει να αφήνουμε τις παλιές αρρωστημένες πόλεις μας, ή κομμάτια τους σε αποσύνθεση, να πεθαίνουν;

Οι λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η παρέμβαση του πολεοδομικού σχεδιασμού με στόχο την αναγέννηση των πόλεων ως σύνολο, ή τμημάτων τους που παρουσιάζουν έντονα σημάδια φυσικής διάβρωσης, οικονομικής κρίσης, κοινωνικού μαρασμού και έντονα περιβαλλοντικά προβλήματα, αποκρυσταλλώνονται καλύτερα, κατά την προσωπική μου

άποψη, γύρω από δύο θέσεις. Η πρώτη σχετίζεται με την κοινωνικοποίηση του αστικού χώρου και τη μοναδικότητα του προϊόντος που δημιουργείται. Η δεύτερη αφορά μια αξιολογική στάση απέναντι στη διαδικασία της ανάπτυξης.

Καταρχήν υπάρχει η άποψη σύμφωνα με την οποία ο χώρος κοινωνικοποιείται και είναι στενά συνυφασμένος με την ανθρώπινη ύπαρξη και δραστηριότητα. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μια σχέση αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης των πρωτογενών στοιχείων του χώρου και των μετέπειτα παρεμβάσεων του ανθρώπου. Το αποτέλεσμα είναι η δημιουργία ενός πολιτισμικού – οικονομικού – κοινωνικού κεκτημένου που είναι μοναδικό και τονίζει την ιδιαιτερότητα της κοινωνίας και του χώρου που το γέννησε. (Lefebvre. 1974). Αν μάλιστα δεχτούμε ότι η πόλη ταυτίζεται με ένα συγκεκριμένο σημείο του χώρου, τότε καταλαβαίνουμε ότι κάθε πόλη, ως σύνολο αλλά και ως επιμέρους κομμάτια, αποκτά μία μοναδικότητα. Για αυτό ακριβώς το λόγο είναι απαραίτητη η συνδρομή του πολεοδομικού σχεδιασμού στην περίπτωση πόλεων σε παρατεταμένη κρίση, ώστε αυτή η ιδιαιτερότητά τους και ο μοναδικός χαρακτήρας τους να μην πληγεί ανεπανόρθωτα αλλά να σωθεί. Ωστόσο υπάρχει και η άποψη κατά την οποία η πόλη έπαψε να ταυτίζεται με συγκεκριμένα στοιχεία του χώρου, πρόκειται για τη «τηλέπολη», αλλά και τη «μετάπολη» (Σημαιοφορίδης κ.α. 1998, σσ 140-143.). Το κρίσιμο σημείο υπερκέρασης αυτού του επιχειρήματος, κατά την προσωπική μου άποψη, είναι ότι η πόλη ως χωρική υπόσταση είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ύπαρξη των άλλων δύο μορφών «αστικής κατάστασης», οι οποίες κατά την αντίστροφη φορά δεν μπορούν μόνες τους να εξασφαλίσουν την ύπαρξη της πρώτης.

Σχετικά με τη δεύτερη θέση υπέρ της αναγέννησης υφιστάμενων αστικών χώρων, ξεκινάμε με την παραδοχή ότι η αναγέννηση έχει ως στόχο την ολοκληρωμένη ανάπτυξη. Σύμφωνα με την Ιστορικοιστική Προσέγγιση, η ανάπτυξη είναι μια ενδογενής διαδικασία στην οποία η λέξη κλειδί είναι η ιδιαιτερότητα κάθε περιοχής. Οι απαντήσεις για το αδιέξοδο της κρίσης θα πρέπει να αναζητηθούν στο εσωτερικό των κοινωνιών των διαφόρων περιοχών και η επιτυχία της διαδικασίας ανάπτυξης εξαρτάται από την ικανότητα των σχεδιαστών να συμπεριλάβουν αυτή την ιδιαίτερη ταυτότητα. (Γούσιος. 2003, σελ 40-41.) Άρα ακόμη και οι αστικές περιοχές σε κρίση ενέχουν μια δυναμική ανάπτυξης. Ωστόσο η δυναμική αυτή λανθάνει προσωρινά, περιμένοντας το έναυσμα, το «σπρώξιμο» των σχεδιαστών για να εκδηλωθεί. Επομένως δεν υπάρχει λόγος ο πολεοδομικός σχεδιασμός να στραφεί πρόωρα στη μελέτη για κατασκευή νέων αστικών χώρων αλλά θα πρέπει να δώσει πρώτα στις υποβαθμισμένες περιοχές την ευκαιρία που ψάχνουν για να αναπτυχθούν ξανά.

Παίρνοντας αφορμή λοιπόν από τις παραπάνω θέσεις, το θέμα της διπλωματικής αυτής εργασίας αφορά το ζήτημα της Αστικής Αναγέννησης και ειδικότερα της αναγέννησης

πρώην βιομηχανικών εκτάσεων μέσα σε αστική περιοχή και τον λειτουργικό επαναπροσδιορισμό τους. Αποτελείται από 4 βασικές ενότητες οι οποίες εξειδικεύονται περαιτέρω σε υποενότητες. Η πρώτη ενότητα αφορά το φαινόμενο της οικονομικής αναδιάρθρωσης των πόλεων γενικότερα και ειδικότερα την αποβιομηχάνιση, στο εξωτερικό αλλά και στη χώρα μας. Η δεύτερη ενότητα αφορά την έννοια της αστικής αναγέννησης. Περιέχει μια βιβλιογραφική παρουσίαση του περιεχομένου της, της χρησιμότητας της, της εξέλιξής της στο χρόνο. Επίσης εμπεριέχει αναφορά στον λειτουργικό επαναπροσδιορισμό χώρων σε κρίση, ως κομμάτι της διαδικασίας σχεδιασμού στην αστική αναγέννηση. (Εδώ να αναφέρουμε ότι ο όρος «Αστική Αναγέννηση» αποτελεί μία απόδοση στα ελληνικά, του όρου «Urban Regeneration» που εμφανίζεται στην ξενόγλωσση βιβλιογραφία. Η απόδοση αυτή δεν είναι μοναδική και αλλού ίσως συναντήσουμε τον όρο «Αστική Ανασυγκρότηση»). Η τρίτη ενότητα αφορά την παρουσίαση παραδειγμάτων κάποιων χωρών του εξωτερικού που εφάρμοσαν με επιτυχία την πολιτική αστικής αναγέννησης. Τέλος η τέταρτη ενότητα διαπραγματεύεται την εφαρμογή μιας αντίστοιχης πολιτικής στην πόλη Νάουσα του νομού Ημαθίας. Η Νάουσα επιλέχθηκε διότι, όπως θα διαπιστώσουμε και από την Ανάλυση της Υπάρχουσας Κατάστασης, διανύει μια περίοδο οικονομικής κρίσης που προέρχεται κυρίως από την παρατεταμένη βιομηχανική ύφεση που έπληξε και πλήττει την πόλη. Αυτή η οικονομική κρίση συμπαρασύρει και τους υπόλοιπους τομείς της ζωής της πόλης, κοινωνικό και φυσικό-περιβαλλοντικό, με αποτέλεσμα να είναι απαραίτητη η εύρεση συνολικών λύσεων που θα δυναμιτίσουν ευρύτερες αλλαγές στην παραγωγική διάρθρωση, την λειτουργία και την οργάνωση των δομών της πόλης, ώστε να απελευθερωθούν οι ενδογενείς αναπτυξιακές δυνάμεις της Νάουσας που κατά το παρελθόν την κατέστησαν μια από τις σημαντικότερες πόλεις της Κεντρικής Μακεδονίας.

1. ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΕΩΝ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΠΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗΣ.

1.1 ΑΠΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗ ή ΜΕΤΑ-ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗ:

1.1.1 Ορισμός

Όπως πληροφορούμαστε από βιβλιογραφικές πηγές ο όρος «μετα-βιομηχανικός» (post-industrial), χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά το 1919 από τον Ινδό πολιτιστικό μεταρρυθμιστή A.K. Coomaraswamy, αλλά δεν έγινε ευρύτερα γνωστός και κομμάτι της καθημερινής διαλέκτου, μέχρι την καθιέρωσή του από τον κοινωνιολόγο του Harvard, Daniell Bell στο βιβλίο του με τίτλο «The Coming of Post Industrial Society: A Venture in Social Society», (1973), (Ο ερχομός της Μετά-βιομηχανικής Πόλης: Τόλμημα στην Κοινωνία). Ο Bell υποστήριζε: « Η έννοια της μετα-βιομηχανικής κοινωνίας αποτελεί μία μεγάλη γενίκευση. Η σημασία της μπορεί να γίνει πιο εύκολα κατανοητή εάν κάποιος συγκεκριμενοποιήσει πέντε παραμέτρους, ή συστατικά, του όρου:

1. Οικονομικός παράγοντας: η αλλαγή από μία οικονομία αγαθών σε μια οικονομία υπηρεσιών.
2. Επαγγελματική διαστρωμάτωση: η κυριαρχία της επαγγελματικής και της τεχνικής τάξης.
3. Αξιωματική αρχή: η κεντρικότητα της θεωρητικής γνώσης ως πηγή καινοτομίας και δημιουργίας πολιτικής για την κοινωνία.
4. Μελλοντικός προσανατολισμός: ο έλεγχος της τεχνολογίας και η αποτίμηση της τεχνολογίας.
5. Δημιουργία αποφάσεων: η δημιουργία νέων έξυπνων τεχνολογιών (intellectual technology).

(Paddison, 2001, σελ 286).

Οι Haughton και Hunter υποστηρίζουν ότι η παγκοσμιοποίηση της παραγωγής και των υπηρεσιών οδήγησε σε μια πολύ σημαντική αναδιάρθρωση των αστικών οικονομιών, με αποτέλεσμα να επέλθουν αλλαγές στη φυσική μορφή των πόλεων ,στο μέγεθός τους ,αλλά και στις λειτουργίες τους. Τα βασικά χαρακτηριστικά της αποβιομηχάνισης είναι κατά κοινά παραδεκτή βάση μεταξύ των μελετητών του φαινομένου τα εξής:

1. μείωση στο βιομηχανικά παραγόμενο προϊόν
2. υψηλά επίπεδα ανεργίας και υποαπασχόλησης
3. μείωση των προσφερόμενων θέσεων για ανειδίκευτη χειρωνακτική εργασία

4. κοινωνικά προβλήματα, που μεταφράζονται σε αυξημένα επίπεδα εγκληματικότητας, χαμηλό επίπεδο επαγγελματικής κατάρτισης κ.α.
5. τάση προς εξωτερική μετανάστευση από ειδικευμένο προσωπικό
6. χαμηλά κατά μέσο όρο επίπεδα εισοδήματος
7. μείωση της τοπικής φορολογικής βάσης
8. αυξανόμενη ζήτηση υπηρεσιών πρόνοιας
9. επιδείνωση του τοπικού φυσικού περιβάλλοντος με τη δημιουργία εγκαταλειμμένων περιοχών και κτιρίων

Στα θετικά στοιχεία μπορεί να συμπεριληφθούν η σημαντική ανάπτυξη σε ορισμένες πόλεις της απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών. Ωστόσο οι νέες θέσεις δεν μπόρεσαν να καλύψουν τις ανάγκες των ανέργων, παρουσιάζοντας συχνά μειονεκτήματα όπως χαμηλούς μισθούς, εποχικότητα, εξειδίκευση. (Haughton κ.α. 1994, σελ 54).

1.1.2 Αιτίες της αστικής αποβιομηχάνισης

Σύμφωνα με την ίδια πηγή υπάρχουν δύο σχολές σκέψης γύρω από τις αιτίες της αστικής αποβιομηχάνισης. Η πρώτη ρίχνει το βάρος της ανάλυσής της πάνω στις αγορές αστικής γης (urban land markets). Υποστηρίζει ότι υπάρχουν διαφορετικά πρότυπα βιομηχανικής αλλαγής μεταξύ μεγάλων πόλεων, μικρότερων, καθαρά βιομηχανικών και πόλεων της υπαίθρου. Σύμφωνα με ενδείξεις από πόλεις της Αγγλίας κατά τη διάρκεια 1960-70, η αποβιομηχάνιση έγινε περισσότερο αισθητή στις μεγάλες πόλεις ενώ οι μικρότερες πόλεις έδειξαν μικρότερα ποσοστά μείωσης της βιομηχανικής απασχόλησης και σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη και βελτίωση. Το πρόβλημα της αποβιομηχάνισης στις μεγάλες πόλεις προκύπτει κυρίως από την έλλειψη μεγάλων τμημάτων γης που μπορούν να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των βιομηχανιών μεγάλης κλίμακας. Οι τελευταίες παρουσιάζουν μια προτίμηση σε κτίρια μεγάλης έκτασης, μονοόροφα, ή ακόμη και πολυόροφα μεγάλων διαστάσεων. Ταυτόχρονα άλλοι παράγοντες είναι το υψηλό κόστος της γης, η συμφόρηση που προκαλείται από την υπερσυγκέντρωση μέσα στον αστικό ιστό, κάποιιοι περιορισμοί λόγω του ακατάλληλου πολλές φορές οδικού δικτύου με τους στενούς δρόμους και τις απαγορεύσεις κυκλοφορίας, το υψηλό κόστος ανάκτησης πρώην βιομηχανικής γης μέσα στην πόλη και η αδυναμία συγκέντρωσης γης λόγω της ιστορικής παράδοσης των μικρών ιδιοκτησιών.

Η δεύτερη σχολή σκέψης επικεντρώνεται στην ανταγωνιστική φύση των εταιρειών όπως αυτή διαμορφώνεται από την δυνατότητα των τελευταίων να εκμεταλλεύονται τη διεθνή διαίρεση εργασίας. Η έμφαση εδώ δίνεται στις προσπάθειες των μεγάλων εργοδοτών

να μειώσουν το κόστος κρατώντας τους μισθούς χαμηλά και ταυτόχρονα δημιουργώντας υπερ-εργολαβίες με μικρότερες εταιρείες που χρησιμοποιούν φθηνότερο εργατικό δυναμικό. Σαν αποτέλεσμα πολλοί εργοδότες εγκαταλείπουν τις μεγάλες αστικές περιοχές όπου το κόστος εργασίας παραμένει υψηλό. Βασικός παράγοντας για αυτή την κίνηση υπήρξε η αύξηση της μαζικής παραγωγής και μια πιο εκλεπτυσμένη διαίρεση εργασίας, η οποία σχετίζεται με την προοπτική μεγαλύτερου «θρυμματισμού» και επιμερισμού της διαδικασίας της παραγωγής σε στάδια εξατομικευμένης παραγωγής. (individual component stages).

Παράλληλα με την ανάπτυξη φθηνότερης μαζικής μεταφοράς και πιο βελτιωμένων τηλεπικοινωνιών και τεχνολογιών, έγινε δυνατό να διαχωριστούν τα διάφορα μέρη της παραγωγικής διαδικασίας και να χωροθετηθούν σε παγκόσμια βάση, πιο κοντά σε φθηνή πρώτη ύλη, φθηνή εργασία και χαλαρότερα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας με στόχο τη μείωση του κόστους. Πολυεθνικές εταιρείες άρχισαν να δημιουργούν παγκοσμιοποιημένα συστήματα παραγωγής εκμεταλλευόμενες το χαμηλότερο κόστος και τις δυνατότητες δημιουργίας παγκόσμιων αγορών. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα που αναφέρεται στη βιομηχανία αυτοκινήτων Ford, που σε μεγάλο βαθμό εισήγαγε την ιδέα των γραμμών μαζικής παραγωγής γύρω στο 1920, προχωρώντας στη δεκαετία 1960 στην παραγωγή της ιδέας του παγκόσμιου αυτοκινήτου. ("world car " concept.) Σύμφωνα με αυτή τα τμήματα ενός αυτοκινήτου θα μπορούσαν να συλλεχθούν από διάφορα μέρη του κόσμου και μετά να συναρμολογηθούν σε μερικές στρατηγικές τοποθεσίες κοντά σε μεγάλες αγορές.

Συμπερασματικά η αναζήτηση των μεγάλων βιομηχανιών για οικονομικά αποδοτικά συστήματα παραγωγής μεγάλης κλίμακας, προκάλεσε μετά το 1950 αυτό που ονομάζεται Νέα Διεθνής Διαίρεση τη Εργασίας (New International Division of Labour). Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τη συσσώρευση στις αναπτυσσόμενες χώρες εκείνων των τμημάτων της παραγωγής που ήταν τυποποιημένα και δεν απαιτούσαν εξειδικευμένη εργασία. Από την άλλη μεριά ο τομέας των υπηρεσιών, συνοδευόμενος από κέντρα έρευνας, συγκεντρώθηκε στις δυτικές μητροπόλεις και εδώ άρχισε να αναπτύσσεται η ευέλικτη εξειδίκευση ως ο διάδοχος της καθετοποιημένης παραγωγής. (Haughton κ.α. 1994, σσ 54-56).

1.1.3 Διαδικασία αντικατάστασης της εποχής της μαζικής παραγωγής του Φορντισμού από νέα συστήματα παραγωγής

Με στόχο ακριβώς την ερμηνεία της διαδικασίας αντικατάστασης της εποχής της μαζικής παραγωγής του Φορντισμού από νέα συστήματα παραγωγής, έχουν αναπτυχθεί τρεις βασικές θεωρητικές θέσεις. Η πρώτη είναι η «Θεωρία της Συσσώρευσης», (Regulation

Theory), που εμπεριέχει δύο βασικές αρχές, την αρχή του «Καθεστώτος Συσώρευσης», (Regime of Accumulation) και τη «Μέθοδο της Ρύθμισης», (Mode of Regulation). Σύμφωνα με αυτή γίνεται προσπάθεια να ερμηνευτεί η εμφανής ασυνέπεια μεταξύ της έμφυτης ευαισθησίας του καπιταλισμού απέναντι στην αστάθεια, η οποία συνοδεύει οικονομικές κρίσεις, και η ικανότητά του να σταθεροποιείται γύρω από ένα σύνολο κανόνων και θεσμών προκειμένου να εξασφαλίσει μια σχετικά μακρά περίοδο σταθερότητας. Η δεύτερη είναι η “Neo-Schumpeterian View”(Νέο-Σουμπετεριανή Άποψη). Θεωρεί ότι το ξεπέραςμα του Φορντισμού πραγματοποιείται με τη διάδοση αλλαγών στην παραγωγή λόγω μεγάλων καινοτομιών σε επίπεδο μακροοικονομίας και ταυτόχρονα με την επίτευξη καινοτομιών σε επίπεδο κοινωνικών θεσμών. Η Τρίτη είναι η «Κατεύθυνση της Ευέλικτης Εξειδίκευσης», (Flexible Specialization). Υποστηρίζει ότι η μαζική παραγωγή παρουσίασε κρίση λόγω της μειωμένης ζήτησης μαζικών τυποποιημένων προϊόντων. Οι καταναλωτές στράφηκαν πλέον σε διαφοροποιημένα αγαθά με περιορισμένο χρόνο ζωής. Αυτό οδήγησε σε νέα οργάνωση των αγορών και των τρόπων παραγωγής των προϊόντων. (Paddison. 2001, p. 274-276).

Οι τρεις αυτές θεωρητικές θέσεις που προσπάθησαν να ερμηνεύσουν την μετάβαση από τον Φορντισμό σε μια νέα κατάσταση διάθρωσης της βιομηχανικής παραγωγής, συνάντησαν επικρίσεις από ορισμένους θεωρητικούς επί του ζητήματος. Ο αντίλογος ως προς τη διαδικασία αντικατάστασης στηρίζεται σε τρεις βασικές αδυναμίες:

1. «Η καπιταλιστική ανάπτυξη χαρακτηρίζεται από συνέχεια και διαχρονικότητα. Οι θέσεις περί βιομηχανικών τομών και διακριτών σταδίων της βιομηχανικής ανάπτυξης είναι προβληματικές».
2. «Στη σημερινή συγκυρία η ζήτηση διαφοροποιημένων προϊόντων έχει αυξηθεί σημαντικά, όμως αναμφίβολα οι αγορές των μαζικών προϊόντων εξακολουθούν να είναι κυρίαρχες. Ούτως ή άλλως και στην περίοδο του Φορντισμού η αγορά των χειροτεχνικών και διαφοροποιημένων προϊόντων δεν ήταν αμελητέα».
3. «Υποστηρίζεται ότι η μετά-Φορντική εποχή δεν ευνοεί τις μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ αντίθετα ευνοεί ιδιαίτερα τις μικρομεσαίες. Αυτό ξεκινά από μια λανθασμένη υπόθεση που ταυτίζει το μεγάλο μέγεθος με την ακαμψία και το μικρό με την ευελιξία. Πολύ συχνά, εκτός των άλλων, οι μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις έχουν ένα εξαιρετικά ευέλικτο τρόπο οργάνωσης (ανάθεση υπερεργολαβιών, παραγωγή “just in time” κτλ.) και παράγουν εξειδικευμένα ή και τοπικά προϊόντα».

(Λαμπριανίδης, 2002, σσ 135).

Άλλωστε, το γεγονός ότι παρουσιάστηκαν και άλλες πέρα από τις τρεις αυτές επικρατέστερες θεωρητικές θέσεις, η καθεμιά εκ των οποίων προσδιορίζει διαφορετικά στάδια ως προς την διαδικασία της εξέλιξης του Φορντισμού, τονίζει την ανάγκη θεώρησης του μετά-Φορντικού ζητήματος περισσότερο ως θεωρητική διαμάχη, παρά ως μια παγκοσμίως κοινά αποδεκτή περίοδο μετάβασης μέσα από συγκεκριμένα στάδια τα οποία επαληθεύονται ιστορικά. Επιπλέον η θέση που δέχεται την ύπαρξη «κρίσιμων σημείων καμπής», «διακριτών φάσεων», «κανόνων μετάβασης» και «ξεκάθαρων ορίων» μεταξύ των διαδοχικών φάσεων ανάπτυξης και εξέλιξης, αρνείται τον «καταλυτικό ρόλο της ιστορίας ως πολύπλοκης και ετερογενούς διαδικασίας που επιδέχεται πολλούς προσδιορισμούς». (Amin , 1994, σσ 1-5).

Έτσι θα πρέπει να αποφύγει κανείς τον απόλυτο συσχετισμό της ύπαρξης μικρού μεγέθους βιομηχανίας, είτε αυτή λέγεται βιοτεχνία, είτε μικρομεσαία επιχείρηση, με συνθήκες «προ-καπιταλιστικές» ή «μετά-φορντικές». «Αν και οι μικρές επιχειρήσεις ήταν καταδικασμένες στην θεωρητική αφάνεια σαν απλές ανωμαλίες του μοντερνισμού, στην πραγματικότητα συνέχισαν να υπάρχουν ως συμπληρωματική μορφή παραγωγικής οργάνωσης». Ακριβώς αυτό το γεγονός οδήγησε στην διχοτόμηση των θεωρητικών απόψεων γύρω από τις θέσεις του «Νέο-Φορντισμού ή Μετά Φορντισμού», που υποστηρίζει ότι τα καινούργια στοιχεία στον τρόπο παραγωγής αποτελούν εκσυγχρονισμό του παλιού φορντικού συστήματος στις νέες συνθήκες, και από την άλλη μεριά της «Νέας Βιομηχανικής Εποχής». (Λυμπεράκη., 1991, σσ 26,36).

Οι διαφορετικοί τρόποι καταμερισμού της εργασίας στην οργάνωση της παραγωγής, λόγω διαρθρωτικών αλλαγών στην τεχνολογία, στις αγορές και στους θεσμούς, μας διευκολύνουν στο να εξηγήσουμε γιατί υπήρξε μια στροφή του ενδιαφέροντος προς τις μικρές επιχειρήσεις. Ωστόσο αυτό δε σημαίνει ότι οι μεγάλες βιομηχανίες έχουν εξαφανιστεί. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία φαίνεται ότι οι μεγάλες επιχειρήσεις, παρόλο που έχουν αυξήσει τα ποσοστά των πωλήσεών τους αρκετά πέρα από το μέσο όρο, εντούτοις την ίδια στιγμή παρατηρούνται μειώσεις στα ποσοστά απασχόλησης σε αυτές. Πίσω από αυτό το παράδοξο κρύβεται η ανάπτυξη νέων υπέρ-εργολαβικών σχέσεων μεταξύ αυτών και μικρών επιχειρήσεων με στόχο την παραγωγή εξειδικευμένων προϊόντων. (Pyke κ.α. 1992, σσ 10-11).

1.2 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ

1.2.1 Ορισμός

Η νέα γεωγραφία της βιομηχανικής παραγωγής είναι το αποτέλεσμα της εξέλιξης της οικονομικής ιστορίας του καπιταλισμού, η οποία μπορεί να διαιρεθεί σε τρία στάδια: της διεθνοποίησης των εμπορευμάτων, κατά το οποίο μόνο τελειωμένα προϊόντα μεταφέρονται στις αναπτυσσόμενες χώρες, της διεθνοποίησης του κεφαλαίου, κατά το οποίο μεταφέρονται στις αναπτυσσόμενες χώρες κεφάλαιο και θυγατρικές βιομηχανίες για την παραγωγή ολοκληρωμένων προϊόντων για την τοπική αγορά και το στάδιο της διεθνοποίησης της παραγωγής όπου μεταφέρεται η παραγωγή τμημάτων των προϊόντων. Το τρίτο στάδιο ήταν αυτό που οδήγησε στη Νέα Διεθνής Διάρθρωση της Εργασίας και εδραίωσε τη διεθνοποιημένη οικονομία. Ωστόσο σήμερα μιλάμε για παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Ποια είναι η διαφορά μεταξύ τους; Σύμφωνα με τον Λ. Λαμπριανίδη η παγκοσμιοποιημένη οικονομία δεν αποτελεί ένα στάδιο εξέλιξης της διεθνοποιημένης οικονομίας αλλά προϋποθέτει τη δημιουργία μιας ποιοτικά νέας οικονομικής διάρθρωσης. (Λαμπριανίδης, 2002, σσ 136-137.).

«Το σύγχρονο φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης χαρακτηρίζεται από το βάθος της οικονομικής ολοκλήρωσης και από το γεγονός ότι αυτή συνοδεύεται από τη δημιουργία αντίστοιχων θεσμών, αρχών και κανόνων της διεθνούς οικονομικής διπλωματίας και του δημόσιου διεθνούς δικαίου. Οι βασικές εκφράσεις του σύγχρονου φαινομένου της παγκοσμιοποίησης είναι:

1. η αύξηση των διεθνών επενδύσεων
2. η αύξηση των ενδοεπιχειρησιακών ανταλλαγών
3. η ολοκλήρωση των αγορών χρήματος και κεφαλαίου
4. η εξέλιξη των τεχνολογιών τηλεπικοινωνίας και πληροφορικής
5. η αυξημένη συμμετοχή των αναπτυσσόμενων χωρών και των χωρών σε μετάβαση στον παγκόσμιο καταμερισμό εργασίας
6. η φιλελευθεροποίηση της διεθνούς κίνησης αγαθών και κεφαλαίων

Οι επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης δεν περιορίζονται μόνο σε οικονομικό επίπεδο. Η οικονομική ολοκλήρωση και η διασύνδεση των κρατών με νέα δίκτυα οδηγούν σε μια ολόενα αυξανόμενη εναρμόνιση των πολιτιστικών αξιών, των κοινωνικών και ατομικών συμφερόντων.» (Κότιος, 2002, σσ 5-11.).

1.2.2 Συνέπειες της Παγκοσμιοποίησης στο Χώρο της Πόλης

Η καθιέρωση της παγκοσμιοποίησης ως νέας κατάστασης, προκάλεσε βαθιές αλλαγές στη φυσική, κοινωνική και φυσικά οικονομική δομή των πόλεων και τις έφερε αντιμέτωπες με νέες προκλήσεις και προοπτικές. Προκειμένου οι πόλεις να ανταποκριθούν στα νέα δεδομένα προχώρησαν σε αναδιάρθρωση των δομών τους μέσα από την υιοθέτηση αυτού που ονομάστηκε «Νέες Αστικές Πολιτικές», (New Urban Politics). (Paddison. 2001, σσ 402-403). Οι ΝΑΠ αποτελούν εξέλιξη των «Μετά-Φορντικών Πολιτικών για τις Πόλεις», (Post-Industrial City Politics) που ήταν η απάντηση στις συνθήκες της διεθνοποίησης. Οι Μετά-Φορντικές Πολιτικές για την πόλη έχουν την αφετηρία τους στην πετρελαϊκή κρίση της δεκαετίας 1970 και χαρακτηρίστηκαν από δύο βασικά στοιχεία. Πρώτον, την μεγαλύτερη οικονομική αυτονομία των πόλεων και τον «απογαλακτισμό» της από την εθνική οικονομική πορεία. Δεύτερον, την αναδιάρθρωση και συρρίκνωση του κράτους κοινωνικής πρόνοιας και την ταυτόχρονη ανάδειξη ιδιωτικών και ημι-κυβερνητικών οργανώσεων για την παροχή υπηρεσιών στους πολίτες. (Paddison. 2001, σσ. 278-280). Οι ΝΑΠ, ως απάντηση στα δεδομένα της παγκοσμιοποίησης, συμπεριέλαβαν τα δύο αυτά χαρακτηριστικά και επιπλέον ενίσχυσαν τον πρωταγωνιστικό ρόλο των πόλεων σε σχέση με τα εθνικά κράτη μέσω της ενίσχυσης του ανταγωνισμού που υπήρξε βασική γενεσιουργός αιτία τους.

Οι αιτίες δημιουργίας τους μπορούν να γίνουν κατανοητές μέσα από μια διαδικασία βημάτων:

1. Προκαλείται αλλαγή του οικονομικού τοπίου στο οποίο εγκαθίστανται οι πόλεις. Αυτή οφείλεται στην νέα κινητικότητα του κεφαλαίου που παρακινείται από τον ρόλο των πόλεων ως πιθανών πόλων προσέλκυσής του.
2. Ύπαρξη επαγγελματικών ομάδων που είναι «ακίνητες» στο χώρο της πόλης, για παράδειγμα τραπεζών, οι οποίες έχουν συμφέροντα συνυφασμένα με την οικονομική πολιτική που εφαρμόζεται στο χώρο.
3. Η ύπαρξη αυτών των συμφερόντων συνεπάγεται πολιτικές πιέσεις για την δημιουργία υποδομών στις πόλεις για την προσέλκυση του κεφαλαίου.
4. Η στάση αυτή οδηγεί σε ανταγωνισμό τόσο μεταξύ των πόλεων όσο και μεταξύ μερίδων του πληθυσμού στο εσωτερικό τους. (Paddison. 2001, σσ 402-403)

Μιλώντας λοιπόν για ΝΑΠ θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι αποτελούν τις προσπάθειες των πολιτικών, και όχι πολιτικοποιημένων, παραγόντων της πόλης, οι οποίοι έχουν τη δύναμη να επηρεάζουν την τύχη της, να κατανοήσουν και να προσαρμοστούν στις οικονομικές μεταβολές και τις επιπτώσεις τους. Ουσιαστικά η έννοια αυτή συμπεριλαμβάνει

όλες τις πολιτικές που με βασικό στοιχείο της ταυτότητάς τους την «καινοτομία», την «πρωτοπορία», τον «δυναμισμό», τη «δημιουργικότητα» και την «επιχειρηματικότητα», προσπαθούν να ενισχύσουν τη θέση της πόλης στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού που δημιουργεί η ελευθερία κίνησης του κεφαλαίου. (Paddison. 2001, σσ 296-298).

Για να κατανοήσουμε το περιεχόμενό των ΝΑΠ αρκεί να δούμε με ποια μορφή πραγματοποιούνται στο χώρο των πόλεων. Αντιπροσωπευτικότερο παράδειγμα αποτελούν οι «Νέοι Οικονομικοί Χώροι», (New Economic Spaces). Τι σημαίνει όμως ο όρος αυτός; Όπως αναφέραμε παραπάνω η παγκοσμιοποίηση είναι η αιτία επικράτησης σε μεγάλο αριθμό πόλεων ενός καινούργιου οικονομικού σκηνικού που αποδίδεται από τον όρο «Νέες Αστικές Οικονομίες», (New Urban Economies). Αποτέλεσμα επί του εδάφους αυτής της νέας οικονομικής κατάστασης αποτελούν λοιπόν οι Ν.Ο.Χ.. Σε αυτούς συμπεριλαμβάνονται χώροι που οφείλουν την ύπαρξή τους στην ανάπτυξη αυτού που ονομάστηκε «Οικονομία του Ελεύθερου Χρόνου της Πόλης», (Urban Leisure Economy).

Πλαίσιο 1.1: «Οικονομία του Ελεύθερου Χρόνου της Πόλης», (Urban Leisure Economy).

Πηγή: (Paddison. 2001, σσ 298)

«Οι αποβιομηχανοποιημένες πόλεις της Βόρειας Αμερικής και της Ευρώπης θεώρησαν ευκολότερη, στις σύγχρονες δεκαετίες, να χτίσουν μια καινούργια όπερα ή μια γκαλερί τέχνης, παρά να προσελκύσουν μεγάλες βιομηχανικές μονάδες. Ενώ οι νέες βιομηχανίες ευέλικτης εξειδίκευσης και υψηλής τεχνολογίας εγκαταστάθηκαν κυρίως σε έξω-αστικό χώρο ή στα προάστια των πόλεων, οι τοπικές κυβερνήσεις αντιμετώπισαν το πρόβλημα της επανάχρησης των εγκαταλειμμένων περιοχών τους. Οι πιθανές λύσεις δεν άργησαν να δοθούν. Η «Αστική Αναγέννηση», (Urban Regeneration), εξελίχθηκε σε αυξανόμενη βιομηχανία, καθώς μια πληθώρα από επιλογές παρουσιάστηκε στους ηγέτες των πόλεων που επιδίωκαν να αναδιαρθρώσουν τις πόλεις τους. Οι περισσότερες πόλεις τώρα έχουν αφοσιωθεί στην βελτίωση των οικονομιών τους στα πλαίσια των τεχνών, του πολιτισμού και της διασκέδασης, τόσο ως μια μέθοδο προσέλκυσης τουριστών, όσο και αναγνώρισης του ρόλου των τεχνών ως σημαντικό εργοδότη. Επιπλέον, οι προσπάθειες για να πείσουν μεγάλες εταιρείες ή κυβερνητικές υπηρεσίες να χωροθετηθούν στο χώρο τους, μπορεί να βοηθηθεί εάν η πόλεις προσφέρουν υπηρεσίες για τον ελεύθερο χρόνο. Πόλεις όπως η Βαρκελώνη ή η Βαλτιμόρη έχουν γίνει μοντέλα αστικής αναγέννησης, στοχεύοντας σε επενδύσεις στις επιχειρήσεις και στην υποδομή για τον ψυχαγωγικό τουρισμό, βελτιώνοντας το αστικό τους τοπίο και χρηματοδοτώντας τις τέχνες και τον πολιτισμό. Οι κυβερνήσεις επιδιώκουν μια τέτοια ανάπτυξη με τουλάχιστο έναν από τους παρακάτω στόχους υπόψη:

1. Να προσελκύσουν τουρίστες υψηλών εισοδημάτων στην πόλη, διαμέσου ενός προγράμματος ξενοδοχειακής και μεταφορικής υποδομής. Ο επιχειρηματικός τουρισμός αντιμετωπίζεται ως μια ιδιαίτερα επικερδής δραστηριότητα και οι περισσότερες πόλεις έχουν τουλάχιστο ένα χώρο-κτίριο για αυτό το σκοπό. Τα έξοδα των τουριστών αναμένεται να έχουν θετικές επιπτώσεις και στην υπόλοιπη τοπική αγορά.

2. Να δημιουργήσουν μια πολιτιστική υποδομή από θέατρα, μουσεία, γκαλερί και χώρους θεάματος, αυτό που η Zukin ονομάζει «Συμβολική Οικονομία», (Symbolic Economy). Αυτό δεν συνδέεται μονάχα με την προσέλκυση τουριστών, αφού μπορεί επίσης να λειτουργήσει ως ισχυρός πόλος έλξης για επιχειρήσεις οι οποίες αναζητούν «αναβαθμισμένο επίπεδο διαβίωσης» για να προσφέρουν στους εργαζομένους τους, αλλά μπορεί να πείσει και τους κατοίκους να μην εγκαταλείψουν την πόλη. Η παρουσία τέτοιων εγκαταστάσεων επίσης ενθαρρύνει την εικόνα ενός τόπου, πράγμα που εξηγεί γιατί η περιοχή των Βάσκων έκανε τόσο μεγάλη προσπάθεια να προσελκύσει το ευρωπαϊκό κομμάτι του μουσείου τέχνης του Guggenheim, το οποίο στέγασε σε ένα ξεχωριστό κτίριο, έργο τέχνης, σχεδιασμένο από ένα διεθνώς αναγνωρισμένο αρχιτέκτονα.

3. Τέτοιες πολιτικές ανάπτυξης προσφέρουν δουλειές οι οποίες, σε παλιές βιομηχανικές πόλεις, μπορούν να αντιμετωπίσουν την χρόνια ανεργία. Οι τεχνοκράτες ενδιαφέρονται τώρα περισσότερο για την δημιουργία θέσεων απασχόλησης από την τέχνη και την αυξημένη παρουσία των βιομηχανιών τύπου και τηλεόρασης στις αστικές οικονομίες.

4. Αυτού του είδους η ανάπτυξη επιτρέπει τις κυβερνήσεις να επενδύσουν στον επανασχεδιασμό αστικών περιοχών που επλήγησαν από την εγκατάλειψη του κεφαλαίου και την βιομηχανική παρακμή. Εγκαταλειμμένες βιομηχανικές τοποθεσίες μεταμορφώθηκαν σε ιστορικά πάρκα (heritage parks), παλιά κανάλια ή θαλάσσια μέτωπα σε περιοχές κατοικίας και εστιατορίων, και παλιές αποθήκες σε χώρους με υψηλή αισθητική αξία. Επιπλέον με τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, η χρήση διάσημων αρχιτεκτόνων ή καινοτόμων σχεδίων επιτρέπουν τον επαναπροσδιορισμό της εικόνας της πόλης συμβάλλοντας στο place marketing ενός τόπου».

Επίσης στους Νέους Οικονομικούς Χώρους συμπεριλαμβάνονται οι «Νέες Βιομηχανικές Περιοχές» (New Industrial Districts), οι «Πόλεις της Πληροφορικής», (Informational Cities) και οι «Τεχνοπόλεις». (Paddison, 2001, σσ 297).

Το κύριο χαρακτηριστικό των Νέων Βιομηχανικών Περιοχών είναι η ευελιξία στον τρόπο παραγωγής. Εκμεταλλευόμενες τις οικονομίες συγκέντρωσης στην παραγωγή, που παρατηρούνται τοπικά, χαρακτηρίζονται ως περιφερειακά συμπλέγματα που αναπτύσσονται στην περιφέρεια των μητροπόλεων. Η επιτυχία τους οφείλεται κυρίως στην τεχνογνωσία, στη φυσική εγγύτητα μεταξύ ομοειδών ή συμπληρωματικών επιχειρήσεων και στις στενές σχέσεις μεταξύ αγοραστών και προμηθευτών, που σαν σύνολο εντείνουν την συνέργια μεταξύ τους. Επίσης βασίζονται αρκετά στην ανάπτυξη καινοτομίας, όσον αφορά την παραγωγή, στην συνεργασία δημόσιου – ιδιωτικού τομέα και στην υποστήριξη οριζόντιας συνεργασίας σε διατομεακό επίπεδο. Ωστόσο υπάρχει και η άποψη κατά την οποία οι περιοχές αυτές οφείλουν την επιτυχία τους όχι μόνο στην καινοτόμο οργάνωση των επιχειρήσεων, αλλά και στον επιτυχημένο συνδυασμό νέας τεχνολογίας και παραδοσιακών δεξιοτήτων και τεχνογνωσίας για την παραγωγή παραδοσιακών διαφοροποιημένων προϊόντων που παραμένουν ανταγωνιστικά. Παραδείγματα περιοχών ευέλικτης εξειδίκευσης συναντάμε στην περιοχή της «Τρίτης Ιταλίας». (Paddison, 2001, σελ 297).

Οι «Πόλεις της Πληροφορικής» δημιουργήθηκαν ως αποτέλεσμα της «αποκέντρωσης» της παραγωγής λόγω των νέων οικονομικών συνθηκών που προκάλεσε η παγκοσμιοποίηση. Η ανάπτυξη των ηλεκτρονικών υπολογιστών και της ενασχόλησης με τη διαχείριση της πληροφορίας, έδωσε, μετά τη βιομηχανική ύφεση, σε ορισμένες πόλεις το έναυσμα να λειτουργήσουν ως πόλοι έλξης οικονομικών υπηρεσιών, κεντρικών υπηρεσιών των μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων και φορέων της κρατικής εξουσίας. Θεωρητικοί επί του θέματος υποστηρίζουν ότι οι πόλεις σε αυτό τους το ρόλο λειτουργούν ανταγωνιστικά με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια ιεραρχία πόλεων πληροφορικής. Στο ανώτερο επίπεδο βρίσκονται η «παγκόσμιες πόλεις», (global cities), όπως το Λονδίνο, η Νέα Υόρκη και το Τόκιο, οι οποίες λειτουργούν ως κέντρα οικονομικού εμπορίου και συγκεντρώνουν τα κεντρικά γραφεία πολυεθνικών. Έπειτα οι «εθνικές πρωτεύουσες», (national capitals), όπου συγκεντρώνονται κεντρικές κρατικές υπηρεσίες και τμήματα μεγάλων επιχειρήσεων με εθνικό βεληνεκές δράσης. Ακολουθούν τα «περιφερειακά οικονομικά και βιομηχανικά κέντρα και οι πόλεις με λειτουργία οριακή ως προς την ροή της πληροφορίας που διεξάγεται στις παγκοσμιούπολεις. (Paddison. 2001, σελ. 297). Η άνοδος του τομέα της πληροφορικής και η συγκέντρωση υπηρεσιών, που αναφέρθηκαν παραπάνω, δεν εμφανίστηκαν αποκλειστικά στις «πόλεις της πληροφορικής», αλλά αποτέλεσαν ένα ευρύτερα διαδεδομένο φαινόμενο, με μικρότερη όμως ένταση, σε όλες σχεδόν τις πόλεις των ανεπτυγμένων χωρών. Πρόκειται για τη διάδοση του φαινομένου της τριτογενοποίησης των αστικών οικονομιών. Ωστόσο η τριτογενοποίηση δεν αντικατέστησε πλήρως τον Φορντισμό. Υπήρξε φαινόμενο παράλληλο με την αποβιομηχάνιση και την νέο-φορντική οργάνωση της βιομηχανικής παραγωγής.

Στους νέους οικονομικούς χώρους περιλαμβάνονται και οι «Τεχνοπόλεις». Εμφανίζουν πολλά από τα χαρακτηριστικά των βιομηχανικών περιοχών (industrial districts), αλλά εξειδικεύονται ως κέντρα προώθησης νέων τεχνολογιών στον τομέα της βιομηχανίας. Κεντρική λειτουργία εδώ αποτελεί η έρευνα και η ανάπτυξη (Research & Development). Η ύπαρξή τους οφείλεται κυρίως σε πρωτοβουλίες του ιδιωτικού τομέα, αλλά συχνά παρατηρείται και συνεργασία δημόσιου – ιδιωτικού. Συνήθως χωροθετούνται στα όρια μητροπόλεων με βασική προϋπόθεση του τόπου εγκατάστασής τους την εύκολη πρόσβαση. (Paddison. 2001, σελ 297).

1.2.3 Χρονική Εμφάνιση του φαινομένου της Αποβιομηχάνισης στο Εξωτερικό και στην Ελλάδα:

«Η μετά-βιομηχανική πόλη είναι ένα αναδυόμενο σύνολο αστικών μορφών και λειτουργιών που εμφανίζεται επαρκώς διαφορετικό από την βιομηχανική πόλη των τελευταίων δύο αιώνων. Ωστόσο την ίδια στιγμή δεν είναι μια σαφώς αρθρωμένη έννοια που να δικαιολογεί έναν αυτοδύναμο ορισμό πέραν από εκείνον που τη θέλει να αποτελεί συνέχεια των πόλεων του παρελθόντος» (Paddison. 2001, σελ. 284). Κατανοούμε λοιπόν την ανάγκη να αναζητήσει κανείς την ιστορική διαδρομή της αποβιομηχάνισης ξεκινώντας από την γένεση και την εξέλιξη της βιομηχανικής πόλης.

Στο τέλος του 18^{ου} αιώνα, γύρω στο 1780, το επίπεδο των αλλαγών στις μεθόδους παραγωγής και η χρησιμοποίηση νέων πρώτων υλών ενέργειας, άνθρακα και ατμού, δημιουργούσε νέες προοπτικές για τη βιομηχανική εργασία. Η βιομηχανική επανάσταση που στηριζόταν στην διανομή του προϊόντος μέσω φθηνών και αποτελεσματικών μεταφορικών συστημάτων, εντάθηκε κατά το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, λόγω της προόδου στις σιδηροδρομικές, θαλάσσιες και ποτάμιες μεταφορές. Ωστόσο κάποιες ανακαλύψεις στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, όπως το τηλέφωνο και ο ηλεκτρισμός κλόνισαν την κυρίαρχη μορφή της μέχρι τότε βιομηχανικής πόλης, επιτρέποντας την χωροθέτηση βιομηχανιών εκτός των πόλεων, με αποτέλεσμα ο κεντρικός χώρος των πόλεων να γίνει πρόσφορος για την ανάπτυξη υπηρεσιών διαχείρισης του βιομηχανικού προϊόντος. Η τάση αυτή ενισχύθηκε κατά το τελευταίο τρίτο του 20^{ου} αιώνα, οπότε και η μέχρι τότε κινητήριος δύναμη οικονομικής μεγέθυνσης, δηλαδή η βαρεία βιομηχανία κυρίως γύρω από τον άνθρακα και το χάλυβα, παραχώρησε τη θέση της στην ανάπτυξη του τομέα των υπηρεσιών στο εσωτερικό των πόλεων. (Paddison. 2001, σελ. 285)

Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής κατά την περίοδο 1977-1993 παρουσίασαν μείωση της τάξης των 2.000.000 θέσεων εργασίας, ποσοστό 10% του συνόλου των θέσεων εργασίας σε βιομηχανίες. Η κατάσταση στην Μεγάλη Βρετανία ήταν πιο αποκαρδιωτική. Εκεί η μείωση των θέσεων ξεκίνησε από τη δεκαετία του 1960 αλλά πήρε ανησυχητικές διαστάσεις μετά το 1974. Μεταξύ 1974 και 1994 σημειώθηκε μείωση 3.600.000 θέσεων απασχόλησης στη βιομηχανία. Αριθμός που ισοδυναμούσε με ποσοστό 45% επί του συνόλου της βιομηχανικής εργασίας. Τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Αμερική το μέλλον των πόλεων αναζητήθηκε στην «Αστική-Επανεφεύρεσή τους», (Urban Re-invention), ως μεταβιομηχανικά κέντρα υπηρεσιών. Ωστόσο, διαφορά παρουσιάστηκε στον τρόπο υλοποίησης αυτής της πολιτικής, με την Αμερική να υποστηρίζει την υλοποίηση της μέσω ενίσχυσης της

αποκέντρωσης και των τοπικών πρωτοβουλιών και την Αγγλία, παρόλο το Θατσερικό νεοφιλελεύθερο πολιτικό σύστημά της, να εμμένει στον ισχυρό κρατικό έλεγχο ειδικά για αυτή τη διαδικασία. (Ward. 1998, σσ. 187-189).

Τα σημάδια της αποβιομηχάνισης όπως είναι αναμενόμενο παρουσιάζονται πιο έντονα σε περιοχές που σημείωσαν εξαιρετικές επιδόσεις στον βιομηχανικό τομέα από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα ως το πρώτο μισό του 20^{ου}. Στην Αμερική το φαινόμενο της βιομηχανικής παρακμής εντάθηκε στις πόλεις της βόρειο-ανατολικής βιομηχανικής ζώνης. Έντονη αποβιομηχάνιση γνώρισαν το Πίτσμπουργκ, πρώην πρωτεύουσα της παραγωγής χάλυβα που διατήρησε ποσοστό μόνο 8,5% του εργατικού δυναμικού του στη βιομηχανία, το Κλίβελαντ με 23,1% , το Ντιτρόιτ με 5%, το Σικάγο, η Φιλαδέλφεια, η Βαλτιμόρη, η Νέα Υόρκη και η Βοστώνη, όλες με ποσοστά 5-10%. Στην Αγγλία τα ποσοστά διατήρησης της βιομηχανικής απασχόλησης για τα πρώην βιομηχανικά κέντρα ήταν μεγαλύτερα αλλά όχι κατά πολύ. Το Σέφιλντ και το Λιντς διατήρησαν ποσοστό 5%. Το Μάντσεστερ, το Λίβερπουλ, το Μπρίστολ και η Γλασκόβη 15%. Το Νιουκάστλ 12,9% και το Λονδίνο 8,7%. (Ward. 1998, σελ 187). Επίσης χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα αποβιομηχάνισης στην περιοχή της Λίλλης, στη Γαλλία, που από κέντρο κλωστοϋφαντουργίας μετατράπηκε σε κέντρο υπηρεσιών. Το παράδειγμα του Ρουρ στη Γερμανία, το οποίο γνώρισε έντονη παρακμή της βαριάς βιομηχανίας του, καθώς και το παράδειγμα του Μπιλμπάο στην Ισπανία.

Στην Ελλάδα η κρίση στη διαδικασία εκβιομηχάνισης, κατά τον Γιαννίτση, εκδηλώνεται σε τέσσερις περιόδους : α) 1950-59/60, β) 1961-67, γ) 1967-73, δ) μετά το 1973. Κρίσιμο ρόλο διαδραματίζουν για την κρίση οι ημερομηνίες των διαχωριστικών σημείων, δηλαδή 1960, 1967, 1973. «Στις περιόδους γύρω από αυτές τις χρονολογίες η κρίση εκδηλώνεται :

- στην πρώτη περίπτωση με τη στασιμότητα ή/και οπισθοδρόμηση βασικών οικονομικών μεγεθών, όπως οι βιομηχανικές επενδύσεις και η βιομηχανική παραγωγή. Οι εξαγωγές, και επιδείνωση των συνθηκών ισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών.
- το 1967 με κάμψη των βιομηχανικών επενδύσεων και της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας, με επιβράδυνση του ρυθμού ανόδου του εθνικού εισοδήματος και της βιομηχανικής παραγωγής, με πληθωριστικές πιέσεις και με διεύρυνση των εμπορικών ελλειμμάτων.
- μετά το 1973 η κρίση εκδηλώνεται σε περισσότερα επίπεδα, όπως κάμψη της βιομηχανικής παραγωγής και γενικότερα της εγχώριας παραγωγής, μείωση της επενδυτικής δραστηριότητας, απότομη επιδείνωση του ελλείμματος του ισοζυγίου

πληρωμών και των όρων εμπορίου, πληθωρισμό. Η κρίση αυτή είναι η μεγαλύτερη σε διάρκεια και σε βάθος της μεταπολεμικής περιόδου.» (Γιαννίτσης, 1983 , σελ 35)

«Ο τρόπος ανάπτυξης της βιομηχανίας μεταπολεμικά ήταν τέτοιος, ώστε η χώρα να βρεθεί στη φάση της κρίσης με μια βιομηχανία κατακερματισμένη σε τεράστιο αριθμό ελάχιστων, από άποψη μεγέθους, μονάδων, με πολύ μικρή παραγωγικότητα, με καμιά αυτοδύναμη τεχνολογική βάση, με ελάχιστες οργανικές διασυνδέσεις μεταξύ τους, που η βιωσιμότητά τους εξαρτιόταν από το πλέγμα προστασίας που είχε δημιουργήσει το κράτος γύρω από τις δραστηριότητες τους και τη μεταφορά κοινωνικών πόρων σε αυτές μέσω μηχανισμών έμμεσων επιδοτήσεων. Με άλλα λόγια η χώρα βρίσκεται σε φάση κρίσης με ένα μη διαρθρωμένο και μη ανταγωνιστικό σύστημα βιομηχανικής παραγωγής, που γίνεται το ίδιο καθοριστικό στοιχείο της κρίσης.» (Γιαννίτσης, 1983, σελ. 362).

1.3 ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΑΠΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΣΗΣ

1.3.1 Συνέπειες της Αποβιομηχάνισης

α. Κοινωνικές - Οικονομικές:

Η αποβιομηχάνιση ως φαινόμενο οικονομικής αναδιάρθρωσης των παραγωγικών δομών των πόλεων, που προκλήθηκε αρχικά από τη διεθνοποίηση της οικονομίας και αργότερα εντάθηκε από το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, προκαλεί μια σειρά από κοινωνικές συνέπειες στις πόλεις όπου συμβαίνει. Η μείωση των παραδοσιακών θέσεων εργασίας στη βιομηχανία, η οποία προκαλείται λόγω των νέων χωροθετικών προτύπων της βιομηχανικής παραγωγής, συνεπάγεται αύξηση των επιπέδων ανεργίας και εμφάνιση νέων φαινομένων υποαπασχόλησης. Πρόκειται λοιπόν καταρχήν για οικονομικές συνέπειες. Τα φαινόμενα αυτά δύσκολα μπορούν να ξεπεραστούν διότι χρειάζεται αρκετός χρόνος για την αναπροσαρμογή των οικονομιών των πόλεων στα νέα οικονομικά δεδομένα και την εξεύρεση στρατηγικών ανάκτησης των θέσεων εργασίας. Η εκτεταμένη περίοδος οικονομικής ύφεσης στην οποία εισέρχονται οι μετά-βιομηχανικές πόλεις παγιώνει την ύπαρξη θυλάκων ανεργίας στις κεντρικές περιοχές τους όπου πλέον συγκεντρώνονται κοινωνικά στρώματα με πολύ χαμηλά εισοδήματα, λόγω της χρόνιας ανεργίας από την οποία πλήττονται. Οι κάτοικοι αυτών των περιοχών νιώθουν έντονο το συναίσθημα της οικονομικής ανασφάλειας. Η προχωρημένη ηλικία αρκετών από τους άνεργους που προκάλεσε η αποβιομηχάνιση δεν επιτρέπει την εύκολη αναπροσαρμογή τους στις απαιτήσεις των θέσεων εργασίας που

προκύπτουν σε νέους οικονομικούς τομείς. Επιπρόσθετα η περιορισμένη οικονομική δυνατότητα τους αναπαράγει το χαμηλό βιοτικό τους επίπεδο. Αυτό σημαίνει ότι πολύ συχνά λόγω οικονομικής δυσπραγίας μένουν αναλφάβητοι ή δεν μπορούν να παρακολουθήσουν εκπαιδευτικά προγράμματα με στόχο την επαγγελματική τους εξειδίκευση. Η συνεχιζόμενη ύπαρξη χαμηλού βιοτικού επιπέδου οδηγεί σε φαινόμενα περιθωριοποίησης τα οποία επηρεάζουν καταλυτικά την κοινωνική οργάνωση του αστικού χώρου. Δηλαδή στις ήδη υποβαθμισμένες αυτές περιοχές κατοικίας έρχονται να προστεθούν επιπλέον και νέα στρώματα οικονομικών μεταναστών λόγω των φθηνών στεγαστικών απαιτήσεων. Σε αυτά τα οικονομικά και κοινωνικά γκέτο βρίσκουν πρόσφορο έδαφος για την ανάπτυξή τους η διαφθορά, η εγκληματικότητα, ο αναλφαβητισμός και άλλες κοινωνικές πληγές.

β. Χωρικές:

Οι χωρικές συνέπειες θα μπορούσαμε να ισχυριστούμε ότι είναι η εκδήλωση των κοινωνικών επάνω στο χώρο. Έτσι η περιθωριοποίηση και η γκετοποίηση σε κοινωνικό επίπεδο εκφράζεται με τη δημιουργία απομονωμένων περιοχών στο χώρο της πόλης. Παρατηρούμε δηλαδή, τη δημιουργία ζωνών (zoning) στο χώρο της πόλης οι οποίες αποτελούν προέκταση του κοινωνικού διαχωρισμού. Τέτοιες ζώνες συμβάλλουν επιπλέον στην λειτουργική και αισθητική διάσπαση της «συνέχειας του αστικού ιστού». (Σημαιοφορίδης κ.α. 1998, σελ. 23). Λόγω της υποβαθμισμένης, από αισθητική άποψη, εικόνας αυτών των περιοχών, πολλές εμπορικές λειτουργίες επιδιώκουν την χωροθέτησή τους μακριά από αυτές και κοντά σε χώρους με υψηλό κοινωνικό γόητρο. Σαν αποτέλεσμα προκύπτει η ταύτιση περιοχών του αστικού χώρου, που περικλείουν πρώην βιομηχανικές εκτάσεις, με μελανά σημεία προς αποφυγή. Η τάση αυτή μπορεί να έχει πολύ σοβαρές συνέπειες ως προς την απορύθμιση της λειτουργίας της αγοράς γης. Η ύπαρξη υποβαθμισμένων χώρων όπως είπαμε εκκινεί μια διαδικασία αναδιάρθρωσης των χρήσεων γης γύρω από αυτές η οποία μεσώ ενίσχυσης της εγκατάλειψης εντείνει το φαινόμενο της υποβάθμισής τους.

Ενώ όμως οι λειτουργίες μπορούν να απομακρυνθούν από τις υποβαθμισμένες περιοχές με μια σχετική ευκολία, δεν συμβαίνει το ίδιο και με τις ιδιοκτησίες που είναι ακίνητες πάνω στο χώρο. Δηλαδή, οι ιδιοκτήτες οικοπέδων στις συγκεκριμένες περιοχές βλέπουν, λόγω μειωμένης ζήτησης, να μειώνεται η αξία της γης τους και αυτό οφείλεται στις συνθήκες που απέφερε η αποβιομηχάνιση. Επομένως εγκαταλειμμένες πλέον βιομηχανικές εκτάσεις προκαλούν και λειτουργούν και οι ίδιες ως μελανά σημεία στο χώρο, με αντίκτυπο στις αξίες των γειτονικών οικοπέδων.

Επιπλέον η συνεχιζόμενη ύπαρξη αχρησιμοποίητων εκτάσεων που άλλοτε εξυπηρετούσαν βιομηχανικές λειτουργίες, εντείνει το πρόβλημα εύρεσης χώρων στις αστικές περιοχές για την κάλυψη σύγχρονων αναγκών, όπως για παράδειγμα το parking των αυτοκινήτων. Η ύπαρξη κενών χώρων στον ήδη κορεσμένο, από άποψη χρήσεων γης, αστικό χώρο αποτελεί πρόκληση για τον αστικό σχεδιασμό.

Πολλές φορές αυτοί οι χώροι παρουσιάζουν το φαινόμενο της αυθαίρετης κατάληψης και οικειοποίησής τους από παρακείμενες χρήσεις γης. Μια τέτοια κατάσταση κυρίως στηρίζεται στην χαλαρότητα του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των εγκαταλειμμένων βιομηχανικών εκτάσεων. Είτε δηλαδή οι εκτάσεις αυτές εξακολουθούν να βρίσκονται στα χέρια των προηγούμενων ιδιοκτητών τους, είτε έχουν περάσει μέσω του μηχανισμού των υποθηκών στα χέρια τραπεζικών ιδρυμάτων, λόγω του μειωμένου οικονομικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζουν πλέον ως εγκαταλειμμένες περιοχές, λανθάνουν της προσοχής και του ελέγχου. Η αυθαίρετη κατάληψή τους συμβάλει, με αρνητικό τρόπο, στην ενίσχυση και συμβολή του γενικότερου κλίματος αυθαιρεσίας. Μάλιστα σε περιπτώσεις όπου τέτοια φαινόμενα δεν επιλύονται νομικά, τότε η συνεχιζόμενη ύπαρξή τους λειτουργεί ακόμη και ως παράδειγμα προς μίμηση.

γ. Περιβαλλοντικές:

Η ύπαρξη εγκαταλειμμένων βιομηχανικών εκτάσεων μέσα στον αστικό ιστό μπορεί να οδηγήσει στην απαξίωση γειτονικών τμημάτων γης, περιοχών κατοικίας και εμπορίου, λόγω των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που συνεπάγεται. Η ανεξέλεγκτη έκθεση εγκαταλειμμένου βιομηχανικού υλικού στις καιρικές συνθήκες είναι πολύ πιθανό να προκαλέσει μόλυνση του εδάφους και της ατμόσφαιρας. Προβλήματα βιομηχανικής μόλυνσης, από τις συγκεκριμένες εκτάσεις, είναι γνωστά στη διεθνή βιβλιογραφία με τους όρους “soil degradation”, “industrial brownfields”. Στο εξωτερικό οργανώνονται προσπάθειες αποκατάστασης της ποιότητας εδαφών που μολύνθηκαν από βιομηχανικά κατάλοιπα με στόχο την επανάχρηση απαξιωμένων περιβαλλοντικά εδαφών. Η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών συνεπειών του προβλήματος της αποβιομηχάνισης είναι πολύ σημαντική και επιβάλλεται από την υιοθέτηση των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης. Άλλωστε η ποιότητα του περιβάλλοντος είναι μια από τις κύριες προτεραιότητες σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ευρώπης και παγκόσμια.

1.3.2 Χώρο-χρονική Διάσταση του Προβλήματος της Αποβιομηχάνισης

Για να προχωρήσουμε στην επίλυση του προβλήματος δεν αρκεί ο εντοπισμός των συνεπειών της αποβιομηχάνισης. Παρόλο που καταλαβαίνουμε δηλαδή ότι η επέμβαση πρέπει να περιέχει μέτρα κοινωνικοοικονομικού, χωρικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα, αυτό δεν αρκεί για να εξασφαλίσει την επιτυχία των στρατηγικών αντιμετώπισης του φαινομένου. Χρειάζεται να παρατηρήσουμε επιπλέον τον τρόπο εξέλιξης του στο χώρο και στο χρόνο ώστε να αποκτήσουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα των διαστάσεων της αποβιομηχάνισης.

α. Χώρος:

Έχουμε αναφέρει ότι η αναδιάρθρωση των αστικών οικονομιών, με την ανάπτυξη του «Νέου Καταμερισμού Εργασίας» και την επικράτηση του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης καθιερώνει νέα χωροθετικά πρότυπα για τη βιομηχανική παραγωγή, από χώρα σε χώρα. Κατά κάποιο τρόπο δηλαδή, η ιστορία της βιομηχανικής εξέλιξης έχει προκαθοριστεί και περιμένουμε ως φυσικό αποτέλεσμα την εκδήλωση της αποβιομηχάνισης σε συγκεκριμένες περιοχές που παύουν να είναι ανταγωνιστικές. Υπό αυτό το πρίσμα έχει μεγάλη σημασία ο χώρος εκδήλωσης της αποβιομηχάνισης μέσα στις συγκεκριμένες περιοχές. Δηλαδή η θέση στο χώρο των φθινουσών βιομηχανιών που τελικά κλείνουν είναι τυχαία, ή μήπως έχει σχέση και επηρεάζεται από τη διάρθρωση του χώρου μέσω της δημόσιας πολιτικής επενδύσεων; Συνήθως τέτοιες βιομηχανίες βρίσκονται κοντά ή μακριά από δίκτυα υποδομών, κόμβους και νευραλγικά σημεία που παρουσιάζουν έντονες ροές προσώπων, αγαθών και υπηρεσιών; Έχουν την τάση να συγκεντρώνονται γύρω από και μέσα σε μητροπολιτικά κέντρα και αστικές περιοχές, ή παρουσιάζουν μια διασπορά στο χώρο;

β. Χρόνος:

Εξετάζοντας κανείς τη διαχρονικότητα των κοινωνικοοικονομικών, χωρικών και περιβαλλοντικών, συνεπειών της αποβιομηχάνισης, διαπιστώνει ότι διέπονται από μία συμπεριφορά όμοια με αυτή που περιγράφεται στη «Θεωρία των Φαύλων Κύκλων». (Λαμπριανίδης, 2002, σσ. 286-289). Όπως δηλαδή, κατά τη συγκεκριμένη θεωρία, οι Τρίτες Χώρες έχουν παγιδευτεί σε μια κατάσταση ισορροπίας χαμηλού εισοδήματος, όπου το τελευταίο δημιουργεί τις προϋποθέσεις για τη διαιώνισή του, έτσι και οι περιοχές που πλήττονται από την αποβιομηχάνιση αναπαράγουν τις συνθήκες που είναι υπεύθυνες για την παρακμή τους. Οι περιοχές που δοκιμάζονται από τις συνέπειες της αποβιομηχάνισης βρίσκονται καταρχήν αντιμέτωπες με την οικονομική κρίση και το υποβαθμισμένο αστικό

περιβάλλον. Ως αποτέλεσμα προκύπτει η περιθωριοποίηση και η απομόνωσή τους. Υπό τέτοιες συνθήκες ελαχιστοποιείται ο αριθμός των εσωτερικών και εξωτερικών επενδύσεων προς τις περιοχές αυτές. Όμως, μια τέτοια συμπεριφορά εντείνει περαιτέρω το οικονομικό αδιέξοδο και συνεπώς και την υποβάθμιση τους.

Λόγω ακριβώς αυτού του φαύλου κύκλου στον οποίο εισέρχονται οι πρώην βιομηχανικές αστικές περιοχές τίθεται ένα ακόμη ζήτημα σχετικά με τη χρονική διάσταση της αποβιομηχάνισης. Τίθεται το ζήτημα της πρόληψης του φαινομένου είτε με μέτρα πολιτικής για την εύστοχη έκβαση της οικονομίας των πόλεων, είτε με παρεμβάσεις και επιλογές σε επίπεδο φυσικού σχεδιασμού ενδεχομένως για τη δημιουργία εξαρχής κτιρίων πολλαπλών χρήσεων που να μην παγιδεύονται στη λογική των εξειδικευμένων χρήσεων. Η λογική δηλαδή εδώ είναι στην κατεύθυνση της έγκαιρης πρόληψης για την αποφυγή του κόστους της θεραπείας.

Συμπερασματικά ο εντοπισμός των διαστάσεων της αποβιομηχάνισης, τόσο των συνεπειών που συνεπάγεται όσο και της συμπεριφοράς του φαινομένου στο χώρο και στο χρόνο, μπορεί να μας οδηγήσει σε πιο ασφαλή συμπεράσματα για την «πολιτική διάσταση του προβληματισμού» γύρω από την αποβιομηχάνιση. Δηλαδή σε ασφαλέστερα συμπεράσματα σχετικά με την στρατηγική ανάπτυξης και τον τρόπο υπερκέρρασης του προβλήματος της αποβιομηχάνισης, τις «επιλογές για τη μορφή της οικονομικής ανάπτυξης και κατ' επέκταση της κοινωνίας που επιδιώκουμε και τις δομές και δράσεις που είναι απαραίτητο να εγκαταλειφθούν». (Γιαννίτσης, 1983, σελ. 357).

2. ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

2.1 ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ-ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ ΤΟΥ

Το φαινόμενο της οικονομικής αναδιάρθρωσης των πόλεων γενικότερα, και ειδικότερα η αποβιομηχάνιση, με το σύνολο των οικονομικών, κοινωνικών, χωρικών και περιβαλλοντικών συνεπειών που προκαλεί, συμβάλλει στην ανάπτυξη άλλων φαινομένων, όπως ο αστικός μαρασμός (urban blight) και η αστική αποσύνθεση (urban decay), που είναι συνώνυμα με συνθήκες εγκατάλειψης και υποβάθμισης. Η συνειδητοποίηση του αδιεξόδου στο οποίο περιέρχονται οι πόλεις υπό αυτές τις συνθήκες, οδήγησε στην καθιέρωση της έννοιας της ανάπλασης στην πολεοδομική ορολογία. Άλλοτε λιγότερο συνειδητή, με τη μορφή εθελούσιας παρέμβασης, και άλλοτε περισσότερο συνειδητή, με τη μορφή ολοκληρωμένης πολεοδομικής πολιτικής, η ανάπλαση αποτελεί μια προσπάθεια υπερκέρρασης των δυσλειτουργιών που προκαλούν η «γήρανση του αστικού ιστού και η παρακμή των κοινωνικών και οικονομικών δομών της πόλης». Κατά καιρούς επιχειρήθηκε με διάφορους ορισμούς να αποδοθεί το περιεχόμενο της ανάπλασης. Η ποικιλία στο περιεχόμενο των όρων που επιλέχτηκαν είναι χαρακτηριστική των αλλαγών του αξιολογικού πλαισίου των κοινωνιών και των «διοικητικών πρακτικών» που επιλέχτηκαν. «Η διαδοχή των πολιτικών δεν ήταν ξεκάθαρη και απόλυτη γενικά, όμως η τάση κινήθηκε από την έμφαση στο κτιριακό απόθεμα, και μάλιστα στην ολοσχερή αντικατάστασή του, προς την έμφαση στην αποκατάσταση και την αναβάθμιση του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος και, αργότερα, προς την κοινωνική και οικονομική αναγέννηση ή αναζωογόνηση». (Σημαιοφορίδης κ.α.. 1998, σσ 71-81).

Η έννοια της αστικής αναγέννησης λοιπόν επιστρατεύτηκε για να αποδώσει μια πλέον πρόσφατη αντίληψη για το περιεχόμενο των αστικών αναπλάσεων. Υπό αυτό το πρίσμα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την κατανόηση του χαρακτήρα της αστικής αναγέννησης, να εξετάσει κανείς την πορεία εξέλιξης του φαινομένου της ανάπλασης στο πέρασμα του χρόνου. Προτού όμως προχωρήσουμε σε αυτή είναι χρήσιμο να έχουμε μια σαφή εικόνα για το περιεχόμενο του όρου της αστικής αναγέννησης.

2.1.1 Ορισμός

Ειδικοί οι οποίοι ασχολούνται με το φαινόμενο έχουν δώσει μεταξύ άλλων τους εξής περιεκτικούς ορισμούς:

- Κατά τον Roberts η αστική αναγέννηση είναι το αποτέλεσμα της διάδρασης μεταξύ διαδικασιών φυσικής, περιβαλλοντικής, κοινωνικής και οικονομικής μετάβασης, οι οποίες είναι κύριοι γεννήτορες των αλλαγών που συνθέτουν τα δυναμικά αστικά συστήματα των πόλεων. Κυρίως είναι μια απάντηση στις ευκαιρίες και τις προκλήσεις που προκύπτουν από την αστική αδρανοποίηση (urban degeneration), σε ένα συγκεκριμένο μέρος και σε μία δεδομένη στιγμή. (Roberts κ.α. 2000, σσ 9).
- Κατά την Lichfield η αστική αναγέννηση είναι «καθολικό (comprehensive) και ολοκληρωμένο (integrated) όραμα και πράξη, η οποία οδηγεί στην επίλυση αστικών προβλημάτων και επιδιώκει να φέρει μια διαρκή ανάπτυξη στις οικονομικές, φυσικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνθήκες σε μια περιοχή η οποία υπήρξε αντικείμενο αλλαγών». (Roberts κ.α. 2000, σσ 17).
- Κατά τους Couch, Fraser, Percy, η αστική αναγέννηση είναι ένα σύνολο δημόσιων πολιτικών που προσπαθούν να επιστρέψουν εγκαταλειμμένα εδάφη και κενούς χώρους και κτίρια σε επωφελείς χρήσεις, να δημιουργήσουν νέες μορφές απασχόλησης εκεί όπου έχουν χαθεί θέσεις εργασίας, να βελτιώσουν το αστικό περιβάλλον και να διευθετήσουν μια σειρά από κοινωνικά προβλήματα. «Στη βιολογία, αναγέννηση σημαίνει την επανα-ανάπτυξη χαμένων ή τραυματισμένων ιστών, ή την αποκατάσταση του συστήματος στην αρχική του κατάσταση. Το ίδιο ισχύει και με τις αστικές περιοχές. Η αστική αναγέννηση ασχολείται με την εκ νέου ανάπτυξη της οικονομικής δραστηριότητας όπου έχει χαθεί, την αποκατάσταση της λειτουργίας των κοινωνικών δομών όπου υπολειτουργούν, την αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ποιότητας και της οικολογικής ισορροπίας όπου έχει χαθεί. Έτσι η αστική αναγέννηση είναι μια εκδοχή σχεδιασμού και μάνατζμεντ υπαρχουσών αστικών περιοχών, παρά σχεδιασμού και ανάπτυξης μιας νέας διαδικασίας αστικοποίησης». (Couch κ.α. 2003, σσ 1-2).

2.1.2 Αρχές της Αστικής Αναγέννησης

Μια πρώτη αίσθηση που δημιουργείται σε κάποιον από τους παραπάνω ορισμούς αφορά το πλήθος των τομέων της ζωής στην πόλη, κοινωνικούς, οικονομικούς, φυσικούς και περιβαλλοντικούς, τους οποίους σε θεωρητικό επίπεδο, διατείνεται ότι μπορεί να αντιμετωπίσει η αστική αναγέννηση. Ωστόσο το εύρος του αντικειμένου αυτής της σύγχρονης μορφής αστικής ανάπλασης είναι κάτι το αναμενόμενο. Αρκεί να φέρει κανείς στο

μυαλό του το περιεχόμενο των «Νέων Αστικών Πολιτικών», που παρουσιάστηκαν παραπάνω ως το ευρύτερο σύνολο των πολιτικών στο επίπεδο της πόλης, που με βασικό στοιχείο της ταυτότητάς τους την «καινοτομία», την «πρωτοπορία», τον «δυναμισμό», τη «δημιουργικότητα» και την «επιχειρηματικότητα», προσπαθούν να ενισχύσουν τη θέση της πόλης στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού που δημιουργεί η ελευθερία κίνησης του κεφαλαίου. Δηλαδή, το εύρος δράσης της αστικής αναγέννησης, η οποία εμπίπτει στις ΝΑΠ όπως μπορούμε να συνειδητοποιήσουμε, κινείται στο γενικότερο κλίμα παρεμβάσεων καθολικού χαρακτήρα με ορισμένες στρατηγικές προτεραιότητες, και για αυτό είναι δικαιολογημένο. Εκείνο όμως που έχει σημασία εδώ είναι υπό ποιους όρους είναι δυνατόν να αντεπεξέλθει αυτή και πρακτικά, στο πλήθος των δράσεων που διατείνεται θεωρητικά ότι μπορεί να αντιμετωπίσει. Για την επιτυχία της πολιτικής της αστικής αναγέννησης είναι απαραίτητο αυτή να ικανοποιεί ορισμένες αρχές κατά την εφαρμογή της.

Οι αρχές αυτές είναι:

1. Να βασίζεται σε λεπτομερή ανάλυση των συνθηκών που επικρατούν σε μια αστική περιοχή.
2. Να στοχεύει στην ταυτόχρονη υιοθέτηση της φυσικής δομής, των κοινωνικών δομών, της οικονομικής βάσης και των περιβαλλοντικών συνθηκών της αστικής περιοχής.
3. Να προσπαθεί να επιτύχει το ζήτημα αυτής της ταυτόχρονης υιοθέτησης μέσα από την ενεργοποίηση και την εφαρμογή μιας καθολικής και ολοκληρωμένης στρατηγικής που έχει να κάνει με την επίλυση των προβλημάτων κατά τρόπο επιθυμητό και ισορροπημένο.
4. Να διασφαλίζει ότι η στρατηγική και τα απορρέοντα προγράμματα εφαρμογής αναπτύσσονται σε συμφωνία με τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης.
5. Να θέτει καθαρούς επιχειρησιακούς στόχους οι οποίοι θα πρέπει, όπου αυτό είναι δυνατό, να ποσοτικοποιούνται.
6. Να κάνει την καλύτερη δυνατή χρήση των φυσικών, οικονομικών, ανθρώπινων και άλλων πόρων, συμπεριλαμβανομένων του εδάφους και των υφιστάμενων χαρακτηριστικών του κτισμένου περιβάλλοντος.
7. Να αναζητά την διασφάλιση ομοφωνίας διαμέσου της μεγαλύτερης δυνατής συμμετοχής και συνεργασίας όλων των εμπλεκόμενων που έχουν εύλογο ενδιαφέρον στην αναγέννηση μιας αστικής περιοχής. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί διαμέσου συνεταιρισμών ή άλλων μεθόδων συνεργασίας.

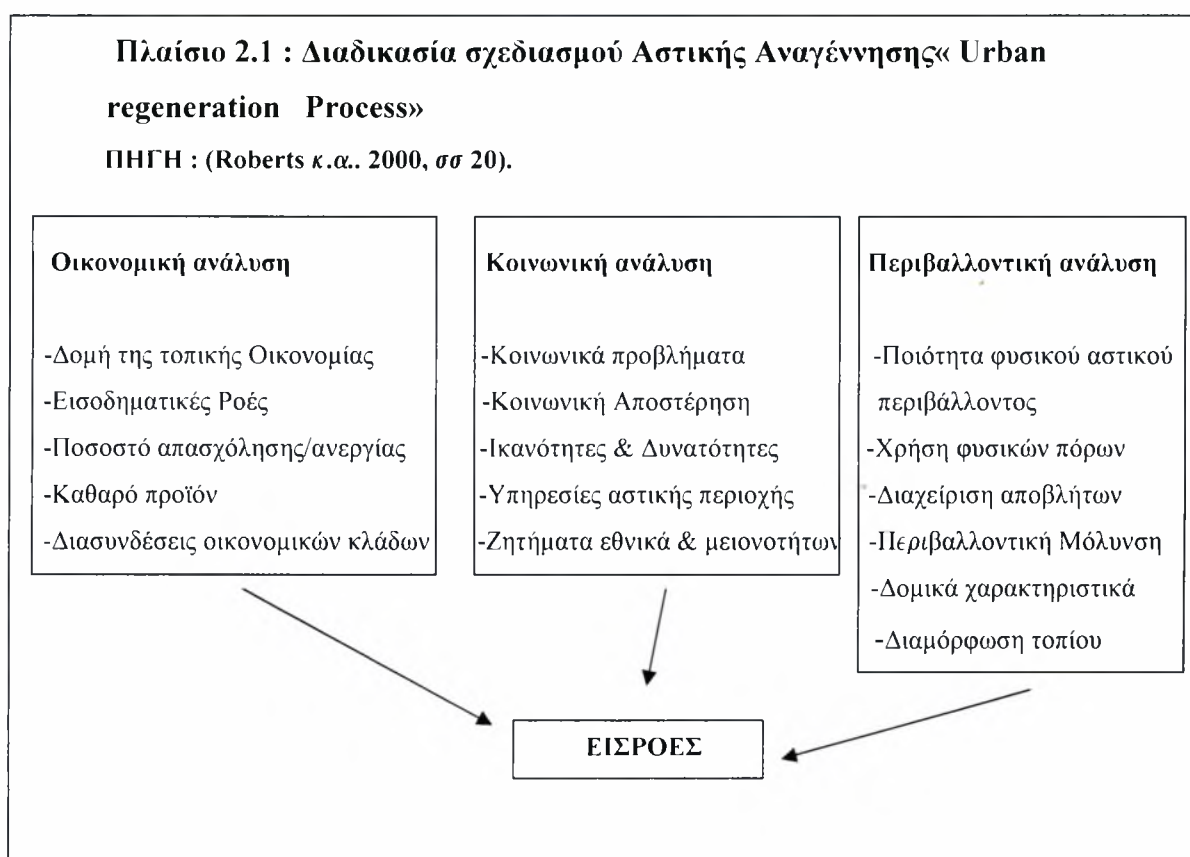
8. Να αναγνωρίζει την σημασία της μέτρησης της προόδου της στρατηγικής έναντι της επιτυχίας συγκεκριμένων στόχων, και να παρακολουθεί την μεταβαλλόμενη φύση και την επιρροή εσωτερικών και εξωτερικών δυνάμεων που επιδρούν στις αστικές περιοχές.
9. Να δέχεται την πιθανότητα ότι τα αρχικά προγράμματα εφαρμογής θα χρειαστεί να αναθεωρούνται στην πορεία κατά την στιγμή που συμβαίνουν οι αλλαγές στις υπόλοιπες συνθήκες.
10. Να αναγνωρίζει το γεγονός ότι τα διάφορα στοιχεία μιας στρατηγικής είναι πιθανό να σημειώσουν πρόοδο σε διαφορετικές ταχύτητες. Αυτό μπορεί να απαιτήσει την ανακατανομή των πόρων ή την πρόβλεψη επιπρόσθετων, προκειμένου να διατηρηθεί μια ευρύτερη ισορροπία μεταξύ των στόχων που περιέχονται σε ένα σχήμα αστικής αναγέννησης και να επιτρέψει την επιτυχία όλων των στρατηγικών στόχων. (Roberts κ.α. 2000, σσ 18-19).

2.1.3 Διαδικασία Σχεδιασμού στην Αστική Αναγέννηση

Το σύνολο των παραπάνω αρχών σκιαγραφεί τη διαδικασία σχεδιασμού της αστικής αναγέννησης. Εμμένοντας στον ορισμό της Lichfield, και ειδικότερα στους δύο όρους, «καθολικό» και «ολοκληρωμένο», διαπιστώνουμε ότι η αστική αναγέννηση συγκεντρώνει χαρακτηριστικά τόσο του Καθολικού Σχεδιασμού, όσο και του Στρατηγικού. Ένα ενδεικτικό σχεδιάγραμμα που συνδυάζει στοιχεία και των δύο αυτών «σχολών» και αφορά τη διαδικασία σχεδιασμού του συγκεκριμένου είδους ανάπλασης έχει δημιουργηθεί από τον Roberts (πλαίσιο 2.1).

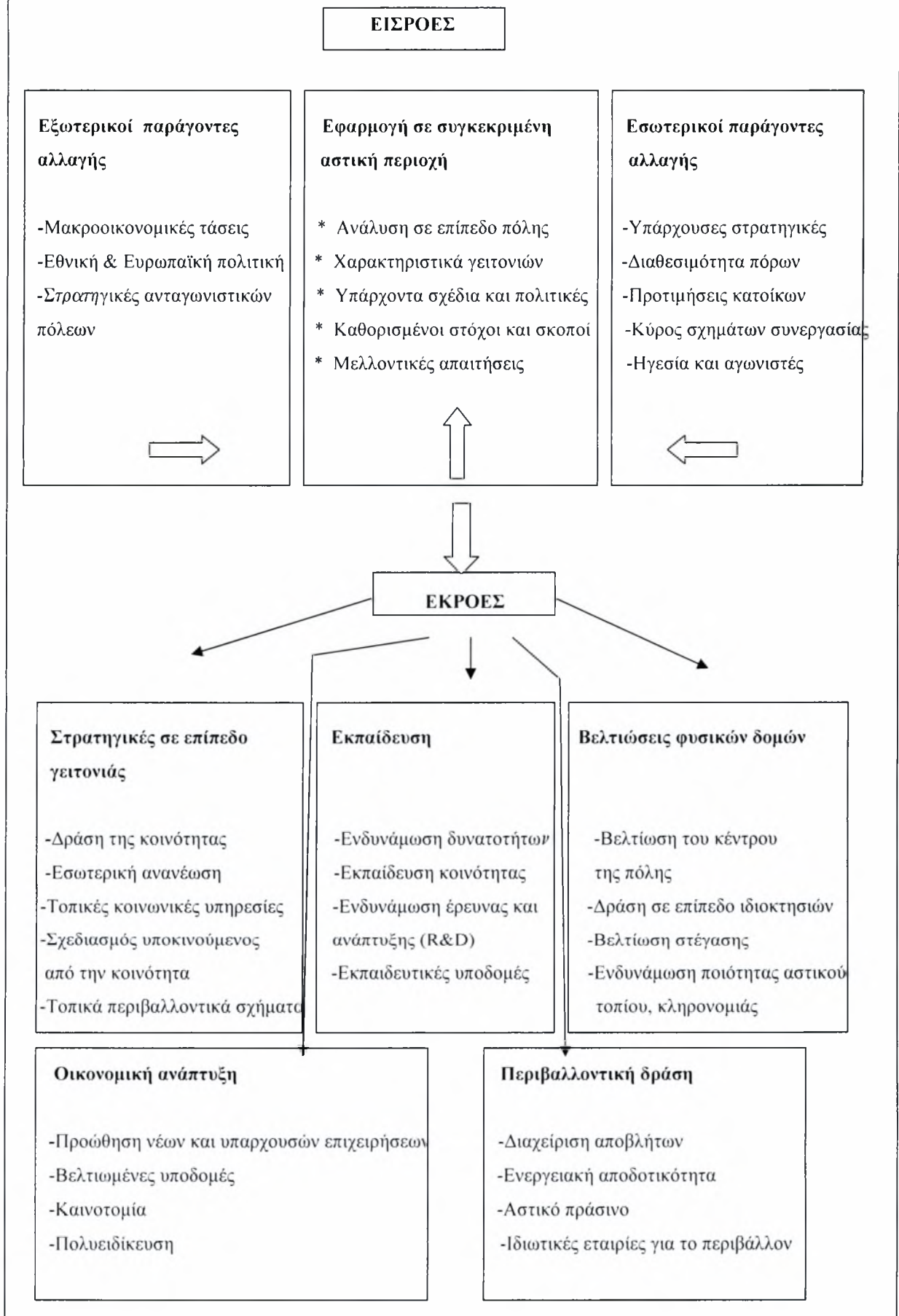
Από μια πρώτη ματιά του σχεδιαγράμματος γίνεται αμέσως αντιληπτή η διάρθρωσή του σύμφωνα με τα δύο θεμελιώδη βήματα της σχεδιαστικής διαδικασίας, την Ανάλυση (μέρος της οποίας είναι οι εισροές) και την Σύνθεση (προϊόν της οποίας είναι οι εκροές). Ο καθολικός χαρακτήρας της ανάλυσης εντοπίζεται στην συνδυασμένη θεώρηση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών παραγόντων προκειμένου να διαπιστωθεί αντίκτυπος τους στην πολεοδομική οργάνωση της αστικής περιοχής. Βέβαια η ανάλυση δεν είναι διεξοδική και το περιορισμένο εύρος της φανερώνει την επίδραση των στρατηγικών προτεραιοτήτων. Κατά το στάδιο της σύνθεσης λαμβάνονται υπόψη τόσο οι εσωτερικοί παράγοντες που μπορούν να προκαλέσουν αλλαγές στο σύστημα της αστικής περιοχής, όσο και οι εξωτερικοί. Μαζί οι παράγοντες αυτοί συνθέτουν τους περιορισμούς και τις δυνατότητες του πλαισίου δράσης του σχεδιασμού και αφορούν ζητήματα όπως τα φυσικά χαρακτηριστικά μιας περιοχής, οι υφιστάμενες δομές, οι χρήσεις γης, οι διοικητικές και

οργανωτικές δομές, ζητήματα θεσμικού και οικονομικού χαρακτήρα που επικρατούν στην συγκεκριμένη περιοχή. Το προϊόν του σχεδιασμού περιλαμβάνει ολοκληρωμένες μορφές σχεδίων στο χώρο και στο χρόνο, με στόχο την περιβαλλοντική και φυσική αναβάθμιση, αλλά και στρατηγικές οικονομικής και κοινωνικής δράσης, καθώς και εκπαιδευτικά προγράμματα ανοιχτά και ελαστικά στο χρόνο. Βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε, παρότι δεν είναι εμφανής στο σχεδιάγραμμα, την ύπαρξη και την επιρροή των αξιολογικών παραγόντων, που με τη μορφή των γενικότερων στόχων, επιδιώξεων και κριτηρίων, επηρεάζουν συνεχώς και διαμορφώνουν κατά τη διάρκεια όλων των βημάτων τη διαδικασία του σχεδιασμού. (Αραβαντινός, 1997, σσ 53-62).

Από την άποψη του στρατηγικού σχεδιασμού εκείνο που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι η επιτυχής εφαρμογή του προϊόντος του σχεδιασμού αστικής αναγέννησης. Βέβαια η υιοθέτηση μιας προοπτικής στρατηγικού χαρακτήρα δεν αφορά μόνο την εφαρμογή του προϊόντος του σχεδιασμού, αλλά σχετίζεται άμεσα και με την επιτυχία της ίδιας της διαδικασίας σχεδιασμού.

Πλαίσιο 2.1 : Διαδικασία σχεδιασμού Αστικής Αναγέννησης« Urban regeneration Process» . ΠΗΓΗ : (Roberts κ.α. 2000, σσ 20).

«Δεδομένου του εύρους των ζητημάτων που εμπλέκονται στην διαχείριση της αστικής αλλαγής, και δεχόμενοι ότι πολλές μεμονωμένες δράσεις είναι πιθανόν να έχουν περιορισμένη σκοπιμότητα και μικρή διάρκεια, είναι απαραίτητο η αστική αναγέννηση να λειτουργήσει βάσει μιας στρατηγικής ατζέντας. Ένα σύστημα για τη στρατηγική διαχείριση της αστικής αναγέννησης θα πρέπει να δώσει βάρος στην ανάγκη διαφάνειας σχετικά με τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, στην πρόβλεψη ενός σχεδιαγράμματος διαμέσου του οποίου μπορούν να σχεδιαστούν και να εφαρμοστούν συγκεκριμένα σχέδια, στην δημιουργία και διατήρηση συνδέσμων μεταξύ των πολιτικών συστημάτων που εμπλέκονται ώστε, να αναγνωρίζονται οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες των δρώντων και των οργανώσεων που εμπλέκονται στην αναγέννηση και να δημιουργείται μια αίσθηση κοινών στόχων και συνεργασίας». (Roberts κ.α.. 2000, σσ 23).

2.1.4 Παράγοντες επιτυχίας της Αστικής Αναγέννησης

Σύμφωνα με τον Roberts βασικός παράγοντας για την επιτυχία μιας πολιτικής αστική αναγέννησης αποτελεί η υιοθέτηση στρατηγικού οράματος (strategic vision) που θα πρέπει να γίνεται κατά τρόπο ώστε να δίνεται έμφαση στις εξής παραμέτρους :

- Στην αντιμετώπιση των δράσεων, στο πλαίσιο της αστικής αναγέννησης, ως ένα σύνολο αλληλοεξαρτώμενων μερών και όχι ως μεμονωμένες δράσεις.
- Στην εξέταση κυρίως των μακροχρόνιων αποτελεσμάτων και ωφελειών που προκύπτουν, θεωρώντας τα πιο σημαντικά από τα μεσοπρόθεσμα οφέλη.
- Στην εξέταση της μεγαλύτερης σημασίας των συνολικών αναγκών μιας περιοχής που είναι σημαντικότερες από τις ανάγκες ενός μεμονωμένου τόπου.
- Στην σημασία που έχει η δημιουργία κοινών τόπων μεταξύ των εμπλεκόμενων και η γέννηση ομοφωνίας, παρά η ενθάρρυνση διαφωνιών μεταξύ τους.
- Στην δημιουργία θετικής νοοτροπίας απέναντι στην συνεργασία μεταξύ των παραγόντων που εμπλέκονται, παρά στη διατήρηση της διαίρεσης ανάμεσα σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. (Roberts κ.α.. 2000, σσ 42).

Η υιοθέτηση στρατηγικού οράματος, το οποίο θα κινείται σε γενικές γραμμές βάση των παραπάνω διαστάσεων χωρίς αυτές να είναι απόλυτες και μοναδικές, αποτελεί το υπόστρωμα πάνω στο οποίο μπορεί να βασιστεί η δημιουργία ενός στρατηγικού σχεδιαγράμματος (strategic framework) τόσο για τον ολοκληρωμένο σχεδιασμό της αστικής αναγέννησης, όσο και για την επιτυχή εφαρμογή του προϊόντος του. Σύμφωνα με τον Hausner ένα τέτοιο σχεδιάγραμμα θα πρέπει :

- Να παρέχει μία σύνδεση μεταξύ των «εκ των πάνω» (top-down) προσεγγίσεων με αυτές των «εκ των κάτω» (bottom-up) προσεγγίσεων.
- Να είναι ρεαλιστικό και ικανό να μεταφραστεί σε συγκεκριμένες πολιτικές, επιδιώξεις και δράσεις.
- Να έχει προκληθεί από μία ευρεία συνεργασία στην οποία θα συμπεριλαμβάνονται όλοι οι παράγοντες κλειδιά.
- Να κατευθύνει την συνολική βιωσιμότητα, ευημερία και ανταγωνιστικότητα των περιοχών, ενδυναμώνοντας την συνεισφορά τους στους κατοίκους τους και στις περιφέρειες αλλά και το κράτος στο οποίο υπάγονται.
- Να εξισορροπεί τα μειονεκτήματα, να προάγει τις ευκαιρίες και την ευελιξία, να υποστηρίζει την ανάπτυξη αποστερημένων κοινοτήτων.
- Να διατηρεί το ρόλο των πόλεων ως μηχανισμών προαγωγής του πολιτισμού, της κουλτούρας, της καινοτομίας και ευκαιριών για τις επιχειρήσεις. (Roberts κ.α. 2000, σσ 42).

Όπως γίνεται φανερό από τους προσανατολισμούς του στρατηγικού οράματος, δίνεται ιδιαίτερη σημασία στον ολοκληρωμένο χαρακτήρα του σχεδιασμού, που εξασφαλίζεται μέσα από την συμμετοχή του συνόλου των αρμόδιων παραγόντων και των άμεσα και έμμεσα θιγόμενων από την προτεινόμενη πολιτική αστικής αναγέννησης. Δίνεται ιδιαίτερο βάρος στην οριζόντια, ενδοτομεακή, και την κάθετη, διατομεακή, συνεργασία, καθώς και στην συνεχή ανάδραση των προτάσεων και των αποφάσεων των οργανωτικών, διοικητικών και διαχειριστικών αρχών σε όλα τα επίπεδα. Επομένως η δημιουργία των κατάλληλων σχημάτων συνεργασίας αποτελεί καταλυτικό παράγοντα στην επιτυχή παραγωγή του κατάλληλου στρατηγικού σχεδιαγράμματος και εντέλει για την επιτυχή έκβαση της συγκεκριμένης πολιτικής.

Στα μοντέλα συνεργασίας καλούνται να συμμετέχουν διαφορετικών επιπέδων εθνικοί, τοπικοί, δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς, οργανώσεις, μεμονωμένοι ιδιώτες και υπηρεσίες. Μεταξύ άλλων υπάρχουν κάποιοι βασικοί λόγοι οι οποίοι δικαιολογούν και επιβάλλουν τη δημιουργία αυτών των μοντέλων. Καταρχήν αποτελεί πλέον, η ύπαρξη τέτοιων σχημάτων συνεργασίας, απαραίτητη προϋπόθεση για την χρηματοδότηση δραστηριοτήτων στα πλαίσια των αστικών πολιτικών και ως προϋπόθεση εγγράφεται στις σύγχρονες πολιτικές ατζέντες. Κατά δεύτερο λόγο η πολυπλοκότητα και ο σύνθετος χαρακτήρας των σύγχρονων αστικών προβλημάτων απαιτεί ολοκληρωμένες προσεγγίσεις που είναι αποτέλεσμα ζύμωσης των αποφάσεων πολλών δρώντων από διαφορετικά πεδία δράσης. Επιπρόσθετα η παραγωγή αποφάσεων από ένα και μόνο κεντρικό φορέα και όχι μέσα από σχήματα συνεργασίας ενέχει

τον κίνδυνο της ατελούς εκπροσώπησης των ευρύτερων μαζών οι οποίες υφίστανται τα αστικά προβλήματα. Ο «πατερναλισμός» σε επίπεδο κεντρικής διοικητικής πρακτικής μπορεί να θεωρηθεί ως αιτία παραγωγής απρόσωπων πολιτικών αποφάσεων οι οποίες απλώς και μόνο αναπαράγουν τις υφιστάμενες κοινωνικές και οικονομικές δομές. (Roberts κ.α.. 2000, σσ 44).

Η θεωρητική τυποποίηση των μοντέλων συνεργασίας είναι παρακινδυνευμένη, λόγω των συνεχώς μεταβαλλόμενων κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών που συνθέτουν το πλαίσιο δράσης των αστικών πολιτικών, κάτι που επιβάλλει τη συνεχή ανανέωση των οργανωτικών, διοικητικών και διαχειριστικών σχημάτων που εμφανίζονται κατά καιρούς. Ωστόσο υπάρχει μια βασική, διαχρονική λογική βάσει της οποίας δημιουργούνται προϋποθέσεις συνεργασίας. Σύμφωνα με τη Mackintosh υπάρχουν τρία βασικά θεωρητικά μοντέλα συνεργασίας, όσον αφορά την αστική αναγέννηση.

1. Το μοντέλο συνεργασίας που στηρίζεται στη συνέργια. Σύμφωνα με αυτό οι εμπλεκόμενοι φορείς συνεργάζονται ώστε συνδυάζοντας την τεχνογνωσία που διαθέτουν, τους πόρους τους, και τις επιχειρησιακές τακτικές τους, να επιτύχουν σαν σύνολο περισσότερα από όσα θα πετύχαιναν σε περίπτωση που δούλευαν μεμονωμένα. Κεντρικό δόγμα δηλαδή, αποτελεί η αρχή κατά την οποία το όλο είναι δυνατότερο από το άθροισμα των επιμέρους στοιχείων.
2. Το μοντέλο συνεργασίας που στηρίζεται στην αύξηση του προϋπολογισμού. Κεντρική ιδέα εδώ είναι ότι σαν σύνολο οι εταίροι μπορούν να έχουν πρόσβαση σε μεγαλύτερο αριθμό κονδυλίων χρηματοδότησης.
3. Το μοντέλο συνεργασίας που στηρίζεται στην επικαρπία των ξένων μεθόδων. Στόχος δηλαδή, είναι η διεύρυνση της τεχνογνωσίας και των πρακτικών κάθε εταίρου, ο οποίος διαμέσου της συνεργασίας έρχεται σε επαφή και καρπώνεται την διαφορετική αντίληψη και μέθοδο αντιμετώπισης των ίδιων ζητημάτων από τους υπόλοιπους εταίρους. (Roberts. 2000, σσ 44-45).

Μετά την εξέταση των παραμέτρων που συνθέτουν αυτές τις έννοιες, ας σταθούμε για λίγο σε ένα ζήτημα που καταρχήν φαίνεται αντιφατικό. Είπαμε ότι η πολιτική της αστικής αναγέννησης αποτελεί μέρος των ΝΑΠ (New Urban Politics), οι οποίες υιοθετήθηκαν μετά την καθιέρωση του νέου σκηνικού στις αστικές οικονομίες με στόχο την αντιμετώπιση των καινούργιων προβλημάτων που εμφανίστηκαν ή των παλιών που τώρα εντάθηκαν. Οι ΝΑΠ ενίσχυσαν την τάση ενδυνάμωσης του ρόλου των πόλεων σε σχέση με τα εθνικά κράτη και μετατόπισαν το πεδίο δράσης για την αντιμετώπιση των αστικών προβλημάτων, από το

κεντρικό κρατικό επίπεδο στο τοπικό. Άρα το κέντρο βάρους για τη λήψη αρμοδιοτήτων που σχετίζονται με τις αστικές πολιτικές μετατοπίζεται από το μακρο-χωρικό επίπεδο στο μικρο-χωρικό επίπεδο. Αντίθετα σε επίπεδο σχεδιασμού βλέπουμε να πραγματοποιείται μια στροφή προς την αναζήτηση διαδικασιών στρατηγικού χαρακτήρα και όχι τομεακού, που ασχολείται με συγκεκριμένα αστικά ζητήματα μικρής κλίμακας και εμπίπτει κυρίως στο φυσικό σχεδιασμό. Αυτή η αντιφατική συμπεριφορά μεταξύ πολιτικής και σχεδιασμού, είναι πλασματική και προκαλείται από την λανθασμένη εντύπωση ταύτισης του στρατηγικού σχεδιασμού με το μακρο-χωρικό επίπεδο. Χαρακτηριστικά του όπως ο κατευθυντήριο χαρακτήρας και η υιοθέτηση περισσότερο ενός πολιτικού ορθολογισμού, παρά ενός επιστημονικού, τον έχουν ταύτισει στη συνείδησή μας με μια μορφή «χαλαρού» σχεδιασμού που κινείται σε γενικές διαπιστώσεις χωρίς να εμμένει σε πιο ειδικά ζητήματα. Υπό αυτή την οπτική θεωρείται ότι ο στρατηγικός σχεδιασμός είναι πιο κατάλληλος για πολιτικές που αφορούν μεγαλύτερα χωρικά επίπεδα, πράγμα που είναι λάθος αφού αυτός αφορά κυρίως τη μεθοδολογία σχεδιασμού που ακολουθείται και δεν περιορίζεται η εφαρμογή του από το χωρικό επίπεδο.

2.1.5 Χρηματοδότηση προγραμμάτων Αστικής Αναγέννησης

Ένα πολύ σημαντικό ζήτημα, όπως φαίνεται από όσα προηγήθηκαν, είναι η πρακτική εφαρμογή του προϊόντος του σχεδιασμού, ώστε η αστική αναγέννηση να καταστεί μια αποτελεσματική πολεοδομική πολιτική και να μην παραμείνει απλώς μια θεωρητική άσκηση επί χάρτου. Στα πλαίσια λοιπόν του ζητήματος της εφαρμογής, η χρηματοδότηση είναι ένας παράγοντας καταλυτικής σημασίας.

Ξεκινώντας με δεδομένη τη θέση ότι η αστική αναγέννηση αποτελεί ένα είδος πολεοδομικής πολιτικής, αντιλαμβανόμαστε ότι λόγω της πάγιας συνθήκης του περιορισμού των πόρων η πολιτική αυτή δρα ανταγωνιστικά προς τις υπόλοιπες που σχετίζονται με τις πόλεις. Επομένως η χρηματοδότησή της, και άρα η προώθηση και η εφαρμογή της, εμπίπτει σε μια λογική προτεραιοτήτων. Η επικράτηση των συγκεκριμένων προτεραιοτήτων έναντι άλλων οφείλεται στην ύπαρξη διαφορετικών κριτηρίων με τα οποία οι εμπλεκόμενοι φορείς αποφασίζουν για τη χρηματοδότηση. Έτσι ο ιδιωτικός τομέας χρησιμοποιεί ως βασικό κριτήριο για τη χρηματοδότηση προγραμμάτων αστικής αναγέννησης την οικονομική αποδοτικότητά τους, που στην διεθνή ορολογία είναι γνωστή με τον όρο «value for money» και μετράει τη σχέση εισροών και εκροών με οικονομικούς όρους. Αντίθετα για τον δημόσιο τομέα η οικονομική αποδοτικότητα δεν αποτελεί πάντα το πρωτεύον κριτήριο. Παράλληλα με την οικονομική μεγέθυνση ο δημόσιος τομέας ενδιαφέρεται για την ευρύτερη οικονομική

ανάπτυξη η οποία εμπεριέχει την δικαιότερη διανομή εισοδήματος, την άρση των κοινωνικών διαχωρισμών και τη γενικότερη βελτίωση του επιπέδου ζωής. Στην περίπτωση αυτή λοιπόν το ενδιαφέρον στρέφεται από την οικονομική αποδοτικότητα στην οικονομική και ευρύτερα πολιτική αποτελεσματικότητα. Εκτός από τους αμιγείς δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, τις τελευταίες δεκαετίες έχουν εμφανιστεί ορισμένες μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, τοπικές οργανώσεις που δρουν στα πλαίσια κοινοτήτων και ευρύτεροι οργανισμοί με συνεχώς αυξανόμενη σημασία όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Το σύνολο των εμπλεκόμενων αυτών φορέων, οι σχέσεις συνεργασίας μεταξύ τους που καθορίζονται από την ύπαρξη θεσμικών δομών, καθώς και φυσικοί και οικονομικοί περιορισμοί και δυνατότητες συμβάλλουν ώστε σε κάθε περίπτωση, από χώρο σε χώρο και από εποχή σε εποχή, να προκύπτουν ειδικές συνθήκες οι οποίες απαιτούν διαφορετικές στρατηγικές χρηματοδότησης. Επομένως ο τρόπος χρηματοδότησης δεν είναι δεδομένος ή σταθερός σε όλες τις περιπτώσεις για να μπορεί κάποιος να περιγράψει ένα σταθερό πρότυπο χρηματοδότησης. Εκείνο που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι η γενική κατεύθυνση που παρατηρείται σχετικά με τη χρηματοδότηση. Παρ' όλες τις υβριδικές μορφές χρηματοδότησης για προγράμματα αστικής αναγέννησης που εφαρμόστηκαν σε διάφορες πόλεις της Αγγλίας, η γενική τάση κινήθηκε από την παροχή κρατικών επιδοτήσεων, στην δημιουργία μη κερδοσκοπικών οργανισμών από το κράτος, μετέπειτα στην προώθηση του τρόπου ανταγωνιστικής χρηματοδότησης, ακολούθως στην δημιουργία επιχειρήσεων ρίσκου (joint ventures) και στη συνέχεια στην προώθηση των σχημάτων συνεργασίας (partnerships) στα οποία καλούνται να συμμετέχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς. (Roberts κ.α.. 2000, σσ 64-78).

2.1.6 Παρακολούθηση και Αξιολόγηση της Αστικής Αναγέννησης

Οι διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης των πολιτικών, των προγραμμάτων και των σχεδίων αστικής αναγέννησης αποκτούν κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών συνεχώς αυξανόμενη σημασία που οφείλεται στην εισαγωγή νέων οικονομικών περιορισμών και στην αύξηση των απαιτήσεων σχετικά με τις προδιαγραφές για την ποιότητα του προϊόντος του σχεδιασμού. Σε γενικές γραμμές διαμέσου της παρακολούθησης και της αξιολόγησης είναι δυνατός ο έλεγχος τόσο για την ορθότητα της σχεδιαστικής διαδικασίας συνολικά, όσο και η αιτιολόγηση της χρηματοδότησης συγκεκριμένων παρεμβάσεων. Γίνεται λοιπόν φανερή η σημαντικότητα της ύπαρξής τους για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής της πολιτικής αστικής αναγέννησης που επιδιώκουμε. Για την καλύτερη κατανόηση του ρόλου τους στο θέμα της αστικής αναγέννησης είναι χρήσιμη η αναφορά σε

καθιερωμένους ορισμούς οι οποίοι έχουν δημιουργηθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση , στα πλαίσια της πολιτικής της για την οικονομική και κοινωνική συνοχή, και υπάρχουν με τη μορφή γλωσσάριου αξιολόγησης (πρόγραμμα MEANS). (Μιχαηλίδης, 2002, σσ 9-68).

Καταρχήν ας ξεκαθαρίσουμε τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στους όρους της παρακολούθησης και της αξιολόγησης. Η παρακολούθηση αποτελεί μια διεξοδική και τακτική εξέταση των πόρων(resources), των εκροών(outputs) και των αποτελεσμάτων(results) που έχουν οι διάφορες πολιτικές παρέμβασης. Βασίζεται σε ένα σύστημα συνεκτικών πληροφοριών που συμπεριλαμβάνουν αναφορές, επιθεωρήσεις, δείκτες και άλλα εργαλεία. Σε περιπτώσεις συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού φορέα το σύστημα παρακολούθησης πληροφοριών εξασφαλίζεται αρχικά από τους διαχειριστές των προγραμμάτων και χρησιμοποιείται κυρίως για την καθοδήγηση των δημόσιων παρεμβάσεων. Η παρακολούθηση στοχεύει στην παραγωγή υποστηρικτικών βάσεων δεδομένων με στόχο την ανάδραση και την άμεση γνώση πληροφοριών σχετικών με την συγκεκριμένη πολιτική ή πρόγραμμα. (Μιχαηλίδης, 2002, σσ 16-17).

Η αξιολόγηση αποτελεί κρίση για μια συγκεκριμένη πολιτική ή πρόγραμμα παρέμβασης με αναφορά σε κριτήρια και ρητά πρότυπα όπως η επιλεξιμότητα, η σκοπιμότητα, η αποτελεσματικότητα κ.α.. Κυρίως αφορά τις ανάγκες οι οποίες πρέπει να καλυφθούν από την παρέμβαση και τα αποτελέσματα που προκαλούνται από αυτήν. Η αξιολόγηση βασίζεται στις πληροφορίες που έχουν συλλεχθεί κατά τη διαδικασία της παρακολούθησης. Υπάρχουν διάφοροι τύποι αξιολόγησης, οι σημαντικότεροι και πλέον διαδεδομένοι από τους οποίους είναι η «εκ των προτέρων αξιολόγηση» (ex-ante evaluation), η «ενδιάμεση αξιολόγηση», (on-going evaluation), και η «εκ των υστέρων αξιολόγηση» (ex-post evaluation). (Μιχαηλίδης, 2002, σσ 10).

Η εκ των προτέρων αξιολόγηση διεξάγεται πριν από την εφαρμογή των προγραμμάτων παρέμβασης. Προκειμένου να αξιολογηθούν εκ των προτέρων τα τελευταία πρέπει να υπάρχει ήδη το σχέδιο που πληροφορεί για την λεπτομερή υλοποίησή τους. Αυτή η μορφή αξιολόγησης βοηθάει στην διασφάλιση των προϋποθέσεων ότι μια παρέμβαση είναι όσο γίνεται πιο συνεκτική και σχετική με τους επιδιωκόμενους στόχους. Αφορά κυρίως την ανάλυση του περιεχομένου της παρέμβασης. Προμηθεύει τους αρμόδιους φορείς με μια αρχική εκτίμηση για το κατά πόσο ζητήματα ανάπτυξης έχουν διαγνωσθεί σωστά, κατά πόσο η στρατηγική και οι επιδιώξεις είναι σχετικά, εάν υπάρχει θέμα ασυναρτησίας μεταξύ τους ή σε σχέση με ευρύτερες πολιτικές και κατευθύνσεις, π.χ. πολιτικές της Ε.Ε. στα πλαίσια των οποίων χρηματοδοτούνται οι παρεμβάσεις, και κατά πόσο οι αναμενόμενες συνέπειες τους είναι ρεαλιστικές. (Μιχαηλίδης, 2002, σσ 15).

Πλαίσιο 2.2: (Πηγή: Μιχαηλίδης 2002. Πανεπιστημιακές Σημειώσεις)

ΒΑΣΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ	ΣΧΕΔΙΟ ΚΠΣ	ΣΧΕΔΙΟ ΕΕΠ	ΠΡΟ-ΓΡΑΜΜΑ	ΣΥΜΠΛ. ΠΡΟΓΡ.
1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ				
• Συνάφεια της υφιστάμενης στρατηγικής	✓	✓	✓	
• Αποτελεσματικότητα των υφιστάμενων μέσων για την εφαρμογή της πολιτικής	✓	✓	✓	
• Εμπειρίες από βασικά περιστατικά που επηρεάζουν την εφαρμογή της πολιτικής			✓	
• Προβλήματα σχετικά με τις δυνατότητες αξιολόγησης και παρακολούθησης	✓	✓	✓	✓
2. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ - ΑΔΥΝΑΜΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ				
• Συνεπής ταξινόμηση των προς εξέταση δυνατοτήτων	✓	✓	✓	
• Δυναμικοί παράγοντες για την οικονομική και κοινωνική συνοχή και την αειφόρο ανάπτυξη και τη μετατροπή	✓	✓	✓	
3. ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ				
• Αποκλίση των στόχων και προτεραιοτήτων της στρατηγικής	✓	✓	✓	
• Συνοχή μεταξύ επιχειρησιακών και γενικών στόχων	✓	✓	✓	✓
• Συνάφεια με εθνικές και κεντρικές πολιτικές	✓	✓	✓	
4. ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ				
• Ποσοτικοποίηση των στόχων και των βασικών ανισοτήτων	✓	✓	✓	✓
• Συνάφεια των δεικτών	✓	✓	✓	✓
• Αξιοπιστία κάλυψης των ανισοτήτων παρακολούθησης και αξιολόγησης	✓	✓	✓	✓
• Βασικά παρακαλούμενα και κάλυψη της αξιολόγησης			✓	✓
• Μέτρα σύγκρισης και ειδικές διαδικασίες σε τομείς που είναι δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν		✓	✓	✓
5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ				
• Αναμενόμενες επιπτώσεις και απαιτήματα σε σχέση με	✓	✓	✓	
- τους γενικούς στόχους	✓	✓	✓	✓
- τους ειδικούς στόχους			✓	✓
- τους επιχειρησιακούς στόχους	✓	✓	✓	
• Αποκλίση του συνδυασμού μέτρων πολιτικής και της κατανομής των χρηματοδοτικών πόρων	✓	✓	✓	
6. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ				
• Εμπιστοσύνη των απαιτούμενων βελτιώσεων	✓	✓	✓	✓
• Βαθμός άσκησης των αρμοδιοτήτων	✓	✓	✓	
• Αποτελεσματικά χρηματοδοτικά δίκτυα και μηχανισμοί ελέγχου			✓	
• Ανταγωνιστικές διαδικασίες και κριτήρια επιλογής που ενισχύουν την αποτελεσματικότητα για την επιλογή έργων			✓	✓
• Ειδικές ρυθμίσεις να καινοτόμες ενέργειες			✓	✓

Η ενδιάμεση αξιολόγηση συμβαίνει όπως γίνεται σαφές κατά την εφαρμογή των προγραμμάτων παρέμβασης. Συνοδεύει την παρακολούθηση των εκροών και των αποτελεσμάτων και για αυτό συχνά συγχέεται με αυτήν. Το πλεονέκτημα της είναι ότι επιτρέπει την καλή συνεργασία μεταξύ της ομάδας αξιολόγησης και των διαχειριστών των προγραμμάτων, με αποτέλεσμα την καλύτερη οικειοποίηση των συμπερασμάτων και των διορθωτικών συστάσεων. Θα μπορούσε να θεωρηθεί σαν μια σειρά ερευνών σε βάθος που περιέχουν διαδοχικές αναλύσεις ερωτήσεων αξιολόγησης οι οποίες παρουσιάστηκαν κατά την εφαρμογή. Για παράδειγμα μια ενδιάμεση αξιολόγηση για την αστική αναγέννηση μιας περιοχής θα λάμβανε υπόψη τα εξής ερωτήματα: Πώς αντέδρασε ο πληθυσμός στην

προτεινόμενη παρέμβαση; Η εξέλιξη της αστικής περιοχής μετά την παρέμβαση είναι τέτοια που επιτρέπει πλέον την κατάργηση του προγράμματος; Ποιες λειτουργίες του προγράμματος θεωρούνται πιο αποδοτικές ώστε να επαναληφθούν ως παραδείγματα σωστής πρακτικής; (Μιχαηλίδης, 2002, σσ 15).

Η εκ των υστέρων αξιολόγηση συνοψίζει και κρίνει μια παρέμβαση όταν αυτή έχει ολοκληρωθεί. Στοχεύει στον απολογισμό για τη χρήση των πόρων, την επίτευξη των αναμενόμενων αποτελεσμάτων (αποτελεσματικότητα), την παρουσία τυχόν ανεπιθύμητων συνεπειών (χρησιμότητα) και την αποδοτικότητα των παρεμβάσεων. Προσπαθεί να κατανοήσει τους παράγοντες επιτυχίας ή αποτυχίας, καθώς και την βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων και των συνεπειών. Επίσης προσπαθεί να βγάλει συμπεράσματα που μπορούν να γενικευθούν σε άλλες περιπτώσεις παρεμβάσεων. Προκειμένου τα αποτελέσματα να έχουν το χρόνο να εκδηλωθούν ώστε να γίνουν αντιληπτά, η ενδιάμεση αξιολόγηση πρέπει να γίνει δύο με τρία χρόνια μετά την εφαρμογή μιας παρέμβασης. (Μιχαηλίδης, 2002, σσ 16).

2.1.7 Στρατηγικές για την προώθηση του προϊόντος των Πολιτικών Αστικής Αναγέννησης.

Η Αστική Αναγέννηση, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, συμπεριλαμβάνεται στο πλαίσιο των Νέων Αστικών Πολιτικών (New Urban Politics), που με βασικό στοιχείο της ταυτότητάς τους την «καινοτομία», την «πρωτοπορία», τον «δυναμισμό», τη «δημιουργικότητα» και την «επιχειρηματικότητα», προσπαθούν να ενισχύσουν τη θέση της πόλης στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού που δημιουργεί η ελευθερία κίνησης του κεφαλαίου. (Paddison, 2001, σσ 296-298).

Όπως κάθε ολοκληρωμένη πολιτική παρέμβασης, συνίσταται σε δύο βασικά σκέλη. Στην διαπίστωση του προβλήματος ή των προβλημάτων αρχικά και κατόπιν στην παρουσίαση λύσεων για τη συνολική τους αντιμετώπιση. Για την υλοποίηση του δεύτερου αυτού σκέλους, στο οποίο ενυπάρχει η λογική της αποτελεσματικής εφαρμογής της πολιτικής, η αστική αναγέννηση χρησιμοποιεί και ορισμένες στρατηγικές (strategies) που στοχεύουν στην προώθηση του σχεδιαστικού της προϊόντος. Αυτές έχουν χρησιμοποιηθεί και εξελιχθεί στο πλαίσιο του Σχεδιασμού για την Αστική Αναψυχή (Urban Recreation Planning) και τον Αστικό Τουρισμό (Urban Tourism). (Burtenshaw κα., 1991, σσ 163-220).

Οι στρατηγικές αυτές κινούνται με βάση την αντίληψη κατά την οποία «η πόλη αρχίζει συνεχώς να συλλαμβάνεται νοητικά ως ένα μέρος κατανάλωσης και όχι ως μέρος παραγωγής. Αυτό σημαίνει ότι η πόλη αντιμετωπίζεται λιγότερο ως ένα μέρος όπου αγαθά

και υπηρεσίες παράγονται για πώληση και εξαγωγή, και περισσότερο ως μέρος όπου οι πολίτες μπορούν να έρθουν για να φάνε, να συμμετέχουν σε διάφορες δραστηριότητες, να επισκεφθούν πολιτιστικούς πόρους, όπως μουσεία και αίθουσες συναυλιών, ή να συμμετέχουν σε διαφόρων ειδών γεγονότα. Μια σύγχρονη εκδοχή αυτής της αντίληψης είναι η ιδέα της «Πόλης Γεγονότων» (Event City), όπου γεγονότα διεθνούς ή και τοπικής φήμης χρησιμοποιούνται ως χαρακτηριστικά στοιχεία της ταυτότητας της πόλης». (Couch κ.α. 2003, σσ 31-33).

Στη διεθνή ορολογία οι συγκεκριμένες στρατηγικές αποδίδονται με τους όρους «Place Marketing, Selling Places, Geographical Marketing». Σε τι συνίστανται όμως αυτές οι στρατηγικές; Συνοπτικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελούν προσπάθειες με στόχο αφενός μεν το «κτίσιμο», την εφεύρεση και επανα-εφεύρεση όλων εκείνων των ισχυρών στοιχείων που συνθέτουν την ταυτότητα μιας πόλης, και αφετέρου την διαφήμιση και το μάρκετινγκ αυτών.

Το κτίσιμο της ταυτότητας (Building of Identity), προσβλέπει στην ανάδειξη των προοπτικών απαξιωμένων πόλεων, ώστε να εισχωρήσουν δυναμικά στις ατζέντες των τεχνοκρατών της ανάπτυξης. Περιλαμβάνει σε αδρές γραμμές τρία στάδια. Την επανα-εφεύρεση του παρελθόντος και της ιστορικής παράδοσης ενός τόπου (sanitize the past), τον εκτοπισμό της παρούσας αρνητικής εικόνας με τη δημιουργία υποδομών και την ενίσχυση των υπηρεσιών προς τους πολίτες και τους επισκέπτες (displace the present), την μετατροπή της πόλης μελλοντικά σε ένα τόπο ευκαιριών και δραστηριοτήτων (transform the future in a place of true endeavour). (Garrahan κ.α. 1994, σσ 1-7).

Το μάρκετινγκ ενός τόπου (place marketing), αναζητά τρόπους για να επηρεάσει ή και να αλλάξει τη νοοτροπία και τη συμπεριφορά των κατοίκων και κυρίως των επισκεπτών του. Στηρίζεται στην προβολή συγκεκριμένων χαρακτηριστικών για να δημιουργήσει την επιθυμητή εικόνα μιας πόλης και έτσι να κατευθύνει τη ζήτηση. (Stephen κ.α. 1995, σσ 206-209). Η στρατηγική της διαφήμισης προκειμένου να πετύχει την προβολή των φυσικών μορφών που αποτελούν τοπόσημα, όπως κάποιων σύγχρονων αρχιτεκτονικών κατασκευών, κάποιων ανακαινισμένων ιστορικών κτιρίων ή ορισμένων απαξιωμένων πρώην βιομηχανικών εγκαταστάσεων που μεταμορφώθηκαν σε έργα τέχνης πλαισιωμένα από ενδιαφέρουσες διαδρομές, για παράδειγμα παλιά φουγάρα εργοστασίων, (Echenique κ.α. 2001, σσ 73-78), αλλά και την προβολή πολιτιστικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, χρησιμοποιεί διάφορα μέσα προώθησης. Αυτά είναι οι δημόσιες σχέσεις και τα δίκτυα γνωριμιών, η διοργάνωση εκδηλώσεων θεάματος, η πρόκληση της δημοσιότητας, η δημιουργία διαφημιστικών εντύπων, η προβολή από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και το δια-δίκτυο

ακόμα και η έντεχνη τροφοδότηση φημολογίας γύρω από τους πόλους έλξης που προσφέρει μια πόλη. Σε αυτές τις διαφημιστικές εκστρατείες που οργανώνονται συμβάλλει πολύ η δημιουργία ενός μότο. Προς αυτή την κατεύθυνση δύο από τα πιο πετυχημένα μότο που υιοθετήθηκαν με στόχο την προβολή τους ήταν το «I Love New York», από τη διαφημιστική εκστρατεία στη Νέα Υόρκη και το «Glasgow Miles Better» από τη διαφημιστική εκστρατεία στη Γλασκόβη. (Ward. 1998, σσ 186-208).

2.2 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ-ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ

Η αστική αναγέννηση ως κομμάτι της πολεοδομικής πολιτικής, όπως είπαμε και στην αρχή αυτής της ενότητας, επιστρατεύτηκε, ως έννοια, για να αποδώσει μια πλέον πρόσφατη αντίληψη για το περιεχόμενο των αστικών αναπλάσεων. Υπό αυτό το πρίσμα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την κατανόηση του χαρακτήρα του φαινομένου, να εξετάσει κανείς την πορεία εξέλιξης του φαινομένου της ανάπλασης στο πέρασμα του χρόνου.

Η κατάταξη και η κατηγοριοποίηση των διαφόρων τύπων ανάπλασης που δημιουργήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν κατά τις διαφορετικές χρονικές περιόδους και σε διαφορετικά μέρη παρουσιάζει αρκετά μεγάλη διαφοροποίηση και ποικιλία. Το γεγονός αυτό οφείλεται καταρχήν στην διαφορετική ιδεολογία που γεννά κάθε φορά την ανάγκη για ανάπλαση, και στις μορφές δράσης, δηλαδή τις τεχνικές που χρησιμοποιήθηκαν, προκειμένου να επιτευχθεί το περιεχόμενο των αναπλάσεων, δύο παράγοντες οι οποίοι μεταβάλλονταν τόσο από χώρα σε χώρα, όσο και από εποχή σε εποχή. (Στεφάνου κ.α.. 1995, σελ. 24). Κατά δεύτερο λόγο και με σταθερό τον παράγοντα του χώρου, η διαφοροποιημένη κατηγοριοποίηση οφείλεται στο διαφορετικό μεθοδολογικό πλαίσιο που χρησιμοποιείται από τις εκάστοτε ερευνητικές ομάδες οι οποίες αναλαμβάνουν να κατατάξουν τα διάφορα είδη ανάπλασης όπως αυτά εμφανίζονται στο χρόνο. Αυτό σημαίνει ότι κάθε ομάδα επιλέγει τη δική της μεθοδολογική προσέγγιση, και άρα υιοθετεί διαφορετική μέθοδο, δηλαδή «διαφορετική νοητική ορθολογική διαδρομή με στόχο την ανάλυση, την κατανόηση και την εξήγηση της διερευνώμενης πραγματικότητας», και διαφορετικές τεχνικές, δηλαδή διαφορετικές ερευνητικές διαδικασίες». (Κοτζαμάνης 2002, σσ 1-3).

Πλαίσιο 2.3: «Τυπολογία ανάπλασης με βάση τη χρησιμοποιούμενη ορολογία».

ΠΗΓΗ: (Στεφάνου κ.α.. 1995, σσ 35).

Α ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ: Όροι που τοποθετούν το επίκεντρο του ενδιαφέροντος στο κέλυφος

• Renovation urbaine

Αστική Ανανέωση

• Renouveau urbaine	Αστική Ανακαίνιση
• Reamenagement	Επανασχεδιασμός
• Remodelage	Αναπλάσιμο
• Reconstitution	Αποκατάσταση
• Restructuration	Αναδόμηση
• Restauration	Ανακατασκευή
• Refection	Αναστήλωση
• Ravalement	Επανεπισκευή
• Sauvegarde	Αποκατάσταση όψης (αναπαλαίωση)
• Protection	Προστασία
• Anasteloge	Αναστήλωση
• Curetage	Επισκευή
• Amelioration	Βελτίωση
• Embelissement	Ωραιοποίηση
<u>Β ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ:</u> Όροι που αναφέρονται κυρίως στην αναθεώρηση των χρήσεων	
• Reimplantation	Επανεγκατάσταση
• Readaptation	Επαναπροσαρμογή
• Reutilisation	Επαναχρησιμοποίηση
• Reaffectation	Επαναπροσέγγιση
• Reconversion	Αλλαγή χρήσης
• Assainissement	Εξυγίανση
<u>Γ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ:</u> Όροι προσανατολισμένοι στην επανάκτηση του τόπου από τον χρήστη	
• Reconquete	Επανακατάκτηση
• Rehabilitation	Επανατοποθέτηση (ιδεολογική)
• Revitalisation	Αναβίωση
• Recuperation	Ανάκτηση
• Reanimation	Αναζωογόνηση
• Redevelopment	Επανάπτυξη
• Modernisation	Εκσυγχρονισμός

Έτσι με την επιλογή διαφορετικών κριτηρίων είναι δυνατή η επίτευξη μιας σειράς τυπολογικών κατατάξεων. Για παράδειγμα υπάρχουν είδη τυπολογίας με βασικό κριτήριο την χρησιμοποιούμενη ορολογία (βλέπε πλαίσιο 2.3), ή με τα βασικά χαρακτηριστικά των περιοχών στις οποίες απευθύνεται, το φορέα ανάπτυξης, το βασικό κίνητρο ανάπτυξης, το βαθμό παρέμβασης, την υιοθετούμενη συμπεριφορά απέναντι στα κελύφη, το βαθμό προστασίας κ.α.. Από τα κριτήρια αυτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το κριτήριο της ιδεολογίας που υποστηρίζει κάθε φορά την ενεργοποίηση μιας διαδικασίας ανάπτυξης. Παρά τις μικροδιαφορές λόγω προσεγγίσεων, η κατάταξη σύμφωνα με αυτό το κριτήριο

παρουσιάζει, κατά γενική ομολογία όπως προκύπτει από διάφορες βιβλιογραφικές αναφορές, τρεις φάσεις. «Σύμφωνα με αυτές τις φάσεις που διακρίνονται από τη χρησιμοποίηση αντίστοιχων όρων για να εκφραστεί κάθε φορά το είδος και η μορφή της ανάπλασης, εξελίχθηκε και η νοοτροπία της». Η νοοτροπία αυτή κινήθηκε τις τελευταίες δεκαετίες, από το στάδιο της ριζικής ανακαίνισης του αστικού ιστού, στο στάδιο της επικέντρωσης της προσοχής προς τη διατήρηση της κτισμένης κληρονομιάς και αργότερα προς το στάδιο της διακριτικής επέμβασης και της έμφασης στα κοινωνικά δεδομένα. (Στεφάνου κ.α.. 1995, σσ 61-62).

Οι αναπλάσεις της πρώτης φάσης αφορούν την αντιμετώπιση προβλημάτων τα οποία σχετίζονται κυρίως με τα κελύφη. Στη δεύτερη φάση οι αναπλάσεις αφορούν προβλήματα χρήσεων ενώ στην τρίτη φάση το ζητούμενο του ενδιαφέροντος στρέφεται στους χρήστες. «Τα προβλήματα κελύφους μπορεί να φορούν στην παλαιότητα και στην απ' αυτή προκύπτουσα ακαταλληλότητα για χρήση, στις δυσκολίες προσαρμογής ενός άκαμπτου και περιοριστικού δομικού οργανισμού σε νέες αυξημένες ανάγκες λειτουργίας, στις ανθυγιεινές συνθήκες διαβίωσης, ή ακόμα περιορισμό χωρητικότητας και ανταπόκρισης σε απαιτήσεις νέων μεγεθών. Και βέβαια όταν αναφερόμαστε στα προβλήματα κελύφους, εννοούμε τόσο αυτά που αφορούν τα κυρτά, όσο και τα κοίλα κελύφη της πόλης, δηλαδή τόσο τα κτισμένα κτίρια, όσο και το χώρο των δρόμων, πλατειών και κάθε άλλης μη καλυμμένης με κτίρια επιφάνειας. Τα προβλήματα χρήσεων αφορούν τις συγκρούσεις που αναπτύσσονται μεταξύ των παλιών και των καινούργιων χρήσεων και οδηγούν συχνά στην ανάγκη ανάπλασης ολόκληρων περιοχών. Τα προβλήματα που αφορούν τους χρήστες είναι προβλήματα ανθρώπινου δυναμικού και κυρίως οικονομικό-κοινωνικής τάξης διότι αναφέρονται κατά κανόνα στις ανάγκες των κοινωνικών και οικονομικών δεδομένων που οφείλονται στην υποβάθμιση ή την αναβάθμιση μιας περιοχής.» (Στεφάνου κ.α.. 1995, σσ 23).

Η γενικότερη παραδοχή της ισχύος αυτής της πορείας των τριών φάσεων, με βάση το κριτήριο της ιδεολογίας που στηρίζει την ανάγκη ανάπλασης, επαληθεύεται όπως φαίνεται και από την παράθεση μιας ακόμη άποψης, αυτή τη φορά από διαφορετική βιβλιογραφική πηγή (βλέπε Πλαίσιο 2.4). Σύμφωνα με αυτή η ιστορική πορεία της αστικής αναγέννησης χαρακτηρίζεται από πέντε εξελικτικά στάδια. Ξεκινά την εμφάνισή της με τη μορφή της Ανακατασκευής, την δεκαετία 1950, και συνεχίζει με την Αναζωογόνηση, δεκαετία 1960, την Ανανέωση, δεκαετία 1970, την Επανάπτυξη, δεκαετία 1980, για να καταλήξει με την πλέον πρόσφατη μορφή της που κάνει την εμφάνισή της τη δεκαετία 1990. Επιχειρώντας μια συνθετική εξέταση του συνόλου του πίνακα καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα. Σε επίπεδο στρατηγικής παρατηρείται μια τάση μετακίνησης από μια τομεακή προς μια

περισσότερου καθολικού και ταυτόχρονα στρατηγικού χαρακτήρα αντιμετώπιση. Σε επίπεδο εμπλεκόμενων φορέων σημειώνεται μετακίνηση του ενδιαφέροντος από τον δημόσιο, στον ιδιωτικό και στην συνέχεια στη συνεργασία μεταξύ δημόσιου-ιδιωτικού τομέα. Σε επίπεδο χωρικής αναφοράς το ενδιαφέρον παρουσιάζει μια εναλλαγή από το τοπικό στο περιφερειακό επίπεδο και αντίστροφα, καταλήγοντας με την προσοχή στο επίπεδο περιφέρειας. Στο οικονομικό επίπεδο η κίνηση του ενδιαφέροντος ακολουθεί αντίστοιχη πορεία με αυτή που σημειώθηκε στους εμπλεκόμενους φορείς, καταλήγοντας στην ισορροπία μεταξύ δημόσιας και ιδιωτικής χρηματοδότησης. Σε κοινωνικό επίπεδο η έμφαση κινείται από την κρατική βοήθεια και κοινωνική πρόνοια, στο ρόλο της κοινότητας για την επίλυση των κοινωνικών προβλημάτων. Σε επίπεδο φυσικού σχεδιασμού, κελυφών, η έμφαση κινείται από την ριζική ανακαίνιση στην πιο ήπια ανανέωση και τελικά στην διακριτική παρέμβαση και διατήρηση. Τέλος σε περιβαλλοντικό επίπεδο η έμφαση κινείται από την επιλεκτική παρέμβαση για δημιουργία αστικού πρασίνου, στην εισαγωγή της ευρύτερης έννοιας της βιωσιμότητας.

Πλαίσιο 2.4 : «Η εξέλιξη της αστικής αναγέννησης»

ΠΗΓΗ : (Roberts κ.α., 2000, σελ. 44).

Πολιτικής Είδος / Περίοδος	1950 Ανακατασκευή	1960 Αναζωογόνηση	1970 Ανανέωση	1980 Επανάπτυξη	1990 Αναγέννηση
Βασική στρατηγική και προσανατολισμ ός	Ανακατασκευή κ επέκταση των παλιότερων αστικών περιοχών που βασίζεται στην μεγέθυνση προαστίων, όπως αυτή προτείνεται από σχέδια επιπέδου masterplan	Συνέχιση των θεμάτων του '50, μεγέθυνση των προαστίων και περιφέρειας, και μερικές πρώιμες προσπάθειες ιδεολογικής επαναποθέτη σης	Επικέντρωση σε έσω-αστική ανανέωση και σχήματα γειτονιών. Η ανάπτυξη ακόμη σε επίπεδο αστικής περιφέρειας	Πολλά σημαντικά σχήματα ανάπτυξης και επανάπτυξης, πρωτοπόρα σχέδια, σχέδια για εκτός πόλεως	Κίνηση προς μια περισσότερο καθολική μορφή πολιτικής και πρακτικής, περισσότερη έμφαση σε ολοκληρωμένες αντιμετωπίσεις
Εμπλεκόμενοι & παράγοντες κλειδιά	Εθνικές και τοπικές κυβερνήσεις, ιδιώτες αναπτυξιολόγοι και μεσίτες	Κίνηση προς μια μεγαλύτερη ισορροπία μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών φορέων	Αυξανόμενος ρόλος του ιδιωτικού τομέα και αποκέντρωση προς τις τοπικές κυβερνήσεις	Έμφαση στον ιδιωτικό τομέα και ειδικές υπηρεσίες, μεγέθυνση των σχημάτων συνεργασίας	Η συνεργασία είναι το κυρίαρχο μοντέλο προσέγγισης

Χωρικό επίπεδο δραστηριότητας	Έμφαση στο τοπικό επίπεδο	Αναδύεται το περιφερειακό επίπεδο δραστηριότητας	Αρχικά περιφερειακά και τοπικά επίπεδα, αργότερα περισσότερη τοπική έμφαση	Στις αρχές 1980ς έμφαση σε επίπεδο τοπίου, αργότερα στο τοπικό επίπεδο	Εκ νέου εισαγωγή της στρατηγικής προοπτικής, αύξηση περιφερειακής δραστηριότητας
Οικονομικό ενδιαφέρον	Επενδύσεις δημόσιου τομέα με κάποια συμμετοχή του ιδιωτικού	Συνεχίζεται η προηγούμενη τάση με αυξανόμενη επιρροή των ιδιωτικών επενδύσεων	Περιορισμοί πόρων στον δημόσιο τομέα και αύξηση των ιδιωτικών επενδύσεων	Κυριαρχεί ο ιδιωτικός τομέας με επιλεκτικά δημόσια κονδύλια	Μεγαλύτερη ισορροπία ανάμεσα σε δημόσια, ιδιωτική, εθελοντική χρηματοδότηση
Κοινωνικό περιεχόμενο	Βελτίωση της στέγασης και των σταθερότυπων διαβίωσης	Βελτίωση των παροχών κοινωνικής πρόνοιας	Δράση βασισμένη στην κοινότητα και μεγαλύτερη ενδυνάμωση	Κοινοτική αυτοβοήθεια με πολύ επιλεκτική υποστήριξη της πολιτείας	Έμφαση στο ρόλο της κοινότητας
Έμφαση σε φυσικό επίπεδο	Αντικατάσταση των κεντρικών αστικών περιοχών και ανάπτυξη της περιφέρειας	Μερική συνέχιση τάσης του '50 με παράλληλη εμφάνιση περιοχών επαναποθέτησης	Πιο έντονη ανανέωση των παλιότερων αστικών περιοχών	Μεγάλα σχήματα αντικατάστασης και νέα πρωτοπόρα σχήματα ανάπτυξης	Περισσότερο μετριοφρον από το 1980ς, βάρος στην κληρονομιά και τη διατήρηση
Περιβαλλοντική προσέγγιση	Αποκατάσταση τοπίου και αστικό πράσινο	Επιλεκτικές βελτιώσεις	Περιβαλλοντική αναβάθμιση με μερικές καινοτομίες	Αύξηση ενδιαφέροντος προσεγγίσεων για το περιβάλλον	Εισαγωγή ευρύτερης ιδέας της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας

2.3 ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΜΕΝΩΝ ΑΣΤΙΚΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

2.3.1 Η έννοια του λειτουργικού επαναπροσδιορισμού

Ο λειτουργικός επαναπροσδιορισμός των υποβαθμισμένων αστικών περιοχών είναι εγγενές στοιχείο της διαδικασίας σχεδιασμού στην αστική αναγέννηση και αποτελεί απάντηση σε ερωτήματα σχετικά με τη χρησιμότητα της. Με τον όρο αυτόν αποδίδονται η αναβάθμιση των παλιών και η αναπροσαρμογή νέων χρήσεων γης με στόχο την «λειτουργική ένταξη», ή αλλιώς την «λειτουργική επανατοποθέτηση» μιας περιοχής. Η αναβάθμιση και η αναπροσαρμογή των χρήσεων γης μπορεί να οδηγήσει στην ριζική ή μερική μετατροπή των φυσικών κελυφών των κτιρίων, αλλά μπορεί και να μην επιφέρει καμία αλλαγή στη μορφή τους.

Σύμφωνα με τον Βασενχόβεν η ανάπλαση κινείται μεταξύ του φάσματος πολιτικών που έχουν τη μορφή «περιορισμένων ενεργειών μορφικού ανασχηματισμού και αναδιάταξης», και πολιτικών «χωρικής αναδιάρθρωσης ή αναγέννησης που περιλαμβάνουν μια νέα λειτουργική πραγματικότητα». Η «λειτουργική επανατοποθέτηση μιας περιοχής μέσα στον ευρύτερο κοινωνικό και οικονομικό της χώρο» αποτελεί μια προσπάθεια αλλαγής των σχέσεων που διατηρεί η περιοχή με τον χώρο αυτό, αλλά και αλλαγής των σχέσεων της με τους ανθρώπους που δραστηριοποιούνται, δηλαδή, ζουν, εργάζονται και διασκεδάζουν σε αυτήν. Η επιτυχής εφαρμογή της εξασφαλίζεται με την τήρηση ορισμένων απαραίτητων προϋποθέσεων.

- Καταρχήν ο σχεδιασμός με στόχο τον λειτουργικό επαναπροσδιορισμό, θα πρέπει να είναι καθολικός στη σύλληψή του, πράγμα που σημαίνει ότι πρέπει να λαμβάνει υπόψη του το σύνολο των παραγόντων, δηλαδή τόσο τις ενδογενείς δυνάμεις σε επίπεδο πόλης, όσο και τις εξωγενείς δυνάμεις σε επίπεδο αστικού συστήματος, οι οποίες επιδρούν στη λειτουργία μιας περιοχής και προκαλούν προβλήματα αστικής αναγέννησης.
- Κατά δεύτερο είναι απαραίτητη η ύπαρξη νομικού πλαισίου για την εφαρμογή των αναβαθμισμένων και αναπροσαρμοσμένων χρήσεων γης που αποτελούν το προϊόν του σχεδιασμού. Βέβαια γύρω από το συγκεκριμένο ζήτημα τείνει να επικρατήσει η άποψη ότι η κανονιστική νοοτροπία στην διασφάλιση μιας νέας λειτουργικής πραγματικότητας δεν είναι από μόνη της αποτελεσματική. Το νομικό πλαίσιο θα

πρέπει να συμπληρώνεται από το ανάλογο θεσμικό πλαίσιο το οποίο θα εξασφαλίζει την επιχειρησιακότητα του πρώτου.

- Το θεσμικό πλαίσιο λοιπόν αποτελεί την τρίτη προϋπόθεση. Σε αυτό περιλαμβάνονται θεσμικά σχήματα και μορφές συνεργασίας που οδηγούν σε νέες μορφές κινητοποίησης των πολιτών με απώτερο στόχο την αφύπνιση της αστικής συνείδησης και την υιοθέτηση ενός νέου τρόπου δράσης.

(Σημαιοφορίδης κ.α.. 1998, σσ 74-81).

2.3.2 Σχέση διαδικασίας σχεδιασμού της αστικής αναγέννησης και λειτουργικού επαναπροσδιορισμού

Ο λειτουργικός επαναπροσδιορισμός, ως πρόταση αναβάθμισης των παλιών και αναπροσαρμογής νέων χρήσεων γης με στόχο την «λειτουργική ένταξη» μιας περιοχής, μαζί με τις προτάσεις που αφορούν το θεσμικό και νομικό πλαίσιο, αποτελεί μέρος του προϊόντος της διαδικασίας του σχεδιασμού για την αστική αναγέννηση που είδαμε παραπάνω (πλαίσιο 2.1). Όπως έχουμε αναφέρει το προϊόν του σχεδιασμού περιλαμβάνει ολοκληρωμένες μορφές σχεδίων στο χώρο και στο χρόνο, με στόχο την περιβαλλοντική και φυσική αναβάθμιση, αλλά και στρατηγικές οικονομικής και κοινωνικής δράσης, καθώς και εκπαιδευτικά προγράμματα ανοιχτά και ελαστικά στο χρόνο.

Προκειμένου λοιπόν να κάνουμε τις προτάσεις που θα αφορούν τη νέα λειτουργική πραγματικότητα στην οποία στοχεύουμε, θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας από τη διαδικασία ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης, τα τέσσερα θέματα κλειδιά στην αστική αλλαγή η οποία συντελείται. Έτσι θα πρέπει να λάβουμε καταρχήν σοβαρά υπόψη το ζήτημα της αλλαγής των οικονομικών συνθηκών που συνθέτουν το νέο σκηνικό στο οποίο οι πόλεις καλούνται να δραστηριοποιηθούν, καθώς και τις συνεπαγόμενες αλλαγές στα επίπεδα απασχόλησης. Επίσης είναι απαραίτητο να λάβουμε υπόψη κοινωνικές παραμέτρους και ζητήματα που επιδρούν και επηρεάζουν τον τρόπο ζωής των κατοίκων στις αστικές περιοχές. Ακόμη ένα πολύ σημαντικό θέμα είναι η συνεχιζόμενη φυσική φθορά των κτιριακών κελυφών, αλλά και των ανοιχτών-ακάλυπτων αστικών χώρων, το οποίο συμπληρώνεται από τις νέες ανάγκες γης και κτιρίων. Το τέταρτο ζήτημα, το οποίο συνεχώς κερδίζει το ενδιαφέρον των σύγχρονων αστικών αντιλήψεων, σχετίζεται με την εισαγωγή περιβαλλοντικών μέτρων στον τρόπο ανάπτυξης των πόλεων και την ενσωμάτωση του δόγματος της βιωσιμότητας. Έχοντας σταθμίσει τις ανάγκες, τα προβλήματα και τις προοπτικές, όπως προκύπτουν από τα παραπάνω θέματα, μπορούμε να προχωρήσουμε στις προτάσεις για τον λειτουργικό επαναπροσδιορισμό μιας υποβαθμισμένης αστικής περιοχής.

Ειδικότερα για το θέμα της αστικής αναγέννησης πρώην βιομηχανικών εκτάσεων μέσα σε αστική περιοχή, το οποίο διαπραγματεύεται η παρούσα εργασία, μπορούμε να ακολουθήσουμε την παρακάτω νοητική πορεία, προκειμένου να καταλήξουμε σε προτάσεις για την λειτουργική επανένταξη αυτών των χώρων στον ευρύτερο κοινωνικό-οικονομικό τους χώρο. Η πορεία αυτή είναι απλώς ενδεικτική και σε καμιά περίπτωση δε σημαίνει ότι είναι μοναδική ή αποτελεί κανόνα. Άλλωστε η ποικιλία των παραγόντων που συνθέτουν τα προβλήματα αστικής αναγέννησης είναι τέτοια που δικαιολογεί ένα ευρύ φάσμα προσεγγίσεων λειτουργικού επαναπροσδιορισμού. Είπαμε ότι η έννοια του λειτουργικού επαναπροσδιορισμού συνίσταται στην αναβάθμιση παλιών και αναπροσαρμογή νέων χρήσεων γης. Ξεκινάμε λοιπόν με το κατά πόσο είναι δυνατή η αναβάθμιση της παλιάς χρήσης, δηλαδή, κατά πόσο είναι δυνατή η επαναχρησιμοποίηση των απαξιωμένων πλέον βιομηχανικών εκτάσεων για βιομηχανική λειτουργία. Εδώ εάν κρίνουμε ότι είναι δυνατή η επαναχρησιμοποίηση υπάρχουν δύο κατευθύνσεις. Είτε να προτείνουμε ξανά χρήση που θα αφορά τον ίδιο βιομηχανικό κλάδο, εφόσον οι υφιστάμενες υποδομές παρουσιάζουν σημαντικούς τεχνολογικούς περιορισμούς που δεν επιτρέπουν την αλλαγή χρήσης, είτε σε αντίθετη περίπτωση να προτείνουμε αλλαγή βιομηχανικού κλάδου. Για παράδειγμα μπορούμε εφόσον δεν συναντούμε ανυπέρβλητους περιορισμούς να προτείνουμε την μετατροπή ενός παλιού τυροκομείου σε οινοποιείο. Και στις δύο περιπτώσεις η αλλαγή και μόνο χρήσης με στόχο την επικαιροποίηση της δεν εγγυάται την βιωσιμότητα της πρότασής μας. Πρέπει να φροντίσουμε, για αυτό το σκοπό, με συμπληρωματικές δράσεις και μέτρα, όπως για παράδειγμα η ενίσχυση των εμπορικών δικτύων για την προώθηση του βιομηχανικού προϊόντος, η σύνδεση της ευρύτερης περιοχής με μεταφορικές και τηλεπικοινωνιακές υποδομές, καθώς και η δημιουργία υποστηρικτικών δομών, για παράδειγμα κάποια ερευνητικά κέντρα, που θα συμβάλουν στην συνεχιζόμενη εξέλιξη διαμέσου της ανάπτυξης και της έρευνας.

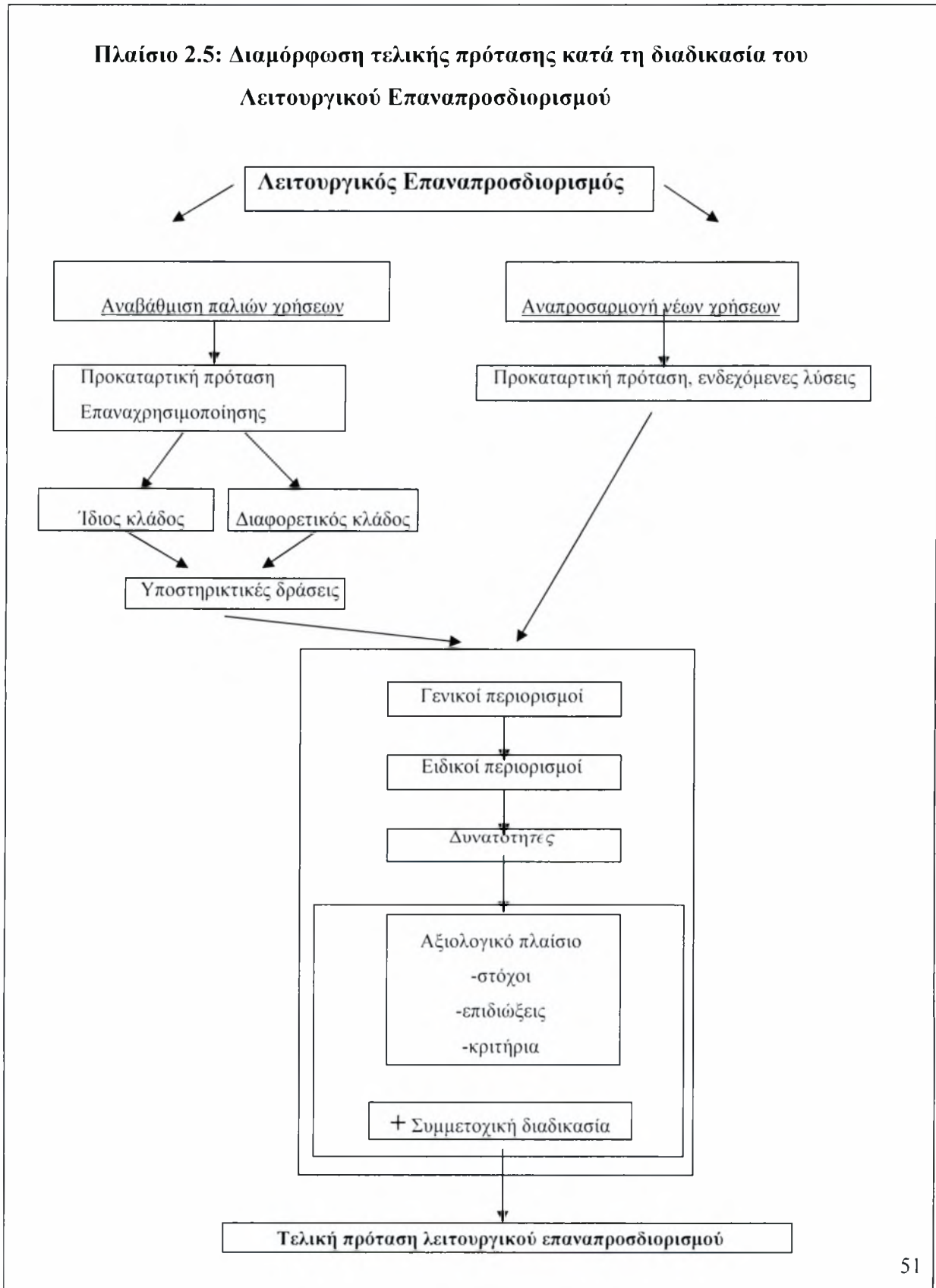
Ωστόσο, ακόμη και με αυτές τις δράσεις είναι πιθανό να μην είναι δυνατή και κυρίως *επιθυμητή* η επαναχρησιμοποίηση για βιομηχανική λειτουργία. Η ενδεχόμενη απόρριψη του πρώτου σκέλους της πρότασής λειτουργικού επαναπροσδιορισμού μπορεί να οφείλεται στους εξωγενείς παράγοντες οικονομικής μετάβασης και αλλαγής του επιπέδου απασχόλησης, ζητήματα που μελετήθηκαν κατά την ανάλυση που προηγήθηκε. Αλλαγές λοιπόν στη δομή των αστικών οικονομιών και γενικευμένα φαινόμενα, όπως η Νέα Διεθνής Διαίρεση εργασίας και η ελευθερία κίνησης των κεφαλαίων στα πλαίσια της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, επικυρώνουν τη σύγχρονη τάση αποκέντρωσης των βιομηχανιών από τα αστικά κέντρα και την ταυτόχρονη τριτογενοποίηση των ανεπτυγμένων οικονομιών. Υπό αυτό το πρίσμα λοιπόν

προχωράμε στο σκέλος της αναπροσαρμογής με νέες χρήσεις που θα φιλοξενηθούν στις απαξιωμένες πλέον βιομηχανικές εκτάσεις. Οι ενδεχόμενες λύσεις που μπορούν να προταθούν ανήκουν σε ένα πολύ μεγάλο αριθμό νέων χρήσεων που θα ήταν μάταιο να απαριθμηθούν στο σύνολό τους. Ενδεικτικά κάποιες από τις προτάσεις θα μπορούσαν να είναι η μετατροπή των παλιών βιομηχανικών εκτάσεων σε πολιτιστικούς χώρους ή μουσεία, σε θεματικά πάρκα, σε τεχνολογικά πάρκα, σε ερευνητικά κέντρα, σε χώρους στέγασης πανεπιστημιακών τμημάτων, ή σε χώρους στέγασης κεντρικών λειτουργιών της πόλης με τη μορφή κοινωφελών εγκαταστάσεων, ή ακόμη και μετατροπή αυτών των εκτάσεων σε κοινόχρηστους χώρους με τη μορφή πάρκων. Το να προτείνει κάποιος αλλαγή χρήσης κατά αυτόν τον τρόπο δεν είναι μια απλή διαδικασία. Πρέπει να λάβει υπόψη του τους περιορισμούς και τις δυνατότητες του πλαισίου δράσης μέσα στο οποίο υλοποιείται η διαδικασία σχεδιασμού.

Σε μια πρώτη φάση θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι γενικοί περιορισμοί. Αυτοί συνίστανται σε ορισμένες οικονομικές, αναπτυξιακές και περιβαλλοντικές κατευθύνσεις τόσο σε επίπεδο εθνικής, όσο και υπερθνικής πολιτικής, όπως συμβαίνει για παράδειγμα με πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ακόμα στους γενικούς περιορισμούς ανήκουν οι διαμορφωμένες κοινωνικές, πολιτιστικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές ανάγκες της τοπικής κοινωνίας. Στη συνέχεια θα πρέπει να ληφθούν υπόψη κάποιοι ειδικοί περιορισμοί. Σε αυτούς συμπεριλαμβάνονται καταρχήν το νομικό πλαίσιο που ορίζει τα όρια των σχεδιαστικών προτάσεων και είναι τουλάχιστον αναγκαία, αν όχι και ικανή συνθήκη, για την διασφάλιση του αποτελέσματος του σχεδιασμού. Κατά δεύτερο λόγο το θεσμικό πλαίσιο το οποίο καλύπτει ερωτηματικά σχετικά με την ύπαρξη και τη μορφή των διαχειριστικών φορέων που θα είναι υπεύθυνοι για τη λειτουργία των καινούργιων μονάδων οι οποίες θα φιλοξενήσουν τις νέες χρήσεις. Δηλαδή, αυτοί οι φορείς θα έχουν δημόσιο, ιδιωτικό ή μικτό χαρακτήρα που θα προκύπτει από τη συνεργασία των δύο πρώτων. Επίσης στους ειδικούς περιορισμούς ανήκουν ορισμένα φυσικά χαρακτηριστικά και τεχνικές προδιαγραφές της περιοχής μελέτης. Παράλληλα ειδικοί είναι και ορισμένοι περιορισμοί που σχετίζονται με την επιτυχημένη εφαρμογή των προτάσεων για τις νέες χρήσεις γης. Αυτοί αφορούν την ύπαρξη κρίσιμων πληθυσμιακών μεγεθών που θα υποστηρίξουν τη λειτουργία, την προοπτική χωρικής ολοκλήρωσης ή σχετικής αυτονομίας των νέων χρήσεων, και την εξασφάλιση της συμπληρωματικότητας και της συμβατότητας των νέων χρήσεων που προτείνονται με τις υφιστάμενες στο γύρω χώρο.

Εφόσον λοιπόν λάβουμε υπόψη τους γενικούς περιορισμούς, τους ειδικούς και τις δυνατότητες, που έχουμε καταγράψει κατά το στάδιο της ανάλυσης, στη συνέχεια μέσα

πάντα από συμμετοχικές διαδικασίες ανοιχτές στο κοινό, προχωράμε στην μορφοποίηση των στόχων, των επιδιώξεων και των κριτηρίων που αποτελούν το αξιολογικό μας πλαίσιο. Τώρα είμαστε έτοιμοι να προχωρήσουμε στην τελική πρόταση για τον λειτουργικό επαναπροσδιορισμό της περιοχής μελέτης. Σχηματικά η συνοπτική αυτή διαδικασία, που τονίζεται ότι δεν είναι μοναδική αλλά μόνο ενδεικτική, φαίνεται παρακάτω (πλαίσιο 2.5).

2.4 Η ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Οι ευρωπαϊκές πόλεις βρίσκονται καθημερινά αντιμέτωπες με νέα δεδομένα που οφείλονται στην αλλαγή των οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών και περιβαλλοντικών συνθηκών. Κατορθώνουν ταυτόχρονα να αποτελούν μοχλούς ανάπτυξης σε, ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο και παράλληλα αντιμετωπίζουν δυσκολίες εξοικείωσης των παλιών αστικών δομών και λειτουργιών με τις καινούργιες συνθήκες. Προκειμένου να αντεπεξέλθουν στα προβλήματα και να διαμορφώσουν ένα ισχυρό προφίλ δυναμικών πόλων ανάπτυξης, βρίσκονται αντιμέτωπες με ένα αριθμό προκλήσεων.

Καταρχήν με την πρόκληση της παγκοσμιοποίησης και της αναδιάρθρωσης της οικονομίας, η οποία συνίσταται στην ενδυνάμωση της οικονομικής ευημερίας και της απασχόλησης στις αστικές περιοχές και στη συνεργασία για τη δημιουργία ενός πιο ισορροπημένου συστήματος αστικής διακυβέρνησης. Κατά δεύτερο λόγο με την πρόκληση της κοινωνικής ένταξης, η οποία συνίσταται στη σχέση μεταξύ της οικονομικής αναγέννησης, του χωρικού διαχωρισμού και του κοινωνικού αποκλεισμού στις προβληματικές αστικές περιοχές. Ακόμη οι πόλεις βρίσκονται αντιμέτωπες με την πρόκληση του αστικού περιβάλλοντος και το δόγμα της τοπικής και παγκόσμιας βιώσιμης ανάπτυξης. Επίσης μια ακόμη πρόκληση είναι εκείνη της διακυβέρνησης, που συνίσταται στη θεσμική αναδιάρθρωση και την αύξηση της τοπικής ικανότητας για τη διαχείριση των αλλαγών. (Δέφνερ., 2003, σσ 33-41).

Η συνειδητοποίηση αυτών των προκλήσεων από τα αρμόδια θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης γίνεται φανερή, μεταξύ των άλλων πρωτοβουλιών και από την εκπόνηση επίσημων κειμένων, τα οποία αφορούν τις αστικές περιοχές και στοχεύουν στην παράθεση κατευθύνσεων για την υπερκέραση των παραπάνω προβλημάτων. Ενδεικτικά ορισμένα από τα βασικότερα αυτά κείμενα κατά χρονική σειρά είναι:

- Προβλήματα των Πόλεων και Περιφερειακή Πολιτική στην Ε.Κ. (1988)
- Πράσινη Βίβλος για το Αστικό Περιβάλλον (1990)
- Αστικοποίηση και Λειτουργίες των Πόλεων στην Ε.Κ. (1992)
- Αστική Κοινωνική Ανάπτυξη (1992)
- Αστική Αναζωογόνηση και Κοινωνική Αλλαγή (1993)
- Πόλη και Περιβάλλον (1994)
- Οράματα και Δράσεις για τις Μεσαίες Πόλεις (1994)

- Οδηγίες για την Υλοποίηση των Στρατηγικών Σχεδίων των Μεσαίων Πόλεων (1994)
 - Ποιο είναι το Μέλλον για τα Αστικά Περιβάλλοντα στην Ευρώπη; (1996)
 - Ευρωπαϊκές Βιώσιμες Πόλεις (1996/1999)
 - Ουτοπίες και Πραγματικότητες της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (1996)
 - Προς ένα Πρόγραμμα για το Αστικό Περιβάλλον στην Ε.Ε. (1997)
 - Η Βιώσιμη Πόλη: Μια Ευρωπαϊκή Τετραλογία (1997)
 - Πανόραμα των Αστικών Καινοτομιών στην Ε.Ε. (1997)
 - Καινοτόμες και Βιώσιμες Πόλεις (1997)
 - Η Ανάμιξη της Κοινότητας και η Αστική Αναζωογόνηση (1997)
 - Αειφόρος Αστική Ανάπτυξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση (1998)
 - Προκλήσεις για την Αστική Διακυβέρνηση στην Ε.Ε. (1998)
 - Πλαίσιο Δράσης τη Ε.Ε. για την Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (1998)
 - Η Ευρώπη των Πόλεων (1999)
 - Προς μια Θεματική Στρατηγική για το Αστικό Περιβάλλον (2004)
- (Δέφνερ., 2002, σσ 22).

Παρόλο που τα κείμενα αυτά σχετίζονται άμεσα με αστικά ζητήματα και περιέχουν σαφείς αναφορές στις βασικές προκλήσεις της ευρωπαϊκής πόλης, όπως ήδη αναφέρθηκε το περιεχόμενό τους έχει χαρακτήρα κατευθυντήριο και δεν είναι δεσμευτικό. Επομένως αν και τα κείμενα αυτά ουσιαστικά ασχολούνται με τα ίδια ζητήματα, δηλαδή κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά, τα οποία αποτελούν και το αντικείμενο της αστικής αναγέννησης, είναι δύσκολο να πούμε ότι αποτελούν απόδειξη της παρουσίας της αστικής αναγέννησης σε επίπεδο Ε.Ε.. Βέβαια η Ε.Ε. δεν έχει ένα συγκεκριμένο, υποχρεωτικό πλαίσιο δράσης που να παίρνει τη μορφή αστικής πολιτικής για τις πόλεις. Κυρίως στοχεύει στην επίτευξη της αποτελεσματικότητας των κρατών σε ζητήματα αστικών δράσεων, και για αυτό το σκοπό διευκολύνει την ανταλλαγή ιδεών και τη συνεργασία των κρατών μελών, όσον αφορά τα αστικά ζητήματα. Ωστόσο για την πρακτική εφαρμογή των ζητημάτων και την αντιμετώπιση των προκλήσεων, όπως αυτές καταγράφονται μέσα από τα παραπάνω κείμενα, η Ε.Ε. έχει προβλέψει την εφαρμογή κάποιων κοινοτικών προγραμμάτων. Πρόκειται για τα Πιλοτικά Πολεοδομικά Προγράμματα και την Κοινοτική Πρωτοβουλία Urban, τα οποία παρόλο που δεν είναι δεσμευτικά, είναι αντιπροσωπευτικά των παρεμβάσεων που εντάσσονται στο πλαίσιο της αστικής αναγέννησης.

2.4.1 Πιλοτικά Πολεοδομικά Προγράμματα (Urban Pilot Projects)

Τα Πιλοτικά Πολεοδομικά Προγράμματα στοχεύουν στην υποστήριξη των καινοτομιών που εφαρμόζονται στην αστική αναγέννηση και στο σχεδιασμό στα πλαίσια της ευρύτερης πολιτικής της Κοινότητας για την οικονομική και κοινωνική συνοχή. Οι πόλεις είναι σήμερα το επίκεντρο της οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης, των τεχνολογικών καινοτομιών και των δημόσιων υπηρεσιών προς τους πολίτες. Παράλληλα στο σύνολό τους έχουν συχνά να επιδείξουν πολύ άσχημα παραδείγματα συνωστισμού, περιβαλλοντικής μόλυνσης, βιομηχανικής αποσύνθεσης και κοινωνικού αποκλεισμού. Πόλεις σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, αλλά και αστικές περιοχές εξασθενημένες, σε κατάσταση εγκατάλειψης, αγωνίζονται για να επιτύχουν την οικονομική τους ανάπτυξη. Επιπρόσθετα πόλεις στα όρια της φτώχειας και της αστικής αποσύνθεσης συνυπάρχουν με τις πιο ανεπτυγμένες και εύπορες ευρωπαϊκές πόλεις.

Τα φαινόμενα αυτά οδήγησαν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αναλάβει άμεσες διαπραγματεύσεις με τα κράτη μέλη, τις αντίστοιχες περιοχές τους, για να αποφασιστεί με ποιο τρόπο θα μπορούσαν οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων να επενδυθούν στις αστικές περιοχές, ώστε να τις βοηθήσουν. Έτσι υιοθετήθηκε το άρθρο 10 των «Πόρων για την Ευρωπαϊκή Περιφερειακή Ανάπτυξη» (European Regional Development Fund), για τη χρηματοδότηση πιλοτικών δράσεων και καινοτόμων μέτρων, με το οποίο θα μπορούσε η Κοινότητα να χρηματοδοτήσει προγράμματα πιλοτικής δράσης για το χειρισμό των μειονεκτημάτων των αστικών περιοχών και της ανεργίας.

Κατά την περίοδο 1990-93 ένα σύνολο 33 Πιλοτικών πολεοδομικών Προγραμμάτων ξεκίνησαν σε 11 κράτη μέλη. Αυτή η Πρώτη Φάση (Phase I Urban Pilot Projects) διευθετούσε ένα ευρύ πεδίο αστικών προβλημάτων, κυρίως μέσα από μια ολοκληρωμένη και καθολική τοπική στρατηγική, που στόχευε στην μεγιστοποίηση του φυσικού αποτελέσματος και στην ενεργοποίηση δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων. Τα προβλήματα στα οποία απευθυνόταν αφορούσαν την οικονομική και κοινωνική αποστέρηση, τον πρωτόλειο σχεδιασμό χρήσεων γης, τα εγκαταλειμμένα ιστορικά κέντρα, τις ανεπαρκείς σχέσεις μεταξύ των δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και τις εγκαταλειμμένες βιομηχανικές περιοχές. Η εμπειρία και τα μαθήματα της Πρώτης Φάσης αποτέλεσαν το υπόβαθρο για την υιοθέτηση, το 1994, της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Urban, που στοχεύει στη διευθέτηση υποθέσεων αστικής αναγέννησης και συνοχής, καθώς και στην υιοθέτηση, το 1997, της Δεύτερης Φάσης (Phase II Urban Pilot Projects). ([Http://www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int)., EUROPA>European Commission>Regional Policy>Urban).

Παρακάτω φαίνονται ορισμένα στοιχεία για τις πόλεις που συμμετείχαν στην Πρώτη Φάση (πλαίσιο 2.6).

Πλαίσιο 2.6: Πρώτη Φάση Πιλοτικών Πολεοδομικών Προγραμμάτων

ΠΗΓΗ : [Http://www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int).

List of Phase I Urban Pilot Projects and Financial Details

City	Objective Status	Planned Expenditure (in MECU)	Planned ERDF Subvention (in MECU)	ERDF Subvention (as % of total cost)
<u>Aalborg (DK)</u>	Obj. 2	2.000	1.000	50
<u>Antwerp (B)</u>	None	3.000	1.500	50
<u>Athens (GR)</u>	Obj. 1	7.680	5.760	75
<u>Belfast (UK)</u>	Obj. 1	6.715	3.357	50
<u>Berlin (D)</u>	Obj. 1 (p) / Obj. 2 (p)	10.800	5.400	50
<u>Bilbao (E)</u>	None	8.202	3.267	39.8
<u>Bordeaux (F)</u>	Obj. 2 (p)	0.571	0.250	43.7
<u>Bremen (D)</u>	Obj. 2 (p)	3.200	1.600	50
<u>Brussels (B)</u>	None	2.910	1.455	50
<u>Copenhagen (DK)</u>	None	4.552	2.276	50
<u>Cork (IRL)</u>	Obj. 1	2.912	1.750	60
<u>Dresden (D)</u>	Obj. 1	7.634	3.500	45.8
<u>Dublin (IRL)</u>	Obj. 1	9.400	4.700	50
<u>Genoa (I)</u>	Obj. 2 (p)	7.000	3.500	50
<u>Gibraltar (UK)</u>	Obj. 2	5.600	2.800	50
<u>Groningen (NL)</u>	Obj. 2	3.180	1.590	50
<u>Liège (B)</u>	Obj. 2	4.625	1.500	32.4
<u>Lisbon (P)</u>	Obj. 1	7.555	5.665	75
<u>London (UK)</u>	Obj. 2 (p)	10.200	5.100	50

<u>Lyon (F)</u>	None	3.900	1.950	50
<u>Madrid (E)</u>	Obj. 2 (p)	9.199	4.600	50
<u>Marseilles (F)</u>	Obj. 2 (p)	10.000	4.000	40
<u>Montpellier (F)</u>	None	12.700	6.150	48.4
<u>Neunkirchen (D)</u>	Obj. 2	4.000	2.000	50
<u>Paisley (UK)</u>	None	3.900	1.950	50
<u>Pobla de Lillet (E)</u>	Obj. 2	0.544	200	36.7
<u>Porto (P)</u>	Obj. 1	5.700	3.515	61.7
<u>Rotterdam (NL)</u>	None	5.260	2.630	50
<u>Stoke-on-Trent (UK)</u>	Obj. 2	4.000	2.000	50
<u>Thessaloniki (GR)</u>	Obj. 1	7.300	5.475	75
<u>Toulouse (F)</u>	None	14.290	3.600	25.2
<u>Valladolid (E)</u>	Obj. 1	5.733	3.000	52.3
<u>Venice (I)</u>	Obj. 2(p)	10.000	4.000	40
Total 33 Projects		204.262	101.040	49.5

Ακολουθώντας την επιτυχία της Πρώτης Φάσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία για την υποβολή προτάσεων για την νέα φάση των Πιλοτικών Προγραμμάτων Urban, με αποτέλεσμα την υποβολή 503 αιτήσεων από 14 κράτη μέλη μέχρι τη λήξη της προθεσμίας στις 29 Απριλίου 1996. Αυτή η φάση διευθετεί ένα ευρύ φάσμα αστικών προβλημάτων, από την κυκλοφοριακή συμφόρηση ως την διαχείριση των σκουπιδιών, τα εγκαταλειμμένα κτίρια και την οικονομική εξασθένηση. Τα προγράμματα τείνουν να υιοθετήσουν προσεγγίσεις με υψηλό επίπεδο ολοκλήρωσης για την αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων. Οι προτεινόμενες στρατηγικές συνδυάζουν τις βαριές υποδομές με περιβαλλοντικά, κοινωνικά και οικονομικά μέτρα υποστηρικτικού χαρακτήρα, σε μια προσπάθεια να προάγουν την βιώσιμη ανάπτυξη και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των πολιτών. Οι περιοχές-στόχοι και οι πληθυσμοί είναι σαφώς καθορισμένοι, και συνολικά υπάρχει μια ισχυρή έμφαση στην συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων. Η επιλογή των περιοχών που θα συμμετείχαν σε αυτή τη φάση έγινε μετά από μακρά και αναλυτική διαδικασία αξιολόγησης, η οποία περιελάμβανε εξωτερικούς συμβούλους ειδικούς στα

θέματα αυτά και υπηρεσίες της Επιτροπής. ([Http://www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int)., EUROPA>European Commission>Regional Policy>Urban). Παρακάτω φαίνονται ορισμένα στοιχεία για τις πόλεις που συμμετείχαν στην Δεύτερη Φάση (πλαίσιο 2.7).

Πλαίσιο 2.7: Δεύτερη Φάση πιλοτικών Προγραμμάτων Urban

ΠΗΓΗ : [Http://www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int).

List of Phase II Urban Pilot Projects and Financial Details

City	Objective Status	Title of Project	Total Eligible Cost (in MECU)	ERDF Subvention (in MECU)	ERDF (%)
<u>Alexandroupolis (GR)</u>	Obj. 1	ALEX - POLINET - International Networking City	3.382316	2.536737	75.00%
<u>Besançon (F)</u>	None	CHORUS - Centre Historique: Opération de Revitalisation Urbaine et Sociale (Urban and Social Revitalisation of the Historic Centre)	14.271850	3.168093	22.20%
<u>Bilbao (E)</u>	Obj. 2	OTXARKOAGA - Social, Economic and Environmental Revival of the Peripheral Neighbourhood of Otxarkoaga	4.962500	2.481250	50.00%
<u>Bordeaux (F)</u>	Obj. 2 (p)	Bordeaux les Deux Rives (The Two Banks of Bordeaux)	13.068031	3.000000	23.00%
<u>Bremerhaven (D)</u>	Obj. 2	Entwicklungspool Dienstleistungszentrum (Multifunctional Service Centre)	4.140000	2.070000	50.00%
<u>Brindisi (I)</u>	Obj. 1	PROTAGONIST - Recovery of Old Town Areas to Generate Employment and New Initiatives in the Social and Tourism Sectors	2.750000	2.062500	75.00%
<u>Bruxelles (B)</u>	None	RECYCLART - Renovation of the "Gare de la Chapelle"	5.950500	1.785150	30.00%
<u>Dortmund (D)</u>	Obj. 2	Umweltinitiative Scharnhorst (Environment Initiative)	2.835548	1.388115	48.95%

		Scharnhorst)			
<u>Dublin (IRL)</u>	Obj. 1	Maintaining the Historic Heart of Dublin	2.639672	1.979754	75.00%
<u>Falun, Borlänge (S)</u>	Obj. 2	Ecological Sustainability as a Driving Force in a Medium-Sized Urban Region	3.750000	1.875000	50.00%
<u>Friedrichshain (D)</u>	Obj. 1	Strategien für Friedrichshain (Strategies for Friedrichshain)	4.638769	2.191977	47.25%
<u>Gran Canaria (E)</u>	Obj. 1	Proyecto Guinguada - La Estrategia del Parque en la Rehabilitación del Paraíso (Guinguada Project - The Park's Regeneration Strategy)	7.008086	2.705245	39.00%
<u>Granada (E)</u>	Obj. 1	Economic Regeneration of the Historic Centre of "El Albayzín"	6.051140	2.953897	48.82%
<u>Graz (A)</u>	None	e.l.m.a.s. - ein Leben mit allen Sinnen (Living with One's Senses)	7.148000	2.150000	30.00%
<u>Helsinki (FI)</u>	None	LASIPALATSI Film and Media Centre	9.000000	2.700000	30.00%
<u>Huddersfield (UK)</u>	None	Huddersfield - The Creative Town Initiative	10.299850	2.926780	28.42%
<u>Leicester (UK)</u>	None	Blueprint for Sustainable Development	6.479155	1.939855	29.90%
<u>Leipzig (D)</u>	Obj. 1	Die Weiterentwicklung des Systems der "Behutsamen Stadterneuerung" (System of "Careful Urban Renewal")	3.918831	2.939100	75.00%
<u>León (E)</u>	Obj. 1	BUILDING LEÓN (A Development Project for the Old City)	7.567544	3.000000	39.60%
<u>Milan (I)</u>	None	Servizi e tempo per gli anziani e le famiglie (Services and Time for Elderly People and Families)	3.356883	1.007065	30.00%
<u>Naples (I)</u>	Obj. 1	Rete di Piazze Telematiche per la Città di Napoli (Network of Telematic Squares)	4.007394	2.966750	74.00%
<u>Randers (DK)</u>	None	Underværket (The Wonder)	7.731677	2.246826	29.10%

<u>Turin (I)</u>	Obj. 2	The GATE: Living not Leaving	5.069316	2.530186	49.90%
<u>Utrecht (NL)</u>	None	Utrecht Museum Quarter	12.586084	2.981246	24.00%
<u>Vila do Conde (P)</u>	Obj. 1	Voyage à la Rose des Vents	5.066000	2.999200	59.20%
<u>West Athens (GR)</u>	Obj. 1	SWANS - Sustainable West Athens Novelty Scheme	4.640751	3.016488	65.00%
Total 26 Projects			162.319897	63.601214	39.18%

2.4.2 Η Κοινοτική Πρωτοβουλία Urban

Το πρώτο σκέλος της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Urban πραγματοποιήθηκε κατά την περίοδο 1994-99, από το οποίο επωφελήθηκαν 118 πόλεις που έλαβαν κοινοτική χρηματοδότηση άνω των 900 εκατομμυρίων ευρώ. Στη συνέχεια με την έντονη υποστήριξη του Ευρωπαϊκού κοινοβουλίου θεσπίστηκε ένας νέος γύρος (Urban II) ο οποίος και περιλήφθηκε στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη θέσπιση γενικών κατευθύνσεων για την ανάληψη πρωτοβουλίας σε κοινοτικό επίπεδο που να αφορά την οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των πόλεων και των οικισμών σε κρίση, ώστε κατά αυτό τον τρόπο να προωθηθεί η βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Προβλέπονται 70 προγράμματα Urban II σε όλη την Ε.Ε., τα οποία καλύπτουν περιοχές με πληθυσμό 2,2 περίπου εκατομμύρια ανθρώπους. Η Κοινοτική Πρωτοβουλία Urban έχει μια σημαντική συνεισφορά με τα εξής χαρακτηριστικά:

- Ολοκληρωμένη προσέγγιση θεμάτων που συχνά αντιμετωπίζονται μεμονωμένα. Τέτοια θέματα είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών πόλεων με άρση των εμποδίων και αξιοποίηση των επιτυχημένων πρακτικών σε ζητήματα επιχειρηματικότητας, απασχόλησης και εφαρμογής νέων τεχνολογιών. Η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού, που συνίσταται στη βελτίωση της πρόσβασης σε θέσεις απασχόλησης και κατάρτισης για όλους. Η φυσική και περιβαλλοντική ανάπλαση που συνίσταται στην εξασφάλιση της βιωσιμότητας και της ελκυστικότητας των πόλεων και διασφαλίζεται με την αξιοποίηση της πολιτιστικής και αρχιτεκτονικής κληρονομιάς.
- Υψηλό προφίλ για τις προτεραιότητες της Ε.Ε. όπως η ένταξη των κοινοτήτων μεταναστών, η βιώσιμη ανάπτυξη, οι ίσες ευκαιρίες και η κοινωνία της πληροφορίας.

- Διαχείριση προγραμμάτων σε τοπικό επίπεδο. Οι τοπικές αρχές συμμετέχουν στη διαχείριση των 2/3 των προγραμμάτων. Έτσι παρέχεται η δυνατότητα στις περιοχές να αντεπεξέρθουν μόνες στα προβλήματά τους.
- Στενή συμμετοχή των τοπικών κοινοτήτων, οι οποίες συμμετέχουν στην εκπόνηση πάνω από 80% των προγραμμάτων και οι οποίες εκπροσωπούνται επαρκώς στις επιτροπές παρακολούθησης.
- Κύκλο μάθησης με σημαντικά εργαλεία για την ανάλυση και ανταλλαγή εμπειριών. Στο πλαίσιο του Urban, το πρόγραμμα Urbact θα διαρθρώσει τον εντοπισμό ορθών πρακτικών και την ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ αρκετών ευρωπαϊκών πόλεων.

(ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ. (2003), *Εταιρική σχέση με τις πόλεις, Η κοινοτική πρωτοβουλία Urban*, Ευρωπαϊκή Ένωση, Περιφερειακή πολιτική.)

Ακολουθεί το **Πλαίσιο 2.8: Κοινοτική Πρωτοβουλία Urban**

ΠΗΓΗ :Εταιρική Σχέση με τις πόλεις, Η κοινοτική πρωτοβουλία Urban, ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2003

Πόλεις που συμμετέχουν στην κοινοτική πρωτοβουλία URBAN

Βέλγιο			
1	Antwerpen		
2	Bruxelles-Brussel		
3	Charleroi		
4	Mons-La Louvière		
5	Saint-Gilles		
Δανία			
6	Aalborg		
7	Aarhus		
Γερμανία			
8	Bonn		
9	Brandenburg		
10	Bremen		
11	Bremenhaven		
12	Chemnitz		
13	Düsseldorf		
14	Duisburg		
15	Duisburg-Altenahr		
16	Duisburg-Essen		
17	Essen		
18	Halle		
19	Kassel		
20	Kiel		
21	Leipzig		
22	Ludwigshafen		
23	Magdeburg (Celle)		
24	Münster (Lippe)		
25	Niederrhein		
26	Rostock		
27	Saarbrücken		
28	Zwickau		
Ελλάδα			
29	Αθήνες		
30	Πάτρα		
31	Λαμία		
32	Κοζάνη		
33	Θύβη		
34	Τρίφυλλο		
35	Παράλι		
36	Μεσσηνία		
37	Βόλος		
Ισπανία			
38	Αδριανός		
39	Βίβρα		
40	Βαλένθια		
41	Βαλένθια		
42	Βαλένθια		
43	Βαλένθια		
44	Βαλένθια		
45	Βαλένθια		
46	Βαλένθια		
47	Βαλένθια		
48	Βαλένθια		
49	Βαλένθια		
50	Βαλένθια		
51	Βαλένθια		
52	Βαλένθια		
53	Βαλένθια		
54	Βαλένθια		
55	Βαλένθια		
56	Βαλένθια		
57	Βαλένθια		
58	Βαλένθια		
59	Βαλένθια		
60	Βαλένθια		
61	Βαλένθια		
62	Βαλένθια		
63	Βαλένθια		
64	Βαλένθια		
65	Βαλένθια		
66	Βαλένθια		
67	Βαλένθια		
68	Βαλένθια		
69	Βαλένθια		
70	Βαλένθια		
71	Βαλένθια		
72	Βαλένθια		
73	Βαλένθια		
74	Βαλένθια		
75	Βαλένθια		
76	Βαλένθια		
77	Βαλένθια		
78	Βαλένθια		
79	Βαλένθια		
80	Βαλένθια		
81	Βαλένθια		
82	Βαλένθια		
83	Βαλένθια		
84	Βαλένθια		
85	Βαλένθια		
86	Βαλένθια		
87	Βαλένθια		
88	Βαλένθια		
89	Βαλένθια		
90	Βαλένθια		
91	Βαλένθια		
92	Βαλένθια		
93	Βαλένθια		
94	Βαλένθια		
95	Βαλένθια		
96	Βαλένθια		
97	Βαλένθια		
98	Βαλένθια		
99	Βαλένθια		
100	Βαλένθια		
101	Βαλένθια		
102	Βαλένθια		
103	Βαλένθια		
104	Βαλένθια		
105	Βαλένθια		
106	Βαλένθια		
107	Βαλένθια		
108	Βαλένθια		
109	Βαλένθια		
110	Βαλένθια		
111	Βαλένθια		
112	Βαλένθια		
113	Βαλένθια		
114	Βαλένθια		
115	Βαλένθια		
116	Βαλένθια		
117	Βαλένθια		
118	Βαλένθια		
119	Βαλένθια		
120	Βαλένθια		
121	Βαλένθια		
122	Βαλένθια		
123	Βαλένθια		
124	Βαλένθια		
125	Βαλένθια		
126	Βαλένθια		
127	Βαλένθια		
128	Βαλένθια		
129	Βαλένθια		
130	Βαλένθια		
131	Βαλένθια		
132	Βαλένθια		
133	Βαλένθια		
134	Βαλένθια		
135	Βαλένθια		
136	Βαλένθια		
137	Βαλένθια		
138	Βαλένθια		
139	Βαλένθια		
140	Βαλένθια		
141	Βαλένθια		
142	Βαλένθια		
143	Βαλένθια		
144	Βαλένθια		
145	Βαλένθια		
146	Βαλένθια		
147	Βαλένθια		
148	Βαλένθια		
149	Βαλένθια		
150	Βαλένθια		
151	Βαλένθια		
152	Βαλένθια		
153	Βαλένθια		
154	Βαλένθια		
155	Βαλένθια		
156	Βαλένθια		
157	Βαλένθια		
158	Βαλένθια		
159	Βαλένθια		
160	Βαλένθια		
161	Βαλένθια		
162	Βαλένθια		
163	Βαλένθια		
164	Βαλένθια		
165	Βαλένθια		

3. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ (CASE STUDIES)

Γιατί είναι χρήσιμη η εξέταση των μελετών περίπτωσης (case studies) χωρών του εξωτερικού που έχουν εφαρμόσει την Πολιτική της Αστικής Αναγέννησης;

Στην δεύτερη ενότητα της παρούσας εργασίας εξετάσαμε ορισμένες παραμέτρους του φαινομένου της αστικής αναγέννησης με στόχο να αποκτήσουμε όσο το δυνατό ένα πιο ολοκληρωμένο θεωρητικό πλαίσιο για τη σκοπιμότητα της συγκεκριμένης πολιτικής στην αντιμετώπιση των σύγχρονων κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών προβλημάτων και προβλημάτων φυσικής δομής τα οποία προκύπτουν ως αποτέλεσμα των διαρθρωτικών αλλαγών στην οικονομία σε παγκόσμιο επίπεδο και επηρεάζουν καταλυτικά τη ζωή στις πόλεις. Ωστόσο πέρα από τη σκοπιμότητα, δηλαδή τους στόχους που θέτονται σε επίπεδο πολιτικής, ένα ακόμη ενδιαφέρον ζήτημα σχετίζεται με τη δυνατότητα της αστικής αναγέννησης να επιφέρει τις επιθυμητές αλλαγές σε επίπεδο πρακτικής εφαρμογής. Για να βγάλουμε κάποια συμπεράσματα για τις δυνατότητες της να αντιμετωπίσει τα κοινωνικά, οικονομικά, φυσικά και περιβαλλοντικά προβλήματα μπορούμε να εξετάσουμε περιπτώσεις εφαρμογής της αστικής αναγέννησης από άλλες χώρες. Η εξέταση των μελετών περίπτωσης (case studies), σε αυτή την ενότητα έχει αυτόν ακριβώς το σκοπό. Σε γενικές γραμμές φιλοδοξεί μέσα από παραδείγματα συγκεκριμένων επεμβάσεων να προκαλέσει την αφορμή για συμπεράσματα σχετικά με το είδος, τη μορφή και τη λειτουργία των έργων, τους φορείς που τα υλοποίησαν και τα διαχειρίζονται, το όραμα και τη στρατηγική σχεδιασμού τους, την πολιτική προώθησης και απόδοσης των επιτευγμάτων της αστικής αναγέννησης στο κοινό. Απώτερος στόχος είναι να δούμε κατά πόσο στην πράξη η πολιτική της αστικής αναγέννησης, όπου εφαρμόστηκε, πέτυχε στην πράξη όσα ευαγγελίζεται στη θεωρία. Στο παρακάτω πλαίσιο μπορούμε να δούμε κάποιες ειδικότερες απόψεις για τους λόγους που επιβάλλεται η συγκριτική εξέταση μελετών περίπτωσης.

Πλαίσιο 3.1: Χρησιμότητα Συγκριτικών μελετών

Πηγή: (Couch κ.α., 2003, σσ 6-7).

«Η πρόσφατη βιβλιογραφία θεωρεί ότι υπάρχουν δύο γενικοί λόγοι για τους οποίους διεξάγεται η συγκριτική μελέτη στις κοινωνικές επιστήμες: ο ευρύτερος χαρακτήρας της επεξηγηματικής θεωρίας, και η κατανόηση και μεταφορά πολιτικής από μία χώρα σε άλλη. Οι Faludi, Hamnett (Breakell 1975), θέτουν τρεις στόχους για τη συγκριτική μελέτη στο σχεδιασμό: την πρόοδο της θεωρίας, την βελτίωση της πρακτικής του σχεδιασμού που γίνεται για λογαριασμό της πολεοδομικής πολιτικής, και την ομογενοποίηση-συνένωση των πολεοδομικών πολιτικών

ανάμεσα στις χώρες. Ο White (1978), σε μια αναφορά του πάνω σε ένα σεμινάριο που διαπραγματευόταν προβλήματα της διεθνούς συγκριτικής έρευνας η οποία διεξαγόταν στο περιεχόμενο αμερικανικών / ρωσικών ερευνών, συμπεραίνει ότι ένας επιπλέον στόχος ίσως είναι η κατανόηση της διαδικασίας που υποκινεί την ανταλλαγή ιδεών μεταξύ των κρατών. Έπειτα συμπεραίνει ότι η συγκριτική μέθοδος έχει έναν αριθμό μελλοντικών χρήσεων στην έρευνα γύρω από το σχεδιασμό ως μια βοήθεια για την κατανόηση:

- Παρελθοντικών διαδικασιών και λαθών στην πολιτική σχεδιασμού
- Σύγχρονων διαδικασιών σχεδιασμού
- Μελλοντικών βελτιώσεων στα συστήματα σχεδιασμού
- Διαδικασιών διάχυσης της καινοτομίας κατά την ανταλλαγή ιδεών μεταξύ των κρατών

Σε μια συζήτηση για τα προβλήματα διεθνών συγκριτικών μελετών στις κοινωνικές επιστήμες, ο Jan Berting (1979), παρέχει μια από τις πιο σαφείς κατηγοριοποιήσεις για τους σκοπούς αυτών των μελετών που γίνονται ώστε:

- Να βελτιώσουν την θεωρία
- Να εξηγήσουν ή να μεταφράσουν κοινωνικά φαινόμενα
- Να περιγράψουν την κοινωνική πραγματικότητα
- Να βελτιωθεί η πολιτική σχεδιασμού
- Να αξιολογηθεί η πολιτική σχεδιασμού ».

3.1 ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΟΥ ΒΙΛΒΑΟ

Εισαγωγή

Το μέλλον έχει είδη χαμογελάσει στο Μπιλμπάο. Τις τελευταίες δεκαετίες η πόλη αυτή, το επιχειρηματικό, κοινωνικό και πολιτιστικό κέντρο της Χώρας των Βάσκων, έχει βυθιστεί σε μια άνευ προηγουμένου διαδικασία μεταμόρφωσης και εκσυγχρονισμού, πράγμα που την έχει μετρατρέψει σε σημείο προσοχής διεθνούς ενδιαφέροντος.

Η εικόνα του Μπιλμπάο που ήταν γνωστό μόνο για τη βιομηχανία του, τα ναυπηγεία και τους ατσάλινους μύλους του αποτελεί παρελθόν. Με τον εορτασμό των γενεθλίων για τα εβδομήντα χρόνια από την ίδρυση της πόλης, έχει εισέλθει στον καινούργιο αιώνα με ένα παρουσιαστικό που συνοδεύεται από πολιτιστικά δρώμενα και τεχνικές υποδομές, τα οποία την τοποθετούν ανάμεσα στις πιο ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές πόλεις, όσον αφορά τον τομέα των υπηρεσιών και το επίπεδο ζωής.

Η μεταμόρφωση της πόλης υπήξε ένα γεγονός που απαιτούσε διαρκή επιμονή και στο οποίο εμπλεκήκαν τόσο οι πολίτες, όσο και τα θεσμικά όργανα. Διαφορετικά σχέδια στα χέρια αναγνωρισμένων αρχιτεκτόνων, αλλάζουν την εικόνα της πόλης, μετατρέποντάς την σε ένα από τα ηγετικά κέντρα εμπορίου, τουρισμού και πολιτισμού στην Ευρώπη.

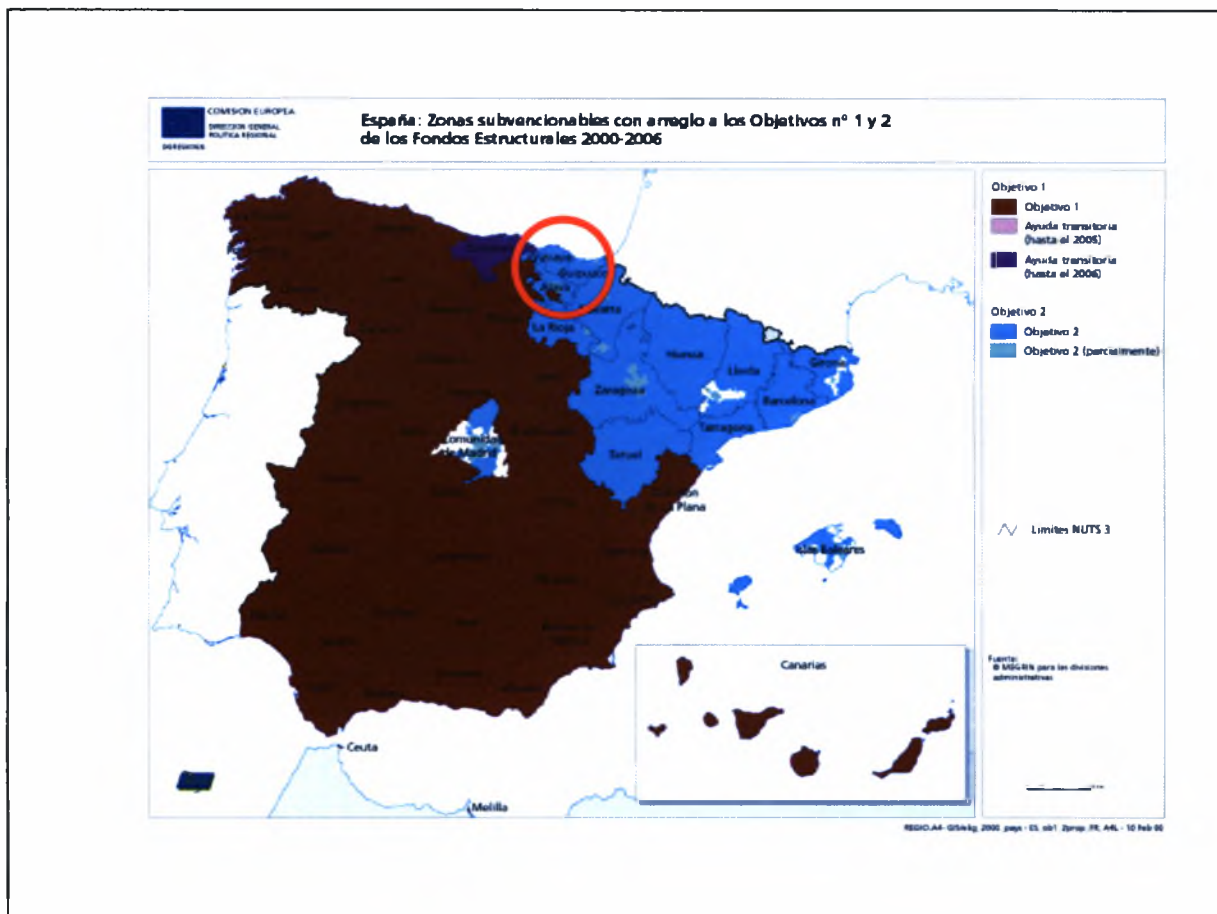
Ποιος είναι ο λόγος αυτής της μεγάλης αλλαγής που διακρίνεται από τον εξωτερικό παρατηρητή; Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να εξηγηθούν οι βαθιές πολεοδομικές, κοινωνικές και οικονομικές αλλαγές. Ωστόσο, σε αυτή τη μεταμόρφωση υπάρχει ένα κρίσιμο σημείο που σημαδεύει την έκρηξη της πρωτεύουσας των Βάσκων και την άνοδό της στο διεθνές σκηνικό. Χωρίς αμφιβολία πρόκειται για τα εγκαίνια του μουσείου Guggenheim στο Μπιλμπάο το 1997, ένα γεγονός που εκτόξευσε την πολιτιστική του εικόνα σε διεθνές επίπεδο. Το μοντέρνο μουσείο έχει τραβήξει την προσοχή σημαντικού αριθμού ανθρώπων από όλο τον πλανήτη σε μια από τις παλαιότερες πρωτεύουσες της Ευρώπης, επιτρέποντας τους να ανακαλύψουν τις ιδιαιτερότητες αυτής της μικρής περιφέρειας.

Η βασκική και πιο συγκεκριμένα το Μπιλμπάο, έχουν ένα επιχειρηματικό πνεύμα και μια σταθερή βιομηχανική παράδοση, που τους επιτρέπουν να αδράξουν τις σαρωτικές αλλαγές. Η βιομηχανία έχει διαφοροποιηθεί προς τομείς υψηλής τεχνολογίας, ακολουθώντας τις οδηγίες ενός «Προγράμματος Ανταγωνιστικότητας» από την αρχή αυτής της δεκαετίας. Ο βιομηχανικός τομέας συνεισφέρει το 32,7% της καθαρής προστιθέμενης αξίας της βασκικής.

Όσον αφορά τον τομέα των υπηρεσιών, έχει γνωρίσει μεγάλη διαστολή απορροφώντας το πλεόνασμα των εργατών που δημιουργήθηκε από την βιομηχανική αναδιάρθρωση. Ο τομέας αυτός προσφέρει το 58% της καθαρής προστιθέμενης αξίας στηρίζοντας την αναγέννηση του επιχειρηματικού δικτύου του Μπιλμπάο, ενώ βοηθάει στην επανατοποθέτησή του απέναντι στις δραστηριότητες της Νέας Οικονομίας. (Πηγή: <http://www.bilbao-city.net/english/bilbaobizkaia/>)

3.1.1 Γεωγραφική Θέση

Το Μπιλμπάο είναι πρωτεύουσα της επαρχίας Biscaya ή Bizkaia της Ισπανίας. Η Biscaya (βασκική), μαζί με τις περιοχές της Guipuzcoa και της Alava αποτελούν τις τρεις χωρικές υποδιαιρέσεις της Χώρας των Βάσκων η οποία αποτελεί περιφέρεια της Ισπανίας, όπως μπορούμε να δούμε και από τους ακόλουθους χάρτες. Το Μπιλμπάο, η πιο διάσημη πόλη της βασκικής περιοχής, βρίσκεται 19 μέτρα πάνω από το επίπεδο της θάλασσας και στο κατώτερο σημείο μια στενής κοιλάδας που έχει δημιουργηθεί λόγω της ροής του ποταμού Nervion. Η πόλη βρίσκεται σε σημείο που δημιουργείται από τις εκβολές του ποταμού και η χωροθέτησή της κατά μήκος της δημιουργούμενης λωρίδας γης, έχει οδηγήσει σε μια σημαντική συγκέντρωση που επηρεάζει το σύνολο του άξονα κατά μήκος των εκβολών στην κοιλάδα της βασκικής. (Πηγή: <http://www.bilbao-city.net/english/bilbaobizkaia/ubicacion.asp>)

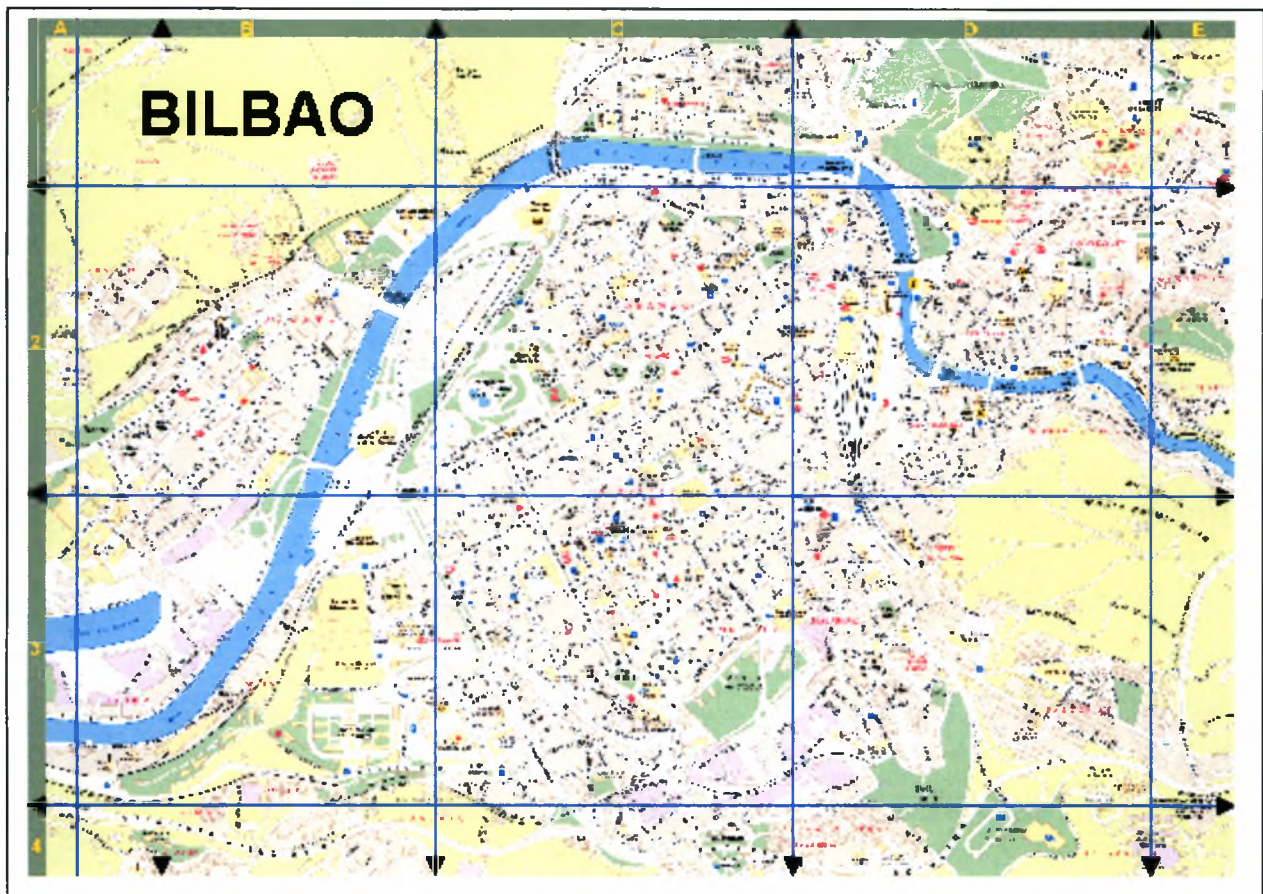
Περιφέρειες Ισπανίας (Nuts 3) (Στον κόκκινο κύκλο η περιφέρεια της Χώρας των Βάσκων
 πηγή: <http://www.europa.eu.int>

Η Χώρα των Βάσκων

πηγή:

http://www.europa.eu.int/abc/maps/regions/spain/pais_el.htm

Τουριστικός Χάρτης του Μπιλμπάο, Πηγή: <http://www.bilbao.net/>

3.1.2 Αστική Επανάπτυξη

3.1.2.1 Στρατηγική Αναγέννησης

Απο το ξεκίνημα, η πόλη αναζήτησε τρόπους για να δημιουργήσει ένα καινοτόμο και υποδειγματικό μοντέλο αναγέννησης. Η αστική ανανέωση της πόλης θεωρήθηκε ως η απαραίτητη κινητήριος δύναμη πίσω απο την πολιτιστική, περιβαλλοντική, κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Η βάση αυτής της αστικής αναγέννησης στο Μπιλμπάο παραμένει μοναδική. Η λίστα των διεθνώς φημισμένων αρχιτεκτόνων που έχουν συνεισφέρει σε αυτή τη διαδικασία (Gehry, Foster, Pelli, Legorreta, Isosaki, Calatrava, Sterling, Soriano, κλπ.) είναι καθαρή απόδειξη οτι η αφοσίωση της πόλης για αναγέννηση παραμένει ακλόνητη. (Πηγή: http://www.bilbao-city.net/english/bilbaobizkaia/estrategia_singular.asp)

3.1.2.2 Δικτύωση

Το Μπιλμπάο έχει μεταμορφωθεί σε ελκυστική πόλη με αποδεδειγμένη τεχνογνωσία και ικανότητα για καινοτομία και μια συνεχόμενη τάση προς την αναζήτηση του βέλτιστου. Επιπρόσθετα με την ενδογενή διαδικασία αναγέννησης, η συνεργασία με άλλους διεθνείς

οργανισμούς, όπως το ίδρυμα Encuentro (Fundación Encuentro), τον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (OECD), τα Σχέδια Πόλεων (Cities Project), το πρόγραμμα SCORUS, το Παγκόσμιο Συμβούλιο για την Ανάπτυξη (World Development Council), τη Βρετανική Ένωση για την Αστική Αναγέννηση (British Urban Regeneration Association), το Ινστιτούτο για τις Ευρωπαϊκές Υποθέσεις (Institute for European Affairs) κλπ., υπήρξε συνεχές χαρακτηριστικό της διαδικασίας, το οποίο βοήθησε στη μετατροπή της πόλης σε ένα σημαντικό σημείο αναφοράς για τις υπόλοιπες πόλεις σε όλο τον κόσμο. Η ικανότητα του Μπιλμπάο να καινοτομεί και τα επιτεύγματα που το κάνουν επίκαιρο, μαζί με το νέο κλίμα αισιοδοξίας, του έχουν εξασφαλίσει μία θέση στο διεθνές στερέωμα. (Πηγή: <http://www.bilbao-city.net/english/bilbaobizkaia/networking.asp>)

3.1.2.3 Ολοκλήρωση της μητροπολιτικής περιοχής

Η εικόνα του νέου Μπιλμπάο σταθεροποιείται απόλυτα σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Το επόμενο βήμα θα πρέπει να είναι η διεύρυνση των αποτελεσμάτων αυτής της αλλαγής στην ευρύτερη μητροπολιτική περιοχή, ώστε να επωφεληθούν και οι γειτονικές περιοχές και να μειωθούν έτσι οι περιπτώσεις άνισης ανάπτυξης. Το σχέδιο να μεταφερθεί το διεθνές εκθεσιακό κεντρο στο Barakaldo αποτελεί βασικό δομικό συστατικό της πρωτοβουλίας για την μεγαλύτερη ολοκλήρωση της μητροπολιτικής περιοχής. Επιπρόσθετα θα ενισχύσει την υποστήριξη που δίνεται στην οικονομική και κοινωνική δραστηριοποίηση της περιοχής της Αριστερής Όχθης (Left Bank area), για την οποία το σημείο αιχμής αποτελούν τα προγράμματα υιοθέτησης βιομηχανικής γης (industrial land adaption programmes). Αυτά βοηθούν στην δημιουργία και την σταθεροποίηση επιχειρηματικών σχεδίων και την καθιέρωση ενός κονδυλίου 90 εκατ. Ευρώ για την αναγέννηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών. Ζωτικής σημασίας επίσης είναι η δουλειά οργανώσεων που αποτελούν τμήμα των θεσμικών δομών της πόλης (inter-institutional associations) όπως η Bilbao Ria 2000, η οποία είναι υπεύθυνη για την διαχείριση κοινοτικών, περιφερειακών και εθνικών κονδυλίων για την επίτευξη προγραμμάτων και σχεδίων αστικής αναγέννησης. (Πηγή: http://www.bilbao-city.net/english/bilbaobizkaia/integracion_metropolitana.asp)

3.1.3 Νέα διεθνής εικόνα

3.1.3.1 Μια πόλη για την Τρίτη Χιλιετία

Η διαδικασία ανακαίνισης έχει σημάνει την ευκαιρία να ανοιχτούν διάφοροι τομείς της ανάπτυξης στη μητροπολιτική περιοχή του Μπιλμπάο. Εκτός από το μουσείο Guggenheim, οι εραστές του πολιτισμού μπορούν να ανακαλύψουν αρκετές από τις άλλες απολαύσεις που η πόλη προσφέρει, όπως το πρόσφατο μουσείο καλών τεχνών, μια από τις σημαντικότερες στοές τέχνης στην Ευρώπη. Άλλος πόλος έλξης είναι η αίθουσα διασκέψεων και η αίθουσα συναυλιών των παλατιών Euskalduna, ένα κτίριο που εγκαινιάστηκε το 1999, το οποίο συμβολίζει το τελευταίο σκάφος που ναυπηγήθηκε στα ναυπηγεία που κάποτε υπήρχαν στην περιοχή στις όχθεις του ποταμού Nervión. Το μουσείο Guggenheim και το παλάτι Euskalduna μοιράζονται το ίδιο σενάριο: την αναγέννηση της όχθης του ποταμού Abandoibarra, μιας σύνθετης πρώην βιομηχανικής περιοχής και περιοχής λιμένων που καλύπτει 400.000 τετραγωνικά μέτρα. Η αναγέννησή της, ένα φιλόδοξο πρόγραμμα που περιλαμβάνει τα επιχειρησιακά κέντρα, δημόσια κτίρια, στέγαση και εκτενείς πράσινες ζώνες, μετασχηματίζει την καρδιά της βασκικής πρωτεύουσας. Ο λιμένας του Μπιλμπάο άφησε την εποχή της Abandoibarra και έκτοτε έχει λειτουργήσει για να ανακτήσει το έδαφος από τη θάλασσα. Η επέκταση πραγματοποιημένη θα δώσει σε έναν από τους σημαντικότερους λιμένες στην Ευρώπη, με ακόμα μεγαλύτερη ικανότητα πρόσδεσης και αποθήκευσης.

Η διαδικασία αναγέννησης του Μπιλμπάο έχει λάβει υπόψη επίσης τις δημόσιες συγκοινωνίες, υπηρεσία θεμελιώδης σε οποιαδήποτε κορυφαία πόλη. Η κατασκευή ενός από τα πιο σύγχρονα υπόγεια συστήματα ραγών στον κόσμο, και ο λόγος για το Μετρό του Μπιλμπάο, ένα κύριο σημείο στη διευκόλυνση της κυκλοφορίας στην πόλη, καθιστώντας το πιθανό να κινήσει τη διαδικασία ανάκτησης της πόλης από τους πεζούς. Επιπλέον, το νέο Μπιλμπάο θα ανακτήσει τον αριθμό tramcar, ενός σύγχρονου συστήματος μετρό που θα πάρει περισσότερα από ένα νοσταλγικά πρόσωπα πίσω στις παρελθούσες ημέρες. Ο σταθμός συνδυασμένων μεταφορών Abando θα συνδέσει τους δύο υπάρχοντες σιδηροδρομικούς σταθμούς (RENFE και FEVE) με το σταθμό λεωφορείων και επιβατηγών οχημάτων στο ίδιο σύνθετο σύστημα, προσφέροντας επίσης και με μια άμεση σύνδεση με το μετρό του Μπιλμπάο. Όσον αφορά τις αεροπορικές μεταφορές, ο αερολιμένας του Μπιλμπάο, σχεδιασμένος από τον αναγνωρισμένο αρχιτέκτονα Calatrava, άνοιξε το 2000. (Πηγή: http://www.bilbao-city.net/english/bilbaobizkaia/tercer_milenio.asp)

3.1.3.2 Μια κοσμοπολίτικη πόλη

Επτακόσια έτη ιστορίας έχουν διαμορφώσει μια πόλη όπου τα ίχνη του παρελθόντος ζουν δίπλα-δίπλα με τις πιο σύγχρονες πτυχές. Το μίγμα διαμορφώνει μια απροκατάληπτη κοσμοπολίτικη πόλη, προετοιμασμένη για να λάβει μεγάλα γεγονότα, τόσο επαγγελματικά όσο και πολιτιστικά, ώστε να προσφέρει στον επισκέπτη κάθε ευκολία για να απολαύσει την κληρονομιά αυτής της πόλης. Εκτός από τις εμβληματικές κατασκευές που έχουν παρουσιαστεί ήδη, ένας περίπατος γύρω από το Μπιλμπάο θα μας αναδείξει τη γοητεία που παρουσιάζουν οι οδοί του πιο παλιού τμήματος του και τα κομψά κτίρια της περιοχής Ensanche. Η χαρακτηριστική κουζίνα της πόλης, μια εκτενής σειρά δυνατοτήτων αγορών, και παραδοσιακά έθιμα όπως το "txikiteo", ένα μίγμα κοινωνικοποίησης και οινοποσίας σε μικρά ποτήρια του κρασιού, είναι άλλη μια έλξη της πρωτεύουσας της βασκικής, ενώ παράλληλα η φιλική διάθεση και η φιλοξενία των κατοίκων της θα καταστήσουν την παραμονή στο Μπιλμπάο αξέχαστη.

Το Μπιλμπάο, στρατηγικά τοποθετημένο στον κόλπο της βασκικής, βρίσκεται στη μέση του ατλαντικού τόξου, στο δυτικό τμήμα των Πυρηναίων, στη βόρεια ακτή της Ισπανίας και μόνο μιας ώρας με το αυτοκίνητο από τα γαλλικά σύνορα. Η μητροπολιτική περιοχή της βασκικής συγκεντρώνει έναν πληθυσμό ενός εκατομμυρίου κατοίκων, αν και εάν εξετάσουμε την ενδοχώρα της μέσα σε μια ακτίνα 400 χλμ, ο συμπεριλαμβανόμενος πληθυσμός ανέρχεται σε περισσότερο από 16 εκατομμύρια άτομα. Η πρωτεύουσα, Μπιλμπάο, έχει πολύ καλές αεροπορικές, χερσαίες και θαλάσσιες συγκοινωνίες, που του επιτρέπουν να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις ταξιδιού και τις προτιμήσεις των επισκεπτών του. Διάφορες αερογραμμές διεκπεραιώνουν τις κανονικές υπηρεσίες μεταξύ του Μπιλμπάο και των σημαντικότερων ευρωπαϊκών πρωτευουσών, ενώ συνδέεται επίσης με τα ευρωπαϊκά δίκτυα σιδηροδρόμων και τα δίκτυα χερσαίων μεταφορών. Επιπλέον, ο λιμένας του Μπιλμπάο έχει μια κανονική σύνδεση πορθμείων με το Ηνωμένο Βασίλειο και αποτελεί περιστασιακή στάση σε πολλές ατλαντικές κρουαζιέρες.

(Πηγή: http://www.bilbao-city.net/english/bilbaobizkaia/ciudad_cosmopolita.asp)

3.1.4 Ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη

3.1.4.1 Βιομηχανική καινοτομία και επανάσταση στις υπηρεσίες

Το Μπιλμπάο απο βιομηχανική δύναμη της Ευρώπης μετατράπηκε σε οικονομικό πρωταγωνιστή της Νέας Οικονομίας. Η οικονομία της βασκικής έχει κατορθώσει να

αντεπεξέλθει στην βιομηχανική «ορθολογικοποίηση» που συνέβει κατά τη δεκαετία 90 χάρη στον σημαντικό αριθμό επενδύσεων που επέτρεψαν νέες παραγωγικές δραστηριότητες να αναπτυχθούν, προσαρμοζόμενες στην παγκοσμιοποιημένη διαδικασία τριτογενοποίησης της οικονομίας. Η προσπάθεια που χρησιμοποιήθηκε έχει επιφέρει μια βαθιά αλλαγή που δίνει τη δυνατότητα στη βασκική να αντιμετωπίσει τις νέες προκλήσεις της οικονομίας με δύναμη και αυτοπεποίθηση.

Βασική παράμετρος για την ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη υπήρξε η υποστήριξη για την αναγέννηση των επιχειρηματικών δικτύων. Οι θεσμικοί φορείς που είναι υπεύθυνοι για την αναγέννηση του Μπιλμπάο δεν έχουν ξεχάσει το επιχειρηματικό τους δίκτυο, παρόλο που είναι συνεχώς απασχολημένοι με το ζήτημα προσαρμογής στις ανάγκες της Νέας Οικονομίας και τις απαιτήσεις των νέων πεδίων απασχόλησης, περιβάλλοντος, κοινωνίας της πληροφορίας, τηλεπικοινωνιών, καινοτομίας και τεχνολογίας. Απο όλα τα διαφορετικά είδη βοήθειας για τις επιχειρήσεις που ιδρύονται στη βασκική, η υποστήριξη που τους παρέχεται με στόχο τη βοήθεια της χωροθέτησής τους είναι ιδιαίτερα σημαντική. Το Πρόγραμμα Βιομηχανικής Υποδομής του Περιφερειακού Συμβουλίου της βασκικής (Basque Regional Council), προσφέρει διευκολύνσεις προς αυτή την κατεύθυνση, μέσω προγραμμάτων που στοχεύουν στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις των κλάδων τους οποίους το πρόγραμμα θέλει να αναπτύξει. Η βασκική χώρα, ή πιο συγκεκριμένα, οι περιοχές κατά μήκος των όχθων του ποταμού Nervión, θα είναι ο παραλήπτης επένδυσης αξίας 140 εκατ. Ευρώ, προορισμένη για να δημιουργήσει τις νέες βιομηχανικές και επιχειρησιακές περιοχές στις πόλεις Barakaldo, Portugalete και Erandio, καταλαμβάνοντας ένα συνολικό διάστημα 438.576 τετράγωνων.μ. μεταξύ των ετών 2001 και 2004. Το Τραπεζικό Κέντρο Επιχειρηματικής Ανάπτυξης της Αριστερής Όχθης (Left Bank Business Development Center), το οποίο άνοιξε το δεκέμβριο του 2000, θα βοηθήσει στην εγκαθίδρυση 61 επιχειρήσεων μεταξύ των ετών 2001-2003, πράγμα που θα οδηγήσει στην άμεση δημιουργία 329 θέσεων εργασίας, και στην έμμεση δημιουργία άλλων 987. Η εκπαίδευση και η διάδοση του κλίματος της απασχόλησης θα βοηθήσει στην εύρεση εργασίας για 945 ανθρώπους ακόμη. Όσον αφορά τον τομέα των υπηρεσιών, έχει γνωρίσει τεράστια επέκταση κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών και έχει απορροφήσει το επιπρόσθετο εργατικό δυναμικό που παράγεται από τη βιομηχανική «ορθολογικοποίηση». Προς το παρόν, αποτελεί 58% της Καθαρής Προστιθέμενης Αξίας (GAV) της περιοχής.

Μια ακόμη βασική παράμετρος για την ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη υπήρξαν οι υπηρεσίες περιβαλλοντικής διαχείρισης (environmental management services). Ένας καινούργιος χώρος ευκαιριών οικονομικής ανάπτυξης, που συμβάλει στην οικονομική

μεγέθυνση και ταυτόχρονα στη απασχόληση. Ο τομέας της οικο-βιομηχανίας (eco-industrial sector) στη χώρα των Βάσκων αποτελείται από περισσότερες από 400 μονάδες που κάνουν τζίρο 14% του συνολικού τζίρου που γίνεται στην Ισπανία από το περιβάλλον. Ο περιβαλλοντικός τομέας προορίζεται να γίνει ένας από τους πρωταγωνιστές όταν πρόκειται για τη μελλοντική οικονομική ανάπτυξη, με τις υγιείς προοπτικές για την παραγωγή του πλούτου και τη δημιουργία των θέσεων απασχόλησης. Η οικοβιομηχανία ακμάζει στην Euskadi λόγω του υψηλού επιπέδου κοινοτικής συνειδητοποίησης, κοινού και επιχειρήσεων, σχετικά με τα περιβαλλοντικά ζητήματα, προκαλώντας εντύπωση το γεγονός ότι τρεις στις τέσσερις ΜΜΕ (μικρομεσαίες επιχειρήσεις) μετρούν τον αντίκτυπο της δραστηριότητάς τους στο περιβάλλον. Η επένδυση που πηγαιίνει στις πολιτικές για το περιβάλλον και τις ενέργειες από το βασικό δημόσιο τομέα ήταν περίπου 2.000 εκατομμύρια ευρώ και παρήγαγε περισσότερες από 76.000 θέσεις εργασίας μεταξύ 1995 και 1998.

Επιπρόσθετα βασική παράμετρος για την ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη αποτέλεσε η λειτουργία δικτύου για την υποστήριξη των επιχειρήσεων. Πρόκειται για ένα δίκτυο οικονομικό, στρατηγικό, τεχνολογικό, βασισμένο στην ποιότητα και αποτελούμενο από εταιρείες διεθνούς φήμης. Οι κύριες πολυεθνικές υποστηρίζουν το Μπιλμπάο και τη βασκική χώρα. Η συναρπαστική ταχύτητα της οικονομικής ανάπτυξης που ώθησε τη βασκική στον 20ό αιώνα σημαίνει ότι, συμπληρωματικά ως προς τη βιομηχανική δραστηριότητα, ένας άλλος ολόκληρος ιστός ιδιωτικών υπηρεσιών έχει αναπτυχθεί, προσφέροντας οικονομική, στρατηγική, τεχνολογική και ποιότητα υποστήριξη στις επιχειρήσεις. Συνεταιρισμοί Βιομηχανικών εταιριών, εταιρείες που χρηματοδοτούν επιχειρηματικά σχέδια που εμπεριέχουν ρίσκο και εθελοντικοί φορείς κοινωνικής πρόνοιας (Voluntary Social Provision Institutions), παρέχουν ένα ευρύ φάσμα δυνατοτήτων για την οικονομική ενίσχυση βιομηχανικών προγραμμάτων και υπερεσιών για τις επιχειρήσεις. Επιπλέον, τα πανεπιστήμια και το δίκτυο των τεχνολογικών κέντρων διαμορφώνουν μια βάση της τεχνολογικής ανάπτυξης της οποίας η τάση είναι να εφαρμόσει στον επιχειρησιακό τομέα, τα αποτελέσματα της έρευνας και της ανάπτυξης (R&D), ενώ οι δομές για την υποκίνηση της ποιότητας στις επιχειρήσεις, προσφέρουν στις εταιρείες την απαραίτητη στρατηγική υποστήριξη. (Πηγή: http://www.bilbao-city.net/english/bilbaobizkaia/industria_servicios.asp)

3.1.4.2 Εκπαίδευση και τεχνολογική εξειδίκευση

Η βασκική κυβέρνηση και τα περιφερειακά συμβούλια της αφοσιώνονται σε ένα φιλόδοξο σχέδιο για να εξοπλίσουν τη βασκική κοινωνία, ώστε να γίνει μέρος της νέας

κοινωνίας των πληροφοριών. Αυτή η προσπάθεια περιλαμβάνει μέτρα όπως η προσαρμογή των εκπαιδευτικών δομών και των δομών κατάρτισης, ώστε να παρασχεθούν στο εργατικό δυναμικό τα προσόντα που απαιτούνται στη νέα οικονομία, στόχο για τον οποίο η βασική κυβέρνηση έχει εγκρίνει ένα νέο πανεπιστημιακό σχέδιο στο οποίο ένα ευρύ φάσμα νέων διπλωμάτων θα καθιερωθεί και θα προσφέρεται από το πανεπιστήμιο της βασκικής χώρας. Κατόπιν υπάρχει το πρόγραμμα Konekta Zaitex (get connected), του οποίου στόχος είναι να γενικευτεί η χρήση της κοινωνίας των πληροφοριών μεταξύ του πληθυσμού, με τη βοήθεια επιχορηγήσεων για την απόκτηση υπολογιστών με πρόσβαση στο Διαδίκτυο. Απώτερος στόχος είναι να διπλασιάσει τον αριθμό των PCs και να πολλαπλασιάσει τον αριθμό συνδέσεων με το Διαδίκτυο στο πενταπλάσιο. Ένα άλλο μέτρο που τα βασικά όργανα έχουν λάβει είναι να ιδρυθεί ένα "ενιαίο παράθυρο" για την εύρεση της απασχόλησης μέσω του Διαδικτύου (Πηγή: www.lanbide.net). Αυτές οι δεσμεύσεις πρέπει να παράγουν σημαντικά αποτελέσματα στον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας, μειώνοντας την κοινωνική διαφοροποίηση σε διάφορους τομείς, όπως στην πρόσβαση στις πληροφορίες, στη γενίκευση επιπέδου της γνώσης και την ανάπτυξη των επιχειρησιακών ευκαιριών χρησιμοποιώντας τα ηλεκτρονικά μέσα.

Στην προσπάθεια αυτή ενσωμάτωσης στην κοινωνία της πληροφορίας ορισμένες βασικές κατευθύνσεις στις οποίες δίνεται προσοχή είναι καταρχήν η ανάπτυξη υποδομών και των κατάλληλων συνθηκών που συνθέτουν ένα τεχνολογικό περιβάλλον. Ακόμη η λειτουργία της πόλης ως παγκόσμιο τηλεπικοινωνιακό σύνδεσμο, η δικτύωση των τεχνολογικών κέντρων και πάρκων για τον συντονισμό και την ολοκλήρωση των υπηρεσιών τους, ώστε οι τελευταίες να είναι πιο αποτελεσματικές και η ενίσχυση του κλίματος επενδύσεων από τις επιχειρήσεις τόσο του ιδιωτικού, όσο και του δημόσιου τομέα, σε επίπεδο έρευνας και ανάπτυξης (R&D). Ενέργεια που θα τις καταστήσει πιο ανταγωνιστικές στο μέλλον. (Πηγή: http://www.bilbao-city.net/english/bilbaobizkaia/capacidad_tecnologica.asp)

3.1.5 Το σύστημα πολιτικής οργάνωσης στη Χώρα των Βάσκων

Η μελέτη της οργάνωσης του πολιτικού συστήματος στη Χώρα των Βάσκων παρουσιάζει ενδιαφέρον εάν θέλουμε να αποκτήσουμε μια συνολική εικόνα για το πολιτικό μηχανισμό λήψης αποφάσεων γύρω από οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά ζητήματα, τα οποία άλλωστε αποτελούν και το αντικείμενο της αστικής αναγέννησης. Γενικά υπάρχουν δύο επίπεδα λήψης των αποφάσεων στο συγκεκριμένο

πολιτικό σύστημα και κάποια συμπληρωματικά επίπεδα αυτοδιοίκησης. (Πηγή: http://www.bilbao-city.net/english/bilbaobizkaia/organizacion_politica.asp)

3.1.5.1 Το Κοινοβούλιο της Βασκικής(The General Assemblies of Biscay)

Οι γενικές συνελεύσεις ή το Κοινοβούλιο της βασκικής είναι ο μέγιστος οργανισμός συμμετοχής και αντιπροσώπευσης στο ιστορικό έδαφος αυτής της ισπανικής περιφέρειας. Κρατά τη νομοθετική δύναμη πάνω σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως οι δρόμοι, δημόσια έργα, γεωργία, βουνά, κοινωνική ευημερία, αρχαία, μουσεία, φόροι, κ.λπ., με την αποκλειστική εξουσία πάνω σε αυτά τα ζητήματα. Κρατά τις ευθύνες για την έγκριση των γενικών προϋπολογισμών, επιλέγοντας τον αναπληρωτή Γενικό Γραμματέα ή Πρόεδρο ελέγχοντας και την προώθηση των δραστηριοτήτων του περιφερειακού Συμβουλίου. Αυτό το κοινοβουλευτικό σώμα, αποτελούμενο από 51 μέλη, αποκαλούμενα "Junteros" ή "Aproderados", εκλέγεται με καθολική ψήφο. Μια Επιτροπή επιλέγεται από άτομα μεταξύ των μελών του, αποτελούμενη από Πρόεδρο ή ομιλητή, δύο αντιπροέδρους και δύο γραμματείς, οι οποίοι θα διαμορφώσουν το κύριο σώμα του Οργάνου. Ο αναπληρωτής γενικός, ο οποίος θα είναι αρμόδιος για το διορισμό των άλλων αναπληρωτών ή των συμβούλων που διαμορφώνουν το περιφερειακό Συμβούλιο, εκλέγεται από και μεταξύ των "Junteros".

3.1.5.2 Το Περιφερειακό Συμβούλιο (The Regional Council (Diputación Foral de Bizkaia))

Το περιφερειακό συμβούλιο είναι το εκτελεστικό όργανο το οποίο, με τις αρμοδιότητές του, αναλαμβάνει τη διακυβέρνηση και τη διοίκηση της βασκικής. Στην κορυφή του βρίσκεται η ιστορική φιγούρα του Γενικού Αντιπροσώπου που εκλέγεται από το Κοινοβούλιο της βασκικής.

3.1.5.3 Άλλοι κυβερνητικοί θεσμοί

Εκτός από τα προαναφερθέντα Όργανα υπάρχουν και άλλα επίπεδα αυτοδιοίκησης στη βασκική. Αυτά τα Όργανα είναι το Κοινοβούλιο της Χώρας των Βάσκων, η Κυβέρνηση της Χώρας των Βάσκων, αφ' ενός, και τα Συμβούλια Πόλης αφετέρου. Το Κοινοβούλιο της Χώρας των Βάσκων είναι το νομοθετικό σώμα της Αυτόνομης Κοινότητας της Χώρας των Βάσκων, στο οποίο *υπάγεται η επαρχία της* βασκικής. Η Κυβέρνηση, ο ανώτερος υπάλληλος

για το σύνολο της Κοινότητας, εξετάζει τις ικανότητες που ορίζονται σε αυτή, μέσω των τμημάτων και των αντιπροσωπειών της, από το σύνταγμα και το καταστατικό της αυτονομίας της Χώρας των Βάσκων (Statute of Autonomy of the Basque Country). Τα Συμβούλια Πόλης είναι αρμόδια για τη φροντίδα συγκεκριμένων υποθέσεων σε κάθε ένα από τους 111 δήμους που αποτελούν το ιστορικό έδαφος της βασκικής. Η κατανομή των αρμοδιοτήτων και η αρχή μεταξύ των Οργάνων της αυτοδιοίκησης ρυθμίζονται από το συνήθως αποκαλούμενο ιστορικό νόμο εδαφών (Historical Territories Act).

3.1.5.4 Αντιστοιχία διοικητικών επιπέδων και Σχεδίων που σχετίζονται άμεσα με την Αστική Αναγέννηση

Οι προτεραιότητες της αστικής επανα-ανάπτυξης, της ισορροπημένης οικονομικής ανάπτυξης και της διαμόρφωσης μιας νέας κοσμοπολίτικης εικόνας για την πόλη του Μπιλμπάο είναι συστατικά μέρη στρατηγικών και πολιτικών που έχουν ως στόχο τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου της πόλης στο νέο οικονομικό σκηνικό το οποίο διαμορφώνεται σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Οι ευρύτερες αυτές στρατηγικές για τη βασκική και ειδικότερα το Μπιλμπάο, απορρέουν από ορισμένα σχέδια τα οποία παρουσιάζουν κάποια αντιστοιχία με τα διοικητικά επίπεδα της περιφέρειας και της πόλης.

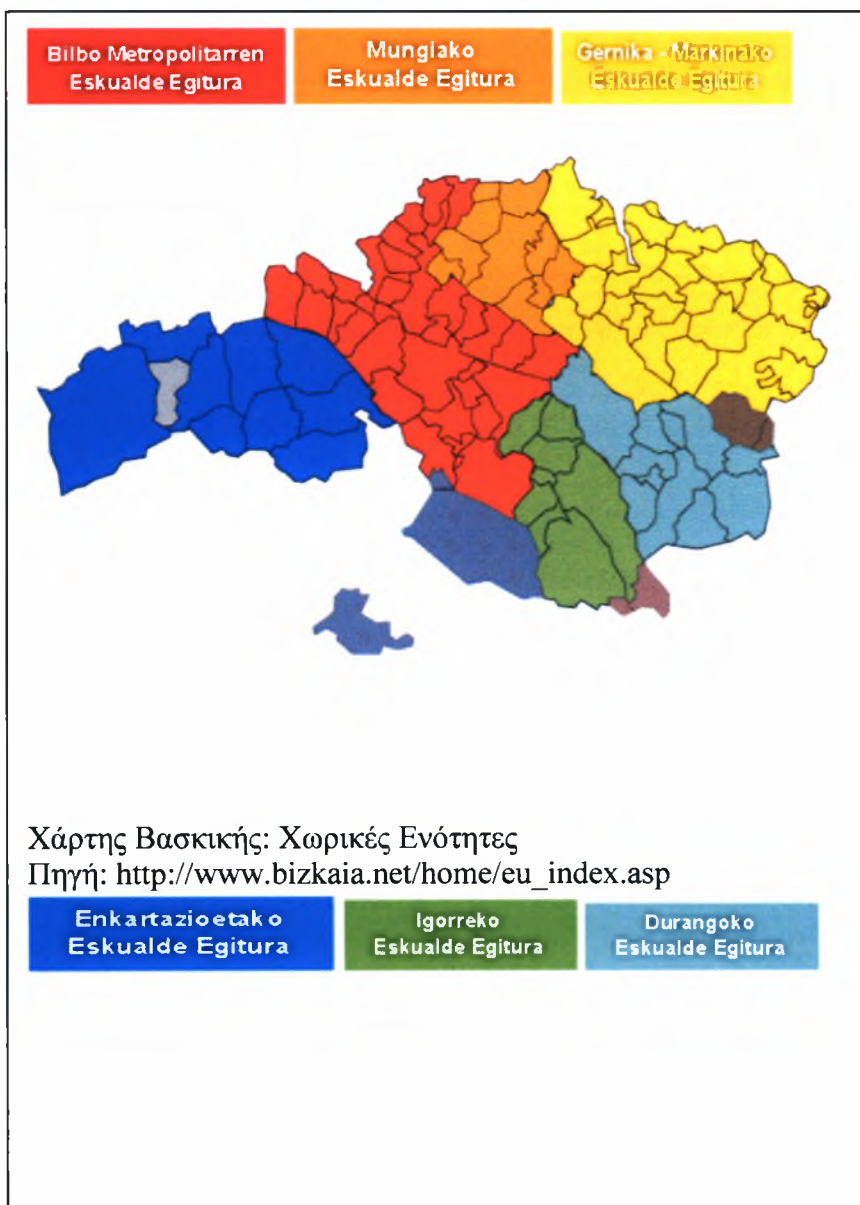
Έτσι σε επίπεδο περιφέρειας, όπου από διοικητική πλευρά συναντούμε το Περιφερειακό Συμβούλιο, υπάρχει το «Σχέδιο για την Μητροπολιτική Περιοχή του Μπιλμπάο» (Plan for the Bilbao Metropolitan). Το σχέδιο αυτό είναι ένα από τα έξι Εδαφικά Σχέδια (Partial Territorial Plans) που υπάρχουν αντίστοιχα για τις έξι χωρικές ενότητες της περιφέρειας της βασκικής. (Πηγή:http://www.bizkaia.net/Hirigintza/lurraldeko_zati_egitasmoa/ca_ptp.htm?zona=ikonoa#). Σε τοπικό επίπεδο, όπου διοικητικά συναντούμε το Συμβούλιο Πόλης, υπάρχει το «Γενικό Σχέδιο Πόλης» για ορισμένες πόλεις της βασκικής, μεταξύ των οποίων και το Μπιλμπάο, ενώ για άλλες υπάρχουν οι «Θυγατρικοί Κανόνες» (Normas Subsidiarias) και οι «Γενικές Αστικές Ρυθμίσεις» (Plan General ordenación urbana). Η οριστική έγκριση του Γενικού Σχεδίου του Μπιλμπάο έγινε στις 22-02-1994. (για περισσότερες πληροφορίες Πηγή: http://eskuar.bizkaia.net/ine_main.htm?dir=9).

3.1.6 Σχέδια στα πλαίσια της Αστικής Αναγέννησης

Παραπάνω πήραμε μια εικόνα για τις κατευθύνσεις της αστικής επαναανάπτυξης και τις στρατηγικές επιλογές για την ισορροπημένη οικονομική ανάπτυξη και μεταμόρφωση της παλιάς εικόνας της πόλης διαμέσου των οποίων επιχειρείται η αστική αναγέννηση του

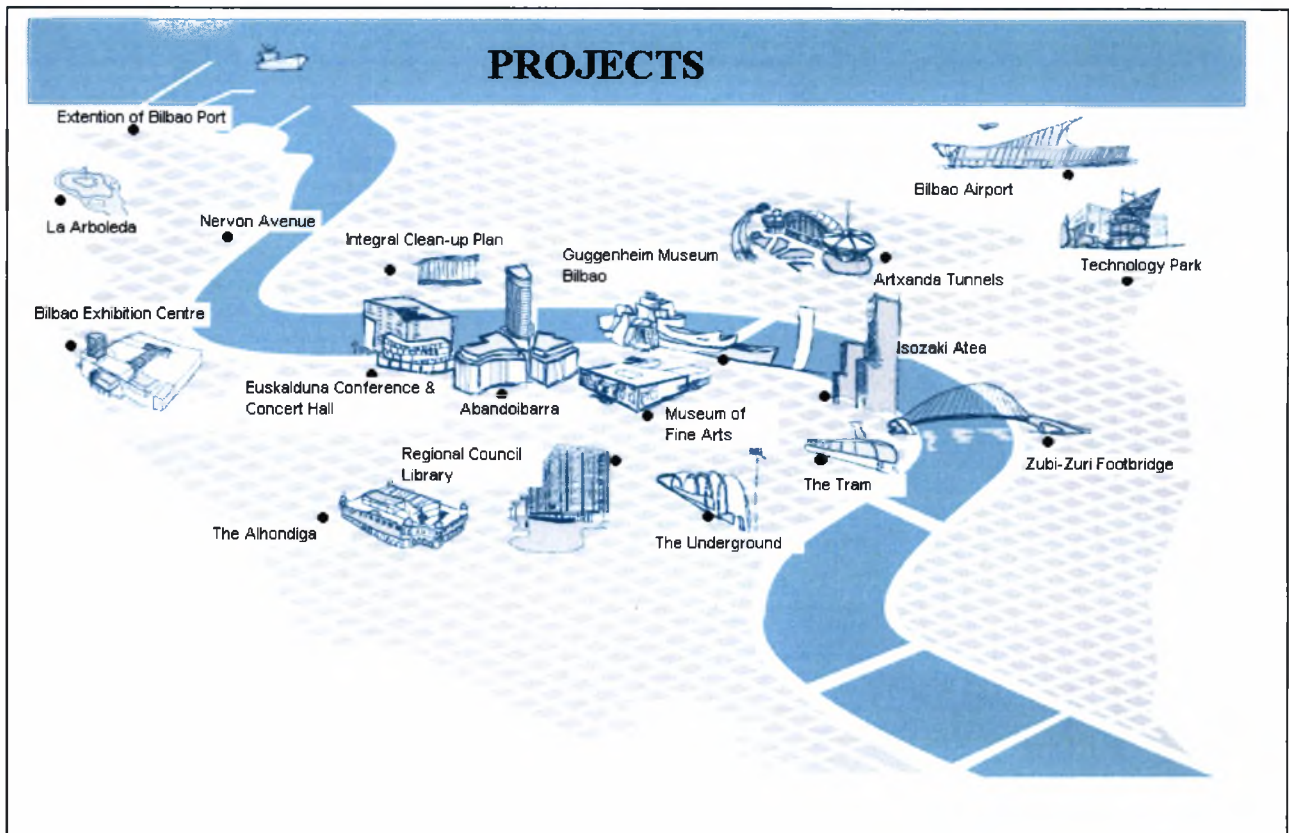
Μπιλμπάο. Σχηματίσαμε λοιπόν μια άποψη για το θεωρητικό πλαίσιο των επιλογών που στηρίζουν την συγκεκριμένη πολιτική. Τώρα θα πρέπει να επιχειρήσουμε μια ανασκόπηση των σημαντικότερων έργων(projects), με τα οποία επιδιώκεται η πρακτική εφαρμογή των θεωρητικών στρατηγικών επιδιώξεων για τον επαναπροσδιορισμό του ρόλου της πόλης.

Τα έργα, τα οποία μπορούμε να δούμε στο παρακάτω σκίτσο, δεν εστιάζονται αποκλειστικά στην πόλη του Μπιλμπάο, αλλά εκτείνονται στην ευρύτερη μητροπολιτική περιοχή στοχεύοντας έτσι στον ολοκληρωμένο χαρακτήρα των επεμβάσεων υπό το πρίσμα της συνολικής θεώρησης των προβλημάτων αστικής υποβάθμισης της περιοχής. (Πηγή: <http://www.bilbao-city.net/english/proyectos/>)

PROJECTS AT THE BILBAO METROPOLITAN AREA

1. Abandoibarra
2. Airport
3. Artxanda Tunnels
4. Enlargement of the Port
5. Bilbao Exhibition Centre
6. The River Estuary
7. Metro Bilbao
8. Museum of Fine Arts
9. Guggenheim Museum Bilbao
10. La Arboleda
11. La Alhóndiga
12. Euskalduna Congress Centre
13. Regional Council Library
14. Technology Park
15. ZubiZuri footbridge
16. Clean-Up Plan
17. Isozaki Atea
18. Tramway

Σχέδια (αστικής αναγέννησης) στην μετροπολιτική περιοχή του Μπιλμπάο

Πηγή: <http://www.bilbao-city.net/english/proyectos/>

1. Σχέδιο «Abandoibarra»

Το Abandoibarra είναι το πιο εμβληματικό των προγραμμάτων που προωθούνται από το Bilbao Ria 2000, το οποίο η επιχείρηση αφιέρωσε στην αστική ανανέωση της μητροπολιτικής περιοχής του Μπιλμπάο. Καλύπτει περίπου 350.000 τετραγωνικά μέτρα στην ίδια την καρδιά της πόλης, που μέχρι πρόσφατα εξυπηρετούσε εγκαταστάσεις λιμένων, ένα σταθμό αγαθών και ένα ναυπηγείο. Ακολουθώντας τις γραμμές του master plan του Cesar Pelli, και με τη συμμετοχή των αρχιτεκτόνων όπως Luis Pera Ganchegui και του Ricardo Ilegorreta, το νέο Abandoibarra έχει χωροθετηθεί παράλληλα με την εκβολή του ποταμού Nervión στην περιοχή μεταξύ του μουσείου Guggenheim του Μπιλμπάο και της αίθουσας συναυλιών και κέντρου διασκέψεων Euskalduna, δύο από τα ορόσημα της πόλης που ενώνονται από το νέο πάρκο Ribera. Η περιοχή πρόκειται να έχει ξενοδοχεία, κτίρια διαμερισμάτων, συγκροτήματα γραφείων, εμπορικά κέντρα και πανεπιστημιακά κτίρια καθώς επίσης και μια νέα γέφυρα για πεζούς πέρα από την εκβολή. Το

Abandoibarra είναι, εν ολίγοις, το σύμβολο του νέου, αναζωογονημένου και αναπτυσσόμενου Μπιλμπάο.

2. Σχέδιο «Airport»

Εγκαινιασμένο το Νοέμβριο του 2000, ανταποκρίνεται στις ανάγκες μιας πόλης της οποίας η γεωγραφική θέση το κάνει ένα στρατηγικό σημείο για την οδική σύνδεση με την Ισπανία καθώς επίσης και την Πορτογαλία. Το θεαματικό σχέδιό του, μαζί με την ασφάλειά του, την άνεση, τις πράσινες περιοχές και την υποδομή, εξασφαλίζει ότι μπορεί να εξυπηρετήσει επιτυχώς 10 εκατομμύρια επιβάτες ετησίως.

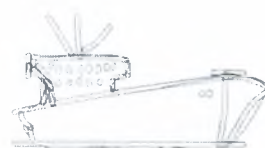
3. Σχέδιο «Artxanda Tunnels»

Τα τρία τούνελ είχαν χτιστεί με την πρωτοβουλία του Επαρχιακού Συμβουλίου της βασκικής (Provincial Council of Biscay), και λειτούργησε στις 24 Μαΐου 2002. Παρέχουν μία γρήγορη, βολική και ασφαλή δίοδο μεταξύ του κέντρου της πόλης του Μπιλμπάο, του διεθνούς αεροδρομίου και της νέας παράκαμψης Txorierrri, η οποία οδηγεί στον αυτοκινητόδρομο που διατρέχει την ακτή. Οι σήραγγες συνδέουν επίσης τις περιοχές Deusto και Begona.

4. Σχέδιο «Enlargement of the Port»

Η επέκταση του λιμένα (με μια ελάχιστη περιβαλλοντική επίδραση) έχει διπλασιάσει την αρχική ικανότητά του, πράγμα που το τοποθετεί σε επίπεδο ίσης αξίας με τους μεγάλους λιμένες της Ευρώπης. Ο πρόσφατα δημιουργημένος χώρος έχει οδηγήσει στην αύξηση της κυκλοφορίας, όπως και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς του ως βιομηχανική και λογιστική ζώνη. Συγχρόνως, η προηγούμενη λιμενική υποδομή, που πλέον δεν χρησιμοποιείται, έχει συμβάλει στην αστική ανανέωση των όχθων της εκβολής του ποταμού.

5. Σχέδιο «Bilbao Exhibition Centre»

Μια άνοδος σε ζήτηση, η απαραίτητη ενημέρωση των εγκαταστάσεων και η αυξημένη ανάγκη πρόσβασής του, είναι οι λόγοι για μια αλλαγή στην παρούσα θέση του διεθνούς κέντρου έκθεσης του Μπιλμπάο. Το

κτίριο και η τοποθέτηση του στην υπηρεσία του νέου κέντρου, με περίπου 120.000 τετρ. μέτρα χώρων έκθεσης, θα αυξήσει καταφανώς τον όγκο της επένδυσης και θα δημιουργήσει πολλές θέσεις εργασίας.

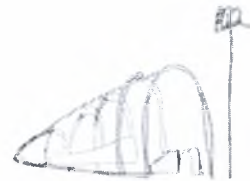
6. Σχέδιο «The River Estuary»

Η βιομηχανική δραστηριότητα της αριστερής όχθης της εκβολής του ποταμού Nervion θα παραχωρήσει τη θέση της σε μια μεγάλη αστική λεωφόρο, σύγχρονη και λειτουργική, με την εφαρμογή ενός προγράμματος που θα πάρει 15 έτη και κόστος άνω των 240 εκατ. Ευρώ. Θα σημάνει την ανανέωση των όχθων που είναι το νήμα καθοδήγησης της αστικής ανάπτυξης της πρωτεύουσας της βασκικής. Το πρόγραμμα, το οποίο αρθρώνεται σε πέντε στάδια, θα παράσχει στην περιοχή τις λεωφόρους, ένα ελαφρύ σιδηρόδρομο, παρόδους ποδηλάτων, οδούς, υποδομή στέγασης, δρόμους υπηρεσιών, γέφυρες και ψυχαγωγικές περιοχές, που όλα μαζί θα ενσταλάξουν τη νέα ζωή στις όχθες της εκβολής του ποταμού από το Μπιλμπάο στο λιμένα EL Abra.

7. Σχέδιο «Metro Bilbao»

Το μετρό του Μπιλμπάο εγκαινιάστηκε το 1995 και θεωρείται ένας από τους πιο σύγχρονους υπόγειους σιδηροδρόμους στον κόσμο, χάρη στο προηγμένο σχέδιο και τα εξαιρετικά αποδοτικά συστήματα προστασίας και ασφάλειας. Σχεδιασμένος από το Norman Foster, με την ιδιαίτερη αρχιτεκτονική του, τους ευρύχωρους χώρους και τη φωτεινότητα, προσελκύει τους ταξιδιώτες (πάνω από 55 εκατομμύρια ετησίως) και τους επισκέπτες. Επεκτείνεται αυτήν την περίοδο για να καλύψει μια συνολική απόσταση 45 χλμ. ενώνοντας τις διαφορετικές πόλεις της μητροπολιτικής περιοχής. Η συνολική δαπάνη στο πρόγραμμα ανήρθε σε σχεδόν 1.256.455 εκατ. Ευρώ.

8. Σχέδιο «Museum of Fine Arts»

Το μουσείο των καλών τεχνών του Μπιλμπάο ιδρύθηκε το 1908 και συνδέθηκε αργότερα με το μουσείο της μοντέρνας τέχνης. Έχει μια μόνιμη συλλογή 6.000 έργων της τέχνης, με ιδιαίτερα σημαντικά έργα ζωγραφικής από τους ζωγράφους της Ισπανικής, Φλαμανδικής και Ολλανδικής σχολής, από τον XV έως τον XVII αιώνα, μαζί με περισσότερα σύγχρονα παραδείγματα της διεθνούς και βασκικής τέχνης.

9. Σχέδιο «Guggenheim Museum Bilbao»

Εγκαινιασμένο το 1997, έχει καθιερώσει την πόλη ως υποχρεωτική στάση στα κυκλώματα τέχνης. Με μια από τις πολυτιμότερες συλλογές στον κόσμο, προσφέροντας μια πλήρη

δειγματοληψία των πλαστικών τεχνών του XX αιώνα, το μουσείο στεγάζεται στην πιο εμβληματική οικοδόμηση του νέου Μπιλμπάο. Σχεδιασμένο από τον Frank O. Gehry, η κατασκευή του είναι βασισμένη στο τιτάνιο, πέτρα και γυαλί, σε μια έκταση επιφάνειας 24.000 τετρ. μέτρων, και ήταν το πρώτο βήμα στην ανανέωση του πρότινος εμπορικού κομματιού στις όχθες της εκβολής του ποταμού Nervion.

10. Σχέδιο «La Arboleda»

Αυτό το παλιό υπαίθριο ορυχείο σιδήρου, κρίσιμο επί των ημερών του για την οικονομική και βιομηχανική ανάπτυξη της Bizkaia (επαρχία της βασκικής), θα λάβει σύντομα νέα μορφή ως φυσικό πάρκο, ως συνδυασμός διαφορετικών περιοχών ελεύθερου χρόνου και αθλητισμού. Ένα πάρκο που βασίζεται γύρω από ένα θέμα της μεταλλουργίας για να γιορτάσει την αιτία που αναγέννησε, αυτό το παλιό μεταλλείο μετατράπηκε σε νέο κέντρο φύσης και αναψυχής.

11. Σχέδιο «La Alhóndiga».

Σχεδιασμένο από τον αρχιτέκτονα Ricardo bastida και χτισμένο το 1909, χρησιμοποιήθηκε ως αποθηκευτικός χώρος κρασιού μέχρι το 1977. Είναι ένα από τα πιο εμβληματικά κτίρια του Μπιλμπάο, και, με την αποκατάστασή του, αναμένεται να δημιουργηθεί ένας μεγάλος πολυχώρος, αθλητισμού και πολιτισμού, ο οποίος θα λειτουργήσει ως σημείο των ραντεβού στο κέντρο της πόλης.

12. Σχέδιο «Euskalduna Congress Centre»

Τοποθετημένο ακριβώς μερικές εκατοντάδες μέτρα από το Guggenheim του Μπιλμπάο, εκεί όπου βρισκόταν κάποτε το προηγούμενο ναυπηγείο Euskalduna, είναι ένας από τους καθοριστικούς παράγοντες στην ανάπτυξη της πόλης χάρη στις δυνατότητες που ανοίγει στον κόσμο

της επιχείρησης και του πολιτισμού: διασκέψεις, συναυλίες, παραστάσεις κλπ. έχουν θέση σε αυτό το σύγχρονο κτήριο 53.000 τετρ.μέτρων που σχεδιάστηκε από τους αρχιτέκτονες

Federico Soriano και Dolores Palaces. Εγκαινιασμένο το 1999, ήταν ο τόπος συναντήσεως για 481 γεγονότα στο σύνολό για το πρώτο έτος λειτουργίας.

13. Σχέδιο «Regional Council Library»

Με την λογική της προσαρμογής της παλαιότερης βιβλιοθήκης στη Bizkaia ώστε να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις του 21ου αιώνα, η αναδιαμόρφωση και η επέκταση της βιβλιοθήκης του Περιφερειακού Συμβουλίου συνδυάζουν παραδοσιακό και πιο σύγχρονο στυλ μορφών προκειμένου να αρμόσουν στο παρόν Μπιλμπάο. Το πρόγραμμα προβλέπει την αναδιαμόρφωση του παλαιού κτιρίου, την οικοδόμηση δύο νέων κτιρίων και ένα υπόγειο πάρκινγκ αυτοκινήτων.

14. Σχέδιο «Technology Park»

Το τεχνολογικό πάρκο Zamudio βρίσκεται 10 χιλιόμετρα από το Μπιλμπάο σε μια εκτενή έκταση επιφάνειας 120 εκταρίων (300 στρέμματα) και σχεδιάστηκε ώστε, επιχειρήσεις με τεχνολογία αιχμής να μπορούν να εγκατασταθούν εκεί, όπου θα τους παρέχονται σημαντικές υποδομές και οι πιο προηγμένες υπηρεσίες για αυτόν το λόγο. Ο κύριος στόχος του είναι να ενεργήσει ως κανάλι επικοινωνίας που θα προωθεί τις σχέσεις μεταξύ έρευνας, εκπαιδευτικών κέντρων και επιχειρήσεων, με στόχο να αυξήσει την τεχνολογική ικανότητα ολόκληρης της βασκικής.

15. Σχέδιο «ZubiZuri footbridge»

Αποκαλούμενη επίσης πεζογέφυρα Calatrava (προς τιμή του ισπανού σχεδιαστή), η πεζογέφυρα αυτή εγκαινιάστηκε το 1997 και η θεαματική πτυχή την κάνει ένα από τα πιο εμβληματικά κτίσματα στο Μπιλμπάο. Οι χρήση του άσπρου χάλυβα και του γυαλιού, η παραβολική αψίδα και οι κεκλιμένες ράμπες πρόσβασης είναι τα σημάδια της ιδιαίτερης εμφάνισής του. Στο μέλλον, πρόκειται να παράσχει την πρόσβαση στον πολυχώρο Uribitarte, σχεδιασμένο από τον Isozaki με στόχο την αποκατάσταση της προηγούμενης αποθήκης εμπορευμάτων που στέκεται ακόμα στην περιοχή.

16. Σχέδιο «Clean-Up Plan»

Είναι το σημαντικότερο πρόγραμμα που εκτελείται για την περιβαλλοντική υποδομή στη Βασκική Χώρα. Ο στόχος του σχεδίου

είναι να καλυφθούν οι απαιτήσεις άνω του ενός εκατομμυρίου κατοίκων στο μητροπολιτικό Μπιλμπάο. Αφορά τη συλλογή και τον καθαρισμό των λυμάτων από την εκβολή του ποταμού Nervion και μετά από αυτό την επιστροφή τους στο φυσικό περιβάλλον του. Η συνολική δαπάνη σε αυτές τις σημαντικές εργασίες της αρχιτεκτονικής και της εφαρμοσμένης μηχανικής ανέρχεται σε 601.02 εκατ. Ευρώ.

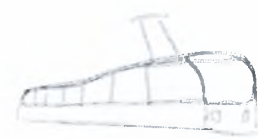
17. Σχέδιο «Isozaki Atea»

Αυτό το πρόγραμμα σχεδιάστηκε από τον παγκόσμια διάσημο αρχιτέκτονα Arata Isozaki για την περιοχή Urbitarte και στοχεύει να παρέχει λύση στα σοβαρά προβλήματα στη γειτονιά αυτή. Οι προκλήσεις δημιουργούνται από την μία λόγω της άνιση κατανομής του χώρου και από την άλλη από την κατάληψη του εδάφους από παλιές τελωνειακές αποθήκες που υποβαθμίζουν μορφολογικά και λειτουργικά την περιοχή. Σε έκταση επιφάνειας 41.000 τετρ.μέτρων θα στεγάσει δύο πύργους γυαλιού, 82 μέτρων, και πέντε κτίρια με τούβλο, γυαλί και φυσική πέτρα, με χώρους πρασίνου, περιοχή ελεύθερου χρόνου, εγκαταστάσεις για τις υπηρεσίες της κοινότητας, καταστήματα και σπίτια. Μια καινούργια σύνθεση και η νοητή επέκταση της γεφυρας Zubizuri, ώστε να φτάνει αυτή τη «μικρή πόλη», θα φέρει το πρόγραμμα εις πέρας.

18. Σχέδιο «Tramway»

Ο EuskoTran του Μπιλμπάο θα αρχίσει να λειτουργεί στο τέλος του 2002. Με ένα εκτιμώμενο κόστος 51 εκατ. Ευρώ, και σχεδιασμένος ως ελαφρύς, σύγχρονος και ευνοϊκός για το περιβάλλον σιδηρόδρομος που καλύπτει απόσταση 5 χλμ, θα συνδέσει τα πιο εμβληματικά κτίρια και τα μέρη του Μπιλμπάο (αίθουσα Euskalduna, Abandoibarra, Guggenheim Μπιλμπάο, Zubi- Zuri γέφυρα, Σιδηροδρομικός σταθμός Abando, Θέατρο Arriaga, Ακτή...). Αρχικά υπολογισμένο για να μεταφερθούν 32.761 επιβάτες ανά ημέρα, το δημοφιλές τραμ προορίζεται να γίνει δημοφιλές μέσο συγκοινωνίας για τους κατοίκους και τους επισκέπτες, καθώς όχι μόνο είναι ταυτόχρονα άνετο και γρήγορο, αλλά θα είναι επίσης ένα σημαντικό τουριστικό αξιοθέατο.

3.1.7 Δημόσια Επιχείρηση υπεύθυνη για την Αστική Αναγέννηση της Μητροπολιτικής Περιοχής του Μπιλμπάο (Πηγή: Bilbao Ria 2000 <http://www.bilbaoria2000.com>)

3.1.7.1 Επιχείρηση-Εμπλεκόμενοι φορείς

Το «ΜΠΙΑΜΠΑΟ γελά το 2000» (Bilbao Ria 2000), είναι μια joint-stock επιχείρηση κυβερνητικού κεφαλαίου που δημιουργήθηκε στις 19 Νοεμβρίου του 1992. Σε αυτή συμμετέχουν με ποσοστά οι εξής φορείς:

- Κατά 25% η Δημόσια Επιχείρηση για το σχεδιασμό και την ανάπτυξη της γης (State Company for land Development and Planning)
- Κατά 10% η Λιμενική αρχή του Μπιλμπάο (Bilbao Port Authority)
- Κατά 10% το RENFE (Το RENFE είναι η κύρια επιχείρηση των υπηρεσιών σιδηροδρομικών μεταφορών των ταξιδιωτών και των εμπορευμάτων και εξαρτάται από το Υπουργείο Δημόσιων Έργων και Οικονομίας).
- Κατά 5% το FEVE (Το FEVE, το οποίο αντιπροσωπεύει τους σιδηροδρόμους μικρού πλάτους γραμμής, είναι μια εταιρεία του δημοσίου που υπόκειται στο Υπουργείο Ανάπτυξης και του οποίου η αποστολή είναι να παρέχει σιδηροδρομικές υπηρεσίες για τους επιβάτες και τα προϊόντα).

= 50%

- Κατά 15% η Βασκική Κυβέρνηση (Basque Government)
- Κατά 15% το Περιφερειακό Συμβούλιο της επαρχίας Bizkaia (Regional Council of Bizkaia)
- Κατά 15% το Συμβούλιο Πόλης του Μπιλμπάο (Bilbao Town Council)
- Κατά 5% το Συμβούλιο Πόλης του Barakaldo (Barakaldo Town Council)

= 50%

Το διοικητικό συμβούλιο της επιχείρησης αποτελείται από 20 μέλη, που είναι αντιπρόσωποι όλων των διοικητικών τμημάτων, από τα οποία απαρτίζεται η εταιρεία. Πρόεδρος του συμβουλίου είναι ο Δήμαρχος του Μπιλμπάο και αντιπρόεδρος ο Γραμματέας του Τμήματος Υποδομών και Μεταφορών του Υπουργείου Ανάπτυξης (Secretary of State for Infrastructure and Transport of the Ministry of Development).

Το «ΜΠΙΑΜΠΑΟ γελά το 2000» είναι το αποτέλεσμα της μεγάλης κατανόησης μεταξύ των δύο επιπέδων διοίκησης (δημόσιου και δημοτικού) όσον αφορά τη συνεργασία για το μεταχηματισμό του Μπιλμπάο. Κατά συνέπεια, το 1987, το Συμβούλιο Πόλης του

Μπιλμπάο κατάρτισε το πρώτο **Γενικό Σχήμα Αστικού Σχεδιασμού (General Urban Planning Scheme)**. Το εν λόγω σχέδιο επισήμανε την Abandoibarra και Ametzola, που και οι δύο ήταν στα χέρια των κρατικών επιχειρήσεων, ως κατάλληλες περιοχές για την ανάπτυξη της πόλης. Η ύπαρξη ενός Συμβουλίου μέσα στο Υπουργείο, γνωστό τότε ως Υπουργείο Δημόσιων Έργων και Μεταφορών (σήμερα το Υπουργείο Ανάπτυξης), το οποίο Συμβούλιο ήταν υπεύθυνο για το συντονισμό της δράσης στις πόλεις, οδήγησε στη δημιουργία ενός σώματος αποτελούμενο από ίσα τμήματα από κάθε ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη, με στόχο την πραγματοποίηση της ανανέωσης του μητροπολιτικού Μπιλμπάο. Με τον τρόπο αυτό δημιουργήθηκε το «ΜΠΙΑΜΠΑΟ γελά το 2000».

3.1.7.2 Αποστολή της επιχείρησης «Bilbao Ria 2000»

Η αποστολή της επιχείρησης είναι να αναζωογονήσει τις υποβιβασμένες περιοχές ή βιομηχανικές ζώνες στη μητροπολιτική περιοχή του Μπιλμπάο. Για να φθάσει σε αυτό το στόχο, συντονίζει και λαμβάνει δράσεις που αφορούν τον αστικό σχεδιασμό, τις μεταφορές και το περιβάλλον. Αυτά τα σχέδια έχουν μια καθολική προσέγγιση και πραγματοποιούνται και από τα δύο επίπεδα διοίκησης με την πλήρη υποστήριξή τους. Πράγματι, η μοναδικότητα αυτού του σώματος, μια καινοτομία σε επίπεδο κάθετης θεσμικής συνεργασίας, ανήκει στην ομοφωνία μεταξύ των μελών του να θέτουν τέτοιες δράσεις οι οποίες να έχουν την πλήρη υποστήριξη όλων των εμπλεκόμενων φορέων.

3.1.7.3 Τρόπος χρηματοδότησης της επιχείρησης «Bilbao Ria 2000»

Το «ΜΠΙΑΜΠΑΟ γελά το 2000» δημιουργήθηκε με μία πρόβλεψη κεφαλαίου 300 εκατ. πεσέτες. Από αυτό το ποσό, η επιχείρηση κατάφερε να διατηρήσει την οικονομική της ισορροπία χωρίς την ανάγκη να προσφύγει στους δημόσιους προϋπολογισμούς, και με συνολική αναμενόμενη δαπάνη στα διαφορετικά προγράμματα μέχρι 60.000 εκατ. πεσέτες. Λειτουργεί ως εξής: οι μέτοχοι χορηγούν το έδαφος που κατέχουν στην κεντρική περιοχή του Μπιλμπάο και του Barakaldo, ενώ τα Συμβούλια Πόλης αναταξινόμούν το έδαφος. Σε αυτή τη βάση το «ΜΠΙΑΜΠΑΟ γελά το 2000» επενδύει στον προγραμματισμό και την ανάπτυξη του εν λόγω εδάφους και πωλεί τις περιοχές σε επιχειρηματίες που ασχολούνται με την ανάπτυξη ιδιωτικών ιδιοκτησιών. Καθώς το έδαφος βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, παρουσιάζει μεγάλη ζήτηση και οι πωλήσεις του αποδίδουν οικονομικά κέρδη, τα οποία επενδύονται στη συνέχεια σε σημαντικά προγράμματα για την πόλη και τα περίχωρά της,

όπως στην περίπτωση του Νότιου Beltway (=ο διάφορος νότος), του Bilbao La Vieja (=το παλαιό Μπιλμπάο) και το πρόγραμμα Αστικό Barakaldo (Urban Barakaldo). Επιπλέον, το «ΜΠΙΑΜΠΑΟ γελά το 2000» ωφελείται από επιχορηγήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση. (Για επιχορηγήσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση, στα πλαίσια του Στόχου 2 των Διαρθρωτικών Ταμείων, Πηγή:

http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/objective2/index_en.htm και ακόμα
http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/country/prordn/details.cfm?gv_PAY=ES&gv_reg=ALL&gv_PGM=2000ES162DO008&LAN=5).

3.2 ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΓΛΑΣΚΟΒΗΣ

Click on the map to view an area in more detail ...

The Outer Islands

The Highlands Of Scotland

Aberdeen And Grampian Highlands
- Scotland's Castle & Whisky Country

Perthshire, Angus & Dundee
And The Kingdom Of Fife

West Highlands & Islands, Loch Lomond,
Stirling & Trossachs

Edinburgh & Lothians

Greater Glasgow & Clyde Valley

South of Scotland

Χάρτης Σκωτίας: Χωρικές Ενότητες
Πηγή: <http://www.visitscotland.com/aboutscotland/explorebymap/?view=Standard>

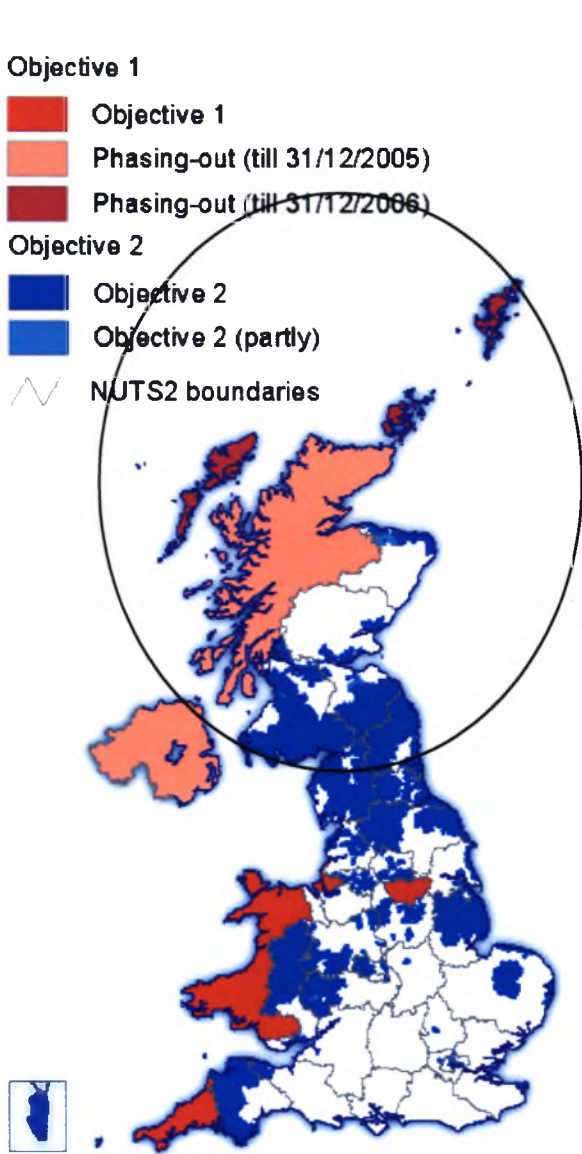
Objective 1

- Objective 1
- Phasing-out (till 31/12/2005)
- Phasing-out (till 31/12/2006)

Objective 2

- Objective 2
- Objective 2 (partly)

NUTS2 boundaries

Χάρτης του Ηνωμένου Βασιλείου, Διαρθρωτικά Ταμεία 2000-06 (Στο μαύρο κύκλο φαίνεται η περιοχή της Σκωτίας)
Πηγή: http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/country/overmap/uk/uk_en.htm

3.2.1 Η ιστορική πορεία της Γλασκόβης

Η Γλασκόβη μαζί με το Εδιμβούργο (Edinburgh), το Ντάντε (Dundee), το Άμπερντεν (Aberdeen), το Ίβερνες (Inverness) και το Στίρλινγκ (Stirling) είναι μία από τις έξι μεγαλύτερες πόλεις της Σκωτίας, η οποία όπως φαίνεται και στους παραπάνω χάρτες,

βρίσκεται

στο βόρειο άκρο της Αγγλίας και χωρίζεται σε 8 χωρικές ενότητες. Η πόλη έχει μακρόχρονη παρουσία στην ιστορία. Ευρύματα, όπως κάποιες πρωτόγονες βάρκες, μαρτυρούν την παρουσία πολιτισμού από τα νεολιθικά ακόμη χρόνια. Ωστόσο η πόλη αναπτύχθηκε κυρίως μετά τον 6^ο Μ.Χ. αιώνα. Μέχρι τον 12^ο αιώνα ο πληθυσμός της πόλης έφτασε τους 1500 κατοίκους καθιστώντας την σημαντικό οικισμό. Με την ανακύρηξή της σε αρχιεπισκοπή το 1495 και μέχρι το τέλος του 15^{ου} αιώνα μετατράπηκε σε ένα ισχυρό ακαδημαϊκό και εκκλησιαστικό κέντρο. Τον 16^ο και 17^ο η πόλη γνώρισε αύξηση του εμπορίου το οποίο εξαπλώθηκε σημαντικά τον 18^ο αιώνα. Με την βιομηχανική επανάσταση στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, οι νέοι βιομήχανοι της Γλασκόβης επέκτειναν τις επιχειρήσεις τους κυρίως στους τομείς της σαπονοποιίας, της οινοποιίας, της υαλοποιίας και της κλωστοϋφαντουργίας. Η κλωστοϋφαντουργία χρησιμοποιούσε άνθρακα στον ατμόμυλους και τα εργοστάσια με τους αργαλειούς. Στους αναπτυσσόμενους βιομηχανικούς κλάδους συμπεριλαμβάνονταν η λεύκανση και η βαφή υφάσματος.

Ο πληθυσμός της Γλασκόβης αυξανόταν επίσης εντυπωσιακά, καθώς οι μετανάστες από τις ορεινές περιοχές της Σκωτίας το 1820 και χιλιάδες άλλοι που φεύγουν από την πείνα πατατών στην Ιρλανδία το 1840 παρείχαν μια απέραντη λίμνη φτηνού, ανειδίκευτου εργατικού δυναμικού. Με την αυξανόμενη βιομηχανική σημασία της η Γλασκόβη προσέλκυσε επίσης μεγάλους αριθμούς άλλων μεταναστών, ειδικά εβραίους, Ιταλούς και Ανατολικο-Ευρωπαίους, οι οποίοι συνέβαλαν πολύ στην οικονομία και στην ανάπτυξη της τοπικής κοινότητας. Από το σημείο αυτό και πέρα η πορεία της πόλης παρουσιάζει

ενδιαφέρον απο την άποψη της αστικής υποβάθμισης και της επιδιωκόμενης αναγέννησης με σκοπό τον τερματισμό του αδιεξόδου και την αναζήτηση νέων προοπτικών ανάπτυξης. <http://www.glasgow.gov.uk/en/AboutGlasgow/History/>

3.2.1.1 Βιομηχανική Παρακμή – Ο 20^{ος} αιώνας

Η ιστορία της Γλασκόβης του 20ού αιώνα μετά από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, είναι σε μεγάλη αντίθεση με την εικόνα της πόλης τον προηγούμενο αιώνα, πράγμα που οφείλεται στη μεγάλη βιομηχανική πτώση. Σημαντική οικονομική μείωση οδήγησε στη Γλασκόβη που ταξινομείται ως "καταθλιπτική περιοχή" στη δεκαετία του '30, αν και αυτή η εποχή συνέπεσε με την υπερήφανη προώθηση από το ναυπηγείο John Brown's στο Clydebank των δύο μεγάλων σκαφών της γραμμής Cunard, της βασίλισσας Mary και της βασίλισσας Elizabeth., τα οποία ναυπηγημένα στο Clyde παρέμεναν συνώνυμα με την ποιότητα. Η φιλοξενία της επιφανούς αυτοκρατορικής έκθεσης του 1938 στο πάρκο Bellahouston ήταν ένα άλλο σημαντικό γεγονός.

Η μείωση στη ναυπηγική συνοδεύτηκε από την πτώση στην κατασκευή ατμομηχανών. Η Γλασκόβη είχε χτίσει ένα τέταρτο όλων των ατμομηχανών σε χρήση οπουδήποτε στον κόσμο. Πολλοί εξαγόταν μέσω του λιμανιού, και ένας ογκώδης γερανός ικανός να ανυψώσει μέχρι και 175 τόνους ήταν δημιουργημένος το 1931 στην αποβάθρα Stobcross για να φορτώσει αυτές τις μηχανές επάνω στα σκάφη. Αυτός ο γερανός «Finnieston» παραμένει ένα από τα πιο γνωστά ορόσημα της Γλασκόβης.

Αμέσως μετά από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, η ανάγκη της χώρας να αντικαταστήσει τα χαμένα σκάφη επιβράδυνε το βιομηχανικό κατρακύλισμα και επιπρόσθετα στη δεκαετία του '50 η ζήτηση για τα εμπορικά και επιβατικά σκάφη είχε ελαττωθεί δραστικά. Οι βαριές βιομηχανίες δεν θα μπορούσαν πλέον να ανταγωνιστούν με τις δαπάνες φτηνότερης εργασίας των αναδυόμενων ανταγωνιστών στο εξωτερικό. Μια τελική δήλωση της δόξας ναυπηγικής ήρθε το 1967 με την προώθηση της βασίλισσας Elizabeth 2, αλλά αυτό ήταν το φινάλε των μεγάλων βιομηχανικών ημερών. Ο χρόνος για τη ριζική αλλαγή ήταν πολύ μικρός και οφειλόταν στο εντυπωσιακά σύντομο διάστημα κατά το οποίο δημιουργήθηκε μία εξ' ολοκλήρου νέα οικονομική βάση προσανατολισμένη στον τομέα των υπηρεσιών. <http://www.glasgow.gov.uk/en/AboutGlasgow/History/Industrial+Decline.htm>

3.2.1.2 Πολιτιστική Αναγέννηση: οι δεκαετίες 1980-1990

Με στόχο την επανάκτηση της πρότερης αίγλης της πόλης και την επανεφεύρεση της μετά-βιομηχανικής Γλασκόβης, σημειώθηκαν μια σειρά από γεγονότα κατά τις δεκαετίες 80 και 90 με στόχο την πολιτιστική αναγέννηση του προφίλ της <http://www.glasgow.gov.uk/en/AboutGlasgow/History/Cultural+Renaissance.htm>. Τα σημαντικότερα από αυτά τα γεγονότα κατά ιστορική σειρά είναι:

- 1983. Λειτουργία της Συλλογής Burrell.

Καπληκτική γκαλερί που δημιουργήθηκε στο πανέμορφο πάρκο (Pollok Park) για να στεγάσει την εκπληκτική συλλογή του εφοπλιστή William Burrell, η οποία περιέχει 9000 έργα τέχνης και η οποία χαρίστηκε στην πόλη το 1944. Η ανεκτίμητη συλλογή Burrell είναι ένας από τους βασικούς πόλους έλξης της Σκωτίας. Ένα κύριο χαρακτηριστικό είναι η θαυμάσια αρμονία μεταξύ της συλλογής, της οικοδόμησης και των χαρακτηριστικών του χώρου του πάρκου.

- 1983. Η διαφημιστική εκστρατεία «Η Γλασκόβη Πηγαίνει Καλύτερα»(Glasgow Miles Better).

Η Γλασκόβη έπασχε από καιρό από τις αρνητικές εικόνες ως βρώμικη, επικίνδυνη πόλη συνώνυμη με τις συμμορίες και τη βία του ποδοσφαίρου. Όχι μόνο αυτές χαμήλωναν το ηθικό των πολιτών της, αλλά παρακωλούσαν πολύ τις προσπάθειες να παραχθεί μια βιομηχανία τουριστών, για να κάνει τη Γλασκόβη ένα κέντρο επισκεπτών, και για να προσελκύσει τις διασκορπισμένες επιχειρήσεις και εσωτερικές επενδύσεις. Η ιδέα πίσω από την διαφημιστική εκστρατεία ήταν ότι πριν η Γλασκόβη αρχίσει την οικονομική και φυσική της αναγέννηση, έπρεπε να αποβάλλει την αρνητική εικόνα που είχε δημιουργηθεί.

- 1985. Λειτουργία του Σκωτσέζικου Εκθεσιακού και Συνεδριακού Κέντρου (Scottish Exhibition and Conference Centre (SECC)).

Η δημιουργία αυτής της παγκοσμίου επιπέδου υποδομής σήμανε το ξεκίνημα της επανανάπτυξης της ευρύτερης μητροπολιτικής περιοχής της κοιλάδας Clyde. Το SECC έγινε το εθνικό επίκεντρο της Σκωτίας για δημόσια συμβάντα και επίσης ένα από τα μεγαλύτερα αγγλικά εκθεσιακά και συνεδριακά κέντρα.

- 1988. Φεστιβάλ Κηπουρικής της Γλασκόβης

Υπήρξε ένα ακόμη γεγονός με σημαντική επηροή που ενδυνάμωσε την εικόνα της πόλης σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο, πείθοντας τους ανθρώπους ότι η Γλασκόβη είναι

ένα συναρπαστικό, ζωνρό μέρος για να εξερευνήσει κανείς, να επισκεφτεί, να ζήσει ή και να δουλέψει σε αυτό.

- 1990. Η Γλασκόβη Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης.

Το έτος πολιτισμού υπήρξε μια πολύ σημαντική επιτυχία για την πόλη. Ήταν ένα γεγονός θεμελιώδους αλλαγής που βοήθησε στο μετασχηματισμό της εικόνας της πόλης. Αντίθετα με τους προκατόχους του ήταν ένα πρόγραμμα που σχεδιάστηκε να εκπονείται κατά τη διάρκεια όλου του χρόνου και όχι μόνο για μερικούς μήνες. Ο πολιτιστικός χαρακτήρας του περιελάμβανε όχι μόνο μουσική, θέατρο και οπτικές τέχνες, αλλά και πολλά άλλα πεδία ανθρώπινης δραστηριότητας, όπως αρχιτεκτονική, μηχανική, ναυπηγική, εκπαίδευση, αθλητισμό, θρησκεία, που χαρακτηρίζουν τη Γλασκόβη ως μία μοναδική, δυναμική πόλη

- 1990. Λειτουργία της Βασιλικής Αίθουσας Συναυλιών (Glasgow Royal Concert Hall).

Λειτουργήσε ως οικοδεσπότης για πολλές από τις πιο διάσημες παγκοσμίως όπερες, συμπεριλαμβανομένων της Κρατικής Ορχήστρας της Μόσχας, της Φιλαρμονικής του St Petersburg και της Φιλαρμονικής της Βιέννης. Επίσης η κλασική μουσική ολόκληρης της Σκωτίας εκπροσωπήθηκε εδώ και από τις 4 μεγάλες σκωτσέζικες ορχήστρες. Ο χώρος χρησιμοποιείται για την διεξαγωγή θεαμάτων από μουσικούς όλων των ειδών μουσικής.

- 1996. Λειτουργία της Γκαλερί Σύγχρονης Τέχνης. (Gallery of Modern Art (GoMA))

Ένα νέο σπίτι για την κύρια σύγχρονη συλλογή τέχνης της πόλης. Σύνολο στην καρδιά του κέντρου της πόλης, το εντυπωσιακό νεοκλασικό μέγαρο ήταν προηγουμένως η βιβλιοθήκη Stirling. Σε τέσσερα πατώματα και αντιπροσωπεύοντας τα στοιχεία της γης, του νερού, της φωτιάς και του αέρα το GoMA έχει μια εντυπωσιακή επιλογή της μεταπολεμικής εργασίας τέχνης και σχεδίου από τους διεθνείς καλλιτέχνες. Το GoMA είναι τώρα η δεύτερη σε επισκέψεις σύγχρονη στοά τέχνης έξω από το Λονδίνο.

- 1997. Λειτουργία Αίθουσας Συνεδριάσεων της Γλασκόβης

Σχεδιασμένη από τον Sir Norman και δίπλα στο SECC, σε έδαφος που ανακτήθηκε από την προηγούμενη βασιλική αποβάθρα, η αίθουσα συνεδριάσεων της Γλασκόβης έχει γίνει ήδη ένα οικοδόμημα σημαντικού γοήτρου. Γνωστή τοπικά ως «αρμαδύλος» για το εμπνευσμένο ασημένιο σχέδιο κοχυλιών του, αυτός ο τόπος συναντήσεως είναι η απάντηση της Γλασκόβης στο σπίτι οπερών του Σύδνεϋ, και μπορεί να στεγάσει όλα τα είδη των γεγονότων από τις συναυλίες βράχου ως τις εκθέσεις μουσικής δωματίου.

Δορυφορική φωτογραφία: Πανοραμική άποψη της Γλασκόβης
Πηγή: <http://www.xyzmaps.com/images/GlasgowOverview.jpg>

3.2.1.3 Αστική Αναγέννηση – Η είσοδος στη Νέα Χιλιετία

Συνέχεια των προσπαθειών για πολιτιστική αναγέννηση κατά τις δεκαετίες 80 και 90, αποτελούν ορισμένες ενέργειες που φτάνουν έως σήμερα και έχουν ως στόχο την αστική αναγέννηση της πόλης της Γλασκόβης. Οι πιο σημαντικές από αυτές κατά χρονική σειρά είναι <http://www.glasgow.gov.uk/en/AboutGlasgow/History/Regeneration.htm>:

- 1999. Ανακήρυξη της Γλασκόβης ως Βρετανική Πόλη της Αρχιτεκτονικής

Το 1999 η Γλασκόβη υποδείχθηκε ως η βρετανική πόλη της αρχιτεκτονικής και του σχεδίου, κερδίζοντας αυτόν τον τίτλο υπερνικώντας το Εδιμβούργο και το Λίβερπουλ. Ένα ετήσιο πρόγραμμα εκθέσεων και γεγονότων έφερε ένα κατ' εκτίμηση οικονομικό όφελος 34εκατ. αγγλικών λιρών στην πόλη και παρείχε έναν περαιτέρω καταλύτη για την αστική αναγέννηση. Μια μόνιμη κληρονομιά ήταν το άνοιγμα του κέντρου της Σκωτίας για την αρχιτεκτονική και το σχέδιο, και η δημιουργία της «Πόλης στο Φάρο». Ο φάρος ενσωματώνει τον πύργο Mackintosh με την υπέροχη θέα του πέρα από την πόλη συμπεριλαμβανομένων άλλων σημαντικών κτιρίων Mackintosh, όπως η Σχολή Τέχνης και η Σχολή Οδών της Σκωτίας (Scotland Street School). Η προσοχή στράφηκε επίσης κατά τη διάρκεια του έτους στην κλασσική αρχιτεκτονική. Προσοχή δόθηκε σε πολλά μουσεία της

Γλασκόβης και στοές τέχνης, δίνοντας έμφαση - και καθαρίζοντας σε μερικές περιπτώσεις - ορισμένα από τα πιο υπέροχα συντηρημένα πλέον κτίρια στη Βρετανία.

Το πρόγραμμα «Σπίτια για το μέλλον», μια καινοτόμος οικιστική ανάπτυξη, ήταν άλλη μία ακόμη κληρονομιά του 1999. Στηριγμένο σε μια ομάδα κενών χώρων σε μια απομονωμένη περιοχή, αυτό το τριφασικό πρόγραμμα θα δημιουργήσει τελικά 250 σπίτια και είναι ένα σημαντικό βήμα στο ευρύτερο σχέδιο για την ανανέωση της συγκεκριμένης περιοχής.

- 1999. Λειτουργία του Ναυτικού Κέντρου του Clyde

Πρόκειται για ένα έργο που στεγάστηκε σε ένα παραποτάμιο αντλιοστάσιο και «διηγείται» την ιστορία του ομόνυμου ποταμού και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων που συγκεντρώνει και συγκεντρώνει. Το κεντρικό τμήμα της κατασκευής είναι ένα σκάφος που ναυπηγήθηκε στο λιμάνι της Γλασκόβης και έκανε το γύρω του κόσμου τέσσερις φορές.

- 2001. Λειτουργία του Επιστημονικού Κέντρου της Γλασκόβης

Το επίπεδο επιστημονικής έρευνας που πραγματοποιείται στα πανεπιστήμια της πόλης έχει βοηθήσει τη Γλασκόβη να γίνει η τρίτη πόλη επιστήμης στη Βρετανία από την άποψη της χρηματοδότησης που επενδύεται στην έρευνα. Αυτή η επιτυχία έχει κάνει τη Γλασκόβη ένα κύριο πόλο χωροθέτησης για τις βιομηχανίες και την ανάπτυξη των τομέων υψηλής τεχνολογίας όπως η βιοτεχνολογία. Στόχος του Κέντρου Επιστήμης της Γλασκόβης είναι να αυξηθεί η δημόσια ευαισθητοποίηση για τη σημασία της επιστήμης και της τεχνολογίας με την παρουσίαση των πληροφοριών σε έναν διαλογικό, διασκεδαστικό τρόπο και ανοιχτό στο κοινό.

- 2001. Σχέδιο για το Λιμάνι της Γλασκόβης

Πρόκειται για ένα φουτουριστικό σχέδιο αναγέννησης. Αυτό το δεκάχρονο σχέδιο ανάπτυξης είναι ένα από τα μεγαλύτερα σχέδια αναγέννησης θαλάσσιων μετώπων στην Βρετανία. Η περιοχή, που ήταν μέχρι πρόσφατα εγκατελειμμένα ναυπηγεία και λιμενικές αποβάθρες, θα μετατραπεί σε ένα καινούργιο χώρο κατοικίας, εμπορίου και αναψυχής υπό τη λογική της ολοκληρωμένης χωροθέτησης. Σκοπός είναι να φέρει τους ανθρώπους πίσω για να ζήσουν και να δουλέψουν στην πόλη και πάλι, και να ενθαρρύνει τον τουρισμό.

- 2003. Σχήμα Αστικής Αναγέννησης της Γλασκόβης στα πλαίσια της Οικιστικής Ένωσης (Glasgow Housing Association Regeneration Scheme 2003)

Το καινοτόμο αυτό σχέδιο για την κατοικία δημιουργήθηκε τον Μάρτιο του 2003 και αποτελεί τη μεγαλύτερη οργάνωση αυτού του είδους στην Ευρώπη, που περιλαμβάνει την ολοσχερή μεταβίβαση 80000 και άνω δημοτικών κατοικιών στην Οικιστική Ένωση της Γλασκόβης (Glasgow Housing Association (GHA)), ένα μη κερδοφόρο φορέα με κοινωνική

αποστολή. Η μεταβίβαση ξεκίνησε από την συνειδητοποίηση ότι το φτωχό, απηρχαιωμένο οικιστικό απόθεμα, συνδυαζόμενο με υψηλά επίπεδα στέρησης, δημιουργούσε κοινωνική και οικονομική απορρύθμιση στον ιστό της πόλης. Η δημιουργία ενός δικτύου βασισμένου στις κοινοτικές οικιστικές ενώσεις (community-based housing associations), θα εξασφαλίσει τη διαχείριση των αλλαγών, οι οποίες συμβαίνουν στις κοινότητες, σε τοπικό επίπεδο.

- 2003. Σχέδιο για την «Βασιλική Αποβάθρα»

Σκοπεύει στην αναγέννηση της παραποτάμιας όχθης και στην επανάκτηση του χώρου όπου υπάρχει το SECC. Θα δημιουργηθούν κτίρια διασκέδασης και ένας χώρος που θα φιλοξενεί υπαίθριες εκδηλώσεις. Σχεδιασμένος να λειτουργήσει το 2007, μέσω αυτής της δεύτερης προσπάθειας ανάπτυξης, ο συγκεκριμένος χώρος θα καταστεί το πρώτο σημείο συνάντησης στην Ευρώπη που θα συνδυάζει εκθεσιακό κέντρο, συνεδριακό και πολυχώρο διασκέδασης.

- 2003. Ευρωπαϊκή Πρωτεύουσα του Αθλητισμού

Η απονομή αυτού του τίτλου αναγνωρίζει πολλές πρωτοβουλίες που αναπτύχθηκαν στη Γλασκόβη με στόχο να προάγουν τον αθλητισμό και να ευαισθητοποιήσουν το κοινό ως προς την ενεργητικότερη συμμετοχή του. Ακόμη η Γλασκόβη είναι η «Εθνική Πόλη του Αθλητισμού» στη Βρετανία, ένα τίτλο που τον κέρδισε από το Συμβούλιο Αθλημάτων (Sports Council of Great Britain) της Βρετανίας και το αντίστοιχο της Σκωτίας (Scottish Sports Council), προς αναγνώριση του υψηλού επιπέδου υποδομών για τη διεξαγωγή περιφερειακών, εθνικών και παγκόσμιων αθλητικών γεγονότων.

- Σύγχρονη Γλασκόβη (Κοινωνική Πρόνοια)

Η Γλασκόβη έχει υποδεχτεί μια σειρά διαφορετικών πολιτών κατά τη διάρκεια των αιώνων, ειδικά φιλοξενώντας έναν σημαντικό ασιατικό πληθυσμό και μια αναπτυσσόμενη κινεζική κοινότητα. Οι εθνικές ομάδες μειονότητας αποτελούν τώρα το 5,4% του συνολικού πληθυσμού της Γλασκόβης. Μετά από το εθνικό πρόγραμμα για την παροχή ασύλου στους αναζητώντες άσυλο, η Γλασκόβη παρέχει στέγαση, εκπαίδευση και υποστήριξη για περίπου 6.000 αναζητώντες άσυλο σε οποιοδήποτε χρόνο στην πόλη. Με στόχο την έκλειψη του σεχταρισμού, υπάρχει ένας πλούτος τρεχουσών πρωτοβουλιών στην πόλη για να προωθηθεί η ανοχή και η κατανόηση. Η «Αίσθηση πέρα από το Σεχταρισμό» είναι ένα τέτοιο σχέδιο, που συνενώνει υπηρεσίες εκπαίδευσης, λέσχες ποδοσφαίρου της πόλης και διάφορες εκκλησίες και φιλανθρωπίες της Γλασκόβης.

- «Τουριστική Φλέβα Χρυσού»

Ο μετασχηματισμός της Γλασκόβης από εσωστρεφή πόλη μεταβιομηχανικού κατρακυλίσματος, σε μια βέβαια εξωστρεφή, οικονομικά αναπαραγμένη πόλη προορισμού είναι πολύ σημαντικός. Η δημοφιλής σκηνή τεχνών στη Γλασκόβη συνεχίζει να δοκιμάζει μια τεράστια άνοδο. Οι εραστές του κινηματογράφου μπορούν επίσης να απολαύσουν όχι μόνο τους σύγχρονους πολυχώρους αλλά και κλασικούς κινηματογράφους και θέατρα της Γλασκόβης. Η άνθηση των δημιουργικών προγραμμάτων συγγραφής βιβλίων στα πανεπιστήμια Γλασκόβης και Strathclyde, παγιοποιεί το νέο λογοτεχνικό ταλέντο. Προσθέστε σε αυτό τα πολυάριθμα μπαρ και τις λέσχες που προσφέρουν ζωντανή μουσική και το χορό, και μπορείτε να δείτε γιατί η Γλασκόβη ήταν πρόσφατα ψηφισμένη "βρετανική πιό δροσερή πόλη" σε μια ψηφοφορία από μεγάλο περιοδικό ανάλογων ζητημάτων. Το φαγητό στην πόλη δεν ήταν ποτέ δημοφιλέστερο. Μια αφθονία κομψών εστιατορίων έχει αναπηδήσει επάνω στο εμπορικό κομμάτι της πόλης. Η Γλασκόβη είναι επίσης η νέα λιανική Μέκκα για τον αγοραστή. Η πόλη είναι το δεύτερο μεγαλύτερο εμπορικό κέντρο σε ολόκληρη τη Βρετανία. Οι στοές Buchanan παραμένουν η μεγαλύτερη ανάπτυξη κεντρικών αγορών στη Σκωτία, συμπληρωμένες από περαιτέρω τρία σημαντικά εμπορικά κέντρα στο τετράγωνο πριγκήπων, ST Enoch, και το ιταλικό κέντρο. Η αύξηση ξενοδοχείων, boutique και σημαντικών αλυσίδων έχει επιφέρει αύξηση του αριθμού δωματίων ξενοδοχείων από 1.000 το 1983 σε πάνω από 12.500 σήμερα. Ο τουρισμός στη μεγαλύτερη περιοχή της Γλασκόβης απασχολεί τώρα περίπου 55.000 άτομα. Αυτό αρκεί να το αντιπαραβάλουμε με τον αριθμό 38.000 ναυπηγών κατά τη διάρκεια των γαλήνιων ημερών του Clydeside (μητροπολιτική περιοχή της Γλασκόβης).

3.2.2 Αστική Αναγέννηση

Η αστική αναγέννηση της Γλασκόβης είναι μια βασική επιδίωξη του Συμβουλίου της Πόλης (City Council), του οποίου το προφίλ και τις δραστηριότητες θα εξετάσουμε λίγο παρακάτω. Τα τρία τελευταία χρόνια, το συγκεκριμένο όργανο έχει θέσει σε εφαρμογή έναν αριθμό σχεδιαγραμμάτων πολιτικής τα οποία εκθέτουν λεπτομερειακά τους στόχους και τις επιδιώξεις για την φυσική, οικονομική και κοινωνική αναγέννηση της πόλης. Σε αυτά περιλαμβάνονται

(Πηγή:[http://www.glasgow.gov.uk/en/Residents/YourCommunity/Regeneration/:](http://www.glasgow.gov.uk/en/Residents/YourCommunity/Regeneration/))

- Το Σχέδιο Πόλης της Γλασκόβης (The Glasgow City Plan).

- Η Κοινή Οικονομική Στρατηγική (Glasgow's Prosperity - The Joint Economic Strategy 2003-05).
- Το Όραμα για το Μέλλον της Μητροπολιτικής Περιοχής της Γλασκόβης (Metropolitan Glasgow - A Vision For The Future Of The City Region).

3.2.2.1 Το Σχέδιο Πόλης της Γλασκόβης (The Glasgow City Plan).

Το Σ.Π υιοθετήθηκε στις 01/08/2003 και θέτει τις προτεραιότητες για την φυσική αναγέννηση της Γλασκόβης, τις πολιτικές σχεδιασμού που βρίσκονται σε θέση να επηρεάσουν τη φύση και το είδος της ανάπτυξης και διεξοδικές πολιτικές σε θέματα όπως ο μορφολογικός σχεδιασμός (design), η παράδοση και η κυκλοφορία στην πόλη.

«Η Γλασκόβη είναι μια μετά-βιομηχανική πόλη που δουλεύει σκληρά για να ξανακτίσει την οικονομική, κοινωνική και φυσική της υποδομή. Βασικό στοιχείο για αυτό είναι η ανάγκη να θέσουμε ένα πλαίσιο, μέσα στο οποίο η ανάπτυξη μπορεί να αποδώσει το εργασιακό, οικιστικό και εκπαιδευτικό περιβάλλον το οποίο θα διατηρήσει τη Γλασκόβη ως μια ανταγωνιστική πόλη. Το Σχέδιο Πόλης παρέχει αυτό το πλαίσιο και υποστηρίζει τις βασικές επιδιώξεις του Συμβουλίου. Θέται ταυτόχρονα ένα στρατηγικό και τοπικό σχεδιάγραμμα για τρέχοντα και μελλοντικά σχέδια ανάπτυξης και προγράμματα.

Δεν είναι μια λίστα για ψώνια, ούτε μια λίστα ευχών, αλλά ένα σχέδιο για δράση που αναγνωρίζει την ανάγκη για συνεργασία, με στοχο να επιτευχθεί καινοτόμος και βιώσιμη αλλαγή. Όπως η καρδιά του, είναι μια δέσμευση για να παραχθούν τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα για όλους του πολίτες της Γλασκόβης...» (απόσπασμα από την Εισαγωγή του Σχεδίου Πόλεως, η οποία υπογράφεται από τον Σύμβουλο Hanzala Malik, πρόεδρο της Επιτροπής για την Ανάπτυξη και την Αναγέννηση.)

Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία είναι ότι το περιεχόμενο και οι προτάσεις του Σχεδίου Πόλης για την αστική αναγέννηση δεν λειτουργούν μεμονωμένα, αλλά σε συνάρτηση με και με τα υπόλοιπα σχεδιαστικά πλαίσια και τους στρατηγικούς στόχους που απορρέουν από αυτά. Προς αυτή την κατεύθυνση, το σχεδιαστικό πλάνο του Συμβουλίου της Πόλης, προκειμένου να επιτύχει την ενδυνάμωση της πόλης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, υιοθετεί ένα «**Αναπτυξιακό Σχέδιο**» (**Development Plan**), το οποίο συνδυάζει το «**Κοινό Δομικό Σχέδιο για την Γλασκόβη και την Κοιλάδα Clyde**» (**Joint Structure Plan**), αλλά και το «**Σχέδιο πόλης**». Το ΚΔΣ θέτει το στρατηγικό σχεδιάγραμμα για την ανάπτυξη σε 8 παρακείμενες τοπικές αρχές. Πιο λεπτομερειακή καθοδήγηση για το σχήμα, τη μορφή και την κατεύθυνση της ανάπτυξης στη Γλασκόβη παρέχεται από το ΣΠ. Το τελευταίο

επίσης παρέχει το πλαίσιο για την προστασία και την ενδυνάμωση του φυσικού και χτισμένου περιβάλλοντος, αναγνωρίζοντας την σχεδιαστική δράση τα πρώτα πέντε χρόνια και καθορίζοντας κατάλληλες χωροθετήσεις για την ανάπτυξη με ορίζοντα 20 χρόνων, έως το 2021.

Παρακάτω παρατίθεται πίνακας με τα περιεχόμενα του Σχεδίου Πόλης, πλαίσιο 3.2, ώστε να αποκτήσει κάποιος μια συνοπτική εικόνα για τον τρόπο με τον οποίο αυτό επιχειρεί να αντιμετωπίσει προβλήματα αστικού μαρμασμού και υποβάθμισης.
<http://www.glasgow.gov.uk/en/Business/City+Plan/>

3.2.2.2 Η Κοινή Οικονομική Στρατηγική (Glasgow's Prosperity - The Joint Economic Strategy 2003-05).

Η Κοινή οικονομική στρατηγική, προετοιμασμένη για λογαριασμό του τοπικού οικονομικού φόρουμ της Γλασκόβης, καθορίζει τις πολιτικές που θα συμβάλουν στη συνεχή μεγέθυνση της οικονομίας της, κάτι που είναι εμφανές τα τελευταία χρόνια. Καθορίζει ακόμα τα μέτρα που θα τεθούν σε ισχύ για να εξασφαλίσουν ότι τα οφέλη της μεγέθυνσης είναι διαθέσιμα σε όλα τα τμήματα της τοπικής κοινότητας. (Το Οικονομικό Φόρουμ της Γλασκόβης είναι ένα σχήμα συνεργασίας των φορέων της οικονομίας της πόλης, που έχει ως στόχο το συντονισμό των δραστηριοτήτων οι οποίες στοχεύουν στην οικονομική ανάπτυξη. Τα μέλη του είναι: το Εμπορικό Επιμελητήριο της Γλασκόβης(Glasgow Chamber of Commerce), η Ομοσπονδία Μικρών επιχειρήσεων(the Federation of Small Businesses), η Συμμαχία της Γλασκόβης(Glasgow Alliance), το Συμβούλιο της Γλασκόβης(Glasgow City Council), τα Κρατικά Κολέγια της Γλασκόβης(Glasgow FE Colleges), η Τουριστική Επιτροπή της Γλασκόβης και της Κοιλάδας Clyde(Greater Glasgow and Clyde Valley Tourist Board), ο ιδιωτικός τομέας(private sector), οι Σκωτσέζικες Επιχειρήσεις της Γλασκόβης(Scottish Enterprise Glasgow) και το Σκωτσέζικο Κογκρέσο των εργατικών Σωματείων(Scottish Trades Union Congress).

«Αυτή η στρατηγική επεκτείνει και ανανεώνει το υπάρχον έγγραφο του 1999, και συγχρονίζει τις δραστηριότητες ανάπτυξης της Γλασκόβης με την δήλωση της εθνικής οικονομικής πολιτικής "A Smart, Successful Scotland". Η προσέγγιση που υιοθετείται εδώ είναι ισορροπημένη και αντιμετωπίζει τόσο τις εκπληκτικές ευκαιρίες, όσο και τις βασικές ανάγκες που είναι τόσο έντονες στη σημερινή Γλασκόβη. Σκοπεύει στο να συνεχίσει την ισχυρή διαστολή της οικονομίας της πόλης, κυρίως μέσω των τομέων κλειδιών, ενώ παράλληλα θέλει να δώσει μια ανανεωτική έμφαση στην αντιμετώπιση του οικονομικού και κοινωνικού αποκλεισμού που υποβαθμίζουν την πορεία της πόλης και παραμένουν σε

ανεπίτρεπατα επίπεδα σε πολλά σημεία της». (Απόσπασμα από τον πρόλογο του κειμένου της Κοινής Οικονομικής Στρατηγικής. Ολόκληρο το κείμενο βλέπε πηγή: http://www.glasgoweconomicfacts.com/library_section/default.htm)

Part 1	Μέρος 1
Foreword	Πρόλογος
How to Use	Πως χρησιμοποιείται
Aims and Strategy	Σκοποί και Στρατηγική
People	Άνθρωποι
Jobs	Δουλειές
Infrastructure	Υποδομές
Environment	Περιβάλλον
City Centre	Κέντρο Πόλης
River	Ποτάμι
Areas of Focus	Περιοχή Ενδιαφέροντος
Glossary	Γλωσσάριο
Part 2	Μέρος 2
Section 1 - Development Policy Principles	Τμήμα 1 – Αρχές Αναπτυξιακής Πολιτικής
Section 2 - City Centre	Τμήμα 2 – Κέντρο της Πόλης
Section 3 - Residential	Τμήμα 3 – Οικιστικά
Section 4 - Industry and Business	Τμήμα 4 – Βιομηχανίες και Επιχειρήσεις
Section 5 - Shopping and Commercial	Τμήμα 5 – Εμπορικό
Section 6 - Transport and Parking	Τμήμα 6 – Μεταφορές και Στάθμευση
Section 7 - Urban Design	Τμήμα 7 – Αστικός Σχεδιασμός
Section 8 - Built Heritage	Τμήμα 8 – Χτισμένη Κληρονομιά
Section 9 - Greenspace Landscape and Environment	Τμήμα 9 – Πράσινο Τοπίο και Περιβάλλον

Section 10 - Supplementary Guides	Τμήμα 10 – Βοηθητικοί Οδηγοί
Glossary	Γλωσσάριο
Πλαίσιο 3.2: Περιεχόμενα του Σχεδίου Πόλης της Γλασκόβης	
Πηγή: http://www.glasgow.gov.uk/en/Business/City+Plan/	

3.2.2.3 Το Όραμα για το Μέλλον της Μητροπολιτικής Περιοχής της Γλασκόβης (Metropolitan Glasgow - A Vision For The Future Of The City Region).

Το Όραμα για τη Μητροπολιτική Γλασκόβη θέτει μια μακροπρόθεσμη στρατηγική για την αναγέννηση τη ευρύτερης περιοχής της πόλης, αναγνωρίζοντας 12 στρατηγικά σχέδια (strategic projects), τα οποία θα έχουν σημαντική επίπτωση στην διαμόρφωση των οικονομικών και κοινωνικών προοπτικών της συγκεκριμένης περιοχής στα επόμενα 10 χρόνια. Θέτει μια σειρά από φιλόδοξους στόχους με βάση τους οποίους θα μετριέται η επιτελούμενη πρόοδος.

Το Όραμα για το Μέλλον της Μητροπολιτικής περιοχής της Γλασκόβης υιολοποιείται μέσω του Δομικού Σχεδίου (**Joint Structure Plan**), που όπως προαναφέρθηκε αποτελεί ένα μέρος του «**Αναπτυξιακού Σχεδίου**» (**Development Plan**). Το «Δομικό Σχέδιο προετοιμάζεται από την Κοινή Επιτροπή (Joint Committee) εκ μέρους των 8 συμβουλίων, τα οποία αντιπροσωπεύουν αντίστοιχα τις 8 περιοχές στις οποίες είναι χωρισμένη η ευρύτερη μητροπολιτική περιοχή της Γλασκόβης. Για το λόγο αυτό διατηρεί μακρά παράδοση στη δυτική Σκωτία, όπου αναγνωρίζεται ότι η μελλοντική ευημερία των κοινοτήτων είναι αλληλοεξαρτώμενη και πως χρειάζεται ένα κοινό όραμα για την διευθέτηση των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν όλες οι τοπικές αρχές. Έτσι, το σχεδιάγραμμα δράσης για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης που τίθεται από το Δομικό Σχέδιο, υποστηρίζει την προώθηση της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης και την προετοιμασία Σχεδίων των Τοπικών Κοινοτήτων (Local Community Plans)». (Απόσπασμα από τον πρόλογο του Δομικού Σχεδίου. Ολόκληρο το κείμενο βλέπε πηγή: http://www.gvcvcore.gov.uk/GCVJSP_2000/plan_2000.htm

Ενδεικτικά να αναφέρουμε μόνο ότι το ΔΣ περιέχει πέντε βασικές ενότητες οι οποίες υποδιαιρούνται σε υποενότητες. Η πρώτη ενότητα σχετίζεται με την ανάλυση της περιοχής και την επισκόπηση της πολιτικής σχεδιασμού στη Σκωτία και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η δεύτερη και η τρίτη ενότητα εξετάζουν ζητήματα στρατηγικής και προτεραιοτήτων. Η

τέταρτη αφορά το αναπτυξιακό πλαίσιο δράσης και η πέμπτη ενότητα ασχολείται με ζητήματα εφαρμογής.

3.2.3 Προγραμματισμός και εκτέλεση των υπηρεσιών ανάπτυξης και αστικής αναγέννησης στα πλαίσια της γενικότερης πολιτικής σχεδιασμού στη Γλασκόβη

Το κύριο έγγραφο προγραμματισμού για το σχεδιασμό, το οποίο θέτει τις προτεραιότητες και τους στόχους για την ανάπτυξη και την αστική αναγέννηση και ταυτόχρονα αποτελεί προϋπολογισμό της Υπηρεσίας Ανάπτυξης και Αναγέννησης, είναι το Σχέδιο Υπηρεσιών (Service Plan). Το έγγραφο αυτό εκπονείται για λογαριασμό του Συμβουλίου της Πόλης. Περιέχει συνολική εξέταση των δραστηριοτήτων της Υπηρεσίας, της προόδου που κάνει και των εσόδων και εξόδων που εγγράγονται στον προϋπολογισμό. Οι προτεραιότητες και οι στόχοι της Συγκεκριμένης Υπηρεσίας δημιουργούν μια ατζέντα η οποία συνδυάζει και τις επιδιώξεις κλειδιά που τίθενται από άλλα σημαντικά πλαίσια σχεδιασμού, μερικά από τα οποία είναι:

- το Σχέδιο Πόλης
- η Κοινή Οικονομική Στρατηγική (Joint Economic Strategy)
- η Τοπική Οικιστική Στρατηγική (Local Housing Strategy)
- το Σχέδιο Δράσης για τον Τουρισμό
- η Ετήσια Αναφορά Προόδου της Πόλης
- το Σχέδιο Δράσης για το Εμπόριο

Πηγή:http://www.glasgow.gov.uk/en/YourCouncil/PolicyPlanning_Strategy/ServiceDepartments/Development_Regeneration/

3.2.3.1 Υπηρεσία Ανάπτυξης και Αναγέννησης (Development and Regeneration Services)

Πρόκειται για μια υπηρεσία του Συμβουλίου Πόλης που δουλεύει σε συνεργασία με άλλες δημόσιες υπηρεσίες, ιδιωτικούς, μη κερδοσκοπικούς και κοινοτικούς φορείς με στόχο την προώθηση της ανάπτυξης και της αναγέννησης της Γλασκόβης. Αποστολή της είναι να διευθετεί και να συντονίζει τους πόρους που στοχεύουν στην αναγέννηση της πόλης. Υπο αυτή τη λογική το συγκεκριμένο Τμήμα παρέχει συνοπτικά τα εξής είδη υπηρεσιών:

- Υπηρεσίες σχεδιασμού και περιβάλλοντος
- Οικονομικά και κοινωνικά προγράμματα

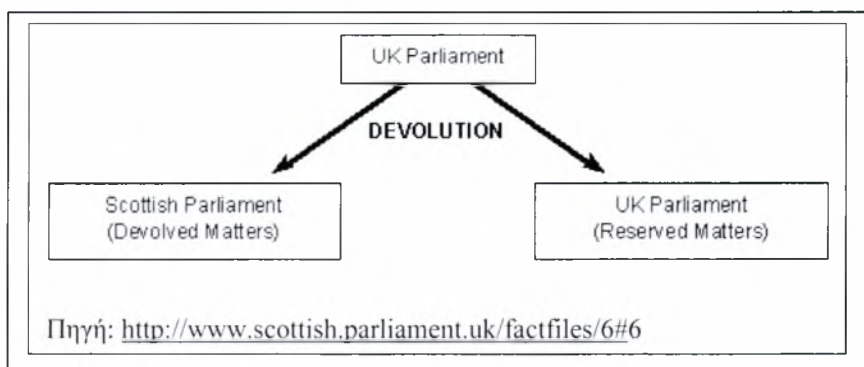
- Υπηρεσίες οικιστικών επενδύσεων
- Διαχείριση και ανάπτυξη ακίνητης περιουσίας
- Κοινοτικές υπηρεσίες
- Άλλες υπηρεσίες

(Αναλυτικά οι υπηρεσίες του παρόντος Τμήματος υπάρχουν στη διεύθυνση:
 Πηγή:<http://www.glasgow.gov.uk/en/YourCouncil/ServiceDepartments/DevelopmentandRegenerationServices/ListofServices.htm>)

Η Υπηρεσία Ανάπτυξης και Αναγέννησης, όπως και όλα τα Τμήματα Υπηρεσιών του Συμβουλίου Πόλης της Γλασκόβης, λογοδοτούν στις υποεπιτροπές και στις επιτροπές στις οποίες το Συμβούλιο έχει εξουσιοδοτήσει τον έλεγχο των δευτερευόντων θεμάτων που δεν εμπίπτουν στη σφαίρα των ανώτερον θεμάτων πολιτικής, τον έλεγχο των οποίων διατηρεί το ίδιο. Το σύστημα αυτό πολιτικής διαχείρισης μας βοηθά να καταλάβουμε το μηχανισμό των θεσμικών δομών στην Γλασκόβη και έτσι να αποκτήσουμε μια σαφή εικόνα για την λειτουργία αντίστοιχα του μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης, στο σύνολό τους, των ενεργειών με στόχο την αστική αναγέννηση και την ανάπτυξη. Άλλωστε όπως είχαμε τονίσει και στην πρώτη ενότητα της παρούσας εργασίας το ζήτημα της αξιολόγησης και της παρακολούθησης είναι θεμελιώδης στις πολιτικές αστικής αναγέννησης.
 Πηγή:[http://www.glasgow.gov.uk/en/YourCouncil/Council Committees/](http://www.glasgow.gov.uk/en/YourCouncil/Council%20Committees/)

3.2.4 Το σύστημα πολιτικής οργάνωσης στη Σκωτία και οι Πρωτοβουλίες Αστικής Αναγέννησης από αυτό

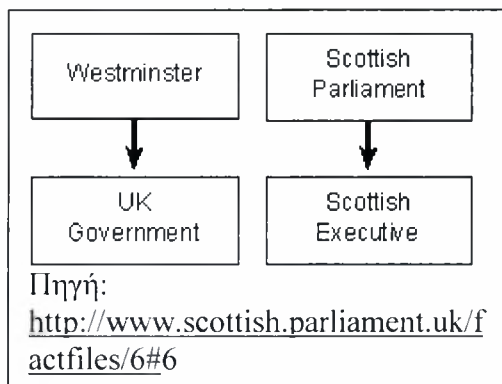
Μέχρι τώρα είδαμε τι γίνεται σχετικά με την αστική αναγέννηση σε επίπεδο Συμβουλίου Πόλης της Γλασκόβης, δηλαδή σε επίπεδο Τοπικής Κυβέρνησης (Local Government). Ωστόσο η μέριμνα γύρω από τη συγκεκριμένη πολιτική ξεπερνά το τοπικό επίπεδο και απασχολεί την Κυβέρνηση όλης της Σκωτίας (Scottish Government). Για το λόγο αυτό μια γρήγορη ματιά στην οργάνωση του πολιτικού συστήματος της Σκωτίας παρουσιάζει ενδιαφέρον εάν θέλουμε να αποκτήσουμε μια συνολική εικόνα για το πολιτικό μηχανισμό λήψης αποφάσεων γύρω από οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά

και περιβαλλοντικά ζητήματα, τα οποία άλλωστε αποτελούν και το αντικείμενο της αστικής αναγέννησης.

Το 1999 το Κοινοβούλιο της Σκωτίας ανέλαβε πλήρως τις αρμοδιότητες και τα καθήκοντά του. Ορισμένες νομοθετικές δυνάμεις που προηγουμένως ασκούσαν από το Αγγλικό Κοινοβούλιο στο Westminster, δόθηκαν στο Κοινοβούλιο της Σκωτίας μέσω μιας διαδικασίας που ονομάστηκε αποκέντρωση (devolution).

Το «Scottish Executive» είναι η Κυβέρνηση στη Σκωτία, που ασχολείται με όλα τα αποκεντρωμένα θέματα. Σχηματίζεται από την παράταξη ή τις παρατάξεις που κρατούν την πλειοψηφία των εδρών στο Κοινοβούλιο. (Πηγή: <http://www.scottish.parliament.uk/factfiles/6#6>)

Η κυβέρνηση της Σκωτίας έχει αναγνωρίσει την αστική αναγέννηση ως ένα πρωτεύον στόχο για την αντιμετώπιση του συνεχιζόμενου κύκλου της στέρησης, της φτώχειας και της μιζέριας που μαστίζει μεγάλο μέρος των κοινοτήτων της περιοχής. Για αυτό το λόγο έχει αναπτύξει δραστηριότητες ώστε να προχωρήσει στην ολοκλήρωση της στρατηγικής και των προγραμμάτων αστικής αναγέννησης. Οι δραστηριότητες αυτές είναι:

(Πιο αναλυτικά Πηγή: <http://www.scotland.gov.uk/Topics/Housing/Community-Regeneration>)

3.2.4.1 Δήλωση Αναγέννησης των Κοινοτήτων (Community Regeneration Statement)

Τον Ιούνιο του 2002 η Κυβέρνηση της Σκωτίας εξέδωσε την ανακοίνωση αναγέννησης των κοινοτήτων με τίτλο «Καλύτερες κοινότητες στην Σκωτία: Κλείνοντας το χάσμα», η οποία δείχνει τον τρόπο που η Κυβέρνηση στοχεύει να βελτιώσει τη ζωή των πολιτών που ζουν σε αποστερημένες κοινότητες. Ενώ, έχουν υπάρξει πολλά επιτυχημένα προγράμματα στη Σκωτία, η συγκεκριμένη δήλωση σηματοδοτεί ένα αριθμό σημαντικών αλλαγών στην προσέγγιση προς την αναγέννηση. Αυτές είναι:

- Η Κυβέρνηση στοχεύει να απομακρυνθεί από τη χρηματοδότηση απομονωμένων, βασιζόμενων σε σχέδια (projects) πρωτοβουλιών, οι οποίες έχουν ασήμαντα αποτελέσματα. Στο μέλλον θα θέσει την αναγέννηση μεταξύ των ευρύτερων

στρατηγικών σχεδιαγραμμάτων τα οποία θα παρέχει η διαδικασία σχεδιασμού για τις κοινότητες. Αυτό θα επιφέρει περισσότερη συνοχή μεταξύ των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών προτεραιοτήτων, καλύτερο καταμερισμό πόρων, καλύτερη ποιότητα υπηρεσιών στις αποστερημένες περιοχές και αποτελεσματικότερη συμμετοχή των κοινοτήτων.

- Η μεταβίβαση των αρμοδιοτήτων των δημόσιων σχημάτων συνεργασίας για την κοινωνική αφομοίωση (Social Inclusion Partnerships), προς αντίστοιχα σχήματα των κοινοτήτων τα οποία και θα χρηματοδοτούνται προς αυτό το σκοπό.
- Μεγαλύτερη προτεραιότητα στην παροχή προς τους ιδιώτες και την κοινότητα των ικανοτήτων και της αυτοπεποίθησης που είναι απαραίτητα, ώστε οι κοινότητες να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που δίδονται
- Η λειτουργία ενός ισχυρού συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης το οποίο θα επιτρέπει τη μέτρηση της προόδου πολύ πιο αποτελεσματικά από ότι γινόταν στο παρελθόν.

3.2.4.2 Κονδύλιο για την αναγέννηση των κοινοτήτων

Πρόκειται για ένα καινούργιο κονδύλιο που έχει καθιερωθεί για να φέρει βελτιώσεις στις πιο αποστερημένες περιοχές της Σκωτίας και να βοηθήσει τους κατοίκους και τις οικογένειές τους να ξεφύγουν από τη φτώχεια, συνδυάζοντας και αντικαθιστώντας προηγούμενα κονδύλια.

3.2.4.3 Κονδύλιο για καλύτερες υπηρεσίες γειτονιών

Στα πλαίσια του παρόντος κονδυλίου έχουν δαπανηθεί 90 εκατ. £ τα 3 τελευταία σε 12 τοπικές κοινότητες για τη βελτίωση των υπηρεσιών σε μερικές από τις πιο αποστερημένες περιοχές της Σκωτίας. Το κονδύλιο στοχεύει στην προώθηση των επιδιώξεων κοινωνικής δικαιοσύνης της Κυβέρνησης και να επιδείξει πώς παρέχοντας καλύτερες υπηρεσίες είναι δυνατό να μειωθεί το χάσμα μεταξύ των φτωχότερων και πλουσιότερων κοινωνικών στρωμάτων.

3.2.4.4 Κοινοτικοί φύλακες και άλλα μέτρα κατά της αντικοινωνικής συμπεριφοράς

Η Κυβέρνηση είναι αποφασισμένη να κάνει τις γειτονιές της Σκωτίας ισχυρές και ασφαλείς. Οι Κοινοτικοί Φύλακες (Community Wardens) είναι μέρος ενός συνόλου μέτρων για την αντιμετώπιση του εγκλήματος και της αντικοινωνικής συμπεριφοράς. Οι φύλακες μπορούν να αναλάβουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων των γειτονιών, πράγμα που εξαρτάται κάθε φορά από τις ανάγκες και τις προτεραιότητες των συγκεκριμένων κοινοτήτων. Ωστόσο οι φύλακες δεν υποκαθιστούν την αστυνομία και δεν έχουν ίδια δικαιοδοσία με αυτή. Αποδείξεις από πιλοτικά προγράμματα στην Αγγλία δείχνουν ότι σχήματα αυτού του είδους, καλά οργανωμένα έχουν επιτύχει σημαντική διαφορά στην ποιότητα ζωής των κατοίκων.

3.2.4.5 Εταιρείες αστικής αναγέννησης

Οι εταιρείες αστικής αναγέννησης (Urban Regeneration Companies) έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίξουν τις προσπάθειες που γίνονται στις πόλεις της Σκωτίας προς την κατεύθυνση της συγκεκριμένης πολιτικής. Τυπικά περιλαμβάνουν ανθρώπους από τον δημόσιο και ιδιωτικό φορέα που συνεργάζονται και δουλεύουν ανεξάρτητοι από την κεντρική κυβέρνηση, με στόχο το συντονισμό και την υλοποίηση σχεδίων αναγέννησης, αλλά και την προσέλκυση προς αυτά επενδύσεων.

3.2.4.6 Κονδύλιο για άδειες και εγκατελλειμένες περιοχές

Το κονδύλιο αυτό δημιουργήθηκε ως αποτέλεσμα των δεσμεύσεων της Κυβέρνησης οι οποίες υπήρξαν απάντηση στην Έκθεση με τίτλο «Επισκόπηση Πόλεων» (Cities Review), καθώς και στη «Συμφωνία Συνεργασίας» (Partnership Agreement).

Η «Επισκόπηση Πόλεων» έδειξε ότι δεν έγιναν πολλά με στόχο την αντιμετώπιση των προβλημάτων μακράς εγκατάλειψης περιοχών στη Σκωτία, και ότι η συνεργασία σε αυτό τον τομέα ήταν φτωχή. Έτσι έγινε μια δέσμευση από την Κυβέρνηση να καθιερώσει ένα κονδύλιο για την αντιμετώπιση του συγκεκριμένου προβλήματος και την βελτίωση των μηχανισμών συνεργασίας για την παραγωγή αποτελεσμάτων.

Η «Συμφωνία Συνεργασίας» επίσης δεσμεύτηκε να επιστρέψει τις εγκατελειμένες περιοχές σε παραγωγικές χρήσεις, ανοίγοντας έτσι ευκαιρίες απασχόλησης προς τις κοινότητες.

Οι κύριες επιδιώξεις του κονδυλίου είναι:

- Η επίλυση του προβλήματος μακροχρόνιας εγκατάλειψης των περιοχών.
- Η αναζωογόνηση της οικονομικής ανάπτυξης και οι δημιουργία θέσεων απασχόλησης.
- Η προαγωγή περιβαλλοντικών ζητημάτων και η βελτίωση του επιπέδου ζωής.

3.2.4.7 Κονδύλιο για την ανάπτυξη ταχυδρομικών γραφείων σε αποστερημένες αστικές περιοχές

Η Κυβέρνηση δημιούργησε αυτό το κονδύλιο για να συνεισφέρει στην αναγέννηση υποβαθμισμένων περιοχών μέσω της διατήρησης και της βελτίωσης παραρτημάτων του ταχυδρομείου, τα οποία θα λειτουργούν στα όρια της βιωσιμότητάς τους μόνο για να παρέχουν σημαντικές υπηρεσίες και να δρουν σαν εφελκυστήρι για την ανάπτυξη των υπηρεσιών λιανικού εμπορίου.

4. ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΠΡΩΗΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Η παρούσα φάση της διπλωματικής εργασίας έχει ως στόχο καταρχήν την ανάλυση των φυσικών, κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών δεδομένων της πόλης της Νάουσας και κατά δεύτερον την πρόταση αστικής αναγέννησης. Η ανάλυση γίνεται όσο το δυνατό πιο πιστά προς τη διαδικασία σχεδιασμού της αστικής αναγέννησης που είχε παρουσιασθεί νωρίτερα (πλαίσιο 2.1 και 2.5) με στόχο την απόκτηση μιας συνοπτικής, αλλά κατά το δυνατόν ολοκληρωμένης εικόνας, για τους αντίστοιχους θεματικούς τομείς της ζωής της πόλης. Όπως γίνεται αντιληπτό είναι δύσκολο στα πλαίσια της παρούσας εργασίας η ανάλυση να είναι λεπτομερειακή και εξαντλητική. Στην ίδια λογική κινείται και η πρόταση αστικής αναγέννησης η οποία είναι ενδεικτική και σαφώς δεν στηρίζεται σε επιστημονικά εμπειριστατωμένα συμπεράσματα μιας τεχνικής και οικονομικής μελέτης.

Ιστορία της πόλης

Η ίδρυση της Νάουσας χρονολογείται στο α' μισό του 15ου αι. Συγκεκριμένα οι Τούρκοι, αμέσως μετά την κατάληψη της περιοχής, παραχωρώντας ιδιαίτερα προνόμια, προσπάθησαν να συγκεντρώσουν στη θέση που βρίσκεται η σημερινή πόλη τους κατοίκους των γύρω ορεινών χωριών. Συγκεκριμένα απαλλαγήκαν από τους φόρους, απαγορεύθηκε η εγκατάσταση Οθωμανών, εκτός από τον στρατιωτικό διοικητή και τον δικαστή, ενώ παράλληλα επιτράπηκε στους Ναουσαίους να εκλέγουν μόνοι τους τους άρχοντές τους και να διατηρούν φρουρά στην πόλη.

Το αποτέλεσμα αυτής της ειδικής μεταχείρισης ήταν η ραγδαία ανάπτυξη της Νάουσας κατά τον 18ο αι. Οι κάτοικοι της πόλης ασχολούνταν με την παραγωγή κρασιού, τα υφαντά και το εμπόριο με την Αυστρία. Η ακμή της Νάουσας τράβηξε την προσοχή του Αλή πασά, ο οποίος το 1804 την πολιόρκησε, την κατέλαβε και τη λεηλάτησε.

Τον Φεβρουάριο του 1822 οι Ναουσαίοι μαζί με τους οπλαρχηγούς Καρατάσο, Γάτσο και τον πρόκριτο Ζαφειράκη αιχμαλώτισαν την τουρκική φρουρά της Νάουσας και κήρυξαν την επανάσταση κατά των Τούρκων. Οι επαναστάτες μάλιστα νίκησαν τον τουρκικό στρατό του Κεχαγιά μπη που είχε 4000 άτομα στη μάχη κοντά στο μοναστήρι της Δίβρας. Ήταν μια συγκλονιστική μάχη. Για πρώτη φορά συγκροτημένος τουρκικός στρατός αναμετρήθηκε με ελληνικά σώματα και συνετρίβη.

Όμως ο πασάς της Θεσσαλονίκης Εμπού Λουμπούτ με 10.000 άνδρες ξεκίνησε να ξεπλύνει την ήττα του Κεχαγιά μπη. Οι μάχες γύρω από τη Νάουσα ήταν συγκλονιστικές. Στις 10 Απριλίου 1822 η Νάουσα έπεσε. Οι Τούρκοι την κατέστρεψαν ολοκληρωτικά. Οι τελευταίοι υπερασπιστές σκοτώθηκαν στον πύργο του Ζαφειράκη και τα γυναικόπαιδα προτίμησαν να πέσουν από τον καταρράκτη της Αράπιτσας στο σημερινό χώρο θυσίας παρά να πέσουν στα χέρια των Τούρκων. Γι αυτή τη θυσία η Νάουσα ανακηρύχθηκε αργότερα ηρωική πόλη πλάι στο Μεσολόγγι, το Σούλι και το Αρκάδι.

Τα γεγονότα αυτά ήταν υπεύθυνα για μια μικρή ύφεση στην οικονομική δραστηριότητα της πόλης. Όμως στο β' μισό του 19ου αι. η πόλη γνώρισε μεγάλη οικονομική ανάπτυξη. Δημιουργήθηκαν εργοστάσια κλωστουφαντουργίας, νηματουργίας και κλωστήρια, των οποίων τα προϊόντα εξάγονταν στις αγορές της δυτικής Ευρώπης. Στις αρχές του 20ου αι. η Νάουσα ήταν ίσως το μεγαλύτερο βιομηχανικό κέντρο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Η οικονομική ανάπτυξη δεν στάθηκε εμπόδιο στην προσπάθεια για εθνική αποκατάσταση. Στη διάρκεια του Μακεδονικού Αγώνα αρκετοί Ναουσαίοι οργανώθηκαν στο «Κέντρο Αμυνας Ναούσης». Παράλληλα ελληνικά ανταρτικά σώματα δρούσαν στην περιοχή της Νάουσας και του βάλτου των Γιαντισών ενάντια στη βουλγαρική προπαγάνδα.

Η Νάουσα ελευθερώθηκε από τον ελληνικό στρατό στις 17 Οκτωβρίου 1912 κατά τη διάρκεια του Α' Βαλκανικού Πολέμου και έκτοτε ακολούθησε την ίδια μοίρα με τις υπόλοιπες περιοχές του ελληνικού κράτους. Μάλιστα με την ανταλλαγή των πληθυσμών του 1924 η περιοχή της Νάουσας δέχθηκε χιλιάδες πρόσφυγες, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν τόσο στα γύρω χωριά, όσο και στην ίδια την πόλη. Το 1955 χαρακτηρίστηκε ως ηρωική πόλη για τους αγώνες και τις θυσίες της στους εθνικοαπελευθερωτικούς αγώνες.

(Πηγή:

<http://www.ota.gr/naoussa/index.html>)

Γεωγραφικά χαρακτηριστικά της πόλης

Η πόλη είναι κτισμένη στους πρόποδες της ανατολικής πλευράς του Βερμίου, περιοχή με έντονο ανάγλυφο και

Στον κόκκινο κύκλο η Νάουσα
Πηγή: Χωροταξικό Κεντρικής Μακεδονίας

σε περίοπτη θέση που της προσφέρει καταπληκτική θέα προς τον κάμπο της Θεσσαλονίκης. Η γεωργική γη που ανήκει σε αυτή καταλαμβάνει το ανατολικό πεδινό τμήμα, ενώ δυτικά της εκτείνεται ορεινή περιοχή δασών και φυσικών οικοσυστημάτων. Η περιοχή που εκτείνεται η πόλη της Νάουσας έχει σταθερό ημι-βραχώδες ή βραχώδες υπόβαθρο. Οι επικρατούντες άνεμοι είναι κυρίως βόρειοι και το ποσοστό των βροχοπτώσεων μεγάλο για τα ελληνικά δεδομένα (770mm). (Πηγή: Γ.Π.Σ. Νάουσας 1984.)

Διοικητική Υπαγωγή της Νάουσας και γεωγραφικά στοιχεία του Νομού Ημαθίας

Η πόλη αποτελεί δημοτικό διαμέρισμα, σύμφωνα με το Ν.2539/97 «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης», και υπάγεται διοικητικά στον Δήμο Νάουσας. Με βάση τον νόμο αυτό ο Δήμος περιλαμβάνει ακόμη τα δημοτικά διαμερίσματα Αρκοχωρίου, Γιαννακοχωρίου, Ροδοχωρίου και Στενήμαχου. Η πόλη, ως Δημοτικό Διαμέρισμα Νάουσας, αποτελεί στην οργάνωση του οικιστικού δικτύου εξαρτημένο κέντρο 4^{ου} επιπέδου και υπάγεται στο Δήμο Νάουσας που από άποψη χωροταξικής οργάνωσης και ιεράρχησης του οικιστικού δικτύου αποτελεί εξαρτημένο κέντρο 3^{ου} επιπέδου. Ο Δήμος Νάουσας υπάγεται διοικητικά στον Νομό Ημαθίας, ο οποίος ιδρύθηκε με τον Α.Ν. 903/6-2-47 και σήμερα διέπεται από τις διατάξεις του Ν. 2218-1994 όπως αυτές τροποποιήθηκαν, συμπληρώθηκαν και ισχύουν μέχρι σήμερα, από το Π.Δ. 30/96 «Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης» και το Ν. 2539/97.

Ο Νομός Ημαθίας υπάγεται διοικητικά στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας και διαιρείται σε 12 δήμους. Βρίσκεται στο κέντρο της Μακεδονίας μεταξύ 40-18', 40-43' Β.Π. και 21-53', 22-42' Α.Μ. (μέσες συντεταγμένες 40-30', 22-15'). Στην ανατολική πλευρά του έχει έξοδο προς τον Θερμαϊκό Κόλπο, μια μικρή λωρίδα μεταξύ των εκβολών των ποταμών Αλιάκμονα και Λουδία που έχει κατά ένα μεγάλο μέρος της οριοθετηθεί ως υδροβιότοπος σύμφωνα με τη Συνθήκη RAMSAR. Βόρεια ο νομός συνορεύει με το Νομό Πέλλας, νότια και ν.α. με το Νομό Πιερίας, ανατολικά με το Νομό Θεσσαλονίκης και δυτικά με το Νομό Κοζάνης. Το κλίμα του νομού είναι μεσογειακό και επηρεάζεται από τη γειτνίασή του με τη θάλασσα. Οι ορεινοί όγκοι του Βερμίου και των Πιερίων συμβάλλουν σημαντικά στη διαφοροποίηση των μετεωρολογικών και κλιματικών στοιχείων του νομού σε σχέση με το πεδινό μέρος. Μορφολογικά ο νομός διαιρείται σε τρία τμήματα. Ορεινό κατά 49,85% (έκταση 857km²), ημιορεινό κατά 5% (έκταση 85 km²) και πεδινό κατά 46,15% (έκταση 767 km²). Το μεγαλύτερο μέρος του νομού έχει δοθεί στην γεωργική καλλιέργεια και έχει μοιρασθεί στους αγρότες, ενώ ένα μικρό μέρος χρησιμοποιείται για βοσκή. Πάνω από το μισό του νομού καλύπτεται από δασικές εκτάσεις οι οποίες διέπονται από τις διατάξεις «περί

αναγκαστικών δασικών συνεταιρισμών», με τη συμμετοχή κατά 1/5 του ελληνικού δημοσίου. (Οδηγός Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων. Γραφείο Βιομηχανικής Αλλαγής Ημαθίας, σσ 7-9).

Βιομηχανική Ιστορία και Κληρονομιά της Νάουσας

Η μακρόχρονη παρουσία της βιομηχανίας στη Νάουσα την καθιστά αναπόσπαστο κομμάτι της ιστορίας της πόλης και έναν από τους θεμελιακούς παράγοντες που διαμόρφωσαν βασικά στοιχεία της ταυτότητάς της. Η λειτουργία των βιομηχανιών δεν επηρέασε μόνο την οικονομία του τόπου, αλλά έθεσε ένα σημαντικό πλαίσιο για τη διαμόρφωση των ευρύτερων συνθηκών στον κοινωνικό και πολιτισμικό τομέα της ζωής στην πόλη. Η βιομηχανική αρχιτεκτονική επέδρασε στη μορφή και τη λειτουργία των αστικών κτιρίων της Νάουσας (Αλέξανδρος Γ. Οικονόμου, «Βιομηχανία και αστική αρχιτεκτονική», Εφημερίδα «Καθημερινή» σσ 24-25, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ). Ο βιομηχανικός οργανισμός επέδρασε στην δημιουργία βιομηχανικής και ταξικής συνείδησης, καθώς και πατερναλιστικών σχέσεων μεταξύ εργοδοτών-εργαζομένων, όπως πληροφορούμαστε από τον αρχιτέκτονα-πολεοδόμο και κάτοικο της πόλης Αλέξανδρο Οικονόμου. (Νάουσα 19^{ος} –20^{ος}, σσ 307-311, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

Για να συλλάβουμε το μέγεθος της σημασίας των βιομηχανιών στη ζωή της πόλης αρκεί να παρακολουθήσουμε τα διάφορα στάδια της βιομηχανικής ιστορίας της Νάουσας. Τα παρακάτω στοιχεία αποτελούν μικρό τμήμα από τη Μελέτη «Η βιομηχανία στη Νάουσα, από τον 19^ο στον 20^ο αιώνα», που διεξήγη ο Α. Οικονόμου (Νάουσα 19^{ος} –20^{ος}, σσ 307-351, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

Προβιομηχανική περίοδος (μέχρι το 1874)

Η περίοδος αυτή χωρίζεται σε προ-επαναστατική (η επανάσταση όπως είπαμε έγινε το 1822) και μετά-επαναστατική. Στην προ-επαναστατική δεν καταγράφεται βιομηχανία με την κλασική μορφή που εμφανίζεται αργότερα. Πρόκειται κυρίως για μορφές χειροτεχνίας και βιοτεχνίας όπως η οπλοποιία, η αργυροχοΐα, η μαχαιροποιία, η βαφική και κυρίως η υφαντική τέχνη που ασκούσαν γυναίκες αλλά και άντρες στα σπίτια και σε εργαστήρια. Αυτή η βιοτεχνική δραστηριότητα σε συνδυασμό με το εμπόριο συνετέλεσαν στον πλουτισμό των κατοίκων.

Στην πρώτη μετά-επαναστατική περίοδο (από το 1822 έως το 1850) η αφαίρεση σημαντικών προνομίων ως αντίποινα της επανάστασης κατά της οθωμανικής αυτοκρατορίας,

συνέβαλε στην ύφεση των βιοτεχνικών και εμπορικών δραστηριοτήτων που είχαν αναπτυχθεί προηγουμένως. Ωστόσο νέες προσπάθειες και βοήθεια από το εξωτερικό συνέβαλαν στην άνθηση και πάλι κυρίως της υφαντικής.

Στη δεύτερη μετά-επαναστατική περίοδο (από το 1850 έως το 1874) δημιουργούνται οι συνθήκες για την ανάπτυξη πραγματικής βιομηχανίας. Η κατεύθυνση Ναουσαίων εμπόρων προς το εξωτερικό (Αλεξάνδρεια, Κάιρο) και την ελεύθερη Ελλάδα με στόχο τη διάθεση των αγροτικών προϊόντων της περιοχής, είναι η απαραίτητη συνθήκη για τη συσσώρευση κεφαλαίου, το οποίο στη συνέχεια μετά από έρευνα για τα προϊόντα που παρουσιάζουν ζήτηση στις αγορές αυτές, επενδύεται στη βιομηχανική δραστηριότητα.

Βιομηχανική περίοδος μέχρι του Βαλκανικού Πολέμου (από το 1874 έως το 1912)

- «Εταιρεία Λόγγου, Κύρτση και Τουρπάλη».

Το 1874 αποτελεί χρονιά σταθμό που σηματοδοτεί την μετέπειτα λαμπρή βιομηχανική πορεία της πόλης. Τη χρονιά αυτή ιδρύεται η «Εταιρεία Λόγγου, Κύρτση και Τουρπάλη», η οποία αποτελεί το πρώτο νηματοργείο-υφαντουργείο των Βαλκανίων. Για πρώτη χρονιά χρησιμοποιούνται τα

νερά του ποταμού «Αράπιτσα» που διασχίζει την πόλη, ως κινητήριος δύναμη για τη λειτουργία των μεγάλων βιομηχανιών, μιας και τα νερά του χρησιμοποιήθηκαν και νωρίτερα για τον ίδιο σκοπό στο πλαίσιο όμως της οικοτεχνίας και της βιοτεχνίας. Το συγκρότημα της πρώτης αυτής μεγάλης βιομηχανικής μονάδας της Νάουσας λειτούργησε αδιάκοπα μέχρι το 1936, οπότε και ένα τμήμα του καταστράφηκε από πυρκαγιά και κατά τη λειτουργία του πέρασε στα χέρια διαφορετικών διευθύνσεων. Το 1986 κηρύχθηκε διατηρητέο από το υπουργείο πολιτισμού και απαλλοτριώθηκε υπέρ του δήμου Νάουσας, ο οποίος ενδιαφερόμενος να το εντάξει στις σύγχρονες λειτουργίες της πόλης, ξεκίνησε το 1989 το έργο της αποκατάστασής του. (Φωτογραφία από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του εργοστασίου. Πηγή: Μπαίτσης 1997, σελ 44)

- «Βαμβακοκλωστήριο Μπίλη-Τσίτση και Σία».

Υπήρξε η δεύτερη βιομηχανική μονάδα στην πόλη, η οποία δημιουργήθηκε το 1887 από Ναουσαίους ομογενείς. Πρόκειται για νηματουργείο η δημιουργία του οποίου, όπως και αυτή των μεταγενέστερων εργοστασίων, είναι στενά συνυφασμένη και με

την εξέλιξη των συγκοινωνιακών υποδομών. Πράγματι το 1892-94 πραγματοποιείται η σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκης-Μοναστηρίου η οποία συνδέει και τις πόλεις του Ανατολικού Βερμίου, Νάουσα, Βέροια, Έδεσσα με το λιμάνι της Θεσσαλονίκης, ενώ προϋπήρχε από το 1871 η γραμμή Θεσσαλονίκης-Βελιγραδίου. Το εργοστάσιο λειτούργησε μέχρι το 1949, οπότε κήκε μαζί με τα άλλα εργοστάσια της πόλης κατά τη διάρκεια του Εμφύλιου. Ξαναχτίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1950 στην ίδια θέση αλλά σύντομα ξαναδιέκοψε οριστικά πλέον τις λειτουργίες του. (Φωτογραφία από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του εργοστασίου. Πηγή: Μπαίτσης 1997, σελ 45)

- «Βιομηχανική Εταιρεία Γκούτα και Καραζτία».

Αποτέλεσε το τρίτο βαμβακοκλωστήριο της Νάουσας το οποίο ιδρύθηκε το 1890. Λειτουργούσε και αυτό εκμεταλλευόμενο την υδραυλική ενέργεια του νερού του ποταμού, μέρος του οποίου συγκεντρώνεται σε μια υψηλότερη θέση από αυτή

του εργοστασίου και μέσω σωλήνων οδηγείται στις βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Οι διεύθυνση του, όπως και η επονομασία του άλλαξε αρκετές φορές κατά τη λειτουργία του η οποία έπειτα από μια μακρά πορεία διακόπηκε το 1985 μετά από κήρυξη πτώχευσης. (Φωτογραφία από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του εργοστασίου. Πηγή: Μπαίτσης 1997, σελ 70)

- «Εταιρεία Γρηγόριος Τσίτσης και Σία».

Οι εγκαταστάσεις του εργοστασίου κατασκευάζονται το 1897 με στόχο να εξυπηρετήσουν την εταιρεία «Μπίλη-Τσίτση-Λαπαβίτσα», αλλά λόγω διοικητικών προστριβών και τεχνικών δυσκολιών παραμένουν αχρησιμοποίητες μέχρι τον Α΄

Παγκόσμιο Πόλεμο. Το 1914 εγκαθίστανται σε αυτές αγγλογάλλοι και στη συνέχεια το συγκρότημα αγοράζεται από την ομώνυμη εταιρεία. Το 1911 συγχωνεύεται με την εταιρεία «Λόγγου, Κύρτση και Τουρπάλη». Στη μετέπειτα πορεία του αλλάζει διευθύνσεις. Σήμερα εξακολουθεί να λειτουργεί με την επωνυμία «Βαρβαρέσος Α.Ε» (γνωστή και από το χρηματιστήριο). (Φωτογραφία από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του εργοστασίου. Πηγή: Μπαίτσης 1997, σελ 51)

- «Εταιρεία Χατζηλάζαρος, Αγγελάκης και Σία» («ΕΡΙΑ»)

Είναι η μεγαλύτερη από τις δύο εριοβιομηχανίες που ιδρύθηκαν στην πόλη μέχρι την απελευθέρωσή της. Αντικείμενό της ήταν η πλήρης κατεργασία ερίων και η κατασκευή μάλλινου υφάσματος το οποίο χρησιμοποιούνταν κυρίως για τις ανάγκες του στρατού. Για τη λειτουργία της χρησιμοποιούσε

επίσης την υδατόπτωση που έδινε κίνηση στην υδροτουρμπίνα του συγκροτήματος. Το εργοστάσιο λειτουργεί μέχρι το 1938, οπότε και παρούσα τότε διοίκηση διακόπτει οριστικά τις εργασίες του μετά από μια περίοδο αλλαγής διευθύνσεων. Το 1949 καταστρέφονται οι εγκαταστάσεις του κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου. Το εργοστάσιο ανακατασκευάστηκε και λειτούργησε έως το 1991. (Φωτογραφία από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του εργοστασίου. Πηγή: Μπαίτσης 1997, σελ 98)

- «Εταιρεία Λαναρά και Πεχλιβάνου». Πρόκειται για τη μικρότερη από τις δύο εριοβιομηχανίες που ιδρύθηκε το 1909 και χρησιμοποιούσε και αυτή την υδατόπτωση για την λειτουργία της. (Φωτογραφία από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του εργοστασίου. Πηγή: Μπαίτσης 1997, σελ 97)

Βιομηχανική περίοδος από το 1912 έως το 1940

Ιστορικά γεγονότα όπως οι Βαλκανικοί Πόλεμοι, η απελευθέρωση της πόλης και η ενσωμάτωσή της στο ελληνικό κράτος του 1912, αλλά και η εγκατάσταση στη Νάουσα προσφύγων από τη Μικρά Ασία καθώς και ο Α΄ Παγκόσμιος που ξέσπασε αργότερα, διαμόρφωσαν ένα ιδιαίτερο πλαίσιο συνθηκών που επηρέασαν γενικότερα την πορεία της πόλης και ειδικότερα την βιομηχανική της ανάπτυξη. «Τόσο η αλλαγή του φορολογικού συστήματος, όσο, και κυριότερο, ο περιορισμός της εσωτερικής αγοράς και η μετατροπή του υπόλοιπου της οθωμανικής αυτοκρατορίας από εσωτερική σε εξωτερική αγορά για τα προϊόντα των βιομηχανιών και τις πρώτες ύλες, χωρίς παράλληλο άνοιγμα της αγοράς της «Παλιάς Ελλάδας», προκάλεσαν προβλήματα στη λειτουργία των εργοστασίων». (Νάουσα 19^{ος} –20^{ος}, σσ 341). Ωστόσο με τον καιρό τα υφαντουργεία και τα εριοουργεία της Νάουσας άρχισαν να αναπτύσσουν σημαντικό κύκλο εργασιών, αποτελώντας έτσι τη βάση πάνω στην οποία μετά το τέλος του Α΄ Παγκόσμιου στήριξε την περαιτέρω ανάπτυξη των συγκροτημάτων της η νέα γενιά βιομηχάνων. Παρακάτω παραθέτονται οι σημαντικότερες βιομηχανίες αυτής της περιόδου που αναπτύχθηκαν στην Νάουσα, σύμφωνα πάντα με πηγή τη Μελέτη «Η βιομηχανία στη Νάουσα, από τον 19^ο στον 20^ο αιώνα», που διεξήγε ο Α. Οικονόμου (Νάουσα 19^{ος} –20^{ος}, σσ 307-351).

- «Εταιρεία Λαναρά-Γκούτα και Σίας». Ιδρύθηκε το 1921 και αποτελούσε εριοουργείο και ταυτόχρονα βαμβακοκλωστήριο. Ήταν η πρώτη εταιρεία που δεν χτίστηκε παρόχθια, αλλά

σε σημείο μέσα στην πόλη και για την λειτουργία της χρησιμοποιούσε, έναντι ενοικίου, την ηλεκτρική ενέργεια που παραγόταν από την υδατόπτωση στο εργοστάσιο «Γκούτα-Καράτζια». Μετά από ορισμένες αλλαγές στη διεύθυνση του εργοστασίου η εταιρεία διαλύεται το 1941 και τίθεται σε εκκαθάριση. Το 1945 το εργοστάσιο καταστρέφεται και αμέσως μετά τον Εμφύλιο, το 1950, την αρχική εταιρεία διαδέχθηκε η «ΒΕΤΛΑΝΣ ΝΑΟΥΣΑ» η οποία λειτούργησε έως το 1989 οπότε και διέκοψε οριστικά τη λειτουργία της. (Φωτογραφία από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του εργοστασίου. Πηγή: Οικονόμου 1999, σελ 342)

- «Εταιρεία Λαναρά-Κύρτση και Σίας».

Ιδρύεται το 1922 και εξοπλίζεται με σύγχρονα για την εποχή μηχανήματα. Για τη θέση επιλέγεται αριστερή όχθη του ποταμού της πόλης και μάλιστα το εργοστάσιο χτίζεται απέναντι από τις εγκαταστάσεις της εταιρείας «Γκούτα και Καράτζια». Αποτελεί εριουργείο η αρχιτεκτονική του

οποίου, με την οδοντωτή στέγη, είναι χαρακτηριστική της εικόνας που έχει κάποιος συνειρμικά όταν αναφέρεται σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις. Το εργοστάσιο χρησιμοποιούσε την υδατόπτωση για την παραγωγή ενέργειας. Λειτούργησε έως το 1990, οπότε και διέκοψε οριστικά την λειτουργία του. (Φωτογραφία από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του εργοστασίου. Πηγή: Μπαίτσης 1997, σελ 114)

- «Εταιρεία Εριοκλωστήρια Πενιέ Αδελφών Χρ. Λαναρά».

Ιδρύθηκε το 1928 σε έκταση ακριβώς απέναντι από το εργοστάσιο «Λαναρά-Κύρτση». Αρχικά το εργοστάσιο παρήγαγε μάλλινα υφάσματα και το 1939 επέκτεινε τη δραστηριότητά του συμπεριλαμβάνοντας και την επεξεργασία βαμβακιού. Η εταιρεία λειτουργεί έως σήμερα με τη μορφή

σύγχρονου πλεκτηρίου. Εδώ αξίζει να αναφέρουμε τη σχέση της οικογένειας Λαναρά, η

οποία παρουσιάζει μακρόχρονη παρουσία στη βιομηχανική ιστορία της πόλης, με την πόλη και ειδικότερα με την βιομηχανική τάξη. Σύμφωνα με τη Μελέτη Οικονόμου, παρόλο που η συμβολή των εργοστασίων Λαναρά στο εισόδημα των εργατών ήταν μεγάλη και πέρα από τις δωρεές που έγιναν και αφορούσαν κοινωνικές υποδομές, όπως το νοσοκομείο και ένα σχολείο, ωστόσο η σχέση των «αφεντικών» με την εργατική τάξη ήταν συχνά πατερναλιστική και επεκτεινόταν και στην κοινωνική ζωή των εργατών πέρα από ζητήματα εντός του εργοστασίου. (Φωτογραφία από τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του εργοστασίου. Πηγή: Μπάιτσης 1997, σελ 116)

- «Εταιρεία Επ. Κόκκινου – Θρας. Τουρπάλη – Πλατσούκα».

Ιδρύεται το 1929 σε έκταση που βρίσκεται κάτω από το επίπεδο της πόλης. Αποτελούσε εταιρεία κανναβουργίας με αντικείμενο την επεξεργασία γιούτας κάνναβης για την παραγωγή σχοινιών και σπάγγων. Σήμερα διασώζεται μόνο το κτίριο χωρίς να λειτουργεί.

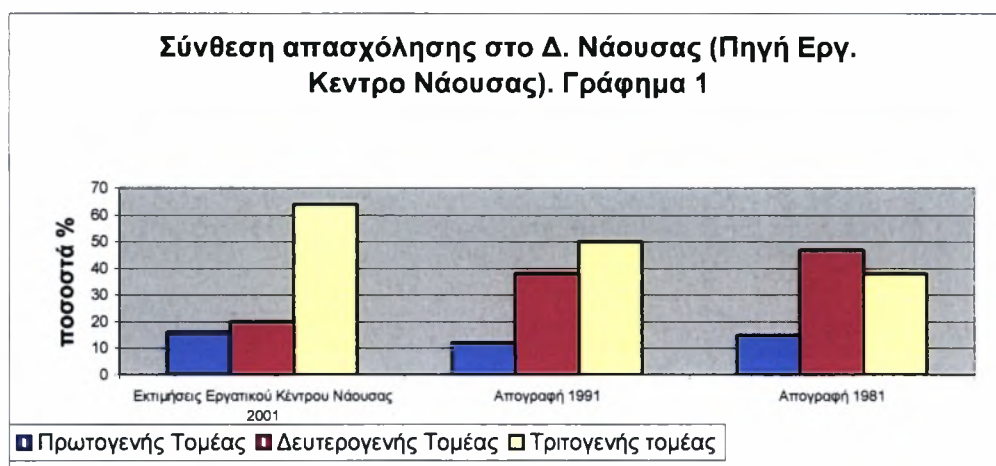
(Για μια εποπτικότερη εικόνα της θέσης των εργοστασίων βλέπε Χάρτη Υφιστάμενης Κατάστασης, παρακάτω).

4.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΑΡΧΟΥΣΑΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

4.1.1 Οικονομικά Δεδομένα

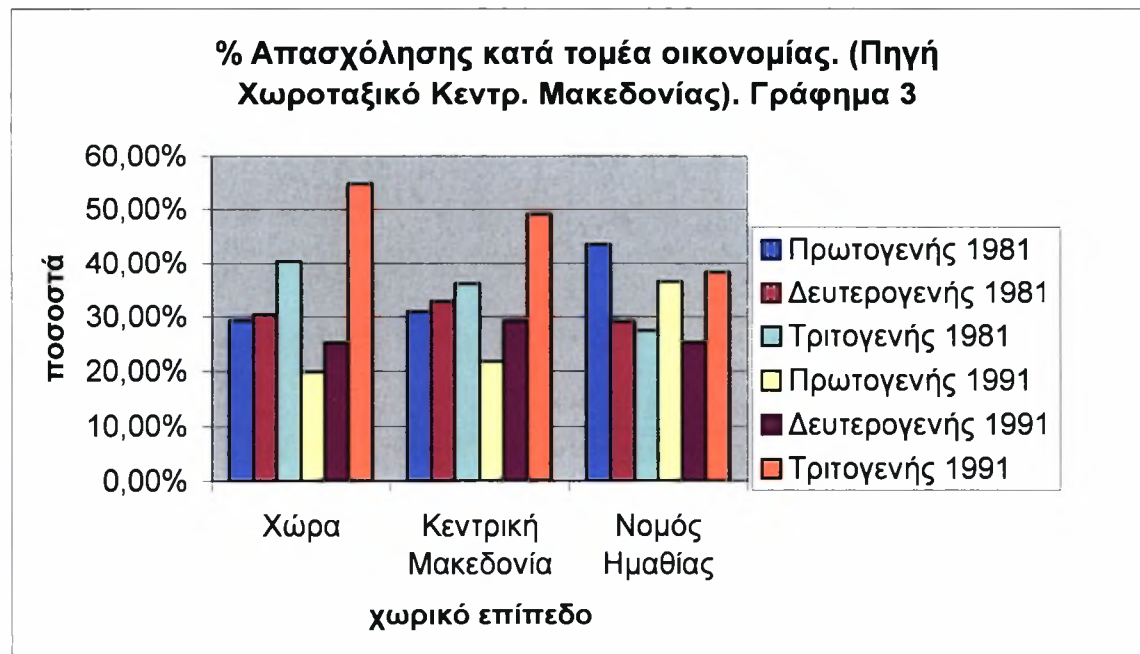
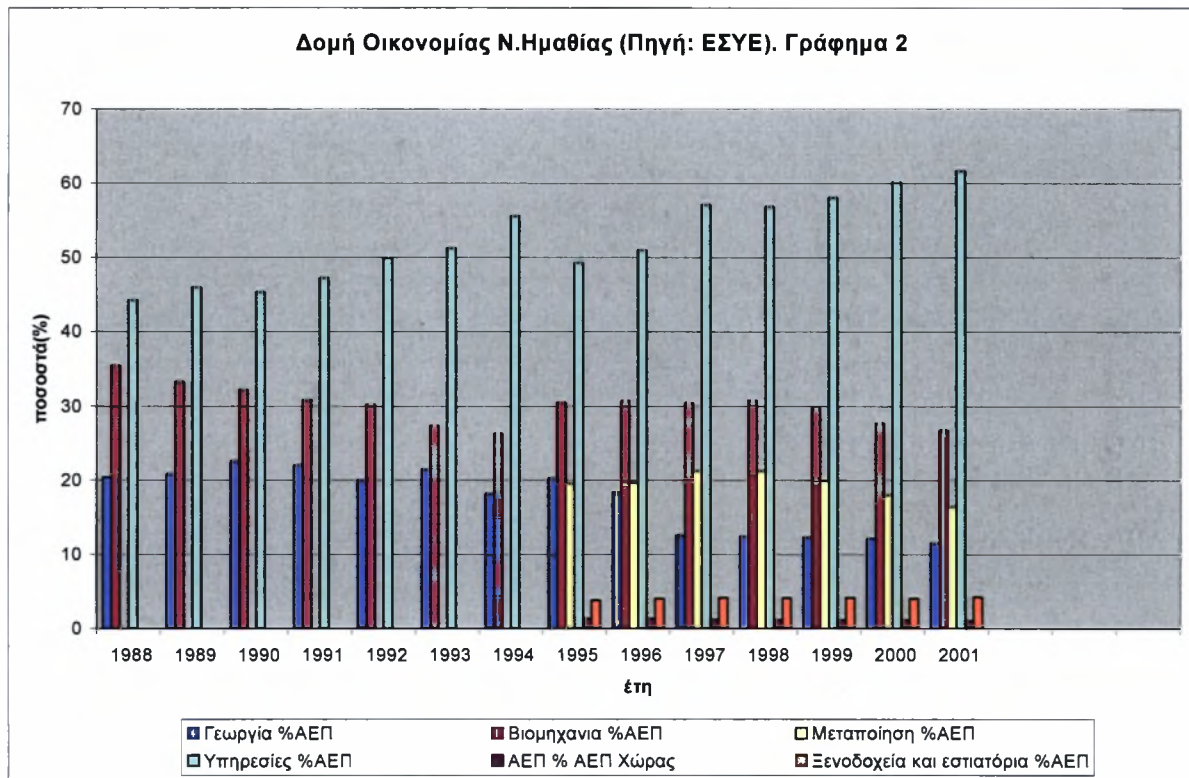
4.1.1.1 Δομή της τοπικής οικονομίας

Μια συνοπτική εικόνα για την δομή της τοπικής οικονομίας μπορούμε να πάρουμε παρατηρώντας το παρακάτω γράφημα σύνθεσης της απασχόλησης στο Δήμο Νάουσας (Ο όρος Δήμος περιλαμβάνει μόνο το δημοτικό διαμέρισμα της Νάουσας).

Σύμφωνα με το γράφημα, ο πρωτογενής τομέας παρουσιάζει κατά τη διάρκεια των 20 τελευταίων χρόνων καταρχήν μείωση 3% και μετά μικρή αύξηση 1% και ανέρχεται από το 15% στο 16% της τοπικής οικονομίας. Αντίθετα θεαματική μείωση παρουσιάζει ο δευτερογενής τομέας ο οποίος από 47% το 1981, μειώνεται σε 38% το 1991 για να φτάσει το 2001 σε ποσοστό 20% της τοπικής οικονομίας (συνολική μείωση 27%). Αντίθετη πορεία ακολουθεί ο τριτογενής τομέας ο οποίος κατά την ίδια χρονική περίοδο ανέρχεται από το 38%, στο 50% και μετέπειτα στο 64% (συνολική αύξηση 16%). (Βλέπε Πίνακα 6 στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ). Οι μεταβολές αυτές στη σύνθεση της οικονομίας παραπέμπουν σε γενικές παρατηρήσεις που παρουσιάστηκαν στην ενότητα Α της παρούσας εργασίας, σύμφωνα με τις οποίες σε παγκόσμιο πλέον επίπεδο διανύουμε την εποχή της αποβιομηχάνισης των άλλοτε βιομηχανικών κέντρων, και της ταυτόχρονης τριτογενοποίησης της οικονομικής δραστηριότητας στα πλαίσια της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας. Εδώ έχει ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε και την αντίστοιχη δομή της οικονομίας σε επίπεδο Ν. Ημαθίας, Περιφέρειας και Χώρας. Όπως φαίνεται από το γράφημα 2 τόσο ο δευτερογενής τομέας, η βιομηχανία και η μεταποίηση, όσο και ο τριτογενής, οι υπηρεσίες, παρουσιάζουν τις ίδιες

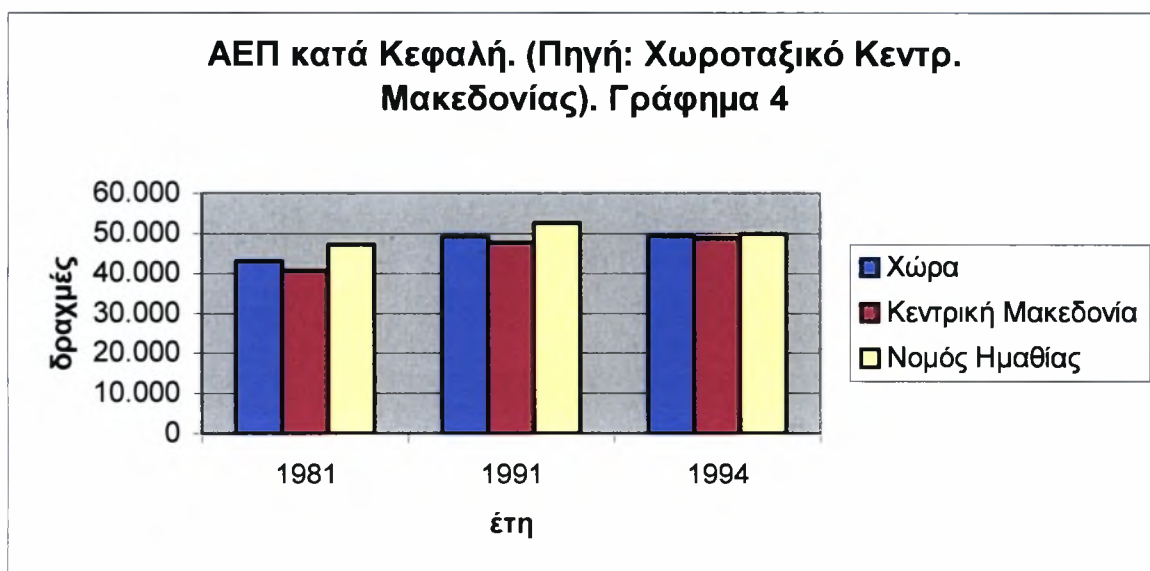
τάσεις στο νομό. Παρατηρείται δηλαδή μια μείωση του δευτερογενούς τομέα της τάξης του 8% περίπου, και μια αύξηση του τριτογενούς κατά 20% περίπου. (Πίνακας 5, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ). Σε επίπεδο Νομού, συγκριτικά με την οικονομία της Νάουσας, παρουσιάζεται διαφορά ως προς τον πρωτογενή τομέα ο οποίος παρά τις μικρές αυξήσεις σε γενικές γραμμές ακολουθεί καθοδική πορεία ως ποσοστό του ΑΕΠ. Ακόμη όμως και σε επίπεδο Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, αλλά και σε επίπεδο χώρας όπως φαίνεται από το γράφημα 3, η εικόνα που παρουσιάζει η οικονομία είναι ίδια με αυτή που περιγράψαμε, δηλαδή ο τριτογενής τομέας υπερέχει των άλλων δυο με διαφορά που μάλιστα αυξήθηκε κατά τη δεκαετία 1981-1991. (Πίνακας 10, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

4.1.1.2 Κατανομή του ΑΕΠ

Από τη σύγκριση των γραφημάτων 1 και 3, τα πρότυπα της Νάουσας και του Ν. Ημαθίας φαίνεται να παρουσιάζουν τις ίδιες τάσεις στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα, ενώ παρατηρείται μια απόκλιση στον πρωτογενή, ο οποίος σε επίπεδο πόλης αυξάνεται ελαφρώς, αλλά σε επίπεδο νομού μειώνεται. Έχοντας υπόψη αυτή τη διαφοροποίηση θα θεωρήσουμε εδώ ότι η κατανομή του ΑΕΠ, για την οποία βρέθηκαν στοιχεία μόνο σε επίπεδο νομού, παρουσιάζει την ίδια εικόνα τόσο για το Ν. Ημαθίας όσο και για την Νάουσα.

Καταρχήν από το γράφημα 4 παίρνουμε μια εικόνα για το Κατά Κεφαλή ΑΕΠ σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Κεντρ. Μακεδονίας και Ν. Ημαθίας. Βλέπουμε ότι με την πάροδο του χρόνου, 1981-1994, το ΚΚΑ αυξάνεται συνεχώς για τη χώρα και το ίδιο ισχύει και για την Περιφέρεια, ενώ σε επίπεδο Νομού αρχικά αυξάνεται μέχρι το 1991 και στη συνέχεια μειώνεται. Επίσης σε όλο αυτό το διάστημα το ΚΚΑ της Περιφέρειας και του Νομού διατηρούν ποσοτικά την σχετική θέση μεταξύ τους και με τη χώρα, με το ΚΚΑ του Νομού να υπερτερεί και των δύο άλλων και της χώρας να υπερτερεί συνεχώς αυτού της Περιφέρειας. (Πίνακας 9, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

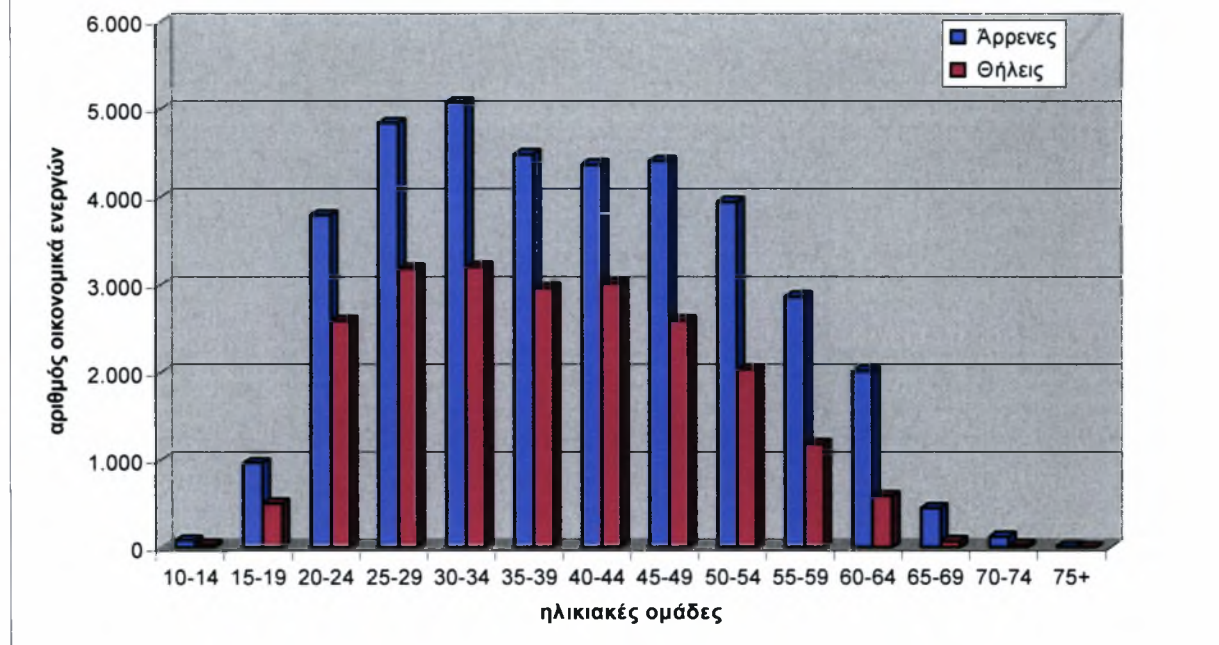
Ενδιαφέρον ακόμη παρουσιάζει η κατανομή του ΑΕΠ ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας για τα ίδια χωρικά επίπεδα κατά τις απογραφές 1981, 1991, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα ο οποίος προήρθε από επεξεργασία του πίνακα 11 του Παραρτήματος.

Πίνακας : Α.Ε.Π. ανά τομέα. (Πηγή: Χωροταξικό Κεντρ. Μακεδονίας)						
	1981			1991		
	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Τριτογενής
	ποσοστά %					
Χώρα	14	32	54	13	29	58
Κ. Μακεδονία	18	35	47	16	32	52
Ν. Ημαθίας	30	34	36	26	35	39

4.1.1.3 Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός

Η εξέταση του Οικονομικά Ενεργού Πληθυσμού αποτελεί ένα πρώτο βήμα προκειμένου να αποκτήσουμε μια εικόνα για τη σύνθεση και τις δυνατότητες του εν δυνάμει εργατικού δυναμικού της περιοχής μελέτης. Εδώ πρέπει να σημειώσουμε τη διαφορά μεταξύ οικονομικά ενεργού πληθυσμού, ο οποίος αντιπροσωπεύει τους ικανούς να εργαστούν, και του απασχολούμενου πληθυσμού που αντιπροσωπεύει τον αριθμό των ατόμων που είναι ικανοί να δουλέψουν και ταυτόχρονα απασχολούνται σε κάποια εργασία. Πρέπει επίσης να σημειώσουμε ότι στοιχεία για τον εν λόγω πληθυσμό διατίθενται προς το παρόν από την ΕΣΥΕ μόνο σε επίπεδο νομού και δεν διατίθενται μηχανογραφημένα στοιχεία για επίπεδο πόλης. Έτσι θα προχωρήσουμε την ανάλυση υποθέτοντας ότι η πόλη της Νάουσας ακολουθεί το πρότυπο του Ν. Ημαθίας όσον αφορά τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό της.

Οικονομικά ενεργός πληθυσμός Ν.Ημαθίας κατά φύλο & ηλικιακές ομάδες. (Πηγή ΕΣΥΕ Απογραφή 2001) Γράφημα 5

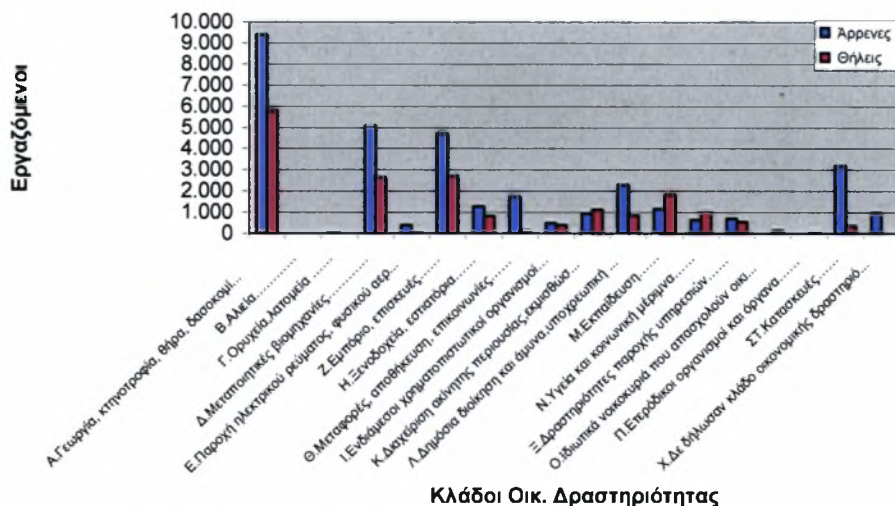

Σύμφωνα λοιπόν με το γράφημα 5 ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός περιλαμβάνει κυρίως άτομα τα οποία είναι από 15 έως 64 ετών, παρουσιάζοντας μέγιστη τιμή για την ηλικιακή ομάδα των 30-34 ετών. Ο αριθμός συμμετοχής των θηλέων στον οικονομικά ενεργό πληθυσμό ανέρχεται στο 58,84% του αριθμού των αρρένων για το σύνολο των ηλικιακών ομάδων. Επιπρόσθετα σε όλες τις ηλικιακές ομάδες οι άρρενες παρουσιάζουν προβάδισμα έναντι των θηλέων η συμμετοχή των οποίων κυμαίνεται από το 15,79% έως 69,08% της αντίστοιχης συμμετοχής των αρρένων στην συγκεκριμένη κάθε φορά ηλικιακή ομάδα. (Πίνακας 4, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ). Περαιτέρω εξέταση των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν για την παρούσα εργασία μας δίνει πληροφορίες για την κατανομή του εν λόγω πληθυσμού κατά ομάδες ατομικών επαγγελμάτων και κλάδους οικονομικής δραστηριότητας.

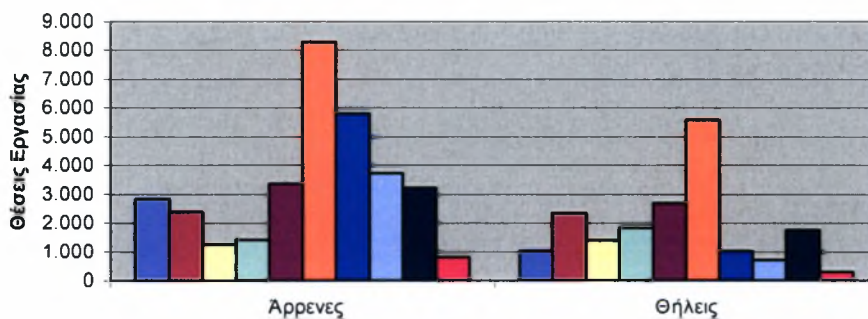
Παρατηρώντας λοιπόν το γράφημα 6, βλέπουμε ότι σχετικά με την κατανομή του οικονομικά ενεργού πληθυσμού κατά κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, οι κλάδοι της γεωργίας και των δασοκομικών επαγγελμάτων παρουσιάζουν το μεγαλύτερο αριθμό συμμετοχών με σαφή διαφορά από τους υπόλοιπους. Ακολουθούν η βιομηχανία και το εμπόριο, ενώ υψηλή είναι και η συμμετοχή του οικονομικά ενεργού πληθυσμού στον κλάδο των κατασκευών. Στους περισσότερους κλάδους ο αριθμός των αρρένων υπερτερεί αυτού των θηλέων με εξαίρεση στους κλάδους εκμίσθωσης και διαχείρισης ακίνητης περιουσίας,

και υγείας και κοινωνικής μέριμνας, όπου όμως η διαφορά συμμετοχής των δύο φύλων δεν είναι μεγάλη.

Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός Ν. Ημαθίας κατά Φύλο & Κλάδους Οικονομικής Δραστηριότητας (Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή 2001). Γράφημα 6

Οικονομικά Ενεργός Πληθυσμός Ν. Ημαθίας κατά Φύλο & Ομάδες Ατομικών Επαγγελμάτων (Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή 2001). Γράφημα 7

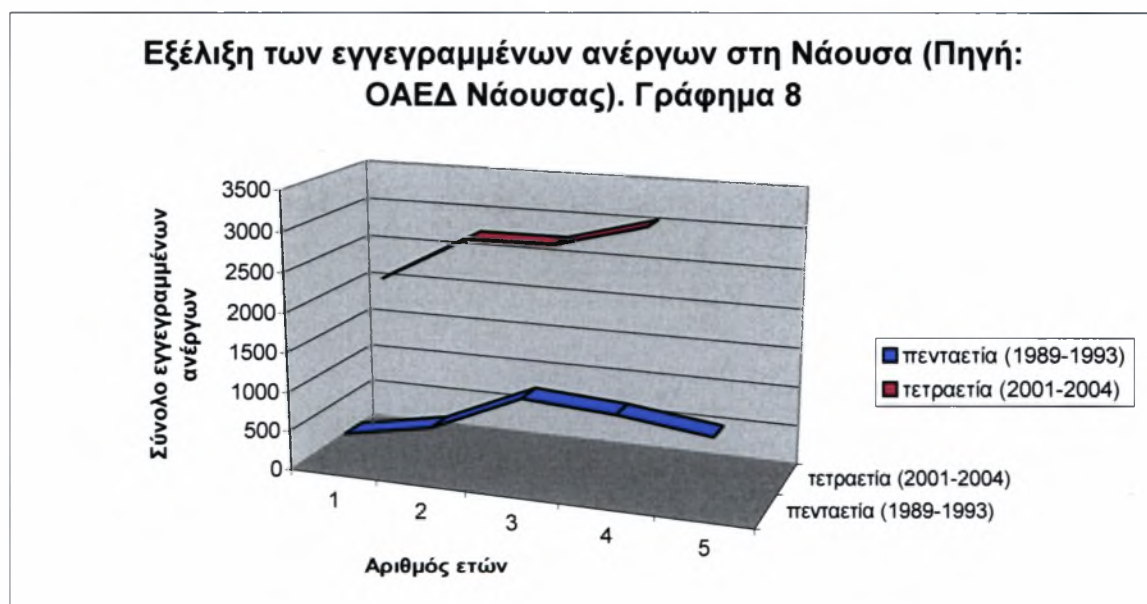

- Μέλη των βουλευομένων σωμάτων, ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα
- Πρόσωπα που ασκούν επιστη-μονικά, καλλιτε-χνικά και συναφή επαγγέλματα
- Τεχνολόγοι τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες συναφή επαγγ-γέλματα
- Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες συναφή επαγγ-γέλματα
- Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές
- Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι δασοκόμοι και αλιείς
- Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή τεχνικά επαγγέλματα
- Χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές
- Ανειδίκευτοι εργάτες, χειρώνακτες και μικροεπαγγελματίες
- Δήλωσαν ανεπαρκώς ή ασαφώς το επάγγελμά τους ή δε δήλωσαν επάγγελμα

Να σημειωθεί εδώ ότι από τα παραπάνω γραφήματα, το προβάδισμα του πρωτογενούς τομέα σε επίπεδο νομού, σύμφωνα και με όσα προηγήθηκαν, φαίνεται παράλογο. Ωστόσο υπενθυμίζεται ότι η κατανομή αυτή αφορά τους κλάδους οικ. Δραστηριότητας και όχι τους τομείς της οικονομίας συνολικά. Έτσι αν προστεθούν οι κλάδοι που συνθέτουν το δευτερογενή τομέα και αυτοί που συνθέτουν τον τριτογενή, τότε φαίνεται ότι υπερéχουν οι υπηρεσίες σε αριθμό απασχολουμένων και ακολουθεί ο δευτερογενής και μετά ο πρωτογενής τομέας.

4.1.1.4 Απασχόληση – Ανεργία

Η Νάουσα, μια πρώην βιομηχανική πόλη όπως είδαμε παραπάνω με ισχυρό βιομηχανικό παρελθόν, παρουσιάζει σήμερα έντονα τα σημάδια της αποβιομηχάνισης και διέρχεται μια παρατεταμένη περίοδο οικονομικής δυσπραγίας, που εν μέρει οφείλεται στην αδυναμία των οικονομικών δομών της να αντεπεξέλθουν στις διαρθρωτικές αλλαγές της οικονομίας και εν μέρει στον αποκλεισμό της από πολιτικές κινήτρων αναπτυξιακού

χαρακτήρα. (Βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, «Ελευθεροτυπία» Δευτέρα 2/8/04, «Φωνή της Ναούσης» 31/01/04, 07/02/04, 19/06/04, 10/07/04, 17/07/04). Η αποβιομηχάνιση στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας ξεκινά το 1985 με το κλείσιμο της πρώτης εταιρείας και συνεχίζεται πολύ επώδυνα το 1989 και το 1990 οπότε σημειώνονται και οι μεγαλύτερες σε αριθμό ομαδικές απολύσεις. Ο κλάδος χαρακτηρίζεται στην μετέπειτα πορεία του έως σήμερα από διαρκή συρρίκνωση του προσωπικού στις κλωστοϋφαντουργικές μονάδες. Για να πάρουμε μια εικόνα της μακρόχρονης οικονομικής ύφεσης που διέρχεται η πόλη είναι χρήσιμο να παρακολουθήσουμε την εξέλιξη των εγγεγραμμένων ανέργων σύμφωνα με

στοιχεία που παραχώρησε για τη συγκεκριμένη εργασία ο Ο.Α.Ε.Δ. Νάουσας. Η επιλογή των χρονικών περιόδων κατά τις οποίες εξετάζονται τα στοιχεία βοηθάει στην καλύτερη μελέτη του φαινομένου. Επιλέχθηκε η πενταετία (1989-1993), που υπήρξε καθοριστική περίοδος του πρώτου κύματος αποβιομηχάνισης, και η τετραετία (2001-2004) για να πάρουμε σαφή εικόνα για την σημερινή κατάσταση.

Σύμφωνα λοιπόν με το γράφημα 8 το σύνολο των εγγεγραμμένων ανέργων στον ΟΑΕΔ Νάουσας κατά την πενταετία 1989-1993 παρουσιάζει γενικά μια ανοδική πορεία με αύξηση του αριθμού των καταγεγραμμένων κατά 500 άτομα στο σύνολο αυτού του διαστήματος, δηλαδή από 421 το 1989 σε 909 το 1993. Η μέγιστη τιμή των εγγεγραμμένων ανέργων σημειώνεται τη χρονιά 1991 οπότε και ανέρχονται στους 1126. Και ενώ θα ήλπιζε κανείς ότι η μεγάλη αυτή αύξηση των ανέργων, οι οποίοι προέρχονται κυρίως από την κλωστοϋφαντουργία, θα παρουσίαζε κάποια ύφεση στα επόμενα χρόνια διαμέσου της απορρόφησης τους από άλλα επαγγέλματα, αυτή η ελπίδα αποδεικνύεται φρούδα όπως αποκαλύπτουν τα στοιχεία για την τετραετία 2001-2004. Όχι μόνο ο αριθμός δεν παρουσιάζει μείωση, αλλά αυξάνεται συνεχώς, από 2139 ανέργους το 2001 σε 3052 το 2004. (Βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, Πίνακες 2 και 3). Παίρνοντας υπόψη ότι ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Νάουσας είναι περίπου 9000, καταλαβαίνουμε ότι το ποσοστό ανεργίας είναι 34%. Ωστόσο σύμφωνα με παρατηρήσεις του Εργατικού Κέντρου Νάουσας, στο ποσοστό αυτό είναι πλασματικό, διότι δεν συμπεριλαμβάνονται κάποια εποχιακά επαγγέλματα που εγγράφονται στο ταμείο ανεργίας κατά τη «νεκρή περίοδο», καθώς και άνεργοι που δεν συνειδητοποίησαν την ανάγκη εγγραφής τους, είτε απογοητεύτηκαν από τη μακροχρόνια ανεργία και δεν δηλώνονται πλέον. Έτσι σήμερα ο αριθμός αυτός των ανέργων ανέρχεται περίπου στο 45% με 50%. (Βλέπε ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, Ανακοίνωση Εργ. Κέντρου Νάουσας, 21/11/99).

Το κύμα της ανεργίας που προκλήθηκε από το κλείσιμο των τριών μεγάλων βιομηχανιών κλωστοϋφαντουργίας στην πόλη έχει επιδεινώσει σαφώς την οικονομική δυνατότητα των κατοίκων συμπαρασύροντας έτσι στην πορεία του και την κίνηση στην αγορά της Νάουσας. «Στο κέντρο της πόλης υπάρχουν 70 ξενοίκιαστα καταστήματα. Οι εγγεγραμμένοι στον εμπορικό σύλλογο μειώθηκαν από 174 σε 138 τα δύο τελευταία χρόνια. Οι φορολογικές δηλώσεις εμπορικών επιχειρήσεων το 2001 ήταν 1738, το 2002 1674 και το 2003 1346. Η μείωση στις εμπορικές επιχειρήσεις ήταν 23% τα τρία τελευταία χρόνια και στα ελεύθερα επαγγέλματα 28%» (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, «Ελευθεροτυπία» 02/07/04).

4.1.1.5 Πηγές Εισοδήματος στη Νάουσα εκτός της Βιομηχανίας

Γεωργία

Οι Ναουσαίοι ασχολούνται πέρα από τη βιομηχανία και με τη γεωργία. Χαρακτηριστικό γνώρισμα της καλλιεργούμενης γης είναι ο πολύ μεγάλος αριθμός αγροτεμαχίων ανά γεωργική εκμετάλλευση. Οι καλλιεργητές είναι οργανωμένοι σε συνεταιριστικές οργανώσεις (ΑΣΕΠΟΠ και ΑΣΝ). Συγκεκριμένα η περιοχή της Νάουσας είναι ξακουστή για τα φρούτα της (ροδάκινα, μήλα, κεράσια) και τα αμπέλια της που παράγουν το κόκκινο κρασί της και το τσίπουρο. Μάλιστα τα «μήλα Ναούσης» και τα «ροδάκινα Ναούσης» αποτελούν σήματα κατατεθέντα στην εσωτερική αγορά και στο εξωτερικό.

Η Νάουσα έχει μεγάλη παράδοση στην αμπελοκαλλιέργεια. Μέχρι το 1940 αποτελούσε την κύρια καλλιέργεια της περιοχής. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1980 οι καλλιεργητές στράφηκαν στις οινοποιήσιμες ποικιλίες αμπελιού. Σε αυτό συνέβαλαν τόσο οι οινοβιομηχανίες της περιοχής, όσο και οι κοινοτικές και εθνικές ενισχύσεις για παραγωγή κρασιών «ονομασίας προελεύσεως ανωτέρας ποιότητας».

Τα μήλα καλλιεργούνται στις περιοχές με το μεγαλύτερο υψόμετρο όπως Ιταλικά, Κουκούλι, Εξω Πρόδρομος, Μηλίτσα, Χώρας Νερά, Μπλάνα, Λαζαράσκα, Αρκοχώρι, Δαλαμάρι και η σημαντικότερη ποικιλία είναι η starking (κόκκινα με μαστοειδείς αποφύσεις).

Τα ροδάκινα παράγονται στα χαμηλότερα σημεία της περιοχής της Νάουσας όπως Κουτίχα, Φυτώριο, Ισβόρια, Ροδακινέα, Καραίδα. Οι πιο αποδοτικές καλλιέργειες είναι οι «γιαρμάδες» και τα «νεκταρίνια». Το βιομηχανοποιημένο (συμπύρηνο) ροδάκινο δεν καλλιεργείται πλέον στην περιοχή της Νάουσας.

Η κερασοκαλλιέργεια απλώνεται κυρίως στα χωριά μεταξύ της Νάουσας και της Εδεσσας, στο Ροδοχώρι, Γιαννακοχώρι, Μαρίνα, και λιγότερο στην Επισκοπή και στο Ριζό. Οι αποδοτικότερες ποικιλίες είναι τα τραγανά Εδέσσης, Μπιγκαρό Μπουρλά και Χάρντυ Τζάιντ.

Τα αμπέλια συναντά κανείς στα βορειοανατολικά της Νάουσας στις περιοχές Ροδακινέα και Γκύμνοβο. Τα αμπέλια στο σύνολό τους καλλιεργούνται με την τοπική οινοποιήσιμη ποικιλία (ξινόμαυρο σταφύλι).

(Πηγή: <http://www.ota.gr/naoussa/economy.html>)

Τουρισμός

Η πόλη σήμερα είναι ταυτόχρονα ένα σύγχρονο αστικό κέντρο και ένα μνημείο του παρελθόντος. Συνυπάρχει η παραδοσιακή μακεδονική αρχιτεκτονική με τα σύγχρονα οικοδομήματα.

Η παλιά πόλη σκαρφαλωμένη πάνω στο βουνό διατηρεί το παραδοσιακό χρώμα και τα σοκάκια τα οποία μέρα με τη μέρα, με τις αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις του Δήμου, βρίσκουν και πάλι το παλιό τους χρώμα.

Αλλά και στις κάτω παρυφές της πόλης, στα «Παραθαλάσσια», που ονομάζονται έτσι γιατί τις ημέρες του χειμώνα ο κάμπος είναι χαμένος μέσα στην ομίχλη, απλώνεται το πάρκο, που είναι γνωστό ως Κιόσκι.

Η Νάουσα διαθέτει ιστορικό μουσείο, λαογραφικό-εθνογραφικό μουσείο, πολιτιστικό κέντρο με κλειστό θέατρο και ανοιχτό θέατρο 1000 θέσεων.

Τα σπουδαιότερα αξιοθέατα είναι:

- Τα παραδοσιακά σπίτια της Νάουσας
- Οι ναοί της πόλης
- Μνημείο θυσίας
- Άγιος Νικόλαος
- Χιονοδρομικό κέντρο Τρία-Πέντε Πηγάδια
- Ορεινό camping «Γραμμένης»

Στην περιοχή της Νάουσας υπάρχουν και σπουδαίοι αρχαιολογικοί χώροι, όπως:

- Η Σχολή του Αριστοτέλη, στο νυμφαίο της Μίεζας,
- Το ελληνιστικό θέατρο στον Κοπανό,
- Οι μεγάλοι Μακεδονικοί Τάφοι της Κρίσεως, των Ανθεμίων, του Λύσωνος Καλλικλέους και του ΚΙΝCH.

(Πηγή: <http://www.ota.gr/naoussa/tourism.html>)

4.1.2 Κοινωνικά Δεδομένα

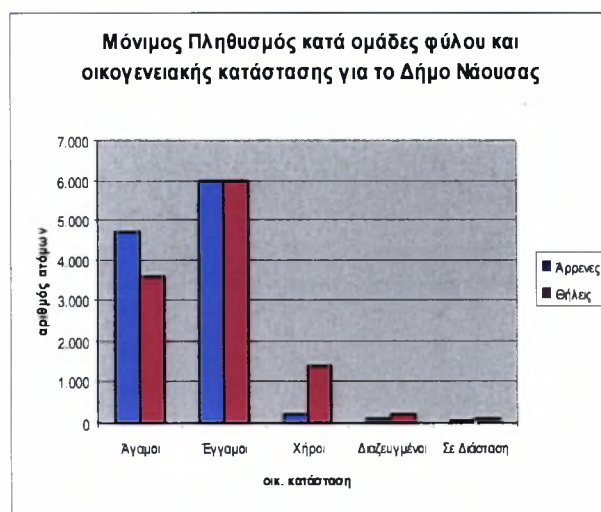
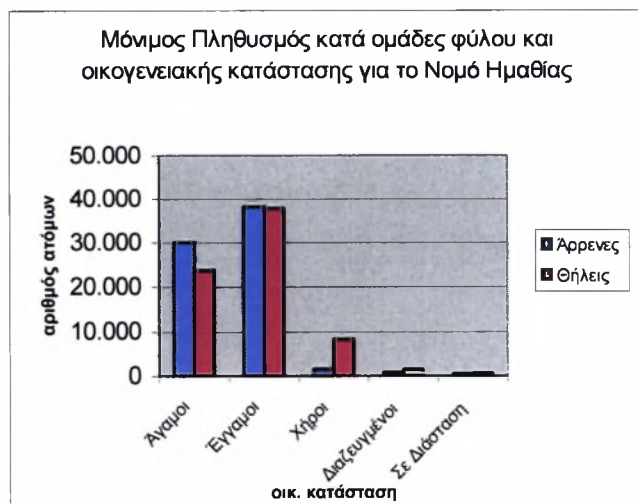
4.1.2.1 Δημογραφικά Στοιχεία

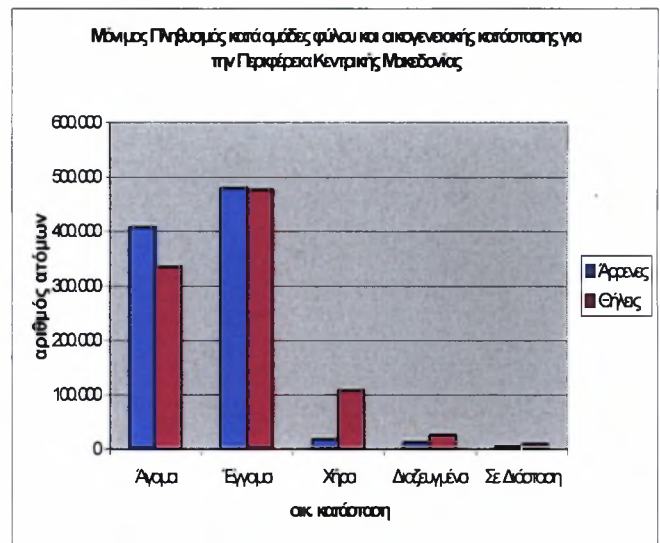
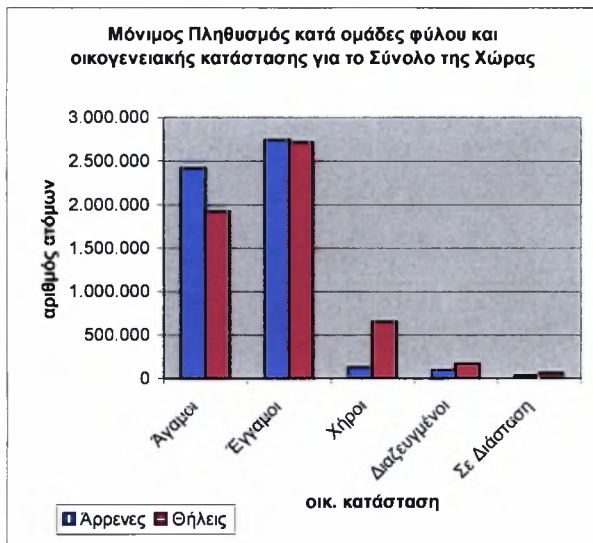
	Απογραφή 2001			Απογραφή 1991			Μεταβολή %		
	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο
Σύνολο Χώρας	5429089	5515516	10939605	5051553	5201027	10252580	7,40	6,00	6,70
Κ. Μακεδονία	1190992	1222358	2413350	1095785	1135376	2231161	8,70	7,70	8,20
Ν. Ημαθίας	71446	72726	144172	69112	70822	139934	3,40	2,70	3,00
Δ.Νάουσας	10997	11363	22360	11111	11526	22637	-1,00	-1,40	-1,20

*** τα % μεταβολής για το Δ. Νάουσας είναι αρνητικά

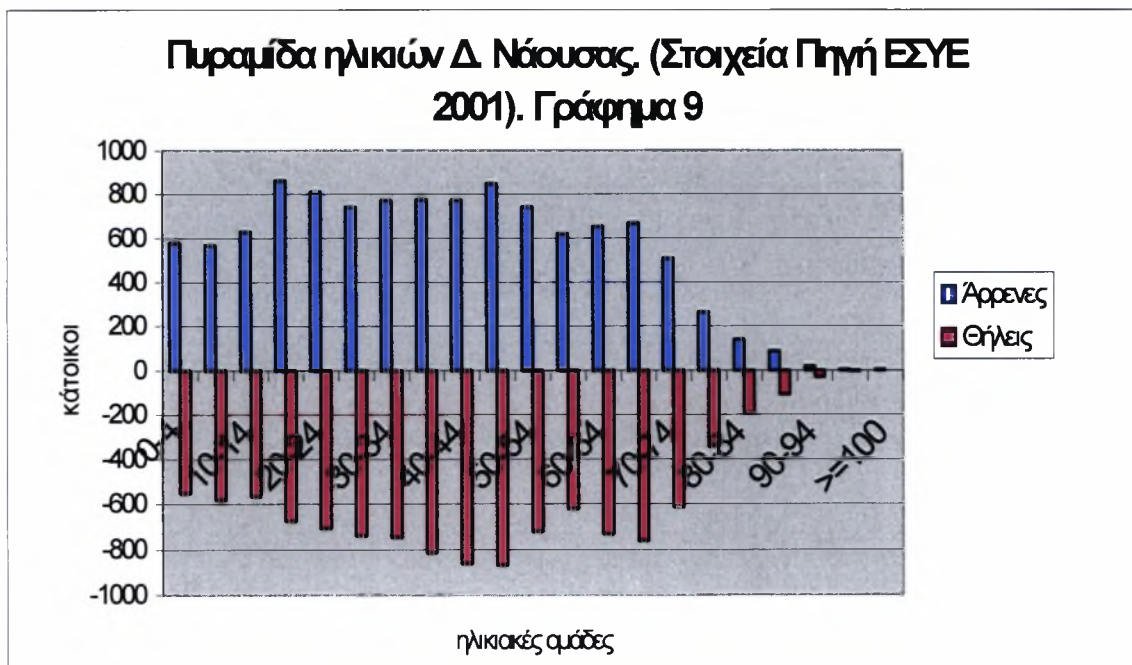
Σύμφωνα με τον πίνακα 20, ο πραγματικός πληθυσμός τη χώρας, της Περιφέρειας Κεντρ. Μακεδονίας και του Ν. Ημαθίας αυξήθηκε κατά την περίοδο 1991-2001. Αντίθετα ο πραγματικός πληθυσμός της Νάουσας μειώθηκε από 22637 κατοίκους το 1991 σε 22360 το 2001, αρνητική μεταβολή $-1,20\%$. Σε επίπεδο πόλης ο αριθμός των θηλέων για το ίδιο διάστημα μειώθηκε κατά ποσοστό $-1,40\%$ και των αρρένων $-1,00\%$.

Επίσης εκτός από τη διαχρονική εξέταση του πραγματικού πληθυσμού, δηλαδή του πληθυσμού που βρίσκεται τη μέρα της απογραφής στο συγκεκριμένο τόπο όπου απογράφεται, ενδιαφέρον παρουσιάζει η εξέταση της σύνθεσης του μόνιμου πληθυσμού. Παραθέτονται γραφήματα για την σύνθεση του κατά ομάδες φύλου, ηλικιών και οικογενειακής κατάστασης. Εντυπωσιάζει η ομοιότητα που παρουσιάζεται σε επίπεδο χώρας, Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας, Νομού Ημαθίας και Νάουσας σχετικά με την αναλογία της κατανομής των φύλων στους τύπους οικογενειακής κατάστασης. Σε όλα τα χωρικά επίπεδα η αναλογία παραμένει ίδια.

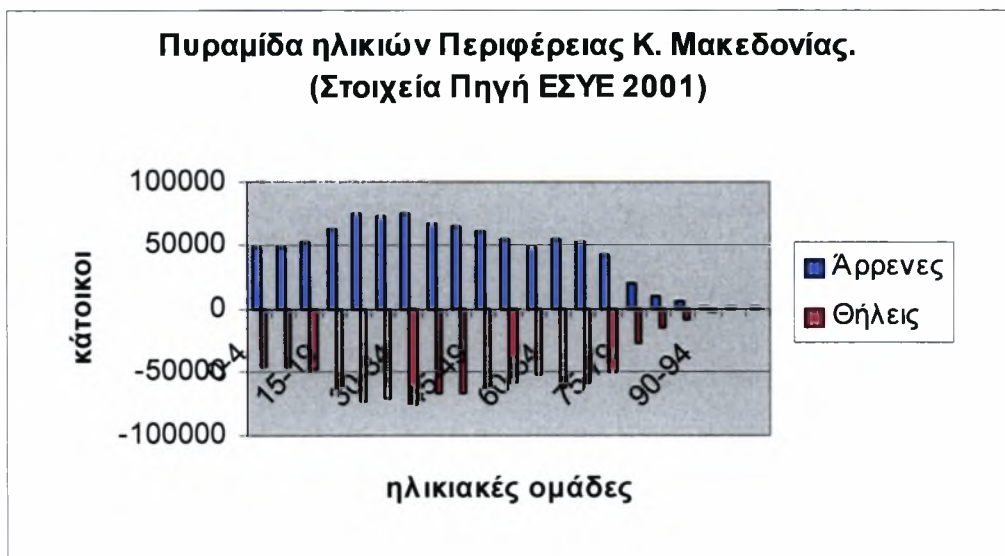
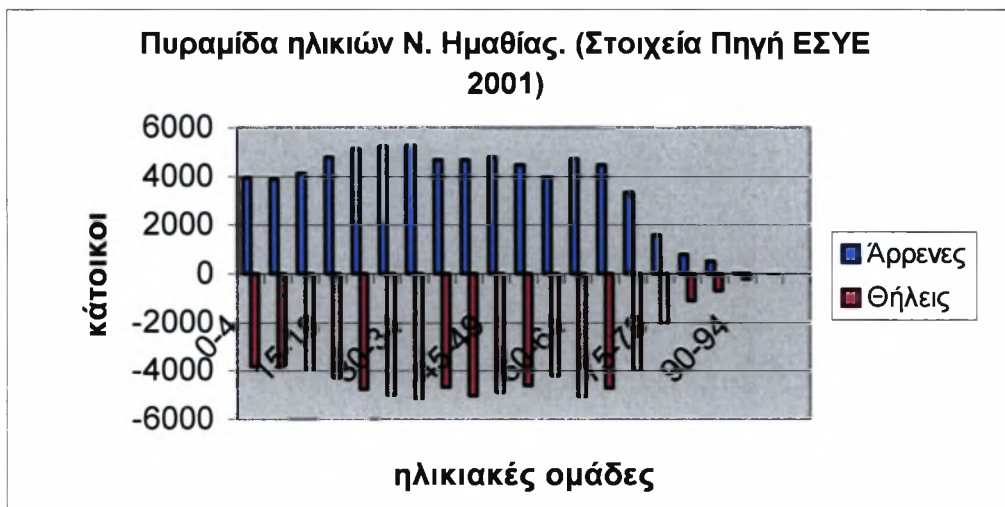
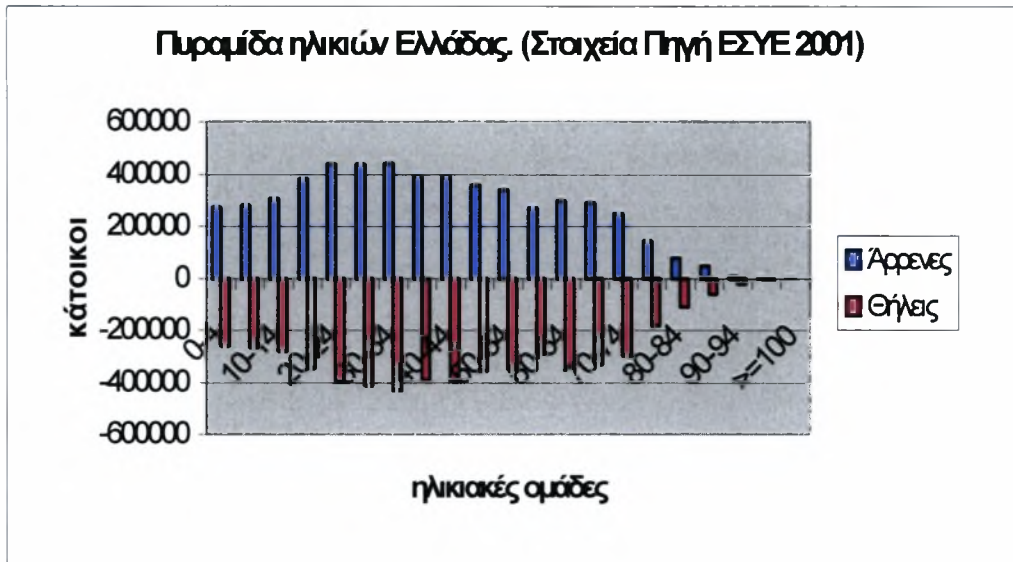

Για μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του πληθυσμού της Νάουσας κρίνεται απαραίτητη η εξέταση της πυραμίδας ηλικιών των κατοίκων της, γράφημα 9, που κατασκευάστηκε με βάση στοιχεία της ΕΣΥΕ 2001 (Πίνακας 19, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ). Όπως μπορούμε να δούμε πρόκειται για πληθυσμιακή πυραμίδα που μαρτυρά την τρίτη φάση της δημογραφικής μετάβασης του πληθυσμού της πόλης, ο οποίος έχει περάσει τις φάσεις «νεανικού» και «ώριμου» πληθυσμού και διανύει τη φάση του «γεροντικού» πληθυσμού. (Κοτζαμάνης 1999, σσ 25-26). Αυτό σημαίνει ότι η πόλη παρουσιάζει ένα μικρό αριθμό παιδιών, λόγω του χαμηλού αριθμού γεννήσεων και ένα μεγάλο αριθμό ηλικιωμένων, που οφείλεται στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου και στην επέκταση του χρόνου ζωής. Παρακάτω παραθέτονται και οι αντίστοιχες πληθυσμιακές πυραμίδες της χώρας, της Περιφέρειας Κ. Μακεδονίας και του Ν.

Ημαθίας για να έχουμε μια εποπτικότερη εικόνα σύγκρισης.

Η γνώση του επιπέδου εκπαίδευσης του πληθυσμού μια πόλης είναι πολύ σημαντική εάν θέλει κανείς να αποκτήσει μια εικόνα για τις δυνατότητες του και την ικανότητα του να ανταποκρίνεται με ευελιξία στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες και τους καινούργιους προσανατολισμούς της κοινωνίας και κατ' επέκταση της οικονομίας.

Επειδή ούτε για τον τομέα της εκπαίδευσης είναι διαθέσιμα στοιχεία σε επίπεδο πόλης για αυτό και για την περίπτωση αυτή θα θεωρήσουμε ότι η Νάουσα ακολουθεί το πρότυπο του Ν. Ημαθίας. Σύμφωνα λοιπόν με αναλυτικά στοιχεία της Απογραφής ΕΣΥΕ 2001, (Πίνακας 21, ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ), η κατανομή του συνόλου του πληθυσμού του Ν. Ημαθίας με βάση το επίπεδο εκπαίδευσης δίδεται από το γράφημα 10:

Σαν γενικότερες παρατηρήσεις σημειώνουμε το προβάδισμα έναντι των υπολοίπων που σημειώνει το ποσοστό των αποφοίτων δημοτικού και μέσης εκπαίδευσης. Εκείνο που προκαλεί την προσοχή μας ως πρόβλημα είναι η παρουσία ενός σχετικά μεγάλου ποσοστού ,4% στο σύνολο του πληθυσμού, όσων δεν γνωρίζουν ανάγνωση και γραφή, και μάλιστα το γεγονός ότι οι πολίτες αυτής της κατηγορίας δεν προέρχονται μόνο από ομάδες μεγάλης ηλικίας όπως θα ανέμενε κανείς. Το 16% του συνολικού αριθμού των αναλφάβητων ανήκει στις ηλικιακές ομάδες από 6 έως 34 ετών. Ωστόσο δεν μπορούμε να παραβλέψουμε την μείωση στο ποσοστό των αναλφάβητων του Ν. Ημαθίας από 7,1% το 1991 σε 4% το 2001, καθώς και την αύξηση του ποσοστού αποφοίτων Γ' βάθμιας εκπαίδευσης από 5,3% το 1991 σε 6 % το 2001.

4.1.2.3 Κοινωνική Ευημερία

Πίνακας 14: Δείκτες Ευημερίας της Περιφέρειας (δείκτης χώρας = 100). Πηγή: Χωροταξικό Κεντρ. Μακεδονίας						
	% αστικοποίησης 1991	Κατοικίες ανά 1000 κατοίκους 1991	Ετήσια κατά κεφαλή κατανάλωση ενέργειας	Αριθμός Ι.Χ αυτοκ. Ανά 1000 κατοίκους 1994	% αναλφάβητο, 1991	% απόφοιτοι Γ' Βάθμιας εκπαιδ. 1991
Δείκτης						
Χώρα	58,80%	453	3,21	196	6,00%	7,70%
Κεντρική Μακεδονία	57,00%	438	3,19	178	5,50%	7,30%
Κ. Μακεδονία % Χώρας	97%	97%	99%	91%	91%	96%
Νομός Ημαθίας	51,70%	368	2,98	141	7,10%	5,30%

Η παράθεση του δείκτη ευημερίας, πίνακας 14, μας βοηθάει να σχηματίσουμε μια γενικότερη άποψη για το επίπεδο διαβίωσης που αντιμετωπίζει ο πληθυσμός του νομού και κατ' επέκταση της Νάουσας, προχωρώντας σε σύγκριση με τα αντίστοιχα μεγέθη της περιφέρειας και της χώρας. Στο σημείο αυτό πρέπει να αναφέρουμε ότι η Νάουσα δεν αντιμετωπίζει ιδιαίτερες κοινωνικές μαστιγες. Δεν υπάρχουν έντονα προβλήματα κοινωνικού ρατσισμού παρόλο που στο βορειοανατολικό τμήμα της πόλης υφίσταται μια άτυπη γκετοποίηση στη συνοικία των αθίγγανων. Παρόλα αυτά στην καθημερινή ζωή της πόλης έχουν ενσωματωθεί όλες οι μειονότητες και οι μετανάστες.

4.1.2.4 Κοινωνική υποδομή- εξοπλισμός

Πίνακας 13: Διοικητικές λειτουργίες ανά (νέο) δήμο. Πηγή: Χωροταξικό Κεντρ. Μακεδονίας						
	Δικαστήρια	Πρωτοδικείο	Κεντρικό	Υπο-	Εφορία	Ανωτ. Στρατ.
	Εφετείο		Λιμεναρχείο	Λιμεναρχείο	Αρχαιοτήτων	Διοίκηση
Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ						
Δ. Βέροιας						
Δ. Νάουσας						

Οι διοικητικές λειτουργίες και ο απαραίτητος κοινωνικός εξοπλισμός για τη διεκπεραίωσή τους εξαρτάται από τη διοικητική θέση μιας πόλης. Έτσι η πόλη, ως Δημοτικό Διαμέρισμα Νάουσας, αποτελεί στην οργάνωση του οικιστικού δικτύου εξαρτημένο κέντρο 4^{ου} επιπέδου και υπάγεται στο Δήμο Νάουσας που από άποψη χωροταξικής οργάνωσης και

ιεράρχησης του οικιστικού δικτύου αποτελεί εξαρτημένο κέντρο 3^{ου} επιπέδου. Όπως λοιπόν φαίνεται από τον πίνακα 13 η Νάουσα λόγω της θέσης της αυτής και παράλληλα του μεγέθους της, δεν διαθέτει καμία από τις διοικητικές λειτουργίες ανά νέο δήμο (Ν. 2539/97), διότι καλύπτεται από υπηρεσίες του Δ. Βέροιας. Όσον αφορά μέρος του κοινωνικού εξοπλισμού της πόλης, δίδεται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 12: Κοινωνικός εξοπλισμός ανά (νέο) δήμο. Πηγή: Χωροταξικό Κεντρ. Μακεδονίας									
	Νοσοκομεία	Κέντρα	Θεραπευ	Ερευνητικά	ΑΕΙ	ΤΕΙ	Ειδικά	Μουσεία	Άλλες
	αριθμ. μονάδων	Υγείας αριθμ.	τήρια αριθμ.	κέντρα αριθμός	αριθμ. τμημάτων	αριθμ. τμημάτων	σχολεία β' βάθμιας εκπαιδ. αριθμός	μειζονοσ σημασίας αριθμός	σημαντικές μονάδες πολιτιστικής υποδομής αριθμός
Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ									
Δ. Βέροιας	1				1				
Δ. Νάουσας	1								
Δ. Αλεξάνδρειας			1						
Δ. Μελίκης			1						
Δ. Βεργίνας									1

Συμπληρωματικά στοιχεία ως προς τον κοινωνικό εξοπλισμό και τις ανάγκες σε κοινωνική υποδομή για την πόλη μπορούμε να αντλήσουμε από **τα προγραμματικά μεγέθη του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Νάουσας**. (Εδώ πρέπει να σημειώσουμε ότι το υπάρχον ΓΠΣ έγινε κατά την περίοδο 1982-1984 στα πλαίσια της Επιχείρησης Πολεοδομικής Αναγέννησης, με αποτέλεσμα η παλαιότητά του να καθιστά τις προβλέψεις του ξεπερασμένες και να μην επιτρέπει την ασφαλή διεξαγωγή συμπερασμάτων. Το νέο ΓΠΣ Νάουσας έχει δρομολογηθεί, αλλά δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί. Για το λόγο αυτό προκειμένου να έχουμε μια πρώτη εικόνα των σύγχρονων αναγκών της πόλης σε κοινωνική υποδομή τα παρακάτω στοιχεία αποτελούν διαπιστωμένες ανάγκες που αποκάλυψε η προϊσταμένη της τεχνικής υπηρεσίας Δ. Νάουσας για τη διεξαγωγή της παρούσας εργασίας).

Όσον αφορά τους χώρους διοίκησης της πόλης χρειάζεται καταρχήν επέκταση τους, συμπεριλαμβανομένων του αστυνομικού τμήματος, του κτιρίου ΕΛΤΑ και του δημοτικού καταστήματος όπου στεγάζεται η τεχνική υπηρεσία του δήμου.

Σχετικά με τους ελεύθερους χώρους του οικισμού κρίνεται απαραίτητη η αναζωογόνηση του πολεοδομικού ιστού με επιπρόσθετες πλατείες γειτονιών ειδικά σε

πολεοδομικές ενότητες όπου παρουσιάζονται μεγάλες πυκνότητες. Ικανοποιητική κρίνεται η χωρητικότητα της κεντρικής πλατείας και του κεντρικού πάρκου της πόλης.

Ακόμη υπάρχουν ανάγκες για στέγαση εκπαιδευτηρίων. Χρειάζεται επιπλέον κτιριακή υποδομή που θα καλύψει τη στέγαση του 10ου και του 8^{ου} δημοτικών σχολείων τα οποία αυτή τη στιγμή συστεγάζονται με άλλα σχολεία. Κρίνεται απαραίτητη η δημιουργία παιδικών και βρεφικών σταθμών και η μετεστεγάση εκείνων που στεγάζονται σε παλιά ακατάλληλα κτίρια.

Αναφορικά με τα ανάγκες σε υποδομή κτιρίων Υγείας-Πρόνοιας, υπάρχει θέμα επέκτασης του Νοσοκομείου το οποίο ο δήμος επιχειρεί να καλύψει με την παραχώρηση παρακείμενου χώρου εγκαταλειμμένων πλέον εκτάσεων ενός πρώην εργοστασίου κλωστοϋφαντουργίας, ενώ οι ανάγκες του ΙΚΑ καλύπτονται από το σχετικά πρόσφατα δημιουργημένο κτιριακό συγκρότημα.

Επιπρόσθετα υπάρχουν ανάγκες για δημιουργία νέων χώρων που θα στεγάσουν το αθλητικές δραστηριότητες και θα συμπληρώσουν το ρόλο του υπάρχοντος αθλητικού κέντρου.

Επίσης επιτακτικό είναι το ζήτημα διευθέτησης του προβλήματος χώρου που παρουσιάζει το νεκροταφείο της πόλης και που μέχρι τώρα αντιμετωπίζεται με αποσπασματικές προσπάθειες επέκτασής του προσθέτοντας στην έκτασή του παρακείμενες εκτάσεις.

Ικανοποιητική κρίνεται η παρούσα κατάσταση των πολιτιστικών χώρων και οι εκτάσεις τους θεωρούνται επαρκείς για την κάλυψη των αναγκών της πόλης.

Ικανοποιητική κρίνεται και η παροχή κοινωνικής κατοικίας που προέκυψε μετά από τη δημιουργία κτιριακών υποδομών από ειδικό στεγαστικό πρόγραμμα με τη συμμετοχή δημοτικού φορέα.

4.1.2.5 Κοινωνικές Υπηρεσίες Αστικής Περιοχής

Για τη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης και τη διευκόλυνση της καθημερινής ζωής των κατοίκων του ο Δ. Νάουσας έχει μεριμνήσει για τη δημιουργία ορισμένων διοικητικών και τεχνικών υπηρεσιών που στο σύνολό τους απασχολούν 230 υπαλλήλους και τεχνίτες. Έτσι οι δημοτικές υπηρεσίες είναι :

- Τμήμα Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών
- Τεχνική Υπηρεσία
- Γραφείο Πολεοδομίας

- Λογιστήριο
- Ληξιαρχείο-Δημοτολόγιο
- Δημοτικό Εργοτάξιο
- Τουριστικό Περίπτερο
- Δημοτική Βιβλιοθήκη
- Εστία Μουσών (δημοτικό ωδείο)
- Παιδική Λέσχη
- Νεκροταφείο
- Δημοτικά Σφαγεία
- Αθλητικό Κέντρο
- Χιονοδρομικό Κέντρο
- Κοινοτικό Αναψυκτήριο
- Δημοτικό Πάρκο
- Δημοτικό Ραδιόφωνο

Επίσης πέρα από αυτές τις υπηρεσίες ο Δήμος έχει ιδρύσει μια σειρά από δημοτικές επιχειρήσεις που είναι: ΔΕΤ (δημοτική επιχείρηση τουρισμού), ΔΕΤΑΒ (δημοτική επιχείρηση τουριστικής ανάπτυξης Ανατολικού Βερμίου), ΔΕΕΦΥΠ (δημοτική επιχείρηση εκμετάλλευσης φυσικών πόρων), ΔΗΚΕΝΑ (δημοτική κατασκευαστική εταιρεία Νάουσας), ΔΗΠΙΟΝ (δημοτικός πολιτιστικός οργανισμός Νάουσας), ΔΕΥΑΝ (δημοτική επιχείρηση ύδρευσης-αποχέτευσης Νάουσας).

4.1.3 Περιβαλλοντικά Δεδομένα

4.1.3.1 Ποιότητα Φυσικού Περιβάλλοντος πόλης και ευρύτερης περιοχής

Η Νάουσα είναι κτισμένη στους πρόποδες της ανατολικής πλευράς του Βερμίου, περιοχή με έντονο ανάγλυφο και σε περίοπτη θέση που της προσφέρει καταπληκτική θέα προς τον κάμπο της Θεσσαλονίκης. Στο εσωτερικό της πόλης οι χώροι πρασίνου κρίνονται ανεπαρκείς και συχνά όπου υπάρχουν συνοδεύονται από πρόβλημα υποβάθμισής τους, πρόβλημα που κυρίως αφορά την παρόχθια βλάστηση στον ποταμό Αράπιτσα ο οποίος διασχίζει την πόλη. Σχετικά με τους κοινόχρηστους χώρους πρασίνου, εξαίρεση αποτελεί το δημοτικό πάρκο στην ανατολική πλευρά της πόλης το οποίο καλύπτει επαρκή έκταση, σύμφωνα με τα σταθερότυπα των προγραμματικών μεγεθών, προσφέροντας στους κατοίκους και τους επισκέπτες του ένα υπέροχο φυσικό περιβάλλον και μια εκπληκτική θέα. Η

γεωργική γη που ανήκει στην πόλη καταλαμβάνει το ανατολικό πεδινό τμήμα, ενώ δυτικά της εκτείνεται ορεινή περιοχή δασών και φυσικών οικοσυστημάτων. (Πηγή Γ.Π.Σ. Νάουσας 1984).

Η ευρύτερη ορεινή περιοχή που περιβάλλει την πόλη λόγω της μορφολογίας του εδάφους και της έλλειψης οικισμών έχει διατηρηθεί σχετικά ανέπαφη όσον αφορά την χλωρίδα της. Ωστόσο κατά το παρελθόν είχαν παρατηρηθεί προβλήματα στην πανίδα της περιοχής. Σήμερα το δάσος της ευρύτερης περιοχής, που ανήκει κατά το μεγαλύτερο μέρος του στο Δ. Νάουσας, αναρρώνει από την υπερβολική και ανεξέλεγκτη θήρευση του παρελθόντος και οι πληθυσμοί των τριχωτών θηλαστικών αρχίζουν να αυξάνονται φυσιολογικά.

Η φυσική διάταξη των πετρωμάτων και τα κατακρημνίσματα ευνοούν έναν εξαιρετικό υδρολογικό πλούτο με πληθώρα μικρών και μεγάλων πηγών. Την εξαιρετική ομορφιά του φυσικού τοπίου έχει δυνατότητα να απολαύσει κανείς μέσω των «Μονοπατιών του Βερμίου». Ο Δ. Νάουσας σε συνεργασία με τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού, εκτέλεσε από το καλοκαίρι του 1999 πρόγραμμα βελτίωσης και διάνοιξης ορεινών μονοπατιών στο Βέρμιο. Λόγω των υφιστάμενων κλιματικών και εδαφικών συνθηκών τα «μονοπάτια του Βερμίου» είναι μαγευτικές διαδρομές μέσα σε πανέμορφα δάση με οξιές, βελανιδιές, καστανιές, αρκεύθους, οστριές, γάβρους, δάφνες, πεύκα και έλατα. Τα «μονοπάτια του Βερμίου» διέρχονται από περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Η πιο κοντινή από αυτές στην πόλη της Νάουσας είναι το «άλσος του Αγίου Νικολάου», το οποίο είναι χακτηρισμένο και προστατευμένο ως τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους σύμφωνα με την απόφαση ΥΠ. ΠΕ. Υ.Α 31 ΦΕΚ 276/76. (Πηγή: Δ.Ε.Τ.Ν). Η σημαντικότητα της ευρύτερης ορεινής περιοχής οδήγησε σε πρόταση οριοθέτησής της προκειμένου να συμπεριληφθεί στο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών «Natura 2000». Η προτεινόμενη περιοχή φαίνεται σε χάρτη στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.

4.1.3.2 Φυσικοί Πόροι

Όπως γίνεται κατανοητό από όσα προηγήθηκαν προτεραιότητα στους φυσικούς πόρους παρουσιάζουν οι δασικές εκτάσεις που περιβάλλουν την πόλη και προσφέρουν σημαντικό προϊόν τουριστικής προβολής και ανάπτυξης, καθώς και υλοτόμησης, μιας και προσφέρουν ένα αρκετά σημαντικό εισόδημα σε κατοίκους της Νάουσας. Επίσης σημαντικό φυσικό πόρο αποτελεί το ποτάμι της πόλης, Αράπιτσα, το οποίο δεν έχει αξιοποιηθεί ως τουριστικός πόλος έλξης παρά μόνο στο τμήμα των πηγών του, στο άλσος του Αγίου Νικολάου. Επίσης δεν αξιοποιείται αυτή τη στιγμή η ενέργεια υδατόπτωσης που προσφέρει,

η οποία όπως είδαμε αποτέλεσε κατά το παρελθόν κινητήρια δύναμη της βιομηχανικής Νάουσας.

4.1.3.3 Υποδομές για την προστασία του περιβάλλοντος

- Δίκτυο αποχέτευσης: Η αρμόδια υπηρεσία του Δήμου (ΔΕΥΑΝ) έχει προχωρήσει τα τελευταία χρόνια στην τροποποίηση του παντοροϊκού δικτύου της πόλης ώστε να χρησιμοποιηθεί μόνο για την απόρριψη των ομβρίων, ενώ προσανατολίζεται στην δημιουργία ξεχωριστού δικτύου ακαθάρτων, το οποίο θα συνδέεται με τον βιολογικό καθαρισμό της πόλης. (Πηγή: Γ.Π.Σ. Νάουσας 1984).
- Βιολογικός Καθαρισμός Πόλης Νάουσας: Το έργο ξεκίνησε το Μάιο του 1998 και ολοκληρώθηκε το Μάιο του 2001. Βρίσκεται στην περιοχή Ρουντίνες, 3 χλμ. Περίπου βορειοανατολικά από τη Νάουσα σε οικοπεδική έκταση 20 στρμ. Είναι ένα πλήρες έργο που καλύπτει την παροχή της πόλης, σχεδιασμένο να δεχθεί σε πρώτη φάση φορτίο λυμάτων ίσο με 28000 ισοδύναμους κατοίκους και σε δεύτερη φάση φορτίο 35000 ισοδύναμων κατοίκων. Σχετικά με την επεξεργασία αστικών λυμάτων η τεχνολογία που χρησιμοποιείται βασίζεται στη μέθοδο της ενεργού ιλύος με παρατεταμένο αερισμό και απολύμανση των λυμάτων με όζον. Για τα βιομηχανικά λύματα υπάρχει προ-επεξεργασία. Το τελικό προϊόν μέσω ρέματος οδηγείται στον ποταμό Αράπιτσα, στην Τάφρο 66 και από εκεί μέσω του ποταμού Αλιάκμονα καταλήγουν στον Θερμαϊκό Κόλπο. (Πηγή: ΔΕΥΑΝ)
- Χώρος απόθεσης απορριμμάτων: Τα απορρίμματα του δήμου οδηγούνται με απορριμματοφόρα σε περιοχή περίπου 2 χλμ. ανατολικά της πόλης όπου και αποθέτονται σε χωματερή. Για την καταστροφή τους δεν ακολουθείται η διαδικασία της υγειονομικής ταφής αλλά η διαδικασία της καύσης, γεγονός που επιβαρύνει την περιοχή με μόλυνση κυρίως του αέρα. Σημαντική είναι και η οπτική όχληση που προκαλεί η τοποθεσία όπου η απόθεση γίνεται ανεξέλεγκτα.

4.1.4 Δεδομένα Φυσικής Δομής

Πίνακας 15: Εδαφική οργάνωση και χρήση της γης. Πηγή: Χωροταξικό Κεντρ. Μακεδονίας

Νέος Δήμος	Συνολική έκταση σε χιλ. στρεμ	υψομετρικές ζώνες			Γεωργική γη		Κτηνοτροφ . Γη %	Δασοκάλυψη		Οικιστική χρήση (Σχέδια Πόλης και Οικισμού) %
		Πεδινές %	Ημιορεινές %	Ορεινές %	Σύνολο %	Αρδευόμενη %		ΕΣΥΕ %	Corine %	
ΟΝΟΜΑΣΙΑ										
ΝΟΜΟΣ										
ΗΜΑΘΙΑΣ										
Δ. Αλεξάνδρειας	140,6	100			80,94	74,67	2,56	0		9,82
Δ. Ανθεμίων	74,6	100			76,14	70,35	15,01	0,8		6,57
Δ. Αντιγονιδών	57,9	100			83,07	82,54	2,25	0		7,77
Δ. Αποστόλου Παύλου	64,3	100			79	79,12	1,4	0		9,64
Δ. Βεργίνας	65,6		78,35	21,65	43,29	29,6	12,35	38,87		2,74
Δ. Βέροιας	362,6	18,62	17,57	63,82	14,67	11,46	47,1	29,29		4,85
Δ. Δορβά	104,2	57,77		42,23	49,81	42,62	21,31	20,63		4,51
Δ. Μακεδονίδος	200			100	9,85	2,66	26,2	61,65		1,9
Δ. Μελίκης	99	100			69,6	62,52	4,14	17,58		5,66
Δ. Νάουσας	300,8	9,97		90,03	14,2	10,88	20,68	60,51		2,76
Δ. Πλατέος	181,4	100			85,12	73,25	1,76	0		6,39
Δ. Ειρηνούπολης	50	100			74,4	74,57	12,2	0		6

Σύμφωνα με τα στοιχεία χρήσεων γης και εδαφικής οργάνωσης του Χωροταξικού Σχεδίου Κεντρ. Μακεδονίας, πίνακας 15, ο νέος Δ. Νάουσας κατατάσσεται από άποψη υψομετρικών ζωνών στις ορεινές κατά ποσοστό 90%, ενώ διαθέτει και ένα μικρό ποσοστό πεδινών εκτάσεων που αντιστοιχούν στο 10% περίπου της συνολικής του έκτασης. Καλύπτεται στο μεγαλύτερο μέρος της επιφάνειάς του από δασική έκταση 60,51% και παρουσιάζει μικρής έντασης αστικοποίηση, αφού η επιφάνεια για οικιστική χρήση καλύπτει μόλις το 2,76% της συνολικής επιφάνειας του Δήμου. Σημαντικό ποσοστό έκτασης 14,6% καταλαμβάνει η γεωργική γη.

4.1.4.1 Χρήσεις γης στο χώρο της πόλης (ΓΠΣ)

Σύμφωνα με το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Νάουσας 1984, οι θεσμοθετημένες γενικές και ειδικές χρήσεις γης στη πόλη είναι:

1. Γενική Κατοικία,
2. Αμιγής Κατοικία,
3. Κεντρικές Λειτουργίες,
4. Τοπικά Κέντρα,
5. Εκπαίδευση,
6. Περίθαλψη,
7. Πρόνοια,
8. Αθλητισμός,
9. Πολιτιστικές Λειτουργίες,
10. Βιομηχανία,
11. Βιοτεχνία,
12. Χονδρεμπόριο,
13. Πράσινο,
14. Τουρισμός,
15. Δίκτυα κυκλοφορίας.

(Για μια εποπτική εικόνα της ακριβούς θέσης που καταλαμβάνει η καθεμιά από τις χρήσεις αυτές βλέπε Χάρτη Π 1.2 «Πολεοδομικές Ενότητες-Γειτονιές», – Π 1.3.2, «Χρήσεις Γης Οικισμού-ZOE» στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

4.1.4.2 Χρήσεις γης στον έξω-αστικό χώρο (ZOE)

Η περιοχή που περιλαμβάνεται στις Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου του Δ. Νάουσας χωρίζεται σε 7 περιοχές με ιδιαίτερους περιορισμούς. Γενικά ισχύει έλεγχος κατάτμησης και η δόμηση μετά από ειδική έγκριση. Αναλυτικά κατά περιοχή ισχύουν οι εξής περιορισμοί:

- Περιοχή 1: Χαρακτηρίζεται ως περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους. Επιτρέπονται μόνο οι χρήσεις κατοικίας, εταιρειών, γεωργικών εγκαταστάσεων, αθλητικών χώρων και τουρισμού.
- Περιοχή 2: Προστατεύεται η γεωργική γη υψηλής παραγωγικότητας. Επιτρέπονται μόνο χρήσεις κατοικίας και γεωργικών εγκαταστάσεων.

- Περιοχή 3: Προστατεύονται οι φυσικές πτώσεις γύρω από την πόλη με την απαγόρευση κάθε δόμησης
- Περιοχή 4: Πρόκειται για τους αρχαιολογικούς χώρους της Μιέζας –Σχολής Αριστοτέλη. Ο έλεγχος γίνεται από την αρχαιολογική Υπηρεσία.
- Περιοχή 5: Είναι η περιοχή επέκταση του σχεδίου πόλης.
- Περιοχή 6: Ελέγχεται η άναρχη εγκατάσταση ανεπιθύμητων χρήσεων. Απαγορεύεται η εγκατάσταση γεωργοκτηνοτροφικών κτιρίων και βιοτεχνικών βιομηχανιών.
- Περιοχή 7: Επιτρέπεται η ελεγχόμενη εγκατάσταση δραστηριοτήτων. Απαγορεύεται η εγκατάσταση εκπαιδευτηρίων, ευαγών ιδρυμάτων, νοσοκομείων-κλινικών και τουριστικών εγκαταστάσεων.

(Για μια εποπτική εικόνα της ακριβούς θέσης που καταλαμβάνει η καθεμιά από τις περιοχές αυτές βλέπε Χάρτη Π 1.1.4 «Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου Ζ.Ο.Ε.» στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ).

4.1.4.3 Ειδικές Ζώνες Χρήσεων Γης

- *Ζώνες οργανωμένης ανάπτυξης-εξυγίανσης κατοικίας, οικονομικών και θεσμικών κινήτρων, πολεοδομικών κανονισμών.*

Έχει προταθεί μια Ζώνη Ενεργού Πολεοδομίας στη βόρεια περιοχή επέκτασης δεδομένου της ανάληψης πρωτοβουλίας οργανωμένης ανάπτυξης από το Δήμο Νάουσας. Ζώνες Κοινωνικού Συντελεστή δημιουργούνται σε επιλεγμένες περιοχές της επέκτασης, για την εξασφάλιση χώρων για τις ανάγκες δημοτικών προγραμμάτων, τη μεταφορά ΣΔ από ορισμένα παραδοσιακά κτίσματα του ιστορικού κέντρου και τη δημιουργία περιφερειακών υπό-κέντρων. Ζώνες Ειδικών Ενισχύσεων έχουν προταθεί στα όρια αξιόλογων αρχιτεκτονικών συνόλων του ιστορικού κέντρου για τη χρηματοδότηση της αποκατάστασης και επανάχρησης αξιόλογων κτισμάτων. (Πηγή: ΓΠΣ Νάουσας 1984).

- *Ζώνες προστασίας περιβάλλοντος.*

Το περιβάλλον στην ευρύτερη περιοχή της Νάουσας περιλαμβάνει ενδιαφέροντα οικοσυστήματα, ιστορικά ίχνη και μνημεία καθώς και αξιόλογα αρχιτεκτονικά σύνολα. Συγκεκριμένα στην περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους του Αγίου Νικολάου έχει προταθεί η δημιουργία ζώνης προστασίας των χερσαίων και υδάτινων οικοσυστημάτων ειδικού ενδιαφέροντος. Ιδιαίτερη ζώνη προστασίας υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων προτείνεται στις όχθες της Αράπιτσας. Τα απόβλητα των παρόδιων βιομηχανιών, όσων από αυτές παραμένουν ακόμη σε λειτουργία, θα πρέπει να ρίχνονται στο ποτάμι μετά από ειδική

επεξεργασία ώστε να μην είναι ρυπογόνα για το οικοσύστημα του ποταμού. Επίσης περιορίζονται οι δυνατότητες εγκατάστασης νέων μη οχλουσών βιομηχανικών –βιοτεχνικών χρήσεων (ψυγεία, αποθήκες κλπ), στην περιοχή μεταξύ των κυκλοφοριακών αξόνων Νάουσας-Σιδηροδρομικού Σταθμού και Στενιμάχου-Νάουσας ως το όριο της κοινότητας. Ακόμη προτείνεται μια ζώνη χονδρεμπορίου στην περιοχή μεταξύ του Σιδ. Σταθμού και του Κοπανού. Για τα δάση της περιοχής προβλέπεται ιδιαίτερη Ζώνη Προστασίας Δασών, λόγω των πολύτιμων οικοσυστημάτων. Για τις ιδιαίτερα παραγωγικές γεωργικές εκτάσεις της περιοχής έχει προταθεί Ζώνη Προστασίας Γεωργικής Γης Υψηλής Παραγωγικότητας, με στόχο τη διαφύλαξη της γεωργικής χρήσης και τη διαφύλαξη από την υπερεκμετάλλευση και τη ρύπανση. Στην ευρύτερη περιοχή και μέσα στον αστικό χώρο έχουν προταθεί Ζώνες προστασίας Ιστορικού Ενδιαφέροντος (Μιέζα, Μακεδονικοί Τάφοι) και Ζώνες Προστασίας Αρχιτεκτονικών Συνόλων & Παραδοσιακής Κληρονομιάς. (Πηγή: ΓΠΣ Νάουσας 1984).

4.1.4.4 Μεταφορική Υποδομή

Η οργάνωση και η διευθέτηση του κύριου οδικού δικτύου στην ευρύτερη περιοχή και στον οικισμό γίνεται ιεραρχημένα κατά λειτουργικές κατηγορίες. Για τον λόγο αυτό έχουν γίνει τα κατάλληλα έργα ώστε οι υπάρχοντες δρόμοι να αποκτήσουν τα απαραίτητα γεωμετρικά χαρακτηριστικά. Έχουν προταθεί κόμβοι στις κυριότερες διασταυρώσεις (σιδ. Σταθμός, είσοδος της πόλης κ.α.). Μέσα στον αστικό χώρο οι άξονες κυκλοφορίας ανήκουν στις κατηγορίες των «αρτηριών» και των «συλλεκτήριων οδών». Ακόμα περιμετρικά του βορείου τμήματος επέκτασης της πόλης η δημιουργούμενη αρτηρία λειτουργεί και σαν «περιφερειακή οδός». Στην πόλη υπάρχει δίκτυο πεζοδρόμων, που καλύπτει κυρίως τις κεντρικές περιοχές, με προοπτικές επέκτασής του στο μέλλον. (Πηγή: ΓΠΣ Νάουσας 1984).

Η Νάουσα συνδέεται σιδηροδρομικώς με την Αθήνα, Θεσσαλονίκη και τη Δυτική Μακεδονία. Από τη Θεσσαλονίκη εκτελούνται καθημερινά δρομολόγια με τοπικά και τρένα προτεραιότητας, ενώ για την περίπτωση της Αθήνας υπάρχει ανταπόκριση στο Πλατύ με τρένο της Γραμμής Θεσσαλονίκης- Βέροιας- Νάουσας- Δυτικής Μακεδονίας. Επίσης πέρα από το τοπικό οδικό δίκτυο, η Νάουσα συνδέεται με το σύστημα οδικών μεταφορών της περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας το οποίο από καθαρά λειτουργική/ χωροταξική άποψη μπορεί να διακριθεί στα ακόλουθα επίπεδα:

- α) στο διαπεριφερειακό/ διεθνές (ΠΑΘΕ, ΕΓΝΑΤΙΑ)
- β) στο διανομαρχιακό/ διαπεριφερειακό (από Έδεσσα προς Φλώρινα, από Βέροια προς Κοζάνη, από Σέρρες προς Δράμα-Καβάλα)

γ) στο ενδοπεριφερειακό/ νομαρχιακό (Θεσσαλονίκη - Αλεξάνδρεια - Βέροια, Θεσσαλονίκη - Γιαννιτσά - Έδεσσα - Αριδαία, Κατερίνη - Αλεξάνδρεια - Γιαννιτσά, Θεσσαλονίκη - Κιλκίς - Σέρρες, Θεσσαλονίκη - Λαχανάς - Σέρρες, Θεσσαλονίκη - Πολύγυρος - Αρναία, Θεσσαλονίκη - Ασπροβάλτα - Ελευθερούπολη - Σέρρες - Νέα Ζίχνη - Ασπροβάλτα)
(Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Κεντρικής Μακεδονίας).

4.1.5 Εξωτερικοί Περιορισμοί & Δυνατότητες – Υπάρχουσες Στρατηγικές

Το σύστημα των αστικών κέντρων της Περιφέρειας του Χωροταξικού Σχεδίου (Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Κεντρικής Μακεδονίας)

Το σύστημα των αστικών κέντρων αναπτύσσεται στο σύνολο της περιφέρειας μέσω των γεωγραφικών ενοτήτων και ζωνών του Χωρικού προτύπου μακροχρόνιας ανάπτυξης που προτείνει το Χωροταξικό Σχέδιο. Εντάσσει τις παραγωγικές ζώνες κατά τις εξειδικεύσεις και την χωρική τους συνέχεια. Συνδέει τις χωρικές ενότητες μέσω των λειτουργικών δικτύων. Αρθρώνει τα λειτουργικά δίκτυα με κόμβους τα αστικά κέντρα. Τα μεγέθη των αστικών κέντρων συναρτώνται με τα παραγωγικά μεγέθη των χωρικών ενοτήτων και χαρακτηρίζονται από τις λειτουργίες των δικτύων τις οποίες αρθρώνουν.

Η Φιλοσοφία του Χωροταξικού Σχεδίου έρχεται να υπενθυμίσει ότι στον «Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο» αναδύονται πλέον «Πόλεις» και «Αστικοί Σχηματισμοί» ως «οντότητες» οι οποίες αποκτούν συνείδηση του «βάρους» των, της λειτουργικής των «αυτονομίας» και της δυνατότητάς τους για την Ευρωπαϊκή και Διεθνή τους δικτύωση και ένταξη χωρίς αναγκαία περιφερειακή και Κεντρική διαμεσολάβηση. Αυτό προβλέπει και ένα νέο πεδίο παραγωγής πολιτικής της ανάπτυξης από τις αναδυόμενες οντότητες των τοπικών κοινωνιών.

Το Χωροταξικό Σχέδιο της Κ.Μακεδονίας συνθέτει τις επιλογές οργάνωσης του Χώρου ώστε να υποστηριχθεί η αναδιάταξη των φυσικών και ανθρωπογενών διαθέσιμων ως προϋπόθεση για την συνολική ανάπτυξη με χωρική και κοινωνική συνοχή. Αυτή η επιδίωξη αποτελεί την σημαντικότερη πολιτική συμμετοχή του Χωροταξικού Σχεδίου γιατί προδιαγράφει και οριοθετεί τα χωρικά πλαίσια των πρωτοβουλιών, την «αναπτυξιακών οντοτήτων» των τοπικών κοινωνιών, γιατί υποδεικνύει τα πεδία των διατοπικών «συνδέσεων» και «κοινοτήτων» και γιατί νομιμοποιεί τις τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες στην προοπτική των Μακροχρόνιων επιδιώξεων και διασφαλίζει την πολυκεντρική οικονομική ανάπτυξη και τέλος γιατί κατευθύνει τον εκσυγχρονισμό του θεσμικού πλαισίου ανάπτυξης του Χώρου.

Προσφέρει «εκκαθαρισμένα πεδία» ανάπτυξης που δεν απαιτούν κανονιστικές υπερθυμίσεις διαχείρισης.

Η σημαντικότερη συνέπεια της επιχειρούμενης συγκρότησης του συστήματος των αστικών κέντρων, των χωρικών ενοτήτων και των δικτύων τα οποία το αρθρώνουν αφορά την κατανόηση της οριζόντιας και κατακόρυφης σύνδεσης των χωρικών ενοτήτων και την δυνατότητά τους να ανάγονται και να λειτουργούν σ'όλα τα επίπεδα του χώρου, το Τοπικό, το Νομαρχιακό, το Περιφερειακό, το Εθνικό και το Διεθνές.

Από την διερεύνηση των μεγθών και των χαρακτηριστικών του οικιστικού δικτύου της Περιφέρειας τα αστικά κέντρα της Κεντρικής Μακεδονίας αναγνωρίζονται ως ακολούθως:

- Η Θεσσαλονίκη και η περιβάλλουσα των οικιστικών περιοχών με τις οποίες συνέχεται χωρικά και λειτουργικά αποτελεί πύλη εισόδου και εξόδου της Χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποκτά την ιδιότητα του κόμβου των Διευρωπαϊκών δικτύων. Λόγω θέσης δε λειτουργεί ως υποστηρικτικός και οργανωτικός πόλος διασυνοριακής συνεργασίας με προοπτική να αναπτύξει και τις αναγκαίες δομές πολιτικής και διοικητικής υποστήριξης της ανάπτυξης του ανασυγκροτούμενου Βαλκανικού Χώρου.

Συναρτημένο με την Μητροπολιτική ζώνη της Θεσσαλονίκης είναι το Κιλκίς το οποίο προβλέπεται να οργανώσει και να διοικήσει τη σημαντική ζώνη μεταποίησης

- Η προσέγγιση στην Α-πολική πολυκεντρική Χαλκιδική συναντάται με την οικιστική πραγματικότητα της παραθεριστικής κατοικίας και της παραξενοδοχείας οι οποίες παραπέμπουν στην Μητροπολιτική Θεσσαλονίκη και στα πιεστικά αιτήματα των κατοίκων της για β' κατοικία στην Χαλκιδική και στη Πιερία.
- Στο δυτικό σκέλος της ζώνης του Αιγαίου η Πιερία αναπτύσσει σημαντικές υπηρεσίες γενικού τουρισμού και αναδεικνύει την Κατερίνη σε ισχυρό Αστικό Κέντρο ανάπτυξης της Πιερίας και το Λιτόχωρο στο τοπικό Αστικό Κέντρο διαχείρισης των περιβαλλοντικών πόρων του «Ολύμπου».

Στις ζώνες περιοχών υψηλής γαιοϊκανότητας η διάταξη των αστικών κέντρων ακολουθεί την διαμορφωμένη ιεράρχηση και λειτουργική εξειδίκευση.

- Οι Σέρρες το μεγαλύτερο περιφερειακό αστικό κέντρο της Κ.Μακεδονίας προβλέπεται να λειτουργεί ως πόλος ανάπτυξης με αξιοποίηση της «θέσης» τους, του πληθυσμιακού τους μεγέθους και της δυνατότητάς τους να αναπτύξουν υποδομές διοίκησης προωθητικών δραστηριοτήτων εξωστρεφούς διασυνοριακού προσανατολισμού.
- Στην δυτική ζώνη Πέλλας – Ημαθίας αναπτύσσεται πολυκεντρικός σχηματισμός Αστικών συγκεντρώσεων με πρόβλεψη λειτουργικής συμπληρωματικότητας όπως αποτυπώνεται (1999) στη μεταποιητική δραστηριότητα, στο εμπόριο, στις μεταφορές, στις υπηρεσίες. Η πολυδύναμη αστική συμπληρωματικότητα που εκφράζει την περιγραφείσα παραγωγική συνέργεια στηρίζει την προοπτική να λειτουργήσει το υποσύστημα των αστικών κέντρων της Ημαθίας – Πέλλας (Βέροια, Νάουσα, Σκύδρα, Έδεσσα, Κρύα Βρύση, Αλεξάνδρεια, Πλατύ, Γιαννιτσά) ως ο αναδυόμενος 4^{ος} Πόλος Ανάπτυξης της Χώρας και να παραλάβει το σύνολο των προβλέψεων για την σημαντική αυτή εξέλιξη τόσο σε επίπεδο Χώρας όσο και σε επίπεδο Ε.Ε.

Το Χωροταξικό Σχέδιο της Κεντρικής Μακεδονίας διαχειρίζεται τον Πόλο Ανάπτυξης Ημαθία – Πέλλας ως μοναδικό πόλο στη Βόρειο Ελλάδα μετά την Θεσσαλονίκη ο οποίος διαθέτει εσωτερικές παραγωγικές δυνάμεις για να παράγει ανάπτυξη.

Παράλληλα το Χωροταξικό Σχέδιο στηρίζει την προοπτική του μετασχηματισμού της ζώνης σε ελκυστικό και ανταγωνιστικό τόπο εγκατάστασης για οποιαδήποτε παραγωγική και αναπτυξιακή δραστηριότητα συνάδει με τις εξειδικεύσεις τις οποίες έχει αναπτύξει και που αποτελούν τα ανταγωνιστικά διαθέσιμα της ανάπτυξης του πόλου.

ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΕΙΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΝΟΜΟΥ.

Ο ρόλος των Νομών σε Περιφερειακό και Διαπεριφερειακό επίπεδο. (Πηγή: Χωροταξικό Σχέδιο Κεντρικής Μακεδονίας)

4.1.5.1 Ο Νομός Ημαθίας

Οι πεδινές εκτάσεις του Ν.Πέλλας και των Νομών Ημαθίας και Θεσσαλονίκης συγκροτούν την δυναμικότερη γεωργική ζώνη της Χώρας, με ιδιαίτερα σημαντική συμμετοχή σε επίπεδο χώρας, σε παραγωγή, μεταποίηση και εξαγωγή αγροτικών προϊόντων. Από την δεκαετία του '50 αρχίζει μία ραγδαία αγροτική ανάπτυξη, η οποία οδήγησε Ημαθία και Πέλλα την δεκαετία του '70, να διαχειρίζονται το 50% της αγοράς ροδάκινων στην Ευρώπη, γεγονός το

οποίο δημιούργησε συνθήκες διαμόρφωσης διαμετακομιστικού και εξαγωγικού κέντρου αυτονομημένου παραγωγικά από την Θεσσαλονίκη. Τα μεγέθη της δεκαετίας του '90 και η έμπειρη τεχνογνωσία είναι σε θέση να στηρίζουν και την οργανωτική και λειτουργική αυτονομία της σημαντικής αυτής δυναμικής ζώνης.

Παράλληλα την δεκαετία του '90 εμφανίζονται και οι συνέπειες της απρογραμμάτιστης ανάπτυξης στην πεδιάδα Πέλλας-Ημαθίας. Αποβιομηχανοποίηση στην Βέροια, Νάουσα, Έδεσσα με την σημαντική υποχώρηση της κλωστοϋφαντουργίας. Επενδύσεις χωρίς μέτρο στο ροδάκινο, η αγορά του οποίου παρουσιάζει δείκτες εξαιρετικής ευαισθησίας. Οι νομοί Ημαθίας και Πέλλας παρουσιάζουν παραγωγικές ζώνες με αξιόλογους δείκτες «ανάπτυξης», «δυναμισμού», «ευημερίας» και «υποδομής». Η Ημαθία είναι από τους πρώτους νομούς στη χώρα στο βαμβάκι, στο ροδάκινο, στα αχλάδια, στα μήλα και μαζί με την Πέλλα συγκεντρώνουν το 60% των δενδροκαλλιεργειών της Χώρας. Απαιτούν όμως «κρίσιμες συμπληρώσεις» θεσμικές, οργανωτικές και λειτουργικές για την ισότιμη συμμετοχή τους στον Ευρωπαϊκό Χώρο (Υποδομή συνδυασμένων μεταφορών, βιομηχανικών συγκεντρώσεων / ΒΙΠΕ, εξυγίανσης εδαφών, σχεδίου διαχείρισης των χρήσεων γης).

Επισημάνσεις.

- Δυνατότητες εφαρμογής πιλοτικών προγραμμάτων στην αγροτική οικονομία των ν. Ημαθίας και Πέλλας (πλέγματα επιχειρησιακών συμμαχιών αγροτικής παραγωγής και μεταποίησης στην ΕΕ και έξω από αυτήν).
- Δυνατότητα παρουσίας στα διευρωπαϊκά δίκτυα συστημάτων διανομής.
- Δυνατότητες οργάνωσης Διαβαλκανικού δικτύου διανομών και μεταποίησης νοπών προϊόντων
- Δυνατότητες τραίνων υψηλών ταχυτήτων (Θεσσαλονίκη - Έδεσσα)
- Δημιουργία δικτύου διασυνδεδεμένων αρχαιολογικών πάρκων με περίγυρο αγροτικών τοπίων (Δίον, Βεργίνα, Πέλλα)
- Δίκτυο διασυνδεδεμένων πάρκων ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης (Σέλι, Καιμακτσάλαν, Αλιάκμονας, Αξιός, Δελταικός υγρότοπος, Έδεσσα, Νάουσα.

Προτεραιότητες Χωροταξικών παρεμβάσεων:

- Επανασχεδιασμός ζωνών εντατικών αγροτικών δραστηριοτήτων.
- Επανασχεδιασμός οργάνωσης περιοχών Ορεινού Χώρου και Παραμεθορίων ζωνών.
- Επανασχεδιασμός Παγκοσμιοποίησης Ολύμπου. Μοναδικότητας Άθω. Ιστορικότητας

Πέλλα – Δίο – Βεργίνα.

- Επανασχεδιασμός ευρύτερου αστικού σχηματισμού Πέλλας–Ημαθίας σε Πόλο ανάπτυξης της Μακεδονίας.
- Επανασχεδιασμός ζωνών ποτάμιων, λιμναίων, παραθαλάσσιων υγροτόπων Κ.Μακεδονίας.
- Μακροχρόνιο Πρόγραμμα ταμιευτήρων υδάτινων πόρων με ρύθμιση ροής εσωτερικών υδάτων.
- Οδικός άξονας Βέροιας – Σκύδρας.
- Περιφερειακή Οδική Σύνδεση Κιλκίς – Πέλλας – Ημαθίας.
- Νότιος συνδετήριος Οδικός άξονας Βέροιας – Πιερίων – Κατερίνης – Μηχανιώνας – Αρναίας – *Στραπονικίου*.
- Εγκατάσταση Κέντρων Πιστοποίησης Θεσσαλονίκης, Σερρών, Ημαθίας – Πέλλας.
- Αεροδρόμιο Cargo Αλεξάνδρειας.
- Επέκταση και Ανάπτυξη Δικτύου Φυσικού Αερίου στις μεταποιητικές ζώνες Ημαθίας – Πέλλας.
- Ζώνη Μεταποιητικών και Εμπορευματικών Δραστηριοτήτων στους άξονες Πλατέος – Αλεξάνδρειας – Βέροιας – Κοπανού – Σκύδρας – Γιαννιτσών.
- Γεωτρήσεις, Αντλητικές Εγκαταστάσεις, Δίκτυα Διανομής Γεωθερμικής Ενέργειας Πέλλας – Ημαθίας – Θεσσαλονίκης.
- Παρεμβάσεις Ορεινού Χώρου Πιερίων, Χολομόντα, Άρνισσας.
- Συστήματα Ορεινής Υδρονομίας, Δασοπονίας, Λιβαδοπονίας στις περιοχές του Ορεινού Χώρου.
- Εκσυγχρονισμός και Βελτίωση Αρδευτικών Συστημάτων Αλιάκμονα – Λουδία.
- Εκσυγχρονισμός και Βελτίωση Αρδευτικών Συστημάτων Στρυμόνα.
- Τριτοβάθμιο κλειστό Κύκλωμα Άρδευσης στα πεδία Στρυμόνα – Αξιού – Αλιάκμονα – Λουδία.

4.1.6 Ανάλυση SWOT – οικονομικά δεδομένα

<p>ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Παράδοση στην βιομηχανία κλωστοϋφαντουργίας = αυξημένη τεχνολογία • Εργατική συνείδηση • Υφιστάμενες υποδομές • Ανταγωνιστική θέση στη γεωργία (μήλα, ροδάκινα) 	<p>ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Μεγάλο ποσοστό ανεργίας κυρίως προερχόμενο από το β΄ γενή τομέα ▪ Χρόνια ανεργία ▪ Ελλείψεις ξένων επενδύσεων ▪ Μικρό μέγεθος εγχώριας αγοράς ▪ Αδυναμίες σε επίπεδο μάρκετινγκ
<p>ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τάσεις τριτογενποίησης της οικονομίας • Πλεονεκτική θέση στη γεωργία (μήλα, ροδάκινα) = εκμετάλλευση παραγωγής νοπών προϊόντων και μεταποίησης τους • Νεοεμφανιζόμενες μικρομεσαίες επιχειρήσεις = ευελιξία • Ομαλοποίηση της κατάστασης στην Πρόψη • Γιουργοσλαβία = νέες εμπορικές διασυνδέσεις • Ένταξη σε προγράμματα της Ε.Ε. για την ενίσχυση της παραγωγικής δομής • Επώνυμα αγροτικά και βιομηχανικά προϊόντα 	<p>ΑΠΕΙΛΕΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μονομερής εξειδίκευση σε συγκεκριμένα προϊόντα • Αύξηση του ανταγωνισμού από τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που ενσωματώθηκαν στην Ε.Ε. • Παγκοσμιοποίηση = αναδιάρθρωση της παραγωγής = ανταγωνισμός από χώρες με φθηνότερη εργασία • Μικρό αναλογικά σε αριθμό εργατικό δυναμικό νεαρής ηλικίας • Ανεπαρκής διοικητικά σχήματα και θεσμικά όργανα για την προώθηση της παραγωγικής ταυτότητας της Νάουσας • Έντονος ανταγωνισμός από τον πόλο της Θεσσαλονίκης στο εμπόριο

4.1.7 Ανάλυση SWOT- κοινωνικά δεδομένα

<p>ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μεγάλο ποσοστό πυρηνικών οικογενειών = έντονοι κοινωνικοί, οικογενειακοί δεσμοί • Μικρός αριθμός κατοίκων = στενοί κοινωνικοί δεσμοί • Κάτοχοι πτυχίων ανώτατης και ανώτερης εκπαίδευσης 	<p>ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Μείωση του πληθυσμού ▪ Αυξημένος αριθμός ηλικιωμένων ▪ Περιορισμένος αριθμός διοικητικών λειτουργιών (συγκεντρώνονται στη Βέροια)
<p>ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αύξηση του επιπέδου εκπαίδευσης • Αναβάθμιση κοινωνικού εξοπλισμού = Επέκταση χώρων διοίκησης, Στέγαση εκπαιδευτηρίων, Επέκταση νοσοκομείου πόλης, Επέκταση νεκροταφείου πόλης • Δημιουργία Πανεπιστημιακού τμήματος στην Νάουσα • Αξιοποίηση Κοινωνικών Υπηρεσιών του Δήμου • Φιλοξενία κατοίκων 	<p>ΑΠΕΙΛΕΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιορισμένος κοινωνικός ρατσισμός • Λαθάνοντες κοινωνικές μάζες, ναρκομανείς, αλκοολικοί + έλλειψη υποστηρικτών οργανισμών

4.1.8 Ανάλυση SWOT – περιβαλλοντικά δεδομένα

<p>ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ul style="list-style-type: none">• Πλεονεκτική γεωγραφική θέση, έντονο και ενδιαφέρον ανάγλυφο• Πλούσιο φυσικό περιβάλλον• Υδρολογικός πλούτος• Βιολογικός καθαρισμός	<p>ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Ανεπαρκείς χώροι πρασίνου στο εσωτερικό της πόλης▪ Εικόνα εγκατάλειψης των παρόχθιων περιοχών
<p>ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</p> <ul style="list-style-type: none">• Αναβάθμιση των κοινόχρηστων χώρων• Αξιοποίηση των φυσικών πόρων• Επιπλέον θεσμοθέτηση προστατευόμενων περιοχών• Αναβάθμιση δικτύων ύδρευσης-αποχέτευσης = αναβάθμιση βιοτικού επιπέδου	<p>ΑΠΕΙΛΕΣ</p> <ul style="list-style-type: none">• Υπερ-υλοτόμηση, υπέρ-βόσκηση• Ανεξέλεγκτη χωματερή• Παραποτάμια ρύπανση των όχθρων με οικιακά απορρίματα

4.1.9 Ανάλυση SWOT – δεδομένα φυσικής δομής

<p>ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γεωργική γη υψηλής γαιοικανότητας • Κατά κανόνα μη συγκρουόμενες χρήσεις γης • Ύπαρξη σχεδίων χρήσεων γης για τον αστικό και έξω-αστικό χώρο • Δίκτυο πεζοδρόμων • Αναβάθμιση της μεταφορικής υποδομής 	<p>ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Εκ των υστέρων ένταξη των αυθαρέτων στο Σχέδιο πόλης ▪ Εγκαταλειμμένες βιομηχανικές εκτάσεις στον αστικό ιστό ▪ Περιορισμένο μέγεθος αναπλάσεων ιδιωτικών κτιρίων ▪ Εγκατάλειψη διατηρητέων κτιρίων
<p>ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αξιοποίηση αρχιτεκτονικής κληρονομιάς • Επέκταση δικτύων πεζοδρόμων • Αναθεώρηση των Ζωνών ΖΕΚ, ΖΕΕ • Σύνδεση μεσώ οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου με τα σπουδαιότερα κέντρα του νομού και της περιφέρειας 	<p>ΑΠΕΙΛΕΣ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μη εφαρμογή στην πράξη των θεσμοθετημένων μέτρων για τις χρήσεις γης • Σύνδεση μεσώ οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου με τα σπουδαιότερα κέντρα του νομού και της περιφέρειας

4.2 ΣΥΝΘΕΣΗ – ΠΡΟΤΑΣΗ

Η πρόταση αστικής αναγέννησης για τις πρώην βιομηχανικές εκτάσεις της Νάουσας στηρίζεται σε συμπεράσματα που προκύπτουν από την ανάλυση που γίνεται στα πλαίσια της παρούσας εργασίας και από διαπιστωμένες ανάγκες που αποκάλυψαν φορείς της πόλης. Αποτελεί μια πρώτη προσπάθεια αντιμετώπισης βασικών οικονομικών, κοινωνικών, φυσικών και περιβαλλοντικών αναγκών μέσα από την αξιοποίηση των εγκαταλειμμένων βιομηχανικών εκτάσεων και κτιρίων που για περισσότερο από 10 χρόνια παραμένουν αναξιοποίητα, φαντάσματα του παρελθόντος μέσα στον αστικό ιστό. Στόχος μέσα από τις προτεινόμενες δράσεις και έργα είναι να απελευθερωθούν αναπτυξιακές δυνάμεις που θα πυροδοτήσουν ευρύτερες αλλαγές για τη ζωή των κατοίκων. Είναι σαφές ότι για μια πιο ολοκληρωμένη πρόταση αστικής αναγέννησης είναι απαραίτητη η περαιτέρω εκπόνηση εμπειριστατωμένων, και ειδικών προς αυτό το σκοπό, επιστημονικών μελετών.

4.2.1 Αρχές Στρατηγικής

Όπως είδαμε στην δεύτερη ενότητα, για την επιτυχή έκβαση μιας πολιτικής αστικής αναγέννησης, είναι απαραίτητος από την αρχή ο καθορισμός αρχών που σηματοδοτούν και εγγράφουν το πλαίσιο της στρατηγικής αστικής αναγέννησης που προτείνεται κάθε φορά. Ξεκινάμε λοιπόν με τις αρχές της στρατηγικής που θα ακολουθήσουμε στη συγκεκριμένη περίπτωση:

- Παρέμβαση κατά τρόπο όσο το δυνατό πιο ισορροπημένο. Αυτό σημαίνει ότι επιδιώκουμε με την αναγέννηση των εγκαταλειμμένων εργοστασίων της Νάουσας την ταυτόχρονη και ολοκληρωμένη προώθηση λύσεων για όλους τους τομείς στη ζωή της πόλης, οικονομικό, κοινωνικό, φυσικό και περιβαλλοντικό, με στόχο την καθολική αντιμετώπιση της αστικής υποβάθμισης.
- Παρέμβαση κατά τρόπο κοινά επιθυμητό. Αυτό σημαίνει ότι για τη διαμόρφωση των τελικών προτάσεων θα ληφθούν υπόψη οι απόψεις και οι ανάγκες των εμπλεκόμενων φορέων και κυρίως των ομάδων του πληθυσμού της Νάουσας, με βασικό άξονα στην ακολουθούμενη προσέγγιση την ισότητα.
- Ενσωμάτωση στην πολιτική αναγέννησης της διάστασης της βιώσιμης ανάπτυξης. Συνεπάγεται ότι ο αναπτυξιακός χαρακτήρας των επεμβάσεων δεν θα θέτει σε κίνδυνο την μελλοντική προοπτική ανάπτυξης της πόλης.

- Οι προτάσεις που γίνονται στηρίζονται σε επιχειρησιακούς στόχους με στόχο να είναι κατά κανόνα ρεαλιστικές και επιτεύξιμες. Για το λόγο αυτό ένα τμήμα της πρότασης αφορά τη διαχείριση, τη χρηματοδότηση και την παρακολούθηση και αξιολόγηση, ζητήματα τα οποία σχετίζονται με την επιτυχή εφαρμογή του προϊόντος του σχεδιασμού.
- Οι προτάσεις είναι αντίθετες με τη λογική της ακαμψίας. Κυρίως όσον αφορά τις αλλαγές χρήσεων γης και τις τροποποιήσεις που απαιτούνται σε επίπεδο φυσικών κατασκευών και κτιρίων λαμβάνεται υπόψη το ενδεχόμενο αναθεώρησής τους στο μέλλον λόγω αστάθμητων παραγόντων που θα προκαλέσουν αλλαγές στην παγκόσμια οικονομία και ασφαλώς θα επηρεάσουν και τις λειτουργίες της πόλης.

4.2.2 Βασικές Κατευθύνσεις Πρότασης

Οι βασικές κατευθύνσεις που παίζουν καταλυτικό ρόλο στις επιλογές της πρότασης διαμορφώνονται καταρχήν από τους εξωτερικούς περιορισμούς και δυνατότητες της ευρύτερης περιοχής μελέτης, όπως εκφράζονται μέσα από την υπάρχουσα στρατηγική του Χωροταξικού Σχεδίου Κεντρικής Μακεδονίας. Κατά δεύτερο λόγο από τα γενικότερα συμπεράσματα της Ανάλυσης, τα οποία βρίσκονται συγκεντρωμένα στην Ανάλυση SWOT που προηγήθηκε.

Σύμφωνα με το Χωροταξικό Σχέδιο, η Νάουσα αποτελεί τμήμα του πολυκεντρικού σχηματισμού αστικών συγκεντρώσεων στην ζώνη Πέλλας-Ημαθίας. Στο πλαίσιο αυτού του σχηματισμού παρατηρείται λειτουργική συμπληρωματικότητα όσον αφορά τη μεταποιητική δραστηριότητα, το εμπόριο και τις μεταφορές. Υπάρχει προοπτική μετασχηματισμού της ζώνης σε ελκυστικό και ανταγωνιστικό τόπο εγκατάστασης για οποιαδήποτε παραγωγική και αναπτυξιακή δραστηριότητα που συνάδει με τις εξειδικεύσεις που έχουν αναπτυχθεί και τα ανταγωνιστικά διαθέσιμα. Τα τελευταία είναι η υψηλή γαιοϊκανότητα που κατατάσσει την περιοχή στην δυναμικότερη γεωργική ζώνη της χώρας η οποία συγκεντρώνει το 60% των δενδροκαλλιεργειών, η ισχυρή μεταποιητική και εξαγωγική δραστηριότητα αγροτικών προϊόντων και η λειτουργία της ζώνης ως ισχυρό διαμετακομιστικό και εξαγωγικό κέντρο. Επομένως διαφαίνεται η δυνατότητα ανάπτυξης της Νάουσας στον αγροτικό τομέα με τη σωστή οργάνωση και διαχείριση του γεωργικού της πλούτου.

Σύμφωνα με την Ανάλυση SWOT η Νάουσα παρουσιάζει κάποια συγκριτικά πλεονεκτήματα καταρχήν στον βιομηχανικό τομέα. Η μεγάλη βιομηχανική παράδοση στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας έχει δημιουργήσει μια σημαντική παρακαταθήκη

τεχνογνωσίας και μια έντονη βιομηχανική συνείδηση στο εργατικό δυναμικό της πόλης. Επομένως ακόμη και υπό τις συνθήκες παγκόσμιας αναδιάρθρωσης της παραγωγής στον συγκεκριμένο κλάδο, οι οποίες δεν επιτρέπουν τη δημιουργία νέων κλωστοϋφαντουργείων, κρίνεται απαραίτητη η διατήρηση και ο εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων που λειτουργούν σήμερα. Επιπρόσθετα η βιομηχανική συνείδηση ενισχύει τη δυνατότητα ανάπτυξης νέων βιομηχανιών σε τομείς συμπληρωματικούς της γεωργίας αλλά και σε κλάδους που σήμερα αναπτύσσονται στην Νάουσα σε επίπεδο βιοτεχνίας.

Παράλληλα οι πλούσιοι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι της πόλης αλλά και της ευρύτερης περιοχής, επιτρέπουν την τουριστική ανάπτυξη της. Σε αυτή την κατεύθυνση και υπό το πρίσμα της νέας θέσης των πόλεων σε παγκόσμιο επίπεδο, ως ξεχωριστές οντότητες που πρέπει να εκκινήσουν ενδογενείς αναπτυξιακές δυνάμεις για να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητά τους, η Νάουσα πρέπει να αδράξει κάποιες ευκαιρίες για την τουριστική προβολή της και να στοχεύσει στο «τουριστικό εισόδημα».

Ακόμη για την πόλη παρουσιάζονται ορισμένες ευκαιρίες να βελτιώσει το κοινωνικό της πρόσωπο με την αναβάθμιση του κοινωνικού της εξοπλισμού, πτυχές του οποίου αποτελούν ορισμένες διοικητικές υπηρεσίες, κοινωνικές υπηρεσίες, τμήματα της εκπαίδευσης, οργανισμοί υποστήριξης για την κοινότητα, κέντρα κατάρτισης. Η αναβάθμιση και δημιουργία νέων κοινωνικών υποδομών θα έχει ως στόχο την κάλυψη κοινωνικών αναγκών και τη βελτίωση του επιπέδου ζωής των κατοίκων της.

Επιπρόσθετα για την βελτίωση της ποιότητας σε επίπεδο φυσικών και περιβαλλοντικών δομών η Νάουσα μπορεί να αξιοποιήσει ορισμένες ευκαιρίες που αποκαλύπτει η ανάλυση στα αντίστοιχα πεδία. Μια απαραίτητη δράση είναι η αναβάθμιση των κοινόχρηστων χώρων της και η μέριμνα για περισσότερους χώρους πρασίνου, ισοκατανεμημένους κατά το δυνατόν σε όλη την έκταση του πολεοδομικού ιστού. Επίσης στα πλαίσια της αξιοποίησης της πλούσιας αρχιτεκτονικής κληρονομιάς ένα θέμα που πρέπει να διερευνηθεί είναι η επέκταση των υφιστάμενων μετώπων ανάπλασης. Η πρόσβαση στους Κ.Χ και στις περιοχές ανάπλασης είναι καταλυτική για την οικειοποίησή τους από το κοινό και εδώ τίθεται το ζήτημα επέκτασης και ολοκλήρωσης ενός συστήματος πεζοδρόμων. Άλλες απαραίτητες δράσεις είναι η καλύτερη αξιοποίηση των φυσικών πόρων με την ενεργοποίηση της υπάρχουσας Δημοτικής Επιχείρησης Εκμετάλλευσης Φυσικών Πόρων (ΔΕΕΦΥΠ) που προς το παρόν παραμένει ανενεργή. Επίσης βήμα για την αναβάθμιση της περιβαλλοντικής ποιότητας αποτελεί και η αναβάθμιση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης.

Η παρούσα πρόταση περιλαμβάνει τρία σκέλη. Το πρώτο αφορά το Σχέδιο Λειτουργικού Επαναπροσδιορισμού το οποίο αποτελεί προϊόν προβληματισμών για την

λειτουργική αναπροσαρμογή και την μορφολογική, ποιοτική, αισθητική και περιβαλλοντική αναβάθμιση των φυσικών κελυφών των βιομηχανικών κτιρίων που εγκαταλείφθηκαν, αλλά και ορισμένων στοιχείων του φυσικού χώρου της πόλης. Το δεύτερο σκέλος αφορά Ανοιχτά Προγράμματα Δράσης με στόχο την οικονομική και κοινωνική αναγέννηση της Νάουσας. Το τρίτο σκέλος αφορά επιχειρησιακά ζητήματα, δηλαδή την ένταξη της πρωτοβουλίας αστικής αναγέννησης σε Τρέχον Επιχειρησιακό Πρόγραμμα και συνεπαγόμενα θέματα διαχείρισης, παρακολούθησης-αξιολόγησης και χρηματοδότησης.

4.2.3 Σχέδιο Λειτουργικού Επαναπροσδιορισμού

Συνολικά, και πριν ξεκινήσουμε να εξετάσουμε κάθε βιομηχανία ξεχωριστά, πρέπει να σημειώσουμε τη γενική τάση κάμψης του κλάδου της κλωστοϋφαντουργίας που οφείλεται στην γενικότερη αναδιάρθρωση της παραγωγικής διαδικασίας ως αποτέλεσμα της επικράτησης του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης. Η τάση αυτή άλλωστε υπογραμμίζεται και από την πρόσφατη διακοπή των εργασιών μιας από της πιο ισχυρές έως τώρα κλωστοϋφαντουργίες στην Ελλάδα, της «Κλωστήρια Νάουσας» που μάλιστα είχε εισέλθει και στο Χρηματιστήριο και τώρα απειλείται η λειτουργία της λόγω δανειακών υποχρεώσεων που αδυνατεί να καλύψει. (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ, «Φωνή της Ναούσης», 30/01/04, 10/07/04, 17/07/04). Επομένως οι προτάσεις λειτουργικού επαναπροσδιορισμού, που αφορούν αναπροσαρμογή βιομηχανικής χρήσης για τα εγκαταλειμμένα βιομηχανικά κτίρια, αναζητούν λύσεις πέρα από το συγκεκριμένο κλάδο.

Επίσης απορρίπτεται η περίπτωση επανάχρησης κάποιου από τα παλιά εργοστάσια μέσα στην πόλη με προτεινόμενη χρήση την μεταποίηση και εμπορία νωπών αγροτικών προϊόντων, παρότι όπως είδαμε η Νάουσα παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα στον συγκεκριμένο τομέα. Αυτό γίνεται διότι, βιομηχανίες αυτού του τύπου βρίσκονται σήμερα χωροθετημένες έξω από την πόλη, παρακείμενες στο σιδηροδρομικό και οδικό δίκτυο, είναι ήδη αρκετές στον αριθμό και παρουσιάζουν το συγκριτικό πλεονέκτημα της ευκολότερης πρόσβασης στα δίκτυα μεταφορών που διέρχονται έξω από τη Νάουσα..

1. Πρώην εργοστάσιο «Λόγγου Κύρτση και Τουρπάλη».

Το εργοστάσιο (έκτασης 10000 περίπου μ2) αγοράστηκε από το Δ. Νάουσας το 1986 και έπειτα

από μακρά περίοδο διαβουλεύσεων για την νέα χρήση που θα στεγάσει αποφασίστηκε να στεγάσει το Τμήμα Διοίκησης Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Η επιλογή της συγκεκριμένης χρήσης θεωρείται συμβολική αφού όπως είπαμε το εργοστάσιο αποτέλεσε το πρώτο νηματοουργείο-υφαντουργείο των Βαλκανίων. Μετά από τις εργασίες αποκατάστασης των κτιριακών κελυφών, η σχολή λειτουργεί από 1 Σεπτεμβρίου 2004.

2. Πρώην «Βαμβακοκλωστήριο Μπίλη-Τσίτση και Σία».

Το εργοστάσιο (έκτασης 9000 μ² περίπου) περιήλθε στο Δ. Νάουσας έπειτα από απαλλοτριώση. Στις εγκαταστάσεις του προτείνεται η δημιουργία Ερευνητικού Κέντρου Βιομηχανικής Τεχνολογίας, καθώς και Δημοτικού Κέντρου Επαγγελματικής Κατάρτισης των νέων της Πόλης, αλλά και των Μακροχρόνια ανέργων που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην εύρεση εργασίας. Παράλληλα προτείνεται ο χώρος να λειτουργήσει και ως Κέντρο Ενημέρωσης για τα κίνητρα που παρέχονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης και αφορούν την απασχόληση. Η παρούσα χρήση επιλέγεται με σκοπό να λειτουργήσει ο χώρος ως γενικότερος πόλος ενημέρωσης, λειτουργώντας συμπληρωματικά ως προς την εκπαιδευτική διαδικασία του παρακείμενου πανεπιστημιακού τμήματος. Στόχος είναι η ερευνητική εμπειρία του τελευταίου να συμπαρασύρει τη λειτουργία των Κέντρων αυτών προς αντίστοιχες κατευθύνσεις με αποτέλεσμα τη διεύρυνση των οριζόντων των κατοίκων της πόλης για τις σύγχρονες συνθήκες και ευκαιρίες απασχόλησης.

3. Πρώην «Εταιρεία Χατζηλάζαρος, Αγγελάκης και Σία» (ΕΡΙΑ)

Το εργοστάσιο (έκτασης 7500 και 2500 μ² περίπου για το μεγάλο και μικρό κτίριο αντίστοιχα) περιήλθε στην ιδιοκτησία του Δ. Νάουσας μετά από δωρεά του κ. Χρ. Λαναρά. Στο τμήμα των

εγκαταστάσεων που καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο χώρο, 7500 μ², προτείνεται η δημιουργία Βιομηχανικού Μουσείου αντιπροσωπευτικού της μεγάλης βιομηχανικής παράδοσης της πόλης. Παράλληλα προτείνεται η μεταμόρφωση των εγκαταστάσεων σε πολιτιστικό πολύ-χώρο, όπου θα μπορούν να φιλοξενηθούν καλλιτεχνικά φεστιβάλ, εκθέσεις έργων τέχνης, συναυλίες, μουσικό-χορευτικά δρώμενα, προβολές ταινιών. Η επιλογή των χρήσεων αυτών αιτιολογείται από τη θέση των συγκεκριμένων εγκαταστάσεων οι οποίες βρίσκονται δίπλα στο Δημοτικό Πάρκο της πόλης και την παρακείμενη ζώνη ψυχαγωγίας και βραδινής διασκέδασης, γεγονός που καθιστά την προτεινόμενη θεματική ενότητα πολιτισμού και βιομηχανικής κληρονομιάς, νοητή προέκταση της ζώνης αυτής. Επιπρόσθετα η υπέροχη και περίοπτη θέα του χώρου στον κάμπο της Ημαθίας, που τώρα παραμένει αναξιοποίητη, μπορεί να προσφέρει ιδιαίτερο γόητρο στην ταυτότητα του χώρου και κατ' επέκταση στην ταυτότητα της πόλης.

Στο τμήμα των 7500μ² έχει προταθεί στο παρελθόν η δημιουργία κολυμβητηρίου σύμφωνα με τις δεσμεύσεις από πλευράς δωρητή, να κατασκευάσει σε αυτή την περίπτωση με δικές τους δαπάνες κολυμβητήριο ολυμπιακών διαστάσεων το οποίο θα δωρίσει κατόπιν στην πόλη. Ωστόσο στα πλαίσια της παρούσας

εργασίας θεωρείται αποτελεσματικότερη από άποψη αξιοποίησης του χώρου η πολιτιστική αξιοποίηση του και η χωροθέτηση μικρότερου κολυμβητηρίου και βοηθητικών αθλητικών εγκαταστάσεων στο μικρό χώρο των 2500 μ² του εργοστασίου που βρίσκεται στην απέναντι ακριβώς πλευρά του δρόμου, με στόχο την κάλυψη των αναγκών της πόλης σε επιπλέον αθλητικές εγκαταστάσεις.

Επίσης ένα πολύ σημαντικό ζήτημα που σχετίζεται με ενδεχόμενη χρήση μέρους, περίπου 3500 μ², του κτιρίου των 7500 μ² αφορά την απόδοσή του στο Νοσοκομείο της Νάουσας που είναι κτισμένο στο διπλανό χώρο, νότια του εργοστασίου, για την κάλυψη των «πιεσμένων» αναγκών του σε χώρους. Με δεδομένη την αναγκαιότητα της δημιουργίας ενός πολύ-χώρου όπως προτείνεται, που τόσο πολύ λείπει από την πόλη και δεδομένης της ασυμβατότητας των χρήσεων μεταξύ ψυχαγωγίας και περίθαλψης, η παραχώρηση τμήματος του αυτού χώρου στο Νοσοκομείο κρίνεται μη επιλέξιμη ως πρόταση. Για την κάλυψη των αναγκών του Ιδρύματος προτείνεται η δημιουργία νέου κτιρίου σε παρακείμενο κενό οικόπεδο ικανής έκτασης, δυτικά του υπάρχοντος κτιρίου του.

4. Πρώην «Εταιρεία Λαναρά-Γκούτα και Σίας» (ΒΕΤΛΑΝΣ ΝΑΟΥΣΑ)

Το εργοστάσιο (έκτασης 9500 μ² περίπου) είναι ιδιοκτησία των πιστωτριών τραπεζών. Στις εγκαταστάσεις του προτείνεται η δημιουργία σχολικών εγκαταστάσεων για την στέγαση του 8^{ου} και 10^{ου} δημοτικών σχολείων που αυτή τη στιγμή έχουν ιδρυθεί σαν οργανισμοί αλλά συστεγάζονται με άλλα δημοτικά σχολεία και γυμνάσια λόγω έλλειψης δικής τους κτιριακής υποδομής. Η πρόταση λαμβάνει υπόψη της το γεγονός ότι η περιοχή του πρώην εργοστασίου βρίσκεται στο κέντρο περιοχής γενικής κατοικίας που όμως τείνει στα πρότυπα της αμιγούς κατοικίας με αποτέλεσμα να εξυπηρετεί από άποψη αποστάσεων την μετακίνηση των μικρών μαθητών και να ενδείκνυται από άποψη συμβατότητας χρήσεων. Επίσης σε πολύ κοντινή απόσταση βρίσκεται σύμπλεγμα κτιρίων που εξυπηρετούν δημοτικό, παιδικό σταθμό και νηπιαγωγείο, με αποτέλεσμα η μετατροπή των πρώην βιομηχανικών εγκαταστάσεων σε σχολικό χώρο να συμβάλει στη δημιουργία ενός πόλου πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης.

5. Πρώην «Βιομηχανική Εταιρεία Γκούτα-Καράτζια»

Το εργοστάσιο (έκτασης 7500 μ² περίπου) είναι ιδιοκτησία τράπεζας. Στις εγκαταστάσεις του προτείνεται η μετεστέγαση ορισμένων τμημάτων της διοίκησης και κοινωνικών υπηρεσιών της πόλης, (καταστήματος ΕΛΤΑ, Τεχνικής Υπηρεσίας του Δήμου) με στόχο την κάλυψη των αυξημένων στεγαστικών αναγκών τους. Επίσης στον ίδιο χώρο προτείνεται η δημιουργία Δημοτικού Κέντρου Πρόνοιας και Κοινωνικών Εξυπηρετήσεων με αντικείμενο την

υποστήριξη ευπαθών ομάδων του πληθυσμού και ατόμων εξαρτημένων (αλκοολικοί, ναρκομανείς). Η παρακείμενες χρήσεις γενικής κατοικίας δεν κρίνονται συγκρουόμενες με την προτεινόμενη.

6. Πρώην «Εταιρεία Λαναρά-Κύρτση και Σίας»

Το εργοστάσιο (έκτασης 15000 μ² περίπου) είναι ιδιοκτησία ιδιώτη που την εξαγόρασε από την τράπεζα στην οποία αρχικά ανήκε. Στις εγκαταστάσεις του προτείνεται η χωροθέτηση μιας νέας βιομηχανίας ανακύκλωσης υλικών. Στόχος είναι μεταξύ των κλασικών ανακυκλώσιμων υλικών, χαρτί, γυαλί, αλουμίνιο, να συμπεριληφθούν χρησιμοποιημένα υλικά συσκευασίας, για παράδειγμα τα χάρτινα τελάρα,

που χρησιμοποιούνται από τους αγρότες της περιοχής. Επίσης για την κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της βιομηχανίας προτείνεται η εκμετάλλευση της υδατόπτωσης και η καύση των οργανικών υπολειμμάτων που προκύπτουν από τις καλλιέργειες. Τέτοια υπολείμματα αποτελούν οι πυρήνες των φρούτων, ροδάκινα, κεράσια, που σαν άχρηστο υλικό διατίθενται σε πολύ μεγάλες ποσότητες και σε πολύ χαμηλές τιμές από τα κονσερβοποιεία και τα χυμοποιεία που λειτουργούν στην ευρύτερη περιοχή της Νάουσας. Ακόμη σε ξεχωριστή εγκατάσταση που θα κατασκευαστεί στις όχθες του ποταμού με το οποίο συνορεύει ο χώρος του εργοστασίου, υιοθετείται η πρόταση ανάπτυξης της ιχθυοκαλλιέργειας πέστροφας, που αυτή τη στιγμή διεξάγεται στην πόλη αλλά σε πολύ μικρό βαθμό. Η καθαρότητα και η θερμοκρασία του νερού επιτρέπουν επίσης την ιχθυοκαλλιέργεια σολομού, η εκτροφή του οποίου δεν έχει αναπτυχθεί ακόμη σημαντικά στη χώρα μας. (Βαμβακάς κ.α.. 1994).

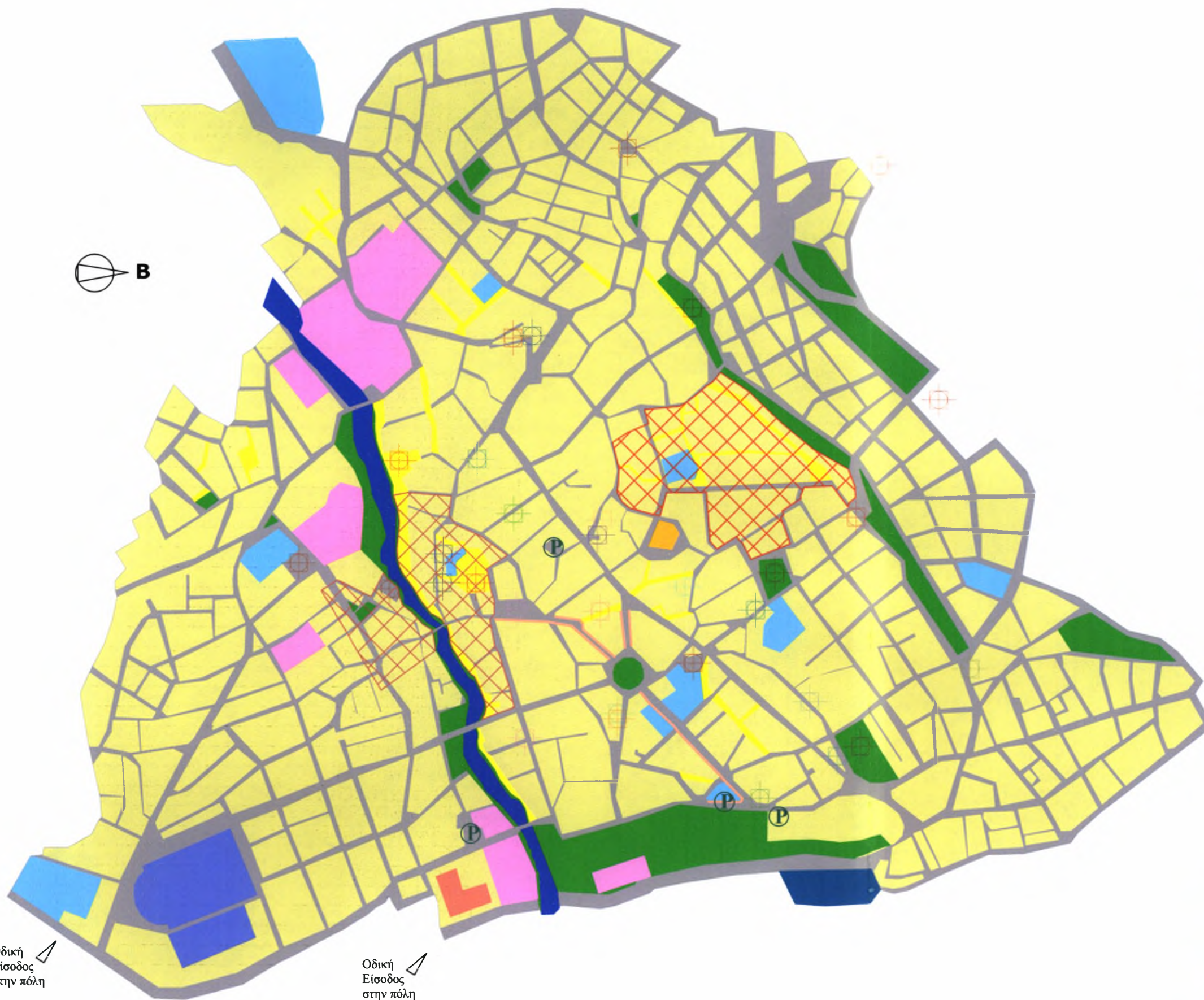
Πίσω από αυτές τις προτάσεις ανάπτυξης μορφών της λεγόμενης οικολογικής βιομηχανίας (eco-industry), βρίσκεται η ιδέα δημιουργίας ενός νέου βιομηχανικού τομέα στη μεγαλύτερη σε έκταση πρώην βιομηχανική εγκατάσταση της Νάουσας, που θα προσφέρει ένα σημαντικό αριθμό θέσεων απασχόλησης για το εργατικό δυναμικό της πόλης και θα συνεισφέρει κατά κύριο ποσοστό στο τοπικό εισόδημα ώστε και με την οικονομική βοήθεια από τους άλλους τομείς, τουρισμός, πολιτισμός, γεωργία, να ανατραπεί η οικονομική

ΝΑΟΥΣΑ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας
και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Διπλωματική Εργασία: Αναγέννηση-Ανασυγκρότηση
πρώην βιομηχανικών εκτάσεων μέσα σε αστική περιοχή και
λειτουργικός επαναπροσδιορισμός τους. Μελέτη περίπτωσης για
τη Νάουσα Ημαθίας.

Φοιτητής : Γσακίρης Κωνσταντίνος
Θέμα Χάρτη: Υφιστάμενη Κατάσταση

ΥΦΙΣΤ. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ

- Περιοχή Αλώνια
- Περιοχή Μεταμόρφωση

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ

- Δημαρχείο
- Νοσοκομείο
- Αστυνομία
- Ο.Γ.Ε.
- Δ.Ε.Η.
- Γ.Κ.Α.
- ΕΛ.ΓΑ.
- Πυροσβεστική
- Δασαρχείο
- Δημ. Βιβλιοθήκη
- ΔΗ.Π.Ο.Ν.
- Εστία Μουσών
- Δημ. Θέατρο
- Κ.Α.Π.Η.
- Δ.Ε.Υ.Α.Ν.
- Βιβλιοθ. Ευξ. Λέσχης
- Ιστορ.&Λαογρ. Μουσείο
- Μουσείο Βλάχων
- Εκθ. Παραδ. Στολών
- Εκκλησίες
- Αστικά ΚΤΕΛ
- Υπεραστικά ΚΤΕΛ

ΥΦΙΣΤ. ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ

- Υφιστ. Υπαίθριοι Χώροι Σταθμευσης
- Διαπλατύνσεις Πεζοδρομίων
- Δρόμοι
- Υφιστ. Πεζοδρόμοι
- Αθλητισμός
- Βιομηχανίες
- Εκπαίδευση
- Γενική Κατοικία
- Χώροι Πρασίνου
- Πανεπιστημιακό Τμήμα

Οδική
Είσοδος
στην πόλη

Οδική
Είσοδος
στην πόλη

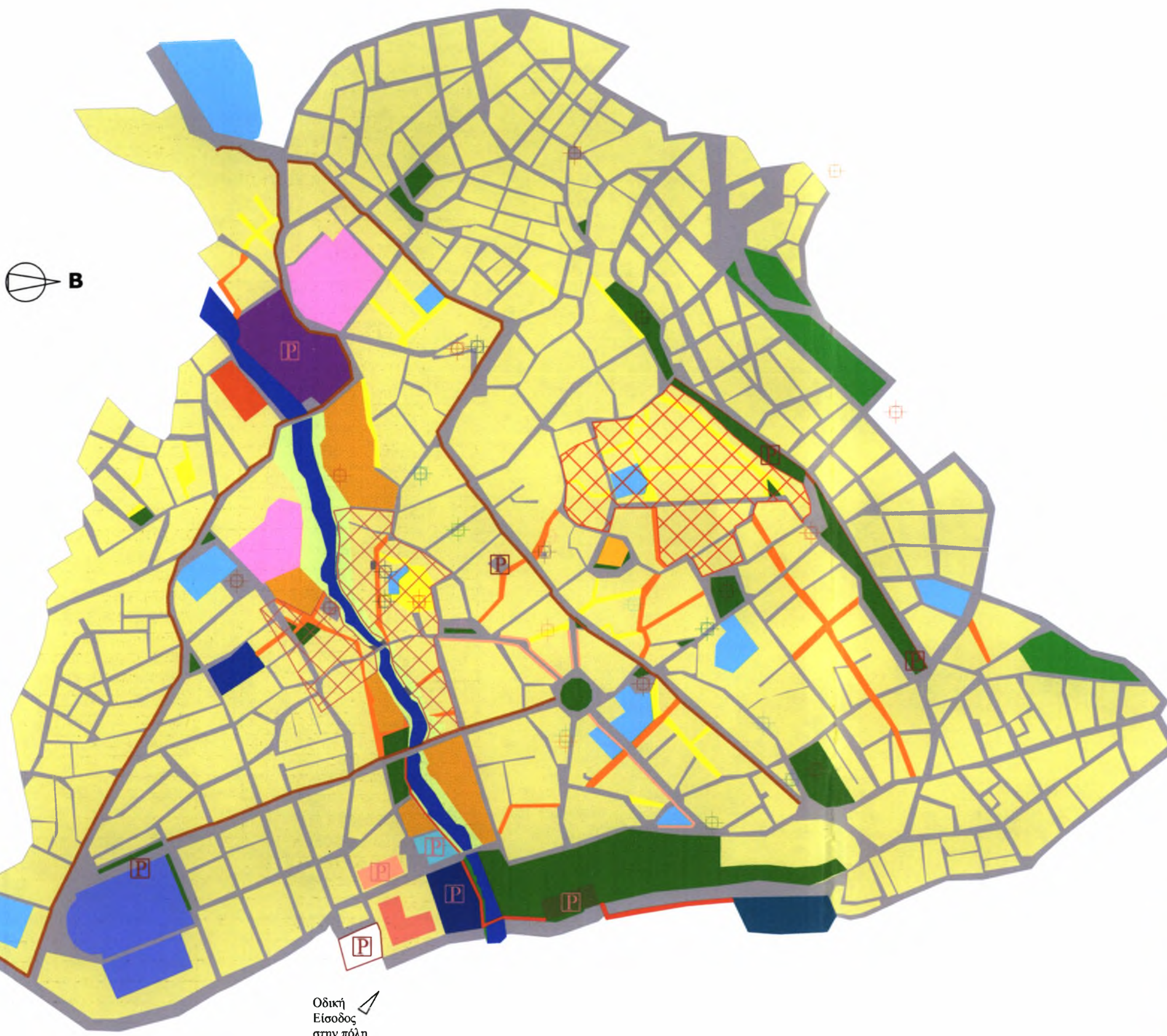
ΝΑΟΥΣΑ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας
και Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Διπλωματική Εργασία: Αναγέννηση-Ανασυγκρότηση
πρώην βιομηχανικών εκτάσεων μέσα σε αστική περιοχή και
λειτουργικός επαναπροσδιορισμός τους. Μελέτη περίπτωσης για
τη Νάουσα Ημαθίας.

Φοιτητής : Γσακίρης Κωνσταντίνος

Θέμα Χάρτη: **Πρόταση Αστικής
Αναγέννησης**

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ		ΠΡΟΤΑΣΗ
ΥΦΙΣΤ. ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ		ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ
Περιοχή Αλώνια		
Περιοχή Μεταμόρφωση		Κέντρο Έρευνας & Κατάρτισης
ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ		Πολιτιστικός Πολυ-Χώρος
Δημαρχείο		Κολυμβητήριο
Νοσοκομείο		Σχολικές Εγκαταστάσεις
Αστυνομία		Χώρος τμημάτων της Διοίκησης
Ο.Τ.Ε.		Οικο-Βιομηχανία
Δ.Ε.Η.		Επέκταση Νοσοκομείου
Ι.Κ.Α.		
ΕΛ.Γ.Α.		ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
Πυροσβεστική		Διαπλατύνσεις Πεζοδρομίων
Δασαρχείο		Αναβάθμ.-Επέκτ. Αστικ.Πρασίνου
Δημοτ. Βιβλιοθήκη		Πεζοδρομοί Ήπιας Κυκλοφ.
ΔΗ.Π.Ο.Ν.		Αμιγείς Πεζόδρομοι
Εστία Μουσών		Προτειν. Κτίρια για Ανάδειξη
Δημοτ. Θέατρο		Ζώνη Αναβάθμισης Κτιρίων
Κ.Α.Π.Η.		Ζώνη Αναβάθμισης Τοπίου
Δ.Ε.Υ.Α.Ν.		Υπαιθριος Χώρος Στάθμευσης
Βιβλιοθ. Ευξ. Λέσχης		Υπόγειο Πάρκινγκ
Ιστορ.&Λαογρ. Μουσείο		
Μουσείο Βλάχων		
Εκθ. Παραδ. Στολών		
Εκκλησίες		
Αστικά ΚΤΕΛ		
Υπεραστικά ΚΤΕΛ		
ΥΦΙΣΤ. ΧΡΗΣΕΙΣ ΓΗΣ		
Διαπλατύνσεις Πεζοδρομίων		
Δρομοί		
Υφιστ. Πεζόδρομοι		
Αθλητισμός		
Βιομηχανίες		
Εκπαίδευση		
Γενική Κατοικία		
Χώροι Πρασίνου		
Πανεπιστημιακό Τμήμα		

Οδική Είσοδος στην πόλη

Οδική Είσοδος στην πόλη

δυσπραγία στην οποία έχει περιέλθει η πόλη μετά το κλείσιμο των βιομηχανιών της. Άλλωστε η στέγαση στο διπλανό εγκαταλειμμένο εργοστάσιο της «Εστίας» κάποιων διοικητικών και κοινωνικών υπηρεσιών επιλέχθηκε σκοπίμως αφού η ενέργεια αυτή δεν προϋποθέτει ριζική μετατροπή των πρότερων βιομηχανικών εγκαταστάσεων. Έτσι σε περίπτωση ανάγκης επέκτασης για χώρους της οικο-βιομηχανίας προτείνεται να επεκταθεί εκεί και οι προηγούμενες υπηρεσίες να μεταφερθούν αλλού χωρίς δυσβάσταχτο κόστος.

4.2.3.1 Συμπληρωματικές παρεμβάσεις φυσικού και θεσμικού χαρακτήρα

Προκειμένου να ενισχυθεί η επιτυχία του λειτουργικού επαναπροσδιορισμού των εγκαταλειμμένων βιομηχανικών εκτάσεων είναι απαραίτητο να σημειωθούν και κάποιες πρόσθετες δράσεις συμπληρωματικού χαρακτήρα με στόχο την ανάδειξη των νέων χρήσεων που επιλέχθηκαν. Σε ένα πρώτο επίπεδο αυτές οι δράσεις αφορούν παρεμβάσεις στη φυσική δομή του υπαίθριου και δομημένου χώρου της πόλης. Συγκεκριμένα και υπό αυτή τη λογική προτείνονται κάποιες Ζώνες Αναβάθμισης Τοπίου και Ζώνες Αναβάθμισης Κτιριακής Υποδομής. Ακόμη προτείνεται η αναβάθμιση των υφιστάμενων χώρων πρασίνου, η δημιουργία νέων, όπου αυτό είναι δυνατό και ο εμπλουτισμός τους με έργα τέχνης (public art), προκειμένου να «πουλήσουν», προωθήσουν, την εικόνα του δημόσιου χώρου της πόλης στους κατοίκους και τους επισκέπτες. Παράλληλα προτείνεται η ανάδειξη κάποιων κτιρίων σημαντικής αρχιτεκτονικής αξίας και με διαχρονική παρουσία στην πόλη, προκειμένου αυτά μαζί με τα αναγεννημένα εργοστάσια, να λειτουργήσουν ως τοπόσημα και αντιπροσωπευτικά στοιχεία της ταυτότητας της πόλης. Επίσης για την καλύτερη πρόσβαση και ανάδειξη των αναμορφωμένων και αναγεννημένων εργοστασίων προτείνεται μια σειρά επεμβάσεων στις διαδρομές που τα ενώνουν, αλλά και γενικότερα στις διαδρομές μέσα στον ευρύτερο πολεοδομικό ιστό της Νάουσας, ώστε η πόλη να καταστεί ευκολότερα προσπελάσιμη. Έτσι ο πεζός και ο επισκέπτης θα έχει τη δυνατότητα να την «σεργιανίσει» και να την κατακτήσει βιωματικά. Συμπληρωματικά προς την αναμόρφωση των διαδρομών προτείνεται μια σειρά από πάρκινγκ με στόχο την ανακούφιση του πολεοδομικού ιστού από το πρόβλημα των περιορισμένων χώρων στάθμευσης και του παράλληλου κυκλοφοριακού προβλήματος που δημιουργείται. Οι προτεινόμενοι υπαίθριοι χώροι στάθμευσης είναι λίγοι στον αριθμό και σκοπεύουν να εξυπηρετήσουν κυρίως τις ανάγκες των περιοίκων. Περισσότερα σε αριθμό είναι τα προτεινόμενα υπόγεια πάρκινγκ. Βρίσκονται περιμετρικά της κεντρικής περιοχής της πόλης και κοντά στις οδικές εισόδους και εξόδους. Έτσι προτρέπονται τόσο οι κάτοικοι όσο και οι επισκέπτες να αφήσουν το αυτοκίνητό τους και να εισέλθουν πεζοί στο κέντρο μιας

πόλης, που άλλωστε λόγω μικρών αποστάσεων ενδείκνυται για περιδιάβαση. Όλες αυτές οι επεμβάσεις στο φυσικό χώρο της πόλης φαίνονται στον Χάρτη Πρότασης παρακάτω.

Για την αποτελεσματική εφαρμογή των παραπάνω προτάσεων είναι απαραίτητη η θεσμική τους κάλυψη. Προτείνεται λοιπόν η αναθεώρηση των ορίων των Ζωνών Ειδικών Ενισχύσεων που ισχύουν για τη χρηματοδότηση και αποκατάσταση των αξιόλογων κτισμάτων των δύο αρχιτεκτονικών συνόλων, περιοχή Μεταμόρφωσης και περιοχή Αλωνίων, ώστε να συμπεριληφθούν σε αυτές και οι προτεινόμενες Ζώνες Αναβάθμισης Κτιριακής Υποδομής. Επίσης στα πλαίσια των υπαρχουσών Ζωνών Προστασίας του Περιβάλλοντος, που προβλέπουν Ιδιαίτερη Ζώνη Προστασίας στις όχθες τις Αράπιτσας, προτείνεται η παράλληλη θεσμοθέτηση των προτεινόμενων Ζωνών Αναβάθμισης Τοπίου ως μορφής Ζ.Ε.Ε με στόχο όχι μόνο την περιβαλλοντική προστασία, αλλά ταυτόχρονα και την αισθητική αναβάθμιση της περιοχής με την εκτέλεση τεχνικών έργων φιλικών στο περιβάλλον και ειδικών προς τον συγκεκριμένο σκοπό. Ακόμα προτείνεται η θεσμοθέτηση των χώρων Αναβάθμισης Αστικού Πρασίνου με ταυτόχρονη πρόβλεψη για χρηματοδοτικά κίνητρα. Μέριμνα θα πρέπει να υπάρξει και για την τήρηση των ισχυουσών διατάξεων του Γ.Ο.Κ. για τη δημιουργία ιδιωτικών χώρων στάθμευσης σε κάθε νέα κατοικία, ώστε να περιοριστεί η ζήτηση σε υπαίθρια πάρκινγκ και τα προτεινόμενα να λειτουργήσουν μόνο συμπληρωματικά. Επίσης σε επίπεδο πόλης προτείνεται η συνέχιση των παρόντων πρωτοβουλιών σχετικά με την παρόδια ελεγχόμενη στάθμευση για μικρό χρονικό διάστημα. Όσων αφορά τις Ειδικές Ζώνες Χρήσεων Γης, είδαμε ότι οι υπάρχουσες περιορίζουν τις δυνατότητες εγκατάστασης νέων μη οχλουσών βιομηχανικών χρήσεων σε περιοχή έξω από τα όρια της Νάουσας. Επομένως για τη δημιουργία της προτεινόμενης οικο-βιομηχανίας στο χώρο του πρώην εργοστασίου «Λαναρά-Κύρστη και Σίας», θα πρέπει να θεσμοθετηθούν ειδικοί όροι παρέκκλισης. Επιπρόσθετα σε συνολικό επίπεδο, για την υλοποίηση, την διαχείριση, την παρακολούθηση-αξιολόγηση και τη χρηματοδότηση της πολιτικής αστικής αναγέννησης, είναι απαραίτητη η νομική κατοχύρωση της μορφής των υπεύθυνων θεσμικών φορέων και των μεταξύ τους σχέσεων, θέματα τα οποία παρουσιάζονται παρακάτω.

4.2.4 Ανοιχτά Προγράμματα Δράσης

Εκτός από τις παρεμβάσεις σε επίπεδο φυσικού χώρου, είναι απαραίτητες και κάποιες πρόσθετες δράσεις συμπληρωματικού χαρακτήρα με στόχο την ανάδειξη των νέων χρήσεων που επιλέχθηκαν. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν ορισμένα Ανοιχτά Προγράμματα Δράσης με στόχο την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική αναγέννηση της Νάουσας.

4.2.4.1 Προγράμματα Δράσης για την οικονομική αναγέννηση της πόλης

Το προτεινόμενο Ερευνητικό Κέντρο Βιομηχανικής Τεχνολογίας, καθώς και το Κέντρο Ενημέρωσης για τα επιχειρηματικά κίνητρα σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα πρέπει να προβούν σε αναζήτηση στρατηγικών με στόχο την υποστήριξη καταρχήν της εξυγίανσης των υπαρχουσών επιχειρήσεων, ειδικότερα των κλωστοϋφαντουργείων που όπως φαίνεται αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές κρίσεις, και κατά δεύτερο λόγο την επιτυχή καθοδήγηση των νέων επιχειρήσεων προς καινοτόμα και κερδοφόρα αντικείμενα.

Για το σκοπό αυτό είναι αναγκαίο να υπάρξει ενδεδειγμένος έλεγχος και ενημέρωσή γύρω από τα ευρωπαϊκά προγράμματα και τις δυνατότητες που προσφέρουν για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων του κλάδου. (Ειδικότερα για τα ευρωπαϊκά προγράμματα ενίσχυσης της κλωστοϋφαντουργίας Πηγή: <http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/textile/index.htm>). Θα πρέπει ακόμα μέσα από έρευνα για τη ζήτηση που παρουσιάζει η αγορά των επαγγελματιών, να τεθούν οι προτεραιότητες για την επιλογή του αντικειμένου των νέων επιχειρήσεων που πρόκειται να δημιουργηθούν στην περιοχή. Βασική κατεύθυνση αποτελεί η ευέλικτη εξειδίκευση και μάλιστα σε όσο το δυνατό περισσότερους κλάδους, ώστε με μια νέα ενδεχόμενη κρίση της παραγωγικής διάρθρωσης, η οικονομία της πόλης να μην υποστεί ξανά τις συνέπειες της προηγούμενης μονο-ειδίκευσης σε έναν βιομηχανικό κλάδο.

Επιπρόσθετα το Κέντρο Βιομηχανικής Τεχνολογίας και το Δημοτικό Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης θα πρέπει να επωμιστούν το ρόλο μεσάζοντα που θα φέρει την ευθύνη συμμετοχής των πολιτών σε εκπαιδευτικά προγράμματα και σεμινάρια με στόχο την ενδυνάμωση των επαγγελματιών ικανοτήτων τους και την συνεχή κατάρτισή τους σε θέματα τεχνολογίας. Μάλιστα σε επίπεδο νομού η Αναπτυξιακή Εταιρεία Ημαθίας προωθεί στο πλαίσιο αναπτυξιακών προγραμμάτων την «Κοινοτική πρωτοβουλία EQUAL, Έργο ΣΥΝ-ΕΠΙΧΕΙΡΩΝΤΑΣ» και το «Κέντρο Υποδοχής Επενδυτών Νομού Ημαθίας». Υπάρχει λοιπόν η δυνατότητα τα προαναφερθέντα Κέντρα να αποτελέσουν τον ανάδοχο αυτών των προγραμμάτων σε επίπεδο δήμου.

Με στόχο την αύξηση της οικονομικής αποδοτικότητας της γεωργίας, είναι χρήσιμο να αναλάβει πρωτοβουλίες το Ινστιτούτο Φυλλοβόλων Δέντρων που εδρεύει στην περιοχή του Σιδηροδρομικού Σταθμού Νάουσας. Υπό την μορφή Προγραμμάτων Δράσης νοούνται κάποιες συντονισμένες και ολοκληρωμένες έρευνες για την ανακάλυψη και παροχή προς τους αγρότες της περιοχής, υβριδικών ποικιλιών καλλιεργειών ανθεκτικών στις τοπικές καιρικές συνθήκες και με μεγαλύτερη δυνατότητα καρποφορίας. Επίσης όσον αφορά την ενίσχυση του

αγροτικού εισοδήματος, θα πρέπει να αναλάβουν δυναμικές πρωτοβουλίες οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί της Νάουσας (ΑΣΕΠΟΠ, ΦΡΟΥΤΕΝΩΣΗ), οι οποίοι εκμεταλλεύόμενοι τις Κοινοτικές ενισχύσεις της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής να ενισχύσουν τις δομές τους. Να κινηθούν με δράσεις για την καλύτερη τυποποίηση και την οργανωμένη προώθηση των αγροτικών προϊόντων στις αγορές της χώρας και του εξωτερικού, διαφυλάσσοντας ταυτόχρονα την ποιότητα των Προϊόντων Ονομασίας Προέλευσης που έχουν κατοχυρώσει.

Όσον αφορά την ενίσχυση του εισοδήματος από τον τουρισμό, είναι απαραίτητη η συμμετοχή της ΔΕΤ (δημοτικής επιχείρησης τουρισμού) σε προγράμματα δράσεων του ΕΟΤ και της Ε.Ε. με στόχο πρώτα τη βελτίωση των τουριστικών υποδομών της Νάουσας, συμπεριλαμβανομένων των καταλυμάτων, των κέντρων εστίασης και των υπηρεσιών, και έπειτα την επιτυχημένη προβολή των πολλαπλών μορφών τουρισμού που αναπτύσσονται ή δύναται να αναπτυχθούν στην πόλη και στην ευρύτερη ορεινή περιοχή. Στο πλαίσιο της διαφημιστικής προβολής και προσέλκυσης του τουριστικού κοινού, είναι πολύ σημαντική η συμμετοχή της ΔΕΤ σε δίκτυα συνεργασίας μεταξύ πόλεων.

Τα δίκτυα συνεργασίας αναπτύσσονται με στόχο την επίτευξη μιας πιο πολυκεντρικής και ισόρροπης χωρικής ανάπτυξης. Απαντούν στις σύγχρονες συνθήκες που απορρέουν από την αυξανόμενη παγκοσμιοποίηση του οικονομικού, κοινωνικού και πολιτικού γίνεσθαι και απαιτούν ευελιξία, προσαρμοστικότητα και καινοτομία. Τα δίκτυα λειτουργούν παράλληλα με την κρατική δράση και το συγκριτικό πλεονέκτημα τους σε σχέση με την κρατική δράση είναι η υπερκέραση της γραφειοκρατίας σε επιχειρησιακό επίπεδο. Μεσώ των δικτύων επιχειρείται όχι μόνο τεχνική αλλά και θεσμική συνεργασία. (Μπεριάτος Η., 2004, σσ 10-38).

Εκτός από τα δίκτυα συνεργασίας μια άλλη μορφή συνεργασίας αποτελούν οι αδελφοποιήσεις πόλεων. Στο επίπεδο των 15 κρατών μελών της Ε.Ε. οι αδελφοποιήσεις αντιπροσωπεύονται από μια μη κυβερνητική και μη θεσμική οργάνωση γνωστή ως «Douzelaze Organisation». Σκοπός της οργάνωσης μεταξύ άλλων είναι να προάγει και να ενθαρρύνει το ευρωπαϊκό πνεύμα και να εγκαθιδρύσει μεταξύ άλλων εκπαιδευτικούς, τουριστικούς, αθλητικούς και πολιτιστικούς διαύλους επικοινωνίας ανάμεσα στις πόλεις για το αμοιβαίο όφελος των κατοίκων τους. (Πηγή: [http:// www.douzelaze.org](http://www.douzelaze.org)).

4.2.4.2 Προγράμματα Δράσης για την κοινωνική αναγέννηση της πόλης

Το προτεινόμενο Κέντρο Πρόνοιας και Κοινωνικών Εξυπηρετήσεων είναι σημαντικό να αναλάβει δράση στα πλαίσια υφιστάμενων πανελλήνιων προγραμμάτων για την στήριξη εξαρτημένων ατόμων (ναρκωτικά, αλκοόλ), και την επανένταξή τους στην

κοινωνία της Νάουσας. Επίσης προγράμματα δράσης θα πρέπει να αναπτυχθούν και προς την κατεύθυνση βοήθειας και δημιουργικής απασχόλησης στα άτομα τρίτης ηλικίας σε συνεργασία με το υφιστάμενο γηροκομείο, που αυτή τη στιγμή λειτουργεί έξω από την πόλη, και το ΚΑΠΗ της Νάουσας. Ακόμα ένας τομέας δράσης για το συγκεκριμένο Κέντρο είναι η φροντίδα ΑΜΕΑ (άτομα με ειδικές ανάγκες) και η ψυχολογική στήριξη του οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Στο ζήτημα αυτό προτείνεται η συνεργασία με το Ειδικό Σχολείο που αυτή τη στιγμή λειτουργεί στην πόλη.

Παράλληλα με στόχο την κοινωνική αναγέννηση είναι απαραίτητη η περαιτέρω δραστηριοποίηση του ΔΗΠΟΝ με προγράμματα προώθησης των πολιτιστικών δραστηριοτήτων, και οργάνωσης εκδηλώσεων για την προβολή της τοπικής ταυτότητας. Υπενθυμίζουμε ότι προς το παρόν το ΔΗΠΟΝ είναι υπεύθυνο για τη λειτουργία του Πολιτιστικού Κέντρου Νάουσας, του Δημοτικού Ωδείου και του τομέα Διαχείρισης της Πολιτιστικής Κληρονομιάς. Προτείνεται λοιπόν να του αποδοθεί και η λειτουργία του προτεινόμενου Θεματικού Πολύ-χώρου Πολιτισμού και Βιομηχανικής Παράδοσης, λόγω της συσσωρευμένης εμπειρίας που διαθέτει πάνω στο ζήτημα αυτό. Οποσδήποτε η επιτυχής λειτουργία του νέου χώρου εξαρτάται από την διοργάνωση διαφημιστικής εκστρατείας και την εισαγωγή σε δίκτυα συνεργασίας σαν και αυτά που αναφέρθηκαν παραπάνω, αλλά και άλλα εξειδικευμένα γύρω από τα πολιτιστικά δρώμενα.

4.2.4.3 Προγράμματα Δράσης για την περιβαλλοντική αναγέννηση της πόλης

Δεδομένης της συνεχώς αυξανόμενης σημασίας που αποκτούν τα ζητήματα βιώσιμης αστικής ανάπτυξης και διαχείρισης των περιβαλλοντικών ζητημάτων των πόλεων, είναι απαραίτητη η ενεργοποίηση της ΔΕΕΦΥΠ που μέχρι στιγμής παραμένει ανενεργή. Στο πρόγραμμα δράσης της συγκεκριμένης υπηρεσίας προτεραιότητα θα έχουν τα μέτρα αντιρύπανσης, τα οποία θα πρέπει να πληρούν για τη λειτουργία τους όλες οι σύγχρονες βιομηχανικές και βιοτεχνικές μονάδες της Νάουσας, και η προώθηση ζητημάτων απόκτησης Σημάτων Περιβαλλοντικής Πιστοποίησης από τις επιχειρήσεις που το επιθυμούν. Ακόμα να οργανωθούν οι πρωτοβουλίες για την αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ποιότητας των όχθων του ποταμού Αράπιτσα, σε πολλά σημεία των οποίων αυτή τη στιγμή γίνεται ανεξέλεγκτη ρήση απορριμμάτων. Σε εκπαιδευτικό επίπεδο να προωθηθεί η συνεργασία με την Ομάδα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης που λειτουργεί στην πόλη και παράλληλα να διοργανώνονται ημερίδες και ξεναγήσεις στις νέες εγκαταστάσεις της οικο-βιομηχανίας με

στόχο την προώθηση και ευαισθητοποίηση της περιβαλλοντικής συνείδησης για τους κατοίκους της Νάουσας και τους επισκέπτες.

4.2.5 Ένταξη της πρωτοβουλίας αστικής αναγέννησης σε Τρέχοντα Επιχειρησιακά Προγράμματα

Ένα πολύ σημαντικό ζήτημα, όπως φαίνεται από όσα προηγήθηκαν, είναι η πρακτική εφαρμογή του προϊόντος του σχεδιασμού, ώστε η αστική αναγέννηση να καταστεί μια αποτελεσματική πολεοδομική πολιτική και να μην παραμείνει απλώς μια θεωρητική άσκηση επί χάρτου. Στα πλαίσια λοιπόν του ζητήματος της εφαρμογής, είναι απαραίτητο να εξετάσουμε την ένταξη της πρότασής μας σε κατάλληλα τρέχοντα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Αυτή τη στιγμή υπάρχει το «Πρόγραμμα Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων Αστικής Ανάπτυξης σε τοπικές ζώνες μικρής κλίμακας», το οποίο περιλαμβάνεται στον Άξονα 3 του Π.Ε.Π. Κεντρικής Μακεδονίας: «Μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων στην Κεντρική Μακεδονία» και χρηματοδοτείται από 2 Μέτρα. Το μέτρο 3.8, με τομείς παρέμβασης τις αστικές αναπλάσεις, τις υποδομές μεταφοράς και περιβάλλοντος, την τεχνολογική και επιχειρηματική ανάπτυξη, τις υποδομές εκπαίδευσης, υγείας πρόνοιας και πολιτισμού. Το μέτρο 3.9 με τομείς παρέμβασης τις συμβουλευτικές υπηρεσίες, την προκατάρτιση και κατάρτιση, την προώθηση στην απασχόληση και την αυτοαπασχόληση και τις ενέργειες πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης. Κεντρικός στόχος των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων αστικής ανάπτυξης, είναι η αναγέννηση και η αειφόρος οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση αστικών περιοχών με πολλαπλά προβλήματα. (Πηγή: [http://: www.anhma.gr](http://www.anhma.gr))

4.2.5.1 Χρηματοδότηση

Η Νάουσα σύμφωνα με το Πρόγραμμα είναι μεταξύ των επιλέξιμων περιοχών και οι νέες χρήσεις που έχουν προταθεί παραπάνω, βλέπε σχέδιο λειτουργικού επαναπροσδιορισμού, ικανοποιούν τα απαιτούμενα κριτήρια επιλογής και τις αστικές τυπολογίες προς χρηματοδότηση. Επομένως η πόλη μπορεί να ενταχθεί και να χρηματοδοτηθεί από το παρόν Πρόγραμμα. Βέβαια το Πρόγραμμα θέτει περιορισμό ως προς τον συνολικό προϋπολογισμό των προτεινόμενων έργων, ο οποίος συμπεριλαμβανομένης της ιδιωτικής συμμετοχής και για τα 2 Μέτρα (3.8 και 3.9), δεν πρέπει να ξεπερνά τα 6.000.000 Ευρώ (2.044.500.000δρχ). (Πηγή: <http://: www.anhma.gr>)

Δεδομένου του μεγέθους και του αριθμού των έργων ενδεχομένως οι προτεινόμενες παρεμβάσεις να ξεπερνούν αυτό το ποσό. Μια λύση είναι να ενταχθούν στο Πρόγραμμα μερικές μόνο παρεμβάσεις μέχρι την συμπλήρωση του προϋπολογισμού και για τις υπόλοιπες να αναζητηθεί χρηματοδότηση από άλλα Προγράμματα υποστήριξης δράσεων όμοιου θεματικού χαρακτήρα με εκείνο των προτεινόμενων στα πλαίσια της αστικής αναγέννησης.

4.2.5.2 Διαχείριση και Παρακολούθηση – Αξιολόγηση

Από το συγκεκριμένο Πρόγραμμα για τη διαχείριση των προτεινόμενων παρεμβάσεων προτείνεται η δημιουργία ενός Εταιρικού Σχήματος, το οποίο κινείται στη λογική των σχημάτων συνεργασίας (partnership) που είχαν παρουσιαστεί στην δεύτερη ενότητα. Συγκροτείται με πρωτοβουλία του Δήμου και επιβεβαιώνεται με την σύνταξη και συνυπογραφή ενός «Συμφωνητικού Εταιρικής Συνεργασίας». Συμμετέχουν τόσο οι Φορείς που είναι Τελικοί Δικαιούχοι (φορείς εκτέλεσης των έργων δηλαδή), όσο και Κοινωνικοί Εταίροι, άλλοι δηλαδή φορείς οι οποίοι δεν θα είναι φορείς υλοποίησης αλλά ως άμεσα ενδιαφερόμενοι θα συμμετέχουν στον σχεδιασμό και στην λήψη αποφάσεων με συμβουλευτικό και γνωμοδοτικό ρόλο. Οι φορείς αυτοί θα είναι τοπικής βάσης και δεν θα πρέπει να ξεπερνούν το 1/3 των φορέων – τελικών δικαιούχων του Εταιρικού Σχήματος. (Πηγή: [http://: www.anhma.gr](http://www.anhma.gr)).

Επίσης προτείνεται η δημιουργία μιας Τοπικής Συντονιστικής Επιτροπής που θα αποτελείτε από τον/την νόμιμο εκπρόσωπο του κάθε φορέα του Εταιρικού Σχήματος. Καθήκοντα της είναι η Παρακολούθηση της υλοποίησης του Επιχειρησιακού Σχεδίου, ο Συντονισμός των Πράξεων και η Αυτό-αξιολόγηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου κατά την προετοιμασία και την υλοποίηση του. Την εκπροσώπηση της ΤΣΕ έχει ο Δήμος, ο οποίος και τίθεται επικεφαλής φορέας. (Πηγή: <http://: www.anhma.gr>).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι πόλεις, ως σύνολα φυσικών κατασκευών, κοινωνικών και οικονομικών δομών, υπόκεινται σε συνεχείς μετασχηματισμούς για να αντεπεξέλθουν στις καινούργιες προκλήσεις που δημιουργούν τα νέα οικονομικά, κοινωνικά, φυσικά και περιβαλλοντικά δεδομένα. Το σύγχρονο σκηνικό της ανάπτυξης θέτει τις πόλεις αντιμέτωπες με τις προκλήσεις της αναδιάρθρωσης και της επικράτησης νέων χωροθετικών προτύπων στην παραγωγή, της παγκοσμιοποίησης και της τριτογενοποίησης της οικονομίας, της αντιμετώπισης προβλημάτων κοινωνικής αποστέρησης και φυσικής-περιβαλλοντικής υποβάθμισης, καθιστώντας επιτακτική την επανεκτίμηση του ρόλου τους.

Η επανεκτίμηση αυτή επιχειρείται με την υιοθέτηση των «Νέων Αστικών Πολιτικών» (Ν.Α.Π.) που έχουν ως στόχο την ενίσχυση της θέσης των πόλεων, ως αυτοδύναμων οντοτήτων στις έντονες συνθήκες ανταγωνισμού, και την ισχυροποίηση του πρωταγωνιστικού τους ρόλου σε σχέση με τα εθνικά κράτη. Κομμάτι των Ν.Α.Π. αποτελεί και η Πολιτική της Αστικής Αναγέννησης. Με αποστολή την ολοκληρωμένη κοινωνική, οικονομική, φυσική και περιβαλλοντική παρέμβαση, η Αστική Αναγέννηση αποβλέπει στην απελευθέρωση των αναπτυξιακών δυνάμεων που θα πυροδοτήσουν ευρύτερες αλλαγές για την βελτίωση της ζωής των κατοίκων. Ο νέος ρόλος των πόλεων επιδιώκεται διαμέσου της αφύπνισης τη λανθάνουσας αναπτυξιακής δυναμικής τους η οποία θα προκύψει από την εκμετάλλευση των ενδογενών ευκαιριών και δυνατοτήτων των πόλεων.

Η μοναδικότητα και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που συνθέτουν την κάθε πόλη ως σύνολο, συνεπάγεται ότι η επιδίωξη κάθε φορά του ρόλου μιας συγκεκριμένης πόλης, θέτει τον σχεδιασμό απέναντι σε διαφορετικά διλήμματα επιλογών. Καταρχήν ανάλογα με τον οικονομικό χαρακτήρα, δηλαδή αν για μια πόλη επιλέγεται να λειτουργήσει κυρίως ως τουριστικός προορισμός (Event City), είτε ως βιομηχανική κοιτίδα, είτε ως κέντρο υπηρεσιών, τίθενται διαφορετικές προτεραιότητες σχετικά με το επίπεδο της χωρικής της ολοκλήρωσης. Ακόμα και αν επιλεγθεί ένας συνδυασμένος οικονομικός χαρακτήρας που θα συμπεριλαμβάνει τους παραπάνω τομείς, η λειτουργία κάθε τομέα σε τοπικό ή υπερτοπικό επίπεδο, δημιουργεί διαφορετικές απαιτήσεις σε υποδομές και κυρίως στο απαιτούμενο κρίσιμο πληθυσμιακό μέγεθος που θα «καταναλώσει» το σχεδιαστικό προϊόν. Υπό αυτή την τελευταία προοπτική, διαμορφώνονται διαφορετικές ανάγκες της πόλης για συμμετοχή σε δίκτυα συνεργασίας και διαφήμισης του προϊόντος της.

Σχετικά με τον επιδιωκόμενο ρόλο της πόλης, ένα άλλο δίλημμα το οποίο επηρεάζει άμεσα το σχεδιασμό στα πλαίσια της αστικής αναγέννησης, είναι η προτεραιότητα που θα

δοθεί στην ικανοποίηση των μεσοπρόθεσμων και των μακροπρόθεσμων στόχων ανάλογα κάθε φορά με τις ανάγκες που καταδεικνύει η ανάλυση των υφιστάμενων συνθηκών. Χωρίς αμφιβολία ακόμη και εάν υπάρχουν πειστικές ανάγκες που επιβάλλουν παρεμβάσεις με άμεσα αποτελέσματα για τη βελτίωση του επιπέδου ζωής των κατοίκων, κυρίως υποδομές στο χώρο, εντούτοις η μακροπρόθεσμη προοπτική για την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων του σχεδιασμού επιβάλλει την μέριμνα για μέτρα συμπληρωματικού χαρακτήρα, όπως προγράμματα δράσης και δομές για τη συνεχόμενη κατάρτιση, εκπαίδευση και ενημέρωση των πολιτών.

Επίσης πρόκληση για την απόδοση στις πόλεις του νέου ρόλου των ισχυρών και αυτοδύναμων οντοτήτων στα πλαίσια του εντεινόμενου ανταγωνισμού, της συρρίκνωσης του εθνικού κράτους και της ταυτόχρονης ισχυροποίησης των δυνάμεων της αγοράς, αποτελεί η ενδυνάμωση των δομών διακυβέρνησης. Αν οι πόλεις θέλουν να διεκδικήσουν την τύχη τους, τότε οι πολίτες πρέπει να αποκτήσουν την δυνατότητα να διαχειριστούν και να χτίσουν περαιτέρω τη μελλοντική τους ανάπτυξη. Ένα πρώτο βήμα προς την ενίσχυση της διακυβέρνησης είναι η δημιουργία των κατάλληλων σχημάτων συνεργασίας στα πλαίσια του σχεδιασμού αστικής αναγέννησης.

Οι παραπάνω επιλογές και τα διλήμματα που αντιμετωπίζει η αστική αναγέννηση για την διαμόρφωση του νέου ρόλου που καλούνται να παίξουν οι πόλεις, πρέπει να συμφωνούν με τις επιταγές μιας γενικότερης στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης, που ήδη σε επίπεδο κατευθυντήριων γραμμών έχει καθοριστεί σε παγκόσμιο και ευρωπαϊκό επίπεδο. Ωστόσο ακόμη και η βιώσιμη ανάπτυξη ως έννοια δεν είναι απόλυτη και επιδέχεται διαφορετικές ερμηνείες και προσεγγίσεις στα πλαίσια πάντα κάποιων ορίων. Έτσι για τον οικονομοκεντρικό ή οικοκεντρικό χαρακτήρα της, καλείται να αποφασίσει ο σχεδιασμός και κατ' επέκταση και η αστική αναγέννηση λαμβάνοντας απαραιτήτως υπόψη το αξιολογικό πλαίσιο και τις επιθυμίες των κατοίκων στους οποίους θα απευθυνθεί το προϊόν του σχεδιασμού.

Υπό αυτές τις γενικές παρατηρήσεις και κατευθύνσεις επιχειρήθηκε στην παρούσα εργασία η πρόταση αστικής αναγέννησης για την Νάουσα Ημαθίας. Σύμφωνα με την SWOT ανάλυση προηγείται η οικονομική ώθηση της πόλης, εφόσον το κυριότερο πρόβλημα είναι το υψηλό ποσοστό ανεργίας και έπονται οι παρεμβάσεις κοινωνικού και περιβαλλοντικού χαρακτήρα. Η πρόταση λοιπόν στηρίζεται στο γενικότερο σκεπτικό της δημιουργίας κάποιων βασικών οικονομικών δομών που θα αποτελέσουν τον κύριο κινητήριο μοχλό για την οικονομική αναγέννηση της πόλης. Οι δομές αυτές θα λειτουργήσουν ως γεννήτριες των ευρύτερων αλλαγών στον κοινωνικό και φυσικό-περιβαλλοντικό τομέα. Επιπρόσθετα, προς

την ενίσχυση του τρίπτυχου των παραπάνω τομέων, θα λειτουργήσουν ορισμένες συμπληρωματικές ενέργειες και η προτεινόμενη ανάληψη πρωτοβουλιών με τη μορφή συμμετοχής σε προγράμματα δράσης για την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική αναγέννηση.

Για την αντιμετώπιση του μεσοπρόθεσμου και άμεσου στόχου της οικονομικής ανάκαμψης της πόλης προτάθηκε η δημιουργία στο μεγαλύτερο από τα εγκαταλειμμένα εργοστάσια της πόλης μιας οικολογικής βιομηχανίας (οικοβιομηχανία) η οποία θα αποτελεί βασική πηγή εσόδων για τους κατοίκους της. Η λύση αυτή στηρίζεται στην εκμετάλλευση των ad-hoc πλεονεκτημάτων της πόλης. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται οι υπάρχουσες υποδομές βιομηχανικών εγκαταστάσεων που σαφώς μειώνουν το κόστος που θα απαιτούνταν για τη δημιουργία καινούργιων φυσικών κελυφών για την κάλυψη των αναγκών της οικοβιομηχανίας, η μακρόχρονη βιομηχανική παράδοση και η δημιουργία μιας έντονης βιομηχανικής συνείδησης στην εργατική τάξη της πόλης, καθώς και η ύπαρξη ενεργειακού διαθέσιμου από την υδατόπτωση, για την κάλυψη των βιομηχανικών αναγκών σε ενέργεια. Παρόλο που η συγκεκριμένη πρόταση φιλοδοξεί να λειτουργήσει άμεσα ως απάντηση στην οικονομική κρίση της πόλης, εξυπηρετώντας υπό αυτή τη λογική μεσοπρόθεσμους στόχους, εντούτοις το αντικείμενό της επιλέχθηκε σκοπίμως στη λογική της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητας της επιχείρησης, αφού όπως είναι γνωστό τα ανακυκλωμένα προϊόντα κατατούν συνεχώς μεγαλύτερες μερίδες της αγοράς.

Παράλληλα για την οικονομική αναγέννηση της πόλης προτάθηκε η ενίσχυση της λειτουργίας του τουρισμού ως συμπληρωματικής μορφής εισοδήματος. Προς αυτή την κατεύθυνση θα βοηθήσει ο προτεινόμενος πολιτιστικός πολυχώρος. Το όραμα είναι να λειτουργήσει μακροπρόθεσμα η πόλη ως «Event City», δηλαδή ως προορισμός για τον νέο-αναδυόμενο πολιτιστικό και αστικό τουρισμό με σκοπό να εισέλθει στην αγορά των δραστηριοτήτων του ελεύθερου χρόνου, εκμεταλλευόμενη την παροχή πολιτιστικών δρώμενων (όπως φεστιβάλ τέχνης, εικαστικές εκθέσεις κ.α.) και κοινωνικών εκδηλώσεων (φαγητό, ψυχαγωγία, διασκέδαση, αγορές) τα οποία αποτελούν όπως είδαμε μέρος της «Συμβολικής Οικονομίας». Η πρόταση για τη μετατροπή του παλιού εργοστασίου σε βιομηχανικό μουσείο και πολυχώρο πολιτισμού στοχεύει τόσο στην δημιουργία άμεσου εισοδήματος από το συγκεκριμένο χώρο, όσο και στη δημιουργία πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων στην οικονομία της πόλης. Δηλαδή επιδιώκεται αυτό να αποτελέσει το έναυσμα για περαιτέρω ζήτηση των τουριστικών υπηρεσιών που καλύπτονται από ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Για την αστική αναγέννηση υπό το πρίσμα μακροπρόθεσμων στόχων προτάθηκε η παρακολούθηση προγραμμάτων δράσης από τις νέες υπηρεσίες που δημιουργούνται. Προγράμματα οικονομικής αναγέννησης θα αξιοποιούνται από τα προβλεπόμενα Κέντρα Κατάρτισης, Εκπαίδευσης και Έρευνας. Αποστολή τους πέρα από την συνεχή αναβάθμιση των επαγγελματικών ικανοτήτων και του γνωστικού πεδίου των κατοίκων, θα πρέπει να είναι και η οργάνωση διαφημιστικών εκστρατειών για την πώληση του νέου προφίλ της πόλης και την προβολή των δυνατοτήτων της. Αντίστοιχα προγράμματα για την κοινωνική αναγέννηση στοχεύουν στην βελτίωση της παροχής υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας. Η κίνηση αυτή είναι σύμφωνη με τη σύγχρονη τάση συρρίκνωσης του εθνικού κράτους πρόνοιας και την απόδοσή αυτών των υπηρεσιών στη δικαιοδοσία των κοινοτήτων και στοχεύει στην ενίσχυση του κοινωνικού προφίλ της πόλης και κατ' επέκταση στην ενδυνάμωση των δεσμών και της ταυτότητας της τοπικής κοινωνίας. Ακόμα προβλέπεται η συμμετοχή σε περιβαλλοντικά προγράμματα δράσης με απώτερο στόχο την ενίσχυση της περιβαλλοντικής συνείδησης, ώστε να αποτελέσει και αυτή σημαντικό στοιχείο της ταυτότητας των κατοίκων.

Η επίτευξη τόσο των μεσοπρόθεσμων στόχων της οικονομικής ανάκαμψης της πόλης με υποδομές, όσο και των μακροπρόθεσμων στόχων που υλοποιούνται με τα προγράμματα δράσης δημιουργεί το απαραίτητο υπόβαθρο οικονομικής δύναμης και διευρυνμένου γνωστικού πεδίου για τους κατοίκους, ώστε αυτοί να μπορούν με αξιώσεις να συμμετέχουν στην διαδικασία της τοπικής διακυβέρνησης. Ένα πρώτο βήμα για την διευκόλυνση, αλλά και την συνειδητή καθιέρωση της ανάγκης συμμετοχής των κατοίκων στη διακυβέρνηση, αποτελεί η υλοποίηση της πολιτικής αστικής αναγέννησης μέσα από τη δημιουργία του προβλεπόμενου συνεργατικού σχήματος.

Τέλος, ο λόγος για δύο σημεία ιδιαίτερης προσοχής. Το πρώτο αφορά την ανάγκη ύπαρξης του απαραίτητου πληθυσμιακού μεγέθους που θα υποστηρίξει τη λειτουργία των προτάσεων αστικής αναγέννησης. Ειδικά το κομμάτι των προτάσεων που στοχεύει στον αστικό τουρισμό, χρειάζεται ένα κρίσιμο καταναλωτικό κοινό. Όπως είδαμε από την ανάλυση, ο πληθυσμός της Νάουσας μειώθηκε τα τελευταία χρόνια. Άρα πρέπει να στοχεύουμε στην εισροή κοινού από άλλες γειτονικές περιοχές. Το κοινό της Θεσσαλονίκης, αλλά και του νομού και της χώρας μπορούν να αποτελέσουν δυνητικούς «αγοραστές» του τουριστικού και βιομηχανικού προϊόντος της Νάουσας. Για το λόγο αυτό είναι απαραίτητη η εισαγωγή της πόλης σε δίκτυα συνεργασίας και η προώθησης της εικόνας της μέσω δικτύων διαφήμισης και δημόσιων σχέσεων. Μια καλή κίνηση σε αντιστοιχία με επιτυχημένα παραδείγματα του εξωτερικού (case studies), θα ήταν η προώθηση μιας διαφημιστικής

εκστρατείας με αιχμή ένα πρωτότυπο μότο. (Να θυμηθούμε το «Glasgow Miles Better» που σημείωσε τρομερή επιτυχία για τη Γλασκόβη).

Το δεύτερο σημείο που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής είναι η αποφυγή ενός κοινότυπου αποτελέσματος που θα κινείται στο πλαίσιο της βιομηχανοποιημένης αστικής αναγέννησης. Λίγο έως πολύ όλες οι πόλεις αναζητούν λύσεις για την οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική αναβάθμιση των δομών τους και πολλές φορές το παραγόμενο προϊόν είναι τυποποιημένο και σχεδόν πανομοιότυπο. Επομένως η συνολική σύνθεση και ο σχεδιασμός που προτείνεται για την αστική αναγέννηση των εγκαταλειμμένων βιομηχανιών της Νάουσας φιλοδοξεί να δώσει ένα προϊόν με μοναδικά χαρακτηριστικά. Η πρόταση στοχεύει να μετατρέψει την πόλη σε θεματικό χάρτη με μία ποικιλία πυρήνων ενδιαφέροντος, πυρήνας έρευνας-εκπαίδευσης, πυρήνας πολιτισμού διασκέδασης, πυρήνας κεντρικών λειτουργιών-εστίασης-αγορών, πυρήνας οικοβιομηχανίας, που όλοι θα συνδέονται με ενδιαφέρουσες διαδρομές και θα τονίζουν σε κάθε περίπτωση και ένα ξεχωριστό κομμάτι της τοπικής ταυτότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ελληνόγλωσση βιβλιογραφία

- Αειχώρος. (2002), *Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης: Απόψεις, Συνέντευξη με τον Klaus Kunzmann*, Τόμος 1, Τεύχος 1, σσ 182-189.
- Αειχώρος. (2002), *Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης: Απόψεις, Συνέντευξη με τον Andreaw Faludi*, Τόμος 1, Τεύχος 1, σσ 190-195.
- Αειχώρος. (2002), *Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης: Απόψεις, Σκέψεις για το Σχεδιασμό, Louis Albrechts*, Τόμος 1, Τεύχος 1, σσ 196-207.
- Αειχώρος. (2003), *Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης: Απόψεις, Συνέντευξη με τον Louis Albrechts*, Τόμος 2, Τεύχος 1, σσ 200-205.
- Αειχώρος. (2003), *Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης: Απόψεις, Συνέντευξη με την Patsy Healy*, Τόμος 2, Τεύχος 1, σσ 206-215.
- Αειχώρος. (2003), *Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης: Απόψεις, Συνέντευξη με τον Louis Albrechts*, Τόμος 2, Τεύχος 1, σσ 198-238.
- Αειχώρος. (2003), *Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης: Απόψεις, Συνέντευξη με τον Ernest Alexander*, Τόμος 2, Τεύχος 1, σσ 216-225.
- Αειχώρος. (2003), *Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης: Απόψεις, Συνέντευξη με την Rachele Alterman*, Τόμος 2, Τεύχος 1, σσ 226-233.
- Αειχώρος. (2003), *Κείμενα Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Ανάπτυξης: Απόψεις, Συνέντευξη με τον Hans Mastop*, Τόμος 2, Τεύχος 1, σσ 234-238.
- Ανδρικοπούλου Ε., Καυκαλάς Γ. (2000), *Ο Νέος Ευρωπαϊκός Χώρος, Η διεύρυνση και η Γεωγραφία της Ευρωπαϊκής Ανάπτυξης*, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα
- Αραβαντινός Α. (1997), *Πολεοδομικός Σχεδιασμός για μια βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου*, Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα.
- Βαμβακάς Α., Σαράτσης Γ., Σερέφογλου Μ., 1994, *Περιοχές σε Διαρθρωτική Κρίση και Αναζήτηση Στρατηγικών Ανάπτυξης. Μια Προκαταρκτική Προσέγγιση στην Επαρχία Νάουσας του Ν. Ημαθίας. Διπλωματική Εργασία*, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος
- Βλιάμος Σ. (1988), *Οι Βιομηχανικές Περιοχές και η Βιομηχανική Περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα*, ΕΤΒΑ, Διεύθυνση Περιφερειακής Αναπτύξεως και Βιομηχανικής Υποδομής (ΠΑΒΥ), Αθήνα.
- Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο Νάουσας, Ιούνιος 1984
- Γιαννίτσης Τ., (1983), *Η Ελληνική Βιομηχανία, Ανάπτυξη και Κρίση*, Gutenberg, Αθήνα. p.13-48, 356-364.
- Γούσιος Δ., Γκέσκου Ι. (2003), *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Τοπική Ανάπτυξη και Τοπική Αυτοδιοίκηση*, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος
- Δέφνερ Α., (2003), *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Πολεοδομία V: Στρατηγικές Αστικής Ανάπτυξης*, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος
- Δέφνερ Α., (2002), *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Πολεοδομία: Ζητήματα Θεωρίας και Πρακτικής του Παρελθόντος του Παρόντος και του Μέλλοντος*, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Μεταπτυχιακό Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ. (1992), *Ευρώπη 2000+ : Προοπτικές Ανάπτυξης του Κοινοτικού Εδάφους*, Λουξεμβούργο
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ. (2001), *ΣΑΚΧ – Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου*, Λουξεμβούργο

- το Αστικό Περιβάλλον, Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και στην Επιτροπή Περιφερειών, COM(2004)60.
- ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ. (2003), *Εταιρική σχέση με τις πόλεις, Η κοινοτική πρωτοβουλία Urban*, Ευρωπαϊκή Ένωση, Περιφερειακή πολιτική.
- Infussi Francesco., Γιώργος Σημαιοφορίδης. (1998), *Πρόγραμμα Ηρακλής, Οι προκλήσεις της ελληνικής πόλης*, ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ.
- Κοτσαμάνης Β.. (1999), *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Στοιχεία Δημογραφίας*, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος
- Κοτσαμάνης Β., (2002), *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Εισαγωγή στις μεθόδους Κοινωνικής Έρευνας*, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος
- Κότιος Α., (2002), *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, «Διεθνής Περιφερειακή Συνεργασία και Πολιτική»*, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος
- Λαμπριανίδης Λ. (2002), *Οικονομική Γεωγραφία, Στοιχεία Θεωρίας και Εμπειρικά Παραδείγματα*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα
- Λυμπεράκη Αντιγόνη. (1991), *Ευέλκτη Εξειδίκευση, Κρίση και Αναδιάρθρωση στη Μικρή Βιομηχανία*, Gutenberg, Αθήνα. p.23-45.
- Μιχαηλίδης Γ., (2002), *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Αξιολόγηση και Διαχείριση Προγραμμάτων*, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος
- Μιχαηλίδης Γ. (2003), *Σχεδιάζοντας την Ανάπτυξη, Μεθοδολογία και Πρακτικές Σχεδιασμού, Αξιολόγησης και Διαχείρισης*, Εκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη.
- Μούσης Ν. (2001), *Ευρωπαϊκή Ένωση, Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Μπαίτσης Τάκης. (1997), *Νάουσα, Οι Βιομηχανίες του Χθες*, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ημαθίας, Βέροια
- Μπεριάτος Η. (2004), *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Χωροταξία IV, Στρατηγικός Χωροταξικός Σχεδιασμός*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος
- Νικολαΐδου Σ. (1993), *Η Κοινωνική Οργάνωση του Αστικού Χώρου*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Οικονόμου Δ., Πετράκος Γ. (1999), *Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων, Διεπιστημονικές προσεγγίσεις Αστικής Ανάλυσης και Πολιτικής*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας – Gutenberg.
- Οικονόμου Δ. (2004), *Αστική Αναγέννηση και Πολεοδομικές Αναπλάσεις*, Τεχνικά Χρονικά, Μάιος-Ιούνιος 2004
- Πετράκος Γ., Ψυχάρης Ι. (2003), *Πανεπιστημιακές Σημειώσεις, Περιφερειακή Ανάπτυξη στην Ελλάδα*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Θεσσαλίας, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος
- Πολιτιστική Εταιρεία Νάουσας «Αναστάσιος Μιχαήλ ο Λόγιος». (1999), *Νάουσα 19^{ος} – 20^{ος}*, Νάουσα
- Στεφάνου Ι., Χατζοπούλου Α., Νικολαΐδου Σ. (1995), *Αστική Ανάπλαση*, Τεχνικό Επιμελητήριο της Ελλάδας, Αθήνα.

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Amin Ash., (1994), *Post-Fordism, A Reader*, Blackwell, London, USA.
- Bailey Nick., Barker Alison., McDonald Kevin. (1995), *Partnership Agencies in British Urban Policy*, UCL Press, London
- Berry Jim., McGreal Stanley., Deddis Bill. (1993), *Urban Regeneration. Property Investment and Development*, E & FN Spon. p. 33-49, 125-143, 161-195, 293-306.
- Brindley Tim., Rydin Yvonne., Stoker Gerry. (1996), *Remaking Planning. The Politics of Urban Change*, Routledge, London, New York. p. 1-26.
- Burtenshaw D., Bateman M., Ashworth G.J., (1991), *The European City, A Western Perspective*, David Fulton Publishers, London.
- Couch Chris., Fraser Charles., Percy Sysan. (2003), *Urban Regeneration in Europe*, Blackwell Publications.
- Echenique Marcial., Saint Andrew. (2001), *Cities for the New Millenium*, Spon Press, Taylor & Francis Group.
- Garrahan Philip., Steward Paul., (1994), *Urban Change and Renewal, The paradox of Place*, Avebury. p.1-7.
- Hall Peter. (1992), *Urban and Regional Planning*, Routledge, London, New York.
- Haughton Graham., Hunter Colin. (1994), *Sustainable Cities*, Athenaeum Press, Great Britain.
- Imrie Rob., Thomas Huw. (1999), *British Urban Policy*, Sage Publications, London. p. 128-145.
- Kalltorp O., Elander I., Ericsson O., Franzen M. (1997), *Cities in transformation – transformation in Cities*, Ashgate Publications. p. 120-135
- Lefebvre H., (1974), *La Production de l' Espace*, Edition Anthropos, Paris
- McNeill Donald. (1999), *Urban Change and the European Left, Tales from the New Barcelona*, Routledge, London, New York.
- Paddison Ronan. (2001), *Handbook of Urban Studies*, SAGE Publications, London.
- Page Stephen. (1995), *Urban Tourism*. Routledge, London, New York.
- Pyke Frank, Sengenberger Werner. (1992), *Industrial Districts and Local Economic Regeneration*. International Institute for Labour Studies, Geneva. p.3-29.
- Robert Peter., Sykes Hugh. (2000), *Urban Regeneration, A Handbook*, SAGE Publications, London.
- Sills A., Taylor G., Golding P. (1988), *The Politics of the Urban Crisis*, Anchor Brendon Ltd, London.
- Stephen V.Ward. (1998), *Selling Places. The Marketing and promotion of Towns and Cities 1850-2000*, E & FN Spon.

Ηλεκτρονικές Διευθύνσεις

- [Http://www.europa.eu.int](http://www.europa.eu.int).
- [Http://www.iula.org](http://www.iula.org)
- [Http://www.douzelaze.org](http://www.douzelaze.org)
- <http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/textile/index.htm>

Μπιλμπάο

<http://www.bilbao-city.net>

<http://www.europa.eu.int>

http://www.europa.eu.int/abc/maps/regions/spain/pais_el.htm

<http://www.bilbao.net/>

<http://www.lanbide.net>

http://www.bizkaia.net/Hirigintza/lurraldeko_zati_egitasmoa/ca_ptp.htm?zona=ikonoa#

http://eskuar.bizkaia.net/ine_main.htm?dir=9

<http://www.bilbaoria2000.com>

http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/objective2/index_en.htm

http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/country/prordn/details.cfm?gv_PAY=ES&gv_reg=ALL&gv_PGM=2000ES162DO008&LAN=5

Γλασκόβη

<http://www.visitscotland.com/aboutscotland/explorebymap/?view=Standard>

<http://www.glasgow.gov.uk>

<http://www.xyzmaps.com/images/GlasgowOverview.jpg>

http://www.glasgoweconomicfacts.com/library_section/default.htm

http://www.gvcvcore.gov.uk/GCVJSP_2000/plan_2000.htm

<http://www.scottish.parliament.uk/factfiles/6#6>

<http://www.scotland.gov.uk/Topics/Housing/Community-Regeneration>

Νάουσα

<http://www.ota.gr/naoussa/index.html>

<http://www.anhma.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κείμενα

Δελτίο Τύπου 21/11/99.

Έγγραφο Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης 26/10/95.

Πρόσκληση σε Ημερίδα του Ε.Κ.Ν 20/11/95.

Εφημερίδα «Φωνή της Ναούσης», τεύχη 24/01/01, 31/01/04, 07/02/04, 28/02/04, 27/03/04, 01/05/04, 19/06/04, 10/07/04, 17/07/04.

Εφημερίδα «Ελευθεροτυπία», 02/08/04.

Οικονόμου Αλέξανδρος, Η Βιομηχανία στη Νάουσα, από τον 19^ο στον 20^ο αιώνα, Νάουσα 1999.

Περιοδικό «Καθημερινή, Επτά Ημέρες», Βιομηχανική Νάουσα, 11/03/04.

Πίνακες

Οικονομικά Δεδομένα: Πίνακες 1 – 8

Κοινωνικά Δεδομένα: Πίνακες 9 – 15, 20, 21

Δημογραφικά Δεδομένα: Πίνακες 16 - 20

Χάρτες

Χάρτης Χρήσεων Γης, Γ.Π.Σ. Νάουσας 1984

Χάρτης Χρήσεων Γης-Z.O.E., Γ.Π.Σ. Νάουσας 1984

Χάρτης Προτεινόμενης Περιοχής NATURA 2000 για το Ν. Ημαθίας.

Πίνακας 1: Οικονομικός ενεργός πληθυσμός κατά φύλο, ομάδες κλάδων οικονομικής δραστηριότητας και ομάδες ατομικών επαγγελματίων
 Σύνολο Ελλάδος, Περιφέρεια και νομός
 Απογραφή Πληθυσμού της 18ης Μαρτίου 2001

Φύλο	Σύνολο	Ομάδες ατομικών επαγγελματίων									
		Μέλη των βουλευομένων ανδρών, ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα	Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγελματίες	Τεχνολόγοι τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	Αποσχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές	Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι δασοκόμοι και δάεις	Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή τεχνικά επαγγέλματα	Χειριστές σταβρών βιομηχανικών εγκαταστάσεων μηχανημάτων και εξοπλισμού μικροεπιχειρήσεων και	Ανεπίκειροι εργάτες, χερσίνεκτες και μικροεπιχειρηματίες	Δήλωσαν ανεπάρκως ή ασκώσ το επάγγελμα τους ή δε δήλωσαν επάγγελμα
ΣΥΝΟΛΟ	4.102.091	363.581	493.749	322.443	390.934	551.539	533.646	619.725	288.514	362.128	175.832
ΕΛΛΑΔΟΣ	2.597.021	259.904	252.979	163.832	154.737	307.118	311.258	558.796	259.449	209.731	119.217
Αρρένες	1.505.070	103.677	240.770	158.611	236.197	244.421	222.388	60.929	29.065	152.397	56.615
Κεντρική Μακεδονία	696.065	64.016	80.372	56.103	51.770	86.762	105.050	110.663	54.714	59.012	27.603
Αρρένες	437.966	46.086	40.425	26.768	21.103	48.197	61.630	91.921	47.765	34.952	19.119
Θήλεις	258.099	17.930	39.947	29.335	30.667	38.565	43.420	18.742	6.949	24.060	8.484
ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ	51.560	3.837	4.707	2.622	3.218	6.038	13.843	6.815	4.406	4.986	1.088
A. Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία.....	15.178	34	13	20	35	33	13.673	28	48	1.246	48
B. Αλιεία.....	21	0	0	0	0	1	17	0	0	1	2
Γ. Ορυχεία, Αστομεία.....	82	3	1	2	2	3	25	19	17	7	3
Δ. Μεταποιητικές Βιομηχανίες.....	7.720	422	117	257	327	179	9	2.908	1.925	1.324	252
E. Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, νερού.....	437	17	13	22	85	7	0	179	43	66	5
Z. Εμπόριο, εμπορεύσεις.....	7.409	2.040	181	219	507	2.726	15	895	325	446	55
H. Ξενοδοχεία, εστιατόρια.....	2.080	601	0	40	67	1.131	0	102	19	98	22

Θ Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες.....	1.887	82	14	71	261	47	0	107	1.158	125	22
Ι. Ενδίδιμοι Χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.....	875	121	24	225	407	18	0	6	20	52	2
Κ. Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθωση.....	2.072	60	736	459	334	41	7	53	102	248	32
Λ. Δημόσια διοίκηση και ύμνα, υποχρεωτική ή κοινωνική ασφάλιση.....	3.122	90	270	359	724	1.135	45	123	137	198	41
Μ. Εκπαίδευση.....	2.969	96	2.507	73	83	46	0	10	6	128	20
Ν. Υγεία και κοινωνική μέριμνα.....	1.710	36	501	613	143	244	1	29	44	83	16
Ξ. Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών.....	1.244	54	233	151	110	359	6	34	55	226	16
Ο. Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.....	142	0	1	0	0	23	2	0	1	114	1
Π. Επρόδοκοι οργανισμοί και όργανα.....	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
ΣΤ. Κατασκευές.....	3.287	102	62	47	57	11	2	2.168	392	423	23
Χ. Δε δηλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.....	1.324	79	34	64	76	34	41	154	114	200	528
Άρρες	33.005	2.824	2.381	1.240	1.398	3.358	8.268	5.794	3.709	3.227	806
Α. Έσραδα, κτηνοτροφία, θήρα, άσκακουλία.....	9.399	32	11	11	23	30	8.165	23	38	1.024	42
Β. Άλεια.....	13	0	0	0	0	1	10	0	0	1	1
Γ. Ορυχεία, λατομεία.....	69	3	1	1	2	2	14	19	17	7	3

Δ. Μεταπολιτικές βιομηχανίες..... ...	5.072	325	75	146	147	78	8	2.004	1.376	718	195
Ε. Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, νερού.....	399	14	11	21	62	5	0	176	43	62	5
Ζ. Εμπόριο, επισκευές.....	4.709	1.445	115	120	180	1.330	8	859	311	303	38
Η. Ξενοδοχεία, εστιατόρια.....	1.267	454	0	35	24	637	0	69	17	16	15
Θ. Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες.....	1.724	75	9	49	174	40	0	106	1.140	111	20
Ι. Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.....	478	91	11	126	194	12	0	6	20	18	0
Κ. Διαχείριση ακίνητης περιουσίας, εκμίσθώσεις.....	942	44	450	176	70	34	1	49	38	59	21
Λ. Δημόσια διοίκηση και άμυνα, υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.....	2.265	66	147	225	353	1.015	31	119	134	145	30
Μ. Εκπαίδευση.....	1.160	63	984	28	18	16	0	6	4	32	9
Ν. Υγεία και κοινωνική μέριμνα.....	635	17	323	110	42	59	1	26	33	20	4
Ξ. Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών.....	702	33	182	113	50	68	2	30	51	162	11
Ο. Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.....	5	0	0	0	0	0	2	0	1	2	0
Π. Ετερόδοκοι οργανισμοί και όργανα.....	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
ΣΤ. Κατασκευές.....	3.191	100	48	37	28	8	1	2.159	387	401	22

Χ.Δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας...	974	62	14	42	31	23	25	143	99	145	390
Θήλειες	18.555	1.013	2.326	1.382	1.820	2.680	5.575	1.021	697	1.759	282
Α.Γεωργία, κτηνοτροφία, θήρα, δασοκομία.....	5.779	2	2	9	12	3	5.508	5	10	222	6
Β.Αλιεία.....	8	0	0	0	0	0	7	0	0	0	1
Γ.Ορυχεία,λατομεία.....	13	0	0	1	0	1	11	0	0	0	0
Δ.Μεταποιητικές βιομηχανίες.....	2.648	97	42	111	180	101	1	904	549	606	57
Ε.Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, νερού.....	38	3	2	1	23	2	0	3	0	4	0
Ζ.Εμπόριο, επισκευές.....	2.700	595	66	99	327	1.396	7	36	14	143	17
Η.Ξενοδοχεία, εστιατόρια.....	813	147	0	5	43	494	0	33	2	82	7
Θ.Μεταφορές, αποθήκευση, επικοινωνίες.....	163	7	5	22	87	7	0	1	18	14	2
Ι.Ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί.....	397	30	13	99	213	6	0	0	0	34	2
Κ.Διαχείριση ακίνητης περιουσίας,εκμίσθώσεις.....	1.130	16	286	283	264	7	6	4	64	189	11
Λ.Δημόσια διοίκηση και άμυνα,υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.....	857	24	123	134	371	120	14	4	3	53	11
Μ.Εκπαίδευση.....	1.809	33	1.523	45	65	30	0	4	2	96	11
Ν.Υγεία και κοινωνική μέριμνα.....	1.075	19	178	503	101	185	0	3	11	63	12
Ξ.Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών.....	542	21	51	38	60	291	4	4	4	64	5

Ο Ιδιωτικά νοικοκυριά που απασχολούν οικιακό προσωπικό.....	137	0	1	0	0	23	0	0	0	112	1
ΣΤ.Κατασκευές...	96	2	14	10	29	3	1	9	5	22	1
Χ.Δε δήλωσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας...	350	17	20	22	45	11	16	11	15	55	138

Πίνακας 2: Εξέλιξη των εγγεγραμμένων ανέργων στη Νάουσα, Πηγή ΟΑΕΔ Νάουσας

Μήνας	Ετος	Εγγεγραμμένοι Άνεργοι										Απολύσεις			
		Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	%Γυναίκων	%Ανδρών	Εποχικές	Λοιπές	Σύνολο	%Εποχικές	%Λοιπές				
Ιούλιος	1989	179	176	355	49,58	50,42	4	5	9	44,44	55,56				
Αυγούστος	1989	141	306	447	68,46	31,54	13	4	17	76,47	23,53				
Σεπτέμβριος	1989	128	153	281	54,45	45,55	1	27	28	3,57	96,43				
Οκτώβριος	1989	188	269	457	58,86	41,14	132	4	136	97,06	2,94				
Νοέμβριος	1989	191	188	379	49,60	50,40	22	1	23	95,65	4,35				
Δεκέμβριος	1989	329	281	610	46,07	53,93	123	16	139	88,49	11,51				
Μέσος Όρος				421,50	54,50	45,50			58,67	67,61	32,39				
Ιανουάριος	1990	557	295	852	34,62	65,38	119	15	134	88,81	11,19				
Φεβρουάριος	1990	594	358	952	37,61	62,39	71	20	91	78,02	21,98				
Μάρτιος	1990	592	450	1042	43,19	56,81	22	16	38	57,89	42,11				
Απρίλιος	1990	437	450	887	50,73	49,27	44	3	47	93,62	6,38				
Μάιος	1990	254	279	533	52,35	47,65	5	3	8	62,50	37,50				
Ιούνιος	1990	226	260	486	53,50	46,50	23	4	27	85,19	14,81				
Ιούλιος	1990	171	239	410	58,29	41,71	46	7	53	86,79	13,21				
Αύγουστος	1990	120	208	328	63,41	36,59	8	2	10	80,00	20,00				
Σεπτέμβριος	1990	133	233	366	63,66	36,34	6	5	11	54,55	45,45				
Οκτώβριος	1990	157	250	407	61,43	38,57	61	11	72	84,72	15,28				
Νοέμβριος	1990	224	295	519	56,84	43,16	59	10	69	85,51	14,49				
Δεκέμβριος	1990	407	398	805	49,44	50,56	163	16	179	91,06	8,94				
Μέσος Όρος				632,25	52,09	47,91			61,58	79,05	20,95				
Ιανουάριος	1991	607	459	1066	43,06	56,94	241	15	256	94,14	5,86				
Φεβρουάριος	1991	783	615	1398	43,99	56,01	86	49	135	63,70	36,30				
Μάρτιος	1991	793	658	1451	45,35	54,65	143	14	157	91,08	8,92				
Απρίλιος	1991	677	652	1329	49,06	50,94	81	9	90	90,00	10,00				
Μάιος	1991	483	605	1088	55,61	44,39	23	4	27	85,19	14,81				
Ιούνιος	1991	384	553	937	59,02	40,98	35	1	36	97,22	2,78				
Ιούλιος	1991	301	503	804	62,56	37,44	21	8	29	72,41	27,59				
Αύγουστος	1991	285	443	728	60,85	39,15	9	13	22	40,91	59,09				
Σεπτέμβριος	1991	294	443	737	60,11	39,89	458	8	466	98,28	1,72				
Οκτώβριος	1991	550	820	1370	59,85	40,15	132	623	755	17,48	82,52				
Νοέμβριος	1991	509	674	1183	56,97	43,03	178	7	185	96,22	3,78				
Δεκέμβριος	1991	711	713	1424	50,07	49,93	289	11	300	96,33	3,67				

1991	Μέσος Όρος		1126,25	53,88	46,12			204,83	78,58	21,42
1992	Ιανουάριος	851	1736	49,02	50,98		312	332	93,98	6,02
1992	Φεβρουάριος	865	1755	49,29	50,71		86	96	89,58	10,42
1992	Μάρτιος	804	1442	44,24	55,76		68	79	86,08	13,92
1992	Απρίλιος	788	1404	43,87	56,13		112	122	91,80	8,20
1992	Μάιος	614	1115	44,93	55,07		66	78	84,62	15,38
1992	Ιούνιος	408	840	51,43	48,57		52	63	82,54	17,46
1992	Ιούλιος	298	646	53,87	46,13		236	245	96,33	3,67
1992	Αύγουστος	251	543	53,78	46,22		43	54	79,63	20,37
1992	Σεπτέμβριος	264	543	51,38	48,62		444	459	96,73	3,27
1992	Οκτώβριος	332	690	51,88	48,12		129	134	96,27	3,73
1992	Νοέμβριος	443	854	48,13	51,87		151	156	96,79	3,21
1992	Δεκέμβριος	577	1034	44,20	55,80		291	304	95,72	4,28
1992	Μέσος Όρος		1050,17	48,84	51,16			176,83	90,84	9,16
1993	Ιανουάριος	681	1113	38,81	61,19		198	202	98,02	1,98
1993	Φεβρουάριος	758	1371	44,71	55,29		186	190	97,89	2,11
1993	Μάρτιος	764	1366	44,07	55,93		68	78	87,18	12,82
1993	Απρίλιος	572	1168	51,03	48,97		147	155	94,84	5,16
1993	Μάιος	445	979	54,55	45,45		29	36	80,56	19,44
1993	Ιούνιος	298	687	56,62	43,38		69	74	93,24	6,76
1993	Ιούλιος	214	549	61,02	38,98		75	79	94,94	5,06
1993	Αύγουστος	161	422	61,85	38,15		36	38	94,74	5,26
1993	Σεπτέμβριος	185	444	58,33	41,67		359	364	98,63	1,37
1993	Οκτώβριος	231	592	60,98	39,02		115	120	95,83	4,17
1993	Νοέμβριος	442	935	52,73	47,27		240	243	98,77	1,23
1993	Δεκέμβριος	687	1288	46,66	53,34		316	377	83,82	16,18
1993	Μέσος Όρος		909,50	52,61	47,39			163,00	93,20	6,80
2001	Αύγουστος	579	1643	64,76	35,24		80	92	86,96	13,04
2001	Σεπτέμβριος	548	1627	66,32	33,68		167	181	92,27	7,73
2001	Οκτώβριος	905	2496	63,74	36,26		243	263	92,40	7,60
2001	Νοέμβριος	990	2596	61,86	38,14		163	221	73,76	26,24
2001	Δεκέμβριος	1416	2334	60,67	39,33		245	308	79,55	20,45
2001	Μέσος Όρος		2139,20	63,47	36,53			213,00	84,98	15,02
2002	Ιανουάριος	1294	3078	57,96	42,04		228	298	76,51	23,49
2002	Φεβρουάριος	1343	3148	57,34	42,66		132	191	69,11	30,89
2002	Μάρτιος	1257	2907	56,76	43,24		106	178	59,55	40,45
2002	Απρίλιος	1840	3464	46,88	53,12		95	179	53,07	46,93
2002	Μάιος	1026	2372	56,75	43,25		61	125	48,80	51,20
2002	Ιούνιος	887	2312	61,63	38,37		150	205	73,17	26,83
2002	Ιούλιος	932	2347	60,29	39,71		140	218	64,22	35,78
2002	Αύγουστος	920	2309	60,16	39,84		138	208	66,35	33,65
2002	Σεπτέμβριος	920	2520	63,49	36,51		314	500	62,80	37,20
2002	Οκτώβριος	639	2313	72,37	27,63		198	290	68,28	31,72
2002	Νοέμβριος	1039	3196	67,49	32,51		256	351	72,93	27,07
2002	Δεκέμβριος	1267	2917	56,56	43,44		338	431	78,42	21,58
2002	Μέσος Όρος		2740,25	59,81	40,19			264,50	66,10	33,90
2003	Ιανουάριος	1392	3157	55,91	44,09		154	219	70,32	29,68
2003	Φεβρουάριος	1441	3214	55,16	44,84		99	177	55,93	44,07
2003	Μάρτιος	1323	2985	55,68	44,32		76	102	74,51	25,49

Απρίλιος	2003	1251	1618	2869	56,40	43,60	61	143	57,34	42,66
Μάιος	2003	1187	1550	2737	56,63	43,37	66	130	49,23	50,77
Ιούνιος	2003	1032	1263	2295	55,03	44,97	81	234	65,38	34,62
Ιούλιος	2003	941	1673	2614	64,00	36,00	89	244	63,52	36,48
Αύγουστος	2003	869	1611	2480	64,96	35,04	76	165	53,94	46,06
Σεπτέμβριος	2003	880	1654	2534	65,27	34,73	118	375	68,53	31,47
Οκτώβριος	2003	992	1723	2715	63,46	36,54	163	485	66,39	33,61
Νοέμβριος	2003	1042	1874	2916	64,27	35,73	28	224	87,50	12,50
Δεκέμβριος	2003	1189	1342	2531	53,02	46,98	47	379	87,60	12,40
Μέσος Όρος	2003		2753,92	40,85	59,15	40,85		239,75	66,68	33,32
Ιανουάριος	2004	1340	1635	2975	54,96	45,04	37	394	90,61	9,39
Φεβρουάριος	2004	1387	1992	3379	58,95	41,05	16	170	90,59	9,41
Μάρτιος	2004	1434	2011	3445	58,37	41,63	48	140	65,71	34,29
Απρίλιος	2004	1365	1799	3164	56,86	43,14	24	97	75,26	24,74
Μάιος	2004	1159	1821	2980	61,11	38,89	25	136	81,62	18,38
Ιούνιος	2004	1085	1844	2929	62,96	37,04	28	215	86,98	13,02
Ιούλιος	2004	856	1638	2494	65,68	34,32	17	165	89,70	10,30
Μέσος Όρος	2004		3052,29	40,16	59,84	40,16		188,14	82,92	17,08

Πίνακας 3. Εξέλιξη των εγγεγραμμένων ανέργων στη Νάουσα (Συνολτικά οι Μ.Ο). Πηγή ΟΑΕΔ Νάουσας

Μήνες	Εγγεγραμμένοι Ανεργοί		Απολύσεις	
	Σύνολο	%Γυναικών	Σύνολο	%Εποχικές %Λοιπές
Μέσος Όρος	421,50	54,50	45,50	58,67 67,61 32,39
Μέσος Όρος	632,25	52,09	47,91	61,58 79,05 20,95
Μέσος Όρος	1126,25	53,88	46,12	204,83 78,58 21,42
Μέσος Όρος	1050,17	48,84	51,16	176,83 90,84 9,16
Μέσος Όρος	909,50	52,61	47,39	163,00 93,20 6,80
Μέσος Όρος	2139,20	63,47	36,53	213,00 84,98 15,02
Μέσος Όρος	2740,25	59,81	40,19	264,50 66,10 33,90
Μέσος Όρος	2753,92	59,15	40,85	239,75 66,68 33,32
Μέσος Όρος	3052,29	59,84	40,16	188,14 82,92 17,08

Πίνακας 4. Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός κατά φύλο, ομάδες ηλικιών και ομάδες ατομικών επαγγελματιών.
Σύνολο Ελλάδος, περιφέρεια και νομός.
Απογραφή πληθυσμού της 18ης Μαρτίου 2001

Φύλο	Ομάδες ατομικών επαγγελματιών											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Σύνολο	Μέλη των βουλευμένων σωμάτων, ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα	Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα	Τεχνολόγοι τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	Απασχολούμενοι στην παραγωγή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές	Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι δασοκόμοι και αλιείς	Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή τεχνικά επαγγέλματα	Χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων μηχανισμάτων και εξοπλισμού μικροεπαγγελματίων και συναρμολογητές	Ανείκευτοι εργάτες, χειρώνακτες και μικροεπαγγελματίες	"Νέοι"	Δήλωση ανεπαρκώς ή ασαφώς το επαγγελματίους ή δε δήλωση επάγγελμα	

50-54	2,038	112	126	44	83	164	1,013	93	105	250	33	15
55-59	1,187	64	41	20	20	75	771	38	27	117	0	14
60-64	587	27	14	6	9	30	383	21	12	75	0	10
65-69	71	7	0	1	1	8	37	4	1	11	0	1
70-74	29	1	0	1	1	3	12	2	3	6	0	0
75+	3	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1

Πίνακας 5: Προϊόν-Εισόδημα Νομού Ημαθίας, Πηγή: ΕΣΥΕ

Έτος	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Γεωργία %ΑΕΠ	20,38	20,83	22,53	22,02	19,93	21,41	18,16	20,26	18,35	12,5	12,35	12,28	12,14
Βιομηχανία %ΑΕΠ	35,39	33,23	32,18	30,76	30,2	27,34	26,27	30,46	30,66	30,43	30,82	29,71	27,68
Μεταποίηση %ΑΕΠ	-	-	-	-	-	-	-	19,55	19,67	21,24	21,21	19,92	18,03
Υπηρεσίες %ΑΕΠ	44,21	45,93	45,28	47,21	49,86	51,24	55,55	49,26	50,98	57,05	56,82	58	60,16
ΑΕΠ % ΑΕΠ	-	-	-	-	-	-	-	1,3	1,3	1,17	1,16	1,13	1,11
Χώρας	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ξενοδοχεία και εστιατόρια %ΑΕΠ	-	-	-	-	-	-	-	3,77	4,03	4,12	4,1	4,17	4,03
Έτος	2001												

Πίνακας 6: Συνθεση Απασχόλησης, Δήμος Νάουσας, Πηγή Εργατικό Κέντρο Νάουσας

	Εργατικού Κέντρου Νάουσας 2001	Απογραφή 1991	Απογραφή 1981
Πρωτογενής Τομέας	16	12	15
Δευτερογενής Τομέας	20	38	47
Τριτογενής τομέας	64	50	38

Πίνακας 7: Στοιχεία για τη γεωργία Ν.Ημαθίας, Πηγή: ΕΣΥΕ

ΓΕΩΡΓΙΑ	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992
Σύνολο καλλιιεργειών, στρέμματα	712583	706735	714331	721902	715402	712789	710719	712250	706803	714095	706448	716144	700263
Αρδευθείσες καλλιιεργείες, στρέμματα	558602	553323	553833	572709	585603	593637	587497	603243	597852	597396	615133	594361	607684
Ελαιόλαδο, τόννοι	-	-	-	1	-	-	9	17	30	93	6	5	1
Καπνός, τόννοι	5113	5632	6312	5700	7479	8771	6739	7236	5663	3335	3343	3828	5540

Βαμβάκι, τόννοι	32701	47392	31802	32035	31687	27920	44369	40201	48652	40875	27918	18787	20532
Σιτάρι, τόννοι	34208	39228	34927	26419	26107	21866	22294	22343	21768	22413	22803	28346	23291
Ρύζι, τόννοι	-	-	-	-	-	-	98	104	350	455	513	1080	2950
Εσπεριδοειδή, τόννοι	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Μήλα, τόννοι	95006	115885	68601	94360	85629	70865	78140	79315	67807	72598	93059	40707	63226
Ροδάκινα, τόννοι	172281	221961	212760	230978	268312	241083	285499	261485	335743	311861	432296	423283	572650
Πατάτες, τόννοι	3220	2720	2806	2867	1906	1656	1901	1396	1081	1647	1816	1548	2560
Τομάτες, τόννοι	69659	102066	92223	90716	162257	164885	105883	105550	94762	108291	81575	72589	46496
Κρέας, τόννοι	10599	10797	10818	11000	10219	9974	10618	10681	10018	11253	10009	9580	10970
Γάλα, τόννοι	25841	25262	25618	25896	25541	25155	24091	23649	27887	29838	28469	28998	31110
Τυρί μαλακό, τόννοι	1106	898	915	827	690	627	772	621	722	524	605	549	633
Τυρί σκληρό, τόννοι	251	92	174	120	67	18	56	17	51	57	100	35	36
Αυγά, χιλ. τεμάχια	20636	27564	28213	26618	24501	25121	31729	31039	22339	25226	21836	19042	25110
Γεωργικοί ελκυστήρες	6916	6889	7322	7350	7490	8277	9974	10023	10334	10509	12346	11632	12169
ΓΕΩΡΓΙΑ	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001				
Σύνολο καλλιεργειών, στρέμματα	698723	703282	703271	702274	698307	706828	698988	690603	668266				
Αρδευθείσες καλλιέργειες, στρέμματα	626421	627668	614269	610941	609107	613996	616028	606267	599267				
Ελαιόλαδο, τόννοι	1	-	-	-	6	-	395	-	-				
Καπνός, τόννοι	5354	5353	5144	4866	6120	6083	6020	6881	6104				
Βαμβάκι, τόννοι	38920	30655	41666	31415	39064	41970	93499	48460	50664				
Σιτάρι, τόννοι	20845	20372	20163	19138	17751	14338	13407	13171	14400				
Ρύζι, τόννοι	11608	18423	22318	19354	21956	21095	16452	13434	6786				
Εσπεριδοειδή, τόννοι	-	-	-	-	-	-	-	-	-				
Μήλα, τόννοι	62707	63584	57290	62653	122487	105798	64623	54126	51406				
Ροδάκινα, τόννοι	556449	518865	409876	473020	460884	266523	413633	423998	437997				

Πατάτες, τόννοι	2108	2540	2822	2286	2457	2958	3337	3012	3280
Τομάτες, τόννοι	49865	55310	52461	63348	68988	73522	79449	70845	67589
Κρέας, τόννοι	10679	11590	11090	11705	11594	10777	11102	10005	8969
Γάλα, τόννοι	27389	32240	36254	36056	33327	28539	29655	35009	28992
Τυρί μαλακό, τόννοι	487	595	775	690	484	626	454	365	292
Τυρί σκληρό, τόννοι	134	117	50	50	51	55	210	1	254
Αυγά, χιλ. τεμάχια	23418	19599	20355	20427	18573	23233	19081	17103	13942
Γεωργικοί ελκυστήρες	12678	13103	13519	14255	14039	13577	14730	-	-

Πίνακας 8: Στοιχεία για τον τουρισμό Ν. Ημαθίας, Πηγή ΕΣΥΕ

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Κλίνες σε ξενοδοχειακά καταλύματα	812	853	731	761	761	761	761	749	713	755	777	777	835
Διανυκτερεύσει ς αλλοδαπών	11068	11789	14405	18162	16893	13570	13569	10704	10179	12683	10185	11230	14085
Διανυκτερεύσει ς ημεδαπών	73243	89172	92839	89937	84165	82283	74091	68924	64232	73137	69900	85515	74448

Πίνακας 9: Α.Ε.Π. κατά Κεφαλή, Ενεργός Πληθυσμός, Ανεργία. Πηγή: Χωροταξικό Κεντρ. Μακεδονίας						
Ποσοστό Ανεργίας						
	Ποσοστό			% Μεταβολή		
	1981	1991	1994	1981-1991	1991-1994	1991-1994
Χώρα	4,40%	8,10%	9,60%	84,50%	19,30%	
Κεντρική Μακεδονία	4,90%	7,60%	9,20%	54,50%	20,40%	
Κ. Μακεδονία %	112,50%	94,20%	95,10%	64,40%	105,80%	
Νομός Ημαθίας	4,70%	10,00%	13,30%	115,20%	32,40%	
Α.Ε.Π. κατά Κεφαλή						
	Δραχμές (1)			% Μεταβολή		
	1981	1991	1994	1981-1991	1991-1994	1991-1994
Χώρα	42.945	49.102	49.248	14,30%	0,30%	
Κεντρική Μακεδονία	40.555	47.589	48.583	17,30%	2,10%	
Κ. Μακεδονία %	94%	97%	99%	121%	702%	
Νομός Ημαθίας	47.194	52.631	49.780	11,50%	-5,40%	
Ποσοστό Ενεργού Πληθυσμού						
	Ποσοστό			% Μεταβολή		
	1981	1991	1994	1981-1991	1991-1994	1991-1994
Χώρα	0	0	40,20%	4,10%	6,20%	
Κεντρική Μακεδονία	36%	40%	41%	9%	4,80%	
Κ. Μακεδονία %	1	1	102,80%	215,20%	76,80%	
Νομός Ημαθίας	0	0	0	12,90%	5,80%	

Πίνακας 10: Απασχόληση 1981-1991 (%). Πηγή: Χωροταξικό Κεντρ. Μακεδονίας						
1981						
	Τομέας					
	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Μεταποίηση	Τριτογενής	Τράπεζες, Ασφαλ, Διεκπερ	Ανώτερα Επαγγέλματα
Αριθμός Απασχολούμενων						
Χώρα	29,30%	30,40%	19,60%	40,30%	3,80%	11,60%
Κεντρική Μακεδονία	30,90%	32,90%	22,90%	36,20%	3,00%	10,40%
Κ. Μακεδονία %	105,60%	108,10%	116,80%	89,80%	79,10%	89,60%
Χώρας	105,60%	108,10%	116,80%	89,80%	79,10%	89,60%
Νομός Ημαθίας	43,50%	29,10%	18,70%	27,40%	1,50%	6,40%
1991						
	Τομέας					
	Πρωτογενής	Δευτερογενής	Μεταποίηση	Τριτογενής	Τράπεζες, Ασφαλ, Διεκπερ	Ανώτερα Επαγγέλματα
Αριθμός Απασχολούμενων						
Χώρα	19,90%	25,30%	15,50%	54,80%	6,10%	15,80%
Κεντρική Μακεδονία	21,80%	29,20%	21,40%	49,10%	5,20%	14,70%
Κ. Μακεδονία %	109,50%	115,10%	137,80%	89,60%	85,10%	92,80%
Χώρας	109,50%	115,10%	137,80%	89,60%	85,10%	92,80%
Νομός Ημαθίας	36,50%	25,20%	18,10%	38,30%	4,00%	11,00%

Πίνακας 11: Α.Ε.Π. ανά τομέα (εκατομμύρια δραχμές, σταθères τιμές 1970). Πηγή: Χωροταξικό Κεντρ. Μακεδονίας

	1981			1991			ΜΕΡΜ 1981-1991 Σύνολο		
	Σύνολο	Πρωτογενή	Δευτερογενή	Τριτογενής	Σύνολο	Πρωτογενής		Δευτερογενή	Τριτογενής
	Εκατομμύρια Δραχμές								
Χώρα	418.271	59.516	133.441	225.314	503.780	63.571	148.008	292.201	1,88%
Κ. Μακεδονία	64.937	11.488	22.984	30.465	81.329	13.265	25.635	42.429	2,28%
Κ.Μ. % Χώρας	15,50%	19,30%	17,20%	13,50%	16,10%	20,90%	17,30%	14,50%	121%
Ν. Ηραθίας	6.315	1.877	2.166	2.272	7.365	1.944	2.564	2.857	1,55%

Πίνακας 12: Κοινωνικός εξοπλισμός ανά (νέο) δήμο. Πηγή: Χωροταξικό Κεντρ. Μακεδονίας

	Νοσοκομεία αριθμ. μονάδων	Κέντρα Υγείας αριθμ. μονάδων κλινιών	Θεραπευτήρια αριθμ. μονάδων	Ερευνητικά κέντρα αριθμ.	ΑΕΙ αριθμ. τμημάτων	ΤΕΙ αριθμ. τμημάτων	Ειδικά σχολεία β' βαθμιας εκπαίδ. αριθμός	Μουσεία μειζονος σημασίας αριθμός	Άλλες σημαντικές μονάδες πολιτιστικής υποδομής αριθμός
Ν ΗΜΑΘΙΑΣ									
Δ. Βέροιας	1			1					
Δ. Νάουσας	1								
Δ. Αλεξανδρείας				1					
Δ. Μελίκης				1					
Δ. Βεργίνας									1

Πίνακας 13: Διοικητικές λειτουργίες ανά (νέο) δήμο. Πηγή: Χωροταξικό Κεντρ. Μακεδονίας

	Δικαστήρια Εφετείο	Πρωτοδικε	Κεντρικό Λιμεναρχείο	Υπο-λιμεναρχείο	Εφορία Αρχαιοτήτων	Ανωτ. Στρατ. Διοίκηση
Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ	1	2	3	4	5	6
Δ. Βέροιας						7
Δ. Νάουσας						

Πίνακας 14: Δείκτες Ευημερίας της Περιφέρειας (δείκτης χώρας = 100). Πηγή: Χωροταξικό Κέντρ. Μακεδονίας

	% αστικοποίησης 1991	Κατοικίες ανά 1000 κατοίκους 1991	κατά κεφαλή καταναλωτική δαπάνη 1991	Αριθμός ΙΧ αυτοκ. ανά 1000 κατοίκους 1994	% αναγράφητο / 1991	% απόφοιτοι Γ' Βάθμιας εκπαιδ. 1991
Χώρα	58,80%	453	3,21	196	6,00%	7,70%
Κεντρική Μακεδονία	57,00%	438	3,19	178	5,50%	7,30%
Κ. Μακεδονία %	97%	97%	99%	91%	91%	96%
Νομός Ημαθίας	51,70%	368	2,98	141	7,10%	5,30%

Πίνακας 15: Εδαφική οργάνωση και χρήση της γης. Πηγή: Χωροταξικό Κέντρ. Μακεδονίας

Νέος Δήμος	Συνολική έκταση σε χιλ. στρεμ	υδρομετρικές ζώνες		Γεωργική γη		Κτηνοτροφ. Γη %	Δασοκάλυψη		Οικιστική χρήση (Σχέδια Πόλης και Οικισμού) %	λοιπές πολεοδομημένες περιοχές %	Εξωαστική ζώνη με σχέδια χρήσεων γης %
		Πεδινές %	Ορεινές %	Σύνολο %	Αρδευόμενη %		ΕΣΥΕ %	Corine %			
ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ											
Δ. Αλεξανδρείας	140,6	100		80,94	74,67	2,56	0		9,82		
Δ. Ανθεμίων	74,6	100		76,14	70,35	15,01	0,8		6,57		
Δ. Αντιγονιδών	57,9	100		83,07	82,54	2,25	0		7,77		
Δ. Αποστόλου Παύλου	64,3	100		79	79,12	1,4	0		9,64		
Δ. Βεργίνας	65,6		78,35	21,65	29,6	12,35	38,87		2,74		
Δ. Βέροιας	362,6	18,62	17,57	63,82	11,46	47,1	29,29		4,85		
Δ. Δορβά	104,2	57,77		42,23	42,62	21,31	20,63		4,51		
Δ. Μακεδονίδος	200			100	2,66	26,2	61,65		1,9		
Δ. Μελικής	99	100		69,6	62,52	4,14	17,58		5,66		
Δ. Νάουσας	300,8	9,97		90,03	10,88	20,68	60,51		2,76		
Δ. Πλατέος	181,4	100		85,12	73,25	1,76	0		6,39		
Δ. Ειρηνοπούλης	50	100		74,4	74,57	12,2	0		6		

Πίνακας 16: Πραγματικός πληθυσμός κατά ομάδες ηλικιών, φύλο και οικογενειακή κατάσταση -
Σύνολο Ελλάδος, περιφέρεια, νομός και δήμος / κοινότητα
Απογραφή Πληθυσμού, 18c Μαρτίου 2001

Ομάδες ηλικιών Σύνολο Ελλάδος περιφέρεια νομού και δήμος / κοινότητα	Οικογενειακή κατάσταση													Σύνολο	Διαζευγμέν στ	Χήροι	Σφ Διάσταση			
	Αμφότερων των φύλων						Άρρενες			Θηλείες			Άγαμοι					Έγγαμοι	Χήροι	Σύνολο
	Σύνολο	Άγαμοι	Έγγαμοι	Χήροι	Διαζευγμέ νοι	Σφ Διάσταση	Σύνολο	Άγαμοι	Έγγαμοι	Χήροι	Διαζευγμέ νοι	Σφ Διάσταση								
ΣΥΝΟΛΟ	10.964.020	4.347.731	5.469.441	778.470	271.271	97.107	5.427.682	2.423.871	2.746.283	126.290	96.472	34.766	5.536.338	1.923.860	2.723.158	652.180	174.799	62.341		
0-4	530.269	530.269	0	0	0	0	271.741	271.741	0	0	0	0	258.528	258.528	0	0	0	0		
5-9	546.014	546.014	0	0	0	0	280.959	280.959	0	0	0	0	265.055	265.055	0	0	0	0		
10-14	587.802	587.802	296	51	11	0	306.063	306.063	12	18	2	3	281.739	281.739	284	33	10	8		
15-19	728.918	713.364	14.832	350	247	125	381.964	378.832	2.950	1.587	58	22	346.954	334.532	11.882	248	189	103		
20-24	836.402	725.428	98.399	3.592	4.958	4.025	437.659	411.206	21.458	1.587	1.772	1.636	398.743	314.222	76.941	2.005	3.186	2.389		
25-29	850.087	506.169	314.319	6.659	14.646	8.294	437.801	321.332	106.654	2.562	4.450	2.803	412.286	184.837	207.665	4.097	10.196	5.491		
30-34	873.071	276.024	547.313	9.422	27.933	12.379	443.373	188.577	238.756	2.719	8.977	4.344	429.698	87.447	308.557	6.703	18.956	8.035		
35-39	786.853	135.464	591.401	11.259	34.962	12.767	393.459	92.603	281.464	2.365	12.396	4.631	392.394	42.861	309.937	8.894	22.566	8.136		
40-44	783.897	86.779	626.120	16.872	40.712	13.414	388.367	57.083	308.674	2.718	15.035	4.857	395.530	29.696	317.446	14.154	25.677	8.557		
45-49	715.477	55.817	567.214	23.419	37.617	11.410	356.414	34.317	299.844	3.348	14.600	4.305	359.963	21.500	287.370	20.071	23.017	7.105		
50-54	689.211	42.319	568.777	36.510	31.864	9.741	338.470	23.746	293.751	4.688	12.593	3.712	350.741	18.573	275.026	31.842	19.271	6.029		
55-59	562.657	28.625	459.503	46.878	21.372	6.279	272.154	14.709	249.793	5.748	8.491	2.413	290.503	13.916	218.710	41.130	12.881	3.866		
60-64	642.822	28.932	508.071	80.933	19.144	5.742	299.523	12.702	268.208	9.471	7.033	2.109	343.299	16.230	239.863	71.462	12.111	3.633		
65-69	625.202	28.560	466.494	110.700	14.813	4.635	292.730	11.324	259.061	15.528	5.157	1.660	332.472	17.236	207.433	95.172	9.656	2.975		
70-74	546.243	25.862	366.280	139.588	10.985	3.528	247.769	8.952	213.810	20.451	3.402	1.154	298.474	16.910	152.470	119.137	7.583	2.374		
75-79	329.529	15.860	187.816	117.726	6.033	2.054	145.035	5.135	118.754	19.136	1.453	557	184.494	10.725	69.062	98.590	4.580	1.537		
80-84	188.470	8.674	86.311	88.862	3.325	1.298	78.804	2.555	58.705	16.606	639	299	109.666	6.119	27.606	72.256	2.686	989		
85-89	105.331	4.591	38.985	59.020	1.814	0.921	46.011	1.454	28.890	15.159	321	187	59.320	3.137	10.095	43.861	1.493	734		
90-94	29.566	1.030	6.453	21.125	631	327	8.068	352	4.098	3.511	64	43	21.498	678	2.355	17.614	567	284		
95-99	5.483	183	602	4.456	154	88	778	82	246	420	15	15	4.705	101	356	4.036	139	73		
>=100	1.716	335	255	1.048	49	29	540	182	155	153	14	16	1.176	153	100	875	35	13		
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑ	1.874.214	740.701	955.521	126.261	37.971	13.760	922.393	407.877	479.306	18.221	12.589	4.400	951.821	332.824	476.215	108.040	25.382	9.360		
0-4	95.770	95.770	0	0	0	0	48.903	48.903	0	0	0	0	46.867	46.867	0	0	0	0		
5-9	95.905	95.905	0	0	0	0	49.206	49.206	0	0	0	0	46.699	46.699	0	0	0	0		
10-14	100.165	100.125	31	6	3	0	52.324	52.322	1	1	0	0	47.841	47.803	30	5	3	0		
15-19	123.386	121.186	2.086	52	38	24	63.739	63.378	336	14	7	4	59.647	57.808	1.750	38	31	20		
20-24	147.770	129.572	16.939	318	528	413	75.410	71.665	3.469	70	109	97	72.360	57.907	13.470	248	419	316		
25-29	145.352	85.333	56.101	758	2.044	1.116	73.838	54.117	18.714	204	512	291	71.514	31.216	37.387	554	1.532	825		
30-34	150.131	44.326	98.613	1.244	4.150	1.798	75.647	30.484	43.212	218	1.209	524	74.484	13.842	55.401	1.026	2.941	1.274		
35-39	135.339	21.030	105.355	1.677	5.279	1.998	67.591	14.335	50.597	220	1.759	680	67.748	6.695	54.758	1.457	3.520	1.318		
40-44	132.369	12.972	108.864	2.617	5.904	2.012	64.920	8.221	53.671	289	2.083	656	67.449	4.751	55.193	2.328	3.821	1.356		
45-49	112.904	8.328	101.680	3.834	5.364	1.698	59.863	4.842	51.995	430	2.005	591	61.041	3.486	49.685	3.404	3.359	1.107		
50-54	110.790	6.050	95.438	5.729	4.223	1.350	54.769	3.111	48.941	583	1.629	505	58.021	2.939	46.497	5.146	2.594	845		
55-59	99.518	4.292	83.402	7.980	2.969	875	47.615	1.945	43.389	870	1.094	317	51.903	2.347	40.013	7.110	1.875	568		
60-64	118.628	4.586	96.299	14.238	2.685	820	55.443	1.754	50.901	1.626	897	265	63.185	2.832	45.398	12.612	1.788	555		
65-69	111.493	4.222	85.161	19.438	2.022	650	52.679	1.496	47.650	2.667	642	224	58.814	2.726	37.511	16.771	1.380	426		
70-74	94.200	3.745	63.851	24.652	1.480	472	43.271	1.106	38.026	3.556	440	143	50.929	2.639	25.825	21.096	1.040	329		
75-79	47.614	1.890	26.202	18.587	665	270	20.442	543	17.008	2.157	115	57	27.172	1.347	9.194	15.868	550	213		
80-84	24.515	804	10.428	12.818	337	128	9.997	238	7.526	2.157	54	22	14.518	566	2.902	10.661	283	106		
85-89	14.029	421	4.404	8.912	197	95	5.679	142	3.420	2.068	27	22	8.350	279	984	6.844	170	73		
90-94	3.529	86	600	2.746	64	33	898	36	411	446	4	1	2.631	50	189	2.300	60	32		
95-99	598	23	40	514	13	8	85	13	20	20	0	0	513	10	20	463	13	7		
>=100	209	35	27	141	6	0	74	20	19	32	3	0	135	15	8	109	3	0		
ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΕ	143.618	54.498	76.257	9.804	2.172	887	71.083	30.347	36.254	1.434	752	296	72.535	24.151	38.003	8.370	1.420	591		
0-4	7.849	7.849	0	0	0	0	3.991	3.991	0	0	0	0	3.858	3.858	0	0	0	0		

60-64	9.777	352	8.108	1.107	158	52	4.706	122	4.375	132	59	18	5.071	230	3.733	975	99	34
65-69	9.186	267	7.202	1.516	146	55	4.461	104	4.085	203	46	23	4.725	163	3.117	1.313	100	32
70-74	7.265	235	5.043	1.875	87	25	3.340	75	2.977	261	23	4	3.925	160	2.066	1.614	64	21
75-79	3.610	108	2.087	1.366	36	13	1.592	214	1.338	214	8	1	2.018	77	749	1.152	28	12
80-84	1.933	31	886	983	25	8	813	15	622	170	4	2	1.120	16	264	813	21	6
85-89	1.190	21	400	763	4	2	513	5	307	198	3	0	677	16	93	565	1	2
90-94	274	6	49	214	5	0	77	5	34	38	0	0	197	1	15	176	5	0
95-99	50	1	3	45	1	0	7	0	2	5	0	0	43	1	1	40	1	0
>=100	15	3	0	11	0	1	5	2	0	2	0	1	10	1	0	9	0	0
ΔΗΜΟΣ	22.274	8.292	11.947	1.592	318	125	11.036	4.693	5.967	218	118	40	11.238	3.599	5.980	1.374	200	85
0-4	1.128	1.128	0	0	0	0	578	0	0	0	0	0	550	550	0	0	0	0
5-9	1.148	1.148	0	0	0	0	566	0	0	0	0	0	582	582	0	0	0	0
10-14	1.194	1.194	0	0	0	0	629	0	0	0	0	0	665	665	0	0	0	0
15-19	1.535	1.517	18	0	0	0	860	3	3	0	0	0	675	660	15	0	0	0
20-24	1.517	1.276	227	4	6	4	809	751	53	1	2	2	708	525	174	3	4	2
25-29	1.479	811	639	7	15	13	741	548	188	2	3	0	738	263	451	5	12	7
30-34	1.519	428	1.042	9	27	13	771	313	446	0	10	2	748	115	596	9	17	11
35-39	1.588	207	1.297	21	45	18	774	157	588	2	20	7	814	50	709	19	25	11
40-44	1.636	143	1.385	31	56	21	773	101	641	2	25	4	863	42	744	29	31	17
45-49	1.713	99	1.488	49	60	17	845	55	754	3	27	6	868	44	734	46	33	11
50-54	1.458	78	1.273	63	28	16	738	40	676	6	7	9	720	38	597	57	21	7
55-59	1.239	63	1.055	95	18	8	617	30	560	13	9	5	622	33	495	82	9	3
60-64	1.386	58	1.125	184	17	2	654	23	605	21	5	0	732	35	520	163	12	2
65-69	1.427	50	1.081	266	20	10	666	19	608	30	5	4	761	31	473	236	15	6
70-74	1.121	54	736	317	11	3	508	13	451	43	1	0	613	41	285	274	10	3
75-79	605	25	356	217	3	4	263	8	227	28	0	0	342	17	129	189	3	4
80-84	330	9	147	165	8	1	138	5	104	27	2	0	192	4	43	138	6	1
85-89	196	4	62	128	2	0	86	0	51	33	2	0	110	4	11	95	0	0
90-94	46	0	14	30	2	0	16	0	10	6	0	0	30	0	4	24	2	0
95-99	7	0	2	5	0	0	3	0	2	1	0	0	4	0	0	4	0	0
>=100	2	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0

Συνολτικός Πίνακας 18. Μόνημος πληθυσμός κατά ομάδες φύλου & οικογενειακής κατάστασης										
Άρρενες										
	Λόγιοι	Έγγαμοι	Χήροι	Διαζευγμένοι	Σε Διάσταση	Λόγιοι	Έγγαμοι	Χήροι	Διαζευγμένοι	Σε Διάσταση
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΙ	2.417.203	2.741.244	128.353	95.610	34.116	1.918.001	2.715.820	650.445	173.754	61.651
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑ	408.215	479.478	16.277	12.568	4.400	334.617	476.692	107.764	25.286	9.221
ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘ	29.998	38.136	1.436	740	298	23.694	37.864	8.323	1.398	584
ΔΗΜΟΣ ΝΑΟΥΣ	4.693	5.967	218	118	40	3.599	5.980	1.374	200	85

Ομάδες Παικτών	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ		ΒΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ		ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ		ΔΗΜΟΣ ΝΑΟΥΣΑΣ	
	Άρρενες	Θήλειες	Άρρενες	Θήλειες	Άρρενες	Θήλειες	Άρρενες	Θήλειες
0-4	271.306	268.093	48.953	46.908	3.944	3.826	578	550
5-9	280.484	264.621	49.283	46.795	3.873	3.755	566	582
10-14	305.404	280.991	52.326	47.931	4.133	3.929	629	565
15-19	380.500	345.674	63.713	59.895	4.801	4.253	860	675
20-24	437.018	398.445	75.725	73.174	5.135	4.768	809	708
25-29	436.199	411.228	73.732	71.934	5.252	4.980	741	738
30-34	441.543	428.389	75.629	74.731	5.267	5.129	771	748
35-39	392.326	391.087	67.612	67.809	4.696	4.683	774	814
40-44	387.644	394.299	65.036	67.585	4.689	5.043	773	863
45-49	356.135	357.840	59.978	61.031	4.802	4.903	845	868
50-54	338.090	349.259	54.836	57.997	4.485	4.622	738	720
55-59	271.095	289.120	47.620	51.820	4.017	4.196	617	622
60-64	298.181	341.893	55.416	63.166	4.706	5.071	654	732
65-69	291.600	331.645	52.645	58.770	4.461	4.725	666	761
70-74	247.136	297.882	43.277	50.860	3.340	3.925	508	613
75-79	144.761	184.157	20.458	27.119	1.592	2.018	263	342
80-84	78.700	109.493	9.991	14.481	813	1.120	138	192
85-89	45.961	59.233	5.679	8.324	513	677	86	110
90-94	8.045	21.455	894	2.627	77	197	16	30
95-99	770	4.697	83	510	7	43	3	4
>=100	528	1.170	72	133	5	10	1	1

Πίνακας 20 ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ - Πηγή ΕΣΥΕ - Προσωπικά αποτελέσματα Απογραφής Ετους 2001					
Απογραφή 2001	Απογραφή 1991			Μεταβολή %	
	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες	Σύνολο
Σύνολο Χώρας	5429089	5515516	10939605	5201027	10252580
Μακεδονία	1190992	1222358	2413350	1095785	1135376
Ν. Ημαθίας	71446	72726	144172	69112	70822
Δ. Ναούσας	10997	11363	22360	11111	11526
				22637	1.40

*** τα % μεταβολής για το Δ. Ναούσας είναι αρνητικά

Πίνακας 20. Πληθυσμός ηλικίας 6 ετών και άνω κατά φύλο, ομάδες ηλικιών και επίπεδο εκπαίδευσης

Σύνολο Ελλάδος, περιφέρεια και νομός,
Απογραφή πληθυσμού της 18ης Μαρτίου 2001

Επίπεδο εκπαίδευσης

Φύλο και ομάδες ηλικιών	Επίπεδο εκπαίδευσης													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Σύνολο	Κάτοχοι διδακτορικού τίτλου	Κάτοχοι Μάστερ	Κάτοχοι Ανωτάτων Σχολών	Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ) Εκκλησιαστικής εκπαίδευσης	Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	Πτυχιούχοι ΤΕΛ	Πτυχιούχοι ΤΕΣ	Απόφοιτοι 3ταξίου Γυμνασίου	Απόφοιτοι Δημοτικού	Φοιτούν στο Δημοτικό	Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	Δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	
ΣΥΝΟΛΟ	10.296.798	27.259	55.628	844.542	337.739	362.605	2.300.727	216.122	182.369	1.159.432	3.139.901	654.322	644.699	371.453
6-9	437.205	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	436.502	702	1
10-14	586.395	0	0	0	0	0	0	0	0	40.530	325.808	2.236	2.236	1
15-19	726.174	0	0	0	0	10.249	214.508	25.658	11.456	368.552	85.462	0	4.283	6.006
20-24	835.463	252	4.053	46.446	31.801	91.742	382.274	59.139	25.469	96.496	81.990	0	5.262	10.539
25-29	847.427	1.846	14.005	118.591	61.348	75.490	284.012	43.545	23.308	113.220	95.550	0	5.977	10.535
30-34	869.932	3.392	10.777	135.181	62.428	48.719	290.285	31.689	18.454	120.876	131.178	0	6.553	10.400
35-39	783.413	3.610	7.688	117.426	48.818	31.315	243.416	21.393	23.137	97.962	172.120	0	7.014	9.514
40-44	781.943	4.042	6.220	106.065	41.230	30.887	221.636	12.639	26.012	72.874	241.600	0	9.209	9.529
45-49	713.975	3.757	4.511	92.612	30.063	25.600	171.221	8.624	19.518	64.902	270.626	0	12.715	9.826
50-54	687.349	3.558	3.508	74.220	21.416	17.890	131.534	5.743	14.475	47.656	333.572	0	22.123	11.654
55-59	560.215	2.216	2.031	45.358	13.263	10.072	92.570	3.171	8.205	32.277	295.810	0	39.165	16.077
60-64	640.074	1.769	1.257	38.081	11.263	7.810	89.695	2.122	5.762	31.580	315.882	0	96.249	38.604
65-69	623.245	1.304	757	28.567	7.487	5.436	74.211	1.231	3.576	27.281	257.906	0	147.142	68.347
70-74	545.018	798	511	19.451	4.388	3.572	54.157	701	1.767	19.507	246.871	0	138.241	55.054
75-79	328.918	422	198	11.802	2.113	1.950	27.738	286	784	12.138	158.962	0	71.780	40.745
80-84	188.193	182	82	6.431	1.176	1.080	14.189	107	308	7.574	80.450	0	42.485	34.129
85+	141.859	111	30	4.311	945	793	9.281	74	138	6.007	46.114	0	33.563	40.492
Άρρενες	5.086.359	19.303	34.478	444.691	185.951	159.484	1.087.257	148.202	155.981	636.332	1.530.622	338.427	245.905	99.726
6-9	224.723	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	224.373	350	0
10-14	305.404	0	0	0	0	0	0	0	0	20.423	169.819	0	1.108	0
15-19	380.500	0	0	0	0	4.473	98.473	16.016	9.598	194.424	51.975	0	2.488	3.053
20-24	437.018	128	2.294	19.677	15.568	35.958	185.174	36.950	21.105	59.725	51.159	0	3.295	5.985
25-29	436.199	1.164	7.808	51.309	29.269	29.927	136.928	28.717	19.292	66.097	55.951	0	3.761	5.976
30-34	441.543	2.129	6.275	59.342	30.930	19.979	138.415	22.638	15.379	66.360	70.484	0	3.852	5.760
35-39	392.326	2.410	4.739	56.327	26.155	14.305	112.487	16.176	20.202	49.963	80.961	0	3.745	4.856

40-44	387.644	2.726	4.017	55.944	24.826	14.587	97.146	9.836	22.730	38.172	108.580	0	4.466	4.614
45-49	356.135	2.616	3.057	52.019	18.049	12.351	76.294	6.776	16.928	35.723	122.522	0	5.441	4.359
50-54	338.090	2.642	2.494	43.632	13.598	9.503	61.141	4.688	12.741	26.791	148.432	0	8.083	4.345
55-59	271.095	1.683	1.578	28.809	8.653	5.809	44.463	2.640	7.224	18.573	135.457	0	11.845	4.361
60-64	298.181	1.429	981	25.898	7.632	4.625	44.208	1.739	5.009	18.076	150.150	0	30.153	8.281
65-69	291.600	1.101	585	20.777	5.341	3.551	38.592	1.043	3.153	16.256	128.145	0	56.769	16.287
70-74	247.136	666	405	14.209	3.012	2.191	27.838	587	1.543	11.193	117.869	0	55.192	12.431
75-79	144.761	351	163	8.758	1.477	1.189	14.148	245	689	6.735	76.897	0	26.365	7.744
80-84	78.700	163	61	4.782	817	604	6.993	92	269	4.246	39.424	0	15.735	5.514
85+	55.304	95	21	3.208	624	432	4.957	59	119	3.575	22.797	0	13.257	6.160
Οἷμας	5.210.439	7.956	21.150	399.851	151.788	203.121	1.213.470	67.920	26.388	523.100	1.609.279	315.895	398.794	271.727
6-9	212.482	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	212.129	352	1
10-14	280.991	0	0	0	0	0	0	0	0	20.107	155.989	103.766	1.128	1
15-19	345.674	0	0	0	0	5.776	116.035	9.642	1.858	174.128	33.487	0	1.795	2.953
20-24	398.445	124	1.759	26.769	16.233	55.784	197.100	22.189	4.364	36.771	30.831	0	1.967	4.554
25-29	411.228	682	6.197	67.282	32.079	45.563	147.084	14.828	4.016	47.123	39.599	0	2.216	4.559
30-34	428.389	1.263	4.502	75.839	31.498	28.740	151.870	9.051	3.075	54.516	60.694	0	2.701	4.640
35-39	391.087	1.200	2.949	61.099	22.663	17.010	130.929	5.217	2.935	47.999	91.159	0	3.269	4.658
40-44	394.299	1.316	2.203	50.121	16.404	16.300	124.490	2.803	3.282	34.702	133.020	0	4.743	4.915
45-49	357.840	1.141	1.454	40.593	12.014	13.249	94.927	1.848	2.590	29.179	148.104	0	7.274	5.467
50-54	349.259	916	1.014	30.588	7.818	8.387	70.393	1.055	1.734	20.865	185.140	0	14.040	7.309
55-59	289.120	533	453	16.549	4.610	4.263	48.107	531	981	13.704	160.353	0	27.320	11.716
60-64	341.893	340	276	12.183	3.631	3.185	45.487	383	753	13.504	165.732	0	66.096	30.323
65-69	331.645	203	172	7.790	2.146	1.885	35.619	188	423	11.025	129.761	0	90.373	52.060
70-74	297.882	132	106	5.242	1.376	1.381	26.319	114	224	8.314	129.002	0	83.049	42.623
75-79	184.157	71	35	3.044	636	761	13.590	41	95	5.403	82.065	0	45.415	33.001
80-84	109.493	19	21	1.649	359	476	7.196	15	39	3.328	41.026	0	26.750	28.615
85+	86.555	16	9	1.103	321	361	4.324	15	19	2.432	23.317	0	20.306	34.332
KENTPIK	1.761.353	4.867	7.360	143.614	60.071	54.627	365.489	45.881	36.948	195.954	550.429	114.421	129.394	52.298
H	76.734	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	76.619	114	1
ΜΑΚΕΔΟ	100.257	0	0	0	0	0	0	0	0	6.541	55.512	37.802	402	0
ΝΙΑ	123.608	0	0	0	0	1.673	37.716	5.034	1.955	61.721	13.852	0	825	832
6-9	148.899	45	527	8.186	5.648	15.243	68.616	12.424	4.924	17.904	12.971	0	893	1.518
10-14	145.666	304	1.950	21.420	12.099	11.805	45.540	8.962	4.611	20.935	15.570	0	930	1.540
15-19	150.360	598	1.426	24.313	11.972	7.303	47.139	6.830	3.645	23.038	21.499	0	1.022	1.575
20-24	135.421	615	1.028	21.405	8.808	4.623	39.320	4.917	5.420	17.269	29.440	0	1.129	1.447
25-29	132.621	728	840	18.322	7.227	4.780	35.282	2.941	6.062	12.192	41.251	0	1.499	1.497

45-49	121.009	649	563	15.408	5.120	3.732	26.349	2.015	4.566	10.366	48.401	0	2.203	1.637
50-54	112.833	693	464	11.546	3.299	2.162	19.023	1.172	2.645	6.995	59.346	0	3.873	1.615
55-59	99.440	461	262	7.298	2.017	1.158	13.065	620	1.263	4.885	58.247	0	7.848	2.316
60-64	118.582	326	140	6.286	1.741	872	12.456	482	862	4.983	62.669	0	22.138	5.627
65-69	111.415	225	82	4.194	1.069	546	9.350	270	556	3.836	47.079	0	33.205	11.003
70-74	94.137	126	49	2.654	604	378	6.483	132	291	2.715	43.321	0	29.599	7.785
75-79	47.577	67	19	1.400	229	175	2.926	56	102	1.391	24.597	0	11.952	4.663
80-84	24.472	18	9	735	128	99	1.374	20	30	732	11.025	0	6.494	3.808
85+	18.322	12	1	447	110	78	850	6	16	451	5.649	0	5.268	5.434
Άρρενες	864.030	3.458	4.372	72.747	29.181	22.683	173.567	30.307	30.901	104.768	265.967	59.102	51.004	15.973
6-9	39.308	0	0	0	0	0	0	0	0	0	28.941	0	58	0
10-14	52.326	0	0	0	0	0	0	0	0	3.327	19.852	0	206	0
15-19	63.713	0	0	0	0	673	16.630	2.818	1.573	32.288	8.776	0	485	470
20-24	75.725	18	249	3.076	2.427	5.672	32.550	7.341	4.018	10.720	8.231	0	548	875
25-29	73.732	186	1.046	8.769	5.203	4.497	21.933	5.705	3.700	11.854	9.436	0	557	846
30-34	75.629	375	820	10.513	5.317	2.623	22.802	4.653	2.919	12.270	11.900	0	580	857
35-39	67.612	402	599	10.170	4.211	2.026	18.685	3.727	4.679	8.465	13.308	0	595	745
40-44	65.036	511	524	9.428	3.910	2.231	15.876	2.244	5.210	5.963	17.632	0	776	731
45-49	59.978	444	370	8.545	2.794	1.829	12.142	1.573	3.880	5.474	21.155	0	989	783
50-54	54.836	517	321	6.574	1.880	1.199	9.126	959	2.300	3.771	25.988	0	1.546	655
55-59	47.620	353	209	4.579	1.130	666	6.465	508	1.055	2.769	26.448	0	2.636	802
60-64	55.416	262	107	4.295	980	507	6.304	370	714	2.781	29.980	0	7.509	1.607
65-69	52.645	191	67	3.055	666	356	4.915	225	473	2.210	23.965	0	13.450	3.072
70-74	43.277	115	35	1.913	365	206	3.503	116	255	1.582	20.846	0	12.299	2.042
75-79	20.458	56	17	997	142	105	1.463	48	85	688	11.452	0	4.435	970
80-84	9.991	17	7	514	81	53	694	16	28	353	5.219	0	2.335	674
85+	6.728	11	1	319	75	40	479	4	12	253	2.690	0	2.000	844
Θήλειες	897.323	1.409	2.988	70.867	30.890	31.944	191.922	15.574	6.047	91.186	284.462	55.319	78.390	36.325
6-9	37.426	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	56	1
10-14	47.931	0	0	0	0	0	0	0	0	3.214	26.571	0	196	0
15-19	59.895	0	0	0	0	1.000	21.086	2.216	382	29.433	5.076	0	340	362
20-24	73.174	27	278	5.110	3.221	9.571	36.066	5.083	906	7.184	4.740	0	345	643
25-29	71.934	118	904	12.651	6.896	7.308	23.607	3.257	911	9.081	6.134	0	373	694
30-34	74.731	223	606	13.800	6.655	4.680	24.337	2.177	726	10.768	9.599	0	442	718
35-39	67.809	213	429	11.235	4.597	2.597	20.635	1.190	741	8.804	16.132	0	534	702
40-44	67.585	217	316	8.894	3.317	2.549	19.406	697	852	6.229	23.619	0	723	766
45-49	61.031	205	193	6.863	2.326	1.903	14.207	442	686	4.892	27.246	0	1.214	854
50-54	57.997	176	143	4.972	1.419	963	9.897	213	345	3.224	33.358	0	2.327	960
55-59	51.820	108	53	2.719	887	492	6.600	112	208	2.116	31.799	0	5.212	1.514
60-64	63.166	64	33	1.991	761	365	6.152	112	148	2.202	32.689	0	14.629	4.020
65-69	58.770	34	15	1.139	403	190	4.435	45	83	1.626	23.114	0	19.755	7.931

70-74	50.860	11	14	741	239	172	2.980	16	36	1.133	22.475	0	17.300	5.743
75-79	27.119	11	2	403	87	70	1.463	8	17	703	13.145	0	7.517	3.693
80-84	14.481	1	2	221	47	46	680	4	2	379	5.806	0	4.159	3.134
85+	11.594	1	0	128	35	38	371	2	4	198	2.959	0	3.268	4.590
NΟΜΟΣ														
ΗΜΑΘΙΑΣ	133.173	87	189	7.470	3.718	3.620	20.855	2.951	3.322	14.794	48.580	9.070	12.669	5.848
6-9	6.100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6.083	16	1
10-14	8.062	0	0	0	0	0	0	0	0	469	4.498	2.987	108	0
15-19	9.054	0	0	0	0	125	1.942	342	236	4.963	1.163	0	154	129
20-24	9.903	1	28	402	383	1.086	3.558	888	509	1.446	1.255	0	127	220
25-29	10.232	19	62	1.104	799	769	2.956	594	457	1.595	1.548	0	117	212
30-34	10.396	17	21	1.310	852	463	2.845	451	339	1.827	1.957	0	127	187
35-39	9.379	9	19	1.205	559	276	2.470	320	487	1.218	2.530	0	107	179
40-44	9.732	7	19	1.018	380	345	2.246	161	447	834	3.948	0	145	182
45-49	9.705	5	14	915	311	245	1.623	98	428	758	4.876	0	237	195
50-54	9.107	15	13	617	171	136	1.039	49	244	511	5.730	0	380	202
55-59	8.203	8	7	335	101	59	715	19	75	362	5.370	0	892	270
60-64	9.777	3	3	262	83	44	617	16	50	314	5.412	0	2.323	650
65-69	9.186	2	1	154	42	34	433	7	30	239	3.904	0	3.109	1.231
70-74	7.265	0	2	80	17	21	276	3	12	150	3.279	0	2.617	808
75-79	3.610	1	0	32	7	5	83	1	5	62	1.872	0	1.109	433
80-84	1.933	0	0	22	6	7	31	1	3	37	836	0	580	410
85+	1.529	0	0	14	7	5	21	1	0	19	402	0	521	539
Άρρενες	65.870	66	138	3.901	1.821	1.558	10.050	1.928	2.923	7.959	24.087	4.580	5.119	1.740
6-9	3.079	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3.072	7	0
10-14	4.133	0	0	0	0	0	0	0	0	225	2.342	1.508	58	0
15-19	4.801	0	0	0	0	53	868	209	200	2.604	727	0	87	53
20-24	5.135	0	15	127	155	419	1.632	521	430	866	778	0	75	117
25-29	5.252	13	45	468	346	266	1.358	374	378	876	943	0	71	114
30-34	5.267	12	14	575	377	176	1.339	287	289	957	1.092	0	68	81
35-39	4.696	7	14	579	292	131	1.187	242	450	563	1.086	0	57	88
40-44	4.689	6	15	549	212	176	978	130	409	405	1.646	0	83	80
45-49	4.802	4	12	540	174	126	808	87	381	394	2.107	0	92	87
50-54	4.485	12	11	382	104	94	554	42	229	312	2.517	0	151	77
55-59	4.017	7	6	231	58	40	401	15	70	226	2.555	0	305	103
60-64	4.706	2	3	195	52	28	371	12	44	211	2.793	0	810	185
65-69	4.461	2	1	137	28	22	287	5	24	157	2.195	0	1.271	332
70-74	3.340	0	2	66	8	15	184	3	12	102	1.672	0	1.082	194
75-79	1.592	1	0	22	4	2	54	0	4	32	945	0	438	90
80-84	813	0	0	18	5	6	15	1	3	25	456	0	221	63

85+	602	0	0	12	6	4	14	0	0	14	233	0	243	76
ΟΡΓΑΝΕΙΑ	67.303	21	51	3.569	1.897	2.062	10.805	1.023	399	6.835	24.493	4.490	7.550	4.108
6-9	3.021	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3.011	9	1
10-14	3.929	0	0	0	0	0	0	0	0	244	2.156	1.479	50	0
15-19	4.253	0	0	0	0	72	1.074	133	36	2.359	436	0	67	76
20-24	4.768	1	13	275	228	667	1.926	367	79	580	477	0	52	103
25-29	4.980	6	17	636	453	503	1.598	220	79	719	605	0	46	98
30-34	5.129	5	7	735	475	287	1.506	164	50	870	865	0	59	106
35-39	4.683	2	5	626	267	145	1.283	78	37	655	1.444	0	50	91
40-44	5.043	1	4	469	168	169	1.268	31	38	429	2.302	0	62	102
45-49	4.903	1	2	375	137	119	815	11	47	374	2.769	0	145	108
50-54	4.622	3	2	235	67	42	485	7	15	199	3.213	0	229	125
55-59	4.186	1	1	104	43	19	314	4	5	126	2.815	0	587	167
60-64	5.071	1	0	67	31	16	246	4	6	103	2.619	0	1.513	465
65-69	4.725	0	0	17	14	12	146	2	6	82	1.709	0	1.838	899
70-74	3.925	0	0	14	9	6	92	0	0	48	1.607	0	1.535	614
75-79	2.018	0	0	10	3	3	29	1	1	30	927	0	671	343
80-84	1.120	0	0	4	1	1	16	0	0	12	380	0	359	347
85+	927	0	0	2	1	1	7	1	0	5	169	0	278	463

Συνοπτικός Πίνακας 21: Επίπεδο εκπαίδευσης

Φύλο και ομάδες ηλικιών	Σύνολο	Κάτοχοι διδακτορικού τίτλου	Κάτοχοι Μάστερ	Πτυχιούχοι Ανωτατών Σχολών	Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ, ΚΑΤΕΕ) Εκκλησιαστικής εκπαίδευσης	Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης	Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	Πτυχιούχοι ΤΕΛ	Πτυχιούχοι ΤΕΣ	Απόφοιτοι 3ταξίου Γυμνασίου	Απόφοιτοι Δημοτικού	Φοιτὸν στο Δημοτικό	Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	Δε γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση
ΣΥΝΟΛΟ ΕΛΛΑΔΟΣ (Α)	10296798,00	27259,00	55628,00	844542,00	337739,00	362605,00	2300727,00	216122,00	182369,00	1159432,00	3139901,00	654322,00	644699,00	371453,00
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΗΜΑΧΕΔΟ	1761353,00	4867,00	7360,00	143614,00	60071,00	54627,00	365489,00	45881,00	36948,00	195954,00	550429,00	114421,00	129394,00	52298,00
ΝΟΜΟΣ ΗΜΑΘΙΑΣ (Γ)	133173,00	87,00	189,00	7470,00	3718,00	3620,00	20855,00	2951,00	3322,00	14794,00	48580,00	9070,00	12669,00	5848,00
(Β/Α)%	17,11	17,85	13,23	17,00	17,79	15,07	15,99	21,23	20,26	16,90	17,53	17,49	20,07	14,08
(Γ/Α)%	1,29	0,32	0,34	0,88	1,10	1,00	0,91	1,37	1,82	1,28	1,55	1,39	1,97	1,57
(Γ/Β)%	7,56	1,79	2,57	5,20	6,19	6,63	5,71	6,43	8,99	7,55	8,83	7,93	9,79	11,18

ΑΡΙΘ.ΕΓΚΡΑΠΟΦ.ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ 1/29-3-46

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 607

ΝΑΟΥΣΑ 21 - 11 - 99

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΗΜΕΡΙΔΑ
ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟ ΙΝ.Ε. Γ.Σ.Ε.Ε.

με θέμα : ΑΝΕΡΓΙΑ και ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Αγαπητοί προσκεκλημένοι

Η σημερινή ημερίδα « Ανεργία & Εργασιακές Σχέσεις » θεωρούμε ότι είναι από τα κυρίαρχα σήμερα .

Πολλή κούβέντα γίνεται , πολλή μελάνη χύνεται και πολλές θεωρίες αναπτύσσονται . Η δική μας παρέμβαση σαν εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα της πόλης έχει στόχο να δώσει καταρχήν την έκταση της Ανεργίας και την κατάσταση που διαμορφώνεται με τις νέες εργασιακές σχέσεις .

Κατά δεύτερο λόγο να απαντήσουμε στις διάφορες θεωρίες και να αντιτάξουμε τη δική μας άποψη , δίνοντας ταυτόχρονα τις δικές μας προτάσεις .

Η επαρχία μας θεωρείται η περιοχή με τον υψηλότερο δείκτη ανεργίας ξεπερνώντας το 40% του οικονομικά ενεργού πληθυσμού . Αυτό το στοιχείο βγαίνει από τα παρακάτω ενδεικτικά νούμερα .

Το 1989 έχουμε απασχολούμενο εργατικό δυναμικό 7.034 σε 9.500 περίπου οικονομικά ενεργό πληθυσμό .

Πιο ειδικά στην κλωστ/ργία στο ίδιο διάστημα είχαμε 2.126 απασχολούμενους και στα στοιχεία του 1998 υπάρχουν 1.266 . Αν πάρουμε υπόψη ότι μέσα στο 1998 έκλεισε η εταιρεία ΤΣΙΤΣΗ (ΒΕΤΛΑΝΣ) με 200 εργαζόμενους προσωπικό , ουσιαστικά σήμερα στην κλωστ/ργία έχουμε 1.000 περίπου εργαζόμενους . Υπάρχει δηλαδή μια μείωση κατά 1.200 περίπου θέσεων εργασίας .

Τον υφαντισμό το 1989 ενώ είχαμε 18 επιχειρήσεις που απασχολούσαν 467 εργαζόμενους , σήμερα έχουμε 43 επιχειρήσεις (φασονάδικα) αλλά 370 εργαζόμενους . Έχουμε δηλαδή και εδώ μια μείωση κατά 100 θέσεις εργασίας .

Στα ξυλουργεία - κιβωτοποιεία το 1989 είχαμε 21 επιχειρήσεις με 270 εργαζόμενους , σήμερα έχουμε 12 επιχειρήσεις με 128 εργαζόμενους , δηλαδή μια μείωση 140 θέσεων εργασίας .

Στο χονδρικό εμπόριο το 1989 έχουμε 27 επιχειρήσεις με 1.825 εργαζόμενους και σήμερα ενώ οι επιχειρήσεις αυξήθηκαν κατά 10 δηλαδή έγιναν 37 απασχολούν 825 εργαζόμενους . Και εδώ διαπιστώνουμε 1000 χαμένες θέσεις εργασίας .

Κυρίαρχο ρόλο στην απώλεια αυτών των θέσεων εργασίας έπαιξε το embargo και τα μέτρα που πάρθηκαν ενάντια στην πρώην Γιουγκοσλαβική δημοκρατία της Μακεδονίας .

Η γενική εικόνα λοιπόν από τα παραπάνω που βγαίνει είναι ότι η 7.034 μόνιμες θέσεις εργασίας το 1989 , το 1998 έγιναν 4.475 , μια απώλεια δηλαδή κατά 2.559 θέσεων εργασίας και σε ποσοστό 36,38% .

Όμως το ποσοστό αυτό είναι πάνω στις θέσεις εργασίας που είχαμε και έχουμε .

Πάιρνοντας υπόψη τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό 9.000 σήμερα και το δυναμικό που σήμερα εργάζεται 4.475 , έχουμε ένα κενό θέσεων εργασίας . Ανεργοί δηλαδή 4.525 ή ποσοστό 50,27% .

Θέλουμε βέβαια να παρατηρήσουμε και το εξής :

Τα στοιχεία που έχουν οι υπηρεσίες , κυρίως ο Ο.Α.Ε.Δ. δεν είναι πραγματικά . Παράδειγμα σε μια νεκρή περίοδο όπου εντάσσονται στο ταμείο ανεργίας και επαγγέλματα εποχιακά , όπως οικοδόμοι , διαλογής - ψύξης κ.λ.π. δίνουν ένα νούμερο ανέργων περίπου 2.000 εγγεγραμμένους κατά συνέπεια αυτές οι 2.000 συν οι 4.475 που εργάζονται , δείχνουν ότι έχουμε περίπου 2.500 ακόμη άνεργους που δεν είναι καταγραμμένοι στις υπηρεσίες του Ο.Α.Ε.Δ. Αυτοί είναι γυναίκες , νέοι , πτυχιούχοι που είτε δεν συνειδητοποίησαν την ανάγκη εγγραφής τους είτε απογοητεύτηκαν από τη μακροχρόνια ανεργία και δεν δηλώνονται πλέον .

Αγαπητοί φίλοι και φίλες .

Πέρα από τα στοιχεία που δίνουν την εικόνα και την πραγματικότητα , υπάρχει το ερώτημα :

Ποιοι παράγοντες είναι αυτοί που οξύνουν το πρόβλημα της ανεργίας ; Είναι τελικά αναγκαίο κακό ; Μαθηματικά δηλαδή οδηγούμαστε σε μια χώρα , ή μια Ευρώπη , όπου τελικά θα εργάζεται το 20% και θα είναι άνεργο το 80% ;

Κατά την άποψή μας :

1) Το κυρίαρχο ζήτημα είναι η θέληση των βιομηχάνων και του κεφαλαίου γενικότερα , να αποκομίζουν όλο και περισσότερα κέρδη , αξιοποιώντας κάθε μέσο και τρόπο , όπως π.χ.

■ Η ανάπτυξη της Τεχνολογίας και της επιστήμης και ο εκσυγχρονισμός που πραγματοποιούν οι επιχειρήσεις και μάλιστα επιδοτούμενες αδρά , από τη μια μειώνει την ανάγκη εργατικών χρειών και από την άλλη πολλαπλασιάζει την παραγωγή , μειώνει το κόστος , αυξάνει το τζίρο και τα κέρδη τους . Το προσωπικό αυτό εντάσσεται στη στρατιά των ανέργων .

■ Η εντατικοποίηση της εργασίας στους χώρους δουλειάς , σε βαθμό να ξεπερνάει ο εργαζόμενος τα ανθρώπινα όρια αντοχής , φορτώνοντάς τους εργασία από συναδέλφους που συνταξιοδοτούνται , αντί να αναπληρώσουν τις θέσεις εργασίας .

■ Επιβάλλοντας μέσα από τις κυβερνήσεις τα δικά τους συμφέροντα μέσα από την αλλαγή των εργασιακών σχέσεων . Μέσα από την κατάργηση του δώρου και την εφαρμογή του ελαστικού . Την εφαρμογή των τοπικών συμφώνων απασχόλησης . Την κατάργηση των συλλογικών συμβάσεων και την εφαρμογή των ατομικών συμβάσεων ή των συμβάσεων έργου , όπως άρχισε να εμφανίζεται και στη Νάουσα . Επιβάλλοντας την κατάργηση των Επιθεωρήσεων Εργασίας , κάνοντας αδύνατο οποιοδήποτε έλεγχο των παραβιάσεων έστω και αυτής της υπάρχουσας εργατικής νομοθεσίας . Επιβάλλοντας την κατάργηση του κοινωνικού χαρακτήρα της ασφάλισης , παίρνοντας ταυτόχρονα και μέτρα όπως μείωση της εργοδοτικής εισφοράς κ.λ.π. Την κατάργηση ακόμη και αυτού του περιοριστικού ορίου απολύσεων του 2% .

Επιβάλλοντας το « δικαίωμά τους » να μεταφέρουν την παραγωγική τους δραστηριότητα εκτός συνόρων στις Βαλκανικές χώρες , όπου βρίσκουν φθηνό εργατικό κόστος , λόγω και των ανατροπών σαυτές τις χώρες , αποδυναμώνοντας την εδώ παραγωγική διαδικασία .

Σαυτό το ανελέητο κυνήγι του κέρδους τελικά οφείλεται το φαινόμενο της ανεργίας και της εκρηκτικής διάστασης , που έχει πάρει . Δεν είναι αναγκαίο κακό .

Πιστεύουμε ακράδαντα ότι σήμερα η κοινωνία μας κυβερνάται από μια μερίδα μικρή βιομηχάνων και τα ξένα οικονομικά μονοπώλια .

Οι κυβερνήσεις που μέχρι σήμερα πέρασαν , καλυπτόμενοι πίσω από τον κοινοβουλευτικό μανδύα , είναι υποταγμένες στα συμφέροντα τις ολιγαρχίας .

Χρησιμοποιούν το κοινοβούλιο και όλους τους θεσμούς του κράτους για να περάσουν νόμους και μέτρα που θα αυξάνουν παραπέρα τα κέρδη της , αδιαφορώντας παντελώς για τα ανθρώπινα .

Αγαπητοί φίλοι και φίλες .

Θα αναρωτηθείτε « και ίσως κάποιοι και να δυσανεχτηθούν » , γιατί τοποθετούμε το ζήτημα σαυτήν τη βάση .

Γιατί φίλοι και φίλες αν θέλουμε να απαντήσουμε στο ερώτημα υπάρχει λύση ; μπορεί να χτυπηθεί η ανεργία ; πρέπει να έχουμε κατά νου , όπως λέει και ο λαός μας :

« ποιος έχει το πεπόνι και μαχαίρι » .

Και αυτήν τη στιγμή τα έχει το κεφάλαιο . Όποιος λοιπόν ψάξει να βρει λύσεις μέσα σαυτό το καθεστώς το μόνο που θα κάνει είναι να εθελουφλεί . Οπότε το κεφάλαιο υποχώρησε , το έκανε γιατί αναγκάστηκε κάτω από την πίεση και την αγωνιστική στάση των εργαζομένων και των ανέργων , παραδοκόντας τη στιγμή που θα τα πάρει πίσω . Και αυτό κάνει σήμερα , έχοντας σύμμαχο και πολιτικό εκφραστή τις μεχρι σήμερα κυβερνήσεις .

Αν θέλουμε λοιπόν να μιλάμε για ουσιαστική λύση στο πρόβλημα της ανεργίας χρειάζεται :

- Να ανατρέψει ο λαός και οι εργαζόμενοι τον συσχετισμό δυνάμεων σε συνδικαλιστικό και πολιτικό επίπεδο προς όφελός τους .
- Να δημιουργήσει ένα ταξικό - αγωνιστικό - συνδικαλιστικό κίνημα μακριά από ξεπουλημένες ηγεσίες και με τη στάση του να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για ριζοσπαστικές , ουσιαστικές , πολιτικές αλλαγές . Αυτές οι αλλαγές πρέπει να είναι τέτοιες που να δίνουν απάντηση στη βασική αντίθεση κεφαλαίου - εργαζομένων . Να απαντούνε στο ερώτημα σε ποιανού χέρια πρέπει να είναι τα μέσα παραγωγής . Σε ποιους ανήκει ο πλούτος , που παράγει ο άνθρωπος . Και βέβαια αυτές οι ριζοσπαστικές αλλαγές να φέρουν στα κέντρα εξουσίας τους ανθρώπους του μόχθου, της δουλειάς , του πολιτισμού . Αν το εργατικό συνδικαλιστικό κίνημα και γενικότερα το λαϊκό κίνημα , δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για ριζοσπαστικές ουσιαστικές πολιτικές αλλαγές και τις επιβάλλει , τότε δίνεται η δυνατότητα ο κοινωνικός πλούτος που παράγεται να επιστρέφει στους ίδιους . Τότε είναι δυνατόν η ανάπτυξη της επιστήμης και της Τεχνολογίας να φέρουν αντί τη μείωση των θέσεων εργασίας , τη μείωση των ωρών εργασίας , τη δυνατότητα περισσότερου ελεύθερου χρόνου , αξιοποιώντας τον στη σκέψη , την ψυχαγωγία , τον πολιτισμό , τον αθλητισμό .

Τότε είναι δυνατόν να υπάρξει πραγματική αύξηση του εισοδήματος του λαού βελτιώνοντας το βιοτικό του επίπεδο .

Είναι δυνατόν αυτά να γίνουν , γιατί αυτόν τον κοινωνικό πλούτο που σήμερα καρπώνονται 50 - 100 άνθρωποι θα τον καρπώνεται ολόκληρη η κοινωνία , αφού θα επιστρέφει μέσα από τη δωρεάν παιδεία - κοινωνική ασφάλιση - στέγη - πολιτισμό - αθλητισμό .

Φίλοι και φίλες

Η ανατροπή των εργασιακών σχέσεων , όχι μόνο δε θα λύσει το πρόβλημα της ανεργίας όπως επικαλούνται βιομήχανοι και πολιτικοί τους εκφραστές , αλλά θα το οξύνει παραπέρα . Θα μεγαλώσει η φτώχεια , η εξαθλίωση , θα ενταθούν παραπέρα τα κοινωνικά προβλήματα των ναρκωτικών , της πορνείας και της εγκληματικότητας . Θα επαναφέρει τους εργαζόμενους και τους άνεργους στο σύγχρονο μεσαίωνα .

Είναι επιτακτική ανάγκη να ανατραπούν .

Χρειάζεται να οργανωθεί και αναπτυχθεί το κίνημα ανέργων που μαζί με το συνδικαλιστικό κίνημα και γενικότερα το λαϊκό να πιέσει να παρθούν ουσιαστικά μέτρα για την προστασία τους όπως :

- Επ' αόριστον επιδότηση ανεργίας , μεχρι να βρει ο άνεργος δουλειά .
- Αύξηση του ποσού επιδότησης στο 80% του βασικού μεροκάματου .
- Υπολογισμό των ημερών ανεργίας σε μέρες ασφάλισης
- Εφαρμογή της πρόωρης συνταξιοδότησης .

Επισημαίνουμε ότι το σ.κ. έχει τόμους από προτάσεις . Καταθέτουμε και σήμερα κάποιες από τις βασικότερες .

Θεωρούμε όμως ότι τέτοιες εργασίες πρέπει να στοχεύουν στους κεντρικούς άξονες των προβλημάτων . Ποιο , γιατί και τι πρέπει να γίνει .

Πιστεύουμε λοιπόν ότι άλλη λύση από την ανατροπή της πολιτικής των βιομηχάνων και των πολιτικών τους εκφραστών , ώστε να ανοίξει ο δρόμος για το χτύπημα της ανεργίας, δεν υπάρχει .

Η ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Ταχ. Διεύθυνση: Μητροπόλεως 38
Ταχ. Κώδικας : 591 00
Πληροφορίες : Λάζαρος Τέμας
Τηλέφωνο : 0331-22231, 22310
FAX : 0331-72294

ΠΡΟΣ: ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

ΚΟΙΝ: 1. Δήμος Νάουσας
2. Εργατικό Κέντρο Νάουσας

Θέμα: Ένταξη της Επαρχίας Νάουσας στις «Φθίνουσες βιομηχανικά περιοχές».

Η Νάουσα είναι μια από τις ελάχιστες περιοχές της χώρας, η οποία έγινε παγκοσμίως γνωστή για τις παραδοσιακές της βιομηχανίες του κλάδου κλωστοϋφαντουργίας, από τις αρχές του αιώνα μας. Κύρια κατεύθυνση της βιομηχανικής της παραγωγής υπήρξε ο τομέας των κουβερτών, φλοκάτων, νημάτων κλπ. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ε.Σ.Υ.Ε., το 1988 η Ημαθία συμμετείχε στη βιομηχανική απασχόληση (κλάδος κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης) σε ποσοστό 33% (26% στην κλωστοϋφαντουργία και 7% στην ένδυση)-συνημμένο 1-. Δυστυχώς, μια σειρά εξελίξεων τόσο σε οικονομικό, όσο και πολιτικό επίπεδο, οδήγησαν αυτή την ανθούσα βιομηχανία και κατά συνέπεια ολόκληρη τη γύρω περιοχή, σε οικονομικό μαρασμό και σε μια παρατεταμένη ύφεση, που συνεχίζεται ως σήμερα και μάλιστα ολοένα με χειρότερους ρυθμούς. Σήμερα η πόλη της Νάουσας βρίσκεται μεταξύ των πρώτων πόλεων της χώρας σε ποσοστά ανεργίας.

Αν και η περιοχή δεν εντάχθηκε αρχικά στις περιοχές που υποστηρίζονταν από τα μέτρα που ανακοίνωσε προ μηνών τόσο το Υπουργείο Βιομηχανίας, όσο και ο Ο.Α.Ε.Δ., τους τελευταίους μήνες η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, γνωρίζοντας το πρόβλημα σ' ολόκληρη τη διάστασή του και έχοντας άποψη γι' αυτό, κατέβαλε ιδιαίτερες προσπάθειες για την ένταξη της πόλης στις φθίνουσες βιομηχανικά περιοχές της χώρας. Έτσι η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ημαθίας:

α. τον Μάρτιο ζήτησε την παρέμβαση του Διοικητή του Ο.Α.Ε.Δ. κ. Σπυρόπουλου, ώστε να ενταχθεί η Νάουσα στα προγράμματα του Οργανισμού -συνημμένο 2-

β. ζήτησε την παρέμβαση του Υφυπουργού Εργασίας κ. Αδαμόπουλου -συνημμένο 3-. Ο κ. Υφυπουργός τον Ιούλιο παρενέβη στον Αναπληρωτή Υπουργό Βιομηχανίας κ. Ροκόφυλλο, ζητώντας την ένταξη της Νάουσας στις βιομηχανικά φθίνουσες περιοχές -συνημμένο 4-

γ. τον Απρίλιο ενημέρωσε και ζήτησε τη συνδρομή του Υπουργού Μακεδονίας - Θράκης κ. Τριαρίδη, παρεμβαίνοντας στα Υπουργεία Βιομηχανίας και Εθνικής Οικονομίας καθώς και στον Ο.Α.Ε.Δ. Ο κ. Υπουργός παρενέβη στον Υπουργό Βιομηχανίας, καταθέτοντας τη συνήγορία του -συνημμένο 5-

δ. το Μάρτιο ασχολήθηκε με το θέμα αυτό η Νομαρχιακή Επιτροπή Δευτερογενούς Τομέα, ενώ τον Απρίλιο το θέμα συζητήθηκε στο Νομαρχιακό Συμβούλιο, σαν το ανώτατο πολιτικό όργανο του Νομού -συνημμένο 6-.

Επειδή το πρόβλημα είναι ιδιαίτερα εκρηκτικό για την περιοχή, παράλληλα και σε συνεργασία με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, έγιναν ενέργειες και από άλλους φορείς, όπως από τον Δήμο Νάουσας, το Εργατικό Κέντρο και την Ομοσπονδία Επαγγελματιοβιοτεχνών της πόλης, με τη συμπαράσταση και των βιομηχάνων της περιοχής. Έτσι:

α. στις 10 Μαρτίου συνήλθε σε έκτακτη Συνεδρίαση το Δημοτικό Συμβούλιο, με τη συμμετοχή των φορέων και συζήτησε την τραγική οικονομική κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η πόλη. Το ψήφισμα που εκδόθηκε, στάλθηκε στον κ. Πρωθυπουργό, στους Υπουργούς Εθνικής Οικονομίας, Εργασίας και Βιομηχανίας, καθώς και στα Κόμματα -συνημμένο 7-

β. ακολούθησαν «κάθοδοι» στην Αθήνα και παραστάσεις στα αρμόδια Υπουργεία, ώστε να κατανοηθεί το μέγεθος του προβλήματος, από όλους τους συναρμόδιους κρατικούς φορείς

γ. επειδή, στο μεταξύ δεν υπήρξε πρόοδος, το Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο της πόλης τον Ιούλιο έστειλε επιστολή διαμαρτυρίας, τόσο στους παραπάνω Υπουργούς, όσο και στο Διοικητή του Ο.Α.Ε.Δ. -συνημμένο 8-

δ. ακόμη, τον Ιούλιο πραγματοποιήθηκε σύσκεψη στο Υπουργείο Εμπορίου, με τη συμμετοχή του Υπουργού Βιομηχανίας, του Υφυπουργού Εμπορίου και της Γενικής Γραμματέως του Υπουργείου Έρευνας και Τεχνολογίας, του Εργατικού Κέντρου Νάουσας, του Δημάρχου της πόλης και εκπροσώπου των μαζικών της φορέων. Στη σύσκεψη υπήρξε η διαβεβαίωση του Υπουργού Βιομηχανίας ότι θα υπάρξει προκήρυξη και ανάθεση μελέτης για την περιοχή. Το έργο όμως αυτό δεν προχώρησε στο ελάχιστο ως σήμερα

ε. με το θέμα ασχολήθηκε και η Τ.Ε.Δ.Κ. Ν. Ημαθίας, η οποία εξέδωσε ανάλογο ψήφισμα στις 19/3 κατά τη διάρκεια του 15ου Συνεδρίου της -συνημμένο 9-

στ. στις 29-3-95 κατατέθηκε σχετική επερώτηση στη Βουλή από τον Βουλευτή κ. Γιάννη Κατσαρό, προς τους Υπουργούς Βιομηχανίας και Εργασίας, στην οποία και περιγράφηκε η οξύτητα του προβλήματος. Απαντώντας στον βουλευτή ο Υφυπουργός Εργασίας, υποσχέθηκε ότι η Κυβέρνηση θα εντάξει το Νομό στις φθίνουσες περιοχές και θα τον θεωρήσει σαν θήλακα ανεργίας -συνημμένο 10-

Το ότι η Νάουσα επιβάλλεται να συμπεριληφθεί στον κατάλογο των φθίνουσών περιοχών, προκύπτει από το ότι:

α. τα επίσημα στοιχεία ανεργίας στην περιοχή, είναι κατά πολύ υψηλότερα από τα αντίστοιχα εθνικά και έχουν μια ολοένα δραματικότερη τάση. Ανεβάζουν την ανεργία σε ποσοστό πάνω από το 35%, ενώ αν προσθέσει κανείς και τους επιδοτούμενους άνεργους, τότε το ποσοστό αυτό ξεπερνά το 45%. Για παράδειγμα, τον Φεβρουάριο του 1995, είχαμε 2.683 εγγεγραμμένους στον Ο.Α.Ε.Δ. άνεργους -συνημμένο 11-, σε σύνολο δυναμικού 9.000 ατόμων -συνημμένο 12-. Είναι όμως γνωστό, πως τα στοιχεία του Οργανισμού δεν καταγράφουν την ακριβή εικόνα και αυτό φαίνεται και από τα στοιχεία μιας καταγραφής εργαζομένων, που πραγματοποιήθηκε. Στους 4278 εργαζομένους, σύμφωνα με το σχετικό έγγραφο του Τμήματος Εργασίας Νάουσας -συνημμένο 13-, εάν προσθέσουμε και περί τους 700 περίπου εποχιακά απασχολούμενους, ο συνολικός αριθμός των εργαζομένων ανέρχεται σε 4.978, αριθμός που αντιπροσωπεύει ποσοστό 55% του εργατικού δυναμικού. οπότε ταυτόχρονα και η ανεργία υπολογίζεται στο 45%.

Η Επιθεώρηση Εργασίας αναφέρει αντίστοιχα ότι τον Δεκέμβριο του 1994, υπήρχαν στη Νάουσα 1601 άνεργοι, από τους οποίους επιδοτούνταν οι 313, ενώ έγιναν 224 απολύσεις -συνημμένο 14-. Ακόμη, όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Υπηρεσίας, το 1994 υπήρχαν στη Νάουσα 4.264 απασχολούμενοι -συνημμένο 15-, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός για το 1989 ήταν 7.047. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι σύμφωνα με τα στοιχεία, κατά το 1989 απασχολούνταν στις βιομηχανίες κλωστοϋφαντουργίας 2.126 άτομα -συνημμένο 16-, ενώ το 1994 μόνο 1.176 -συνημμένο 15-.

β. ενώ το 1988 απασχολούνταν στην κλωστοϋφαντουργία περισσότεροι από 3.000 εργαζόμενοι -συνημμένο 1-, που αντιπροσώπευαν το 5% των απασχολούμενων στην κλωστοϋφαντουργία της χώρας, σήμερα ο αριθμός αυτός μόλις ξεπερνά το 1.500.

γ. τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας δείχνουν ότι κατά την περίοδο 1987-1991, στο Νομό υπήρξε μείωση της απασχόλησης στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας κατά 37% -συνημμένο 1-

δ. τα επίσημα στοιχεία του Ι.Κ.Α. Νάουσας αναφέρουν ότι κατά την τελευταία δεκαετία υπάρχει κατακόρυφη άνοδος του ελλείμματος του Υποκαταστήματος, παρά την κατά 90% αύξηση των εισφορών που πραγματοποιήθηκε το 1990 και η οποία αύξηση του ελλείμματος δεν δικαιολογείται παρά μόνο από την ύπαρξη ολοένα και περισσότερων ανέργων. Έτσι, από το κλείσιμο των εργοστασίων ΒΕΤΛΑΝΣ-ΝΑΟΥΣΑ και ΠΕΛΛΑ-ΟΛΥΜΠΟΣ (Δεκέμβριος 1990) υπήρξε αύξηση στο καθυστέρημα του Υποκαταστήματος σε 1,5 δις. Ακόμη, κατά την τελευταία δεκαετία έχει δεκαεξαπλασιαστεί το ύψος των καθυστερήσεων πληρωμής των εργοδοτικών εισφορών, γεγονός που επιβεβαιώνει την καθοδική πορεία των βιομηχανιών της περιοχής. Τέλος, είναι χαρακτηριστικό το ότι το 1984 το Ι.Κ.Α. εμφάνιζε πλεόνασμα 22 εκατ., το 1989 είχαμε έλλειμμα 1,2 δις και το 1994 το έλλειμμα έφτασε στα 3,3 δις -συνημμένο 17-

ε. Οι εργαζόμενοι στα κλωστοϋφαντουργία της ΒΕΤΛΑΝΣ-ΝΑΟΥΣΑ και της ΠΕΛΛΑ-ΟΛΥΜΠΟΣ έχοντας επίγνωση της σημασίας των παραπάνω βιομηχανιών για την πόλη τους, καθώς και το μέλλον τους, αυτοχρηματοδότησαν τη λειτουργία των επιχειρήσεων αυτών, μέχρι του σημείου που οι ίδιοι άντεξαν, σε μια προσπάθεια να αποφύγουν το κλείσιμό τους από τις υπέρογκες οικονομικές υποχρεώσεις που προηγούμενα είχαν δημιουργήσει οι βιομηχανίες. Έτσι, τον Δεκέμβριο του 1990, μετά από μια περίοδο κατά την οποία οι επιχειρήσεις φυτοζωούσαν, βρέθηκαν στο δρόμο 800 εργαζόμενοι συνολικά στις δύο βιομηχανίες, ενώ με δικαστικές αποφάσεις που έχουν βγει, διεκδικούν δεδουλευμένα και αποζημιώσεις ύψους 3 δις, αν και μέχρι σήμερα, δεν έχουν αποζημιωθεί ούτε στο ελάχιστο. Στο ίδιο διάστημα έκλεισαν δύο διαλογητήρια φρούτων που απασχολούσαν σε εποχιακή βάση 200-300 άτομα, όπως και βιοτεχνίες γεωργικών ειδών και ξύλου. Για τα παραπάνω έχουν ενημερωθεί οι Υπουργοί Βιομηχανίας και Εργασίας στις αρχές αυτού του μήνα -συνημμένο 18-.

Δίνοντας την κοινωνική διάσταση του προβλήματος που αντιμετωπίζει η περιοχή από την αποβιομηχάνιση και θέλοντας να δείξουμε το μέγεθος της εξαθλίωσης στην οποία οδηγούνται οι πληττόμενες οικογένειες, σας αναφέρουμε ενδεικτικά ότι:

α. υπήρξαν αρκετά κρούσματα αποχής μαθητών από σχολικές εκδρομές, λόγω οικονομικής δυσπραγίας

β. έγινε γνωστή περίπτωση οικογένειας, που η οικονομική της ανέχεια την οδήγησε στο να τραφεί με ραδίκια για κύριο γεύμα

γ. αναφέρθηκε περίπτωση μάνας - εργάτριας, που πήγε να δουλέψει σε βιοτεχνία με ημερήσια αποζημίωση 1.000 δραχμών

δ. η κατάσταση είναι τόσο δραματική και η μείωση του εισοδήματος των κατοίκων τόσο δραστική, ώστε τα καταστήματα της πόλης υπολειμματούν από την ανυπαρξία αγοραστικής δύναμης και συνεχώς κλείνουν όλο και περισσότερα. Ο Δήμος Νάουσας εξετάζει την περίπτωση δημιουργίας συσσιτίων.

Μετά από τα παραπάνω πιστεύουμε ότι είναι κατανοητό ότι ο κόσμος της περιοχής είναι αναστατος. Στη Νάουσα έχουν ήδη διοργανωθεί συλλαλητήρια για την ανεργία και πρόσφατα μάλιστα, 400 απολυμένοι «κατέβηκαν» στην Αθήνα και έκαμαν παραστάσεις στα συναρμόδια Υπουργεία.

Ακόμη, πρέπει να τονίσουμε ότι η μη ένταξη της πόλης στις φθίνουσες περιοχές, θα δυσχεράνει ακόμη περισσότερο το υπάρχον κλίμα, μια και θα δημιουργήσει συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού σε σχέση με ομοειδείς βιομηχανίες, όπως αυτές του Κιλκίς, με αποτέλεσμα να υπονομευθεί η βιωσιμότητά τους.

Οι υπόλοιποι συντελεστές της οικονομίας δεν προσφέρονται σαν εναλλακτική λύση, γιατί:

α. ο μικρός κλήρος, παρά την εντατική αγροτική καλλιέργεια, δεν μπορεί να καλύψει το κενό που δημιουργεί η μείωση της βιομηχανικής δραστηριότητας

β. η Τελωνιακή Ένωση της Τουρκίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση θα δημιουργήσει πρόσθετα προβλήματα στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας

γ. το εμπάρκο που επέβαλλε η Ευρωπαϊκή Ένωση στην πρώτην Γιουγκοσλαβία δυσχέρανε την δραστηριότητα άλλων δυναμικών ως τότε κλάδων, όπως αυτόν της κιβωτιοποιείας (τελάρια φρούτων για εξαγωγές), με αποτέλεσμα άλλα να κλείσουν και άλλα να υπολειμματούν, όλοι δε να προχωρούν σε μειώσεις προσωπικού και απολύσεις εργατών

δ. η συμφωνία της GATT δεν προσφέρει διέξοδο στον γεωργικό τομέα, μια και εκεί τα πράγματα οδηγούνται στο χειρότερο

ε. δεν υπάρχει σε εξέλιξη, ούτε προβλέπεται σε Εθνικά ή Περιφερειακά Προγράμματα κανένα μεγάλο έργο πνοής για την περιοχή, που θα απορροφούσε εργατικό δυναμικό

στ. Εκλείπουν αυτή τη στιγμή Προγράμματα Κατάρτισης Ανέργων, που θα μπορούσαν να τους επανεπεντάξουν σε άλλους τομείς της παραγωγικής διαδικασίας.

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση πιστεύει στην ανάγκη:

α. ανασυγκρότησης της περιοχής μέσω της ανάπτυξης κοινωνικών και τεχνικών υποδομών

β. ύπαρξης ενεργειών για ανέργους, με ενίσχυση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και την προσαρμογή του στις νέες τεχνολογίες παραγωγής

γ. δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας, ώστε να επαναπροσανατολιστεί επαγγελματικά το υπάρχον άνεργο δυναμικό

δ. ενισχύσεων μέσω των Αναπτυξιακών Νόμων και του Ειδικού Προγράμματος του Οργανισμού Προώθησης Εξαγωγών, σχετικά με την προώθηση και προβολή των προϊόντων

ε. εφαρμογής ειδικών πολιτικών για την προσέλκυση επενδύσεων και ιδιωτικών κεφαλαίων

στ. διασφάλισης της εμπορικής και επενδυτικής δραστηριότητας με την είσοδό μας στις αγορές των βαλκανικών και ανατολικών χωρών

ζ. αξιοποίησης των υπάρχοντων βιομηχανικών συγκροτημάτων, που σήμερα αργούν

η. να χαρακτηριστεί η περιοχή θύλακας ανεργίας, ώστε να προστατευτεί με μέτρα που θα ληφθούν για τις περιοχές αυτές

θ. να εφαρμοστεί ο Ν.1892/90 για την 4η βάρδια καθώς και ο Νόμος για τις υπερωρίες

ι. να μελετηθεί μια πιθανή εξειδίκευση του τομέα κλωστοϋφαντουργίας, στην παραγωγή βάμβακος και βαμβακονημάτων, αν εκεί διαθέτουμε συγκριτικά πλεονεκτήματα

ια. να στηριχθεί ο Νομός με μέτρα που θα επιφέρουν την τουριστική του ανάπτυξη, σε μια προσπάθεια εξεύρεσης εναλλακτικών λύσεων. Είναι αξιοσημείωτο ότι ο Νομός διαθέτει αξιόλογη φυσική ομορφιά και αρχαιολογικούς θησαυρούς, οπότε θα μπορούσαν να αναπτυχθούν ιδιαίτερα τομείς όπως ο χειμερινός ή ο αρχαιολογικός τουρισμός

ιβ. λήψη κάθε δυνατού μέτρου που θα αποτελέσει τροχοπέδη στις δυσοίωνες προοπτικές.

Η ένταξη της πόλης στα προγράμματα στήριξης των φθινουσών βιομηχανικά περιοχών κρίνεται απαραίτητη γιατί, αν και δεν αποτελεί πανάκεια, παρ' όλα αυτά αποτελεί θέμα επιβίωσης για την πόλη και την ευρύτερη περιοχή της.

Κύριοι Υπουργοί,

με όλα αυτά δεν προσπαθούμε να πείσουμε. Είμαστε απόλυτα πεισμένοι για το δίκαιο του αιτήματός μας, γιατί δεν υπάρχουν και άλλες εναλλακτικές λύσεις για το Νομό. Καταθέτουμε τα παραπάνω στοιχεία, έχοντας υπόψη ότι είναι πιθανό να βοηθήσουν με την τεκμηρίωσή τους, στην διαμόρφωση οριστικής άποψης για το θέμα.

Ο Νομάρχης

Ανδρέας Βλαζάκης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

1. ΥΠ.ΕΘ.Ο/ Γραφείο Αναπληρωτή Υπουργού κ. Ανωμερίτη
2. Υπουργείο Βιομηχανίας
 - α. Γραφείο Υπουργού κ. Πεπονίη
 - β. Γραφείο Υφυπουργού κ. Βρεττού
3. Υ.ΜΑ.Θ./ Γραφείο Υπουργού κ. Τριαρίδη

Συνημμένα: Δεκαοκτώ (18) έγγραφα

ΕΡΓΑΤΟΥΠΑΛΛΗΛΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΝΑΟΥΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ Γ.Σ.Ε.Ε.

ΟΔΟΣ ΧΡΙΣΤ. ΛΑΝΑΡΑ 42 Τηλ. 0332 22-230, 22-613

ΑΡΙΘ.ΕΓΚΡ.ΑΠΟΦ.ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ 1) 29-3-46

ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 423

ΝΑΟΥΣΑ 20.11.95

Η ανεργία στην πόλη της Νάουσας και περιοχής έχει πάρει εκρηκτικές διαστάσεις περίπου στο 45% και για το πρόβλημα αυτό θα πρέπει άμεσα να δοθούν λύσεις .

Για το λόγο αυτό η διοίκηση του Ε.Κ.Ν. διοργανώνει Ημερίδα με θέμα : " ΚΛΕΙΣΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΕΠΑΝΑΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ". Τα δύο μεγάλα εργοστάσια που έκλεισαν ΒΕΤΛΑΝΣ ΝΑΟΥΣΑ και ΠΕΛΛΑ ΟΛΥΜΠΟΣ με 800 απολυμένους είναι μία από τις αιτίες που έχει ανεβάσει το δείκτη της ανεργίας της πόλης .

Καλείσθε να καταθέσετε τις γνώσεις σας και την εμπειρία σας , πώς μπορεί να επαναλειτουργήσουν τα εργοστάσια , ώστε να αντιστραφεί ή άσχημη οικονομική κατάσταση της πόλης και της περιοχής .

Σας στέλνουμε το πρόγραμμα των εργασιών και πίνακα χαμένων θέσεων εργασίας της πενταετίας 89 - 94 .-

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΟΥ Ε.Κ.Ν.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο Γ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΤΡΕΜΠΕΛΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

ΔΗΜΠΑΛΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ

ΚΑΘΟΔΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙΧ.	ΑΡΙΘ.	ΑΝΔΡΕΣ	ΓΥΝΑΙΚΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΕΤΗ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	15	906	200	1.006	89
ΤΡΟΦΙΜΩΝ	12	201	471	672	94
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	7	110	52	162	89
ΠΟΤΩΝ	6	115	41	156	94
ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ	16	1.051	1.075	2.126	89
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	15	741	435	1.176	94
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	18	80	387	467	89
ΕΝΔΥΜΑΣΙΑΣ	34	52	323	375	94
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	21	171	99	270	89
ΞΥΛΟΥ	21	104	32	153	94
ΕΠΙΠΛΟΠΟΙΑ	12	73	7	80	89
	17	75	17	92	94
ΟΙΚΟΔΟΜΕΣ	60	300	-	300	89
ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	29	230	-	230	94
ΧΟΝΔΡΙΚΟ	27	394	1.431	1.825	89
ΕΜΠΟΡΙΟ	27	140	655	795	94
ΛΙΑΝΙΚΟ	47	21	59	80	89
ΕΜΠΟΡΙΟ	44	28	51	79	94
ΤΡΑΠΕΖΕΣ	4	41	20	61	89
	5	46	31	77	94
Σ Υ Ν Ο Λ Ο	362	3.547	3.423	7.047	89
	336	2.096	2.182	4.264	94

ΓΡΑΦΕΙΑ: Κωνσταντίνου 19
Τηλ. 22.400, FAX 25.760
ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού Ισθμίων	20€
Επιταγών, Δήμων, Ν.Π.	40€
Ευρώπης	77€
Αμερικής, Δολ. ΗΠΑ	
Αυστραλίας	90

Οι συνδρομές προπληρώνονται

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ
24
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2004

Ετος 52ο - Φύλλο 2638
Τιμή Φύλλου 0,50 Ευρώ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Οικονομική τονωτική ένεση Συνδυασμός “Πηγαδιών”- Νάουσας

Ενδιαφέρουσες προτάσεις στην
ημερίδα του Δήμου και του Χ.Κ.

Το Χιονοδρομικό μας Κέντρο “Πηγάδια” και η τοπική αγορά θα πρέπει να λειτουργούν αμφιβόρως και συμπληρωματικά, ώστε από την προσέλκυση των τουριστών να ωφελείται συνολικά η πόλη και το Δημ. Διαμερίσματα. Αυτό ήταν το βασικό συμπέρασμα της πολύ ενδιαφέρουσας εκδήλωσης που διοργάνωσε τη Δευτέρα στο “Κιόσκι” ο Δήμος και το Χ.Κ.μας.

Ελπιδοφόρο το γεγονός ότι την παρακολούθησαν εκπρόσωποι όλων των κλάδων που έχουν σχέση με το αντικείμενο (Εμπορικός Σύλλογος, ΟΕΒΝ, σωματείο εστιατορίων - καφεζευχαπωλείων, Ένωση Ξενοδόχων κ.λπ.). Επίσης ο προϊστάμενος του Γραφείου Τουριστί. Προβολής της Ν.Α Ημαθίας και πολλοί επαγγελματίες κυρίως νεοαφι.

Ο δήμαρχος κ. Καραμπατζός, ο πρόεδρος της ΔΕΤΑΒ και του Χ.Κ. κ. Παπάς και οι Δι/ντές του Χ.Κ. και της ΔΕΤΑΒ κ.κ. Ταμπούρης και Καρατάσης ενημέρωσαν τους παρευρισκόμενους για τη λειτουργία του Χ.Κ., της Τεχν. Χιόνωσης και της Δημ. Επιχείρησης στα “Πηγάδια” ώστε να μπορούν οι αυτοί με τη σειρά τους να ενημερώνουν σχετικά τους επισκέπτες. Τόνισαν δε, την ανάγκη αναβάθμισης των παρεχόμενων υπηρεσιών, ώστε όλοι μαζί να κάνουμε την περιοχή μας προσιμότερη 4 εποχών.

Ο δήμαρχος χαρακτήρισε το Χ.Κ. σημαντικό αναπτυξιακό πόλο, υπογράμμισε ότι ο Δήμος υλοποιεί δράσεις και έργα που στηρίζονται στο τρίπτυχο συνεργασία - συμμετοχή - συναίνεση και κάλεσε τους επαγγελματίες να καταθέσουν τις προτάσεις τους αλλά και τις παρατηρήσεις τους για τυχόν λάθη. Αναφέρθηκε στα έργα που υλοποιήθηκαν στα “Πηγάδια” (αποκατάσταση ζημιών, δημιουργία νέων χώρων πάρκινγκ, συντήρηση του Ξενοδοχείου κλπ.) και χαρακτήρισε ιστορική την παραχώρηση στο Δήμο μας του 1/5 του δημ. δάσους που κατείχε το δημόσιο, λέγοντας ότι αναμένεται νέα οριζόντια για την ανάπτυξη

της περιοχής. Τέλος εξέφρασε την άποψη ότι η Νάουσα από τις παραδοσιακές πηγές εισοδήματός περνάει σιγά-σιγά στον τριτογενή τομέα (παροχή υπηρεσιών) γι’ αυτό επιβάλλεται ν’ αλλάξει ο τρόπος σκέψης και δραστηριότητας.

Ο κ. Παπάς αναφέρθηκε στη λειτουργία του Χ.Κ., στην προβολή του με νέα διαφημιστικά φυλλάδια και χάρτες, στην πληροφόρηση που παρέχει το site του, στην on line κάμερα της ιστοσελίδας “Snow report” και στην προβολή μέσω της τηλεοπτικής εκπομπής “Ανδρεανλίνη”. Επίσης στην καινοτομία του φετινού τιμοκαταλόγου των αναβατήρων σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα και έκλεισε με τη συμμετοχή του Χ.Κ. στο πρόγραμμα “Λευκές μαθητικές εβδομάδες” (λεπτομέρειες στην 9η σελ.).

Ο κ. Ταμπούρης ενημέρωσε για την Τεχν. Χιόνωση. Όπως είπε, όταν ξεκίνησε το έργο κάποιοι μίλησαν για “πείραμα των Πηγαδιών” ενώ σήμερα το θεωρούν ως το πιο πρωτοποριακό και ανέφερε ότι έγκριτος οδηγός χιονοδρομικών κέντρων είχε σφίξιμο στο δικό μας με τίτλο “Πηγάδια χωρίς αντίπαλο”. Ο κ. Καρατάσης μίλησε για το Ξενοδοχείο, για τις δυνατότητες φιλοξενίας, επίσης κ.λπ.

Ακολουθήσαν οι προτάσεις των φορέων:

- Καραμπίνας (ΟΕΒΝ): Η προσπάθεια αποδίδει καρπούς. Χρειάζονται συντονισμένες ενέργειες και επιχειρηματική παιδεία. Να είναι ανοικτά κάποια καταστήματα της Κυριακής όταν έχει χιόνι και να σωσθεί τουριστική επιρροπή. Τα Σαββατοκύριακα να λειτουργούν ως χώροι πάρκινγκ οι αυλές των κεντρικών σχολείων.
- Μπουρδάνος (δημ. σύμβουλος): Σωστή σήμανση και κυκλοφοριακές ρυθμίσεις. Δημοσιολογία πάρκινγκ στη Ντορντόπολη και μεταφορά των τουριστών στο Χ.Κ. με μικρά λεωφορεία.
- Βαδολά (εμπόρων): Εναέρια σύνδεση (τελεφερίκ)

Συνέχεια στην 11η σελ.

Ενόμει των εκλογών της 7ης Μαρτίου ΚΑΤΑΡΤΙΖΟΝΤΑΙ ΤΑ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ

Μόνο στο ΠΑΣΟΚ ξεκαθάρισαν τα πράγματα. Ο κ. Γρηγ. Μαρκοβίτης ο 5ος υποψήφιος

Πέντε εβδομάδες απέμειναν μέχρι τις βουλευτικές εκλογές της 7ης Μαρτίου και το μόνο ψηφοδέλτιο που ξεκαθάρισε είναι το ΠΑΣΟΚ.

Τη Δευτέρα ανακοινώθηκε και το όνομα του 5ου υποψηφίου βουλευτού του, του Ναουσαίου δικηγόρου κ. Γρηγόρη Μαρκοβίτη ο οποίος αντικαθιστά τον παραιτηθέντα κ. Παύλο Φωτιάδη από την Ειρηνούπολη. Ετσι κλείνει η λίστα των υποψηφίων του ΠΑΣΟΚ την οποία αποτελούν οι κ.κ. Χρυσόχοιδης, Μαρκοβίτης, Σιδεράπουλος, Γκόνου και Μαρμαλίζης.

Όσον αφορά τα υπόλοιπα κόμματα αναμένεται η ανακοίνωση των ονομάτων εντός των προσεχών ημερών, ίσως κι αυτό το Σαββατοκύριακο για τη Ν.Δ.

Στη Νέα Δημοκρατία υποψήφιοι θα είναι οι βουλευτές κ.κ. Φωτιάδης και Χαλκίδης και ο τραγουδιστής κ. Καραμπατζός.

Συνέχεια στην 11η σελ.

ΜΕΤΑ ΤΙΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΑ ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΑΣ!

Σύμφωνα με απάντηση
Υπουργού σε ερώτηση
Φωτιάδη

Τα Υπουργεία Οικονομίας, Εργασίας και Ανάπτυξης εξεργάζονται τα μέτρα για το πρόβλημα της επαρχίας Νάουσας και μετά την ολοκλήρωση της μελέτης θα ενημερώσουν σχετικά τη Νομαρχιακή Επιτροπή.

Αυτό απάντησαν οι Υπουργοί στην σχετική ερώτηση που κατέθεσε ο βουλευτής κ. Φωτιάδης. Το γεγονός ότι η απάντηση δίδεται 2,5 μήνες μετά την υποβολή των αιτημάτων ερμηνεύεται ως προσπάθεια να παρακαμφθεί το θέμα προ των εκλογών.

**Επιτέλους
θα επιδοτηθούν
έστω και με 1.000 ευρώ
6.000 εποχιακοί
Αναστέλλονται οι
κινητοποιήσεις των
Εργ. Κέντρων;**

Τελικά η κυβέρνηση, μετά την εξαγγελία κινητοποιήσεων από το Εργατικό Κέντρο Ημαθίας, Πέλλας και Πιερίας για το επίδομα των εποχιακών, αναγκάστηκε να υπογράψει τη σχετική απόφαση.

Σύμφωνα μ’ αυτή θα επιδοτηθούν μέσω του ΟΑΕΔ με 1.000 ευρώ ο καθένας (αντί των 1.500 που είχε υποσχεθεί) περίπου 6.000 δικαιούχοι εποχιακοί κωνοσποριστών, κλιμακωτοί, συν/σμών κλπ. ή δε καταβολή 8’ αρχίζει περί προσεχών ημερών.

Ο πρόεδρος των Εργατικών Κέντρων αισιοδοξούν ότι θα λυθεί και το άλλο μεγάλο ζήτημα, αυτό της ιατροφαρμακευτικής κάλυψης των εποχιακών. Κατόπιν τούτου και εκτός απροόπτου, αναστέλλονται όπως φαίνεται οι κινητοποιήσεις οι οποίες είχαν οριστεί για την Τετάρτη.

Πλούσιο πρόγραμμα για το καρναβάλι

Την επίδοσή τους ότι η Αποκριά μας θα ξεναβρεί την παλιά της δόξα, εξέφρασαν ο δήμαρχος κ. Καραμπατζός και ο πρόεδρος του ΔΗΠΟΝ κ.

Πάτσος στη συνέντευξη τύπου που έδωσαν την Τετάρτη στο παραδοσιακό καφενεύριο “Σείριο” και στην οποία ανακοίνωσαν και το αρχικό πρόγραμμα των εκδηλώσεων.

Ος καρναβίδα των πολιτιστικών εκδηλώσεων, χαρακτηρίσε το καρναβάλι ο δήμαρχος και τόνισε ότι θα πρέπει να το προστατεύουμε ως “κόρη σφραλισμού”. Το κυριότερο βάρος όπως είπε στη φετινή Αποκριά θα δοθεί στο δρώμενο του Γενίταβου το οποίο αποτελεί έμβλημα της πόλης μας και πρέπει πάση θυσία να το διαφυλάξουμε απ’ αυτούς που επιθυμούν να το εξοργίσουν από τη Νάουσα. Ο κ. Καραμπατζός ευελπιστεί ότι οι ε-

πισκεπτες θα ξεπεράσουν τους 25.000 και η Αποκριά μας θ’ αναβαθμιστεί. Αρκεί όλοι οι Ναουσαίοι αλλά και οι άλλοι των γύρω περιοχών να ξεναβούν στους δρόμους και να επαναφέρουν τον αυθόρμητο παλιό του χαρακτήρα. Τόνισε ότι η συνεργασία με όλους τους φορείς ήταν άδύνη μέχρι στιγμής γι’ αυτό και προέκυψε ένα πλούσιο πρόγραμμα. Τέλος αναφέρθηκε και στην Έκθεση Παραδοσιακών Τοπικών Προϊόντων που κινδυνεύει φέτος να μην πραγματοποιηθεί καθώς δεν είναι δυνατόν μόνο οι συμμετέχοντες να καλύψουν όλα τα έξοδα.

Σίγουρη η λειτουργία της “Παν/μιακής” τον Σεπτέμβριο

Μπήκε στο “μηχανογραφικό”

Τα Πανεπιστημιακά Τμήματα της Νάουσας, Βέροιας και Έδεσσας περιλήφθησαν τελικά στο μηχανογραφικό δελτίο που θα συμπληρωθούν τον Ιούλιο οι υποψήφιοι για την εισαγωγή τους στην Ανώτατη Εκπαίδευση. Κατόπιν τούτου είναι πλέον σαφές ότι θα λειτουργήσουν το Σεπτέμβριο του 2004.

Ο πρόεδρος του ΔΗΠΟΝ κ. Πάτσος υπογράμμισε τη συντονισμένη πλέον δουλειά που γίνεται για το καρναβάλι μας και που άρχισε από περίπου 1’ αποδίδει καρπούς. Το θετικό αποτέλεσμα όπως είπε σφραλίζεται στο ούλλογο “Φίλοι του Καρναβαλιού”, στους ανθρώπους του ΔΗΠΟΝ, στους σκεπάζους, στους οινοπαιούς, στους δασκάλους και μαθητές, στους πολίτες, αλλά και στους ιδιοκτήτες μπαρ-καφετηριών που φέτος δείχνουν ιδιαίτερη ενδιαφέρον και θα συμμετάσχουν έμπρακτα στις εκδηλώσεις.

Στη συνέχεια αναφέρθηκε στο πρόγραμμα το οποίο θα είναι εμπλουτισμένο χάρη στο ποσό των 70.000 ευρώ που θα διασώσει ο Δήμος αλλά και στο μερόκι των Ναουσαίων που δείχνουν να ευπνάνει μέσα τους η “δίψα” για την αναγέννηση του καρνα-

Συνέχεια στην 5η σελ.

**Μήνυμα νίκης και από την
Αιξάνδρεια για τον βουλευτή
της Ν.Δ. κ. Ηλία Φωτιάδη ο
οποίος έκοψε και εκεί βασίλοπιτά.**

Πρόσκληση

Στο ξεκίνημα της προσπάθειας για να έχει ο τόπος μας επέξια εκπροσώπηση, μέσα στο γενικότερο πλαίσιο και κλίμα που διαμορφώθηκε και διαπνέει πλέον την ευρύτερη δημοκρατική παράταξη, σας καλώ να συμπαραταχθείτε και να με στηρίξετε με την παρουσία σας στην εναρκτήρια εκδήλωση που θα γίνει την Κυριακή 25-1-2004, ώρα 11.30π.μ. στη Νάουσα στο κέντρο “Κιόσκι”.

**Με τιμή
ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΜΑΡΚΟΒΙΤΗΣ
Υποψήφιος βουλευτής ΠΑΣΟΚ Ν. Ημαθίας**

**Με καινούργιο πλήρες ανανεωμένο
πρόγραμμα από Παρασκευή 16 Ιανουαρίου**

**ΜΑΝΟ
ΜΑΝΟ**

Τηλ: 23320 26255 - 6936706345
Δόμος Αγ. Θεοδώρου, Νάουσα

**ΔΕΡΜΑΤΙΝΑ
ΒΑΝΗ**

**ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ
ΤΩΝ ΕΚΠΤΩΣΕΩΝ**

150 ΕΥΡΩ

**ΟΛΑ ΤΑ
ΔΕΡΜΑΤΙΝΑ**

Δευτέρα - Παρασκευή 10π.μ. - 8 μ.μ., Σάββατο 8 π.μ. - 2μ.μ. Κάτω από το Νοσοκομείο στο Σχοινόποιο. Τηλ 23320.22422

ΓΡΑΦΕΙΑ: Κωνσταντινίδη 19
 Τηλ. 22.400, FAX 25.760
 ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικοί Ιδιωτών	20€
Επαριών, Δήμων, Ν.Π.	40€
Ευρώπης	77€
Αμερικής	Δολ. ΗΠΑ
Αυστραλίας	90

Οι συνδρομές
 προπληρώνονται

ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ
 31
 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2004

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Ετος 52ο - Φύλλο 2639
 Τμή Φύλλου 0,50 Ευρώ

Η Φωνή μας

ΠΡΟΧΕΙ Η ΨΗΦΟΘΗΡΙΑ!

Κι ενώ η Νάουσα περιμένει εδώ και μήνες εναγωνίας την εξαγγελία κυβερνητικών μέτρων για την έναρξη της στην Δ' Ζώνη Κινητρών, για την ανεργία κλπ. οι υπουργοί αντί να σκύψουν στο πρόβλημα, μάς έρχονται ως κομματικά στελέχη! Αυτό έγινε πριν λίγο καιρό με τον Υπ. Μακεδονίας Θράκης κ. Καστανίδη ενώ την Κυριακή ο Υφ. Εργασίας κ. Τζιόλας ήρθε στο Νομό μας μόνο και μόνο για να μιλήσει σε συγκέντρωση του Συλλόγου Γρεβενιωτών! Πού καιρός για εμάς; Προέχει η ψηφοθηρία...

ΤΟΣΟ ΔΥΣΚΟΛΟ ΕΙΝΑΙ;

Εδώ και μήνες οι εποχικοί των κονοσερβο ριζιών, κιβωτοποιιών κλπ. περιμένουν το έκτακτο επίδομα που τους υποσχέθηκε η Κυβέρνηση. Τελικά αρχές της προηγούμενης εβδομάδας η διοίκηση του ΟΑΕΔ ενέκρινε επιτέλους τη χορήγηση 1.000 ευρώ (από τα 1.500 που είχαν εξαγγελισθεί) σε 6.000 εποχικούς. Πέρασαν όμως ήδη άλλες 15 ημέρες και ακόμη ο Υπουργός Εργασίας να

υπογράφει τη σχετική απόφαση. Τόσο δύσκολο είναι; Πότε θα πληρωθούν αυτοί οι άνθρωποι, οι περισσότεροι από τους οποίους δεν έχουν αυτή τη στιγμή ούτε ασφαλιστική κάλυψη; Πώς λοιπόν να μην μιλούν για εμπαιγμό, αφού ακόμη και τώρα που έχουμε εκλογές δεν λύνεται το θέμα;

Προσλήψεις στην Εργατική Εστία Νάουσας

Αρκετές προσλήψεις θα γίνουν στην πόλη μας τις προσεχείς ημέρες. Το πληροφορηθήκαμε από σχετική ανακοίνωση σε εφημερίδες της Βέροιας, η οποία όμως για να διαβαστεί χρειάζεται μεγενθυτικό φακό!

Συγκεκριμένα θα προσληφθούν με σύμβαση εργασίας ενός χρόνου οι εξής:

- Για το Βρεφονηπιακό της Εργατικής Εστίας 8 νηπιοβρεφολόγοι, 1 τραπεζολόγος και 1 καθαρίστρια.
- Για το ΚΕΝΕ 2 απόφοιτοι Αγγλικής ή Γαλλικής Φιλολογίας, 2 γυμναστές και 1 απόφοιτος Οικιακής Οικονομίας.
- Για την Τοπική Υπηρεσία 2 υπαλλήλους.

Αιτήσεις μέχρι την Πέμπτη. Πληροφορίες στο Γραφείο της Εργ. Εστίας

ΤΑ ΨΗΦΟΔΕΛΤΙΑ ΤΗΣ Ν.Δ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΚΕ

Εντυπωσιακή συγκέντρωση Μαρκοβίτη. Η προεκλογική κίνηση

Ανακοινώθηκαν τελικά αυτήν την εβδομάδα τα ψηφοδέλτια της Ν.Δ. και του Κ.Κ.Ε. ενώ αναμένονται του ΣΥΝ, του Λ.Α.Ο.Σ. του ΔΗΚΚΙ κλπ.

Υποψήφιοι της Ν.Δ. είναι οι βουλευτές κ.κ. Φωτιάδης, Χαλκίδης, ο τρ. σπουδιστής κ. Καραπαναγιωτίδης, ο οδοντίατρος και αντινομάρχης κ. Κουτσοντάς και ο γιατρός κ. Παγκάκος.

Του Κ.Κ.Ε. ο πρόεδρος του Ε.Κ.Ν. κ. Χρ. Τρεμπλής, και οι κ.κ. Αριστοτέλης Κούγκας έμπορος, Θωμάς Κωνσταντίνου ιδιωτικός υπάλληλος, Ιωάννα Σοφρώνωφ - Ταμπάκη

δασκάλα και γραμματέας της Ν.Ε. του κόμματος.

Στον ΣΥΝ σίγουρο είναι ότι θα κατέβει ο δικηγόρος κ. Φιλ. Γιαννούλης και ότι δεν θα είναι υποψήφιος ο πρ. δήμαρχος κ. Βλάχος. Για την Νάουσα ακούγονται τα ονόματα της κ. Αγάθης Κοκκίνας και του κ. Αντώνη Κοσμιδί από το Ροδόχωρι. Την Τετάρτη στο "Κίδωσι" συγκροτήθηκε η εκλογική επιτροπή επαρχίας Νάουσας καθώς και η επιτροπή στρώθιες.

Επιμεταξύ την Κυριακή ανήμερα της γιορτής του ο τοπικός υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ

Συνέχεια στην 11η σελ.

Θ. ΛΑΝΑΡΑΣ: "Δύσκολα χρόνια για την κλωστούφαντουργία"

Εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης και του αθέμιτου ανταγωνισμού της Κίνας

Στο κατάμεστο Δημοτικό Θέατρο, πραγματοποιήθηκε την Κυριακή η κοπή της βασίλειπτας των "Κλωστρηίων Νάουσας" από τον πρόεδρο κ. Θωμά Λανάρ, ο οποίος φέτος εμφανίστηκε αισιόδοξος για το μέλλον των "Κλωστρηίων" αλλά επιφυλακτικός για την Κλωστούφαντουργία γενικότερα.

"Είμαστε η μεγαλύτερη νηματοουργία της Ευρώπης και καταφέραμε να μετατραπούμε σε μία σημαντική παγκόσμια"

Συνέχεια στην 11η σελ.

Από τη Νομαρχία Δημοπρατείται ο β' οδικός κλάδος για Νάουσα

Προϋποθ. 4 εκ. ευρώ. Συνέντευξη Σπάρτη και Βοδές κατά Χρυσοχοίδη. Τον καλεί σε κοινή συνέντευξη.

Ενα ακόμη μεγάλο και σημαντικό έργο για τη Νάουσα θα δημοπρατηθεί εντός του Φεβρουαρίου από τη Ν.Α. Πρόκειται για τον β' κλάδο του δρόμου από την περιοχή Βάντος ως την είσοδο της πόλης μας, προϋπολογισμού 4 εκ. δρχ.

Αυτό ανακοίνωσε ο νομάρχης κ. Σπάρτης σε συνέντευξη τύπου που έδωσε στους τοπικούς δημοσιογράφους Τη Τετάρτη στο ξενοδοχείο "Βέρμιο". Παράλληλα έχει ολοκληρωθεί η μελέτη για τη βελτίωση του δρόμου Εσπερίδες - Σπίλαιο ενώ ξεκινάει και η εκπόνηση της μελέτης για την διαπλάτυνση και του υπόλοιπου τμήματος

Συνέχεια στην 11η σελ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΟΥ ΥΠ. ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΜΑΡΚΟΒΙΤΗ ΓΡΗΓΟΡΗ

- Γεννήθηκε στη Νάουσα το 1961.

- Απόφοιτος της Νομικής Σχολής του Δ.Π.Θ., εργάζεται ως δικηγόρος από το 1987 στη Νάουσα και είναι μέλος του Δικηγορικού Συλλόγου Βέροιας.

- Γιας του επίσης δικηγόρου κι εγγκριτου νομικού Νίκου Μαρκοβίτη, ο οποίος, όσο ζούσε, είχε διακριθεί τόσο για τη νομική του κατάρτιση όσο και για τις δημόσιες παρεμβάσεις του κι απόψεις του υπ' πλήθος άρθρων και πολύτιμο συγγραφικό έργο, για την Δημοκρατία, την ειρήνη και τον αφοπλισμό, στις οποίες εξακολουθούμε να ανατρέχουμε ακόμα και μετά τον θάνατό του.

- Σε ηλικία 29 ετών, το 1990, εκλέχθηκε Δημοτικός Σύμβουλος Νάουσας με τον συνδυασμό του τότε δημάρχου Πύργου Παλάκη και την ίδια χρονιά ανέλαβε την προεδρία του Δημοτικού Πολιτιστικού Οργανισμού Νάουσας (ΔΗ.ΠΟ.Ν) - θέσμό που υπηρέτησε επιτυχώς έως το τέλος της θητείας τού.

- Το 2002 εκλέχτηκε, ως πρώτος πλειοψηφών σύμβουλος, στο Διοικητικό Συμβούλιο του δικηγορικού Συλλόγου Βέροιας και μέχρι σήμερα είναι ενεργό μέλος του Δ.Σ.

- Υπηρέτησε από μικρή ηλικία το ιστορικό δρώμενο «Μπαζες και Γεντίσσοι» ως μέλος του ομώνυμου συλλόγου.

- Είναι παντρεμένος με την Σοφία Γιαννούλη και πατέρας δύο παιδιών, της Αντιανής και του Νίκου.

Μήνυμα νίκης για τη Ν.Δ και τον Μιχάλη Χαλκίδη

Μεγάλος ενθουσιασμός, πρωτοφανές πλήθος κόσμου και ξεχωριστός παλμός στην ομιλία του στη Μελίκη.

Συνέχεια στην 9η σελ.

ΔΕΡΜΑΤΙΝΑ ΒΑΝΗ

ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΩΝ ΕΚΠΤΩΣΕΩΝ 150 ΕΥΡΩ

ΟΛΑ ΤΑ ΔΕΡΜΑΤΙΝΑ

Δευτέρα - Παρασκευή 10π.μ. - 8 π.μ., Σάββατο 8 π.μ. - 2π.μ. Κάτω από το Νοσοκομείο στο Σχοινιοποιείο. Τηλ 23320.22422

ΔΗΛΩΣΗ ΗΛΙΑ ΦΩΤΙΑΔΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΜΑΧΗ ΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ

Ενόψει της συζήτησης του Νομοσχεδίου για την «Προστασία των Δασικών Οικοσυστημάτων και άλλες διατάξεις», επέθε υποψήμι μου μία Τροπολογία, η οποία, όπως την εμφάνισαν αυτοί που την συνέταξαν, είχε αναπτυξιακό χαρακτήρα, και την οποία τροπολογία, καλόπιστα και κατά το γραμματικό και εισηγητικό της περιεχόμενο, υπέγραψα στις 28-11-2003, δηλαδή 28 Νοεμβρίου, ημέρα Παρασκευή.

Μετά από περαιτέρω διερεύνηση, συζητώντας με τους συναδέλφους του Νομού Χαλκιδίκης, καθώς και με άλλους αρμόδιους παράγοντες της ευρύτερης περιοχής, διαμόρφωσα τη γνώμη ότι κάτι ύπερο υπεκρύπτετο στην επίμαχη αυτή Τροπολογία.

Παράλληλα δε και με την ενημέρωσή που είχα από το Γενικό Γραμματέα του Κόμματος ότι η Νέα Δημοκρατία δεν ψηφίζει τέτοια Τροπολογία, αμέσως ανακάλυξα την υπογραφή μου, πριν ακόμα εσθεί η Τροπολογία αυτή για συζήτηση στη Βουλή.

Συγκεκριμένα, στις 2-12-2003, δηλαδή 2 Δεκεμβρίου, ημέρα Τρίτη, κατέθεσα αίτηση ανάκλησης της υπογραφής μου από την εν λόγω Τροπολογία προς τη Διεύθυνση Νομοθετικού Έργου της Βουλής.

Μετά την ανάκληση της υπογραφής μου, όσον αφορά εμένα, η τροπολογία αυτή θεωρείται ως μη γενόμενη και δεν υφίσταται θέμα για μένα ούτε ουσιαστικό, ούτε τυπικό. Άλλωστε, ούδεποτε από τη στιγμή εκείνη και έπειτα, την υποστήριξα εντός ή εκτός Βουλής και ούτε βεβαίως υπήρξε πιθανό ή υπογραφή μου όταν κατατέθηκε η συγκεκριμένη τροπολογία στη Βουλή.

Ευτυχώς, ο ελληνικός λαός και ειδικότερα ο κόσμος της Ημαθίας δεν χροαγωγείται, δεν ξεχνάει και θα δώσει για ακόμη μία φορά περιθώριο την απόληξη του στα σεναρία της παραπληροφόρησης στις εκλογές στις 7 Μαρτίου.

Με καινούργιο πλήρως ανανεωμένο πρόγραμμα

ΜΑΝΟ ΜΑΝΟ

Ρεζερβέ: 23320 26255 - 6979443483
 άδρας Αγ. Θεοδώρου, Νάουσα

Η ΠΡΟΕΚΚΛΟΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Συνέχεια από την 1η σελ.

κ. Γρηγ. Μαρκοβίτης πραγματοποίησε την πρώτη του προεκλογική συγκέντρωση στο "Κικόκι" το οποίο είχε κατασκευαστεί από κομματικά στελέχη, αποδόξ, φίλους και συναδέλφους του δικηγόρου από όλο το Νομό. Μεταξύ άλλων διακρίναμε τον πρώην νομάρχη κ. Βλαζάκη, το νομ. σύμβουλο κ. Τέμα, τον τότε δήμαρχο κ. Λιόλιου, τον πρόεδρο του Δημ. Συμβουλίου κ. Παπασιτάκι, τους αντιδημάρχους κ. Ιωσήφιδου και κ. Ευθυμιώδη, τον πρώην υπ. βουλευτή κ. Γαβριηλίδη, τον αν. ντέρου του Δικηγορικού Συλλόγου κ. Τσαχογιάννη και τους δημ. συμβούλους κ.κ. Φουντουλάκη και Μπουρδάνο.

Τον πρόλογισαν ο τότες δήμαρχος κ. Παλλάκης ο οποίος τον χαρακτήρισε ως τον κατ'εξοχήν εκφραστή της νέας γενιάς που θα έρθει σε ριζή με το κατεστημένο και ο πρώην βουλευτής κ. Β. Χ'ιωσαννίδης.

Ο κ. Μαρκοβίτης συγκινημένος από την θερμή υποδοχή του κόμμου επικεντρώθηκε στους λόγους που τον οδήγησαν στην αποδοχή της πρότασης υποψηφιότητάς του ενώ δεν έλειψαν και οι πολιτικές αναφορές στους στόχους της Δημοκρατικής Παράταξης με αρχηγό τον Γ. Παπανδρέου.

Δήλωσε πως θ' αγωνιστεί για να προβληθούν ταυτόσημα, για την επιτυχία σε όλους του τομείς, για να κρατηθεί η νεολαία στον τόπο μας και κατέληξε: "Διεκδικούμε εκπροσώπηση γιατί σ' αυτή την κρίσιμη καμπή της ιστορίας μας ο τόπος μας δεν πρέπει ν' αποσιωπά... Μαζί λοιπόν για ν' ανοίξουμε ένα μεγάλο παράθυρο στην ελπίδα".

Η Δημ. Ολομέλεια του ΠΑΣΟΚ

Δημοτική Ολομέλεια του ΠΑΣΟΚ Νάουσας πραγματοποιήθηκε το περασμένο Σάββατο στο Ξενοδοχείο "Αμπε-

ΜΙΚΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

- **Αντιπολιτισμικές εμβολιασμοί:** Ο ετήσιος αντιπολιτισμικός εμβολιασμός της Α' τάξης των δημοτικών σχολείων Νάουσας, σύμφωνα με το πρόγραμμα του Νοσοκομείου μας, θα πραγματοποιηθεί ως εξής: 1ο, 2ο (24, 27/2), 3ο-4ο (2, 5/3), 4ο, 6ο (9, 12/3), 8ο, 10ο, 5ο (16, 19/3) και 9ο (22, 26/3).

- **Μεταφορά της Δ/σης Β'θμιας Εκπ/σης:** Η Δ/ση Β'θμιας Εκπ/σης Ημαθίας θα στεγαστεί από τη Δεύτερα στο νέο κτίριο επί της οδού Μοιμωγίου 1, στη Βέροια.

- **Υποβολή αιτήσεων από απόφοιτους:** Οι απόφοιτοι που επιθυμούν να συμμετάσχουν: α) Στις εξετάσεις ειδικών μαθημάτων Μαΐου-Ιουνίου 2004, β) στις γραπτές εξετάσεις των μαθημάτων της τελευταίας τάξης του Ενιαίου Λυκείου (90%), γ) να είναι υποψήφιοι για τις στρατιωτικές, αστυνομικές, σχολές εμπορικού ναυτικού πρέπει να υποβάλλουν αίτηση τ-10/2 στο Λύκειο αποφοίτησής τους. Περισσότερες πληρ. στα τηλ., 23320.27.250, 23320.27.232.

- **Εγγραφές στο ΙΕΚ Νάουσας:** Αρχίζονται οι εγγραφές στο ΙΕΚ Νάουσας για την ειδικότητα Ξενοδοχειακών υπηρεσιών και τροφοδοσίας. Αιτήσεις από τις 13 Φεβρουαρίου.

- **Αιτήσεις επιλέξιμων αιγοπροβάτων:** Αιτήσεις για τα επιλέξιμα αιγοπρόβατα θα γίνονται δεκτές από την ΕΑΣ Νάουσας, 2-13/2. Πληρ. τηλ. 23320.43.263, 23320.42.403.

στη Μελίκη ενώ ο υποψ. της Ν.Δ. κ. Καραπαναγιωτίδης σε συγκέντρωση στελεχών στη Βέροια.

Την Κυριακή, εγκαινιάστηκαν τα και γραφεία του ΛΑ.ΟΣ. στην Ερμιονούπολη παρουσία του προέδρου του κ. Καρατζαφέρη ο οποίος καυτηρίασε την πολιτική των δύο μεγάλων κομμάτων.

Ο βουλευτής κ. Φωτιάδης θα κώσει την κεντρική βουλόπιτα του την ερχόμενη Κυριακή 8 Φεβρουαρίου στις 12μ. στο Ξενοδοχείο "Βερόια".

Επιτροπές εκλογικού αγώνα

- **Το ΠΑΣΟΚ στην Ημαθία:** Ανέστης Ανδρεάδης, Κώστας Ασλάνογλου, Ανδρέας Βλαζάκης, Σάββας Γαβριηλίδης, Θανάσης Γεωργιάδης, Θεόδωρος Γεωργιάδης, Ιορδάνος Ελευθεράκης, Δημήτρης Μουρμούρας, Χαρούλα Ουσουλιτζόγλου, Βασιλίνα Πασιγιάννη, Δημήτρης Παράσχος, Γεώργιος Πατίσιος, Φώτης Πουρλιόπουλος, Τάσος Τασιόπουλος, Δημήτρης Ταχιάδης, Παύλος Φωτιάδης, Γιάννης Χωσιώτης, Τηλέμαχος Χατζηθανασίου.

- **Το Συνασπισμού Ριζοσπαστικής Αριστεράς στην Επαρχία Νάουσας:** Δημήτριος Δημησκάς, Χρόνης Καμπάκης, Σωκράτης Καντούλης, Αντώνης Κοσμάδης, Θωμάς Μόρας, Λάζαρος Παπαχρυσαστομίδης, Θεολόγος Πέκαλης, Λάκης Τσιουζής, Σταύρος Τσαλιεύς, Γιώργος Φουντής, Δημήτρης Χονδρονιάδης, Επιτροπή στήριξης: Γιάννης Διάκογλου, Μηνάς Κόκκινος, Αλέκος Κυράνος, Αντώνης Μακρής, Μαρία Μήλη, Θανάσης Χατζόπουλος, Γιάννης Παρράς.

Το Δημοτ. Συμβούλιο

Συνέχεια από την 3η σελ.

τελών ύδρευσης - αποχέτευσης, υπερκατανάλωσης και τελών σύνδεσης πόλης και Δ.Αμ. Διαμερισμάτων. Αποφασίσθηκε μηδενική αύξηση μετά από σχετική εισήγηση του υπ. βουλευτή της ΔΕΥΑΝ Κ. Γκαρανέτα, ο οποίος τόνισε ότι το ίδιο θα ισχύει και για τα επόμενα 3 χρόνια.

Απαντώντας σε ερώτηση του κ. Μπουρδάνου γιατί καθυστερήσει η ολοκλήρωση της έργου ύδρευσης - αποχέτευσης είπε ότι έχουν γίνει τα 38 χιλιόμετρα του έργου, ότι απομένουν μόνο 13 στην περιοχή Αριστοτέλους-Νοσοκομείου και ότι αναμένεται η έγκριση από το ΥΠΕΧΩΔΕ χρηματοδότησης της σχετικής μελέτης ύψους 2 εκ. ευρώ. Πρόθεσε δε, ότι την ερχόμενη εβδομάδα αναμένονται οι Γερμανοί που κατασκευάζουν την δεξαμενή καθίζησης ώστε ν' αρχίσει η τροφοδοσία του νέου δικτύου.

Σε ερώτηση του κ. Τζώρτζης σχετικά με τους ορεινότες, είπε ότι ήδη με διάφορες ενέργειες της διοίκησης το ύψος του χρέους μειώθηκε από τα 70 εκ. δρχ. στα 35 εκ. δρχ.

Προ ημερησίας διάταξης

Προ ημερησίας διάταξης ο

δήμαρχος κ. Καραματζός ενημέρωσε για την παραχώρηση στο Δήμο μιας του 1/5 του δημοτικού δάσους (ο κ. Μπουρδάνος παρατήρησε ότι δεν πρόκειται για χάρη αλλά για δάσος που είχε αγοράσει από το Δήμο) και για το Παν/μιακό τμήμα το οποίο συμπεριλήφθηκε στο μηχανογραφικό δελτίο.

Ο κ. Τζώρτζης πρότεινε τον εμπριμοισμό του περιβάλλοντα χώρου της Σχολής Αριστοτέλους ενόψει της διέλευσης της Ολυμπιακής Φλόγας, αναρωτήθηκε γιατί αδραναποήθηκε η Επιτροπή πρόληψης της εγκληματικότητας και έθεσε το θέμα της καθίζησης τμημάτων του νέου δρόμου Στράντζας - Γιαννακοχωρίου. Για το τελευταίο ο δημ. σύμβουλος κ. Φουντουλάκης του απάντησε ότι το έργο δεν έχει ακόμη παραληφθεί και ότι ο εργαλάβος θ' αποκαταστήσει τις ζημιές.

Παραλειπούμενα

Ο δήμος σκοπεύει να κατασκευάσει στο χώρο της σχολής Αριστοτέλους τις προτομές του φιλόδοξου και του Μεγάλου Αλεξάνδρου, είπε ο δήμαρχος.

- Πολλές προτομές γίνονται τώρα τελευταία, σχολιάσε κάποιος στο ακροατήριο.

- Ελπίζουμε κάποια στιγμή να αρχίσουν κι οι υποδομές, απάντησε ο άλλος.

Η συνέντευξη Σπάρτης

Συνέχεια από την 1η σελ.

στην περιοχή Φυτιαρίου. Ο β' κλάδος στην ουσία θα έχει 3 τμήματα. Το πρώτο μήκους 857 μέτρων θα είναι παράλληλο με τον υφιστάμενο δρόμο και θα έχει οφειτέρα τη θέση "Βάντος" και πέρας τον πλάτανο στην εισαδό της πόλης. Το δεύτερο μήκος 305 μ. θα συνδέσει τον παραπάνω δρόμο με αυτό της Νάουσας - Κοπανού, ενώ το τρίτο θα συνδέσει της Νάουσας-Κοπανού με την εισαδό της πόλης στην περιοχή "Σφαγεία". Επίσης θα κατασκευαστεί μία γέφυρα πλάτους 14,14 μέτρων καθώς και 4 κόμβοι κυκλοφορίας.

Το έργο θα χρηματοδοτηθεί από το Π.Ε.Κ. Κ. Μακεδονίας και υπολογίζεται να έχει ολοκληρωθεί σε 2 χρόνια. Όπως είπε ο νομάρχης, αυτό σε συνδυασμό με τη δημιουργία του νέου δρόμου Πατρίδα - Νάουσα (κάθετος στην Έγνατια οδό) θα λύσουν το πρόβλημα υποδομών της Νάουσας.

Αναφέρθηκαν όμως και στην πορεία άλλων έργων: Μεταξύ άλλων είπε: - Αύριο (προχθές Πέμπτη) υπογράφεται η απόφαση για την επέκταση της οδικής συγκοινωνίας προς το Δήμο Ερμιονούπολης.

- Υπάρχει ενεκκριμένη πίστωση 280.000 ευρώ για τη δημιουργία βελτιώσεως της οδού Νάουσα-Πηγάδι.

- Εντός του Φεβρουαρίου το Ν. Συμβούλιο θα εγκρίνει πολλά έργα μικρής κλίμακας αλλά μεγάλης σπουδαιότητας για όλο το νομό.

- Ολοκληρώνονται οι μελέτες των δρόμων Αγ. Παύλου - Γραμματικό, Κοπανός - Ερμιονούπολη-Γαλάρα και Βεργίνα-Κυψέλη. Η χρηματοδότηση έχει ήδη εγκριθεί.

- Αναμένεται να έρθει το προκατασκευασμένο κτίριο για το δω. νηπιαγωγείο μας ενώ θα γίνουν επεμβάσεις και στο υπάρχον κτίριο.

"Η Ημαθία θα φτάσει σ' ένα τέτοιο υψηλό επίπεδο όσον αφορά το δικό της δίκτυο, που θα τη ζηλεύουν όλοι οι νομοί. Με όλα αυτά τα έργα δίδουμε απάντηση στις "Κασσάνδρες" που έλεγαν ότι η Ν.Α. δεν α-

σχετίση για την υποδοχή της ολυμπιακής φλόγας ότι σχολή Αριστοτέλους. Όλοι συμφωνούν ότι είναι μια καλή ευκαιρία προβολής της, δεδουλευμένο ότι θα υπάρξει θετική κάλυψη.

- Μόνο μην πάσουν φωτιά τα σκουπίδια!

"Χάρη μάς έκαναν και μας έδωσαν το 1/5 του δάσους, που αγοράστηκε από Ναουσα και έγινε δωρεά στο δήμο; Άλλος νόμος ισχύει για τις αποκαλούμενες νέες χώρες κι άλλος για την υπόλοιπη Ελλάδα; * Μ' αυτά τα λόγια σχολιάσε ο κ. Μπουρδάνος την ενημέρωση του δημάρχου για την παραχώρηση του 1/5

Το θέμα αφορούσε το έργο στο κτίριο Β του Λόγγου-Τουρπάλη. Η αντιδήμαρχος κ. Ιωσήφιδου αναφέρει ότι ο αρχικός προϋπ. του ήταν 150.000 ευρώ αλλά από τη μελέτη έγιναν 280.000. Το κακό της υπόθεσης, συμπληρώνει, είναι ότι το εμπλήρωμα χρήματα του έργο, τα υποσχέθηκε ο κ. Παλλάς!

Η κυβέρνηση για τη βιωσιμότητα της ΔΗΚΕΝΑ μέσω της ανάθεσης μικρών έργων. Το έργο που τελικά δίνεται στην επιχείρηση αργότερα αφορά την επέκταση και περιφράξη των κοιμητηρίων του Ροδοχωρίου.

- Φαίνεται ότι τα νεκροταφεία θα αναοτήσουν τη ΔΗΚΕΝΑ, σχολιάζει ο κ. Παλλάς.

Ερώτηση από τον κ. Μπουρδάνο για τους λόγους που επιλέγονται κάθε χρόνο οι ιδικοί έκτακτοι εργαζόμενοι στο χιονοδρομικό κέντρο. Ο πρόεδρος του Χ.Κ. κ. Παπάς απάντησε ότι το κυριώρο ζήτημα στη συγκεκριμένη εργασία είναι η εμπειρία, κάνοντας τον εξής παραλληλισμό:

- Σε ένα σπίτι εύκολα αλλάζει πόρτες και παράθυρα, τα θεμέλια όμως δεν τα περάζεις.

Δίπλα στους δημ. συμβούλους της αμπαλιώτικης πηγής και κάποιος ο κ. Πουλιτδης ο οποίος ως γνωστόν, έχει αποπεμφθεί από την παράταξη του κ. Τζώρτζη.

Ο διάλογος στα σκάλες του δημαρχείου μεταξύ των κ. Μπουρδάνου και Τζώρτζη, μετά το τέλος της συνεδρίασης του δημοτικού συμβουλίου:

Μπουρδάνος: Βασίλη, αφού τώρα ο Πουλιτδης σε φέρσε μόνο, γιατί όταν μιλάς στο δημοτικό συμβούλιο λες «μελές»;

Τζώρτζης: Τουλιάχοντες ε-μελές έχουμε αρχηγό παρόντα στις συνεδριάσεις.

Η κυβέρνηση για τα σκουπίδια και τη λύση που πρέπει άμεσα να βρεθεί. Ο δήμαρχος απάντησε ότι η ευρωπαϊκή ένωση θα απορρίψει όλες τις ελληνικές προτάσεις που αφορούν τη δημιουργία ΧΥΤΑ και θα εγκρίνει μόνο τους ΧΥΤΥ (χάρους υγειονομικής ταφής υπολειμμάτων).

- Μόνο η Ημαθία έχει τέτοια πρόταση, συμπληρώνει ο κ. Καραματζός, εκφράζοντας την αισιοδοξία του για τη συνέντευξη.

Διόρθωση

Στο προηγούμενο φύλλο μας γράψαμε ότι ο Π.Ν. του Α. είναι 35 και Τ.Δ. του Κ. είναι 31 συνεληφθησαν διότι επέτρεπαν σε θαμνένες των καταστημάτων τους, την διενέργεια τυχερών παιγνίων, μέσω ηλεκτρ. υπολογιστή. Τελικά συνεληφθησαν όχι για τυχερά παίγνια αλλά μόνο για παίγνια (ψυχαγωγικά παίγνια).

ΛΑΝΑΡΑΣ: "Δύσκολα χρόνια για την κλωστούφαντουργία"

Συνέχεια από την 1η σελ.

αμία δύναμη" είπε στην αρχή της ομιλίας και στην συνέχεια αναφέρθηκε στα δεινά της παγκοσμιοποίησης λέγοντας "Η παγκοσμιοποίηση μας έφερε τα χειρότερα αλλά αντέλασε. Με την υπαίτηση του δολλαρίου, με τις εισαγωγές νημάτων από τρίτες χώρες και με διάφορες επιδοτήσεις προσπάθησαν να μας εκποτίσουν αλλά είμαστε εδω. Οι Ευρωπαίοι δέχονται επίθεση από την Κίνα η οποία έχει βολθεί να κατακτήσει όλο τον κόσμο. Δυστυχώς όμως κοιμούνται". Τόνισε και τις ενέργειες του Ομίλου που έδωσαν οικονομική ονείδα σε όλες τις εταιρίες: "Αναδιοργάνωσαμε όλες τις μονάδες νημάτων, πραγματοποιήσαμε συγχωνεύσεις και ιδρύσαμε την ΑΝΕΤ που αυτή τη στιγμή είναι η 2η μεγαλύτερη εταιρία σταθερής τηλεφωνίας μετά τον ΟΤΕ".

Για τα "κλωστήρια" υπογράμμισε ότι άνοιξε το νέο πλέκτήριο δα 8 εργοστάσιο και ότι θα γίνουν όλες οι αναγκαίες επενδύσεις. Όπως είπε όμως πραγματοποιήθηκαν μεταπολίσεις προσωπικού με ανάδοχο τρόπο. Κατηγόρησε την κυβέρνηση ότι παρά τις υποσχέσεις δεν δόθηκε καμία βοήθεια για να γίνουν νέες επενδύσεις. Υποσχέθηκε τέλος ότι ως Θωμάς Λαναράς θα προσπαθήσει με όλες του τις δυνάμεις για το καλύτερο μέλλον των εργαζομένων και της επιχείρησης.

Στην αρχή της ομιλίας του συνεχάρη τους μαθητές της Φιλομαθητικής για το όμορφο πρόγραμμα που παρουσίασαν στο Δημοτικό Θέατρο και ό-πως είπε, τους αξίζει ένα μεγάλο μπράβο.

Ο Δήμαρχος εξήρε την ενέργεια της οικογένειας Λαναρά να δωρίσει μουσικό όρ-

γανα στην ΦΕΝ και ευχθήθηκε να είναι όλοι τους καλά και να συνεχίσουν τις ευγενικές χειρονομίες τους προς την πόλη.

Σύντομο αλλά "θερμό" χαιρετισμό απηύθυνε και ο κ. Χριστ. Λαναράς λέγοντας: "Δεν είμαι ούτε πολιτικός, ούτε ηθολογός. Ευχομαι σε όλους ευτυχία για το 2004 αλλά και για τα παρακάτω χρόνια. Στις οικογενειακές σας αγάπη και υγεία και στην πόλη μας ν' αναπτύξει νέες δραστηριότητες προς όφελος όλων".

Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης και παρουσία των ανώτερων στελεχών τιμήθηκαν 2 εργαζόμενοι που συνταξιοδοτήθηκαν το 2003. Πρόκειται για τους Ιωάννη Χατζηπαύλο και Στέργιο Φύκατα.

Μουσικοί βραδιά του ΣΥΝ στο "Σείριος"
Μουσικό γλέντι στο "Σείριος" διόργανωσε ο Συνασπισμός των ριζοσπαστικής αριστεράς την Τετάρτη στις 9 μ.μ. στο "Σείριος".

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΝΑΟΥΣΑΣ
Περλήψης πράξης χαρακτηρισμού εκτάσεως

Ο Δασάρχης Νάουσας με την 146/26-1-04 πράξη του χαρακτηρισμού Α) έκτασης εμβαδού 947,72 μ. μ. με μη δασική και Β) έκτασης εμβαδού 222,58 τ.μ. ως μη δασική, στη θέση "Μουτάριας" κτηματικής περιοχής Δήμου Νάουσας επέλεξε από αίτηση της Αθηνάς Ντισπουλούου. Κατά της πράξης αυτής επιτρέπεται αντιρρήσεις σύμφωνα με τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας. Ο Δασάρχης Νάουσας
α/α
ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΑΡΥΔΑΣ
Δασολόγος

ΓΡΑΦΕΙΑ: Κωνσταντινίδη 19
Τηλ. 22.400, FAX 25.760
ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού Ισλαμίου	20€
Εταιριών, Δήμων, Ν.Π.	40€
Ευρώπης	77€
Αμερικής, Δολ. ΗΠΑ	
Αυστραλίας	90

Οι συνδρομές προσηλώνονται

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ
7
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 2004

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Ετος 52ο - Φύλλο 2640
Τιμή Φύλλου 0,50 Ευρώ

Η Φωνή μας

ΝΑ ΠΟΥΝ ΤΗΝ
ΑΛΗΘΕΙΑ (1)

Πολλές υποσχέσεις δίνουν οιπολιτικοί αεχνηοί προς τους Μικρομεσαίους, για μειώσεις φόρων κτλ. Και στο θέμα αυτό δεν θέλουν να ιδούν ή κρύβουν την αλήθεια, ότι οι Μικρομεσαίοι επαγγελματίες και έμποροι συνθλιβονται μεταξύ των μεγαβηριών Σούπερ - Μάρκετ και του παρεμφερού των πλανόδιων, των ψευτο-παραγωγών των Λαϊκών Αγορών που δεν τους βάζουν κανένα έφορο, που δεν πληρώνουν ενόικια που, ..που. Τι θα γίνει με αυτούς τους ανθρώπους, που ο ένας μετά τον άλλον βάζουν λουκέτο στα μαγαζιά τους; Γιατί δεν τους λένε την αλήθεια, ότι το κράτος δεν μπορεί να τους προστατεύσει, ότι πρέπει να ασχοληθούν με άλλες δουλειές, να γίνουν βιοτέχνες, να εργάζονται "φρασόν" ή να βγάλουν πάγκους στις λαϊκές αγορές;

ΝΑ ΠΟΥΝ ΤΗΝ
ΑΛΗΘΕΙΑ (2)

Φωτιές άναψε το θέμα του "ασφαλιστικού" με αφορμή την εξαγγελία της Ν.Δ. ότι

θα διατηρήσει το Νόμο Σιούφα της κυβέρνησης Μητσοτάκη, με τις ακαταίτητες αλλαγές.

Το ΠΑΣΟΚ άραξε την ευκαιρία να κατηγορήσει τη Ν.Δ. και από την άλλη πλευρά η Ν.Δ. να βγαίνει και να κάνει κάποιες εξηγήσεις, κατηγορώντας συγχάτως την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, δεδομένου ότι κι αυτή διατήρησε σε ισχύ το Νόμο που έσωσε το ασφαλιστικό σύστημα.

Δυστυχώς κι αυτή η προεκλογική περίοδος θα συνοδεύεται με φαινόμενα υποκρισίας. Διότι όλοι παίζουν με την αγωνία των εργαζομένων οι οποίοι δεν γνωρίζουν αν θα υπάρχουν δυνατότητες, αύριο, μεθαύριο, να εξασφαλίσουν σύνταξη. Διότι τα κακά μαντάτα έρχονται ήδη από τις πλούσιες χώρες και τη Ε.Ε. που μελετά τη λήψη οκλήρων μέτρων: αύξηση της ηλικίας συνταξιοδότησης και πέρα των 60-65 χρόνων, περισσότερες προϋποθέσεις κτλ. ενώ εμείς στην Ελλάδα έχουμε και συνταξιοκόμηση 50 χρόνων, διότι κανένα κόμμα δεν έχει την τόλμη να πει την πικρή αλήθεια.

ΗΛΙΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗΣ
ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Ν. ΗΜΑΘΙΑΣ

ΜΑ
πρόσκληση
νίκης

Χαρακτηριστικό του φετινού καρναβαλιού θα είναι η

Ξεκινάει το 10ήμερο γλεντιού και χαράς

Εναρξη την Τσικνοπέμπτη με φαντασμαγορικό τρόπο. Δεκαεπτά άρματα και εννιακόσιοι καρναβαλιστές.

Με φαντασμαγορικό τρόπο υποχέται η οργανωτική επιτροπή ότι θα πραγματοποιηθεί η έναρξη του καρναβαλιού την Τσικνοπέμπτη στις 7.30 μ.μ. στην Κεντρική μας πλατεία.

Οι συμπολίτες μας Χρ. Τσιτση, Γ. Μπιτέρνας και Θ. Νόλκας έχουν ετοιμάσει μία πρωτότυπη σάτυρα με την συμμετοχή πολιτικού κίβαν ουλλόγων και φορέων. Θέμα της οι Ολυμπιακοί αγώνες και οι εκλογές, προσαρμωμένοι στα δεδομένα της Νάουσας. Για παράδειγμα θα δούμε μαχαλάδες της πόλης μας "ν" αγωνίζονται για να στείλουν τον εκπρόσωπό τους στην Ολυμπιάδα ενώ στις βραβεύσεις των αθλητών θα λάβουν μέρος και οι αρχηγοί των κομμάτων. Επίσης θα διαβαστούν "νόστιμα" στιχάκια σε μία προσπάθεια η έναρξη να θυμίσει κάτι από τα παλιά.

Αμέσως μετά την σάτυρα ακολουθεί το μουσικό σχήμα από τη Θεσ/νίκη "Triboska band" το οποίο θα φροντίσει να διασκεδάσει τους παρευρισκόμενους διασκευάζοντας ελληνικά τραγούδια στο πνεύμα του καρναβαλιού. Χαρακτηριστικό του φετινού καρναβαλιού θα είναι η

μεγάλη συμμετοχή των σχολείων μας, των χορευτικών συγκροτημάτων και γενικά των Ναουσαίων. Σημαντική η βοήθεια και των "Φίλων του Καρναβαλιού" οι οποίοι έρρασαν περίπου 900 στολές.

Επίσης το συνεργείο του Δήμου κατασκεύασε 17 καλλισθητά άρματα με θέματα επίκαιρα όπως Ολυμπιακοί αγώνες, χρηματιστήριο, εκλογές, ηρωές κινουμένων σχεδίων κ.ά. Ο κορμός του προγράμματος περιλαμβάνει βραβεία γλεντιού

στα δημοτικά διαμερίσματα και στις απόκεντρες γειτονιές ενώ για πρώτη χρονιά τα καφέ και τα μπαρ συμμετέχουν ενεργά διοργανώνοντας μαοκέ πάρτυ και διάφορες άλλες εκδηλώσεις. Σημαντική η συνουλία του Γκόραν Μπρέγκοβιτς υπό την διεύθυνση του Μπόμπαν Μάρκοβιτς την Κυριακή 15 Φεβρουαρίου στις 8.30 μ.μ. στη κεντρική πλατεία που αναμένεται από πολλούς συμπολίτες μας. Η βάση πάντως του καρναβαλιού μας θα είναι το δράμα των Γενιτσαριών που θα κλέψει την παράσταση. Αναλυτικά το πρόγραμμα των επόμενων ημερών: - Τσικνοπέμπτη: Επίσημη έναρξη των εκδηλώσεων στις 7.30 μ.μ. στην κεντρική πλα-

Συνέχεια στην 12η σελ.

Αρχισε να ζωηρεύει η προεκλογική κίνηση

Καθυστερούν τα ψηφοδέλτια ΣΥΝ. κ.λ.π.- Αύριο το ΠΑΣΟΚ εκλέγει νέο πρόεδρο.

Αρχισε να ζωηρεύει η προεκλογική κίνηση. Οι υποψήφιοι βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, της Ν.Δ. και του Κ.Κ.Ε. εργάζονται κυριολεκτικά το Νομό μας, ενώ τα υπόλοιπα κόμματα, 4 εβδομάδες πριν τις εκλογές, ακόμη ν' ανακοινώσουν τα ψηφοδέλτιά τους.

Ο Συνασπισμός της Ριζοσπαστικής Αριστεράς ίσως να τ' ανακοινώσει σήμερα. Σίγουροι είναι ο Φίλ. Γιαννούλης από τη Βέροια και ο Κώστας Ορφανίδης από την Επισκοπή ενώ για τις υπόλοιπες θέσεις ακούγονται τα ονόματα της Αγάπης Κακκίου από τη Νάουσα και του Δ. Μπούρα από τη Βέροια. Υποψήφιος με το ΔΗΚΚΙ θα είναι από τη Νάουσα ο Κ. Τάτσικας.

Ψηφοφορία στο ΠΑΣΟΚ

Αύριο Κυριακή 8π.μ.-7μ.μ. θα γίνει και στο Δήμο μια ψηφοφορία για την ανάδειξη του νέου προέδρου του ΠΑΣΟΚ. Κάλες θα σπηθούν στη Λέσχη Νεολαίας, στο ΚΑΠΗ, στο "Κιάσκι", στην Ευζείνο Λέσχη, στα γραφεία του ΠΑΣΟΚ και στα Κοινωνικά καταστήματα Γιανναχωρίου και Στεννημάχου.

Κίνηση υποψηφίων και κομμάτων

- ΠΑΣΟΚ: Ο υποψήφιος βουλευτής κ. Γρηγ. Μαρκοβίτης θα εγκαταλείψει το πολιτικό του γραφείο στη Βέροια σήμερα Σάββατο στις 7 μ.μ. Ο υποψ. βουλευτής κ. Σιδηράπουλος θα έχει την πρώτη του ανοικτή ομιλία την Τετάρτη στις 6.30 μ.μ. στον κινηματογράφο "ΣΤΑΡ" στη Βέροια.

- Ν.Δ.: Ο βουλευτής κ. Φωτιάδης θα κόψει την κεντρική του βασουλότητα αύριο Κυριακή στις 12μ. στο ξενοδοχείο "Βέροια". Ο βουλευτής κ. Χαλκίδης διοργανώνει εκδήλωση με τους νέους σήμερα Σάββατο στις 8μ.μ. στο μπαρ "PRIVE" στη Βέροια. Αυτήν την εβδομάδα ανακοινώθηκε και η επιτροπή εκλογικού αγώνα της Ν.Δ. της περιοχής Νάουσας (δημοσιεύεται στην 7η σελίδα).

- Κ.Κ.Ε.: Κλιμάκιο υποψ. βουλευτών συνεχίζει τις περιόδες του στην επαρχία

Συνέχεια στην 11η σελ.

Εξω η Νάουσα από τη Δ' Ζώνη!!

Εξω από τη Δ' Ζώνη του αναπτυξιακού νόμου μένει η Νάουσα, παρά τις κυβερνητικές υποσχέσεις.

Αντίθετα εντάσσονται η Καβάλα και η Δράμα.

Η είδηση έγινε γνωστή χτες το πρωί και αναμένεται ότι θα προκαλέσει θύελλα αντιδράσεων.

Η ανάπλαση της Αράπιτσας

Αρχισαν οι διαδικασίες για την έναρξη υλοποίησης του έργου ανάπλασης της Αράπιτσας, το οποίο είναι προϋπολογισμού 5.166.000 ευρώ (1,76 δις) και θα χρηματοδοτηθεί από την Περιφέρεια, το ΕΠΤΑ και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Ο Δήμος προκήρυξε ανοικτό διαγωνισμό για την τεχνική στήριξη του έργου, δηλ. τη σύνταξη των Τεχνικών Δελτίων, την υποστήριξη στην παρακολούθηση της πορείας υλοποίησης και χρηματοδότησης του καθώς και την τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων.

Υπενθυμίζεται ότι η περιοχή παρέμβασης είναι οι παράχτες όχθες της Αράπιτσας, η κοίτη του (νερό, όχθες, χλωρίδα, πανίδα), τα δύο μέτωπα των κτιρίων προς αυτό καθώς και οι κοινόχρηστοι χώροι, οι πλατείες των παράχθων ζωνών κλπ.

Τολμάμε, αλλάζουμε, προχωράμε

Ανοίγουμε διάλογο με τ' όνειρο, ένα μεγάλο παράδοξο στην Εκείδα, για την Ημαθία που αγαπάμε

ΜΑΡΚΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ

Μιχάλης Χαλκίδης: Εκδήλωση με τους νέους σήμερα στη Βέροια

Σήμερα Σάββατο, ώρα 8.00 το βράδυ στο Μπαρ "PRIVE" στη Βέροια (στον πεζόδρομο, δίπλα από τη Δημόσια Βιβλιοθήκη) ο βουλευτής Ημαθίας Μιχάλης Χαλκίδης και οι συνεργάτες του διοργανώνουν συνάντηση - διάλογο με τους Νέους της Ημαθίας

Ταβέρνα "Σπήλαιο"

Γλεντήστε μαζί μας τις απόκριες με το ζουρνά του Βαγγέλη Εναρξη Τσικνοπέμπτη.

Εσωτερικού Ιδιωτών	20€
Εταρτίων, Δήμων, Ν.Π.	40€
Ευρώπης	77€
Αμερικής,	Δολ. ΗΠΑ
Αυστραλίας	90
Οι συνδρομές προπληρώνονται	

Στην τελική ευθεία ο δρόμος για τις εκλογές

Ο αγώνας μεταφέρεται στα κέντρα των πόλεων. Η κίνηση των υποψηφίων

Εντονη δραστηριότητα ανέπτυξαν οι υποψήφιοι βουλευτές και αυτήν την εβδομάδα με ομιλίες και περιόδεες σε δημ. διαμερίσματα και συνοικίες όπου ανέπτυξαν τα προγράμματα των κομμάτων τους. Η προσοχή τους τώρα, 8 ημέρες πριν τις εκλογές της 7ης Μαρτίου, στρέφεται κυρίως στην οργάνωση των κεντρικών τους συγκεντρώσεων στους Δήμους.

Οι συγκεντρώσεις της εβδομάδας

Με 4 συγκεντρώσεις ολοκληρώνεται η προεκλογική

περίοδος στην πόλη μας. Την Δευτέρα στις 7.45 μ.μ. στο εκλογικό κέντρο της Ν.Δ. (απέναντι από το Toucan) θα έχουμε κοινή εμφάνιση όλων των υποψηφίων βουλευτών του κόμματος στο Νομό μας. Την Τρίτη κεντρική συγκέντρωση του Κ.Κ.Ε. στις 8 μ.μ. στην Πλ. Καρατάσου. Την Πέμπτη κεντρική ομιλία του κ. Ηλία Φωτιάδη στις 8.30 μ.μ. στο Δημοτικό Θέατρο. Την Παρασκευή κεντρική ομιλία του κ. Γρηγόρη Μαρκοβίτη στις 7.30 μ.μ. Συνέχεια στην 1η σελ.

Το καρναβάλι άντεξε στο κρύο

Εντυπωσιακή συμμετοχή στην παρέλαση με 1.000 καρναβαλιστές και 16 καθαίσθητα άρματα. Το γλάντισε περισσότερο η νεολαία μας

“Εξ απαλών ονύχων”. Τα νιάτα μας, έκλεψαν την παράσταση. Στη φωτογραφία “Τα παπαγαλάκια” του 1ου και 9ου Νηπιαγωγείου

Γερές βόσες μπήκαν στο καρναβάλι μας χάρη στην φιλότιμη προσπάθεια του προέδρου του ΔΗΠΟΝ κ. Πάου, των Φίλων του Καρναβαλιού, της επιτροπής των εκδηλώσεων αλλά κυρίως λόγω της μεγάλης συμμετοχής των μαθητών μας. Όλοι τους κατάφεραν και φέτος να προσφέρουν στους επισκέπτες και τους συμπολίτες μας ένα 10ήμερο γλεντιού και χαράς.

Μόνο ο καιρός μας τα χάλασε καθώς τις αποκριάτικες ημέρες η θερμοκρασία κυμαίνονταν γύρω από το μηδέν με αποτέλεσμα λίγιοι θαρραλέοι να ξεφαντώσουν στους δρόμους. Οι περισσότεροι επέλεξαν την ζεστασιά των κέντρων διασκέδασης, των μπαρ και των καφετεριών. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι ιδιοκτήτες τους για πρώτη χρονιά συμμετείχαν τόσο ενεργά πραγματοποιή-

σαν διάφορες εκδηλώσεις όπως μασέ πάρτυ, βραδιές γλεντιού, συναυλίες κ.δ. Επίσης πρέπει να γίνει ιδιαίτερη μνεία στους δασκάλους και καθηγητές που παρότρυναν τους μαθητές να λάβουν μέρος και να δώσουν με τον δικό τους ξεχωριστό τρόπο νεανικό χαρακτήρα στο καρναβάλι μας. Να μην ξεχνάμε και τους λαογραφικούς συλλόγους και τα μουσουλικά των Γενιτσάρων που σηκώθηκαν κάθε χρόνο το μεγαλύτερο βάρος της Αποκριάς μας.

Η εντυπωσιακή παρέλαση

Χίλια και πλέον άτομα συμμετείχαν φέτος στα 16 άρματα, στις καρναβαλικές ομάδες κλπ. προσφέροντας ένα εντυπωσιακό θέαμα. Την παρέλαση άνοιξε η Φιλαρμονική Εταιρεία με αποκριάτικα κομμάτια και ακολούθησαν στη συνέχεια οι εξής: Λύ-

κειο Ελληνίδων, “Πυρός”, σύλλογος Βλάχων, σύλλογος Ερμακιωτών, “Αράδιπος” Λάρνακας Κύπρου, “Κληρονομιά” Σώτηρας Αρμολοχίου, “Δράκος” των Εικοστών Εργαστηρίων του ΔΗΠΟΝ, παιδικό σταθμό, “Παπαγαλάκια” - 1ο και 9ο νηπιαγωγείο, “Ποντικός” - 3ο και 5ο Νηπιαγωγείο, “Κοκο- Συνέχεια στην 16η σελ.

Ερχεται το επίδομα για τους εποχιακούς

Δημοσιεύθηκε τελικά στο ΦΕΚ η απόφαση της Κυβέρνησης για καταβολή της έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης στους 8.000 ανέργους και εποχιακά εργαζόμενους σε κονσερβοποιεία, κλωστοποιεία και διαλογητήρια των Νομών Ημαθίας, Πέλλας, Πιερίας. Πρόκειται για το επίδομα των 1.000 ευρώ που είχε εξαγγελθεί από το καλοκαίρι και το οποίο κατά πάσα πιθανότητα δεν θα δοθεί πριν τις εκλογές.

ΜΟΝΟ 60 ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΘΑ ΜΑΣ ΕΡΘΟΥΝ!

Μόνο 60 θέσεις φοιτητών προβλέπονται για το Παν/μιακό τμήμα “Διοίκησης Τεχνολογίας” που θα λειτουργήσει από το Σεπτέμβριο στην πόλη μας! Το ίδιο και για τα Πανεπιστημιακά τμήματα Βέροιας και Εδεσσας. Ενταυμάξυ με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας κ. Χριστοδουλάκη εγκρίθηκε επιχορήγηση ύψους 800.000 ευρώ για τις εργασίες αποκατάστασης και διαμόρφωσης του κτιριακού συγκροτήματος “Λόγος - Τουρπάλη” στο οποίο θα εγκατασταθεί η Πανεπιστημιακή Σχολή μας. Κατόπιν τούτου τα χρήματα του Δήμου μας που προορίζονταν γι’ αυτό το σκοπό μπορούν να διατεθούν σ’ άλλα έργα υποδομής στη Νάουσα και στα Δημοτικά Διαμερίσματά μας.

Ο Ν.Κωσταντόπουλος στην πόλη μας

Ο πρόεδρος του Συνασπισμού της Ριζοσπαστικής Αριστεράς κ. Ν. Κωσταντόπουλος ήρθε το περασμένο Σάββατο στην πόλη μας στο πλαίσιο περιόδου στο Νομό μας. Συνοδεύονταν από το μέλος του Π.Γ. της ΚΕΑΑ κ. Μήτσο Κωστόπουλο. Το πρόγραμμά τους περιλάμβανε συνάντηση με φορείς, επίσκεψη στο Δημαρχείο, βόλτα στην αγορά και γεύμα. Λεπτομέρειες στην 5η σελ.

ΜΙΧΑΛΗΣ ΧΑΛΚΙΔΗΣ

ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΤΟ ΑΔΙΑΧΩΡΤΟ ΣΗΜΕΙΩΘΗΚΕ ΣΤΗΝ ΟΜΙΛΙΑ ΠΟΥ ΕΚΑΝΕ ΣΤΟ «ΚΙΟΣΚΙ»

Δεσμεύσεις του Μιχάλη Χαλκίδη για την οικονομική ανάπτυξη της Νάουσας και της περιοχής

ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

* Ένταξη στα κίνητρα της Δ’ Ζώνης του Αναπτυξιακού Νόμου

* Δημιουργία και νέων πολυπληθέστερων Πανεπιστημιακών Σχολών

Η ΝΑΟΥΣΑ ΤΩΝ ΕΜΠΙΣΤΕΥΕΤΑΙ ΚΑΙ ΕΛΠΙΖΕΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΟΥ Λεπτομέρειες για την ομιλία στην 5η σελ.

ΕΓΚΑΙΝΙΑ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΟΥΤΣΑΝΤΑ ΣΤΗ ΝΑΟΥΣΑ

«ΘΑ ΔΙΩΝΙΣΤΟΥΜΕ ΜΑΖΙ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΞΕΟΔΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΡΙΣΗ»

Ο αγιασμός του Πολιτικού Γραφείου του Γιώργου Κουτσαντά στη Νάουσα πραγματοποιήθηκε προχθές Πέμπτη με την παρουσία πολλών φίλων και συνεργατών του υποψηφίου βουλευτή.

Ο πρόεδρος του Οδοντιατρικού Συλλόγου Ημαθίας κ. Γ. Καραγιάννου, προλογίζοντας τον «συνάδελφο, φίλο, εταίρο» επιστήμονα και πολιτικό» εξέφρασε τη βεβαιότητά του για το ότι ο Γιώργος Κουτσαντάς θα είναι ένας α-

Συνέχεια στην 13η σελ.

Ηλίας ΦΩΤΙΑΔΗΣ

ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΗΜΑΘΙΑΣ

ΕΙΣΡΟΓΗ ΦΥΣΗΣ...

ΝΕΛ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ο δικός σας βουλευτής σας προσκαλεί στην κεντρική του ομιλία την Πέμπτη 4 Μαρτίου & ώρα 20:30 μ.μ. στο Δημοτικό Θέατρο της Νάουσας.

Γρηγόρης Μαρκοβίτης

Υποψήφιος βουλευτής

Σας καλώ στην μεγάλη προεκλογική συγκέντρωση στην Πλ. Καρατάσου την Παρασκευή 5 Μαρτίου. Ολοι μαζί να διατρανώσουμε την πίστη μας για την μεγάλη νίκη στις 7 Μαρτίου. Την νίκη της μεγάλης Δημοκρατικής Προοδοτικής Παράταξης.

Εσπεριόκοι (ιδιωτών)	20€
Εταιρικών, Δήμων, Ν.Π.	40€
Ευρώπης	77€
Αμερικής,	Δολ. ΗΠΑ
Αυστραλίας	90

Οι συνδρομές
προσληρώνονται

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Ετος 52ο - Φύλλο 2647
Τιμή Φύλλου 0,50 Ευρώ

Η Φωνή μας

"ΠΑΡΟΙΜΙΩΔΗ" ΕΡΓΑ

Τα Ολυμπιακά έργα θα είναι έτοιμα ή όχι; Αν δεν βοηθήσει ο καλός Θεός, θα ρεζιλευτούμε διεθνώς! Δυστυχώς όλα τα περιμένουμε από το Θεό, ενώ οι Κινέζοι από τώρα είναι έτοιμοι για την Ολυμπιάδα του 2008. Όχι αν εμάς που πήραμε τους αγώνες το 1996 και αρχίσουμε τα έργα μετά από 4 χρόνια. Και τώρα τρέχουμε σαν την κότα που ψάχνει για φωλιά όταν έρθει το αυγό στον πσιινό

Προτάσεις μαθητών για την αξιοποίηση της "Βέτλανς"

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι προτάσεις των μαθητών του 1ου και 2ου Γυμνασίου Νάουσας και του 2ου Λυκείου Πτολεμαΐδας και Εδέσσας για την αξιοποίηση του χώρου της "Βέτλανς".

Οι προτάσεις συγκροτήθηκαν κατά το τμήμα σεμινάριο του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης και σύμφωνα με τα παιδιά η "Βέτλανς" μπορεί να μετατραπεί: Σε χώρο πολιτιστικών εκδηλώσεων, κέντρο ιστορίας της βιομηχανικής μας κληρονομιάς, κολυμβητήριο ή άλλη χρήση που να έχει σχέση με τον νερό, σχολικό συγκρότημα ώστε να λειτουργούν όλα τα σχολεία σε προϋνι βάρδια, αθλητικό κέντρο, αθλητικό κέντρο αποκατάστασης ατόμων με κινητικές δυσκολίες, κέντρο κατάρτισης ατόμων με ειδικές ανάγκες, μουσείο λαϊκής και σύγχρονης τέχνης - χώρος δημιουργίας, εστιατόριο με παραδοσιακές γεύσεις - ιππεντέ καφέ - κινηματογράφος - skate park στον εξωτερικό χώρο.

Απεργιακή συγκέντρωση στο Ε.Κ.Ν

Το Εργατικό Κέντρο Νάουσας θα συμμετάσχει στην πανελλαδική απεργία της ΓΣΕΕ που προγραμματίστηκε για την Τετάρτη 31 Μαρτίου.

Το πρωί στις 10π.μ. θα πραγματοποιήσει συγκέντρωση στο ΕΚΝ με τα εξής κύρια αιτήματα: 1.150 ευρώ κατώτερο μισθό, 900 ευρώ κατώτερη σύνταξη, 45 ευρώ κατώτερο ημερομίσθιο, πλήρη και σταθερή εργασία (7ωρο-5ήμερο-35ωρο), σύνταξη στα 55 για τις γυναίκες, στα 60 για τους άνδρες, σύνταξη στα 50 και 55, αντίστοιχα, για τα βαρέα και ανθυγιεινά, δημόσια και δωρεάν υγεία και παιδεία.

της. Και "τρέξε ποδαράκια μου να μην σάς χ...σει ο κ...λος" ή "όλη μέρα πέντε, πέντε και το βράδυ δεκαπέντε". Δεν ξέρουν ότι "των φρονιμών τα παιδιά πριν πεινάσουν μαγειρεύουν; Τα τρακτικά του Δημοσίου όλα τα ξέρουν και πολύ καλά μάλιστα, αλλά δεν τους συμφέρουν. Διότι, αν εγκαίρως ξεκινούσαν τα έργα, θα είχαν ήδη τελειώσει και δεν θα δικαιολογούνταν βιαστικές αναβάσεις, χωρίς δημοπρασίες, για ν' ανέβουν οι δαπάνες, να πάνε πέντε στα έργα και δεκαπέντε σε άλλα μυστικούς και πανηγυρικούς προορισμούς.

"ΜΥΡΣΙΝΗ"

Δεκαπέντε χρόνια συμπλήρωσε η συνάδελφος "Μυρσίνη" που εκδίδει με ιεραποστολικό ζήλο ο φίλος κ. Διον. Μπάκος. Αν ληφθεί υπόψη ότι απευθύνεται σε μικρή περιοχή του Νομού Ηλείας πρόκειται για καθάρματα που σφειλάται στην αγάπη του εκδότη προς την ιδιαίτερη πατρίδα του. Συγχαρητήρια και ευχές για να γιορτάσει πολλές επετείους.

Ο κ. Χαλκίδης πάλι Αναπλ. Γραμματέας της Κ.Ο. της Ν.Δ.

Η Κοινοβουλευτική Ομάδα της Ν.Δ. επανεξέλεξε τον βουλευτή Ημαθίας κ. Μιχ. Χαλκίδη στη θέση του αναπληρωτή γραμματέα της.

Η εκλογή έγινε μετά από πρόταση του απερχόμενου γραμματέα κ. Δημ. Σούφα.

Τα καθήκοντα του κ. Χαλκίδη που θα είναι αυξημένα σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο, θα καθοριστούν τις επόμενες ημέρες.

Από αύριο η θερινή ώρα

Από αύριο θ' αρχίσει να ισχύει η θερινή ώρα. Στις 3π.μ. οι δείκτες του ρολογιού θα κινηθούν μία ώρα μπροστά και θα δείξουν 4 π.μ.

ΔΕΥΑΝ

Διακοπή νερού

Λόγω εργασιών στο δίκτυο ύδρευσης της πόλης μας την Τρίτη 30-03-2004 θα γίνει διακοπή νερού ολόκληρη την πόλη από τις 8.00π.μ. μέχρι τις 1.00π.μ.

Σε περίπτωση που οι εργασίες των συνεργείων τελώσουν πριν την καθορισμένη ώρα διακοπής, το νερό θα διοχετευθεί στο δίκτυο νωρίτερα.

Από τη ΔΕΥΑΝ

Στο Δημοτικό Συμβούλιο

Ανησυχίες για το νέο Γυμνάσιο στο "Βρυσάκι"

Αισθητή η απουσία του κ. Ευθυμιάδη, έντονη κόντρα Γιαννικουρή - Τζώρτζη. Οι αποφάσεις

Με αισθητή την απουσία του πρώην αντιδημάρχου κ. Ευθυμιάδη συνεδρίασε τη Δευτέρα το δημοτικό συμβούλιο Παρόψ διήρκεσε λιγότερο από 2 ώρες, το μεγαλύτερο μέρος της αναλώθηκε σε ένα διαδικαστικό ζήτημα που προκλήθηκε ένταση μεταξύ των κ.κ. Γιαννικουρή και Τζώρτζη.

Επιστολή στον Αλογοσκούφη

Ο δήμαρχος κ. Καραματζός ενημέρωσε για την επιστολή που έστειλε στον υπ. Οικονομίας κ. Αλογοσκούφη,

Τι συμβαίνει στον ΑΣΕΠΟΠ;

Πολλά ακούγονται τώρα τελευταία για τον ΑΣΕΠΟΠ. Ότι υπάρχει ένταση κόντρα μεταξύ της νέας διοίκησης και των εργαζομένων, ότι τα οικονομικά του Συν/σμου δεν είναι καλά και ότι υπάρχουν σκέψεις για σύμβαση δανείου, μείωση του αριθμού των υπαλλήλων κλπ.

Ρωτήσαμε σχετικά τον πρόεδρο κ. Πασχούλα ο οποίος αρνήθηκε να μας απαντήσει και μας παρέπεμψε στην έκτακτη Γεν. Συνέλευση του ΑΣΕΠΟΠ που ορίστηκε για την Πέμπτη, χωρίς όμως στην σχετική πρόσκληση στον τύπο ν' αναφέρονται τα θέματα που θα την απασχολήσουν και τα οποία σύμφωνα με πληροφορίες θα είναι: Οικονομική ενημέρωση και προγραμματισμός για τη φετινή χρονιά.

Εντωμεταξύ η διοίκηση έδωσε υποχρεωτική άδεια στον Δντή κ. Γιάννη Γκαρνέτα και στον προϊστάμενο του λογιστηρίου κ. Μάκη Γκαρνέτα. Σε επιστολή του τελευταίου προς τη διοίκηση για το πάσες ημέρες θα είναι η άδεια και για τα παιδιά θα έχει την ευθύνη του λογιστηρίου κατά την διάρκεια της απουσίας του, η απάντηση ήρθε μέσω εξωδίκου στο οποίο γίνεται λόγος για ανάμνηση συμπεριφορά, προκλητικό και υπερποτικό ύψος κλπ. Εντούτοις ο κ. Πασχούλας αρνείται ότι στάθηκε εξωδικα.

Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά οι υπάλληλοι ήταν απληρωτοί εδώ και τρεις μήνες και μόλις προχθές πήραν το μισθό του Ιανουαρίου.

στην οποία επαναφέρει το αίτημα ένταξης της Νάουσας σε καθεστώς ειδικών κινήτρων και ζητά συνάντηση μαζί του. Στον υπουργό στάθηκε επίσης και το υπόμνημα με τα αιτήματα της Νάουσας που ψηφίστηκε στο δημ. συμβούλιο το 2003. Η ίδια επιστολή, σύμφωνα με το δήμαρχο, στάθηκε και στους βουλευτές του νομού, με πρόταση συνάντησης ενημέρωσης για τα προβλήματα της πόλης.

Το νέο γυμνάσιο

Ο δήμαρχος στη συνέχεια εξέφρασε την ανησυχία του για την υλοποίηση του έργου του νέου γυμνασίου στο Βρυσάκι από τη νομαρχία. Είπε ότι το 10% του προϋπολογισμού του θα δοθεί για την αγορά των οικοπέδων, αξίας 177.000 ευρώ, για τα οποία ήδη ο δήμος έχει δώσει 90.000 ευρώ πιστευοντας ότι το έργο θα είχε δημοπρατηθεί το Σεπτέμβριο του 2003. Ο κ. Καραματζός αναφέρθηκε στα δύο έγγραφα που έλαβε ο δήμος από τη νομαρχία, τα οποία ήταν καθυστασιακά για την πορεία του έργου.

"Η υπέρβαση του πλαφόν των έργων των γυμνασίων Βέροιας και Νάουσας δεν είναι μέγεθος ικανό να αποσυρθεί κανένα από τα δύο έργα, τα οποία θα υλοποιηθούν σχεδόν ταυτόχρονα ανεξαρτήτως της ιεράρχησης τους", αναφέρει μεταξύ άλλων το δεύτερο έγγραφο της νομαρχίας.

"Παρά τις διαβεβαιώσεις διατηρώ την αγωνία μου. Οι διοικήτες των οικοπέδων μέλουν και πρέπει να πληρωθούν. Είναι ένα μεγάλο έργο και δεν πρέπει να χαθεί", είπε κλεινόντας ο δήμαρχος.

Σύσκεψη για την αξιοποίηση του Δημ. Δάσους

Ο δήμαρχος ενημέρωσε για τη σύσκεψη που είχε με τους αρχηγούς των παρατάξεων σχετικά με την ανάπτυξη του βουνού μας και τις νέες προοπτικές που δίνει η παραχώρηση στο Δήμο του 1/5 που κατέχει το ελληνικό δημόσιο. Τόνισε ότι οι συσκέψεις αυτές θα είναι πιο συχνές κ' ότι το άτυπο αυτό όργανο διαδούλευσε μόνο θετικά θα αποφέρει στον τόπο.

Προ ημερήσιας διάταξης εγκρίθηκε η δημοπράτηση

Συνέχεια στην 12η σελ.

Η Νάουσα γιόρτασε την Εθνική Επέτειο

Εντυπωσίασαν με τις καινούργιες τους στολές το 2ο Γυμνάσιο (φωτό) και το 2ο Λύκειο

Με συννεφιά, αέρα και κρύο γιορτάστηκε προχθές Πέμπτη στην πόλη μας η Επέτειος της Εθνικής Παλιγγενεσίας. Οι εκπαιδευτές άρχισαν την παραμονή με καθαρές οι στεφάνους και στέψη των προπονητών ηρώων από τους μαθητές των σχολείων, ενώ την ημέρα της γιορτής εψάλλο στο Μητροπολιτικό Ναό επίσημη Δοξολογία, παρουσία του Δημάρχου κ. Καραματζού, του αντινομάρχου κ. Διούδη, των Διοικητών της Σχολής Αστφυλάκων Νάουσας και της ΠΥΝ κ.κ. Κρομμύδα και Ντόβα, του πρώην βουλευτή κ. Χ'ιωαννίδη, του πρώην δημάρχου κ. Λιάλιου, Νομαρχιακών και Δημοτικών συμβούλων, εκπροσώπων φορέων κλπ.

Ακολούθησε το καθιερωμένο τρισόγιο στο Ηρώο και η κατάθεση στεφάνων από τους επίσημους και τους εκπροσώπους των οργανώσεων.

Νεκρός 25χρονος αρχιφύλακας από το Ροδοχώρι

Τραυματίστηκε θανάσιμα με αλεξίπτωτο

Θανάσιμα τραυματίστηκε την Κυριακή ο 25χρονος Αστφυλάκας από το Ροδοχώρι, Γιώργος Ιασιωνίδης κατά την προσγείωσή του με αλεξίπτωτο πλαγιάς στο ανεμοδρόμιο της Παναγίτσας Πέλλας. Μεταφέρθηκε άμεσα στο Νοσοκομείο Εδέσσας όπου διαπιστώθηκε ο θάνατός του.

Ο κ. Θ. Μπλιάτσας στο Γεν. Συμβούλιο της ΓΣΕΕ

Ο πρόεδρος της ΔΑΚΕ Νάουσας κ. Θωμάς Μπλιάτσας εξελέγη στο Γενικό Συμβούλιο της ΓΣΕΕ.

Ήταν υποψήφιος με τη ΔΑΚΕ (Ν.Δ.) η οποία και πλειοψηφία στις αρχαιρεσίες που έγιναν κατά τη διάρκεια του 32ου συνεδρίου της ΓΣΕΕ αυξάνοντας μάλιστα τη δύναμή της κατά 30%.

SUPER MARKETS

ΑΡΙΣΤΑ

**ΑΡΙΣΤΑ στις τιμές
ΑΡΙΣΤΑ στην ποιότητα
ΑΡΙΣΤΑ στην εξυπηρέτηση**

Τώρα και στη Νάουσα

Γιόργουλης Θωμάς
Π. Μελλά 23
Τηλ. 23320.22.054

Κασαπίδης Γιώργος
Ν. Εργ. Κατοικίες
Τηλ. 23320.21.460

Νηστεία με ..CARINO

Και φέτος απολαυστικό μπιφτέκι λαχανικών, κασεροχοκότες νησίστιμες, αλλά και μπουρεκάκια πατάτας, κρεμμυδοκοκότες, καβουρόψιχα και κασέρι σόγιας.

Όπως πάντα διαλέξτε από την μεγάλη ποικιλία λαχανικών.

Η παραγγελία σας στο τηλέφωνο 23320.27.521.
Μεγ. Αλεξάνδρου 4

ΓΡΑΦΕΙΑ: Κωνσταντινίδη 19
 Τηλ. 22.400, FAX 25.760
 ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικοί Ιδιωτών	20€
Εταιριών, Δήμων, Ν.Π.	40€
Ευρώπης	77€
Αμερικής, Δολ. ΗΠΑ	
Αυστραλίας	80

Οι συνδρομές προσηλώνονται

ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ
 1
 ΜΑΪΟΥ 2004

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Ετος 53ο - Φύλλο 2652
 Τιμή Φύλλου 0,50 Ευρώ

Η Φωνή μας

ΟΧΙ ΒΙΑΣΥΝΗ

Στη Δευτεριόλιτμη συνεδρίαση του Δημ. Συμβουλίου, αποφασίστηκε η κατ' αρχήν παραχώρηση με όρους 3,5 στρεμμάτων από το οικόπεδο της "Βέτλανς" στο Νοσοκομείο μας την επέκτασή του. Ουδείς διαφώνησε ότι το Νοσοκομείο μας πρέπει να στηριχθεί, να εκσυγχρονιστεί και ν' αυξήσει τη δυναμικότητα του σε κλινικές και κλινικές, ώστε ν' αποφυγεί την υποβάθμισή του. Μοιραίως όμως προκύπτουν ορισμένα ερωτηματικά: Γιατί αυτή η βιασύνη, γιατί τώρα που δεν έχει ξεκαθαρίσει το τοπίο με το τί μέλλει γενέσθαι με τα ΠΕΣΥ και γιατί τόση εμμονή με την "Βέτλανς", η οποία βρίσκεται εδώ και χρόνια στο στόχαστρο των διοικήσεων του Νοσοκομείου. Δεν υπάρχουν άλλες ανώδυνες λύσεις για την επέκτασή του; Όπως η κατ' ύψος (με την προσθήκη ενός ορόφου) ή προς την πλευρά της παιδιατρικής κλινικής με την αγορά του παρακείμενου οικοπέδου και της μάντρας οικοδομικών υλικών. Οι αιτιάσεις της διοίκησης του Νοσοκομείου ότι μεσολαβεί δρόμος, είναι αν μη τι άλλο αστειές, διότι στην περίπτωση αυτή ο Δήμος έχει την δυνατότητα τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου.

Επαναλαμβάνουμε αυτές τις προτάσεις ελπίζοντας ότι η δημοτική αρχή και το δημοτικό συμβούλιο θα επανεξετάσουν το θέμα με υπευθυνότητα και όχι εν θερμώ.

ΤΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΟ

Εδώ και χρόνια γίνονται και ξαναγίνονται συζητήσεις και συσκέψεις για το κυκλοφοριακό πρόβλημα της πόλης μας και όλο ακούμε για αλλαγές στους δρόμους χωρίς να βλέπουμε πράξεις. Τα προβλήματα γνωστά και πιο εμφανή στο κέντρο της πόλης και κυρίως σε μερικούς στενούς δρόμους που είναι διπλής κυκλοφορίας αλλά μόλις και μετά βίας μπορεί να περάσει ένα αυτοκίνητο διότι η μισή λωρίδα τους είναι κατεληγμένη από παρακατασβεσμένα αυτοκίνητα. Όταν λοιπόν συναντηθούν στο μισό τους δύο αντιθέτως κινούμενα αυτοκίνητα αρχίζουν τα προβλήματα και τα τσακώματα των οδηγών υπό τα κορναρισματα των άλλων μπλοκαρισμένων αυτοκινήτων. Αυτά συμβαίνουν στο τμήμα της οδού Δημαρχίας προς το Δημαρχείο, στην οδό Στουγιαννάκη, μπροστά από το Διοικητήριο, κλπ. Καιρός ν' αντιμετωπιστεί ουσιαστικά το πρόβλημα, να μπει κάποια τάξη και όχι πρόχειρες λύσεις τύπου κώνων.

ΣΤΕΡΝΗ ΜΟΥ ΓΝΩΣΗ...

Με το χαμόγελο μής τα ψαλα ο κ. Παύλ Μάθιους, ένας από τους μεγαλύτερους σχεδιαστές Χιονοδρομικών Κέντρων στον κόσμο. "Τέτοια υπερδεδεμένη διάταξη δεν έχω συναντήσει ποτέ" είπε μετά την επίσκεψή

Με απόφαση του Δημ. Συμβουλίου ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ "ΒΕΤΛΑΝΣ" ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΜΑΣ

Τους όρους θα εξετάσει επιτροπή. Διαφωνούν Σπάρτσης και Βλάχος

Παρά τις αντιδράσεις και τους προβληματισμούς, τελικό μέρος της "Βέτλανς" (3,5 στρέμ.) θα παραχωρηθεί υπό όρους στο Νοσοκομείο μας για την επέκτασή του. Στην απόφαση κατέληξε η Δεύτερα, σχεδόν ομόφωνα (μειοψήφησε ο κ. Μαυρογιώργος) το Δημοτικό Συμβούλιο.

Αντίθετη άποψη όμως έχει ο νομάρχης κ. Σπάρτσης αλλά και ο πρώην δήμαρχος κ. Βλάχος.

Ο κ. Σπάρτσης, το πρωί της Δευτέρας ζήτησε από το δήμαρχο την αναβολή του θέματος, διότι δεν μπορούσε να παρευρεθεί και να ενημερωθεί το σώμα για την συζήτηση που είχε με τον υπουργό Υγείας κ. Κακλαμάνη. Τόνισε ότι είναι άκαηρ οποιαδήποτε απόφαση, τη στιγμή που πρόκειται να γίνουν αλλαγές στις διοικήσεις των Νοσοκομείων και εξέρχεται την αντίθεσή του στην παραχώρηση. Ο δήμαρχος αρνήθηκε την αναβολή, γεγονός που προκάλεσε την αντίδραση του νομάρχη ο οποίος μας είπε: "Λυπάμαι. Προς τι τόση δισταξιότητα; Δεν είναι δυνατόν εραφικά σε μία περίοδο πολιτικής αλλαγής ο διοικητής του Νοσοκομείου της Νάουσας ο οποίος ήταν πολιτική επιλογή αυθαίρετα και ενώ είναι αναρρόδοι, να δηλώνει ότι το Νοσοκομείο μπορεί ν' αγαστεί το οικόπεδο της ΥΦΕΝ για να ανταλλάξει με την "Βέτλανς". Επ' αυτού δεν είχε καμία αρμοδιότητα γιατί υπάρχουν τα υπερκείμενα όργανα, το Δ.Σ. του ΠΕΣΥ και κυρίως η πολιτική ηγεσία του Υπ. Υγείας. Επομένως αυτή η βιασύνη για την δόση επίλυση του προβλήματος επέκτασης του Νοσοκομείου, μόνο εκ του πονηρού μπορεί να εκληφθεί. Οσον αφορά τον κ. Γιουματζιδη, τη στιγμή που ήταν πολι-

τική επιλογή της προηγούμενης κυβέρνησης, θα έπρεπε να μιμηθεί τον αξιοπρεπέστατο κ. Καλέργη, πρόεδρο του Β' ΠΕΣΥ, ο οποίος υπέβαλε την παραιτήσή του, άρχεται αν αυτή έγινε δεκτή ή όχι από τον Υπουργό".

Αντίθετος με την παραχώρηση είναι και ο κ. Βλάχος, ο οποίος εμμένει στην άποψή του, ότι το Νοσοκομείο μπορεί να επεκταθεί κατ' ύψος. "Είναι εγγλέμια το δώσομε το φιλέτο της Νάουσας, τη στιγμή που υπάρχουν άλλες ανώδυνες λύσεις" μας είπε και συνέχισε: "Έδωσα μάχες όλα αυτά τα χρόνια για να σώσω το "μαπαλόνι" της Νάουσας. Δυστυχώς όμως αυτό το αγόναρι πήγε στο βρόντο...".

Το σκεπτικό της απόφασης

Εξηγώντας το σκεπτικό της απόφασης, ο δήμαρχος τόνισε στην εισήγησή του, ότι το θέμα δεν είναι κανονικό, δεδομένου ότι υπάρχει σχετική επιστολογραφία μεταξύ Δήμου και Νοσοκομείου από το 1999. Πρόσθεσε ότι το προηγούμενο Δημ. Συμβούλιο με την απόφαση της "Βέτλανς", δεμεύτηκε την παραχώρηση τμήματος της στο Νοσοκομείο, αλλά στη συνέχεια άλλαξε άποψη. Τόνισε ότι, σύμφωνα με τα σχέδια του Νοσοκομείου, μοναδική διέξοδος για την ανάπτυξη του είναι η επέκτασή του και ότι αυτό μπορεί να γίνει προς την πλευρά της "Βέτλανς". Σημείωσε ότι πρόκειται για ιστορικό ίδρυμα το οποίο πρέπει να στηριχθεί, ώστε ν' απορροφήσει η υποβάθμισή του.

Θύμισε την σύσκεψη των αρχηγών όλων των παρατάξεων του Δημ. Συμβουλίου και την πρόταση του κ. Γιαννικουρή γι' ανταλλαγή με το οικόπεδο της ΥΦΕΝ το οποίο πρέπει προηγουμένως ν' αποκτήσει το ίδρυμα.

Τέλος αναφέρθηκε στους 340 περίπου εργαζόμενους που απασχολούνται σ' αυτό και πρότεινε τη σύσταση 5-μελούς επιτροπής η οποία εντός του Μαΐου πρέπει να καθορίσει τους όρους της παραχώρησης (ανταλλαγή με άλλο οικόπεδο, εκποίηση ή άλλη διαδικασία) και να λύσει τα οικονομοτεχνικά ζητήματα.

Αντίδραση Μαυρογιώργου

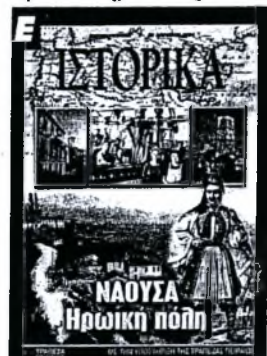
Έντονη ήταν η αντίδραση του κ. Τάκη Μαυρογιώργου, Συνέχεια στην 12η σελ.

Η Ιστορία της Νάουσας στο Ενθετο Ε-Ιστορικά

Η παρουσίαση του αξιόλογου αφιερώματος έγινε την Τετάρτη στο κατάμεστο Δημ. Θέατρο.

"ΝΑΟΥΣΑ, Ηρωική πόλη" είναι ο τίτλος του ένθετου τεύχους του περιοδικού "Ιστορικά" της "Ελευθεροτυπίας" το οποίο κυκλοφόρησε την Πέμπτη και είναι αφιερωμένο στην έβδομη ιστορία της πόλης μας.

Την αξιόπαιτη προσπάθεια της "Ελευθεροτυπίας" να καταγράψει την ιστορία μας αγκάλιασαν θερμά οι συμπολίτες μας που έσπευσαν την Τετάρτη και κατέκλυσαν το Δημ. Θέατρο για να παρακολουθήσουν την παρουσίαση του αφιερώματος από τους συντελεστές και του αρθρογράφου του Ε-Ιστορικά, Ο Δντής Συντάξης της "Ελευθεροτυπίας" και υπεύθυνος της έκδοσης "Ιστορικά" κ. Παναγιώπουλος Καλωσόρισε πρώτος τον κόσμο και έδειξε ιδιαίτερη ευαισθησία για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η πόλη μας: "Είναι το 17ο στη σειρά Ε-Ιστορικά "Επανάσταση 1821" και το 15ο στη σειρά "Τοπική ιστορία" Συνολικό το 234ο τεύχος της προσπάθειας που η εφημερίδα μας ξεκίνησε πριν από 4 χρόνια και που τόσο αγαπήθηκε από τον αναγνωστικό κοινό. Είναι ένα εργαλείο μελέτης και πο-

λύτιμο βοήθημα για τους φοιτητές και μαθητές. Φιλοξενεί πρωτότυπες εργασίες που γράφονται από Έλληνες και ξένους επιστήμονες ειδικά για να περιοδικό και δίνει βάρος στην ιστορία των πόλεων. Το σημερινό τεύχος έριξε την προσοχή του στη Νάουσα, όχι μόνο για να προβάλει την ιστορία αλλά και να βοηθήσει στην επίλυση των προβλημάτων της, όπως η ανεργία κ.ά. Αύριο η "Ελευθεροτυπία" θα είναι Ναουσαία. Θέλω τέλος να ευχαριστήσω το δήμαρχο κ. Καραμπιτσάκη για την άφιξη συνεργασίας του".

Συνέχεια στην 11η σελ.

Οι ειδικοί μιλούν

Π. ΜΑΘΙΟΥΣ: Τα "Πηγάδια" έχουν προοπτική ανάπτυξης

Υστερούμε όμως σε οργάνωση. Συνέντευξη τύπου στο ξενοδοχείο "Βέριο"

Εναν από τους μεγαλύτερους σχεδιαστές Χιονοδρομικών Κέντρων, τον κ. Παύλ Μάθιους, πρόεδρο της καναδικής εταιρείας "ECOSIGN", φιλοξενήσαμε την Τετάρτη στην πόλη μας για να εξετάσει την προοπτική ανάπτυξης του βουνού μας.

Στη συνέντευξη τύπου που έδωσε το απόγευμα στο "Βέριο" ήταν ιδιαίτερα διαφωτιστικός για το μέλλον των "Πηγαδιών". Όπως είπε έχουμε ένα πανέμορφο βουνό με μεγάλες

προοπτικές ανάπτυξης. Τα λάθη όμως που έγιναν πριν από χρόνια αποτρέπουν την προοπτική τουριστών. Έχουν δημιουργηθεί μόνο απότομες πλίστες για την προπόνηση αθλητών και δεν έχουν προβλεφθεί ομαλές για τις οικογένειες και τα παιδιά τους που αποστελούν και το 70-80% των επισκεπτών τουριστικών θεσμών.

Επίσης η βάση του Χιονοδρομικού μας Κέντρου είναι μετεωροδεδεμένη, με λανθασμένη διάταξη, όπου γήπεδο, πλίστες, δρόμοι και πάρκινγκ δεν έχουν καμία σειρά. Στο εξωτερικό ο επισκέπτης πρώτα συναντά το πάρκινγκ, στη συνέχεια να τα πόδια μεταβαίνει στις διάφορες υπηρεσίες και τέλος κάνει σκι.

Κολακευτικά τα λόγια του για τη θέση "Μπαλόνι" την οποία θεωρεί ιδανική για ν' αναπτυχθούν πίσ-

Συνέχεια στην 9η σελ.

Πρόβλημα ατελούς καρπόδεσης και μονίλιας

Πρόβλημα ατελούς καρπόδεσης αλλά και προσβολής από μονίλια παρατηρήθηκε σε αρκετές κερσιές και κυρίως σ' εκείνες στις οποίες δεν έχουν γίνει οι απαραίτητοι ψεκασμοί. Όπως μας είπε ο Δντής του Ι.Φ.Δ. κ. Χατζηγιαννόπουλος το μέγεθος της ζημιάς δεν έχει υπολογιστεί γι' αυτό και δεν ξερόθεμα προς το παρόν τις ελπίδες στις φετινές παραγωγές.

Πρόβλημα ατελούς καρπόδεσης υπάρχει όμως και σε ροδακινιές κυρίως των πρώιμων ποικιλιών. Οφείλεται στην κακή γονιμοποίηση των ανθέων λόγω κακών καιρικών συνθηκών, βροχοπτώσεων κλπ.

Ο δήμαρχος στο Ζυκοζέλετς

Στο Ζυκοζέλετς βρίσκεται από προχθές ο Δήμαρχος κ. Καραμπιτσάκης προσκεκλημένος του Δήμου της οδελφοποιημένης με τη Νάουσα Πολωνικής πόλης. Κατά τη διάρκεια της 4ήμερης παραμονής του θα παρεμμεθεί στις εκδηλώσεις που θα γίνουν για την είσοδο της Πολωνίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, στις οποίες θα παραστούν Δήμαρχοι από τη Γερμανία και τη Γαλλία.

Ταβέρνα "ΤΟ ΧΑΡΑΜΑ"

Από Παρασκευή 30 Απριλίου ανοικτά κάθε βράδυ και Κυριακή μεσημέρι. Σας περιμένουμε για ν' απολαύσετε την παραδοσιακή μας κουζίνα.

Αρκαχώρι Νάουσας, τηλ. 23320.21.125.

ΝΙΚΑΚΗ ΑΡΓΥΡΩ
 Ψυχολόγος
 Master Κλινική - Συμβουλευτική
 Παιδοψυχολογία
 Αντιμόνος, σύνδρομο Down, νοητική καθυστέρηση, προβλήματα συμπεριφοράς κ.ά.
 Ρωμανού & Βέροιας 13, Εδεσσα (Εξωτερικά Ιατρεία Ασκληπιού) τηλ. 23810.21.870, 6973.868.845

Η Εργατική Πρωτομαγιά
 Το Εργατικό Κέντρο της πόλης μας γιορτάζει σήμερα Σάββατο την Πρωτομαγιά με συγκέντρωση που θα γίνει στις 9.30 το πρωί στο ΕΚΝ, όπου θα γίνουν οι καθιερωμένες ομιλίες.
 Ο' ακολουθήσει κατάθεση στεφάνων.

Λογοδοσία δημάρχου στο Δημ. Συμβούλιο

Η λογοδοσία του δημάρχου για το 2003 είναι το κυριότερο θέμα της συνεδρίασης του Δημοτικού Συμβουλίου που θα πραγματοποιηθεί μεθεβόριο Δευτέρα στις 8.30 μ.μ.

Άλλα θέματα: Φιλοξενία παιδιών από την πρώην Γιουγκοσλαβία, καθορισμός ορισραμμής ρέματος "Αράπιτσα", έγκριση ή μη ισολογισμού και προϋπολογισμού ΔΗΠΟΝ, λειτουργίας γηπέδων τένις Αγ. Νικολάου, εκτέλεση έργων με αυτεπιπτώσια κλπ.

Την Πέμπτη η Γ.Σ. του ΑΣΕΠΟΠ

Την ερχόμενη Πέμπτη, λόγω μη απαρτίας, στις 8 μ.μ. στο Δημοτικό Θέατρο θα πραγματοποιηθεί η Γ.Σ. του ΑΣΕΠΟΠ που ήταν προγραμματισμένη για προχθές. Θέματά της: Έγκριση Ισολογισμού 2003, απολογισμός δράσης Δ.Σ., απαλλαγή ευθυνών διοικούντων, προγραμματισμός διακίνησης προϋπολογισμένων εσοδών 2004.

Ολομέλεια της Ένωσης Οινοποιών Βορείου Ελλάδος

Ολομέλεια της Ένωσης Οινοποιών Βορείου Ελλάδος πραγματοποιήθηκε την περασμένη Παρασκευή στο "Πόρτο Καράς", κατά την οποία συζητήθηκαν τα προβλήματα του κλάδου.

Από την περιοχή μας συμμετείχαν ο πρόεδρος του "ΒΑΕΝΙ" κ. Γ. Φουντούλης και οι οινοποιοί κ.κ. Γιάννης Μπουτάρης, Γ. Τσάνταλης και Νίκος Φουλήης. Οι δύο τελευταίοι έβλεπαν και το πρόβλημα των σταυλικών εγκαταστάσεων εντός της ζώνης ΟΠΑΠ στη Σπράντζα και αποφασίστηκε να γίνουν συντονισμένες ενέργειες για την επίλυση του.

Τέλος εξελέγη το 10μελές διοικητικό συμβούλιο της Διεπαγγελματικής Οργάνωσης Μακεδονίας - Ηπείρου - Θράκης, με πρόεδρο τον κ. Τσόνταλη και αντιπρόεδρο τον κ. Φουντούλη.

Επίσκεψη πρυτάνεων για το Πανεπιστημιακό Τμήμα

Ικανοποιημένοι από την πρόοδο των εργασιών στο κτίριο "Λόγγου- Τουρπάλη"

Την ικανοποίησή τους για την πρόοδο των εργασιών στο κτίριο "Λόγγου - Τουρπάλη" εξέφρασαν ο νέος πρύτανης του Παν/μίου Μακεδονίας κ. Βελέντζας και οι αντιπρυτάνεις κ.κ. Μαργαρίτης και Κασοβαβίλης, κατά την επίσκεψή τους την Τρίτη.

Τους ξενάγησαν και τους ενημέρωσαν οι μηχανικοί του Δήμου και ο Δήμαρχος κ. Καραμπατζός ο οποίος υπογράμμισε ότι η Πανεπιστημιακή Σχολή είναι κορυφαίο ζήτημα για την πόλη και το προσωπικό εργάζεται

με έντονους ρυθμούς ώστε να ολοκληρωθούν οι εργασίες μέχρι τέλη Αυγούστου.

Ο κ. Βελέντζας τόνισε ότι το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας έθεσε σε προτεραιότητα τα νέα τμήματα της Νάουσας και Εδέσσης και βρίσκεται σε ετοιμότητα ώστε αμέσως μετά την υπογραφή του προεδρικού διατάγματος ή της υπουργικής απόφασης να προωθηθούν όλα τα διαδικαστικά θέματα χωρίς καθυστερήσεις.

Τέλος συζητήθηκε και η προοπτική μελλοντικής λειτουργίας.

Χράματα πρὸ τῆ ΦΩΝΗ

Υπήρξαμε θεατές

Αγαπητέ κύριε Δανά Διάβασα το άρθρο της έγκριτης εφημερίδας σας, της 5ης τρέχοντος μηνός, του συνεργάτη σας Θ. Ελευθεριάδη με θέμα "Τουριστικός - Οικιστικός σχεδιασμός της Νάουσας" και το βρήκα πολύ καλό και με εύλογους προβληματισμούς. Συμφωνώ και προσποροφόμα. Να σταθώ μόνο σε μία αλήθεια που σημειώνει περί της "παντογνωσίας" της τελευταίας εικοσαετίας. Πράγματι μέχρι πριν λίγο υπήρχε "πανεπιστημονικότητα". Τα αποτελέσματα ορατά δια γυμνών οφθαλμών. Επηρεάζει σήμερα με το άρθρο του ο Θ. Ελευθεριάδης να πει επιτέλους ..ο βασιλιάς είναι γυμνός. Τον διαβεβαιώνω όμως ότι σήμερα γίνεται ήδη πράξη όπου τον προβληματίζει. Η σημερινή δημοτική αρχή αποσυγκροτεί τις ανάγκες των πολιτών και συνεργάζεται άσπυγα με την Τεχνική της Υπηρεσίας αναγνωρίζοντας ότι χρειάζονται επιτέλους και οι ειδικοί επιστήμονες.

Με τον ίδιο τρόπο θα προχωρήσει και στην εκπόνηση του νέου Γ.Π.Σ. (Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου Πόλης) του οποίου υλοποιείται ήδη η 1η φάση.

Σε κάποιον Μουσείο της Ουασιγκτον υπάρχει μία λίθινη πλάκα, πάνω στην οποία είναι χαραγμένο το εξής μήνυμα:

Μη γίνεις ποτέ θύμα
Μη γίνεις ποτέ θύτης
Μα πάνω από όλα μη γίνεις ποτέ θεατής.

Και θεατής στην προκειμένη περίπτωση, είναι αυτός που βλέπει κάτι κακό να γίνεται και διαλέγει να γυρίζει το βλέμμα του από

την άλλη πλευρά, είτε αυτό πρόκειται για κλεψιά, είτε πρόκειται για αντιγραφή σε εξετάσεις, είτε για οτιδήποτε άλλο...

Δυστυχώς όλοι μας υπήρξαμε θεατές. Ευχαριστώ για την φιλοξενία.

Με εκτίμηση
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΠΕΤΖΟΥΡΑΣ
Προϊστάμενος Δ.Τ.Υ.

Απάντηση Ελευθεριάδη:

Ευχαριστώ τον κ.Σπετζούρα για τα καλά του λόγια. Όσον αφορά τις υπηρεσιακές και πολύ περισσότερο τις πολιτικές του τοποθετήσεις για την παρούσα δημοτική αρχή δεν έχω λόγους να τις αμφισβητήσω, ούτε και βέβαια να τις κρίνω. Στο άρθρο μου απλά θεωρώ ακούσιμα να αναφέρω τα μεγάλα προβλήματα τα οποία δημιουργήθηκαν τόσο στον Στενίμαχο, όσο και στην Σπράντζα, με την ίδρυση των βουστασιών, χωρίς τον απαραίτητο χωρταϊκό προγραμματισμό. Παρήγορη βέβαια η διαβεβαίωση του ότι προχωρά η εκπόνηση του νέου Γ.Π.Σ. Ελπίζω ότι και με τη συμβολή της τεχνικής υπηρεσίας του δήμου μας, στην οποία προσπαθώ, οι ρυθμοί υλοποίησης του θα ξεπεράσουν τα έως τώρα δεδομένα.

ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΝΑΟΥΣΑΣ

Απόφαση της Β'θμιας Επιτροπής Επίλυσης Δασικών Αμφισβητήσεων

Η Β'θμια Επιτροπή Δασικών Αμφισβητήσεων με την αριθ. 7/2004 απόφασή της, απορρίπτει την 1246/02 προσφυγή του Δ/ντή Δασών Κεντρικής Μακεδονίας και επικυρώνει την 11/2001 απόφαση της Α'θμιας Ε.Ε.Δ.Α. Ν. Ημιαίας με την οποία η έκταση εμβαδού 2.032,18τ.μ. στη θέση "Κούκος" του Δήμου Νάουσας είναι μη Δασικό Χαρακτήρα.

ΕΠΩΝΥΜΩΣ Της Λευκής Σαμαρά

Σιγά-σιγά, μικραίνει η αυγή

Ακόμα δεν είδαμε το καλοκαίρι και έφτασε κιόλας τα "Αγιαννιού του Λοτροπιού". Από την ερχόμενη Τρίτη 22 του μήνα, ο Ήλιος που βρίσκεται στο βορειότερο σημείο της πορείας του, και είναι κοντά σε εμάς που ζούμε στο Βόρειο ημισφαίριο (γι' αυτό και η μέρα είναι τόσο μεγάλη) αρχίζει και τρέπεται προς το νότο και θα μικραίνει πρώτα η αυγή, σιγά-σιγά κι' η μέρα....

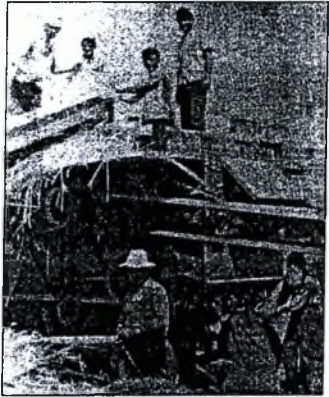
Το στάχυ πρέπει να έχει θεριστεί και η νέα σοδειά του σταριού να μαζευτεί για να βγει ο χειμώνας. Χώρα του σταριού, του κρασιού και του λαδιού η Ελλάδα όπως όλες οι μεσογειακές. Τον Ιούνιο που γιόρταζαν οι αρτοποιοί, στεφάνωναν και τα γαϊδουράκια που περνούσαν στολισμένα τους δρόμους, μία τιμή για τα υπομονετικά ζώα που έφεραν αγόγυστα σε πέρας κάθε γεωργική εργασία.

Στην Νάουσα, προτού εναποθέσουμε όλες τις ελπίδες μας στον τουρισμό για να ζήσουμε, στα χωράφια δεν έμενε πιθαμή ακαλλήγητη. Από αυτό ζούσαν όλοι. Από το σουσάμι θα έβγαζαν το λάδι, από τα σταφύλια το κρασί και στο χωράφι, μεγαλύτερη ήταν η ποσότητα του καλαμποκιού στα μπαξέδια και λιγότερα τα στάρια, αφού το ψωμί ήταν ανακατωμένο πιο πολύ με καλαμποκάλευρο. Μόνον οι πολύ πλούσιοι έτρωγαν σκέτο σταρένιο ψωμί.

Το περισσότερο στάρι της χρονιάς το αγοράζαν από τον κάμπο και από τους Ναουσαίους που είχαν τοιφιλία εκεί. Την ποσότητα που έπαιρναν, την λογάριζαν με την "κούτλα" που χωρούσε 20 σκάδες. «Για φέτος έριξα στου αμάρτι τόσις κούτλιας» έλεγε ο νοικοκύρης. Το στάρι το φιλάναν τα νοικοκυριά σε μεγάλη ξύλινα αμπάρια που είχαν από μέσα λαμαρίνα για να μην τρυπουν το ξύλο τα ποτιβία και κάθε τόσο άλειθαν όσο τους χρειαζόνταν, οικονομικά, για να φτάσει μέχρι το άλλο θέρος. Δεν μπορούσε να νοηθεί νοικοκύρης χωρίς το στάρι της χρονιάς, γι' αυτό είχε η πόλη πολλά αλώνια, που εξηπηρετούσαν και τα κοντινά χωριά.

Μεγάλο αλώνιο ήταν ο χώρος που σήμερα είναι το νοσοκομείο, δυο αλώνια ήταν στην συνοικία Αλώνια, άλλο στην Αγία -Τριάδα και σχεδόν κάθε μαχαλάς είχε και τον μύλο για το άλεσμα.

Οι καλύτεροι, θεριστάδες σε όλον τον νομό ήταν οι Αγιωργήτες Ναουσαίοι, που πήγαιναν τέτοιον καιρό με τα στρωσίδια τους φορτωμένα στα γαϊδουράκια, συν γυναιξί και τέκνους, να εγκατασταθούν στο χωράφι για "τον θέρου". Όλοι δούλευαν απ' το χάραμα ως την νύχτα και ο νοικοκύρης τους έδινε και γιόμα. Οι Ναουσαίοι νοικοκυραίοι, όσους δούλευαν στα αλώνια τους φέλιαν πίστα απ' το καινούργιο αλεύρι, φαρόλια και ταράτορι. Στ' Αλώνια, που ήταν ψαράδες, τους φέλιαν και λιπαράδες. Το στάρι μαζευόνταν ως το τελευταίο σταυρή χωρίς έφτα και η μουκιά του ψωμιού αν σ' έφευτε καταγής, έσκυβες την μάζευση και την φιλούσες πριν την ξαναβάλεις στο στόμα. Γιατί όλα έβγαζαν με κόπο και ήταν μετρημένα νοικοκυρσσία. «Επειδή έχουμε βούτυρο, δεν θα αλείψουμε και τον άπαυτο μας» ήταν η μόνη κουβέντα της μάνας μου.

1953: Αλωνισμός με πατόζα

Και τα χωράφια τα σέβονταν, γιατί η γη ήταν μέρος της ζωής τους, το πιο σημαντικό. Ήταν δεμένοι με αυτήν, την αγαπούσαν και την σέβονταν. Τον δεσβαμό τους τον έδειχναν με την "οπορια" (που άφηναν άβικητη, αβέριστη, στο τέλος της συγκομιδής). Γιατί, λέει ο ελληνικός λαός, η γης μοιάζει της πέδροικας. Η πέδροικα κάνει δεκαεφτά- δεκαοχτώ αυγά και της τα παίρνεις όλα και της αφήνεις τρία και νομίζει πως τα έχει όλα και συνεχίζει να κάνει και άλλα. Έτσι είναι και η γης. Άφηναν οι παλιοί μια άκρα αμάζεψτη να μην κλαίγεται και να γυρεύει τον καρπό της, να μην στεναχωριέται ότι της τα πήραν όλα και στερείται από στεναχώρια της ο τόπος.. Και μια τελευταία εντέλης η δουλειά του θερισμού, ο νοικοκύρης έκοβε λίγο

1956: Αντρες φορτίζουν τα δεμάτια των σιτηρών στο κάρο

το χέρι του με το δρεπάνι να στάξει αίμα στην γη και έτσι ματώνονταν το χωράφι για το καλό, την τιμή και την επόμενη καρποφορία του.

Ο Ιούνιος είναι ένας από τους ωραιότερους μήνες του χρόνου που δυστυχώς, με τον σημερινό τρόπο ζωής στις πόλεις, ποτέ δεν καταλαβαίνουμε, πως έρχεται και πως φεύγει. Μήνας των ευχών που πιάνουν, για έναν καλό γάμο, μια καλή τύχη. «Του αφ Γιάννη Κληδονάρη, που της μοίρας δίνει χάρη.»

Το τελευταίο που μας έμεινε και δεν το αφορίσαμε ακόμα είναι οι φωτιές που θ' ανάψουν με πυξάρια και τα μαγικά στεφάνια στους μαχαλάδες, κυρίως της Παναγιάς, το βοδάκι της Τετάρτης, παραμονή του Αγιαννιού και όσο αντέχουν θα την πηδήσουν τρεις φορές σταυρωτά και θα φυλάξουν λιγν από την στάχτη της «για τον φόβο και το μάτι».

ΦΩΝΗ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Εβδομαδιαία Εφημερίδα

Κωνσταντινίδη 19, Νάουσα
Τηλ. 22.400 FAX 25.760

E-mail: foninaousis@alfanet.gr

Ιδρυτής: ΠΕΤΡ. ΔΕΙΝΟΠΟΥΛΟΣ
Εκδότης: ΕΥΘ. ΔΕΙΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΝΑΣΤ. ΔΕΙΝΟΠΟΥΛΟΣ
Διευθυντής: Γ. ΔΕΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ιδιοκτησία
"Φωνή της Νάουσας" Ο.Ε.

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ
Εσωτερικού: 20 €
α) Ιδιωτών 40€
β) Εταιριών, Δήμων Ν.Π. 77€
Λευκός - Αυστραλίας Δολ. ΗΠΑ 90
Ευρώπης 77€

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση κειμένων της εφημερίδας, η μετάδοσή τους από ραδιοφωνα κλπ. χωρίς ν' αναφέρεται η προέλευσή τους.

Επιπλα - κουζίνες
Κυριάκος Χρήστου
10 χλμ. Εδέσσης-Θεσλονίκης
τηλ. 23810.24.522

Η Φωνή μας

ΝΑ ΠΙΕΣΟΥΜΕ

Τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετώπιζαν τα "Κλωστήρια Ναούσης" είχαν αρχίσει να διαφαινόνται εδώ και 2 χρόνια. Παρ' όλα αυτά τα στελέχη του Ομίλου καθώς και ο ίδιος ο κ. Θωμάς Λαναράς προέβαιναν σε καθησυχαστικές δηλώσεις και διαβεβαίωναν ότι τα "Κλωστήρια" θα κρατηθούν, παρότι η κλωστοϋφαντουργία δέχεται σκληρό πλήγμα στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης και λόγω της επέλασης της Κίνας. Ακολούθησαν και άλλες, μέχρι προσφάτως, για να φθάσουμε στη δυσάρεστη και έμπρακτη διάψευσή τους: Να κλείσουν τα εργοστάσια λόγω οικονομικής αδυναμίας της διοίκησης ν' αγοράσει πρώτη ύλη. Το πικρό χάπι βερμίου, προσφέρεται με γλυκό επίγραμμα, ότι μετά τη λήξη της έκτακτης θερινής άδειας των εργαζόμενων ο Όμιλος θα έχει καταφέρει να πάρει το δάνειο για το οποίο αγωνίζεται εδώ και καιρό.

Δυστυχώς η πείρα του παρελθόντος δεν επιτρέπει ιδιαίτερη αισιοδοξία. Ακόμα κι αν παρθεί το δάνειο, ακόμα κι αν αναληφθούν δεσμεύσεις με ποινικές ρήτρες δεν είναι δυνατόν να καθισχυραστούν οι εργαζόμενοι αλλά και ολόκληρη η πόλη. Διότι αν βουλιάζουν τα "Κλωστήρια", θα βουλιάξει κι αυτή. Συνεπώς μοναδική λύση είναι η επιβίωση των "Κλωστηρίων" κι αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο με πίεση προς την κυβέρνηση και τον κ. Θωμά Λαναρά. Στην κατεύθυνση αυτή σημαντικό ρόλο πρέπει να παίξουν οι βουλευτές και κυρίως οι δύο κυβερνητικοί καθώς και ο Νομάρχης οι οποίοι ήδη ξεκίνησαν πιέσεις προς τους Υπουργούς Οικονομικών και Εργασίας.

Ίσως έτσι δεν επαναληφθεί η ιστορία της εριοβιομηχανίας Λαναρά - Κύρση, της ΥΦΕΝ, της "Βέλανς", της "Πέλλα Ολυμπος" κλπ. Ίσως έτσι επιβιώσει και η πόλη μας. Ειδικά θα πρέπει να μετακομήσει.

ΝΑ ΤΑ ΒΡΟΥΝ

Τη στιγμή που "μαύρα σύννεφα" έχουν απλωθεί πάνω από την πόλη μας, η οποία βιώνει για άλλη μια φορά τον κίνδυνο να κλείσουν εργοστάσια και να έρθει πάλι αντιμετώπιση με το φάσμα της ανεργίας, δυστυχώς συνεχίζεται η κόντρα και η αντιπαράθεση μεταξύ του δημάρχου κ. Καραμπατζού και του νομάρχη κ. Σπάρ-

του κυρίως μέσω επιστολών.

Αυτή τη δύσκολη στιγμή δεν υπάρχει πολυτέλεια για αντιπαράθεσεις, άσχετα με το ποιός τις ξεκίνησε. Αντίθετα απαιτείται σύννεση, σύμπνοια και ομόνοια απ' όλους. Η Νάουσα χρειάζεται ηγέτες ενωμένους και έτοιμους ναδώσουν κοινό αγώνα. Πριν να είναι πολύ αργά.

Το φεστιβάλ Πυρσού - CIOFF

Εγκαινιάστηκε την Τετάρτη το 16ο Φολκλορικό Φεστιβάλ Πυρσού - CIOFF με την παρέλαση των συγκροτημάτων σε δρόμους της πόλης μας και την βραδινή εμφάνισή τους στο Θερινό Δημοτικό Θέατρο.

Στο Φεστιβάλ που θα διαρκέσει μέχρι και αύριο Κυριακή μετέχουν συγκροτήματα από 6 χώρες (Σερβία - Μαυροβούνιο, Πολωνία, Ινδονησία, Τουρκία, Ρωσία και Ελλάδα).

Στη φωτογραφία μας ένα στιγμιότυπο από την παρέλαση με το συγκρότημα της Ινδονησίας σε πρώτο πλάνο (λεπτομέρειες στην 7η σελ.).

Οι διακοπές της "Φωνής"

Η "Φωνή της Ναούσης" λόγω διακοπών δεν θα κυκλοφορήσει στις 7 και 21 Αυγούστου.

Τις υπόλοιπες εβδομάδες θα εκδοθεί κανονικά.

ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΩΝ "ΚΛΩΣΤΗΡΙΩΝ"

Αποκλεισμοί δρόμων και συγκέντρωση στην Κεντρική Πλατεία από τους εργαζόμενους. Υποχρεωτική άδεια λόγω αδυναμίας αγοράς της πρώτης ύλης!!

Η πορεία των εργαζομένων προς την Κεντρική Πλατεία

Αβέβαιο το μέλλον για τα εργοστάσια του κ. Θωμά Λαναρά στην πόλη μας. Η αγωνία των εργαζομένων παρτιελνται καθώς η διοίκηση του Ομίλου τη Δεκέμβρα ανακοίνωσε ότι από την επομένη, γίνεται υποχρεωτική άδεια λόγω οικονομικής αδυναμίας της εταιρίας ν' αγοράσει βαμβάκια!! Η είδηση ότι ενδεχομένως τα εργοστάσια μετά τις 4 Αυγούστου να μην ξαναλειτουργήσουν έπεισε σαν κε-

Συνεχίζεται η αντιπαράθεση δημάρχου - νομάρχη

Συνεχίζεται κι αυτή την εβδομάδα μέσω επιστολών η αντιπαράθεση μεταξύ του δημάρχου κ. Καραμπατζού και του Νομάρχη κ. Σπάρτου. Οι επιστολές που εστάλησαν εκατέρωθεν στον τύπο, δημοσιεύονται στην 11η σελίδα.

ρανούς στη μικρή μας πόλη, που τα τελευταία χρόνια έχει δεχτεί απαντάτα κτυπήματα και με το δείκτη της ανεργίας να αγγίζει πλέον το 40%!

Η αντίδραση των εργαζομένων ήταν αμέση. Προχθές Πέμπτη προέβησαν σε συμβολική κατάληψη (μιας ώρας) των δρόμων μπροστά από τα εργοστάσια Α, Γ' στο Στενίμαχο και Β' στον Αγ. Νικόλαο και χθες Παρασκευή πραγματοποιήσαν κεντρική συγκέντρωση στην Πλ. Καρτάσου με ένα και μόνο σύνθημα: "Να μην κλείσουν τα εργοστάσια".

Εντυπωσιακή συγκέντρωση στην κεντρική πλατεία

Μέσα σε φορτισμένη ατμόσφαιρα πραγματοποιήθηκε χθες Παρασκευή στην κεντρική μας πλατεία η εντυπωσιακή συγκέντρωση των εργαζομένων. Όλοι

Συμβολική κατάληψη των δρόμων μπροστά από τα Εργοστάσια

τους σαν μία γροθιά εξέφρασαν την αγανάκτησή τους για την έκτακτη άδεια που τους δόθηκε αλλά και την απόγνωση τους για το μέλλον που διαγράφεται δυσόλογο.

Κρατώντας πανό στα χέρια φώναζαν με όλη τους τη δύναμη τα εξής συνθήματα: "Η εργατιά παλεύει και θα νικήσει!", "Εργάτες ενωμένοι πατέ νικημένοι", "Με αγώνες κατακτάμε τα δικαιώματά μας", "Τριάντα χρόνια δουλέα και τώρα κλωστοϊά", "Είμαστε ενωμένοι και αποτρασιόμενοι", "Αγώνας ταξικός θα είναι η απόληψη από εδώ και μπρος", "Δώσαμε τα νιάτα μας σ'

αυτήν την εταιρία και μας ξεπληρώνει με την ανεργία". "Πήραν φωτιά τα σδράχτια μας από τις πολλές στροφές κι αυτοί μας κοροϊτεύουν πως έχουμε ζημιές".

Σημειωσατάτες στον δήσκολο αγώνα τους οι βουλευτές Ηλιάδας κ.κ. Φωτιάδης, Χαλκίλης, ο βουλευτής του ΚΚΕ κ. Τζέκος, ο νομάρχης κ. Σπάρτου, οι δημαρχοί Νάουσας και Ανθεμίου κ.κ. Καραμπατζός και Σιδηρόπουλος, ο τέως βουλευτής κ. Χ' Ιωαννίδης, ο τέως δημαρχος κ. Βλάχος, ο πρόεδρος του Εμπορικού

Συνέχεια στην 12η σελ.

ΡΟΔΑΚΙΝΑ: Η κακή πορεία συνεχίζεται

Πάλι ασυμφωνία για τα συμπύρηνα

Συνεχίζεται η κακή πορεία των ροδακίνων μας τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική αγορά με τις τιμές να παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα και να διαμορφώνονται από 0,45 έως 0,60 ευρώ ανάλογα του μέγεθους των προϊόντων (3Α-0,60, 2Α-0,50 έως 0,55, Α-0,45).

Σύμφωνα με τη Δ/ση Γεωργίας μέχρι την Τρίτη εξήχθησαν από το Νομό μας 19.381 τόνοι ροδάκινα και

4.619 τ. νεκταρίνια έναντι 17.800 τ. και 3.400 τ. αντίστοιχα που είχαν εξαχθεί την ίδια περίοδο το 2002.

Τα περισσότερα διοχετεύθηκαν από τους Συν/μούς μας προς Ρωσία, Γερμανία, Πολωνία, Αλβανία, Τσεχία και Βουλγαρία.

Οι αποσύρσεις ροδακίνων μέχρι την Τρίτη έφθασαν τους 5.914 τ. και των νεκταρίνιων τους 1.901 τ. Η τιμή της απόσυρσης έχει καθοριστεί 19.381 τόνοι ροδάκινα και

Συνέχεια στην 11η σελ.

Η Εθνική Ελλάδας στην κορυφή της Ευρώπης

Η Εθνική μας έκανε το θαύμα της. Την Κυριακή κέρδισε για 2η φορά την Πορτογαλία μέσα στο σπίτι της και στέφθηκε για 1η φορά στην ιστορία της πρωταθλήτρια Ευρώπης στο ποδόσφαιρο. Όλοι οι Έλληνες ξεχύθηκαν στους δρόμους και τριαντευχιόμενοι πανηγύρισαν την τεράστια αυτή επιτυχία. Και η μικρή μας πόλη ούσιχη από τα συνθήματα και τα κορναρίσματα των αυτοκινήτων. Αλλη μία ανεργική βραδιά που μας χάρισε η παλικαρία μας (λεπτομέρειες στα αθλητικά στην 10η σελ.).

ΠΑΙΔΙΚΑ "ΣΤΕΛΙΟΣ"

ΓΕΝΙΚΟ ΞΕΠΟΥΛΗΜΑ ΣΤΑ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΑ

Από 1 Αυγούστου και στα χειμωνιάτικα

Ζαφειράκη 18, Νάουσα

ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΣΩΤΗΡΙΑ ΤΩΝ "ΚΛΩΣΤΗΡΙΩΝ"

Συνέχεια από την 1η σελ. Συλλόγου κ. Ελευθεριάδης, εκπρόσωποι φορέων κ.ά.

Οι κυβερνητικοί βουλευτές και ο νομάρχης αφού δήλωσαν ότι βρίσκονται στο πλευρό τους και θα συμμετέχουν ενεργά στον δίκαιο αγώνα τους υποσχέθηκαν την ερχόμενη εβδομάδα ότι θα συναντηθούν με τον Υπουργό Εργασίας κ. Παπαγιωτόπουλο για να δοθεί οριστική λύση στο πρόβλημα. Θα πείσουν όμως είναι την ίδια τους την κυβέρνηση για ν' ανακουφιστούν οι εργαζόμενοι και δεν θα επαναπαυθούν αν δεν εξασφαλιστεί η συνέχιση της λειτουργίας των εργοστασίων και η διατήρηση όλων των θέσεων εργασίας.

Συμβολική κατάληψη δρόμου

Σε συμβολική κατάληψη μιας ώρας, των δρόμων μπροστά από τα "Κλωστήρια" στον Α. Νικόλαο και στο Στενήμαχο προχώρησαν προχθές Πέμπτη οι εργαζόμενοι ζητώντας αγωνιώδως την συνέχιση της λειτουργίας των εργοστασίων. Κρατώντας πανό στα χέρια που ανέγραφαν "Να σταματήσει η υποβάθμιση της περιοχής", "Παλεύουμε για την διασφάλιση των θέσεων εργασίας", "Αγωνίζομαστε να μην κλείσουν τα εργοστάσια", φώναξαν συνθήματα όπως "Θέλουμε δουλειά και όχι ανεργία", "Με αγώνες κατακτάμε τα δικαιώματά μας".

Στο πλευρό τους βρέθηκαν εκπρόσωποι φορέων και ο δήμαρχος Νάουσας κ. Καραματζιός ενώ ο Νομάρχης κ. Σπάρτης και οι βουλευτές κ.κ. Φωτιάδης και Χαλκιάδης είχαν αλληπάλληλες επαφές με στελέχη της κυβέρνησης για την επίλυση του προβλήματος.

Συνέντευξη τύπου για τη συνάντηση με τον κ. Θωμά Λαναρά

Συνέντευξη τύπου έδωσαν την Τετάρτη οι πρόεδροι του Εργατικού Κέντρου Νάουσας κ. Τρεμπελής, των Σωματείων Εργαζομένων του Γ' και Β' εργοστασίου κ.κ. Απόστ. Ραπτόπουλος και Γιώργ. Σμέρνος και εκπρόσωποι των υπόλοιπων σωματείων.

Ο κ. Τρεμπελής αναφέρθηκε στην άκαμπτη συνάντησή που πραγματοποιήθηκε τη Δευτέρα στην Αθήνα με τον κ. Θωμά Λαναρά και στην οποία παρευρέθησαν οι βουλευτές κ.κ. Φωτιάδης, Χαλκιάδης, Σιδιρόπουλος, ο νομάρχης κ. Σπάρτης, ο δήμαρχος Νάουσας κ. Καραματζιός και οι εκπρόσωποι των σωματείων. Ο πρόεδρος του Ομίλου "Κλωσιτάρων" τους ανακάλυψε την τελεσίδικη απόφαση της εταιρίας να δώσει από την Τρίτη υποχρεωτική άδεια στους εργαζόμενους των "Κλωσιτάρων" καθώς η εταιρία αντιμετώπιζε σοβαρό πρόβλημα ρευστότητας και αδυνατεί ν' αγοράσει την πρώτη ύλη. Δεν διασφάλισε όμως τη συνέχιση της λειτουργίας μετά τη λήξη της άδειας στις 4 Αυγούστου, αν δεν δοθεί όπως έλεγε το ομολογιακό δάνειο από τις τράπεζες.

"Ουσιαστικά από σήμερα οι εργαζόμενοι είναι άνεργοι αν δεν δοθούν ουσιαστικά μέτρα στήριξης στην κλωστούφαντουργία" τόνισε ο κ. Ραπτόπουλος και μετέφερε την αγωνία των εργαζομένων για το μέλλον τους.

"Πάγωμα" χρεών ύψους 130 εκ. ευρώ

Σύμφωνα πάντως με πληροφορίες της διεύθυνσης της εταιρίας πιέζει και ευελπιστεί στη νύχτα να παγώσουν τα δάνεια της ύψους 130 εκ. ευρώ και να χρηματοδοτήσουν την "Κλωσιτάρ" με κεφάλαιο κίνησης 30 εκ. ευρώ.

Μέχρι στιγμής πάντως το ομολογιακό δάνειο των 90 εκ. ευρώ δεν έχει εγκριθεί.

Συνάντηση βουλευτών με τον υπ. Οικονομίας

Την διαβεβαίωση ότι το Υπουργείο Οικονομίας εξεργάζεται λύσεις για ν' ανακάμψει οικονομικά η περιοχή μας και να διασφαλιστούν οι θέσεις εργασίας στα εργοστάσια του Ομίλου, έδωσε ο Υπουργός κ. Αλογοσκούφης και ο Υφυπουργός κ. Φώλιας κατά τη συνάντησή που είχαν με τους βουλευτές κ.κ. Φωτιάδη και Χαλκιάδη.

Οι βουλευτές με τόνισαν ότι τα προβλήματα που υπάρχουν στην περιοχή μας

είναι τεράστια από την εγκατάλειψη της πολιτείας και ότι το ποσοστό ανεργίας που μαστίζει την περιοχή μας είναι δυσβάσταχτο.

Δήλωση Νομάρχη

Δήλωση απέστειλε ο Νομάρχης κ. Σπάρτης για το φλέγον θέμα στην οποία μεταξὺ άλλων αναφέρει: "Γνωρίζουμε καλά ότι η πόλη δεν αντέχει άλλο μεγάλο πλήγμα. Στεκόμαστε αλληλέγγυοι στο πρόβλημα των εργαζομένων και των επιχειρήσεων της πόλης και δεν θα σταματήσουμε τον αγώνα μας αν δεν ξεκαθαρίσει το ομιχλώδες τοπίο προς όφελος της Νάουσας και ολόκληρου του Νομού. Πασιτεύουμε ότι η λύση θα βρεθεί μέσα από την καλή προαίρεση της κυβέρνησης αλλά και του επιχειρηματία κ. Θωμά Λαναρά".

Μέτρα στήριξης της Κλωστούφαντουργίας ζητά ο Εμπ. Σύλλογος

Τη λήψη βραχυπρόθεσμων μέτρων από την κυβέρνηση για τον κλάδο της Κλωστούφαντουργίας ζητά ο Εμπορικός Σύλλογος Νάουσας σε επιστολή του που απέστειλε στους Υπουργούς Οικονομίας και Οικονομικών, Ανάπτυξης, Ασχόλησης και στους βουλευτές Ημαθίας. Εκφράζει την ανησυχία του για την συνεχόμενη απαξία του κλάδου η οποία αγγίζει ιδιαίτερα την επαρχία μας η οποία βασίζει την επιβίωσή της στην διατήρηση των θέσεων εργασίας στα εργοστάσια "Κλωστήρια Ναούσης" και "Βαμβαρέος".

Ο Εμπορικός Σύλλογος θεωρεί ότι είναι χρέος της κυβέρνησης να στηρίξει με κάθε δυνατή προσπάθεια την κλωστούφαντουργική παραγωγή αλλά και τους 800 εργαζόμενους των "Κλωσιτάρων Ναούσης" και τους 300 της "Βαμβαρέος".

Εκτακτο δημ. συμβούλιο

Σήμερα Σάββατο στις 12μ στο "Κιόσκι" θα πραγματοποιηθεί έκτακτη συνεδρίαση του δημ. συμβουλίου με μοναδικό θέμα συζήτησης τις εξελίξεις στα "Κλωστήρια Ναούσης".

Εκτακτο δημ. συμβούλιο

Σήμερα Σάββατο στις 12μ στο "Κιόσκι" θα πραγματοποιηθεί έκτακτη συνεδρίαση του δημ. συμβουλίου με μοναδικό θέμα συζήτησης τις εξελίξεις στα "Κλωστήρια Ναούσης".

Ποδήλατα και διάφορα

Υπό τους ήχους της μπάντας της Φιλαρμονικής μας γλέντησαν τη νίκη της Εθνικής μας ομάδας στο Ευρωπαϊκό πρωτάθλημα, οι κάτοικοι και οι παραθεριστές της Γερακινής, αφού εκεί πραγματοποιήσε την πενθήμερη εκδρομή της το μουσικό μας συγκρότημα. Οι μαθητές της ΦΕΝ ξεψάκωσαν τον κόσμο με την μουσική και τον ενθουσιασμό τους με αποτέλεσμα το ξεφάντωμα να κρατήσει μέχρι τα ξημερώματα.

Μέζουοι, αλαζόνες, καβαλάρηδες, ιβριόνες, ανίκανοι, πλαστογράφοι της πραγματικότητας, ανέντιμοι, αδιαφανείς, με δαικικά παπούτσια, δεν ντρέπονται, καπληλα, δεν απαιτούν με επιχειρήματα αλλά με ψεύδη, πέφτει το προσωπίκο των καλών παιδιών, σαθρά πόδια, παιδοβόλο, απόπνοια, θρόσος, πρέπει να σπάσουν αυτά για να κάνεις ομελέτα, ήταν ορισμένες από τις λέξεις και τις εκφράσεις που χρησιμοποιήσε ο κ. Τζωρτζής κατά τη σκληρή κριτική που άσκησε στη νύχτα. αρχή σε συνέντευξη τύπου.

«Είστε σίγουρος ως νομικός, για τις εκφραστικές που χρησιμοποιείται» τον ρωτήσαμε.

«Γνωρίζω πολύ καλά τι λέω» ήταν η απάντησή του.

Αναγνώστης μας που παρακολούθησε τον αγώνα σε καφ της κεντρικής μας πλατείας, παρατήρησε ότι καθ' όλη τη διάρκεια του ματς δεν υπήρχε κανένα ταξί στην πιάτσα και ότι άδικα περίμεναν κάποιοι για να εξυπηρετηθούν. «Κακώς. Το σωματείο των ταξιτζήδων όφειλε να μεριμνήσει για προσωπικό ασφαλείας» μάς είπε.

Αναγνώστης μας που παρακολούθησε τον αγώνα σε καφ της κεντρικής μας πλατείας, παρατήρησε ότι καθ' όλη τη διάρκεια του ματς δεν υπήρχε κανένα ταξί στην πιάτσα και ότι άδικα περίμεναν κάποιοι για να εξυπηρετηθούν. «Κακώς. Το σωματείο των ταξιτζήδων όφειλε να μεριμνήσει για προσωπικό ασφαλείας» μάς είπε.

Για εισιτήριο με πλοίο-τρένο-αεροπλάνο-λεωφόρο.

ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΟ ΚΑΤΣΙΩΚΑΛΗ
23320-28.673

στα είναι τα ποσά που παίχθηκαν σε στοιχήματα. Να πώς έστω και προσωρινά κάποιοι έβγαλαν κανά φράγκο (για να θυμηθούμε και τη δραχμή μας).

Δύο συσκέψεις έγιναν στο Νομό μας για τα συμπίπτοντα ροδάκινα όμως δεν παρευρέθησαν οι Νεοδημοκράτες βουλευτές μας εναντίως με τους βουλευτές του ΠΑΣΟΚ, ενώ στο Δημ. Συμβούλιο Ανθεμίου οι Νεοδημοκράτες Δημοτικοί Σύμβουλοι καταψήφισαν το ψήφισμα διαμαρτυρίας προς τον ΕΛΓΑ που εισηγήθηκε η Δημ. αρχή που πρόκειται στο ΠΑΣΟΚ.

Αντίθετα στο χθεσινό συλλαλητήριο των εργαζομένων των "Κλωσιτάρων" στην κεντρική πλατεία συμμετείχαν οι κυβερνητικοί βουλευτές κ.κ. Φωτιάδης και Χαλκιάδης και απουσίαζαν οι βουλευτές της αντιπολίτευσης κ.κ. Χρυσολιδής και Σιδιρόπουλος.

Ημέρω αφιέρωμα στην αδελφοποίηση του Νομού μας με το Δήμο Ζεμνι της Σερβίας έχει ετοιμαστεί και θα μεταδοθεί η ΕΤ3 τη Πέμπτη στις 6 μ.μ. από την εκπομπή "Τεχνόπολη".

- Δίκιο έχει;

Σύμφωνα με έρευνα της εφημερίδας "Εθνος" πριν από τον τελικό Ελλάδα - Πορτογαλία ξεδοτήθηκαν για την αγώνα αξεσουάρ (σημαίες, κασώλια κ.λπ.) 630 εκ. δρχ., για πιάτσες 15 εκ. δρχ. σε μία βραδιά ενώ ο τουρισμός π.χ. πτήσεις Τσάρτερ εμφάνισε έσοδα 12 εκ. ευρώ. Οι διαφημίσεις στα τηλεοπτικά κανάλια λόγω της μετάδοσης των αγώνων ξεπέρασαν τα 6 εκ. ευρώ ενώ ανυπολόγι-

Στο Νομό μας βρίσκεται αυτές τις μέρες ο Ηλλας Μαμαλάκης με τηλεοπτικό συνεργείο του Μεγα, με σκοπό την παρουσίαση της τοπικής παραδοσιακής κουζίνας.

Τη Δευτέρα επισκέφθηκε τη Βέροια και την Τετάρτη τη Νάουσα, τα οινόποια, τη Σχολή Αριστοτέλη, την Αρχαία Μίεζα, τους Μακεδονικούς Τάφους των Λεπαιδίων κ.ά.

Επίσης την Τετάρτη ο Νομάρχης παρέθεσε δείπνο στο οποίο ο κ. Μαμαλάκης βρήκε ενδιαφέροντα την πρόταση για την πραγματοποιήση Ιατρικού Συνεδρίου με θέμα τις ωφέλειες του κρασιού και υποσχέθηκε την βοήθειά του.

Χωρίς σχόλιο

ΟΙ ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΕΣ

TORUS GROUP
INTERNET APPLICATIONS

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ INTERNET

Ηλεκτρονικές συναλλαγές

Εταιρικές παρουσιάσεις στο internet

Παρουσιάσεις πολυμέσων

23320 29243
6972 854487

WWW.TORUS.GR
INFO@TORUS.GR

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΓΕΩΡΓΑΝΤΑ

ΤΜΗΜΑΤΑ: 2-4 (κλειστά) και 5-8 (ανοικτά) ατόμων

ΕΝΑΡΞΗ: Γ' Λυκείου: 17/8, 30/8
Α', Β' Λυκείου: 30/8, 6/9.
ΤΕΕ, Γυμνάσια: 9/9

Γιατί πιστεύουμε...
ότι η επιτυχία διδάσκεται

Εγγραφές από 16/8, Πλ. Καρατάσου 8, τηλ. 23320.28.337

40 χρόνια παράδοση

Καυσόξυλα

Οξύς - Δρύνιου - Γάβρου
Αφού Μήτρου Ιωάννη

* Ξερά ξύλα
* Σχιστά με παραδοσιακό τρόπο για μεγαλύτερη απόδοση και ομορφιά στο τζακί σας.
* Ηλεκτρονικά γεφυροπλάστιγγα.

Για την καλύτερη εξυπηρέτησή σας σε ξερά ξύλα και τη φειντή περίοδο δώστε τις παραγγελίες σας όσο το δυνατόν νωρίτερα.

Τηλ. παραγγελιών 23320.22.486.

ΓΡΑΦΕΙΑ: Κωνσταντινίδη 19
Τηλ. 22.400, FAX 25.760
ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ
Εσωτερικού Ισπανών 20€
Εταπειών, Δήμων, Ν.Π. 40€
Ευρώπης 77€
Αμερικής Δολ. ΗΠΑ
Αυστραλίας 90
Οι συνδρομές
προληλώνονται

ΘΡΗΝΟΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

ΣΑΒΒΑΤΟ
17
ΙΟΥΛΙΟΥ 2004

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Ετος 53ο - Φύλλο 2663
Τιμή Φύλλου 0,50 Ευρώ

Η Φωνή μας

ΑΞΙΟΙ ΤΗΣ ΤΥΧΗΣ ΜΑΣ

Διαμαρτυρόμαστε, φωνάζουμε, καταγγέλλουμε κυβερνήσεις και κάθε άλλο υπεύθυνο ότι αδιαφορούν για την εργατοσύνη Νάουσα που κατόντησε ανεργούπολη.

Ποιος όμως θα λάβει υπόψη του τις καταγγελίες και δεν θ' αδιαφορήσει, όταν βλέπει την εικόνα της πλατείας κατά την ώρα της συγκέντρωσης διαμαρτυρίας ή τον "όγκο" της συγκέντρωσης στην διασταύρωση Σ.Σ.Ν.; Δικαιολογημένη δεν θα μάς πιστεύει ούτε θα μας υπολογίζει κανείς.

Επτακόσια περίπου άτομα συμμετείχαν στον αποκλεισμό της διασταύρωσης, τη στιγμή που μόνο οι εργαζόμενοι στα "Κλωστήρια" μαζί με τις γυναίκες ή τους άνδρες τους έπρεπε να φθάνουν τους 1.200. Πού ήταν και οι 3.000 άνεργοι, οι νέοι που δεν βρίσκουν δουλειά, οι συνταξιούχοι που έχουν εγγόνια με αδέρθια μέλλον;

Να καταγγέλλουμε τους άλλους αλλά να κοιτάμε και την καρπούρα μας. Διαφορετικά ασφήσουμε τις κλάφες κι ως περιοριστούμε να απολαμβάνουμε μακαρίως τον φραπέ και τον καπούτσινο μας ή να πηγαίνουμε για ψώνια σε γειτονικές πόλεις (όπως έκαναν πολλοί την ώρα των αγωνιστικών κινητοποιήσεων). Κι όταν εξαντληθούν όλα τα αποθέματα τότε θα κλάιμε δικαιολογημένα, αλλά θα είναι αργά. Διότι θα είμαστε άξιοι της τύξης μας.

Τα ίδια Παντελάκη μου....

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΜΕ ΤΑ ΡΟΔΑΚΙΝΑ

"Κάθισε" η αγορά, πολύ χαμηλές οι τιμές. Αλλεπάλληλες άκαρπες συσκέψεις για τα συμπύρνα. Χθες αναμένονταν τα μέτρα της κυβέρνησης

Μοιραίο θα είναι και το 2004 για τα ροδακίνα καθώς όλα τα μέχρι στιγμής στοιχεία δείχνουν ότι θα είναι μια από τις χειρότερες χρονιές για τους παραγωγούς μας.

Στην εσωτερική αγορά δεν υπάρχει καθόλου ζήτηση, κυρίως λόγω έλλειψης αγοραστικής δύναμης. Είναι οι περισσότερες ποσότητες που λίστανται στη ράμπα για εξαγωγή κυρίως σε ανατολικές χώρες. Οι τιμές καταρρέυσαν κι άλλο αυτή την εβδομάδα και κυμάνθηκαν από 0,35 έως 0,65 ανάλογα με το μέγεθος. Συγκεκριμένα τα 3Α από 0,50 έως 0,60, τα 2Α από 0,45 έως 0,55 και τα Α από 0,35 έως 0,45 ευρώ το κιλό. Αυτό σημαίνει ότι ο παραγωγός θα πάρει στο χέρι κατά μέσο όρο 0,25 ευρώ το κιλό.

Σύμφωνα με την Δ/ση Γεωργίας, οι εξαγωγές ροδακίνων έφθασαν τους 26.621 τ. και των νεκταρινιών στους 8.140 τ., ενώ οι αποσύρσεις τους 7.646 τ. και 2.514 τ.

Καρπώνωση και περονόσπορας

Και σαν να μην έφθαναν όλα αυτά, η ανεμοθύελλα της Τρίτης προκάλεσε ζημιές (καρπώνωση) σε ροδακίνα και μηλιάς ενώ στ' αμπελία παρατηρήθηκε περονόσπορας εξαιτίας των βροχοπτώσεων που εμπόδισαν ή έκαναν αναποτελεσματική την αντιμετώπιση τους.

Συνεχίζεται ο αγώνας των εργαζομένων αλλά και ολόκληρης της πόλης για να μην κλείσουν τα "Κλωστήρια Ναούσης" και να διατηρηθούν οι θέσεις εργασίας. Όλα ενδεχομένως να κριθούν στην τριμερή συνάντηση που θα γίνει κατά πάσα πιθανότητα την ερχόμενη εβδομάδα στην Αθήνα και στην οποία θα συμμετάσχουν υπουργοί, ο επιχειρηματίας και εκπρόσωποι των εργαζομένων με σκοπό να βρεθεί η "χρυσή τομή" και να ξεπεραστούν τα όρια προβλήματος.

Αυτό αποφασίστηκε στη σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε την Τετάρτη στο Υπουργείο Αποσχόλησης με τη συμμετοχή του Υπουργού κ. Παναγιωτόπουλου, του υφυπουργού κ. Γιακουμάτου, των διοικήτων του ΟΑΕΔ και του Ο.Ε.Κ. των βουλευτών της Ν.Δ. κ.κ. Φωτιάδη και Χαλκίδη, του βουλευτού του ΚΚΕ κ. Τζέκη, του νομάρχη κ. Σπύρτου, του δημάρχου κ. Καραματζού, του προέδρου του ΕΚΝ κ. Τρεμπέλι ή και των προέδρων των εργοστασιακών σωματείων.

Ο υπουργός εξέφρασε την βούληση της κυβέρνησης για στήριξη της επιχειρήσης, υπό την προϋπόθεση της διασφάλισης των υπαρχουσών θέσεων εργασίας. Στην κατεύθυνση αυτή, ζήτησε τη βοήθεια του Ε.Κ.Ν για τη συγκέντρωση και κατάθεση στοιχείων που αφορούν την κατάσταση των εργαζομένων (ηλικία, οικογενειακή κατάσταση κ.λπ.) ώστε να υπάρξει μια ολοκληρωμένη εικόνα για να συνταχθεί ειδική μελέτη. Πριν από την σύσκεψη στην Αθήνα προηγήθηκε έκτακτη συνεδρίαση του Δημ. συμβουλίου το περασμένο Σάββατο και πανομοιόμορφα κλιμακώθηκε με συμβολικό αποκλεισμό της διασταύρωσης ΣΣΝ την Τρίτη.

Το συλλογητήριο

Πανομοιόμορφα απεργία κήρυξαν την Τρίτη το ΕΚΝ, τα εργοστασιακά σωματεία των "Κλωστήριων", ο Δήμος, ο Εμπορικός Σύλλογος και οι ΟΕΒΝ. Ο Δήμος κράτησε κλειστές τις υπηρεσίες του, τ.Ν.Π και της Δημ. Επιχειρήσεως, ενώ για 2 ώρες έκλεισαν και οι υπηρεσίες της Νομαρχίας σε ένδειξη συμπαρά-

Παγκόσμιο συνέδριο για το κρασί στη Νάουσα

Παγκόσμιο συνέδριο για την ήπια καταναλώση του κρασιού θα πραγματοποιηθεί το φθινόπωρο στη Νάουσα, με απόφαση του Νομαρχιακού Συμβουλίου το οποίο συγκρότησε την Τετάρτη και την Οργανωτική Επιτροπή: Πρόεδρος ανέλαβε ο νομάρχης κ. Σπύρτος και μέλη είναι οι νομαρχ. σύμβουλοι κ.κ. Διουδής, Κοπατιάρης, Τέμμας, Γραμματικός, καθώς και ο γιατρός κ. Γουσόπουλος.

ΑΓΩΝΑΣ ΚΑΙ ΑΓΩΝΙΑ ΓΙΑ ΤΑ "ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ"

Τριμερής συνάντηση την ερχόμενη εβδομάδα για να βρεθεί η "χρυσή τομή". Προηγήθηκε έκτακτο Δημ. Συμβούλιο, πανομοιόμορφο συλλαλητήριο και σύσκεψη στο υπουργείο

στασης. Στην κινητοποίηση συμμετείχαν και εργαζόμενοι στη "Βαρβαρέσος Α.Ε." με άωρη στάση εργασίας σε όλες τις βαθμίδες. Όλοι μαζί κατέβηκαν με αστικό στο ύψος του Φυτάρου και από εκεί κατευθύνθηκαν με πορεία στη διασταύρωση ΣΣΝ, όπου πραγματοποιήσαν συμβολικό κλείσιμο του δρόμου για μία ώρα.

Κεί ήταν και ο βουλευτής κ. Σιδηρόπουλος, ο νομάρχης κ. Σπύρτος, οι δήμαρχοι Νάουσας και Ειρηνοπούλης κ.κ. Καραματζός και Σπαθόπουλος, μαζί με τους προέδρους των δημ. συμβουλίων κ.κ. Παπαντόκης και Ουζούνιδης, οι νομαρχ. σύμβουλοι κ.κ. Καπιτανόπουλος και Τέμμας, η αντιδήμαρχος κ. Ιωσφιδίου, δημ. σύμβουλοι, οι πρόεδροι των "Εμπόρων" και της ΟΕΒΝ κ.κ. Ελευθεριάδης και Προΰσαλης, ο πρόεδρος του Ομοσπονδιακού Συλλόγου Ημεθίων κ. Καραγιαννόπουλος, μέλη της διοικήσης του ΕΚΝ και σωματεία, αντιπροσωπεία του ΚΚΕ με επικεφαλής το μέλος της Κ.Ε. κ. Χριστόνι, της Ομοσπονδίας Κλωστοϋφαντουργιών, του Κ.Ρ.Υ. Κέντρου Βερούλας και συλλόγων. Ο βουλευτής κ. Χαλκίδης έστειλε μήνυμα συμπαράστασης, ενώ ο κ. Φωτιάδης εκφράστηκε.

Ο κ. Τρεμπέλι στην ομιλία του είπε ότι μ' αυτή τη συγκέντρωση διαμαρτυρίας θέλω να με στείλουν τα εξής μηνύματα: 1) Προς τον κ. Λαβρά ότι δεν μπορεί να παίζει με τις θέσεις εργασίας όλων των εργαζομένων της περιοχής και β) προς την κυβέρνηση η οποία πρέπει να πάρει θέση στο πρόβλημα. Τόνισε

ότι οι κινητοποιήσεις των εργαζομένων δεν προσφέρονται για κομματική εκμετάλλευση και ότι οι εργαζόμενοι είναι αποφασισμένοι να αγωνιστούν μέχρι τέλους για να μην χαθεί καμία θέση εργασίας. "Όλοι θα κριθούμε εκ τους αποτελέσματα, που πρέπει να είναι νικηφόρο" είπε χαρακτηριστικά και κατέληξε: "Δεν θα καταβόσουμε τις σημαίες, να μας αφήσουν σε χλωρό κλαδί αν δεν λυθούν τα αιτήματα".

Ο βουλευτής κ. Χαλκίδης στο χαιρετισμό που έστειλε εξέφρασε η άλλη μια φορά την συμπαράστασή του και τόνισε ότι ο αγώνας πρέπει να μείνει μακριά από κομματικές σκοπιμότητες.

Το ψήφισμα

Η συγκέντρωση κατέληξε σε ψήφισμα το να ελπίσει κυρίως αήτητα: Να μην κλείσουν τα εργοστάσια, να διασφαλιστούν όλες οι θέσεις εργασίας, καμία αλλαγή στις εργασιακές σχέσεις, σταμάτημα της συρρίκνωσης της κλωστοϋφαντουργίας και της μεταφορικής δραστηριότητας σε άλλες περιοχές και άλλες χώρες, επιδίωξη στο 80% του βασικού μισθού για όλη τη διάρκεια της ανεργίας, υπολογισμού του χρόνου ανεργίας ως συντάξιμο, επιχορήγηση ενοίκιου, συνταξιοδότηση στα 60 χρόνια για τους άνδρες, 55 για τις γυναίκες και στα 55 και 50 χρόνια αντίστοιχα για τα θάρσα.

Έκτακτο Δημ. Συμβούλιο

Στην έκτακτη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου μας στο "Κίαδο", σύμφωνα οι

δημοτ. σύμβουλοι (απουσίαζαν οι κ.κ. Παπάς, Γιαννικουράς, Μαυρογιώργος, Κασάνος, Μπαρόνας) συμφώνησαν να πιέσουν προς κάθε κατεύθυνση ώστε να μην χαθεί ούτε μια θέση εργασίας από την "πληγμένη" πόλη μας.

Στη συνεδρίαση παρευρέθησαν και οι βουλευτές κ.κ. Χρυσοχοιδή και Σιδηρόπουλος, ο δήμαρχος Ειρηνοπούλης κ. Σπαθόπουλος, η αντινομάρχης κ. Κουρκουτά, οι νομαρχ. σύμβουλοι κ.κ. Καπιτανόπουλος, Τέμμας, ο τέως βουλευτής κ. Χ'λιωνίδης, οι πρόεδροι του ΕΚΝ και του Εμπ. Συλλόγου κ.κ. Τρεμπέλι και Ελευθεριάδης, εκπρόσωποι των σωματείων εργαζομένων των "Κλωστήριων", της "Βαρβαρέσος" κ. ά.

Πρώτος το λόγο πήρε ο δήμαρχος κ. Καραματζός καυτηριάζοντας την απουσία των βουλευτών της Ν.Δ. και του νομάρχου λέγοντας: "Επέλεξε αυτήν την ημέρα για να είναι παρώντες. Δυστυχώς και οι τρεις τους απουσίαζαν. Έπρεπε στη διάρκεια αυτή στιγμή να είναι δίπλα μας για να ενώσουμε τις δυνάμεις μας".

Στη συνέχεια αναφέρθηκε στο φλέγον θέμα ταξινομούμεν ότι για το πρόβλημα των "Κλωστήριων" έχει πραγματοποιηθεί κι άλλη έκτακτη συνεδρίαση του Δημ. Συμβουλίου. Ενήμερος για τη συνάντηση που έγινε στην Αθήνα με τον κ. Θωμά Λαβρά, ο οποίος τους πληροφόρησε για τις τρεσάτες υποχρεώσεις του Ομίλου και για την άρνηση των τραπεζών να του χορηγήσουν ομολογιακό δάνειο

Συνέχεια στην 11η σελ.

Ενοικοί όροι για τα 1000 ευρώ των εποχικών

Την επιδίωξη των 1.000 ευρώ που αφορούν τους εποχικούς εργάτες του 2003 δικαιούνται πλέον να την λάβουν και όσοι την τελευταία διετία συμπλήρωσαν 50 έτη σωμα αντί 80 που ίσχυε μέχρι τώρα. Αυτό ανακινώσε ο Υπ. Αποσχόλησης

Τιμήρινα - ούζερί
"Οι Θωμάδες"
Από τις 14 Ιουλίου αντικαταναλωμένοι
Με πολυπύρνα γευσιές και σεβασμό στον πελάτη
Η αίθουσα διατίθεται για δεξιώσεις
Θωμάς Γούδας
Θωμάς Γούδας
Νάουσα - Τηλ. 23320 24010

ΓΡΑΦΕΙΟ - ΤΥΠΟ - ΜΑΧΙΕΣ

Είς χώραν ήτινα αδυνατεί να ανθίσει ακόμη και η "φαιδρά ροδακινέα", νέον ολυμπιακόν άβλημα ευδοκιμεί. Η γραφειο-τυπο-μαχία.

Ο εκ δεξιών μονομάχος, εν πλήρη εξαρτήσει, λαμβάνει θέσιν εις την παλαίστραν, όπου ήδη έχει εγκατασταθεί ετοιμοπόλεμος και άρτια εξοπλισθείς ό έτερος "δεξιώτερος" του εκ δεξιών μονομάχος.

"Άκρα του τάφου σιωπή". Το πλήθος παρατεταγμένον ένθεν κακειθεν, γίνεται μάρτυρας της συγκλονιστικής αυτής μοναδικής στιγμής, όπου τα οξυδερκή βλέμματια, οι απαιτοράτοιπες πανοπλίες και οι ρομφαίες των μονομάχων, διασταυρώνονται ασκαρόδραμικα.

Ο εκ δεξιών μονομάχος πρώτος, επιφέρει ευθύβολον πλήγμα εις την αριστεράν παρειάν του "δεξιώτερου" μονομάχου, ο οποίος με την σειρά του ανταποδίδει με χτύπημα... crosse... για να εισπράξει ιμα... urprecut... ανταπάντησιν, ενώ οι πρώτοι μάλωλες αρχίζουν πλέον να γίνονται εμφανείς, αφήνοντας άναούδους τους παρευρισκομένους.

Είς αυτήν ταύτην την ιστορικήν στιγμήν, όπου όλα πλέον "τα 'σκιαζε η φοβήρα"... Νάτος παρτείαται... ως από μηχανής θεός, ο μικρός του δέμας αλλά όξίνους αντιπολιτευτής από παρκαμένην τοποθεσίαν (όνόματι "αμπελών")... και με στεντόρεια κραυγή εμπιρεύχουσα θυμόν μέγαν, αναφαινεύει... Σταματήστε ωφέε...

Όλο αυτό το show είναι μυθολογία

Γι αυτό και 'γω αγανάκτησα και... πάω παραλία.

Αυτό ήταν... η παρτίδα... η παρτίδα υπήρξε καταλυτική... Τα βλέμματα ημίερων... τα κορμιά χαλάσασαν... τα ξίφη υπεσπάσαν και οι μονομάχοι ενεργώντας αστραπιαία, ενεργαλισθησάν φιλομήνοι... Κάποιου αυτιρκούς διέδωσαν (αυτό μεταξύ μας) ότι αλληλοπαλάσθησαν τρεις, αλληλοπροσφαιρωμένοι... "γιάσου κομμαράε".

Η εξέλιξις αυτή υπήρξε πανάκεια και δια το πλήθος. Αμέσως εδημιουργήθη ατμόσφαιρα αλληλεγγύης.

Όλοι μαζί οι προύχοντες οι δημογέροντες καθώς και οι προεστοί, διοργάνωσαν πορεία, όπου ως συνήθως συμμετείχαν οι πάντες... ίσως πλην ελαχίστων Δακδαίμωνιαν (άμεσα ενδιαιφερομένοι).

Αναλύοντας και εκτιμώντας εν συνόλω το ανωτέρω σκηνικόν, θεωρώ χρέος μου να απευθύνω προσκλητήριον προς όλους τους γραφειο-τυπο-μονομάχους, όπως τούτες τις κρίσιμες στιγμές, αρθών στο ύψος των περιστάσεων και αναλογισθούν... τα τιμημένα ξίφη... τις σφαιρές... τις πέλτες... και τα περικνήματα των προγόνων μας.

Ηγικεν η ώρα αδέρφια... ενδύθετε τα δοξασιμένα βατραχοπέδιλα... προσαρμόστε τους προεξέχοντες αναπνευστήρες... ζωσθήτε την θαλάσσια σκελέα... προτάξτε το τιμημένο ψαροντούφεκο... και έως ότου βρεθεί ικανός πολιτικός, που θα μας φέρει επιτέλους θάλασσαν... εντάσσοντας μας στη Δ' θαλάσσια ζώνη... ορμίστε ακάθεκτοι στις πληυέστερες παραλίες, αφού ούτως ή άλλως, οσονούπω ομοθυμαδόν θα αναπέμφωμεν εισεφές το... Δεύτε τελευταίαν αποκαμίν

δι ευχών των (παντοίων) εθνοπατέρων ημών... τέως γαρ και νυν και... "εις τους αιώνας των αιώνων... αμήην!"

Ο "Φωνηάς"

Κουίς: Υπήρξα "Βηματολόγος" κατήγησα "Φωνηάς"... Το ξύλο πότε θα το φάω;

ΕΚΤΑΚΤΟ ΔΗΜ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΑ "ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ"

Συνέχεια από την 1η σελ.

και τους δήλωσε ότι δεν επιθυμεί να κλείσει τα εργοστάσια και να διατηρηθούν οι εργασιακές σχέσεις. Σε έντονο ύφος τόνισε ότι η κυβέρνηση πρέπει να αποφασίσει αν θέλει ή όχι την κλωστούφαντουργία και δήλωσε ότι οι κληνοποιήσεις θα κλιμακωθούν αν δεν βρεθεί σύντομα λύση. Ακολούθησαν οι τοποθετήσεις των βουλευτών, δημ. συμβούλων, φορέων κλπ.

Χρυσοχιλίδης (Βουλευτής): Οι επιχειρήσεις μεταφέρονται στις ανατολικές χώρες, στην Κίνα κλπ. Η κατάσταση είναι εφιαλτική και ο κλάδος της κλωστούφαντουργίας έχει κρατάσει πρόβλημα. Ο Όμιλος τώρα αντιμετωπίζει μεγαλύτερη κρίση. Ο επιχειρηματίας φέρει να εξασφαλίσει την βιωσιμότητα του. Ο Νομός μας έχει πάρει την κατιούσα πορεία και τα μέτρα τύπου Δράμας δεν θα σφελήσουν. Χρειάζεται ολικό σχέδιο ανάπτυξης.

Σιδηρόπουλος (Βουλευτής): Η διοίκηση της "Κλωστέξ" έχει πρόβλημα και για πρώτη φορά παραδόθηκε τις λανθασμένες κινήσεις της. Δεν δεσμεύτηκε όμως για την διατήρηση των θέσεων εργασίας. Το μάρμαρο θα τα πληρώσουν πάλι οι εργαζόμενοι.

Χ' Ιωαννίδης (τέως βουλευτής): Τα εργοστάσια δεν ανήκουν μόνο στον κ. Αναρά αλλά και στην κοινωνία της Νάουσας. Πρέπει η κυβέρνηση να επιβάλει δασμούς εισαγωγής για τα προϊόντα της κλωστούφαντουργίας. Η κατάσταση έχει φθάσει στο απροχώρητο και οφείλει να δώσει άμεσα λύση πριν η πόλη καταρρευθεί.

Ελευθεριάδης (πρόεδρος Εμπορ. Συλλόγου): Η κατάσταση στην πόλη από την προηγούμενη Παρασκευή είναι απελπιστική. Το πρόβλημα αγγίζει όλους μας. Δυστυχώς απόνετες ημέρα είναι και οι αγρότες και οι άνεργοι. Πρέπει στην κληνοποίηση

της Τρίτης να συμμετάσχουμε όλοι σαν μία γροθιά. Δεν πρέπει να χαθεί ούτε μία θέση εργασίας.

Προύσαλης (πρόεδρος ΟΕΒΝ): Ο κλάδος μας θα συμμετάσχει στην Πανασουσιακή κληνοποίηση. Από το 1990 και μετά η φθίνουσα πορεία της κλωστούφαντουργίας δεν άγγιξε καμία κυβέρνηση.

Βαδόλας (πρόεδρος Σωματ. Εργαζομένων στη "Βαρβαρέσσος"): Κι εμείς θα συμμετάσχουμε. Πρέπει να διερευνήσουμε το πρόβλημα σε βάθος. Σήμερα είναι τα "Κλωστήρια", αύριο θα είναι η "Βαρβαρέσσος" και στο μέλλον ποιος ξέρει ποιος. Τα δάνεια είναι ασπρήνη. Πρέπει να στηριχθεί ουσιαστικά η κλωστούφαντουργία.

Κουρκουτά (αντινομάρχης): Ο νομαρχης είναι μπροστάρος σε όλους τους αγώνες και θα στηρίξει για άλλη μία φορά τα δίκαια αιτήματα

Συνέχεια στην 12η σελ.

Συνεδριάζει το Δημ. Συμβούλιο

Μεθαύριο Δευτέρα στις 7 μ.μ. θα συνεδριάσει το Δημοτικό Συμβούλιο με 12 θέματα στην ημερήσια διάταξη τα οποία είναι κυρίως διαδικαστικά. Ορισμένα απ' αυτά είναι: Ισολογισμός 2003, τροποποίηση Τεχνικού Προγράμματος και προϋπολογισμού και ανάθεση έργου στη ΔΗΚΕΝΑ.

ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ & ΑΓΩΓΗΣ ΒΡΕΦΩΝ ΚΑΙ ΗΠΙΩΝ

Ανακοίνωση

Η προθεσμία εγγραφής και επαναγραφής ηπίων στο Κ.Κ.Μ.&Α.Β. & Ηπίων Δήμου Νάουσας (παιδικό σταθμό) έληξε την 15/7/04.

Νέες αιτήσεις εγγραφής θα γίνονται δεκτές μετά τις 15 Οκτωβρίου και κατά τη διάρκεια όλου του έτους.

ΔΗΜΟΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

Περίληψη Διακήρυξης Δημοπρασίας

(Διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου πηγής Αγίου Παύλου Νάουσας)

Ο Δήμαρχος Νάουσας διακηρύττει ότι: Γυν 11η Αυγούστου 2004 ώρα Τετάρτη και ώρα 00 (ώρα λήξης κατάθεσης οσφραίων) θα διενεργηθεί α γραφεία του Δημοτικού ιταοτήματος Νάουσας δημοσις μειοδοτικός διαγωνισμός με σφραγισμένες οσφραίες για την εκτέλεση υ έργου "Διαμόρφωση υβάλλοντος χώρου πηγής 'ίου Παύλου Νάουσας", ούπολογισμού μελέτης 694,00 Ευρώ με ΦΠΑ. Ε δημοπρασία θα διεξαεί με το σύστημα προσφος επί μέρους ποσοστών πτωσης κατά ομάδες τιν (άρθρο 4 παρ. 4φ του 1418/84 και άρθρο 7 ΠΔ 9/85). Οι διατάξεις που δείπουν την εργοαβλία αι αυτές του Ν. 1418/84 ι του Π.Δ. 609/85 όπως ε- ν τροποποιηθεί και ε- ύουν. Ο ανάδοχος ανα- κνύεται μετά την εφα- γή του μαθηματικού τύ- υ σύμφωνα με το 2576/98 και τις σχετικές σφραίες του Υπουργού Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. όπως ισχύουν. ν συντελεστής "υ" θα κα- ριστεί αυτός των Οικοδό- ών. ο έργο θα χρηματοδοτη- από κοινοτική συμμετο- μέσω του ΕΓΤΠΕ κατά % και κρατική συμμετοχή τά 25%. Ο δικαιούχος θα μβάνει τις κρατικές και ινοτικές πιστώσεις μέσως ΣΑΕΠ 008/3. Φορέας ηματοδότησης είναι η Πε- ρέεια Κεντρ. Μακεδο- ις. Η διαδικασία απόδο-

σης πιστώσεων είναι έμμε- ση. Στη δημοπρασία γίνονται δεκτές Εγγολητικές επιχει- ρήσεις ή κοινοπραξίες εγγε- γραμμένες στο Μητρώο Εργολητικών Επιχειρήσε- ων (ΜΕΕΠ) για έργα: Οικοδομικά: Τάξης Α1, Α2 και 1η, και έργα Πρασίνου: Τάξης Α1, Α2 και 1η Οι διαγωνιζόμενοι πρέπει να προσκομίσουν: 1. Εγγυητική επιστολή συμμετοχής στη δημοπρα- σία 995,00 ευρώ, η οποία πρέπει να απευθύνεται προς το Δήμο Νάουσας. 2. Υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 του Ν. 1599/86 ό- που θα δηλώνονται οι εν- ενεργεία εργολαβίες τους που θα συνοδεύεται από: α. Βεβαίωση για το όριο του ανεκτέλεστου υπόλοι- που εργασιών για κάθε έργο εκδιδόμενη από την υπηρ- σία που εκτελεί το έργο. β. Βεβαίωση για την καλή και εμπρόθεσμη εκτέλεση του έργου και την τήρηση των εγκεκριμένων χρονοδια- γραμμάτων (άρθρου 4 παρ. Ν. 2229/94). γ. Βεβαιώσεις των υπηρε- σιών για την εξόφληση των ασφαλιστικών εισφορών και τη φορολογική ενημερό- τητα για τα δημόσια έργα που εκτελεί μόνη της ή σε Κ/ε.α. 3. Υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 του Ν. 1599/86 ό- που θα δηλώνονται τα μη- χανήματα έργων που κατέ- χει η επιχείρηση η οποία δή- λωση θα συνοδεύεται από βεβαιώσεις καταβολής των

προβλεπόμενων στο άρθρο 20 του Ν.2059/92 τελών για τα μηχανήματα έργων. 4. Υπεύθυνη δήλωση του Ν.1599/1986 του διαγωνιζό- μενου στην οποία να δηλώ- νεται ότι δεν υπάρχουν επι- βαρυντικά στοιχεία σε βά- ρος του στο Μητρώο ΜΕΕΠ. (Αρ. Εγγ. 5/2000/ΥΠΕΧΩΔΕ/ΓΤΑΕ). Τα απαιτούμενα τυπικά δικαιολογητικά και τα λι- πά στοιχεία της προσφοράς, που πρέπει να προσκομί- σουν οι διαγωνιζόμενοι, α- ναφέρονται στην αναλυτική Διακήρυξη. Πληροφορίες και σχετικά Τεύχη δίνονται από την Τεχνική Υπηρεσία του Δήμου Νάουσας (Δη- μαρχίας 30, 59200 Νάουσα, τηλ. (23320) 53000, 53056, Fax: (23320) 24.260), κατά τις εργάσιμες ημέρες και ώ- ρες και μέχρι μία (1) εργά- σιμη μέρα πριν από την η- μερομηνία διεξαγωγής του διαγωνισμού. Ο Δήμαρχος Νάουσας - ΑΝΑΣΤ. ΚΑΡΑΜΠΑΤΖΟΣ

Ε.Ε.Ν. "Ο ΠΥΡΟΣ"
Ανακοίνωση
Το Δ.Σ. του Πολιτιστικού Συλλόγου "Πυρός" Νάου- σας και η Οργανωτική Επι- τροπή του 16ου Διεθνούς Φοκκλοσρικού Φεστιβάλ C.I.O.F.F. "Πυρός" Νάου- σας θέλουν να εκφράσουν δημόσια την λύπη τους γιατί από τυπογραφικό λάθος δεν συμπεριλήφθηκαν στο έντυ- πο πρόγραμμα του Φεστιβάλ οι χαιρетиμοί των βουλευ- των Ημαθίας κ. Ηλία Φω- τιάδη, κ. Μιχάλη Χαλκίδη και κ. Αναστασίου Σιδηρό- πουλου. Ο Πρόεδρος του Συλλόγου ΔΗΜΟΣ ΒΑΔΟΛΑΣ Η Δ/τρια του Φεστιβάλ ΧΑΡΟΥΛΑ ΗΛΙΑ - ΧΑΤΖΑΡΑ

26 - 30 ΙΟΥΛΙΟΥ

ΑΓΙΟΣ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΚΑΡΟΛΙΝΑ ΑΛΕΞΙΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΤΣΙΡΑΣ

ΜΑΝΟΛΗΣ ΜΗΤΣΙΛΗΣ

ΜΑΝΟΛΗΣ ΚΑΡΑΠΙΤΤΑΣ

ΩΡΑ ΜΗΔΕΝ για 600 εργαζόμενους - οικογένειες στα «Κλωστήρια Ναούσης. Την Τετάρτη πήγει η υποχρεωτική

Νάουσα: Από «Μάντσεστερ Βαλκ

ΝΑΟΥΣΑ

Άρθρο: ΝΙΚΟΣ ΡΟΥΜΠΟΣ

Σήμα κινδύνου προς τον πρωθυπουργό Κώστα Καραμανλή και την κυβέρνηση εκπίμπει η πόλη της Νάουσας, η οποία βρίσκεται στην πιο κρίσιμη καμπή της μεταπολεμικής ιστορίας.

Όλοι οι δείκτες που προσδιορίζουν την ανάπτυξη ενός τόπου βρίσκονται σε κάμψη. Δείχνουν συνεχή αποβιομηχάνιση, μαρasmus, οικονομική δυσπραγία, σταθερά αύξηση της ανεργίας, εγκατάλειψη της περιοχής από τους νέους. Το πρόβλημα με το αβέβαιο μέλλον των 600 εργαζομένων στα «Κλωστήρια Ναούσης», του ομίλου Λαναρά, ήρθε να επιδεινώσει ακόμα περισσότερο την κατάσταση.

Από «Μάντσεστερ των Βαλκανίων», που ήταν άλλοτε η Νάουσα, κινδυνεύει να μετατραπεί σε «Λιούρι» της ανεργίας και των κλειστών εργοστασίων.

Στις 4 Αυγούστου λήγει η υποχρεωτική άδεια των 600 εργαζομένων στα 7 εργοστάσια του ομίλου Λαναρά στη Νάουσα, στην οποία προχώρησε η εταιρεία με το αιτιολογικό ότι δεν έχει πρώτη ύλη. Ωστόσο, δύο μέρες νωρίτερα, ουδείς γνωρίζει τι θα γίνει με τη λήξη της.

Σε ενάμιση χρόνο έβαλαν λουκέτο 50 βιοτεχνίες. Η ανεργία εκτοξεύτηκε στο 50%

της Τετάρτης. Το κουνιάει επαναλειμωμένες των εργοστασίων ή άλλη μια παράταση της υποχρεωτικής άδειας, μέχρι νεότερης;

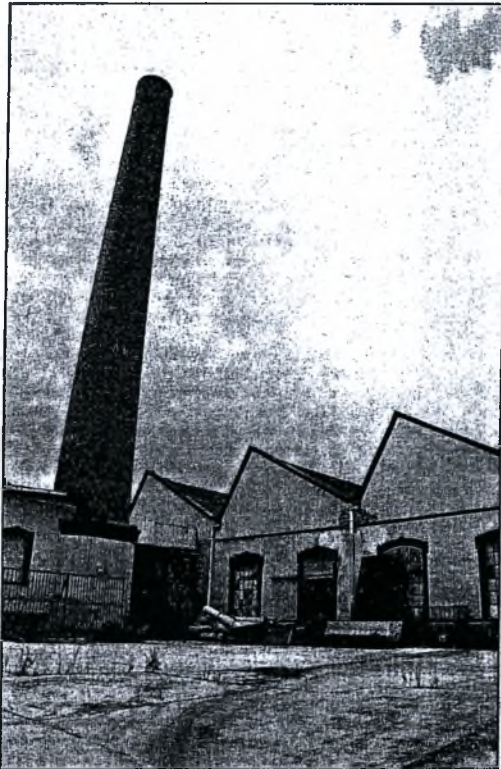
«Όπως ένας που είναι στη φυλακή και περιμένει την ώρα που θα τον εκτελέσουν, έτσι νιώθει κι ο εργαζόμενος. Νιώθει αυτή τη στιγμή ότι έρχεται η ώρα και αναρωτιέται: Θα με στήσουν στο απόσπασμα, δηλαδή θα με ρέξουν, στη στρατιά των ανέργων ή όχι», μας είπε ο πρόεδρος του Εργατικού Κέντρου Νάουσας Χαρίτοσ Τρεμπελής.

Σε «αναμμένα κάρβουνα»

Όταν 600 οικογένειες κάθονται σε «αναμμένα κάρβουνα», τότε υποφέρει ολόκληρη η πόλη, κι αυτό το νιώσαμε από την πρώτη στιγμή που φτάσαμε στη Νάουσα. Στις κλειστές και κλειστές των εργοστασίων είδαμε τα πανά που έφταναν (έδωσαν δουλειά και όχι ανεργία), ενώ με όποιους ανθρώπους μιλήσαμε διαπιστώσαμε ότι όλοι αντιμετωπίζουν το πρόβλημα σαν να είναι δικό τους. Υπάρχει ουσιαστική φτώχεια και κατοίκων, όπως και μεγάλη δυναμική για κινητοποιήσεις.

Η Νάουσα δεν ονομάστηκε τυχαία «Μάντσεστερ των Βαλκανίων». Όπως μίς εξηγεί ο δήμαρχος Αναστάσιος Καραμπιτζής, το πρώτο νηματούργείο των Βαλκανίων λειτούργησε το 1874 στη Νάουσα με την επωνυμία «Λόγυ, μ-Τουρπάλη». Εκλείσε το 1936, το κτίριο περιήλθε στην κυριότητα του δήμου, διατηρήθηκε, ανακαινίζεται και από τον Οκτώβριο θα στεγάσει τους 60 πρώτους φοιτητές του Τμήματος Διοίκησης Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Το νερό του ποταμού Αράπτισα, που διασχίζει την πόλη, χρησιμοποιείται για την παραγωγή η-

«Πέλλα Ολυμπος»: Εδώ εργάζονται γενείς Ναουσιώων. Τώρα θυμίζει νεκροταφείο μηχανημάτων

λεκτρικής ενέργειας και χαρακτηριστική «λευκός άνθρακας». Στις όχθες του δημιουργήθηκαν πολλά εργοστάσια κλωστοϋφαντουργίας και το 1980, στη μεγάλη άνθηση, ο κλάδος απασχολούσε γύρω στους 5.000 εργαζόμενους. Σήμερα η κατάσταση είναι πολύ διαφορετική και εκείνη η εποχή αποτελεί μια ευχάριστη ανάμνηση για τους κατοίκους της Νάουσας. Το κακό ξεκίνησε το 1985 που έκλεισε το εργοστάσιο «Εστία» και το 1989 με τη κλείσιμο της επιχειρήσεως «Βέλιανς-Νάουσα», που άφησε στο δρόμο 800 εργαζόμενους. Ακολού-

θησε το εργοστάσιο «Πέλλα Ολυμπος» το 1990, με 300 εργαζόμενους, και ο κατήφορος συνεχίζεται με συρρίνωση του προσωπικού στις κλωστοϋφαντουργικές μονάδες. Την ίδια περίοδο μεγάλο πλήγμα υπέστη η Νάουσα από τη διάλυση της Γιουργοσλαβίας, τις πολεμικές συγκρούσεις και το εμπόλεμο. Κόπηκε η οδική πρόσβαση στις αγορές της Ευρώπης και η Νάουσα έπαψε να είναι το μεγαλύτερο εξαγωγικό κέντρο της Ελλάδας σε φρούτα και λαχανικά. Τότε χάθηκαν περίπου 1.500 θέσεις εργασίας στο εμπόριο.

Ταυτόχρονα άρχισε η αβυσσώδης πορεία για την αγροτική παραγωγή. Το αγροτικό εισόδημα μειώθηκε δραματικά, οι αγρότες αντιμετώπισαν προβλήματα επιβιώσεως και οι νέοι τραβάνε άλλους δρόμους αναζητώντας κάτι καλύτερο.

Ταυτόχρονα άρχισε η αβυσσώδης πορεία για την αγροτική παραγωγή. Το αγροτικό εισόδημα μειώθηκε δραματικά, οι αγρότες αντιμετώπισαν προβλήματα επιβιώσεως και οι νέοι τραβάνε άλλους δρόμους αναζητώντας κάτι καλύτερο.

Αποκαλυπτικοί οι αριθμοί

Η Νάουσα δέχτηκε πλήγματα από όλες τις πλευρές και τα στοιχεία που συνθέτουν τη σημερινή εικόνα είναι αποκαλυπτικά:

Η ανεργία εκτοξεύθηκε στο 45% και το χειμώνα ξεπερνάει το 50%. «Κάθε μέρα 20 άτομα έρχονται στο δήμο και ζητάνε δουλειά», σημειώνει ο δήμαρχος Αναστάσιος Καραμπιτζής. Ανάμεσά τους και άτομα ηλικίας 60 ετών που θέλουν να πάρουν έσοτα κι είναι φτηνά για να σκιάψουν. Ο δήμος υλοποιεί δραστηριότητες για την απασχόληση ανέργων σε διάφορα έργα, αλλά δεν είναι δυνατό να αντιμετωπίσει το τεράστιο αυτό πρόβλημα.

Η κατάσταση στην αγορά της πόλης είναι δραματική, σύμφωνα με τον πρόεδρο του Εμπορικού Συλλόγου Θεόδωρο Ελευθεριάδη. «Στο κέντρο της πόλης υπάρχουν 70 ενοίκια-στα καταστήματα. Ο ζήρος μειώνεται συνεχώς, καταστήματα κλείνουν, δεν πληρώνονται επιταγές και βγαίνουν κανόνια» στην αγορά. Οι εγγεγραμμένοι στον Εμπορικό Σύλλογο μειώθηκαν από 174 σε 138 τα δύο τελευταία χρόνια. Οι φρολογικές δηλώσεις εμπορικών επιχειρήσεων το 2001 ήταν 1.738, το 2002 μειώθηκαν σε 1.674 και το 2003 σε 1.346. Η μείωση στις εμπορικές επιχειρήσεις ήταν 23% τα τελευταία χρόνια και στα ελεύθερα επαγγέλματα 28%. Ο Εμπορικός Σύλλογος έχει στείλει υπόμνημα στον πρωθυπουργό Κώστα Καραμανλή.

Σε ενάμιση χρόνο έκλεισαν 50 βιοτεχνίες

ΑΠΕΡΓΙΑ ΑΚΟΜΗ ΚΑΙ ΣΤΟΥΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥΣ

Σήμερα (Δευτέρα) οι εργαζόμενοι στα «Κλωστήρια Ναούσης» πραγματοποιούν γενικές συνελεύσεις και αν την Τετάρτη δεν λειτουργήσουν τα εργοστάσια, την Πέμπτη θα προχωρήσουν σε 24ωρη απεργία με απόφαση του Εργατικού Κέντρου και τη συμπαράσταση του δήμου, του Εμπορικού Συλλόγου και της Ομοσπονδίας Βιοτεχνών Επαγγελματιών. Αν δεν υπάρξει λύση θα ακολουθήσουν νέες δυναμικές κινητοποιήσεις και εξετάζεται η πρόταση καθόδου με λεωφορεία στην Αθήνα και διεξαγωγής των Ολυμπιακών Αγώνων (Παρασκευή 13 Αυγούστου). Ο στόχος είναι να διασφαλιστεί η συνέχιση της λειτουργίας των εργοστασίων με διατήρηση των θέσεων εργασίας. Το Εργατικό Κέντρο ζητάει να υπάρξει απόσχιση των ανέργων με το 80% του ημερομισθίου, για όσο είναι άνεργοι, και ο χρόνος της ανεργίας να υπολογιστεί ως συντάξιμος χρόνος.

«Κλειδιά» ο τουρισμός και η τεχνολογία

Βεβαίως η Νάουσα δεν έχει μόνο προβλήματα. Διαθέτει απαρύλλη φυσική ομορφιά, αρχαιολογικούς θησαυρούς, ανθρώπινο δυναμικό που διακρίνεται για την εργατικότητα και τη φιλοξενία, παράγει υπέροχα κρασιά και επώνυμα αγροτικά προϊόντα. Με διάγραμμα του 1955 φέρει τον τίτλο «ηρωική πόλη», για την αντίσταση των κατοίκων της στους Τούρκους κατακτητές και τη θυσία των γυναικών που έπεσαν στον ποταμό Αράπτισα. Χαρακτηρίζεται «μαγευτικός προορισμός τεσσάρων εποχών» καθώς προσφέρεται για τουρισμό όλες τις εποχές του χρόνου. Εξχωρίζουν τα χειμερινά σπορ στα Τρία Πέντε Πηγάδια, οι εκδρομές στον Άγιο Νικόλαο, το καρναβάλι με τις Μπούλες και τους Γενίτσαρους, οι περιπάτοι στις όχθες του ποταμού Αράπτισα. Υπάρχουν, δηλαδή, όλες οι προϋποθέσεις για

την πολύπλευρη ανάπτυξη της περιοχής, πέρα από τη βιομηχανική, που εξαιτίας της παγκόσμιας κρίσης στην κλωστοϋφαντουργία, δεν φαίνεται να έχει και ιδιαίτερο μέλλον. Όμως οι εκπρόσωποι των τοπικών φορέων διαμαρτυρούνται ότι μέχρι τώρα δεν υπήρξε η απαιτούμενη ενίσχυση και στήριξη από τις κυβερνήσεις, ενώ έχουν παρόμοια και από τη στάση των Βουλευτών της περιοχής που δεν προώθησαν διάφορα σχέδια. Σήμερα ζητούν την κατάρτιση και υλοποίηση ενός στρατηγικού σχεδίου για την ανάπτυξη της Νάουσας με βάση συγκεκριμένο

χρονοδιάγραμμα και προϋπολογισμό. Τουριστική προβολή και δημιουργία υποδομών. Ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων, όπου ο αδιαφορία της πολιτείας είναι προκλητική. Λίγοι γνωρίζουν για τη Σχολή του Αριστοτέλη, δύο χιλιόμετρα από την πόλη, τους μακεδονικούς τάφους και το θέατρο της αρχαίας Μιεύας. Οι πληροφορίες λένε ότι υπάρχουν ολόκληρες αρχαίες πόλεις κάτω από την επιφάνεια του εδάφους κι όμως ποτέ δεν έγιναν ανασκαφές. Ο δήμος και όλοι οι φορείς της πόλης ζητούν από την κυβέρνηση να ενταξει τη Νάουσα στη Δ' Ζώνη κινήτρων του αναπτυξιακού νόμου

Προτεραιότητα για δήμο και φορείς η ένταξη στη Δ' Ζώνη κινήτρων του αναπτυξιακού νόμου

ανασκαφές. Ο δήμος και όλοι οι φορείς της πόλης ζητούν από την κυβέρνηση να ενταξει τη Νάουσα στη Δ' Ζώνη κινήτρων του αναπτυξιακού

άδεια και ουδείς γνωρίζει αν θα κτυπήσει το κουδούνι επαναλειτουργίας των 7 εργοστασίων του ομίλου Λαναρά

ανίων» σε «Λαύριο» της ανεργίας

και η αναδουλειά είναι καθημερινό φαινόμενο, υπογραμμίζει ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας Βιοτεχνών-Επαγγελματιών Στρατός Προϊόντων, Αρκιτάκι μηχανουργεία που σπρίζονται στην κλωστοϋφαντουργία έκλεισαν. Νέοι παίρνουν επιχορηγήσεις, ανοίγουν βιοτεχνίες και σε δύο χρόνια τις κλείνουν και φεύγουν γιατί δεν εξασφαλίζουν το απαραίτητο εισόδημα. Βιοτέχνες κι επαγγελματίες δεν έχουν χρήματα να πληρώσουν τις εισφορές τους στο ΤΙΒΕ.

Οι νέοι δεν βρίσκουν δουλειά στη Νάουσα

και προτιμούν τη μετανάστευση στα μεγάλα αστικά κέντρα ή στο εξωτερικό. «Όσοι πίνουν για σπινθήρες δεν ελιτθρώνουν», λέει ο Γιάννης Σιούγγαρης, 26 χρόνων, απόφοιτος της Νομικής, με μεταπτυχιακό πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου Νεολαίας, κι εξηγεί: «Εγώ είμαι από τους τυχερούς γιατί έχω θέα δικηγόρο και δουλεύω στο γραφείο του. Πάντως είναι δύσκολα και δεν ξέρω ακόμη αν θα μείνω τελικά στην πόλη».

Τα καταισθήματα, που συχνάζουν κυρίως νέοι, όπως είναι τα καφέ και τα μπαράκια, οδηγούνται σταδιακά σε μαρσασιό. Σε σύνολο 80 έκλεισαν περίπου 15 τα τελευταία πέντε χρόνια, σύμφωνα με τον Χρήστο Σαμαρά, μέλος της διοίκησης του συλλόγου καφεζυθοπωλών. «Ο κόσμος δεν βγαίνει έξω, γιατί δεν έχει χρήματα. Οποιοσ νέος τελειώνει το Λύκειο φεύγει και δεν τον ξαναβλέπουμε, παρά μόνο στις εκλογές. Όσοι νέοι έρχονται στα καφέ και τα μπαράκια ξεδεύουν συνήθως τα χατζιλίκια από τις συντάξεις των παππούδων τους. Σαν να μην έφταναν όλα αυτά, έχουμε και τις εταιρείες για τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών που μας πιέζουν, προσφέρουν σε μηνύσεις και μας κλείνουν καταστήματα».

Η οικοδομική δραστηριότητα έχει μειωθεί σημαντικά και υπολογίζεται ότι κάθε χρόνο εκδίδονται περίπου δέκα άδειες οικοδόμησης. Ξεκαίται των προβλημάτων ανεργίας και ανασφάλειας παρατηρείται στροφή στην κατάλυση αλκοόλ και στη χρήση ναρκωτικών,

που είναι πλέον εμφανής.

Μειώθηκαν οι γάμοι λόγω της οικονομικής δυσπραγίας και οι νέοι το σκέφτονται πολύ, όταν δεν βλέπουν να έχουν προοπτική.

Οι συντάξεις σωσίβιο

Κάποτε οι κλωστοϋφαντουργοί ήταν 3.000 στη Νάουσα και σήμερα είναι 900. Ένα εργοστάσιο μόνο απασχολούσε 700 και σήμερα 7 εργοστάσια του ομίλου Λαναρά μαζί δεν απασχολούν ούτε 700, επισφραγίζει ο πρόεδρος του Εργατικού Κέντρου. Πέρισι 40 άτομα πήγαν στην Κύπρο να δουλέψουν σε οικοδομές, ενώ άλλοι πιγαίνουν στην Κω, στη Ρόδο και σε άλλες περιοχές. «Ευτυχώς που έχουμε 3.500 συνταξιούχους του ΙΚΑ και συντηρούν οικογένειες».

Ο Χρήστος Τρεμπλής καταλογίζει ευθύνες στις πολιτικές που εφαρμόστηκαν στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας και σημειώνει πως ο όμιλος Λαναρά άνοιξε τρία εργοστάσια σε Αλβανία, FYROM, Βουλγαρία, που απασχολούν συνολικά 2.500 εργαζόμενους, την ώρα που συρρικνώνει το προσωπικό στα εργοστάσια της Νάουσας.

Ιδιαίτερα σκληρός ο πρώην δήμαρχος της Νάουσας Δημήτρης Βλάχος (ήταν δήμαρχος 20 χρόνια) επικρίνει τις μέχρι τώρα κυβερνήσεις ότι δεν αντιλήφθηκαν τις συνέπειες της κρίσης στη Γιουγκοσλαβία, για την περιοχή της Νάουσας, ούτε πήραν τα μέτρα που έπρεπε για την αντιμετώπιση των προβλημάτων στην κλωστοϋφαντουργία, που είναι καταδικασμένη σε θάνατο.

Αναφέρεται, μάλιστα, και στο σκάνδαλο του Χρηματοπιστώσεως το 1999 και τα κεφάλαια που αποκόμισε ο όμιλος Λαναρά και υπογραμμίζει: «Η Νάουσα έπαυε στο "σαράκι" του χρηματοπιστώσεως το 1999. Ο κτηνός, με θηράματα τους Ναουσαίους, ήταν τα Κλωστήρια Ναούσης. Επειδή οι Ναουσαίοι ήξεραν τι ήταν τα "Κλωστήρια", είχαν εμπιστοσύνη, άστεψαν την προπεγάνδα του κ. Λαναρά. Υπολογίζεται ότι επένδυσαν στις μετοχές του Λαναρά μεταξύ 8 και 10 δις. δραχμών, υπό τα 20 συνολικά που επενδύθηκαν εκείνη την περίοδο στο Χρηματοπιστόριο».

Σήμερα το 70% των εργαζομένων στα «Κλωστήρια Ναούσης» θέλουν περίπου 5 χρόνια για να βγουν στη σύνταξη, μιας είχε ο Αποστόλος Ραπτόπουλος, πρόεδρος του σωματείου του Γ εργοστασίου του ομίλου. Ο ίδιος είναι 53 χρόνων, έχει συμπληρώσει 30 χρόνια εργασίας, η γυναίκα του δεν εργάζεται κι έχουν τρία παιδιά. Ο Γιώργος Σμέρνος, πρόεδρος του σωματείου στο Β' εργοστάσιο, λέει με πεφάντο: «Κάθε ένας που φεύγει από τη δουλειά δεν αντικαθίσταται και μας φορτώνουν εμάς. Οι πολιτικές που ακολούθησαν ενόησαν τους βιομήχανους που αύξησαν τα κέρδη τους. Είμαι 49 χρόνων, δουλεύω από τα 17 μου, σε 4 χρόνια θα βγω στη σύνταξη και παίρνω μόνο 750 ευρώ το μήνα».

Το πρόβλημα των χαμηλών αποδοχών επισφραγίζει και ο Χρήστος Βαδόλας, πρόεδρος του σωματείου στην κλωστοϋφαντουργία «Βιβαβαρέσος». Τονίζει πως όσοι εργάζονται χρόνια στην κλωστοϋφαντουργία δεν μπορούν να κάνουν άλλη δουλειά. Υπάρχουν γυναίκες που δουλεύουν από 13 χρόνων κι έχουν συμπληρώσει 9.000 ένηματα, τι άλλο μπορούν να κάνουν αν μένουν άνεργες;

Στροφή στην κατανάλωση αλκοόλ και στη χρήση ναρκωτικών

Το 70% των εργαζομένων θέλουν περίπου 5 χρόνια για να βγουν στη σύνταξη λέει ο Απ. Ραπτόπουλος

νόμου. Να ισχύσει ό,τι και στη Δράμα, ως περιοχή με υψηλό ποσοστό ανεργίας. Επιχορήγηση του εργατικού κόστους των μεταποικτικών μονάδων στο 12%. Κίνητρα για βιώσιμες επιχειρήσεις, όπως ρυθμίσεις χρεών, φορολογικές ελαφρύνσεις. Ίδρυση Γραφείου υποστήριξης της απασχόλησης. Εφαρμογή προγραμμάτων κατάρτισης-επανάκατάρτισης. Ανέγερση νέων κατοικιών.

Ο δήμαρχος Αναστάσιος Καραματζός προτείνει διαρθρωτικές αλλαγές στην παραγωγική διαδικασία, με μεγαλύτερη έμφαση στη βελτίωση της ποιότητας και την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών. Προς την κατεύθυνση αυτή έχει το συμβολικό του χαρακτήρα ότι στο κτίριο του πρώτου νηματούργειου θα αρχίσει από φέτος η λειτουργία του Τμήματος Διοίκησης Τεχνολογίας, ως παραρτήματος του Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Το πανό των εργαζομένων στο κλειστό εργοστάσιο των «Κλωστήριων Ναούσης». Θα επαναλειτουργήσει την Τετάρτη ή όχι;

Advertisement for EPT Olympic Channels. It features the EPT logo, the text 'ΧΡΥΣΑ ΟΛΥΜΠΙΑΚΑ ΚΑΝΑΛΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΤ', and an image of a muscular man. Below the image, it says 'Ε Κρήσια Ολυμπιακά Κανάλια της ΕΡΤ έρχονται τον Αύγουστο στην NOVA'. At the bottom, there are logos for EPT 4, 5, 6, 7, 8, and 9, along with the NOVA logo and the number 210 660 2000.

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΝΑΟΥΣΑΣ
“ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ Ο ΛΟΓΙΟΣ”

Αλέξανδρος Γ. Οικονόμου

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΗ ΝΑΟΥΣΑ
ΑΠΟ ΤΟΝ 19ο ΣΤΟΝ 20ό ΑΙΩΝΑ

ΝΑΟΥΣΑ
19ος-20ός αιώνας
(ΑΝΑΤΥΠΟ)

ΝΑΟΥΣΑ 1999

Αλέξανδρος Γ. Οικονόμου

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΗ ΝΑΟΥΣΑ

ΑΠΟ ΤΟΝ 19ο ΣΤΟΝ 20ό ΑΙΩΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η ευρωπαϊκή εμπειρία, που έδειχνε ως μόνο δρόμο ανάπτυξης την πλήρη απελευθέρωση των ατομικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και την εκμετάλλευση όλων των δυνατοτήτων που η συγκυρία προσέφερε, χρησιμοποιήθηκε στην Ελλάδα και στον ευρύτερο ελληνικό χώρο του 19ου αιώνα ως η «άλλη πρόταση» απέναντι στο φεουδαρχικό μοντέλο παραγωγής, που επέβαλλε στο σύνολο των λαών της αυτοκρατορίας η υπανάπτυκτη οθωμανική γραφειοκρατία. Η ανάπτυξη της βιομηχανίας στην Ελλάδα, μέσω της οποίας κυρίως επιχειρήθηκε, χωρίς επιτυχία δυστυχώς, η υλοποίηση αυτού του περάσματος, είναι μια ιστορία που δεν έχει μελετηθεί στην έκταση που χρειάζεται για να κατανοηθεί πλήρως το φαινόμενο.

Και όσον αφορά μεν στην Ελλάδα, που προέκυψε μετά την Επανάσταση του 1821, και το συγκροτημένο από τότε ελληνικό κράτος, έχουν εκπονηθεί και δημοσιευτεί αρκετές σημαντικές μελέτες, που διεξοδικά προσεγγίζουν το θέμα της εκβιομηχάνισης της Ελλάδας τον 19ο αιώνα¹, αντίστοιχες όμως μελέτες για τη βιομηχανία που αναπτύχθηκε στις ελληνικές περιοχές που βρίσκονταν ακόμη στην οθωμανική επικράτεια δεν έχουν δει το φως της δημοσιότητας. Και αν γενικά η διεθνής συγκυρία είναι κοινή και για τις δύο περιπτώσεις, οι επί μέρους συνθήκες είναι τελείως διαφορετικές και απαιτούν ειδικότερες μελέτες, τοπικού χαρακτήρα, για την ανάπτυξη της βιομηχανίας στους συγκεκριμένους χώρους και χρόνο που αυτή αναπτύχθηκε, τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, επισημαίνοντας τις ομοιότητες και διαφοροποιήσεις κάθε περίπτωσης, ώστε στο τέλος να δημιουργηθεί υλικό βάσης για εξαγωγή γενικότερων συμπερασμάτων.

Από άλλη σκοπιά τώρα, οι μεγάλες αλλαγές της οικονομικής οργάνωσης της κοινωνίας μας με τους τρομακτικούς ρυθμούς της τεχνολογικής ανανέωσης, μαζί με τις άλλες σημαντικότερες επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή, έχουν και ως αποτέλεσμα την

1. Μεταξύ άλλων, το σημαντικό έργο της Χριστ. Αγγριαντώνη, *Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα τον 19ο αι.* Εκδ. Ιστορικού Αρχείου Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδας, Αθήνα 1986, και πιο πρόσφατα η μελέτη του Χρ. Χΐλωσήφ, *Η γηραιά σελήνη. Η βιομηχανία στην ελληνική οικονομία 1830-1940*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1993, κ.ά.

εγκατάλειψη των παλιών βιομηχανικών τόπων και συγκροτημάτων και την εξαφάνιση των στοιχείων εκείνων μιας ιστορίας που δεν έχει ακόμη γραφεί, της ιστορίας του βιομηχανικού μας πολιτισμού. Γιατί, όπως κάποτε συνέβαινε με τους αρχαίους ναούς και τα βυζαντινά μνημεία, έτσι και τώρα, παλιά εργοστάσια, μύλοι, βυρσοδεψεία κ.λπ. γκρεμίζονται και καταρρέουν, θάβοντας μνήμες και μαρτυρίες ζωής τόσο κοντινές, αλλά και τόσο μακρινές για τους νεότερους, της γενιάς των ηλεκτρονικών υπολογιστών και των μικροτσιπ, μαρτυρίες, που χωρίς αυτές, η κατανόηση του σήμερα δεν θα είναι ποτέ πλήρης².

Μελετώντας τους τόπους δουλειάς, τα κτίρια, τις μηχανές, φτάνει κανείς στους ανθρώπους και στις νέες κοινωνικές τους σχέσεις και τάξεις, σε μια εποχή που η βιομηχανία αναλαμβάνει καθοριστικό ρόλο στον οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα. Η ελληνική κοινωνία έχει πολλές ιδιαιτερότητες σχετικά με τους στόχους, τις μεθόδους, τις επιτυχίες και τις αποτυχίες, για τα όσα κατόρθωσε ή δεν κατόρθωσε να κάνει για να πλησιάσει το βιομηχανικό όραμα της Ευρώπης. Ιδιαιτερότητες, που θα πρέπει να ερευνηθούν σε βάθος και από πολλές μεριές.

Παρ' ότι η ανάπτυξη της βιομηχανίας στην Ελλάδα τόσο στον 19ο αιώνα, όσο και στον 20ό, δεν μπόρεσε να επιβάλει τη δική της φυσιογνωμία στην οικονομία της χώρας, όπως συνέβη για παράδειγμα στη Δυτική Ευρώπη, μπόρεσε όμως να σημαδέψει πολλές όψεις της οικονομικής και κοινωνικής ζωής και κυρίως κατάφερε να προσδιορίσει τη φυσιογνωμία κάποιων πόλεων, πέτυχε δηλαδή να τις αποσπάσει από τον αργόσυρτο αγροτικό ρυθμό της οθωμανικής παράδοσης και να τις κάνει σημεία αναφοράς μιας νέας εθνικής ταυτότητας, αυτής που λίγο πολύ αυτονόητα φέρουμε σήμερα οι Έλληνες.

Οι τρεις πόλεις του ανατολικού Βεργίου, η *Νάουσα*, η *Βέροια* και η *Έδεσσα*, όπως επίσης η *Θεσσαλονίκη*, η *Καβάλα*, το *Σουφλί*, η *Καστοριά*, η *Κοζάνη* κ.λπ., είναι μερικές από τις ενδεικτικές περιπτώσεις που αποτελούν τα κομμάτια του παζλ της ανάπτυξης των βιομηχανικών δραστηριοτήτων στη Μακεδονία, όπως είναι ο *Πειραιάς*, η *Ερμούπολη*, η *Πάτρα*, το *Λαύριο* κ.λπ. τα αντίστοιχα κομμάτια για την Παλιά Ελλάδα. Όλες οι ελληνικές πόλεις πήραν μια επαφή και μια γεύση της βιομηχανικής ανάπτυξης. Κάποιες όμως βρέθηκαν πιο στενά δεμένες με τη βιομηχανική δράση, κάτι που αποτυπώθηκε όχι μόνο στην αρχιτεκτονική και την πολεοδομική τους φυσιογνωμία, αλλά και πάνω στην ψυχολογία και τη συνείδηση των κατοίκων τους. Από την άποψη αυτή, οι πόλεις που προαναφέρθηκαν είναι μερικά παραδείγματα, η ίδια η ύπαρξη των οποίων, με τη σημερινή τους μορφή, η δράση και η ζωή των κατοίκων τους δεν μπορεί να κατανοηθεί έξω από το βιομηχανικό σύστημα εργασίας.

Απαιτείται λοιπόν η διενέργεια ειδικών ερευνών γύρω από το θέμα της εισαγωγής και στη συνέχεια ανάπτυξης της σύγχρονης βιομηχανίας στις περιοχές αυτές· ερευνών που θα προσεγγίζουν την κάθε περίπτωση ξεχωριστά και θα αναλύουν τις τοπικές φυσικές και άλλες ιδιαιτερότητες κάθε χώρου, τους ίδιους τους ανθρώπους που δημιούργησαν αυτό το μικρό «θαύμα», εργοδότες και εργαζόμενους. Έτσι, σε δεύτερο επί-

2. *Βιομηχανική Αρχαιολογία*, Έκδ. Υπουργείου Πολιτισμού, Διεύθυνση Λαϊκού Πολιτισμού, Αθήνα 1989.

πεδο, από τις συγκρίσεις των επί μέρους περιπτώσεων, θα μπορούν να εξαχθούν ασφαλέστερα συμπεράσματα και να καταγραφούν οι αφορμές της βιομηχανικής ανάπτυξης (ή μήπως υπανάπτυξης;) στον ελλαδικό χώρο και να μελετηθούν οι αιτίες της σημερινής έντονης αποβιομηχάνισης. Και όλα αυτά, όχι μόνο μέσα από το πρίσμα της αντίληψης για τη βιομηχανική ανάπτυξη ως οικονομικό φαινόμενο, αλλά και ως διαδικασία που άπτεται ισότιμα του χώρου της οικονομίας, της πολιτικής, της κοινωνίας και της ιδεολογίας³.

Μια μικρή συνεισφορά προς αυτήν την κατεύθυνση αποτελεί και η μελέτη που αναπτύσσεται στη συνέχεια, και η οποία αναφέρεται στη συμβολή της Νάουσας στην ιστορία της εκβιομηχάνισης του ελληνικού χώρου, από τα χρόνια ακόμη της οθωμανικής κυριαρχίας⁴. Μιας συμβολής εξαιρετικά σημαντικής, όπως επιγραμματικά σημειώνει ο Ε. Στουγιαννάκης, το 1911, στο *Μακεδονικόν Ημερολόγιον*, ένα μόλις χρόνο πριν από την απελευθέρωση της Μακεδονίας: ... *εν γένει, υπό βιομηχανικήν έποψιν, η Νάουσα είναι η πρώτη σχεδόν πόλις της Τουρκίας και η τροφός του βιομηχανικού πνεύματος, όπερ, εκ ταύτης εξεπορεύθη και εις άλλας της Μακεδονίας πόλεις, και δη εις Βέρροϊαν και Έδεσσαν...*⁵.

3. Κώστας Κωστής, επ. καθηγ. Πανεπιστημίου Αθηνών, βιβλιοπαρουσίαση της *Γηραιάς σελήνης* του Χρ. Χΐλωσφ, *Ελευθεροτυπία*, 12-2-1994, σελ. 41.

4. Μιά πρώτη «σφαιρική» προσέγγιση του θέματος αυτού επιχειρείται στη μελέτη του Αλεξ. Οικονόμου, «Στις αρχές της ναουσαϊκής βιομηχανίας», που δημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Νάουστα*, τεύχος 7, σελ. 49-52, Ιούνιος 1978. Πρβλ. ακόμη τις αναφορές στο ίδιο θέμα των Δημ. Μπάιτση «Η βιομηχανία της Νάουσας πριν το 1940», άρθρο στο περιοδικό *Νάουστα*, τεύχος 49, σελ. 144-147, Δεκ. 1989, και Γεωρ. Μίντση, «Η βιομηχανική ανάπτυξη της Νάουσας και της λοιπής Κεντρικής Μακεδονίας στα τέλη της τουρκοκρατίας (φαινόμενο και αιτιολογία)» στο τεύχος Νο 72-73, Σεπτ. 1995, του ίδιου περιοδικού.

5. Ε. Στουγιαννάκης, «Νάουσα», άρθρο στο *Μακεδονικόν Ημερολόγιον*, Αθήνα 1911, σελ. 148.

Α΄. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ ΤΟΝ 19ο ΑΙΩΝΑ

α. Γενικά

Η ιστορία της τοπικής βιομηχανίας αποτελεί μια περιοχή της γενικής ιστορίας της βιομηχανίας, γεγονός που επιβάλλει τις αναφορές και συγκρίσεις με τις εμπειρίες των εθνικών ή τοπικών οικονομιών. Ιδιαίτερα οι επισημάνσεις διαφορών ή ομοιοτήτων με κοινωνικούς σχηματισμούς γειτονικούς γεωγραφικά με τον ελληνικό, με τον οποίο μοιράζονται ένα κοινό ιστορικό παρελθόν, όπως είναι τα Βαλκάνια, είναι στοιχείο απαραίτητο για την κατανόηση της δικής μας περίπτωσης.

Το πρώτο μέρος της μελέτης/αυτής αφορά στη διερεύνηση των γενικών κυρίως συνθηκών που ευνόησαν την ανάπτυξη της βιομηχανίας στη Νάουσα από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, βιομηχανία που συνετέλεσε τα μέγιστα στην παραπέρα λαμπρή πορεία της οικονομικής ανάπτυξης της πόλης και στον χαρακτηρισμό της ως πραγματικού, έστω και μικρού, αστικού κέντρου, τόσο στις λειτουργίες της ως πόλης, όσο και στη συνείδηση των κατοίκων της. Προσπαθεί δηλαδή να συνδέσει την ανάπτυξη αυτών των δραστηριοτήτων, τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, με αυτά που διαδραματίζονται στον ευρύτερο χώρο των Βαλκανίων, αλλά και της ελεύθερης Ελλάδας, την εξάρτησή τους από τα διεθνή κέντρα εμπορίου και της κεντρικής διοίκησης του οθωμανικού κράτους, τον ρόλο του παροικιακού και εμπορικού κεφαλαίου, και γενικά του δικτύου των τοπικών élites, που επιχείρησαν την ίδρυση των πρώτων βιομηχανιών και στη συνέχεια εδραίωσαν την παρουσία τους στην πόλη ως άρχουσα πλέον τάξη.

Στο δεύτερο μέρος επιχειρείται μια αναλυτική καταγραφή και παρουσίαση των βιομηχανιών που ιδρύθηκαν και αναπτύχθηκαν στη Νάουσα σε μια χρονική περίοδο εβδομήντα περίπου χρόνων, από το 1874, που ιδρύεται το πρώτο μεγάλο βαμβακοκλωστήριο, μέχρι τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο, που αποτελεί και την πιο χαρακτηριστική τομή της σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας σ' όλους της τους τομείς, ιδιαίτερα δε στον οικονομικό. Η καταγραφή αυτή περιλαμβάνει αφενός την κάθε βιομηχανική επιχείρηση ξεχωριστά, ως κτίρια και ως μηχανολογικό εξοπλισμό (όπου βεβαίως αυτό είναι επικτό), και αφετέρου τα πρόσωπα που τις δημιούργησαν και τις σχέσεις που αυτά ανέπτυξαν μεταξύ τους. Η στοιχειώδης έστω καταγραφή στοιχείων που συνθέτουν τα πρώτα χρόνια της βιομηχανικής εποχής, αλλά και αργότερα, στην ευαίσθητη αυτή περιοχή των Βαλκανίων, εκτιμάται ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί, μαζί βεβαίως με άλλες ανάλογες καταγραφές, ως βάση για την παραπέρα διερεύνηση μιας ιστορικής διαδρομής, σύνθετης και πολύπλευρης, που φτάνει μέχρι την εποχή μας, της ιστορίας του βιομηχανικού μας πολιτισμού.

Επιχειρώντας την προσέγγιση του προβλήματος της ανάπτυξης της βιομηχανίας, με τη σύγχρονη έννοια του όρου, στη Νάουσα, από τα μέσα του προηγούμενου αιώνα, είναι ανάγκη, για την καλύτερη κατανόηση των μηχανισμών που τη δημιούργησαν, να διερευνηθούν, έστω συνοπτικά, οι γενικότερες συνθήκες, πολιτικές, διοικητικές και κυρίως οικονομικές στην οθωμανική αυτοκρατορία, μέρος της οποίας αποτελούσε η

Μακεδονία και ο ευρύτερος χώρος των Βαλκανίων. Είναι ανάγκη επίσης να διερευνηθούν παραδείγματα ανάλογης βιομηχανικής ανάπτυξης σε άλλα μέρη του χώρου αυτού, αλλά και της ελεύθερης Ελλάδας, ώστε να διαπιστωθούν οι μεταξύ τους σχέσεις, να επισημανθούν οι παράγοντες, που προσανατόλισαν τη βιομηχανία στη συγκεκριμένη παραγωγή, και τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι πρωτοπόροι αυτής της προσπάθειας

Στο πρώτο, γενικό, μέρος της εργασίας αυτής δεν γίνεται επεξεργασία πρωτογενών πηγών για την εξαγωγή των σχετικών συμπερασμάτων. Επειδή ο βασικός στόχος της έρευνας ήταν εξ αρχής η κατανόηση των οικονομικών λειτουργιών ως παραγόντων συνολικής ανάπτυξης και εξέλιξης της συγκεκριμένης πόλης, της Νάουσας, προτιμήθηκε η επισκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας, η οποία περιλαμβάνει έργα και μελέτες πλούσιες αξιολογών επιστημόνων από πολύ διαφορετικές περιοχές προέλευσης, τόσο επιστημονικές όσο και εθνικές, που φωτίζουν ο καθένας από τη σκοπιά του το θέμα που μας ενδιαφέρει και μας βοηθούν στην πληρέστερη κατανόησή του. Έτσι, από την παράθεση των γενικών συμπερασμάτων που προκύπτουν από τις διάφορες μελέτες, οδηγούμαστε στην αναγνώριση του δρόμου που ακολουθήθηκε στη δική μας περίπτωση και ταυτόχρονα γίνεται επισήμανση των θεμάτων, για τα οποία απαιτείται να γίνει επιπλέον ενδελεχής έρευνα.

Στο μέρος που αφορά πιο ειδικά στη Νάουσα, η σχετικά μικρή βιβλιογραφία χρησιμοποιείται σε σχέση με τις τοπικές πηγές, ώστε να προκύψει μια συνοπτική, εύχρηστη καταγραφή της πορείας της τοπικής βιομηχανίας κατά την περίοδο που εξετάζουμε. Ωστόσο, η καταγραφή αυτή θα πρέπει να συμπληρωθεί στο μέλλον με παραπέρα έρευνα, η οποία, σύμφωνα μ' έναν πρώτο συνολικό της σχεδιασμό, θα πρέπει να περιλάβει και μια σειρά άλλων δεδομένων.

Ως τέτοια απαραίτητα δεδομένα θεωρούνται: α) η ανάλυση των στοιχείων που προέρχονται από τα αρχεία των εργοστασίων και των τραπεζών (όσα βεβαίως δεν έχουν καταστραφεί, δεδομένου ότι τόσο τα ίδια τα εργοστάσια, όσο και το δημαρχείο της πόλης έχουν καεί στο παρελθόν, με αποτέλεσμα να μην υπάρχουν παλαιότερα αρχεία), β) η διερεύνηση των οικονομικών δραστηριοτήτων των ομογενών στα κέντρα του εξωτερικού, γ) η καταγραφή της διαδικασίας για την επέκταση των βιομηχανικών δραστηριοτήτων των Ναουσαίων στις γειτονικές πόλεις Έδεσσα, Βέροια και Θεσσαλονίκη, και γενικά τα δίκτυα αγορών που δημιούργησαν αυτές οι δραστηριότητες, δ) η μελέτη του τοπικού δασμολογικού συστήματος και της επίδρασής του, και φυσικά ε) η προσέγγιση, με όποιο τρόπο είναι δυνατόν, της συμμετοχής της εργατικής τάξης σ' όλη αυτήν την κοσμογονία, τη δημιουργία βιομηχανικής αλλά και ταξικής συνείδησης και τη διαμόρφωση πατερναλιστικών σχέσεων μεταξύ εργοδοτών-εργαζομένων, όπως αυτές εκφράζονται τόσο στο επίπεδο της σχέσης των βιομηχάνων με την πόλη τους, όσο και στις σχέσεις τους με τον καθένα από τους εργαζομένους στις επιχειρήσεις τους.

β. Οθωμανική αυτοκρατορία και ευρωπαϊκός εκσυγχρονισμός

Είναι τεράστια η σημασία της οθωμανικής κυριαρχίας στον βαλκανικό χώρο σχετικά με την κατοπινή μετάβαση βαλκανικών εθνικών κρατών προς σύγχρονες μορφές οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης. Η αναδιάρθρωση των βαλκανικών οικονομιών και η ώθησή τους προς αναπτυξιακές λειτουργίες, αδιανόητες στη φάση του οθωμανικού τους αγκιστρώματος, περνά μέσα από την καταστροφή του παλιού θεσμικού πλαισίου της οθωμανικής αρχαιότητας, μέσα από την ασαφή, αλλά ταυτόχρονα επαναστατική ιδέα του εκσυγχρονισμού που κυριάρχησε ολόκληρο τον 19ο αιώνα στα Βαλκάνια ως απόηχος της βιομηχανικής επανάστασης στην Ευρώπη.

Από το τέλος του 18ου ως και το πρώτο μισό του 19ου αιώνα τις ιδέες του εξευρωπαϊσμού, ως αναγκαίας συνθήκης για την επιβίωση της οθωμανικής αυτοκρατορίας, ενστερνίζονται μόνο λίγοι μεμονωμένοι εκπρόσωποι των κυρίαρχων στρωμάτων της αυτοκρατορίας. Παρ' ότι αρχικά η έννοια του εξευρωπαϊσμού αυτού περιορίζεται μόνο στις στρατιωτικές-διοικητικές μεταρρυθμίσεις, στη συνέχεια, μετά το 1830, επεκτείνεται και στην οικονομία και την κουλτούρα της οθωμανικής αυτοκρατορίας, ιδιαίτερα μάλιστα στην ανάπτυξη της βιομηχανικής παραγωγής με βάση την ευρωπαϊκή εμπειρία⁷. Όπως τονίζει ο Jurí Petrosian⁸, οι πλέον ριζοσπαστικοί εκπρόσωποι του Τανζιμάτ διεύρυναν σημαντικά το περιεχόμενο της έννοιας εξευρωπαϊσμός σε συνάρτηση με τις ανάγκες της χώρας τους. Τον παρουσιάζουν ως δέσμη μέτρων που δεν αποσκοπούν μόνο στο να αναπροσαρμόσουν τις μορφές δραστηριότητας του κρατικού μηχανισμού και της στρατιωτικής οργάνωσης σε σύγχρονες βάσεις, αλλά και στο να εισαγάγουν την ευρωπαϊκή πείρα στην οικονομική και πολιτιστική ζωή της χώρας.

Η οικονομία της αυτοκρατορίας, και συνακόλουθα η κοινωνία της, βρίσκεται αναγκαστικά σε επαφή με τον αναπτυσσόμενο καπιταλισμό της Ευρώπης. Από την άλλη πλευρά η παραδοσιακή εθνοθησκευτική διχοτομία της οθωμανικής κοινωνίας δημιουργεί μια εκρηκτικότητα στις σχέσεις των υποταγμένων με τους κυρίαρχους. Ως αποτέλεσμα, μέσα από τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα του 19ου αιώνα, περνά πρωταρχικά η ανάγκη θεσμικής αλλαγής ως βασική προϋπόθεση εθνικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης, που με τη σειρά της προσδιορίζει τον βαθμό προσέγγισης των περιοχών αυτών στον περιφερειακό ευρωπαϊκό καπιταλισμό.

γ. Βαλκάνια και βιομηχανική επανάσταση

Γενικά διαπιστώνεται καθυστέρηση στην εμφάνιση βιομηχανικών επιχειρήσεων στα Βαλκάνια στα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας (τον 19ο αι.), καθυστέρηση που

6. Β. Παναγιωτόπουλος, Εισαγωγή στον τόμο *Εκσυγχρονισμός και βιομηχανική επανάσταση στα Βαλκάνια τον 19ο αι.*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1980, σελ. 13.

7. Ν. Σβορώνος, *Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1976, σελ. 89.

8. Jurí Petrosian, «Οι ιδέες του εξευρωπαϊσμού στην κοινωνικοπολιτική ζωή της οθωμανικής αυτοκρατορίας τα νεώτερα χρόνια (τέλος 18ου-αρχές 20ού αι.)», στον τόμο *Εκσυγχρονισμός και βιομηχανική επανάσταση στα Βαλκάνια...*, σελ. 58.

οφείλεται αφενός στο ασυμβίβαστο των δομών του οθωμανικού κράτους με τις ανάγκες που επέβαλλε ο νέος τρόπος παραγωγής στην Ευρώπη και αφετέρου στη συνεχώς επιδεινούμενη υποταγή της οθωμανικής αυτοκρατορίας στην οικονομική διείσδυση του ευρωπαϊκού καπιταλισμού⁹, ο οποίος επωφελείται από την υπεροχή του για να υποβιβάσει την περιοχή στην κατάσταση ουσιαστικής αποικίας.

Ως το τέλος της δεκαετίας του 1820 η χειροτεχνική παραγωγή στις βαλκανικές επαρχίες της οθωμανικής αυτοκρατορίας δεν επηρεάστηκε ιδιαίτερα από τον ανταγωνισμό των ξένων προϊόντων. Στην πορεία όμως του 19ου αιώνα ο χαρακτήρας των εμπορικών ανταλλαγών με τη Δύση μεταβάλλεται. Εισάγονται έτοιμα βιοτεχνικά και βιομηχανικά προϊόντα και εξάγονται μόνο πρώτες ύλες. Οι εμπορικές συμβάσεις του 1838 με την Αγγλία και τη Γαλλία είχαν ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις στην οργανωμένη παραγωγή της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Απαγόρευαν τα εσωτερικά μονοπώλια και διατηρούσαν χαμηλούς εισαγωγικούς δασμούς (5%), ενώ οι εσωτερικοί δασμοί για τα προϊόντα που παράγονταν στα σύνορα του κράτους ήταν πολύ υψηλοί, έως 12% της αξίας τους. Ιδιαίτερα μετά τη δεκαετία του 1830, που η βιομηχανική επανάσταση στη Δύση έμπαινε στο τελευταίο στάδιο, ο ξένος ανταγωνισμός άρχισε να έχει καταστροφικές συνέπειες για την όποια τοπική οργανωμένη παραγωγή, συνέπειες όμως που δεν ήταν τόσο αισθητές σε παραγωγικούς κλάδους, οι οποίοι εξυπηρετούσαν τοπικές αγορές, ιδιαίτερα σε περιοχές έξω από τις κύριες εθνικές αρτηρίες της χώρας, όπου η παραγωγή συνδέθηκε με τις ιδιαίτερες ανάγκες του πληθυσμού¹⁰.

Η πρωταρχική συσσώρευση κεφαλαίου στη Δύση συνάντησε την πλήρη υποστήριξη του κράτους σ' αυτή τη διαδικασία. Το κράτος έθετε στη διάθεση των ατόμων τις τεράστιες δυνατότητές του, στην προσπάθεια να εκμεταλλευτούν πόρους από το εσωτερικό και το εξωτερικό της χώρας. Οι λαοί όμως της οθωμανικής αυτοκρατορίας, αντί να διαθέτουν τέτοιες δυνατότητες¹¹, ήταν εκτεθειμένοι σε αποικιακού τύπου λεηλασίες από το ανεπτυγμένο κεφάλαιο της κεντρικής Ευρώπης, αλλά και από το ίδιο το κράτος και την παρασιτική του κυρίαρχη γραφειοκρατία, με απεριόριστες αρπαγές, εκβιαστική απόσπαση χρημάτων, ακόμη και φυσική εξόντωση. Αυτός ήταν ο λόγος που οι καπιταλιστικές σχέσεις δεν μπόρεσαν να επιβληθούν και να αποκτήσουν κυρίαρχη θέση στην οικονομία των βαλκανικών χωρών πριν την απελευθέρωσή τους από την οθωμανική αυτοκρατορία¹².

Στο γενικό αυτό πλαίσιο, η πρώτη βιομηχανία στην οθωμανική αυτοκρατορία χάραξε τον δρόμο της καταρχήν στους υφαντουργικούς κλάδους, στη βάση της ιδιοκτησίας και της κοινωνικής διαφοροποίησης των μικρών παραγωγών, με χειροτεχνικά εργαστήρια, στην πραγματικότητα μέσα από την παρακμή και την εξασθένηση των ισχυ-

9. N. Todorov, «Η βιομηχανική επανάσταση στη Δυτική Ευρώπη και οι βαλκανικές επαρχίες της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Η περίπτωση της Βουλγαρίας», στον τόμο *Εκσυγχρονισμός και βιομηχανική επανάσταση...*, σελ. 140.

10. N. Todorov, *Η βαλκανική πόλη, 15ος-19ος αι.*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1986, τ. 2, σελ. 311-312.

11. Ο.π., σελ. 291-292, 334, κ.α.

12. Πρβλ Ν. Μουζέλης, *Κοινοβουλευτισμός και εκβιομηχάνιση στην ημιπεριφέρεια, Ελλάδα-Βαλκάνια, Λατινική Αμερική*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1987, σελ. 103-104 κ.ε.

ρών συντεχνιών. Πολλαπλασιάζονται οι οικιακές υφαντουργικές χειροτεχνίες, που παύουν πλέον να καλύπτουν μόνο συγκεκριμένες προσωπικές παραγγελίες των πελατών τους, αλλά δημιουργούν έτοιμο προϊόν, που το πωλούν σε άλλους τόπους της άμεσης ή ευρύτερης περιφέρειάς τους, σε μεγάλες εμποροπανηγύρεις ή άλλες μεγάλες αγορές¹³.

Ταυτόχρονα παρατηρείται το πέρασμα της οργάνωσης αυτής της παραγωγής και διάθεσης σε ορισμένα μόνο πρόσωπα, που ξεκινώντας από τις παραδοσιακές συντεχνίες, σιγά σιγά αυτονομούνται, λόγω του πλούτου που δημιουργούν και της ισχύος που αυτό συνεπαγεται, και αποτελούν πλέον τον άξονα που κατευθύνει, αναπτύσσει και επεκτείνει αυτές τις δραστηριότητες, εισάγοντας για πρώτη φορά ένα είδος μισθωτής σχέσης με τους πρωτογενείς παραγωγούς. Τέτοια παραδείγματα έχουμε τόσο στη Βουλγαρία με τους τομείς παραγωγής μάλλινων υφασμάτων (αμπάδες), κατάλληλων για ρούχα, και σιριτιού, όσο και στη Μακεδονία και τη Θεσσαλία, στα Αμπελάκια, με τα σαγιάκια και τα βαμβακερά υφάσματα, αλλά και σε άλλες περιοχές του βαλκανικού χώρου¹⁴. Και στον τομέα αυτό η λεπτομερειακή ανάλυση της δράσης των βασικών πρωταγωνιστών αυτών των δραστηριοτήτων είναι αναγκαία για την κατανόηση του συνολικού θέματος. Η έλλειψη όμως οργανωμένων αρχείων, ιδιαίτερα στον ελληνικό χώρο, όπου εξάλλου οι συντεχνίες δεν είχαν την ισχύ που είχαν σε άλλες περιοχές των Βαλκανίων ή της Ευρώπης, καθιστά το εγχείρημα αυτό μάλλον αδύνατο.

Ωστόσο είναι γενική η διαπίστωση ότι η εδραίωση καπιταλιστικών σχέσεων στη βιομηχανική παραγωγή πραγματοποιήθηκε με την υποταγή και την συνένωση πολλών χειροτεχνιών υπό τη διεύθυνση ενός ή περισσότερων κεφαλαιούχων επιχειρηματιών, οργανωτών διασκορπισμένης και συγκεντρωμένης βιοτεχνίας, με άμεση σχέση με την παραγωγική διαδικασία και τη δημιουργία μεγάλων κεφαλαίων από την εμπορική δραστηριότητα έτοιμων ή μισοέτοιμων υφαντουργικών προϊόντων και ρούχων. Οι ανερχόμενοι αυτοί κεφαλαιούχοι¹⁵, προερχόμενοι κυρίως από τις υπόδουλες εθνότητες και όχι από την κυρίαρχη τουρκική, έπρεπε ν' αντιμετωπίσουν την εχθρότητα της κυρίαρχης élite. Μόνο σε μεμονωμένες περιπτώσεις οι επιχειρηματίες αυτοί απολάμβαναν κρατική υποστήριξη. Γενικά ο οθωμανικός απολυταρχισμός δεν κατόρθωσε να προσανατολιστεί σε λύσεις για την αντιμετώπιση της σοβαρής κρίσης της οθωμανικής αυτοκρατορίας¹⁶.

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, από το τέλος ακόμη του 18ου αιώνα, αρχίζουν να διαμορφώνονται αστικές τάξεις στους βαλκανικούς λαούς, Έλληνες, Βουλγάρους, Σέρβους. Σταθεροποιώντας την οικονομική τους θέση, οι τάξεις αυτές παίζουν όλο και πιο ενεργό ρόλο στη διαχείριση των διοικητικών, εκπαιδευτικών, και άλλων υποθέσεων

13. Βλέπε, μεταξύ άλλων και Σπ. Ασδραχά, «Οι συντεχνίες στην τουρκοκρατία», στον τόμο *Ζητήματα Ιστορίας*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1983, σελ. 98-99.

14. Ν. Τοδογον, *Η βαλκανική πόλη*, σελ. 299, 379, 383-386.

15. Ν. Σβορώνου, «Οι συνέπειες της οικονομικής δραστηριότητας των Ελλήνων της Βαλκανικής χερσονήσου στον 18ο αι.», στον τόμο *Ανάλεκτα Νεοελληνικής Ιστορίας και Ιστοριογραφίας*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1983, σελ. 182-183 κ.α.

16. Ν. Τοδογον, *Η βαλκανική πόλη...*, σελ. 334-335.

των λαών τους. Τότε γεννιέται στα Βαλκάνια η εθνική συνείδηση και η νέα αστική τάξη των πόλεων, που την απαιτούν διάφορα εύπορα κοινωνικά στρώματα, γίνεται ο φορέας της εθνικής ταυτότητας¹⁷. Η εμφάνιση της πρώτης αστικής τάξης στα Βαλκάνια, της ελληνικής, ήταν κυρίως αποτέλεσμα της ανάπτυξης του εμπορίου¹⁸. Οι Έλληνες έγιναν οι απαραίτητοι μεσάζοντες στο εμπόριο όλων των ευρωπαϊκών κρατών με την οθωμανική αυτοκρατορία. Η εμπορική αυτή δραστηριότητα είχε ως αποτέλεσμα ανάμεσα στ' άλλα και τον προσανατολισμό της γεωργίας προς την εξωτερική αγορά, με την καλλιέργεια προϊόντων που ζητούνταν στις τοπικές και μακρινές αγορές (ελιές, σταφίδα, κρασί κ.λπ.), αλλά και άλλων χειροτεχνικών παραδοσιακών προϊόντων (αμπάς, νήμα, σιρίτι κ.λπ.)¹⁹.

δ. Μετεπαναστατική Ελλάδα

Στον χώρο της μετεπαναστατικής Ελλάδας η εκβιομηχάνιση δεν είναι τίποτε άλλο από μια καθυστέρηση, που διαρκεί επί μεγάλο χρονικό διάστημα μετά τη συγκρότηση του ελεύθερου και ανεξάρτητου κράτους. Οι πρώτες βιομηχανίες ιδρύονται ήδη από τα τέλη της πρώτης δεκαετίας της ανεξαρτησίας, όχι ως εξέλιξη των παλιών βιοτεχνιών-χειροτεχνιών, οι οποίες καταστρέφονται, αλλά ευκαιριακά, ως επέκταση της δραστηριότητας του εμπορικού παροικιακού κεφαλαίου, ή ως επενδύσεις κεφαλαίων που αποκτήθηκαν από τη ναυτιλιακή δραστηριότητα. Οι επιχειρήσεις αυτές όμως είναι μικρές και αποδεικνύονται βραχύβιες. Ουσιαστικά εξαφανίζονται γύρω στα 1870, όταν αρχίζουν να συντελούνται γενικότερες αλλαγές στην ελληνική και βαλκανική οικονομία.

Μέχρι τότε παρατηρούμε μια παράταση των οικονομικών χαρακτηριστικών του τέλους του 18ου αιώνα, που σημαδεύονται από το εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο ανάπτυξης των παραγωγικών δυνάμεων και ιδιαίτερα από την κυριαρχία μιας αρχαϊκής αγροτικής παραγωγής στο σύνολο της οικονομίας²⁰. Οι παράγοντες της καθυστέρησης αυτής είναι κατά τον Β. Παναγιωτόπουλο:

① Απουσία κεφαλαίων στη χώρα, που οφείλεται στο χαμηλό επίπεδο συσσώρευσης κατά την περίοδο της οθωμανικής κυριαρχίας.

② Η διάχυση, για ιστορικούς λόγους, των δραστηριοτήτων της ελληνικής αστικής τάξης στον ευρύτερο γεωγραφικό-οικονομικό χώρο της οθωμανικής αυτοκρατορίας και της δυτικής και κεντρικής Ευρώπης.

③ Η ευνοϊκή συγκυρία για την ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής, λόγω της σταθερά αυξανόμενης ζήτησης ορισμένων αγροτικών προϊόντων σε διεθνές επίπεδο, πράγμα που απορροφά ολόκληρο το δημογραφικό πλεόνασμα του πληθυσμού.

17. Ο.π., σελ. 28.

18. Ο.π., σελ. 282-287.

19. Ο.π., σελ. 290.

20. Β. Παναγιωτόπουλος, «Η βιομηχανική επανάσταση και η Ελλάδα, 1832-1871», στον τόμο *Εκσυγχρονισμός και βιομηχανική επανάσταση στα Βαλκάνια τον 19ο αι.*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1980, σελ. 219-221.

Γύρω στα 1870-80 όμως αρχίζουν να δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για το πέραςμα στη βιομηχανία, με εντελώς ιδιόμορφο τρόπο, είναι αλήθεια²¹, ταυτόχρονα με τις αλλαγές που υφίσταται το ελληνικό κεφάλαιο της διασποράς, το οποίο θίγεται από την πτώση του ποσοστού κέρδους στις δυτικές χώρες γύρω στα 1870, και αναγκάζεται να στραφεί προς την Ελλάδα, όπου παρουσιάζονται ευνοϊκότερες συνθήκες γι' αυτό. Αλλά την περίοδο αυτή, που συντελείται η μεγάλη οικονομική αλλαγή με την εμφάνιση στην Ελλάδα απαρχών βιομηχανίας, δεν ήταν πλέον δυνατή μια αυτόνομη ανάπτυξη για μια μικρή οικονομία της ευρωπαϊκής περιφέρειας. Έτσι, από τότε και μέχρι τα μεταπολεμικά χρόνια, βιομηχανική ανάπτυξη και εξάρτηση συμβαδίζουν και διαμορφώνουν ανάλογα την πορεία της ελληνικής κοινωνίας²².

Η βαμβακουργία δεν υπήρξε ο πρώτος κλάδος της ελληνικής παραγωγής, όπου οι μηχανές υποκατέστησαν σε μεγάλη κλίμακα την ανθρώπινη ενέργεια. Προηγήθηκαν η μεταξουργία και η βυρσοδεψία²³. Η εκμηχάνιση της βαμβακουργίας άρχισε στα μέσα της δεκαετίας του 1860 με υδροκίνητα και στη συνέχεια ατμοκίνητα κλωστήρια. Ο Πειραιάς δέχθηκε τα περισσότερα και μετά απ' αυτόν, σε αρκετή χρονική απόσταση, έρχεται η Ερμούπολη και η Πάτρα. Έτσι, το μέγεθος των βιομηχανικών επιχειρήσεων αυξάνει κάπως από το 1860 και μετά, όταν αυτές επικεντρώνονται στους τομείς εκείνους που επιτρέπει ο ευρωπαϊκός ανταγωνισμός. Το 1864 ιδρύεται στην Πάτρα νηματοουργείο με 70.000 δρχ. κεφάλαιο και περιλαμβάνει 384 ατράκτους. Άλλο νηματοουργείο ιδρύεται το 1869 στον Πειραιά με 900.000 δρχ κεφάλαιο, 7.000 ατράκτους και 140 εργάτες. Ένα τρίτο νηματοουργείο, με 650.000 δρχ. κεφάλαιο, 6.200 ατράκτους και 186 εργάτες ιδρύεται στην ίδια πόλη στα 1873²⁴.

ε. Μακεδονία

Η ανάπτυξη της βιομηχανίας στις περιοχές της κεντρικής Μακεδονίας και ιδιαίτερα στο ανατολικό Βέρμιο δεν είναι τυχαία. Υπήρχε στον χώρο αυτό της Μακεδονίας μακρά παράδοση, τόσο στην υφαντική και κλωστική, όσο και σε άλλα είδη χειροτεχνίας. Ως τα τέλη του 18ου αιώνα η βιοτεχνία ακμάζει σ' ολόκληρη τη Μακεδονία και μέχρι το 1800 υπάρχουν στην περιοχή αυτή πάνω από 10.000 αργαλειοί²⁵. Στις πόλεις της περιοχής αυτής από νωρίς γίνεται εκμετάλλευση του άφθονου ενεργειακού δυναμικού των υδατοπτώσεων με τη λειτουργία, από την αρχή ακόμα του 19ου αιώνα, μικρών εργαστηρίων μεταξουργίας, υφαντουργίας και νημάτων. Οι μονάδες αυτές προ-

21. Ο.π., σελ. 230.

22. Ο.π., σελ. 232.

23. Χρ. Χατζηιωσήφ, *Η γηραιά σελήνη. Η βιομηχανία στην ελληνική οικονομία 1830-1940*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1993, σελ. 71, όπου υπάρχει παραπομπή στο έργο της Χριστ. Αghριαντώνη, *Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα τον 19ο αι.*, Αθήνα 1985.

24. Κ. Μοσκόφ, *Εισαγωγικά στην ιστορία του κινήματος της εργατικής τάξης. Η διαμόρφωση της εθνικής και κοινωνικής συνείδησης στην Ελλάδα*, Θεσσαλονίκη 1979, σελ. 138-139. Επίσης Κ. Δεμίρη, «Η εξέλιξη της αρχιτεκτονικής των βιομηχανικών κτιρίων στην Ελλάδα από τα τέλη του 19ου αι. έως σήμερα», στα *Αρχιτεκτονικά Θέματα*, No 25, Αθήνα 1991, σελ. 57.

25. Κ. Μοσκόφ, *οπ.*, σελ. 259-260.

ήλθαν από τους νερόμυλους, οι οποίοι, με την προσθήκη ορισμένων πρωτόγονων μηχανημάτων, χρησιμοποίησαν τη δύναμη του νερού σε λαναριστήρια, σε πριονιστήρια, σε νηματουργεία και υφαντήρια²⁶. Ωστόσο δεν είναι προς το παρόν τουλάχιστον δυνατόν να υποστηρίξουμε ότι η μεταγενέστερη ανάπτυξη στην περιοχή στηρίχθηκε στη μετεξέλιξη των ίδιων αυτών εργαστηρίων.

Οφείλεται μάλλον στη χρησιμοποίηση των πλεονεκτημάτων της περιοχής, της δωρεάν κινητήριας δύναμης και των χαμηλότατων ημερομισθίων²⁷, καθώς και στην παράδοση του τόπου. Αυτά, σε συνδυασμό με τις ευεργετικές διατάξεις του Τανζιμάτ (1839) και του Χάτι-Χουμαγιούν (1856), που θεωρητικά τοποθετούσαν τους ραγιαδες στο ίδιο επίπεδο με τους μουσουλμάνους²⁸, όπως επίσης η αύξηση του εισαγωγικού δασμού σε 11% για έτοιμα προϊόντα και ο νόμος που ψηφίστηκε στα 1908, σύμφωνα με τον οποίο εξασφαλίστηκε η ατέλεια στην εισαγωγή μηχανημάτων και πρώτων υλών, βοήθησαν ώστε να δοθεί κάποια ώθηση στην ανάπτυξη των βιομηχανικών δραστηριοτήτων. Πάντως, όπως επισημαίνει ο Γ. Ν. Κοφινάς, το 1914, *...η αρχέγονος εκείνη βιομηχανία υπήρξε η αφετηρία προς ανάπτυξιν του βιομηχανικού πνεύματος παρά των ακραιφνώς ελληνικών στοιχείων της Ναούσης, εξ ου προέρχονται πολλοί των σημερινών βιομηχάνων της Θεσσαλονίκης, και εις την βαθμηδόν και κατ' ολίγον, υπό την επίδρασιν του βιομηχανικού πνεύματος αυτών ίδια, διαμόρφωσιν των σήμερον λειτουργουσών εν Θεσσαλονίκη, Βεροία, Ναούση και Βοδενοίς βαμβακοκλωστηρίων, υφαντουργείων και άλλων τινών εργοστασίων²⁹.*

Έτσι, από το 1874-75 που δημιουργείται το πρώτο μεγάλο βαμβακοκλωστήριο στη Μακεδονία, το γνωστό εργοστάσιο Λόγγου-Κύρτση-Τουρπάλη στη Νάουσα, μια σειρά μεγάλων βιομηχανικών μονάδων εμφανίζεται και στις γειτονικές πόλεις Έδεσσα και Βέροια. Οι κεφαλαιούχοι, Ναουσαίοι της διασποράς οι περισσότεροι, που είχαν εμπορικούς οίκους στο εξωτερικό, συνειδητοποίησαν τις οικονομικές δυνατότητες που δημιουργούσε η εκμετάλλευση του βάμβακος κυρίως και αποφάσισαν να πραγματοποιήσουν αυτές τις επενδύσεις, ώστε να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες μεγάλου κέρδους λόγω του χαμηλού κόστους παραγωγής και της γενικότερης ευνοϊκής συγκυρίας.

Χρησιμοποιώντας λοιπόν τελειοποιημένα ευρωπαϊκά μηχανήματα, έστω και από δεύτερο χέρι αρχικά, σχετικά φθηνή και καλή πρώτη ύλη, παράγουν προϊόντα συναγωνίσιμα με τα αγγλικά. Γίνονται με τον τρόπο αυτό οι κύριοι προμηθευτές της κεντρικής Βαλκανικής, Αλβανίας, Ηπείρου, Βοσνίας, Κροατίας, όπου οι σχέσεις παραγωγής εξακολουθούν να βρίσκονται σε παραδοσιακό οικογενειακό πλαίσιο και να υπάρχει έτσι ζήτηση νημάτων ως πρώτης ύλης για χειροτεχνική παραγωγή³⁰.

Ο πίνακας της επόμενης σελίδας (318), συντεταγμένος τελείως εμπειρικά, απεικον

26. Γ. Παλάσκας, «Οι πρώτες βιομηχανικές εγκαταστάσεις στην Κ.Δ. Μακεδονία, 19ος-20ος αι.» περιοδικό *Αρχαιολογία*, τεύχος 18, Φεβρ. 1986, σελ. 29-36.

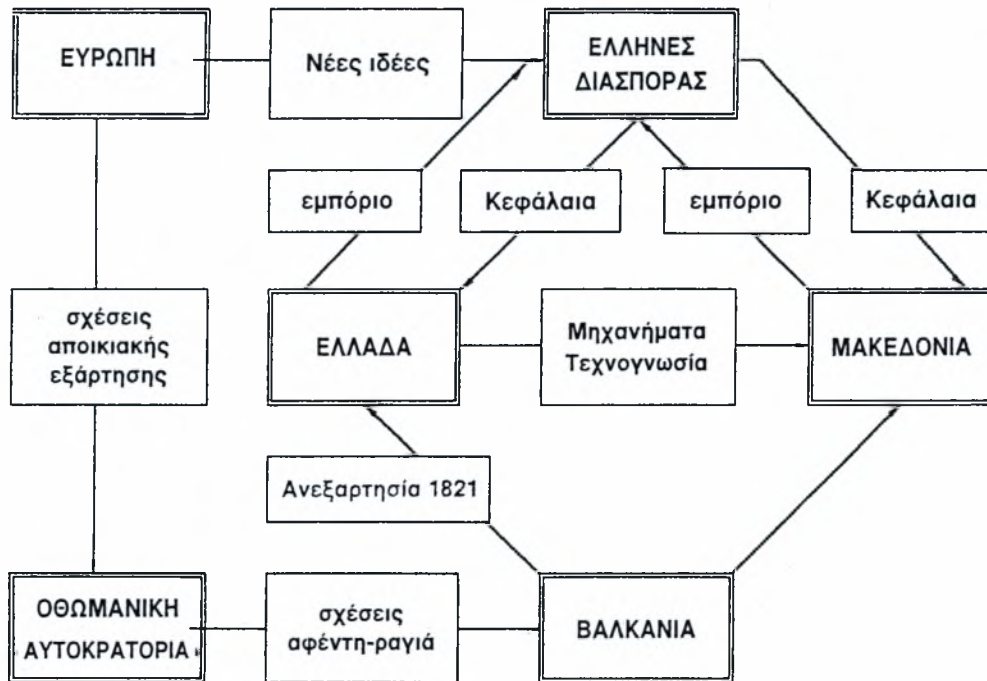
27. Γ. Ν. Κοφινάς, *Η οικονομία της Μακεδονίας*, Θεσσαλονίκη 1914, σελ. 207.

28. Ν. Σβορώνος, *Επισκόπηση της Νεοελληνικής Ιστορίας*, σελ. 89.

29. Γ. Ν. Κοφινάς, *ό.π.*, σελ. 208.

30. Γ. Παλάσκας, *ό.π.*, σελ. 9.

νίζει με συνοπτικό τρόπο τις κύριες δομές των σχέσεων μεταξύ των περιοχών που εξετάζουμε και των επιδράσεων, που αυτές δέχθηκαν από τις διάφορες δραστηριότητες που αναπτύχθηκαν στους κόλπους τους. Είναι προφανές ότι ο πίνακας αυτός δεν καλύπτει το σύνολο των παραγόντων, που συνετέλεσαν στην κατοπινή εξέλιξη και ανάπτυξη της βιομηχανίας που μας απασχολεί, αλλά διευκολύνει στην καλύτερη σφαιρική κατανόηση του θέματος.

Εικ. 1. Σχηματικό διάγραμμα σχέσεων και επιδράσεων μεταξύ της Ευρώπης και των Βαλκανίων αναφορικά με την ανάπτυξη βιομηχανικών δραστηριοτήτων κατά τον 19ο αιώνα.

Β'. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ

α. Προβιομηχανική περίοδος

Ειδικά για τη Νάουσα, σύμφωνα με τον Στουγιαννάκη³¹, πριν από την επανάσταση του 1822 η βιομηχανία (χειροτεχνία ή βιοτεχνία στην πραγματικότητα), όπως και το εμπόριο, αποτέλεσαν τα πιο σοβαρά μέσα, τα οποία επέτρεψαν τον πλουτισμό των κατοίκων της. Οι τοπικοί έμποροι αγόραζαν τα προϊόντα της χειροτεχνίας, που προέρχονταν από τα εργαστήρια ή τις οικογένειες, και τα πουλούσαν όχι μόνο στο εσωτερικό της αυτοκρατορίας αλλά και στο εξωτερικό (Βιέννη, Πέστη, Μόσχα, Οδησός, Γερμανία κ.λπ.) όπου είχαν ανταποκριτές³². Οι πιο σημαντικές δραστηριότητες ήταν η (οπλοποιία, η αργυροχοΐα, η μαγαιροποιία, η βαφική κ.λπ.), αλλά κυρίως η υφαντική, τέχνη που ασκούσαν συνήθως οι γυναίκες αλλά και πολλοί άνδρες (μάλλινα υφάσματα-σαγιάκια, μεταξωτά και λινά και κυρίως προσόψια)³³. Για την παραγωγή των τελευταίων, τα οποία ήταν παντού περιζήτητα, ιδρύθηκαν ειδικά εργαστήρια με πολλούς υφαντές. Το 1822 υπήρχαν περίπου 40 τέτοια εργαστήρια στην πόλη.

Όπως είναι φυσικό, η ολοκληρωτική καταστροφή της πόλης και ο εξανδραποδισμός των κατοίκων της κατά την επανάσταση του 1822 προκάλεσαν διακοπή αυτών των δραστηριοτήτων. Η αφαίρεση των ιστορικών προνομίων, των οποίων έχαιρε η πόλη, καθώς και η εγκατάσταση σ' αυτήν ενός σημαντικού αριθμού αλλοεθνών, οι οποίοι, με κυβερνητική εντολή κατέλαβαν τις εγκαταλελειμμένες ιδιοκτησίες όσων Ελλήνων Ναουσαίων σφαγιαστήκαν ή εξαφανίστηκαν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, ασφαλώς δημιούργησε ένα κλίμα όχι ευνοϊκό για την εκ νέου ανάπτυξη ανάλογων βιοτεχνικών δραστηριοτήτων. Δεν θα πρέπει όμως ν' αποκλειστεί η περίπτωση «έξωθεν» βοήθειας προς την κατεστραμμένη πόλη, είτε από τους δικούς της ξενιτεμένους, είτε από άλλους που συνεργάζονταν με τους ντόπιους χειροτέχνες και βιοτέχνες, και οι οποίοι θα ενδιαφέρονταν προφανώς ν' αποκατασταθεί σύντομα η εμπορική τους επικοινωνία με τα «επώνυμα» προϊόντα από τη Νάουσα. Αυτό βεβαίως είναι μόνο μια υπόθεση, «κατ' αναλογία» με τα όσα εφαρμόζονται σήμερα στον κόσμο, με την «ανθρωπιστική» βοήθεια, που οι «ανεπτυγμένοι» στέλνουν στους αναξιοπαθόντες, προσπαθώντας να επιταχύνουν την είσοδο ή την επανένταξή τους στην παγκόσμια καταναλωτική κοινότητα. [Για την περίπτωση της Νάουσας πάντως, τέτοιου είδους βοήθεια υπάρχει καταγεγραμμένη από τους ομογενείς Ναουσαίους της Αμερικής στις αρχές του 20ού αιώνα, για την κατασκευή κοινωφελών έργων (κυρίως σχολείων) στη γενέτειρά τους].

Για την πρώτη μετεπαναστατική περίοδο ο Β. Νικολαΐδης είναι ο πρώτος που μας δίνει μερικές πληροφορίες πάνω στο θέμα³⁴. Επισκέφθηκε την πόλη τριάντα περίπου χρόνια μετά την καταστροφή της το 1822 και διαπιστώνει τον πλούτο της και την ύπαρξη ήδη ... μιας βιοτεχνίας μεγάλων υφασμάτων αρκετά όμοιων με την τσόχα, που

31. Ε. Στουγιαννάκης, *Ιστορία της πόλεως Ναούσης*, β' έκδοση, Νάουσα 1976, σελ. 56.

32. Ε. Μ. Cousinery, *Voyage dans la Macedoine*, Παρίσι 1833, σελ. 71.

33. Ο.π., σελ. 71. Επίσης F.C.H.L. Pouqueville, *Voyage dans la Grece*, Παρίσι 1826-27, σελ. 94-95.

34. Β. Nicolaidy, *Turks et Turquie Contemporaine*, Παρίσι 1859, τ. 2, σελ. 281.

τα ονομάζουν σαγιάκια... Βλέπουμε λοιπόν ότι η δραστηριότητα στον τομέα της υφαντικής είχε ήδη ξαναρχίσει, και σε εικοσιπέντε χρόνια, όπως θα δούμε, θα δημιουργηθεί το πρώτο σύγχρονο εργοστάσιο πάνω σε νέες βάσεις, με τα πρότυπα της ευρωπαϊκής τεχνικής.

β. Εξασφάλιση κεφαλαίων μέσω του εμπορίου

Αναφερόμενοι στη μεταγενέστερη ανάπτυξη αυτών των δραστηριοτήτων, μετά την αποκατάσταση των λειτουργιών της κατεστραμμένης πόλης και τη μετατροπή τους σε πραγματική βιομηχανία, δεν διαθέτουμε καθόλου στοιχεία για να συνδέσουμε την αναγέννηση αυτών των δραστηριοτήτων με τα άτομα ή τις οικογένειες που ασχολούνταν μ' αυτές κατά την προεπαναστατική περίοδο. Αντίθετα, απαιτείται μια πιο συστηματική έρευνα στα άτομα που σχετίζονται με τις νέες βιομηχανικές δραστηριότητες, και ιδιαίτερα με το θέμα της πρωταρχικής συσσώρευσης του απαιτούμενου κεφαλαίου που επενδύεται στη νέα βιομηχανική δραστηριότητα.

Όπως πληροφορούμαστε από τον Στουγιαννάκη³⁵, από τα μέσα ήδη του 19ου αιώνα υπήρξε κατεύθυνση των Ναουσαίων εμπόρων προς την Αίγυπτο, η οποία για τότε αποτελούσε την κύρια αγορά του εξαιρετικού ναουσαϊκού κρασιού, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί σημαντική παροικία Ναουσαίων εμπόρων με σημαντικά κεφάλαια τόσο στο Κάιρο, όσο και στην Αλεξάνδρεια, μεταξύ των οποίων οι αδελφοί Κοκκίνου, οι αδελφοί Γκούτα, οι αδελφοί Λάπτα κ.λπ. Ακόμη, την ίδια περίοδο, υπήρξε κατεύθυνση Ναουσαίων εμπόρων προς την ήδη απελευθερωμένη Ελλάδα, όπου διέθεταν τα μάλλινα υφάσματα που παρήγαγαν τα εργαστήρια της Νάουσας, με κύριους εκπροσώπους τον Λαπαβίτσα, τον Δημ. Λόγγο και τους αδελφούς Τσίτση, ενώ εμπορικούς οίκους είχαν ιδρύσει ακόμη και στη Βοσνία άλλοι Ναουσαίοι εμπορευόμενοι, μεταξύ των οποίων οι αδελφοί Σεφερτζή και οι αδελφοί Αναστ. Γουργουλιάτου. Ο Traian Stoianivich στην εργασία του *Ο κατακτητής ορθόδοξος Βαλκάνιος έμπορος*³⁶, στη σελ. 311, καταγράφει Ναουσαίους εμπόρους στις επαρχίες της Κροατίας και της Ουγγαρίας από το 1770 ακόμη.

Παρακολουθώντας έτσι, σύμφωνα με τα λιγοστά στοιχεία που υπάρχουν, τις οικονομικές δραστηριότητες συγκεκριμένων προσώπων από τα μέσα του 19ου αιώνα μπορούμε να αποκαταστήσουμε ένα γενικό μοντέλο αυτής της διαδικασίας, έστω με κάποια σχηματικότητα:

1. Η ανάγκη διαθέσεως των αγροτικών προϊόντων της πόλης και κυρίως του κρασιού οδήγησαν τους ανήσυχους Ναουσαίους αρχικά στη Θεσσαλονίκη, η οποία υπήρξε η κύρια αγορά των κρασιών, στην Αίγυπτο στη συνέχεια (Αλεξάνδρεια, Κάιρο) και στη Βοσνία. Παράλληλα, η έρευνα αγορών για τα προϊόντα της τοπικής βιοτεχνίας-χειρο-

35. Ε. Στουγιαννάκης, «Νάουσα», ό.π., σελ.148. Επίσης, Baker, *Turkey in Europe*, Λονδίνο 1877, σελ. 407.

36. Traian Stoianivich «Ο κατακτητής ορθόδοξος Βαλκάνιος έμπορος», στον τόμο *Η οικονομική δομή των βαλκανικών χωρών στα χρόνια της οθωμανικής κυριαρχίας*, εκδ. «Μέλισσα», Αθήνα 1979, σελ. 287-345.

τεχνίας (μάλλινα υφάσματα, σαγιάκια κ.λπ.) τους οδήγησε στις αγορές της Ελλάδας που είχε ήδη ελευθερωθεί, όπου ήρθαν σε επαφή με την εκεί κατάσταση. Παρακολουθώντας ιδιαίτερα τις δειλές ατομικές προσπάθειες εκβιομηχάνισης στον χώρο του νέου ελληνικού κράτους, εκμεταλλεύτηκαν την οικονομική συγκυρία εισάγοντας για λογαριασμό τους ευρωπαϊκό μηχανολογικό εξοπλισμό, από δεύτερο χέρι, για τα εργοστάσια που δημιούργησαν στη Νάουσα. Η επαφή με τα τεκταινόμενα στον ευρωπαϊκό χώρο, που με τη ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας περνά την περίοδο αυτή στη β' φάση της βιομηχανικής επανάστασης, δίνει τις ιδέες και τα κίνητρα για τέτοιου είδους παραγωγικές επενδύσεις.

2. Έτσι, έχουμε την εμπορική δραστηριότητα σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο, ως κύριο παράγοντα της αρχικής συγκεντρώσης του κεφαλαίου, που επενδύεται στη συνέχεια σε βιομηχανική δραστηριότητα, πράγμα που δείχνει το προοδευτικό πνεύμα του εμπορικού κεφαλαίου της εποχής, σ' αντίθεση με τον συντηρητισμό του κεφαλαίου που προέρχεται από τη γαιοπρόσοδο, το οποίο κατευθύνεται σε μη παραγωγικές επενδύσεις (π.χ. κατοικίες πολυτελείας), ή στην επιδεικτική κατανάλωση³⁷. Βεβαίως θα πρέπει να προστεθεί εδώ, ως ιδιαίτερο πλεονέκτημα, και η φυσική μορφολογία της περιοχής της Νάουσας, που εξασφάλιζε με τα άφθονα νερά και τις υδατοπτώσεις της δωρεάν ανεξάντλητη κινητήρια δύναμη για τα εργοστάσια.

γ. Η βιομηχανική ανάπτυξη της πόλης μέχρι τους βαλκανικούς πολέμους

Σε σχέση με τα ελληνικά προηγούμενα, τα πρώτα βήματα των Ναουσαίων είναι πολύ προσεκτικά, πράγμα που δεν μειώνει όμως τη σημασία του όλου εγχειρήματος. Οι πρώτοι τολμηροί επιχειρηματίες είχαν ν' αντιμετωπίσουν από τη μια μεριά τις αντιρρήσεις και καχυποψίες της τουρκικής κυβέρνησης, που δεν έβλεπε με καλό μάτι την προοδευτική εξέλιξη των χριστιανών Ελλήνων, και από την άλλη τις διάφορες προλήψεις και δεισιδαιμονίες της εποχής μπροστά στην πρωτοφανή και παράδοξο επιχείρησιν, όπως σημειώνει ο Στουγιαννάκης³⁸. Το έτος 1874-75 αποτελεί μια αποφασιστική χρονιά για τη μεταγενέστερη ανάπτυξη της οικονομίας της πόλης: για πρώτη φορά χρησιμοποιούνται τα νερά της Αράπιτσας, του ποταμού που διασχίζει την πόλη, ως κινητήρια δύναμη για μια «μείζονα» βιομηχανία επεξεργασίας βαμβακιού και αργότερα μαλλιού, με μηχανές ευρωπαϊκής κατασκευής, οι οποίες όμως εισήχθησαν από την Ελλάδα.

Πρέπει να σημειωθεί ότι είναι η πρώτη φορά που μια βιομηχανία, με τη σύγχρονη έννοια του όρου, δημιουργήθηκε στη Μακεδονία, χρησιμοποιώντας πρώτες ύλες από τον άμεσο αγροτικό περίγυρο της πόλης αλλά και από μακρινότερες περιοχές, των Σερρών, ακόμη και της Σμύρνης και των Αδάνων, και με μια ευρύτατη ενδοχώρα αγοράς των προϊόντων της, στα βιλαέτια της Θεσσαλονίκης και του Μοναστηρίου κυρίως, αλλά και των υπόλοιπων επαρχιών της Ευρωπαϊκής Τουρκίας, με πληθυσμό ίσο περίπου με εκείνον του ελληνικού κράτους³⁹.

37. Βασ. Φίλιας, *Κοινωνία και εξουσία στην Ελλάδα: 1. Η νόθα αστικοποίηση*, Αθήνα 1974.

38. Ε. Στουγιαννάκης, «Νάουσα», ό.π.

39. Χρ. Χατζηιωσήφ, ό.π., σελ. 91.

1. Η εταιρεία Λόγγου, Κύρτση και Τουρπάλη

Η εταιρεία Λόγγου, Κύρτση και Τουρπάλη ξεκινά το 1874 με 700 μόνο ατράκτους και φτάνει το 1903 να διαθέτει 7.000. Είναι γνωστό⁴⁰ ότι το 1875 οι Ναουσαίοι αγοράζουν τα μηχανήματα του Πειραιώτη βιομήχανου Κ. Παναγιωτόπουλου, που δοκίμασε επί δύο χρόνια την τύχη του στην νηματοουργία πριν αφιερωθεί στην αλευροβιομηχανία⁴¹. Τα μηχανήματα αυτά μεταφέρθηκαν στη Νάουσα από τη Θεσσαλονίκη με άμαξες που έσερναν βόδια, μια που δεν υπήρχε ακόμη τότε σιδηροδρομική γραμμή⁴². Την εγκατάσταση των μηχανημάτων την ανέλαβε ο Πατρινός μηχανικός Ν. Καλεντζιώτης, που κατασκεύασε και την ξύλινη τουρμπίνα που κινούσε όλα τα μηχανήματα, συνολικά 1.260 ατράκτους. Αυτή η μεταφορά μηχανημάτων και τεχνογνωσίας, που συνδέει τις αρχές της βιομηχανίας σε δύο πόλεις που ανήκουν σε διαφορετικές επικράτειες και δεν διατηρούν απευθείας οικονομικές σχέσεις μεταξύ τους, θέτει το πρόβλημα του μεσολαβητή. Η απάντηση στο ερώτημα αυτό θα φώτιζε ίσως τον ρόλο των εμπορικών και τραπεζικών δικτύων της διασποράς στις πρώτες φάσεις της βιομηχανίας τόσο του ελληνικού κράτους, όσο και της τουρκοκρατούμενης Μακεδονίας⁴³.

Το κτιριακό συγκρότημα της πρώτης αυτής μεγάλης βιομηχανικής μονάδας της πόλης, το οποίο εργάστηκε συνεχώς μέχρι το 1936, οπότε ένα τμήμα του καταστράφηκε από πυρκαϊά, καταλαμβάνει μια έκταση συνολικού εμβαδού 10.000 μ² περίπου, στην ανατολική πλευρά, και χαμηλότερα από το κύριο επίπεδο όπου είναι ανεπτυγμένη η πόλη, σε επικλινές έδαφος, που έχει διαμορφωθεί σε διαδοχικά κλιμακωτά επίπεδα. Η θέση του συγκροτήματος καθορίστηκε κυρίως από την ανάγκη να χρησιμοποιηθεί η υδραυλική δύναμη, που εξασφάλιζαν τα ποτάμια της πάνω απ' αυτό πόλης για την κίνησή του, μέσω υδατοπτώσεων. Και τούτο ισχύει τόσο για την «προβιομηχανική» φάση, όταν στον συγκεκριμένο χώρο λειτουργούσε μόνον ο υδρόμυλος, όσο και για τη «βιομηχανική» φάση αργότερα, με την ίδρυση της νέας μονάδας του κλωστηρίου και τις διαδοχικές από κει και πέρα επεκτάσεις και μετατροπές των κτιρίων του συγκροτήματος, μια που και στις δύο αυτές φάσεις χρησιμοποιήθηκαν τα νερά ως κινητήρια δύναμη.

Συνοπτικά, το συγκρότημα περιλαμβάνει κτίριο υδρομύλου (περί το 1850), κτίριο κλωστηρίου (περί το 1874-75), που αποτέλεσε και τον κεντρικό πυρήνα της νέας βιομηχανικής μονάδας, κτίριο υφαντουργείου (περί το 1900), καθώς και μια σειρά αποθήκες, κτίριο γραφείων και φυλάκιου εισόδου κ.λπ.

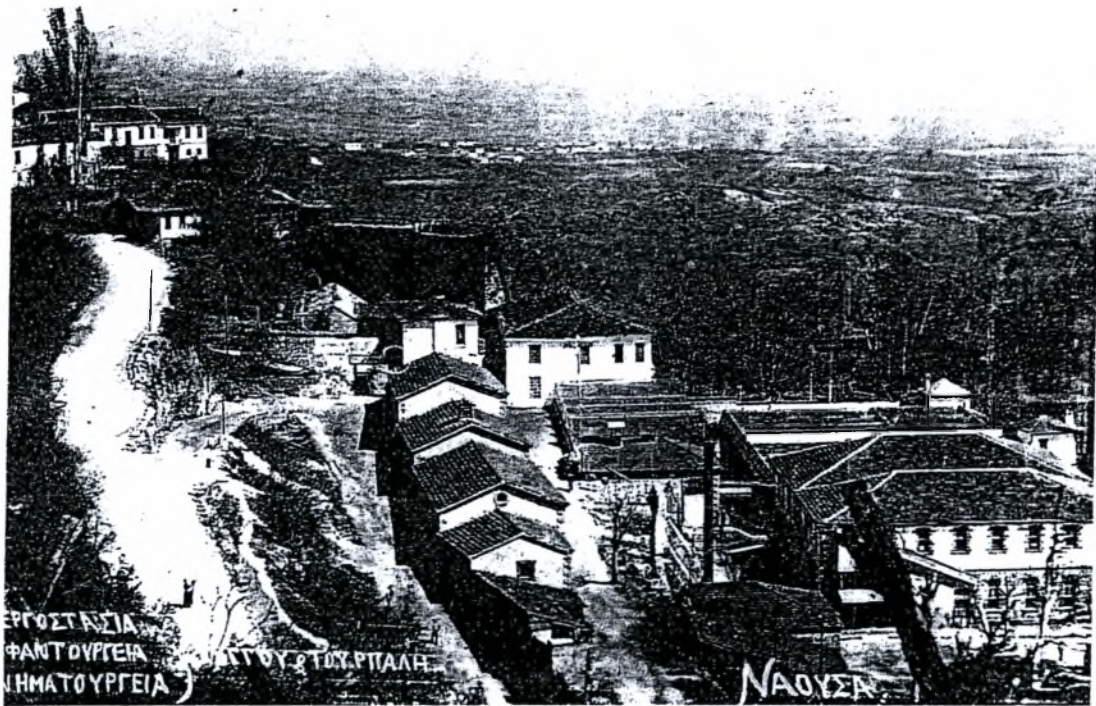
Τον αρχικό πυρήνα του συγκροτήματος αποτέλεσε το τριώροφο κτίριο του υδρόμυλου (περί το 1850), που κατασκευάστηκε ταυτόχρονα με το κτίριο της εισόδου. Ο μύ-

40. Ο.π., σελ. 90 κ.ε.

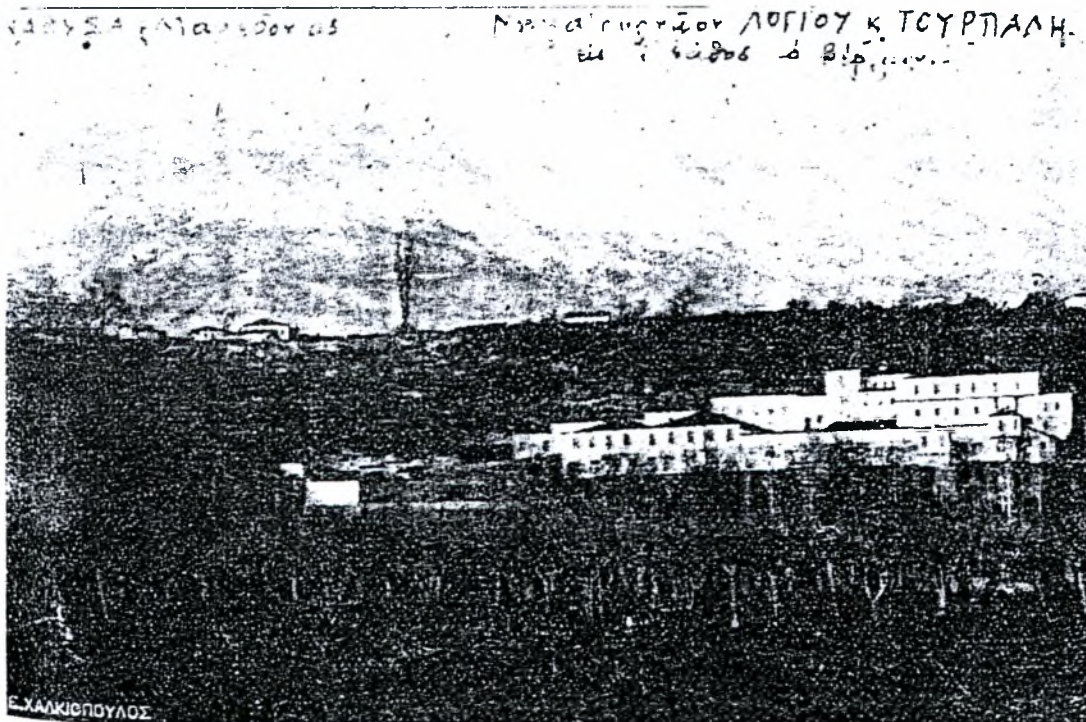
41. Για τις βιομηχανικές δραστηριότητες στον Πειραιά της εποχής βλ. Β. Τσολόπουλος, *Πειραιάς, 1835-1870*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1984, σελ. 222-233.

42. *Πανελλήνιον Λεύκωμα Εκατονταετηρίδος 1821-1921*, Αθήνα 1925, σελ. 230.

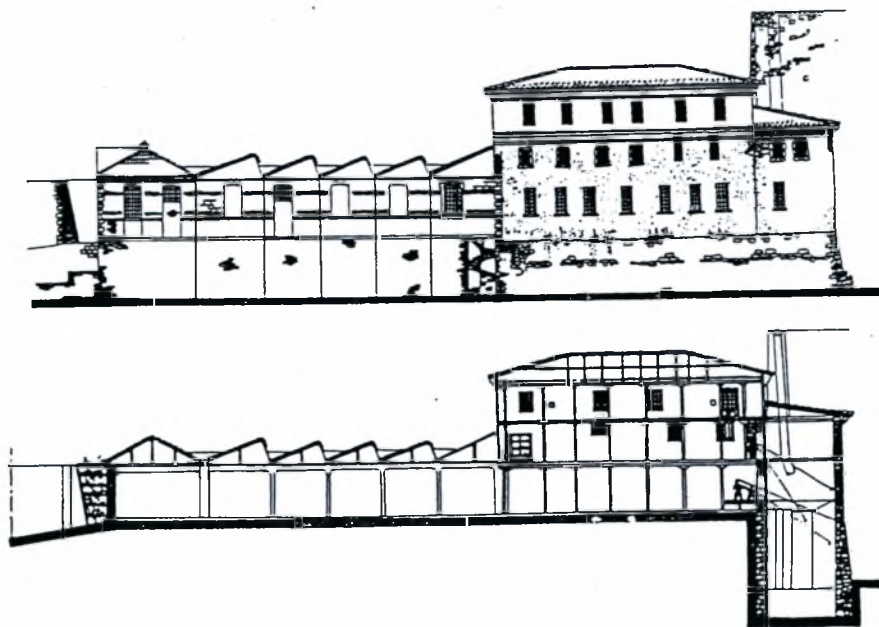
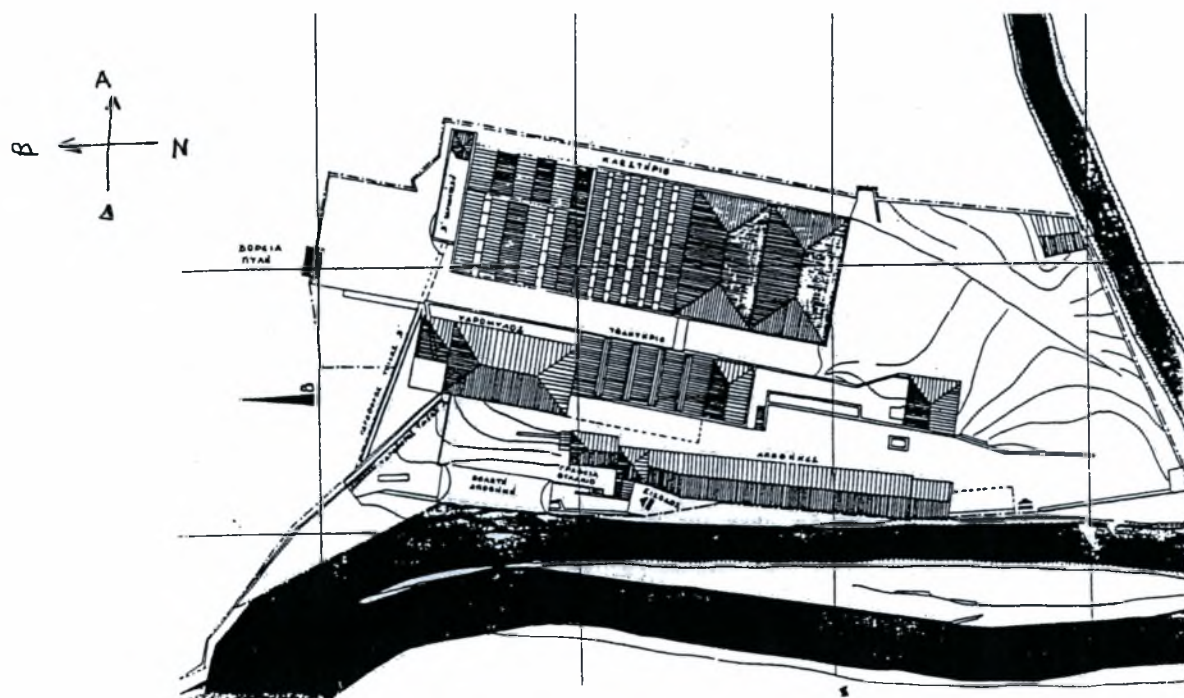
43. Αναλυτική παρουσίαση του εργοστασίου αυτού στη μελέτη του Αλεξ. Οικονόμου, «Το παλιό βιομηχανικό συγκρότημα Λόγγου-Κύρτση-Τουρπάλη στη Νάουσα. Ιστορική-αρχιτεκτονική προσέγγιση», στο περιοδικό *Μνημείο και Περιβάλλον*, τ. 2, εκδ. ΤΕΕ-Τμ. Κ. Μακεδονίας.- «Παρατηρητής», Θεσσαλονίκη 1994, σελ. 65-82.

Εικ. 2. Γενική άποψη των εργοστασίων Λόγγου-Κύρτση-Τουρπάλη λίγο μετά το 1900.

Εικ. 3. Εργοστάσιο εταιρείας Λόγγου-Τουρπάλη (άποψη των εγκαταστάσεων, φωτ. 1923).

Εικ. 4. Εργοστάσιο εταιρείας Λόγγου-Τουρπάλη. Σχέδιο γενικής διάταξης (όψη-τομή) μεσαίας σειράς κτιρίων (υδρόμυλος 1850, φαντουργείο 1895).

Εικ. 5. Σήμα προϊόντων των εργοστασίων Λόγγου-Τουρπάλη με το όνομα της εταιρείας στα ελληνικά, γαλλικά, τουρκικά, εβραϊκά και ρωσικά. Στο κάτω μέρος διακρίνεται το κτιριακό συγκρότημα όπως ήταν το 1902. Δεξιά φαίνονται οι αγωγοί του νερού (καρούττες) για την τουρμπίνα.

λος αυτός εξακολούθησε να λειτουργεί ως τέτοιος και μετά την ίδρυση της κύριας μονάδας του κλωστηρίου το 1875· ήταν ο πιο μεγάλος από τους τρεις «σύγχρονους» υδρόμυλους της πόλης, λειτουργούσε δε με το σύστημα A. Millot, με ιδιαίτερο καταράκτη (υδατόπτωση), ισχύος 100 περίπου ίππων, και απασχολούσε περί τους 15 εργάτες.

Το κτίριο του κλωστηρίου κατασκευάστηκε περί το 1874-75 και αποτέλεσε τον κεντρικό πυρήνα της νέας βιομηχανικής μονάδας, μαζί με το κτίριο της δεύτερης υδατόπτωσης, σε επαφή μαζί του, που περιείχε την υδροτουρμπίνα και παρείχε κίνηση σ' ολόκληρο το συγκρότημα.

Το κτίριο του υφαντουργείου κατασκευάστηκε περί το 1895, σε επαφή με το αρχικό κτίριο του υδρόμυλου, στο ίδιο επίπεδο με το ισόγειό του, και η κατασκευή του συνδυάζεται με την επέκταση της λειτουργίας της επιχείρησης, ώστε να παράγει έτοιμο προϊόν (ύφασμα). Το υφαντουργείο αυτό παρήγαγε με 40 περίπου αργαλειούς ύφασμα κάμποτ, μικρού πλάτους (μέχρι 0,90 μ.), διαφόρων ποιότητων.

Το όλο συγκρότημα πλαισιώνεται προς τη δυτική πλευρά του από μια σειρά αποθήκες και άλλους βοηθητικούς χώρους (αποθήκες, γραφεία, φυλάκιο εισόδου), που κατασκευάστηκαν σε διάφορες χρονικές περιόδους.

Ιδρυτές του εργοστασίου αυτού είναι οι Δημήτριος και Κωνσταντίνος Λόγγος, ο Γεώργιος Κύρτσης και ο Ιωάννης Τουρπάλης. Μετά την αποχώρηση των γιων του Γ. Κύρτση, Παναγή και Κύρου, από το σώμα των μετόχων, ανακαινίζεται το εργοστάσιο το 1902. Οι μέτοχοι πλέον της εταιρείας «Νηματοουργείον Λόγγου και Τουρπάλη» είναι ο Γρηγόριος Δημ. Λόγγος κατά 25%, οι Γεώργιος, Ζαφείριος και Ιωάννης Κωνσταντίνου Λόγγου από 8,3% ο καθένας, οι Γεώργιος, Νικόλαος και Εμμανουήλ Δημ. Τουρπάλη από 8,3% ο καθένας, η Ανδρομάχη χήρα Δημ. Τουρπάλη κατά 12,5%, και ο Θρασύβουλος Ιωάν. Τουρπάλης και ο Γεώργιος Χριστ. Τουρπάλης από 6,3% ο καθένας⁴⁴. (Από τους γιους του Ιωάννη Τουρπάλη οι Χριστόδουλος, Δημήτριος, Κωνσταντίνος, Αλέξανδρος και Θρασύβουλος διαδέχθηκαν τον πατέρα τους, ενώ ο Βασίλειος αποχώρησε και ίδρυσε καινούριο νηματοουργείο στη Θεσσαλονίκη. Τον Χριστόδουλο Τουρπάλη διαδέχθηκε ο γιος του Γεώργιος Χριστ. Τουρπάλης, τον δε Δημήτριο οι γιοι του Γεώργιος, Νικόλαος και Εμμανουήλ).

Στις αρχές του αιώνα, το εργοστάσιο της εταιρείας έχει 7.000 ατράκτους, απασχολεί περί τους 270 εργαζομένους και κατεργαζόμενο 400.000 οκάδες βαμβάκι παράγει 90-100.000 πακέτα νήμα τον χρόνο, αξίας 50.000 λιρών⁴⁵. Το 1911 η εταιρεία Λόγγου-Τουρπάλη συγχωνεύεται με τη «Γρ. Τσίτσης και Σία», που είχε στην ιδιοκτησία της, εκτός από εργοστάσιο στη Νάουσα, και το μεγαλύτερο βαμβακοκλωστήριο της Έδεσσας, με 16.500 ατράκτους⁴⁶. Η εταιρεία που προκύπτει από τη συγχώνευση ελέγχει συνολικά το 34% της παραγωγικής δυναμικότητας της Μακεδονίας. Σημειώνεται επίσης ότι οι δυο εταιρείες που συγχωνεύτηκαν κατέχουν και τα δυό μοναδικά ατμοκίνητα εκκοκιστήρια της Μακεδονίας, το ένα στην Κάτω Τζουμαγιά, για το βαμβάκι του κάμπου των Σερρών, και το άλλο στη Θεσσαλονίκη, για το βαμβάκι της Μικράς Ασίας⁴⁷.

2. Το «Βαμβακοκλωστήριον Μπίλη-Τσίτση και Σία»

Η δημιουργία της δεύτερης βιομηχανικής μονάδας στη Νάουσα, καθώς και των μεταγενέστερων, φαίνεται ότι έχει άμεση σχέση με τη βελτίωση των συγκοινωνιακών υποδομών του κράτους. Πράγματι, μετά τη σιδηροδρομική σύνδεση της Θεσσαλονίκης με το Βελιγράδι και την Ευρώπη, το 1871, κατασκευάζεται στα 1892-94 η σιδηροδρομική γραμμή Θεσσαλονίκης-Μοναστηρίου, η οποία συνδέει και τις πόλεις του ανατολικού Βερμίου, τη Βέροια, τη Νάουσα και την Έδεσσα με το λιμάνι της Θεσσαλονίκης⁴⁸. Το

44. Δημ. Μπάιτσης, «Η κλωστοϋφαντουργία στη Νάουσα, πριν τον Β' παγκόσμιο πόλεμο». Εισήγηση στο συνέδριο του Δήμου Νάουσας *Η βιομηχανική κληρονομιά της Νάουσας και η βιομηχανική της ανάπτυξη 1874-1994*, Πρακτικά συνεδρίου (ανέκδοτα). Βλ. όμως του ίδιου, *Νάουσα οι βιομηχανίες του χθες*, Βέροια 1997.

45. Ε. Στουγιαννάκης «Νάουσα», *ό.π.*

46. Χ. Χατζηιωσήφ, *ό.π.*, σελ. 90-95.

47. *Ο.π.*, σελ. 95.

48. Κ. Μοσκόφ, *Θεσσαλονίκη. Τομή της μεταπρατικής πόλης*, εκδ. Στοχαστής, Αθήνα 1978, τ. Α', σελ. 92.

Εικ. 6. Επιστολόχαρτο εργοστασίου Μπίλη-Τσίτση (1911). Διακρίνονται τα κτίρια του μύλου και του κλωστήριου, καθώς και ο υδραγωγός (καρούτα).

Εικ. 7. Ο σιδηροδρομικός σταθμός της Νάουσας στα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του.

1891 (1887;) ιδρύεται, πάλι από ομογενείς Ναουσαίους, το βαμβακοκλωστήριο Μπίλη-Τσίτση και Σίας με κινητήρια δύναμη (καταρράκτη) 148 ίππων και 4.800 περίπου ατράκτους⁴⁹.

Το εργοστάσιο αυτό κτίζεται επίσης κάτω από το κυρίως επίπεδο της πόλης, στη θέση «Κιόσκι», ώστε να γίνει εκμετάλλευση των υδάτων της Αράπιτσας, που προέρχονται από το ψηλότερο επίπεδο και μεταδίδουν την κίνηση μέσω κινητηρίου τροχού (engrainage). Στις αρχές του αιώνα απασχολεί περί τους 160 εργαζομένους, μεταξύ των οποίων οι περισσότερες γυναίκες, και κατεργάζεται ετησίως 300.000 σκάδες βαμβάκι παράγοντας 60-70.000 πακέτα νήμα αξίας 30-35.000 λιρών.

~~Αξίζει να επισημανθεί ότι, όπως και το πρώτο εργοστάσιο Λόγγου-Κύρση-Τουρπάλη, και αυτό συνδυάζει τις εγκαταστάσεις του με την παράλληλη λειτουργία μύλου σε ανεξάρτητο κτίριο. Ο μύλος αυτός χρησιμοποιούνταν αποκλειστικά για το «στούμπισμα», την αποφλοίωση δηλαδή του ρυζιού, που καλλιεργούνταν στον κάμπο, γι' αυτό και ήταν γνωστός ως «στούμπος»⁵⁰.~~

Μέτοχοι της εταιρείας Μπίλη, Τσίτση και Σίας υπήρξαν οι Δημήτριος, Διαμαντής και Αναστάσιος Γεωργίου Μπίλη, με ποσοστό 17% οι δύο πρώτοι και 18% ο τρίτος, οι Αντώνιος, Γεώργιος, Αναστάσιος, Θεόδωρος και Χριστόδουλος Τσίτσης με ποσοστό 3,6% ο καθένας, ο Δημήτριος Κόκκινος, ο Γρηγόριος Σεφερτζής και ο Γεώργιος Τουρπάλης με ποσοστό 4,5% ο καθένας, οι Κωνσταντίνος και Ιωάννης Τσιώμης με ποσοστά 5% και 4% αντίστοιχα, και οι Ιωάννης Μπογιατζής και Επαμεινώνδας Κόκκινος με ποσοστά 3% ο καθένας⁵¹.

~~Το εργοστάσιο συνέχισε τη λειτουργία του μέχρι το 1949, οπότε κήπη μαζί με τα άλλα εργοστάσια της Νάουσας, κατά τον Ευφύλιο. Ξαναχτίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του '50 στην ίδια θέση, με κεφάλαια από το «Σχέδιο Μάοσαλ» αλλά σύντομα ξαναδιέκοψε, οριστικά δυστυχώς, τη λειτουργία του.~~

3. Βιομηχανική εταιρεία Γκούτα και Καράτζια (ΕΣΤΙΑ Α.Ε)

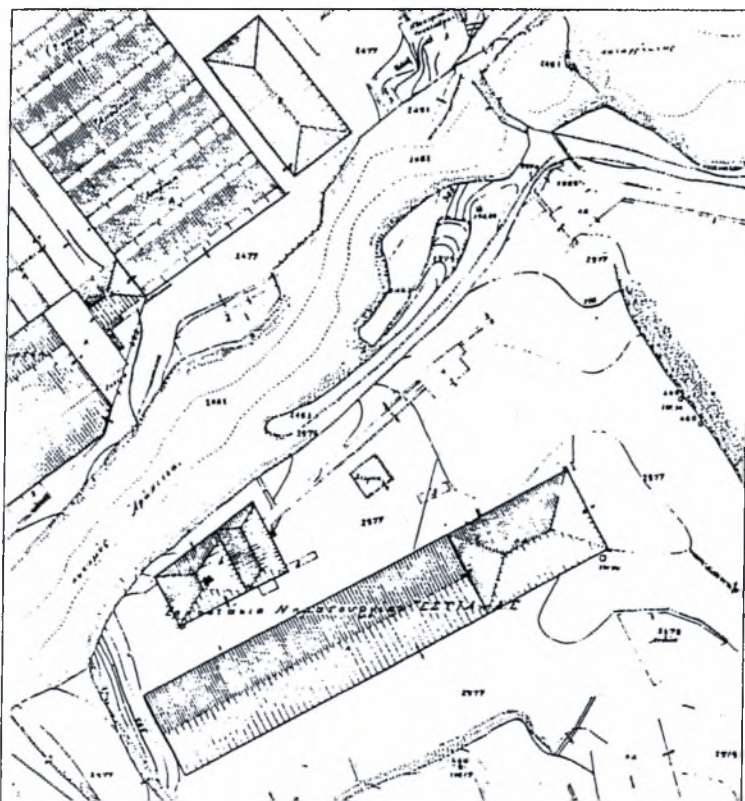
~~Το τρίτο βαμβακοκλωστήριο της Νάουσας δημιουργήθηκε από την ομόρρυθμη βιομηχανική εταιρεία Γκούτα και Καράτζια, η οποία είχε ιδρυθεί από το 1890⁵² και άρχισε να λειτουργεί το 1903 ως «Γκούτα-Τουρπάλη και Καράτζια», με κινητήρια δύναμη 200 ίππων από τους 500 που διέθετε (άλλους 125 ίππους παραχωρούσε έναντι ετησίου μισθώματος 4.000 δρχ. στη συγγενή επιχείρηση Λαναρά, Γκούτα και Σίας, ΟΕ), και 3.200 ατράκτους, που φθάνουν αργότερα τις 5.000. Και στην περίπτωση αυτή οι ιδρυτές είναι αφενός μεν ~~οι αδελφοί Αναστάσιος και Κωνσταντίνος Γκούτα~~, ομογενείς Ναουσαίοι, που απέκτησαν περιουσία στην Αίγυπτο, όπου είχε εγκατασταθεί ο πατέρας τους από το 1863, αφετέρου ~~ο Δημ. Καοατζίας~~ γαμπρός του Κωνστ. Γκούτα, ενός των αδελφών, Ναουσαίος βιοτέχνης σαγιακιών. Έχουμε δηλαδή μια χαρακτηριστική περι-~~

49. Ε. Στουγιαννάκης, «Νάουσα», ό.π., σελ.148-153.

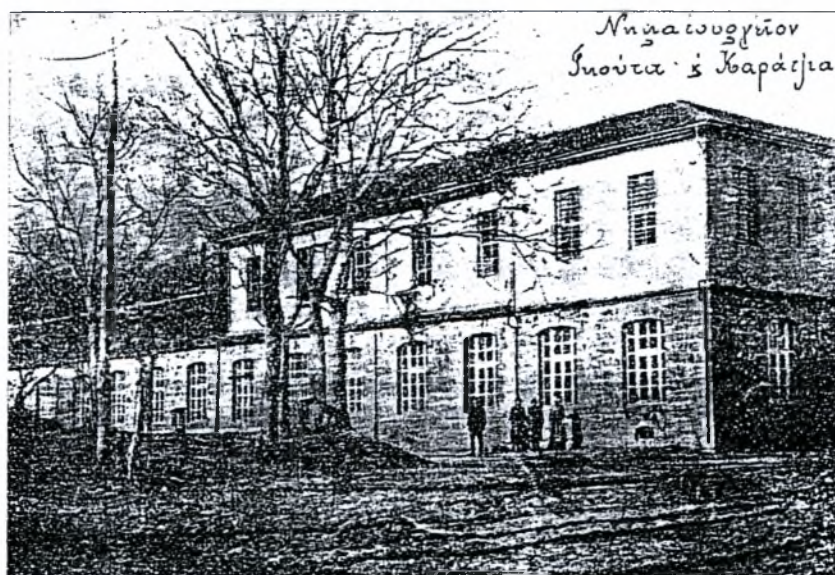
50. Οι πληροφορίες αυτές προέρχονται από τον κ. Προκόπη Μπίλη.

51. Δ. Μπάιτσης, ό.π.

52. Φ. Πιομπίνος, «Ένα παλιό εργοστάσιο στη Νάουσα». Περιοδικό *Εμείς*, έκδ. της Εθνικής Τράπεζας για το προσωπικό της, τεύχ. 21, Αθήνα, Σεπτ. 1989, σελ. 40-43.

Εικ. 8. Σχέδιο γενικής διάταξης του «Νηματουργείου Γκούτα και Καράτζια».

Εικ. 9. Το «Νηματουργείον Γκούτα και Καράτζια» (φωτ. 1923).

Εικ. 10. Η ετικέτα της εταιρείας Γκούτα και Καράτζια.

Dobson Barlow Ltd. Η παραγωγή της μονάδας αυτής ανερχόταν στις αρχές του αιώνα σε 50.000 πακέτα νήμα, αξίας 25.000 λιρών, απασχολούσε δε αρχικά περί τους 160 εργαζομένους, άνδρες και γυναίκες (Στουγιαννάκης), ενώ αργότερα το προσωπικό της φθάνει τα 240 άτομα (Πιομπίνος).

Η εταιρεία αυτή διαλύθηκε το 1909 και επανασυστάθηκε αμέσως ως «Υιοί Α. και Κ. Γκούτα και Καράτζια», τροποποιήθηκε το 1921 ως «Γκούτα και Καράτζια» και διαλύθηκε τελικά το 1930, όταν απεχώρησαν οι Θωμάς, Αντώνιος Αλέξανδρος και Ζαφείριος Κωνσταντίνου Γκούτα και Άγγελος, Φίλιππος και Θεοδόσιος Αναστασίου Γκούτα, οι οποίοι κατείχαν από 3/28 ο καθένας των μετοχών της εταιρείας, συνολικά δηλαδή τα 21/28. (Τα υπόλοιπα 4/28 κατείχε ο Δημήτριος Γεωργίου Καράτζιας και τα 3/28 από κοινού οι κληρονόμοι Γεωργίου Αναστ. Γκούτα, δηλαδή η Ευδοξία χήρα Γεωρ. Γκούτα και τα παιδιά του Δημήτριος Γ. Γκούτας και Μαρία συζ. Πέτρο. Πετρίδη). Όλα τα περιουσιακά στοιχεία της εταιρείας αγόρασε η «Ένωση Βιομηχανικών Επιχειρήσεων ΕΣΤΙΑ ΑΕ», των κληρονόμων Ηρακλέους Χατζηδημούλα με έδρα τη Θεσσαλονίκη, στην οποία πρέπει να συμμετείχαν και οι Δημ. Καράτζιας και οι κληρονόμοι Γεωργίου Α. Γκούτα, των οποίων το μερίδιο δεν μεταβιβάζεται με το πωλητήριο συμβόλαιου⁵³.

πτωση σύζευξης του μεταπρατικού κεφαλαίου με την τοπική παραδοσιακή βιοτεχνία προς δημιουργία «μείζονος» βιομηχανίας.

Το εργοστάσιο της εταιρείας κατασκευάζεται δίπλα στην Αράπιτσα, στη θέση «Δέση Στουμπάνων», και καταλαμβάνει έκταση 2.640 μ² σε οικόπεδο 16 στρεμμάτων. Εκμεταλλεύεται και αυτό την υδραυλική δύναμη των νερών της Αράπιτσας, μέρος των οποίων παρεκτρέπεται σε μια ψηλότερη από το εργοστάσιο θέση και μέσω τεχνητής υδραγωγού σήραγγας σκαμμένης στον βράχο οδηγείται σε μεταλλικούς σωλήνες γιγάντιας διατομής και τελικά κινεί τον οριζόντιο οδοντωτό τροχό, που σε συνδυασμό με αντίστοιχο κατακόρυφο τροχό (engrenage) δίνει κίνηση σ' ολόκληρο το εργοστάσιο. Τα μηχανήματα του εργοστασίου ήταν εγγλέζικης προέλευσης, των οίκων Lord Brothers και

53. Συμβόλαιο Νο 33670/24-12-1930 συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης Βασιλείου Νικ. Κατωπόδη, αξία μεταβιβαζομένων δρχ. 3.500.000.

Η εταιρεία μετονομάστηκε το 1957 σε «ΥΦΕΝ ΟΕ Κ. Δούδος - Α. Χ' Αντωνίου και Σία» και παρήγαγε νήματα και υφάσματα. Τέλος, το 1972, με την αποχώρηση του Κ. Δούδου, ο οποίος μεταφέρει τις βιομηχανικές του δραστηριότητες στη Θεσσαλονίκη, μετατράπηκε σε ανώνυμη εταιρεία με την επωνυμία «ΥΦΕΝ - Α. Χατζηαντωνίου και Σία ΑΕ», μέχρι το 1985, που κήρυξε πτώχευση και ανέστειλε τις εργασίες της.

4. Εταιρεία «Γρηγόριος Τσίτσης και Σία» (ΒΑΡΒΑΡΕΣΣΟΕ)⁵⁴

Το 1897 ιδρύεται η εταιρεία «Μπίλη-Τσίτση-Λαπαβίτσα» από τους αδελφούς Δημήτριο, Διαμαντή και Αναστάσιο Μπίλη, τους αδελφούς Θεόδωρο, Γρηγόριο και Αναστάσιο Τσίτση και τους αδελφούς Χρήστο και Γεώργιο Λαπαβίτσα. Απ' αυτούς οι αδελφοί Τσίτση και Λαπαβίτσα ήταν ιδιοκτήτες της έκτασης, όπου κατασκευάστηκε το εργοστάσιο, λίγο χαμηλότερα από τις εγκαταστάσεις της «Γκούτας-Καράτζιας», στη νότια όχθη της Αράπιτσας.

Τα κτίρια για την εγκατάσταση της βιομηχανικής δραστηριότητας της εταιρείας κατασκευάζονται πριν το 1910⁵⁴. Ωστόσο, λόγω προστριβών μεταξύ των συνεταιριών, που προκλήθηκαν, σύμφωνα με τοπικές μαρτυρίες⁵⁵, από την καταστροφή των μηχανημάτων, που επρόκειτο να τοποθετηθούν σ' αυτά, εξαιτίας της κατάρρευσης της γέφυρας, η οποία συνέδεε τις εγκαταστάσεις με την πόλη, παραμένουν αχρησιμοποίητα μέχρι τον Α' παγκόσμιο πόλεμο, οπότε εγκαθίστανται σ' αυτά Αγγλογάλλοι. Στη συνέχεια το όλο συγκρότημα αγοράστηκε από την εταιρεία «Γρ. Τσίτσης και Σία», η οποία εγκατέστησε νέα μηχανήματα και το έθεσε σε λειτουργία.

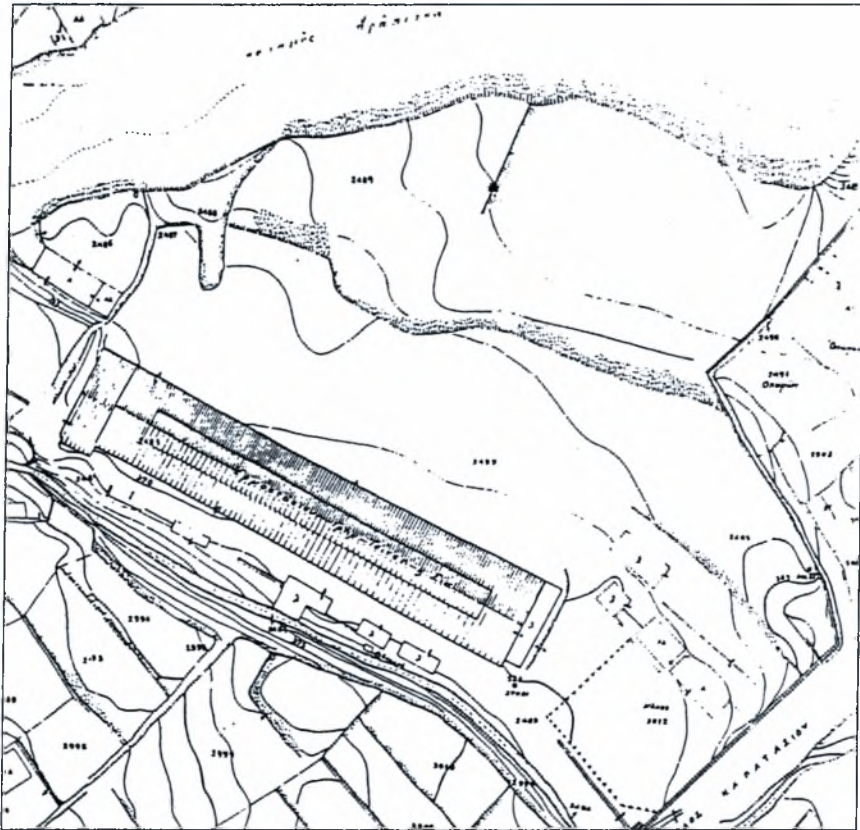
Αρχικοί ιδρυτές της εταιρείας «Γρηγόριος Τσίτσης και Σία» υπήρξαν οι αδελφοί Γρηγόριος, Κωνσταντίνος και Ευάγγελος Σεφερτζής και οι κληρονόμοι Θωμά Σεφερτζή, οι αδελφοί Δημήτριος, Αριστείδης Σταύρος, Βασίλειος και Επαμεινώνδας Κοκκίνου, ο Γεώργιος Κύρτσης (τον οποίο διαδέχθηκαν οι γιοι του Παναγής και Κύρος), ο Νικόλαος Πλατσούκας (τον οποίο διαδέχθηκαν οι γιοι του Κωνσταντίνος, Χριστόδουλος, Ιωάννης και Δημήτριος και οι κληρονόμοι του Γεωργίου Πλατσούκα), ο Δημήτριος Λόγγος (με διάδοχο τον Γρηγόριο Λόγγο) και ο Γρηγόριος Τσίτσης (τον οποίο διαδέχθηκαν οι γιοι του Αναστάσιος, Δημήτριος, Χριστόδουλος και Μενέλαος)⁵⁶. Παρατηρούμε δηλαδή ότι στην ομάδα των ιδρυτών περιλαμβάνονται και οι δύο εκ των τριών κυρίων μετόχων του πρώτου εργοστασίου Λόγγου, Κύρτση και Τουρπάλη, εκ των οποίων ο ένας (Γ. Κύρτσης) είχε ήδη αποχωρήσει από εκείνο, ενώ ο άλλος (Δ. Λόγγος) εξακολουθούσε να συμμετέχει και στην πρώτη εταιρεία, όπως και ο διάδοχός του Γρηγ. Δημ. Λόγγος. Οι δεσμοί αυτοί προφανώς έκαναν δυνατή λίγο αργότερα (1911) τη συγχώνευση των δύο εταιρειών και τη γιγαντοποίησή τους.

Η κύρια μονάδα της αποτελείται από ένα διώροφο επίμηκες κτίριο εμβαδού 1.760 τετρ. μέτρων, σε γήπεδο μεγαλύτερο των 20 στρεμμάτων. Χρησιμοποιείται και εδώ η υδραυλική δύναμη του ποταμού, μέρος των νερών του οποίου εκτρέπεται πριν από τον

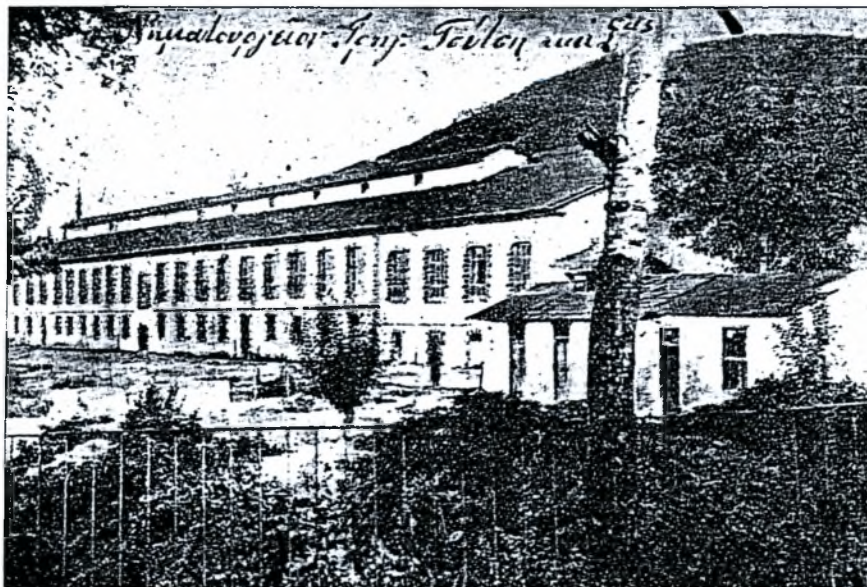
54. Ε. Στουγιαννάκης, «Νάουσα», ό.π., σελ.148-153.

55. Μαρτυρία κ. Γιάννη Μπίλη.

56. Λείκωμα Εκατονταετηρίδος, σελ. 229.

Εικ. 11. Σχέδιο γενικής διάταξης του «Νηματουργείου Γοργ. Τσίτση και Σίας».

Εικ. 12. Το «Νηματουργείον Γοργ. Τσίτση και Σίας» (άποψη κτιρίου, φωτ. 1923).

μεγάλο καταρράκτη των Στουμπάνων και μέσω σιδηρών σωλήνων μεγάλης διαμέτρου κινεί υδροστρόβιλο και παράγει ισχύ 220 ίππων. Απασχολεί 130 περίπου εργαζομένους και παράγει 200.000 οκάδες νήμα τον χρόνο.

Ο Γρηγόριος Τσίτσης, με τη συμμετοχή των αδελφών Κ. Κοκκίνου, Γ. Κύρτση, αδελφών Νικ. Πλιατσούκα, Πέτρου Σεφερτζή και Γρηγ. Λόγγου, ιδρύει σχεδόν ταυτόχρονα την πρώτη σοβαρή βιομηχανική μονάδα της γειτονικής Έδεσσας, εργοστάσιο που στη συνέχεια εξελίχθηκε στο μεγαλύτερο νηματουργείο, όχι μόνο της Ελλάδας, αλλά ολόκληρης της Ανατολής⁵⁷. Μέτοχοι της εταιρείας αυτής αναφέρονται, σε απροσδιόριστο όμως χρόνο, ο Γεώρ. Κύρτσης με 21% του μετοχικού κεφαλαίου, οι αδελφοί Κ. Κοκκίνου με 29,6%, ο Γρηγ. Λόγγος με 11,1%, ο Πέτρος Σεφερτζής με 21,6%, ο Γρηγόριος Τσίτσης με 10,5%, και οι Χριστόδουλος και Γεώργιος Πλιατσούκας με 3,2% και 3,1% αντίστοιχα⁵⁸.

5. Εταιρεία Χατζηλάζαρος, Αγγελάκης και Σία («ΕΡΙΑ»)

Συνολικά και μέχρι την απελευθέρωση της Νάουσας ιδρύθηκαν και λειτούργησαν τέσσερα κλωστήρια με αποκλειστική παραγωγή βαμβακερών νημάτων διαφόρων κατηγοριών και δύο εριοβιομηχανίες με αντικείμενο την πλήρη κατεργασία ^{καλλι προσού} ερίων και την κατασκευή μάλλινου υφάσματος, που χρησιμοποιούνταν κυρίως για τις ανάγκες του στρατού (χακί), του τουρκικού αρχικά και του ελληνικού στη συνέχεια. Το μεγαλύτερο από τα δύο τελευταία αυτά εργοστάσια, αυτό της εταιρείας Χατζηλάζαρος, Αγγελάκης και Σία, που μετατρέπεται αργότερα (1912) σε ανώνυμη εταιρεία, με την επωνυμία «ΕΡΙΑ», ιδρύεται το 1907 με κύριο προϊόν το μάλλινο ύφασμα χακί για τον τουρκικό στρατό. Δεν είναι γνωστό, αν στην περίπτωση αυτή ο Δ. Χατζηλάζαρος διακόπτει τη συνεργασία του με τους μεγαλοβιομήχανους Ρετσίνα του Πειραιά και αν έχουμε μεταφορά αργούντος εξοπλισμού από το Ελληνικό Βασίλειο στην τουρκοκρατούμενη Μακεδονία και συγκεκριμένα του εριοουργείου Ρετσίνα του Πειραιά, που έχει διακόψει από χρόνια τη λειτουργία του⁵⁹.

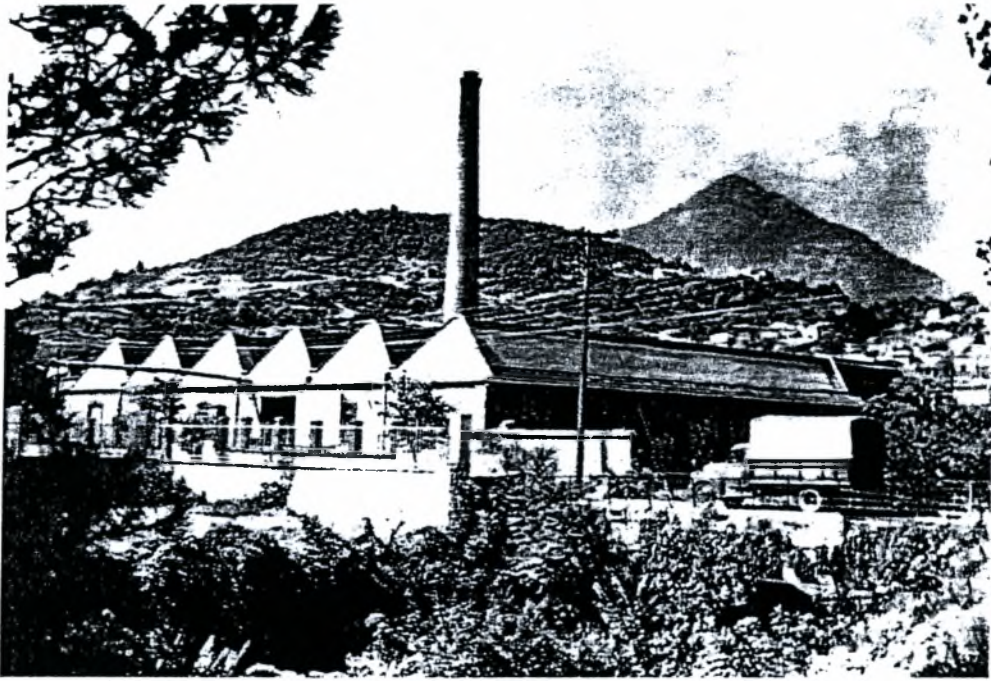
Το εργοστάσιο αυτό, κτισμένο στη θέση «Κιόσκι», σε ιδιοκτησία του Ιωάννη Λαμνίδη που ήταν και ο εμπνευστής του αρχικού εγχειρήματος με τον γιο του Κωνσταντίνο, στο όνομα του οποίου εκδόθηκε η πρώτη άδεια του εργοστασίου⁶⁰, περιλάμβανε όλα τα απαραίτητα τμήματα για την πλήρη επεξεργασία του μαλλιού μέχρι την τελική του ύφανση (πλυντήριο, βαφείο, κλωστήριο με 1.080 ατράκτους, υφαντήριο και φινιριστήριο). Διέθετε κινητήρια δύναμη 300-350 περίπου ίππων, μέσω καταρράκτη και υδροτουρμπίνας αυστριακής κατασκευής, όπως ήταν και τα υπόλοιπα μηχανήματά του, ήταν δε ηλεκτροφώτιστο εξαρχής, με γεννήτρια 120 Volts. Απασχολούσε αρχικά περί

57. Γ. Μίντση, «Η βιομηχανική ανάπτυξη της Νάουσας και της λοιπής Κεντρικής Μακεδονίας στα τέλη της Τουρκοκρατίας – Φαινόμενο και αιτιολογία». Άρθρο στο περιοδικό *Νάουσα*, τεύχος 72, Νάουσα 1995, σελ. 116.

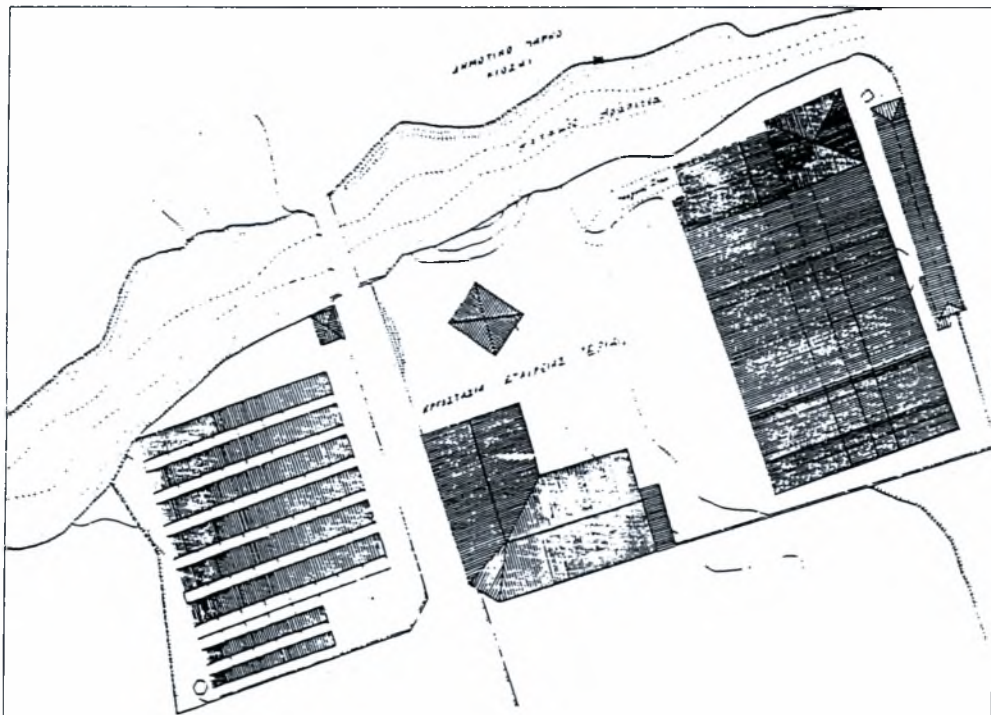
58. Δ. Μπάτσης, *ό.π.*

59. Χ. Χατζηιωσήφ, *ό.π.*, σελ. 94-95. Επίσης, Ε. Στουγιαννάκης, «Νάουσα», *ό.π.*, και Γ. Ν. Κοφινάς, *ό.π.*, σελ. 225.

60. *Λεύκωμα Εκατονταετηρίδος*, σελ. 229.

Εικ. 13. Εργοστάσιο εταιρείας «ΕΡΙΑ».

Εικ. 14. Σχέδιο γενικής διάταξης του εργοστασίου «ΕΡΙΑ».

Εικ. 15. Μετοχή της εταιρείας «ΕΠΙΑ» (1922).

τα 150 άτομα, παράγοντας κατ' έτος 100.000 μ. μάλλινο ύφασμα πλάτους 1,40 μ., αξίας 35-45.000 λιρών. Η παραγωγή του ανήλθε τελικά γύρω στα 1914 σε 200.000 μ. ύφασμα.

Ο Στουγιαννάκης, με μεγάλο θαυμασμό, αναφέρει ότι η ιδρύτρια εταιρεία είναι αξιέπαινη ... διότι εξέτρεψε την επιχειρηματικότητα αυτής από της συνήθους βιομηχανίας του βάμβακος προς εν νέον είδος, την των ερίων, άγνωστον εις τον τόπον και εις όλον σχεδόν το Κράτος, ανεκμετάλλευτον και πολλά επαξίως υποσχόμενον εις τους ευφυώς την εκμετάλλευσιν αυτού αναλαβόντας... Το εργοστάσιον Χατζηλαζάρου είναι το πρώτον εις το είδος του. Τα προϊόντα αυτού είναι περιζήτητα εν τη αγορά, εφάμιλλα δε των ευρωπαϊκών τοιούτων. Προετιμήθησαν εσχάτως διά τας στρατιωτικές στολάς επί τοσούτον, ώστε η παραγωγή είναι πολύ μικροτέρα της ζήτησεως.

Το εργοστάσιο λειτούργησε μετά το 1912 με την επωνυμία «ΕΠΙΑ-Εοιουογεία ΑΕ» μέχρι το 1922, οπότε η εταιρεία διαλύεται και επανιδρύεται ως «ΕΠΙΑ-Νέα Ανώνυμος Ελληνική Υφαντουργική Εταιρεία Ναούσης» με έδρα τη Θεσσαλονίκη και με διοικητικό συμβούλιο, στο οποίο συμμετείχαν οι Κωνσταντίνος Χατζηλάζαρος ως πρόεδρος, ο Γρηγ. Λόγγος ως αντιπρόεδρος και οι Ηλίας Πάζης και Δημ. Χονδρέλης ως σύμβουλοι, ενώ ο Κωνσταντίνος Λαμνίδης ήταν διευθύνων σύμβουλος, ο Νικ. Χριστίδης διευθυντής εργοστασίου και ο Αριστ. Χονδρέλης διευθυντής της εταιρείας. Η παραγωγή

του εργοστασίου της εταιρείας συνεχίζεται μέχρι το 1931, οπότε αρχίζει μια σειρά περιοδικών διακοπών της λειτουργίας του μέχρι τον Μάρτιο του 1938, οπότε η εταιρεία διακόπτει οριστικά τις εργασίες της και απολύει το σύνολο του προσωπικού της (16-18 υπάλληλοι και 250 εργάτες). Οι εγκαταστάσεις του εργοστασίου καταστράφηκαν κατά τη διάρκεια του Εμφυλίου πολέμου το 1949.

6. Εταιρεία Λαναρά και Πεχλιβάνου

Για τη μικρότερη από τις εριοβιομηχανίες της πόλης, το εργοστάσιο της εταιρείας Λαναρά και Πεχλιβάνου, που ιδρύθηκε το 1909, ο μεν Στουγιαννάκης αναφέρει ως κινητήρια δύναμη 75 ίππους και 75 απασχολούμενους, ο δε Δ. Τσακαλώτος⁶¹ μόνον 24 ίππους (εκ των οποίων οι 12 με υδατόπτωση και οι 12 με πετρελαιομηχανή) και 15 εργαζόμενους αντίστοιχα. Και η μονάδα αυτή κινείται με τον γνωστό τρόπο μέσω καταρράκτη και κινητήριου τροχού, τα δε κλωστικά και υφαντικά μηχανήματά της ήταν γερμανικής και αγγλικής προέλευσης. Η ετήσια παραγωγή του έφθανε τα 90.000 μ. στενό μάλλινο ύφασμα (σαγιάκια), αξίας 8-9.000 λιρών, που καταναλισκόταν τοπικά στη Μακεδονία, στην Ελλάδα, την Ήπειρο και την Αλβανία, για τις κάπες των χωρικών κυρίως.

Στο μικρό αυτό εργοστάσιο έγιναν μέτοχοι και οι αδελφοί Γ. Κύρτση, οι οποίοι ήταν ιδιοκτήτες του οικοπέδου, όπου ανεγέρθηκε το κτίριο, στην περιοχή «Μπατάνια»,

Εικ. 16. Το κτίριο της εταιρείας Λαναρά-Πεχλιβάνου στη γέφυρα «Μπατάνια».

61. Δ. Τσακαλώτος, «Περί της εν Μακεδονία βιομηχανίας και του μέλλοντος αυτής», περιοδ. Αρχιμήδης, έτος ΙΕ', τομ. 1+2, Αθήνα 1914. Γ. Αναστασόπουλος, *Ιστορία της ελληνικής βιομηχανίας, 1840-1940*, Αθήνα 1948, τ. 2, σελ. 932-933.

62. Σύμφωνα με πληροφορίες που ευγενικά μας δόθηκαν από την εταιρεία «Κλωστήρια Ναούσης ΑΕ».

στις όχθες της Αράπιτσας. Το εργοστάσιο αυτό αποτέλεσε τη «μαγιά» για τη μετέπειτα βιομηχανική δραστηριότητα των Λαναράδων και γι' αυτό αποκλήθηκε «μάννα»⁶².

Ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει συνοπτικά την εικόνα της «μείζονος» βιομηχανίας της Νάουσας στις αρχές του 20ού αιώνα σύμφωνα με τα στοιχεία που δίνει ο Ε. Στουγιαννάκης το 1910 και επαληθεύει λίγο αργότερα ο Γ. Ν. Κοφινάς αλλά και άλλες πηγές.

1. ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΤΗΣ ΝΑΟΥΣΑΣ (1911)

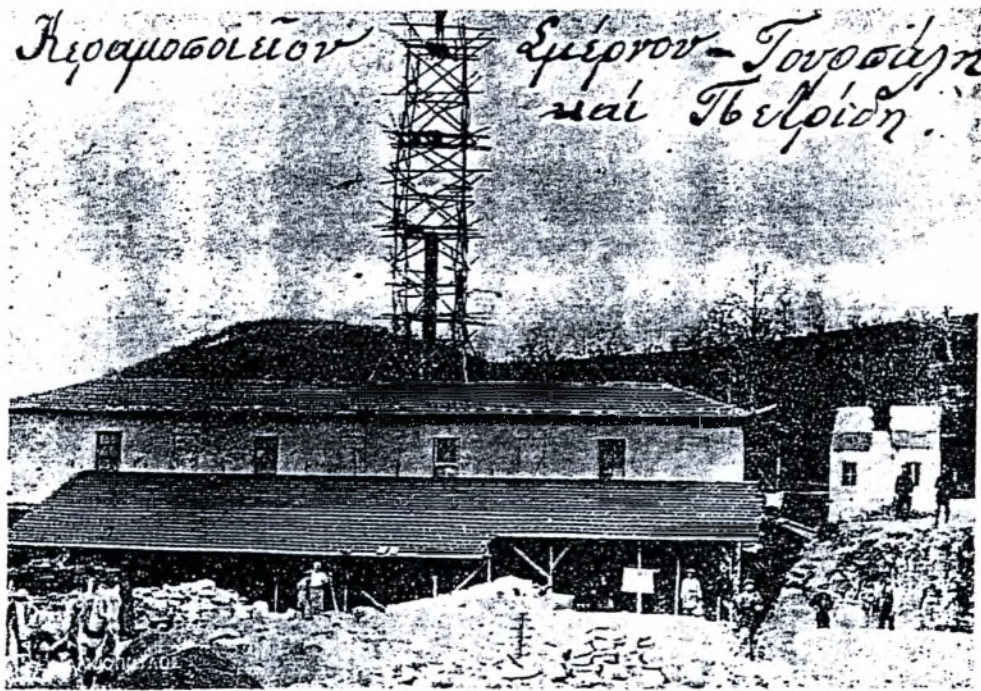
	Εταιρείες	Έτος ιδρύσεως	Ιπποδύναμη	Άτρακτοι	Εργαζόμενοι	Ετήσια παραγωγή	Αξία παραγωγής
1.	Κλωστήρια Λόγγου - Κύρση - Τουρπάλη	1875 (1902)	270	700 7.000	270	90-100.000 πακέτα νήμα	50.000 λίρ.
2.	Κλωστήρια Μπίλη-Τσίτση	1891	148 (200)	4.800	160	50-70.000 πακέτα νήμα	30-35.000 λίρ.
3.	Κλωστήρια Γκούτας-Καράτζιας	1890 (1903)	200	3.200 5.000	160	50.000 πακέτα νήμα	25.000 λίρ.
4.	Γρηγόριος Τσίτσης & Σία	1895 (1911)	220		130	200.000 οκάδες νήμα	
5.	Υφαντήρια Χατζηλαζάρου & Σία	1907	300 (350)	1080	150 (200)	180.000 μ. ύφασμ. 1,4 μ.φ.	35-45.000 λίρ.
6.	Υφαντήρια Λαναρά Πεχλιβάνου	1910	75 (24)		75 (15)	90.000 μ. ύφασμ. 0,33 μ.φ.	8-9.000 λιρ.

7. Η οικιακή εριουργία

Η εριουργία στη Νάουσα, στις αρχές του αιώνα, συμπληρώνεται ακόμη από την επεξεργασία στο σπίτι σημαντικής ποσότητας μαλλιού (32.000 οκάδες), με συνολική κατ' έτος παραγωγή 67.000 μ. υφάσματος (σαγιάκια), αξίας 3-4.000 λιρών, από την οποία μόνο 800 λίρες κατέληγαν τελικά στις οικογένειες για νηματοποίηση, ύφανση και βαφή του προϊόντος⁶³. Η όλη διαδικασία εμμέσως οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η οικιακή αυτή βιοτεχνία δεν ήταν στην πραγματικότητα ανεξάρτητη, αλλά προσέφερε την εργασία της έναντι αμοιβής (μισθού) και ότι το σύνολο αυτής της επιχείρησης ανήκε σε άλλους⁶⁴.

63. Ε. Στουγιαννάκης, «Νάουσα», ό.π.

64. Ανάλογες περιπτώσεις αναλύει ο Ν. Τοδορον στη Βουλγαρία (*Η βαλκανική πόλη*, σελ. 359 κ.ε.), καθώς και ο Ρ. Coyze στο *Industrialisation Lyonnaise au 19e siecle*, Διδακτορική διατριβή, Παρίσι 1977.

Εικ. 17. «Κεραμοποιείον Σμέρνον-Τουρπάλη και Πετρίδη».

Εικ. 18. Εγκαταστάσεις επεξεργασίας ξύλου στο δάσος Κανέλλη.

8. Οι μικρότερες βιοτεχνίες

Κοντά στις μεγάλες βιομηχανικές μονάδες της Νάουσας, και για να συμπληρωθεί η εικόνα, θα πρέπει να αναφερθεί ότι μέχρι την απελευθέρωση της πόλης στα 1912, λειτουργούσαν ακόμη τέσσερις μεγάλοι αλευρόμυλοι με ευρωπαϊκά μηχανήματα, της εταιρείας Λόγγου-Κύρτση-Τουρπάλη, με ιδιαίτερο καταρράκτη 100 ίππων, που απασχολούσε 15 εργάτες και κατεργάζοταν σιτάρι αξίας 10-15.000 λιρών, ο υδρόμυλος των αδελφών Δημ. και Διαμ. Μπίλη, ο υδρόμυλος Αναστ. Μπίλη, ο υδρόμυλος Χριστόδουλου Ματθαίου (ίδρ. 1911) και 26 ακόμη μικροί. Το μισό και πλέον δυναμικό των μικρών αυτών υδρομύλων ήταν εγκατεστημένο στις όχθες της Αράπιτσας, στην περιοχή μεταξύ των οδών Περδικάρη-Σωφρονίου και Καρατάσιου (νερόμυλοι Χατζηνώτα, Στεφανή, Ράιου, Μαλιάσα στην περιοχή Αγ. Τριάδας, Ράγγα και Σάββα Μυλωνά στην Πουλιάνα, Ζακεριά στην Υπαπαντή, Μάντσιου στην οδό Κοραή και Μαγγανάρη στον Φόρο)⁶⁵.

Λειτουργούσαν επίσης δύο υδροπρίονες, ο ένας των αδελφών Κ. Τσίτση και ο άλλος του Γ. Λόγγου, ο ηλεκτροκίνητος πρίων Κανέλλη και το εργοστάσιο τανίνης, στο ομώνυμο δάσος Κανέλλη⁶⁶. Ακόμη αναφέρονται 7 σησαμελαιοτριβεία (μεταξύ των οποίων του Κοκκίνου ή Μάκη μετέπειτα, στα Μπατάνια, και του Καραμπέλκου στον Αγ. Γεώργιο), 8 υδροτριβές (μπατάνια), ένα μεταξουργείο (ιδιοκτησίας Γεωργίου Κοττόπουλου), δύο καθαριστήρια ρυζιού και ένα κεραμοποιείο⁶⁷.

δ. Η ναουσαϊκή βιομηχανία στη Μακεδονία μέχρι το 1912

Η θέση και η σπουδαιότητα της ναουσαϊκής βιομηχανίας στο σύνολο της βιομηχανίας της Μακεδονίας, μόνον δύο χρόνια μετά την απελευθέρωση (1912), παρουσιάζονται στους πίνακες 2 και 3, σύμφωνα με τα δεδομένα του 1914⁶⁸.

2. ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΕΡΓΟΤΕΧΝΕΙΩΝ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (1914)

Εταιρείες	Πόλεις	Ίππο-δύν.	Απα-σχολ.	Αριθ. μηχ.	Ημερήσια παραγωγή
ΕΡΙΑ (πρώην Χ"Λαζάρου & Σίας)	Νάουσα	350	200	25	600-800 μ. ύφασμα
Οθωμανική Εταιρεία	Θεσ/νίκη	80	100	20	400 μ. ύφασμ. + 500 φέσια
Τουρπάλη - Καζάζη & Σίας	Θεσ/νίκη	28	30	10	150 μ. ύφασμα
Λαναρά - Πεχλιβάνου	Νάουσα	24	15	5	200 μ. στενό ύφασμα

65. Εύη Χαριτίδου-Μαυρουδή, «Παλιοί αλευρόμυλοι και αρτοποιεία στη Νάουσα», εισήγηση στο Συνέδριο *Η βιομηχανική κληρονομιά της Νάουσας και η οικονομική της ανάπτυξη 1874-1994, Νάουσα 12-14 Μαΐου 1994* (εισηγήσεις συνεδρίου).

66. Ε. Στουγιαννάκης, «Νάουσα», *ό.π.*

67. Δημ. Μπάιτσης, *ό.π.*

68. Οι πίνακες προέρχονται από το βιβλίο του Γ. Αναστασόπουλου, *ό.π.*, σελ. 932-933.

3. ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΩΝ ΝΗΜΑΤΟΥΡΓΕΙΩΝ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (1914)

Εταιρείες	Πόλεις	Έτος ίδρύσ.	Ιπποδύν.	Άτρακτοι	Απασχολ.	Ετήσ. παραγωγή (χλγ)
Λόγγου - Κύρτση - Τουρπάλη	Νάουσα	1875	300	7.000	250	450.000
Μπίλη - Τσίτση	Νάουσα	1891	200	4.000	120	250.000
Γκούτα - Καρατζία	Νάουσα	1903	250	5.000	250	300.000
Γ. Τσίτσης & Σία	Έδεσσα	1895	600	16.500	500	600.000
Λάμπας - Χατζηδημούλας	Έδεσσα	1907	300	6.000	100	200.000
Σωσσίδου - Φάικ	Βέροια	1903	300	7.000	300	450.000
Αφοί Σωσσίδου - Χ"Νικολάου	Βέροια	1906	120	3.600	130	200.000
Σίδης & Σία	Θεσ/νίκη	1886	300	10.000	400	700.000
Nouvelle Filature	Θεσ/νίκη	1886	400	10.000	400	750.000
Αφοί Τουρπάλη	Θεσ/νίκη	1910		4.000	100	300.000

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η πλειονότητα των νηματουργείων της Μακεδονίας είναι την περίοδο αυτή εξαρτημένα από την οικιακή βιοτεχνία, που αποτελεί τον τελικό καταναλωτή των προϊόντων της, παράγοντας νήματα των αριθμών 4-14 (χονδρά νήματα), και καμιά φορά δεν ξεπερνά τον αριθμό 32 (λεπτό νήμα)⁶⁹. Πρόκειται για την παραγωγή των λιγότερο επικερδών προϊόντων με τη μεγαλύτερη κατανάλωση πρώτης ύλης και τη συγκριτικά μεγαλύτερη συμμετοχή της εργατικής αμοιβής στη διαμόρφωση του τελικού κόστους. Η καθετοποίηση της παραγωγής, με την προσθήκη στις υφιστάμενες μονάδες κλωστηρίων και υφαντηρίων και βαφείων, θα γίνει αρκετά αργότερα (π.χ. στο εργοστάσιο Λόγγου-Τουρπάλη).

Όσον αφορά στις αμοιβές, αναφέρονται ημερομίσθια που φτάνουν τα 2 φράγκα για τους άνδρες και μόλις 0,60 φρ. για τις γυναίκες, που αποτελούν και την πλειονότητα του προσωπικού της κλωστούφαντουργίας. Μόνο μετά την έναρξη της μεταναστευτικής εξόδου προς της Αμερική, στις αρχές του 20ού αιώνα, έχουμε άνοδο των ημερομισθίων, που φτάνουν σχεδόν μέχρι τριπλασιασμού⁷⁰.

ε. Η βιομηχανία της Νάουσας από την απελευθέρωση μέχρι το 1940

Οι βαλκανικοί πόλεμοι του 1912-13 και ο Α΄ παγκόσμιος πόλεμος, που ξέσπασε αμέσως μετά, όπως είναι φυσικό επηρέασαν τη βιομηχανική ανάπτυξη της πόλης. Η εν-

69. Χ"Ίωσήφ, *ό.π.* σελ. 92.

70. Κοφινάς, *ό.π.* σελ. 213-214.

σωμάτωση της Μακεδονίας στο ελληνικό κράτος έφερε σημαντική αναστάτωση στις οικονομικές λειτουργίες της Νάουσας και ιδιαίτερα στη βιομηχανία της. Τόσο η αλλαγή του φορολογικού συστήματος, όσο, και κυριότερο, ο περιορισμός της εσωτερικής αγοράς και η μετατροπή του υπόλοιπου της οθωμανικής αυτοκρατορίας από εσωτερική σε εξωτερική αγορά για τα προϊόντα των βιομηχανιών και τις πρώτες ύλες, χωρίς παράλληλο άνοιγμα της αγοράς της «Παλιάς Ελλάδας», προκάλεσαν προβλήματα στη λειτουργία των εργοστασίων. Παρ' όλα αυτά τα ερευνητικά και τα υφαντήρια της Νάουσας ανέπτυξαν σημαντικό κύκλο εργασιών κατά τη μεταβατική αυτή περίοδο, τροφοδοτώντας με χακί μάλλινα υφάσματα και κουβέρτες τον ελληνικό, αλλά και τον συμμαχικό στρατό, κατά τη διάρκεια των πολέμων.

Η νέα γενιά των μεγάλων βιομηχανιών στη Νάουσα αρχίζει να δημιουργείται σχεδόν αμέσως μετά τη λήξη του Α' παγκοσμίου πολέμου. Οι παλιότεροι Ναουσαίοι βιομήχανοι ή τα παιδιά τους εκμεταλλεύονται το νέο θεσμικό πλαίσιο, που διαμορφώνεται μετά τη θέσπιση του νόμου περί Ανωνύμων Εταιρειών (Ν. 2190/20) και του νόμου «Περί προαγωγής της Εθνικής βιομηχανίας» (Ν. 2948/22) και ιδρύουν νέες βιομηχανίες, πάντα στον τομέα της κλωστοϋφαντουργίας, περισσότερο όμως εξελιγμένες από πλευράς εξοπλισμού, παράγοντας νήματα και υφάσματα υψηλής ποιότητας από βαμβάκι και μαλλί.

Η έλευση και εγκατάσταση των προσφύγων μετά τη Μικρασιατική καταστροφή τροφοδότησε τις νέες μονάδες, αλλά και τις παλιότερες με εξαθλιωμένο, άρα φτηνό, εργατικό δυναμικό, η συνέχιση της απασχόλησης του οποίου χρησιμοποιήθηκε επιπλέον πολλές φορές και ως στοιχείο εκβιασμού από τους βιομηχάνους προς την κυβέρνηση για την εξασφάλιση κρατικών παραγγελιών⁷¹.

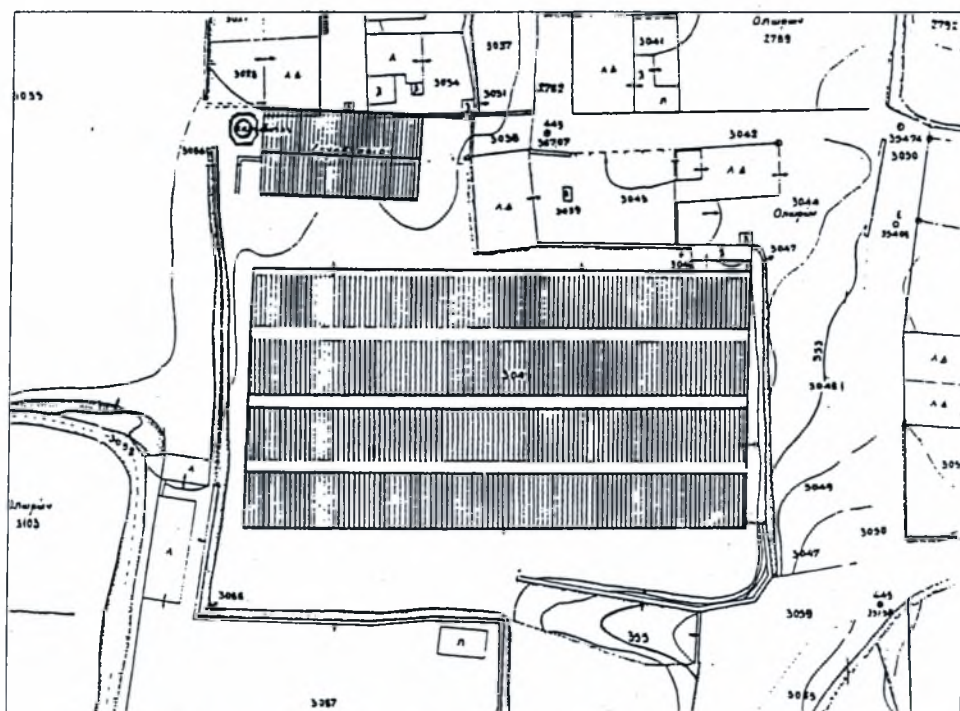
Κυρίαρχη θέση στην ανάπτυξη αυτών των νέων μονάδων κατέχει η οικογένεια Λαναρά, με τους διαφόρους κλάδους της, που εισήγαγαν νέες μεθόδους οργάνωσης και διοίκησης, παράλληλα με τις νέες τεχνολογίες για την παραγωγή νέων προϊόντων που ζητούσε η αγορά. Ορισμένοι απ' αυτούς κρατούν ακόμη και σήμερα τα σκήπτρα της ναουσαϊκής βιομηχανίας, καταλαμβάνοντας ταυτόχρονα και τις πρώτες θέσεις στο σύνολο της ελληνικής βιομηχανίας (Κλωστήρια Ναούσης ΑΕ).

Αναλυτικά, οι νέες μονάδες της Νάουσας είναι:

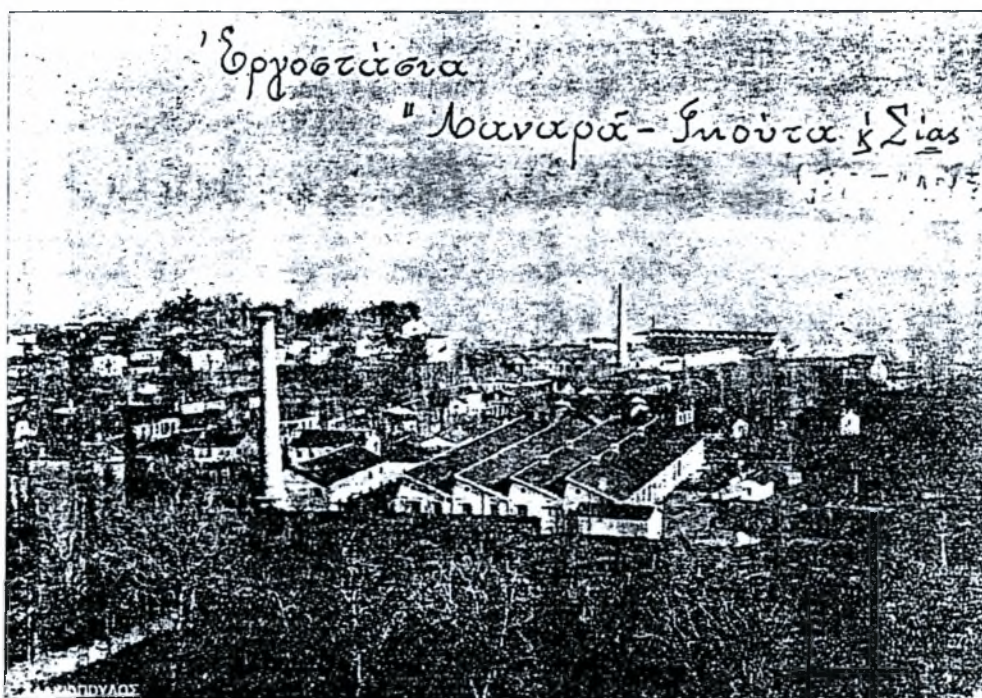
1. Εταιρεία Λαναρά-Γκούτα και Σίας (ΠΑΝΙΑ ΒΕΤΗΝΕΣ)

Ιδρύθηκε το 1921 και οι εγκαταστάσεις της βρίσκονταν στο Μαντρί, για πρώτη φορά σε απόσταση από το ποτάμι. Χρησιμοποιούσε για την κίνησή της μέρος της υδραυλικής δύναμης της «Γκούτας-Καράτζιας» (160 περίπου ίππους) έναντι ετήσιου μισθώματος, από τουρμπίνα που βρισκόταν στους χώρους της «Γκούτας-Καράτζιας», για την παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, το οποίο, με ειδική γραμμή μεταφοράς, μεταφερόταν στον χώρο του εργοστασίου, σε απόσταση 500 περίπου μέτρων, και, μέσω υπο-

71. Ε. Α. Χεκίμογλου, «Χωρίς ψωμί και μάλιστα αρχές χειμάνος... Βιομηχανική κρίση στη Νάουσα, 1924», εισήγηση στο Συνέδριο *Η βιομηχανική κληρονομιά της Νάουσας και η οικονομική της ανάπτυξη 1874-1994, Νάουσα 12-14 Μαΐου 1994* (εισηγήσεις συνεδρίου).

Εικ. 19. Εργοστάσιο εταιρείας Λαυαρά-Γκούτα (σχέδιο γενικής διάταξης).

Εικ. 20. Εργοστάσιο εταιρείας Λαυαρά-Γκούτα (άποψη εγκαταστάσεων, φωτ. 1923).

σταθμού, έδιδε κίνηση στους ηλεκτροκινητήρες του εργοστασίου.

Διέθετε πλήρες οργανωμένο στριπτήριο, εριουργείο, βαφείο χλωρίου, διυλιστήριο, υφαντήριο, και ηλεκτροπαραγωγές διατάξεις 90 KW, υποσταθμό ηλεκτρικού ρεύματος και ηλεκτροκινητήρες για την κίνηση των μηχανών. Απασχολούσε 130 εργάτες και 10 υπαλλήλους, κατεργάζονταν δε ημερησίως 55-60 πακέτα βαμβακερά νήματα και 60-70 κιλά έρια και παρήγαγε 130 κιλά ημερησίως καλτσόνημα, 50 κιλά κορδονέτα, 400 μέτρα βαμβακερά υφάσματα και 70 μέτρα μάλλινα σαγιάκια⁷².

Αρχικοί συνεταιίροι της εταιρείας υπήρξαν οι Σπυρίδων Λαναράς με ποσοστό 17.92%, Θεοδ. Λαναράς με ποσοστό 17,92%, Ζαφείριος Λαναράς με 17,92%, Δημήτριος Καράτζιας με ποσοστό 22,40%, Κ. Σαμαράς με 12.80%, (σύζυγος της αδελφής του Ζαφ. Λαναρά) με 12.80%, Φίλιππος Γκούτας με 6,40%, Μαρία σύζ. Π. Πετρίδη με 0.80% και Βασίλειος Χρηστίδης με ποσοστό 3.84 %. Από αυτούς παρέμειναν αργότερα ως ομόρρυθμα μέλη οι Σπυρ. Λαναράς, Γρηγ. Λαναράς και Δημήτρ. Καράτζιας με συνολικό ποσοστό 58.24 %, ενώ οι κληρονόμοι Ζαφ. Λαναρά (Ελισάβετ Χα Ζ. Λαναρά και οι γιοι της Γεώργιος, Ιωάννης και Αλέκος Ζ. Λαναρά), οι κληρονόμοι Κ. Σαμαρά (Ευαγγελία Χα Κ. Σαμαρά και οι γιοι της Γεώργιος και Αναστάσιος Κ. Σαμαρά), οι κληρονόμοι Φιλίππου Γκούτα (Αφροδίτη Χα Φ. Γκούτα και τα παιδιά της Ιωάννης, Θάλεια και Αχιλλέας Φ. Γκούτα) και οι Μαρία συζ. Π. Πετρίδη και Βασίλειος Χρηστίδης παρέμειναν ως ετερόρρυθμα μέλη, με τα αναλογούντα στον καθένα ποσοστά από τα αρχικά μερίδια⁷³.

Η εταιρεία διαλύθηκε το 1941 και τέθηκε σε εκκαθάριση, που περαιώθηκε τον Ιανουάριο του 1945 λόγω καταστροφής του εργοστασίου. Τη διαδέχθηκε η «ΒΕΤΛΑΝΣ ΝΑΟΥΣΑ» (ως «Λαναρά-Καράτζια» αρχικά, αμέσως μετά τον Εμφύλιο, το 1950), η οποία αγόρασε όλες τις εγκαταστάσεις που είχαν απομείνει.

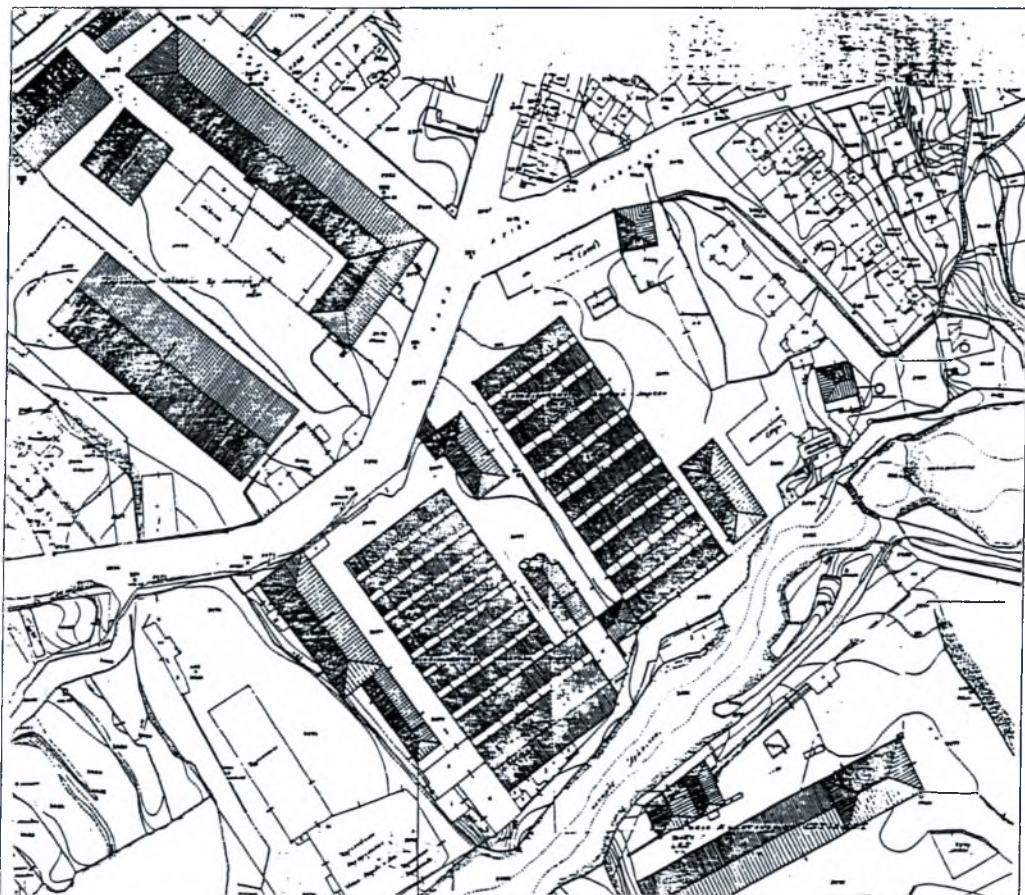
2. Εταιρεία Λαναρά-Κύρτση και Σίας (ΠΕΝΝΑ)

Το 1922 οι αδελφοί Χριστοδούλου Λαναρά (Σταύρος, Θεόδωρος, Θωμάς, Περικλής και Κωνσταντίνος), μαζί με τους Παναγή και Κύρο Κύρτση (γιοι του Γεωργ. Κύρτση που πέθανε το 1917) και τον γαμπρό τους Φωκίωνα Πεχλιβάνο ιδρύουν ένα καινούργιο σύγχρονο εριουργείο. Τα μηχανήματα αγοράζονται από τη Γερμανία, η οποία χορηγεί μακροχρόνιες πιστώσεις στην προσπάθειά της να επεκταθεί εμπορικά σε άλλες χώρες μετά την ήττα της στον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο. Το εργοστάσιο διέθετε κλωστήριο μάλλινων καρντέ, υφαντήριο και φινιριστήριο, παρήγαγε δε όλα τα είδη των υφασμάτων, εφάμιλλα των αγγλικών. Τροφοδοτούσε επίσης με χακί ύφασμα τον ελληνικό στρατό.

Οι εγκαταστάσεις του εργοστασίου κατασκευάζονται στην περιοχή πάνω από τον καταρράκτη των Στουμπάνων, στην αριστερή όχθη της Αράπιτσας, ακριβώς απέναντι από τις εγκαταστάσεις της εταιρείας «Γκούτα και Καράτζια», σε έκταση 13.000 μ² περίπου και περιλαμβάνουν μια σειρά μεγάλα κτίρια, μονώροφα ή πολυώροφα, παράλληλα

72. Μπάιτσης, ό.π.

73. Στοιχεία που δόθηκαν από τον κ. Αχιλλέα Γκούτα.

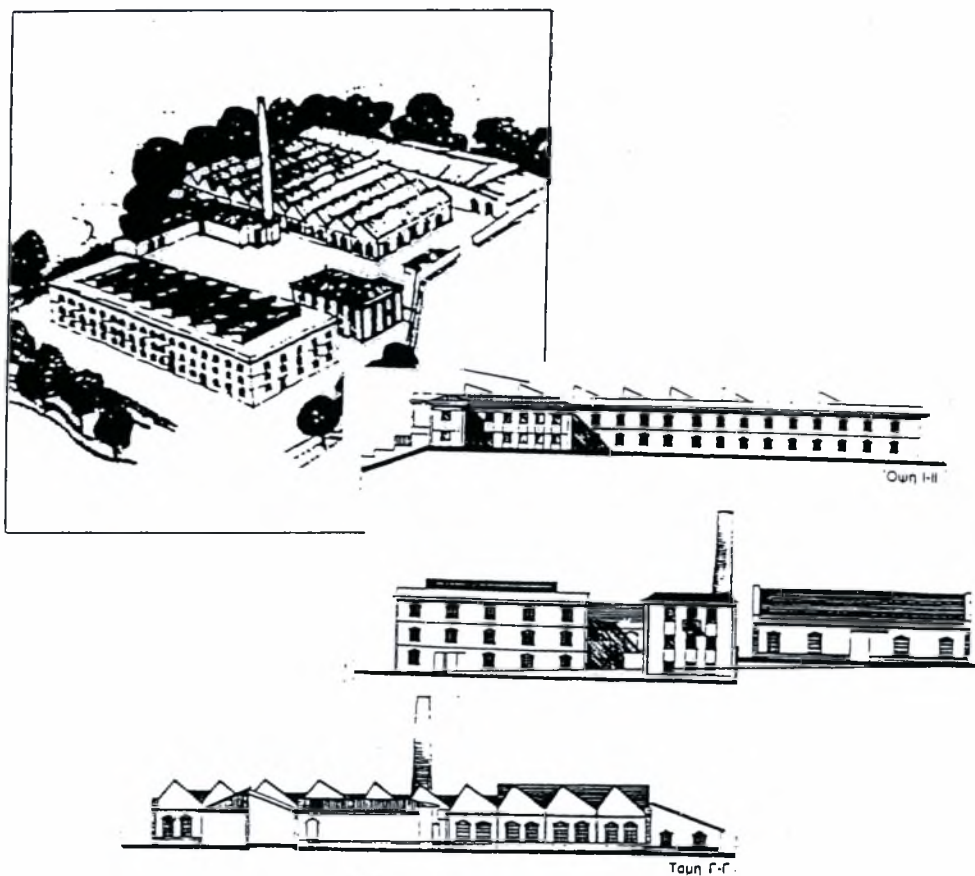

Εικ. 21. Συγκρότημα εργοστασίων Λαναρά-Κύρτση και Αφών Χρ. Λαναρά (σχέδιο γενικής διάταξης).

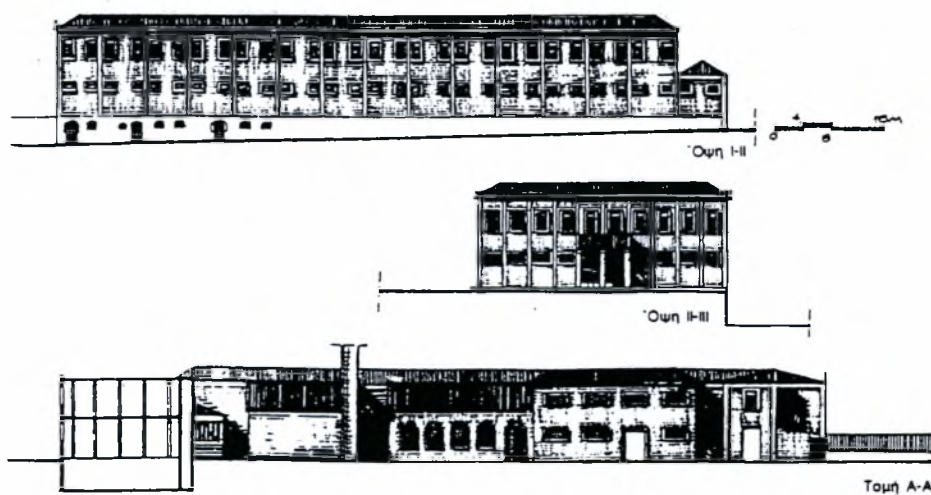
τοποθετημένα, με οδοντωτές στέγες, που χρησιμοποιούνται ως χώροι παραγωγής ή αποθήκες πρώτων υλών και έτοιμων προϊόντων, καθώς και ένα ανεξάρτητο διώροφο κτίριο γραφείων, λεβητοστάσιο με μεγάλη καπνοδόχο, χώρο υδροτουρμπίνας, μηχανουργείο κ.λπ. Χρησιμοποιεί και αυτό ως κινητήρια δύναμη το νερό, που εκτρέπεται μέσω «δέσης» ψηλότερα στο ποτάμι και με σύστημα ανοικτού και στη συνέχεια κλειστού αγωγού οδηγείται στην υδατόπτωση για να παράγει ηλεκτρική ενέργεια.

3. Εταιρεία «Εριοκλωστήρια Πενιέ Αδελφών Χρ. Λαναρά» (ΚΛΩΣΤΗΡΙΑ)

Το επόμενο εργοστάσιο της Νάουσας που ιδρύθηκε το 1928, σε έκταση ακριβώς απέναντι από το εργοστάσιο Λαναρά-Κύρτση, ανήκε στους αδελφούς Χριστ. Λαναρά (Θεόδωρο, Θωμά, Σταύρο και Κωνσταντίνο Χριστ. Λαναρά), οι οποίοι συνεργάστηκαν αυτή τη φορά με τους Εγγλέζους αντιπροσώπους ερίων Ναθαναήλ Φρίτς και Χόντσον και τον Έλληνα τραπεζίτη Στρίγγο (αδελφό του γραμματέα του ΚΚΕ Στρίγγου), με αντικείμενο την παραγωγή μάλλινων νημάτων υψηλής ποιότητας (peignes). Η μονάδα αυτή επεξεργαζόταν κάθε χρόνο περί τα 200.000 κιλά έρια Αγγλίας και Αυστραλίας,

Εικ. 22. Εργοστάσιο εταιρείας Λαναρά-Κύρτση. Προοπτικό γενικής διάταξης (όψεις-τομή).
Πηγή: Κ. Δεμίρη, «Τα ελληνικά κλωστούφαντουργεία».

Εικ. 23. Εριοκλωστήρια Αφών Χρ. Λαναρά (όψεις-τομή).
Πηγή: Κ. Δεμίρη, «Τα ελληνικά κλωστούφαντουργεία».

Ο γενάρχης Χριστόδουλος Λαναράς (1842-1909).

Θεόδωρος Λαναράς (1885-1964).

Θωμάς Λαναράς (1890-1961)

Σταύρος Λαναράς (1879-1960).

Κωστάκης Λαναράς (1898-1946).

Εικ. 24. Ο γενάρχης και οι αδελφοί Χριστοδούλου Λαναρά.

αξίας 40.000.000 δρχ. περίπου, ενώ η δυναμικότητά της ήταν πολύ μεγαλύτερη, και μπορούσε να φθάσει τα 600.000 κιλά το χρόνο, ενώ το 1939 επέκτεινε τη δραστηριότητά της και στο βαμβάκι, ιδρύοντας μονάδα κλωστήριου βάμβακος 3.500 ατράκτων. Το μεγαλύτερο μέρος της παραγωγής της απορροφούνταν από το «αδελφό» εργοστάσιο «Λαναρά-Κύρτση».

Η σχέση της οικογένειας Λαναρά με την πόλη την ίδια και την κοινωνία της μπορεί εύκολα να χαρακτηριστεί πατερναλιστική. Εκτός από τη συμβολή της με δωρεές στη δημιουργία κοινωνικού εξοπλισμού στην πόλη (νοσοκομείο, 5ο δημοτικό σχολείο κ.λπ.), υπήρχε καθημερινή φροντίδα για τη σίτιση του προσωπικού, εξασφάλιση τακτικής ιατρικής περίθαλψης μέσα στο ίδιο το εργοστάσιο, ακόμη δε και διοργάνωση ομαδικών ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων. Από το 1928 μάλιστα καθιερώθηκε για το προσωπικό ο 13ος μισθός, σε είδος, κάθε Χριστούγεννα. Κατά τη διάρκεια της Κατοχής διέθεσαν τα αποθέματα των αποθηκών τους, τρόφιμα και φάρμακα, ώστε οι εργαζόμενοι στα εργοστάσια Λαναρά δεν αισθάνθηκαν την πείνα, ενώ μεταπολεμικά, καθιερώθηκαν υποτροφίες σε νέους Ναουσαίους σπουδαστές⁷⁴.

Ωστόσο, όπως προκύπτει και από διάσπαρτες μαρτυρίες, αυτός ο πατερναλισμός οδηγούσε πολλές φορές σε άμεση ανάμιξη της οικογένειας Λαναρά σε προσωπικά ζητήματα των εργαζομένων, που είχαν να κάνουν με θέματα κοινωνικών σχέσεων, θρησκείας κ.λπ. δημιουργώντας ταυτόχρονα μια «κάστα» ευνοουμένων μεταξύ των εργαζομένων στα εργοστάσια. Είναι μια σχέση που θα πρέπει κάποια στιγμή να ερευνηθεί από κοινωνιολογική άποψη, γιατί φαίνεται ότι πραγματικά σημάδεψε τη γενιά του Μεσοπολέμου.

Η συμβολή ιδιαίτερα του Σταύρου Λαναρά στην αναδιάρθρωση των καλλιεργειών της περιοχής και η εισαγωγή της συστηματικής δενδροκαλλιέργειας είναι ένας άλλος σημαντικός τομέας, που όμως δεν αφορά το αντικείμενο της εργασίας αυτής.

4. Εταιρεία Επ. Κόκκινου - Θρασ. Τουρπάλη - Πλατσούκα

Το 1929 ιδρύεται η εταιρεία κανναβουργίας «Επαμεινώνδα Κόκκινου, Θρασύβουλου Τουρπάλη και Πλατσούκα», που κατασκευάζει το γνωστό ως «Σχοινοποιείο» εργοστάσιο κατεργασίας γιούτας κάνναβης για παραγωγή σχοινιών και σπάγγων. Το εργοστάσιο βρίσκεται στα ναμηλότερα από την πόλη προνή του εδάφους και διαθέτει υδραυλική δύναμη 240 ίππων. Ο μηχανολογικός του εξοπλισμός αποτελούνταν από κλώστριες μηχανές για συνήθεις σπάγγους και 4 διπλές κλώστριες τύπου SEYDER για την κατασκευή χονδρών σχοινιών. Περιλάμβανε επίσης 4 γυαλίστρες, έναν πάγκο 50 ατράκτων, μια διπλή ανέμη, δύο κουβαρίστρες σπάγγου και έναν ατμολέβητα για κολλάρισμα. Η μονάδα κατεργαζόταν 800 οκάδες γιούτα κάνναβη την ημέρα και παρήγαγε 700-750 οκάδες σχοινιά και σπάγγους. Απασχολούσε δε 80-90 εργάτριες και 12 υπαλλήλους⁷⁵.

74. Στοιχεία που δόθηκαν από το Γραφείο Τύπου της «Κλωστήρια Ναούσης ΑΕ».

75. Μπάιτσης, ό.π.

Εικ. 25. Το κτίριο του «Σχοινοποιείου», όπως είναι σήμερα.

στ. Η θέση των Ναουσαίων βιομηχάνων στην ελληνική βιομηχανία

Γενικά οι οικογένειες των Ναουσαίων βιομηχάνων κατέχουν σημαντική θέση στο σύνολο της βιομηχανίας στη Μακεδονία, αλλά και στην Ελλάδα ολόκληρη. Εκτός από τον Γρ. Τσίτση και τους λοιπούς Ναουσαίους, που ιδρύουν στα τέλη του περασμένου αιώνα την πρώτη βιομηχανική μονάδα στην Έδεσσα, όπως προαναφέρθηκε, το 1907 οι Ναουσαίοι Ηρακλής Χατζηδημούλας και αδελφοί Λάππα, με άλλους Έδεσσαίους επιχειρηματίες, ιδρύουν στην Έδεσσα νέο βαμβακοκλωστήριο, που αργότερα, μαζί με άλλες εγκαταστάσεις που δημιουργήθηκαν στο μεταξύ, μετεξελίσσεται στη γνωστή «ΕΣΤΙΑ ΑΕ». Ο Ηρακλής Χατζηδημούλας πάλι αναλαμβάνει το 1912 την οργάνωση της επιχείρησης του κανναβουργείου, που είχε ιδρυθεί νωρίτερα (1908-09) στην ίδια πόλη, από άλλους επιχειρηματίες, μετονομάζοντας την αρχική εταιρεία σε «Ηρ. Χατζηδημούλας και Σία ΑΕ». Ανάλογες κινήσεις Ναουσαίων βιομηχάνων έχουμε και προς τη Θεσσαλονίκη (Τουρπάλης κ.λπ.), αλλά και προς την Αθήνα αργότερα (Λαναράς).

Υπολογίζοντας τις επιγαμίες ανάμεσα στους Ναουσαίους επιχειρηματίες, η μακεδονική βιομηχανία στις αρχές του αιώνα εμφανίζεται ως ένα ολιγοπώλιο, του οποίου η σταθερότητα αντικατοπτρίζει στο επίπεδο της βιομηχανίας τις σταθερές δομές μιας πατριαρχικής κοινωνίας. Οι δομές αυτές αποτέλεσαν ίσως και τη λυδία λίθο για την οικονομική καταστροφή των ιδίων των επιχειρηματιών αυτών των επιχειρήσεων κατά την παγκόσμια κρίση του 1930, που εδώ, όπως σημειώνει ο Χ. Χ΄Ιωσήφ⁷⁶, εμφανίστηκε λίγο νωρίτερα (1929).

Πράγματι, οι επιχειρήσεις της Νάουσας, συγκροτημένες κυρίως ως οικογενειακές επιχειρήσεις και προσωπικές εταιρείες, δεμένες μεταξύ τους με εγγυήσεις τραπεζικών δανείων ή μια για την άλλη, συμπαρασύρθηκαν στην πλειοψηφία τους από το οικονομικό κραχ και οι παλιοί μέτοχοί τους έχασαν τις περιουσίες τους, που δεν ήταν καθόλου ευκαταφρόνητες, οι δε εγκαταστάσεις περιήλθαν στα χέρια των πιστωτριών τραπεζών ή άλλων επιχειρηματιών (π.χ. στον όμιλο Ηρακλή Χ΄Δημούλα).

76. Χ΄Ιωσήφ, ό.π.

Εικ. 26. Οι εγκαταστάσεις των εργοστασίων Λαναρά στην περιοχή Κολοκυνθούς στην Αθήνα.

Μόνον οι Λαναράδες, οι επιχειρήσεις των οποίων είχαν τη μορφή ανωνύμων εταιρειών, γλίτωσαν από την προσωπική καταστροφή και μπόρεσαν να συνεχίσουν τις παραγωγικές τους δραστηριότητες διατηρώντας τον έλεγχο των εργοστασίων τους. Ο Θ. Λαναράς εκλέγεται το 1936 μέλος της διοικούσας επιτροπής της Ενώσεως Βιομηχάνων και Βιοτεχνών Ελλάδος και λίγο αργότερα, το 1939, αντιπρόεδρος της διοίκησης της Ενώσεως Κλωστοϋφαντουργών⁷⁷.

Οι Λαναράδες είναι επίσης αυτοί, που πρώτοι επιχειρούν να μεταφέρουν το 1933 παραγωγικές δραστηριότητες στην Αθήνα, ακολουθώντας την τάση συγκέντρωσης της βιομηχανίας στην ευρύτερη περιοχή της πρωτεύουσας. Με αφορμή την επιβολή ειδικής δημοτικής φορολογίας, η οποία αύξησε το κόστος παραγωγής (διαπύλια τέλη), αποφασίζεται η μεταφορά της βιομηχανίας στην Αθήνα. Μετά όμως τον αναβρασμό που δημιουργήθηκε στην πόλη και τα επεισόδια, κατά τα οποία σκοτώθηκαν τέσσερις εργάτες της εταιρείας, η απόφαση αναθεωρείται και τα εργοστάσια παραμένουν και εξακολουθούν να λειτουργούν στη Νάουσα, ενώ κατασκευάζονται και νέες μονάδες της ίδιας δυναμικότητας στην Αθήνα⁷⁸.

Για το θέμα του προσωπικού των νέων εργοστασίων είναι χαρακτηριστικό ότι ο Λαναράς προτιμά να μεταφέρει εξειδικευμένους εργάτες από τα εργοστάσια της Νάουσας στην Αθήνα, για να στελεχώσει τη νέα μονάδα, από το ν' αναζητήσει νέο προσωπικό. Έτσι, ένας μεγάλος αριθμός Ναουσαίων τεχνιτών, αλλά και απλών εργατών (περί τα 150 άτομα συνολικά), εγκαθίσταται από τότε στο «κλεινόν άστυ», στην περιοχή της Κολοκυνθούς, με άθλιες συνθήκες διαβίωσης, συμμετέχοντας έτσι στην οικονομική ευρωστία του επιχειρηματία.

Η μεταφορά αυτή υλοποιεί στην πραγματικότητα την ανάγκη των εριοβιομηχάνων της επαρχίας να πλησιάσουν στο μεγαλύτερο καταναλωτικό συγκρότημα της χώρας,

77. Αναστασόπουλος, ό.π., σελ 1533.

78. Στοιχεία που δόθηκαν από το Γραφείο Τύπου της «Κλωστήρια Ναούσης ΑΕ».

την περιοχή της πρωτεύουσας, μετά την ευρύτερη στροφή που παρατηρείται από τις αρχές της δεκαετίας του '30 προς παραγωγή υφασμάτων για πολιτικές ενδυμασίες με νήματα πενιέ, στροφή η οποία οφείλεται εν πολλοίς στην παρακμή της ταπητουργίας και τις επακόλουθες απώλειες στη ζήτηση των άλλων νημάτων⁷⁹. Ταυτόχρονα, αποτελεί σαφή ένδειξη της αδυναμίας του κράτους να ρυθμίσει την ανάπτυξη της βιομηχανίας στον χώρο και βεβαίως επιβεβαιώνει την ανάγκη των βιομηχάνων να βρίσκονται κοντά στα κέντρα λήψης των αποφάσεων.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ανακεφαλαιώνοντας διαπιστώνουμε συνοπτικά ότι η δημιουργία και στη συνέχεια ανάπτυξη της ναυσαϊκής βιομηχανίας οφείλεται σε μια σειρά ευνοϊκών συνθηκών, που δημιουργήθηκαν στον ευρύτερο χώρο των Βαλκανίων από τον 19ο αιώνα. Πρόκειται για τις συγκυρίες που σχετίζονταν με τις προσπάθειες ευρωπαϊκού προσανατολισμού της οθωμανικής αυτοκρατορίας και της χαλάρωσης του ασφυκτικού κρατικού παρεμβατισμού στον έλεγχο της παραγωγής με την ανάπτυξη των αστικών τάξεων στους βαλκανικούς λαούς, που ήταν αποτέλεσμα των εμπορικών κυρίως δραστηριοτήτων και της επαφής τους με τη Δύση, με τη συγκέντρωση σε λίγα χέρια κεφαλαίων και παραγωγικών δραστηριοτήτων, αλλά και με τις συνθήκες που διαμορφώθηκαν στον χώρο της μετεπεναστατικής Ελλάδας στην προσπάθειά της να περάσει στη βιομηχανική εποχή.

Τις συνθήκες αυτές, στις οποίες προστίθεται η εκμετάλλευση των φυσικών δυνατοτήτων της περιοχής του ανατολικού Βερμίου, η ύπαρξη μιας μακραιώνης παράδοσης του τόπου στη νηματοουργία και υφαντουργία, και βέβαια το φτηνό εργατικό δυναμικό, αξιοποιούν κεφαλαιούχοι ομογενείς που δημιουργούν, μέσω των διαπροσωπικών σχέσεων, ολόκληρο δίκτυο τοπικών αρχόντων (*élites*) και ιδρύουν, αμιλλώμενοι αλλήλους, μια μεγάλη σειρά βιομηχανικών μονάδων, που σημάδεψαν τη μορφή της πόλης και της κοινωνίας της μέχρι την απελευθέρωσή της το 1912.

Από κει και πέρα, όπως είναι φυσικό, η προπολεμική ναυσαϊκή βιομηχανία, που στο μεγαλύτερο μέρος της αφορά στον κλάδο της κλωστούφαντουργίας, ακολουθεί, καθ' όλη τη διάρκεια του Μεσοπολέμου, τις τύχες του κλάδου σ' ολόκληρη την Ελλάδα. Παρακολουθεί, και πολλές φορές προπορεύεται, τις περιόδους άνθησης, πλήττεται από τις κατά καιρούς κρίσεις, αλλά τελικά επιβιώνει λιγότερο ή περισσότερο.

Βεβαίως, η καταστροφή από πυρκαϊά του κεντρικού τμήματος του πρώτου της εργοστασίου Λόγγου-Τουρπάλη το 1936 και η αναστολή της λειτουργίας της μονάδας αυτής, καθώς και η πτώχευση της εταιρίας «ΕΡΙΑ» το 1938 και η απόλυση του προσωπικού της, σε συνδυασμό με την ίδρυση στην Αθήνα των νέων εγκαταστάσεων του Λαναρά, είναι γεγονότα που σημαδεύουν τη βιομηχανία της Νάουσας, αλλά και την κοινωνία της στις παραμονές της έκρηξης του Β' παγκόσμιου πολέμου. Τα υπόλοιπα εργοστάσια, τα οποία ο πόλεμος του '40 βρίσκει σε εξαιρετικά ανθηρή κατάσταση, συνέχι-

79. Χ'Ίωσηφ, *ό.π.*, σελ 114-15.

σαν για λίγο τη λειτουργία τους στο διάστημα της γερμανικής κατοχής, ουσιαστικά μέχρι την εξάντληση των πρώτων υλών, ενώ ένα μεγάλο μέρος τους κάηκε, τόσο κατά τις επιχειρήσεις των ανταρτών εναντίον των Γερμανών, όσο και κατά τον Εμφύλιο πόλεμο το 1948-49.

Στα τέλη της δεκαετίας του '40 η οικογένεια Λαναρά «διασπάται» λόγω εσωτερικών διενέξεων, και μαζί της το ενιαίο της διοίκησης των επιχειρήσεών της, οι οποίες ακολουθούν πλέον ανεξάρτητη πορεία, μετά και την ανταλλαγή μετοχών μεταξύ των διαφόρων ομάδων. Αυτό αποτέλεσε και την αφετηρία της πτώσης των επιχειρήσεων, μέσω του αλόγιστου ανταγωνισμού και επενδυτικής πολιτικής, που προκάλεσαν την οικονομική εξασθένηση των επιχειρήσεων, με αποτέλεσμα η «Εριοβιομηχανία Λαναρά-Κύρτση και Σία» να περιέλθει το 1957 σε κατάσταση αναγκαστικής διαχείρισης και σε πτώχευση τελικά, όπως και τα Εριοκλωστήρια, που και αυτά σε μερικά χρόνια οδηγήθηκαν σε εκκαθάριση. Μεταξύ 1960-63 πεθαίνουν οι Σταύρος, Θωμάς και Θεόδωρος Λαναράς, και αναλαμβάνει από κεί και πέρα η νεότερη γενιά⁸⁰.

Η νέα περίοδος της ναουσαϊκής βιομηχανίας αρχίζει ουσιαστικά μετά το 1960 με την αναβίωση των παραδοσιακών κλάδων της κλωστούφαντουργίας, η οποία εκσυγχρονίζεται, και την ανάπτυξη και άλλων κλάδων προσανατολισμένων προς τη μεταποίηση των προϊόντων της πρωτογενούς παραγωγής (κονσερβοποιεία, διαλογητήρια, εργοστάσια ξυλείας, επιπλοποιεία κ.λπ.). Έτσι, η Νάουσα μπήκε στο δεύτερο μισό του αιώνα μας στηριγμένη γερά σε μια πολύχρονη βιομηχανική παράδοση, η οποία, μαζί με την πρωτοπόρα ανάπτυξη της δενδροκαλλιέργειας, που είχε ήδη αρχίσει από την περίοδο του Μεσοπολέμου, της έδωσαν τον χαρακτήρα του σημαντικού σημερινού αγροτοβιομηχανικού κέντρου.

80. Σύμφωνα με πληροφόρηση από τα «Κλωστήρια Ναούσης ΑΕ».

Ανάπλαση και αξιοποίηση

Της **ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ Μ. ΠΑΠΑΡΗ**

Αρχιτέκτονας ΑΠΘ, Πολυδόκμον UCL,
M. Phil., MRTPI

ΤΑ ΕΝΤΟΣ σχεδίου βιομηχανικά συγκροτήματα της Νάουσας είναι δυνατόν να προσεγγισθούν ως μοναδική δυνατότητα για την άρση της αστικής παθολογίας και την αναβάθμιση της οικονομικής, κοινωνικοπολιτισμικής και χωρικής συγκρότησης της πόλης. Η προκρινόμενη από τα τέσσερα σενάρια παρέμβασης ιδέα της αστικής αναζωογόνησης μπορεί να προσδώσει σε αυτά τα «αστικά κενά» το ρόλο του «ενεργού μεταλλάκτη» της ζωής στη σύγχρονη πόλη.

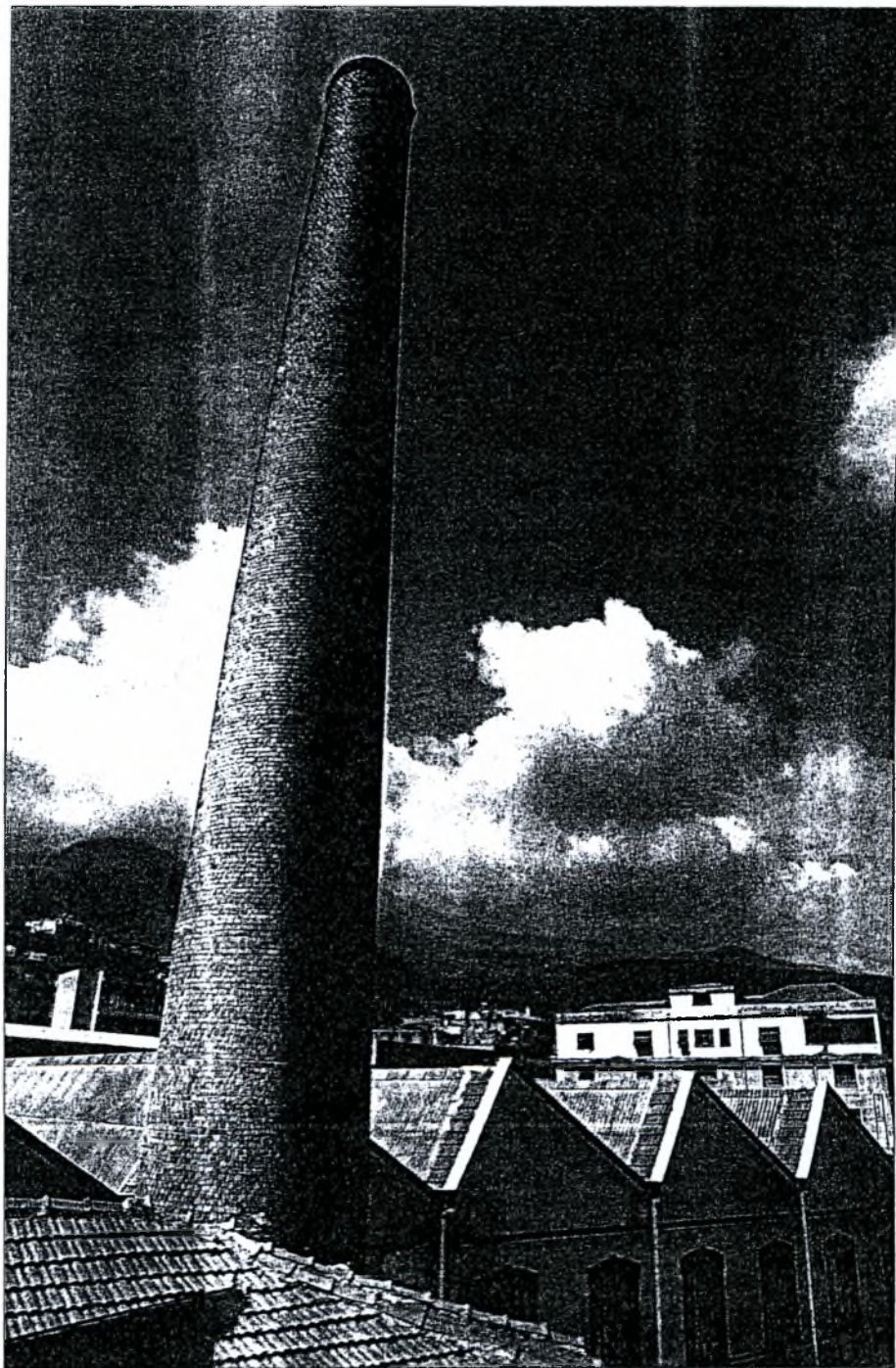
Τα βιομηχανικά συγκροτήματα προσέδωσαν στη Νάουσα το μοναδικό χαρακτήρα του εξελιγμένου παραδειγματικού μοντέλου της ελληνικής βιομηχανικής πόλης και τον τίτλο της τεχνούπολης του βορειοελλαδικού χώρου με ανταγωνιστικές επιδόσεις κυρίως στη νηματοουργία και την κλωστοϋφαντουργία. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1980 το επίπεδο ανεργίας ήταν μηδαμινό (4%), ενώ τη δεκαετία του 1990 η ανεργία εκτινάχθηκε στο 25-27% του ενεργού πληθυσμού. Ο κύριος αριθμός θέσεων εργασίας που χάθηκαν εντοπίζεται στις εντός σχεδίου πόλεως βιομηχανίες που κλείνουν η μία μετά την άλλη, σύμπτωμα της διεθνούς κρίσης που πλήττει τους παραδοσιακούς κλάδους της βιομηχανίας, αλλά και των γενικότερων αλλαγών στους τρόπους και τα μέσα παραγωγής.

Το πέρασμα από την οικοτεχνία στη βιοτεχνία-βιομηχανία σηματοδοτεί ένα νέο μοντέλο οργάνωσης του αστικού χώρου με τα εξής ιδιαίτερα χαρακτηριστικά:

● Η προ του 1923 ιστορική πόλη περιλαμβάνει τις 13 από τις 15 βιομηχανικές μονάδες οι οποίες αποτελούν το κυρίαρχο εργαλείο οργάνωσης του αστικού χώρου σε σημαντικό μέρος της πόλης (βιοτεχνικά ή βιομηχανικά συγκροτήματα: 1. Λόγγου - Κύρτιση - Τουρπάλη, 2. Μπίλη, 3. Βέτλανς Ερια, 4. Τάκου, 5. Στ. Μπίλη, 6. Τρικολάν, 7. Πέλλα, Ολυμπος, 8. Ματθαίου, 9. Λαυρά, 10. Υφέν, 11. Βαρβαρέσσου, 12. Τοκμακίδη, 13. Μυλωνά-Γεωργιάδη, 14. Ακλιάμιτη).

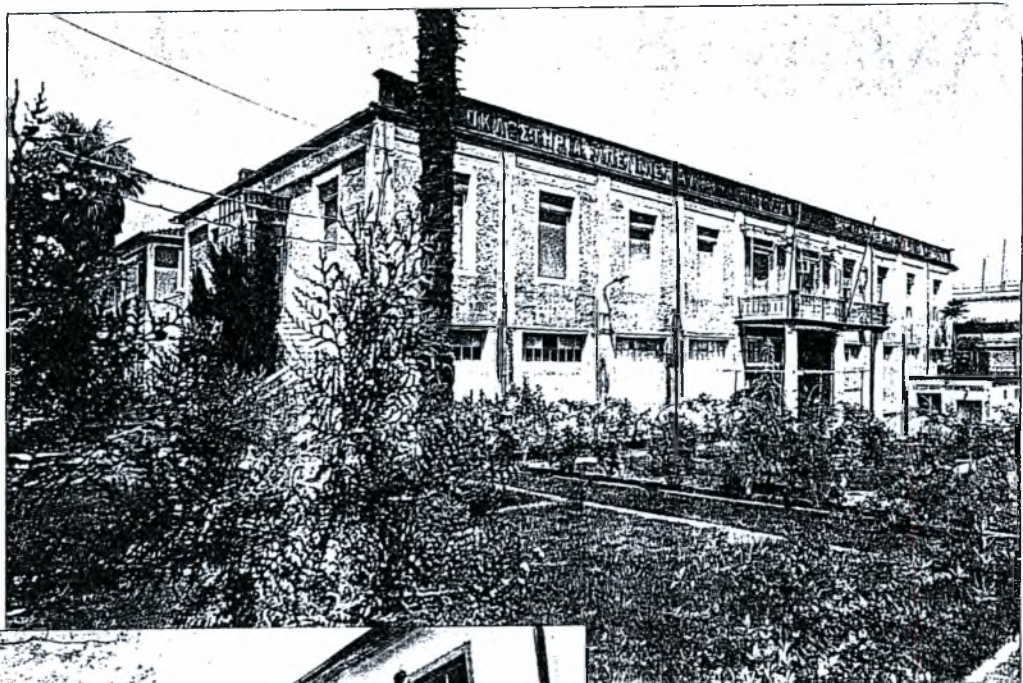
● Ορθολογική και μη οικολογική εκμετάλλευση της υπαίθρου από την κορωνίδα των αστικών δραστηριοτήτων -τη βιομηχανία- και την επικυριαρχία της πόλης έναντι της υπαίθρου.

● Η εντατική λειτουργία των μονάδων (ενίοτε και με βάρδιες) συντελούσε στην εντατική χρήση του δημόσιου αστικού χώρου, με αποτέλεσμα την ασφάλεια των ανθρώπων και την αύξηση της κοινωνικότητας της εποχής (1). Σήμερα η μονοκεντρική οργάνωση της πόλης αναδεικνύει αυτές τις οι-

▲ Η υψών βιομηχανία «Πέλλα - Ολυμπος» («Λαυρά - Κύρτιση», σημερινή ιδιοκτησία Παγλόγλου) διαθέτει ιεράξιμους εσωτερικούς υπαίθριους χώρους για τη διακίνηση ανθρώπων και εμπορευμάτων (φωτ.: Εφη Τοκρακλίδου - Phaos).

► Η βιομηχανία «Τρικολάν» σε λειτουργία μέχρι σήμερα, αποτελεί σπάνιο δείγμα πρώιμου μοντερνισμού (φωτ.: Εφη Τουκρακλίδου - Ρhaos).

◄ Το αρχικό κύριο της πρώην βιομηχανίας «Υ.Φ.Ε.Σ.» («Υιανού-Καράτζας»), χαρακτηριστικό δείγμα αιλουποιημένης αστικής εκλεκτικιστικής αρχιτεκτονικής. Η εγκατάληψη αφορά όλα τα οικοδομήματα και ο μεγάλος αίλειος χώρος έχει μετατραπεί σε χώρο καταφυγής περιθωριοποιημένων ατόμων (φωτ.: Εφη Τουκρακλίδου - Ρhaos).

κοδομικές νησίδες σε στοιχεία διάλυσης της συνοχής της, καθώς πολλά σημεία έχουν μετατραπεί σε περιοχές ολιγοσύχναστες, δύσβατες ή και απροσπέλαστες, με πολλά εσωτερικά όρια, χωρίς προσανατολισμό και αντιληπτή ευκρίνεια.

● Οι εκτάσεις που καταλαμβάνουν οι ανενεργές βιομηχανίες μαζί με το ποτάμι Αράπιτσα και τους χώρους πρασίνου αποτελούν μια μεγάλη «κενή» ζώνη στα σπλάγχνα της πόλης και δημιουργούν μια άνευ προηγουμένου ρηγμάτωση στη συνοχή της, κοινωνική και χωρική, ένα τεράστιο κενό στο χώρο και μεταφορικά στον ιστορικό χρόνο της πόλης.

Τα εγκεκριμένα και ισχύοντα σχέδια -Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο και Πολεοδομική Μελέτη- που εκπονήθη-

καν στο πλαίσιο της Επιχείρησης Πολεοδομικής Ανασυγκρότησης (1982-1987) θεωρούνται πλέον ανεπίκαιρα, λόγω του σημαντικού χρόνου που παρήλθε από την εκπόνησή τους, αλλά και λόγω των αλλαγών στα θεωρητικά και πρακτικά εργαλεία του αστικού σχεδιασμού διεθνώς. Επομένως, οποιαδήποτε παρέμβαση θα έπρεπε να στηριχθεί σε πιο επίκαιρη και ενημερωμένη βάση.

Η επιζητούμενη προστασία του

αστικού περιβάλλοντος θα μπορούσε να οδηγήσει στην εκδοχή του οικολογικού ή «πράσινου» εργοστάσιου με εκσυγχρονισμό του τεχνολογικού εξοπλισμού και την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών του επιπτώσεων (ενέργεια, απόβλητα κ.λπ.). Αυτή η εναλλακτική δεν μπορεί να εφαρμοσθεί για το σύνολο των μονάδων, διότι δεν απαντά στο ζήτημα του κατακερματισμού του αστικού χώρου και δεν δημιουργεί συνθήκες πλουραλισμού στην

απασχόληση. Μπορεί όμως επιλεκτικά να εφαρμοσθεί για τη βιωσιμότητα π.χ. των μονάδων Τρικολάν, Μπίλη και Βαρβαρέσσου που βρίσκονται ακόμη σε λειτουργία.

Η τεχνούπολη του 19ου αι. θα μπορούσε να μετατραπεί σε ένα είδος τεχνόπολης ή τεχνολογικού πάρκου / πάρκου επιχειρήσεων μέσω της συνύπαρξης του δευτερογενή με τον τριτογενή τομέα και την έρευνα σε τομείς στρατηγικής σημασίας. Με γνωστά ορισμένα από τα γενικότερα αναπτυξιακά δεδομένα του νομού και της περιφέρειας, διαφαίνονται δυσκολίες στην υλοποίηση αυτού του σεναρίου, καθώς το μεν τεχνολογικό πάρκο απαιτεί πολύ ανεπτυγμένο περιφερειακό και εθνικό δίκτυο, φυσική γειτνίαση με πανεπιστήμιο και αξιόλογα ιδιω-

Οι εκτός λειτουργίας και εντός σχεδίου πόλεως βιομηχανίες, «ενεργοί μεταλλάκτες» της ζωής στη σύγχρονη Νάουσα

τικά κεφάλαια, το δε πάροχο επιχειρήσεων προϋποθέτει την ύπαρξη μιας μεγάλης εσωτερικής αγοράς και άρα τη γειτνίασή του με ένα μεγάλο αστικό κέντρο, προϋποθέσεις που δεν πληρούνται στην περίπτωση της Νάουσας.

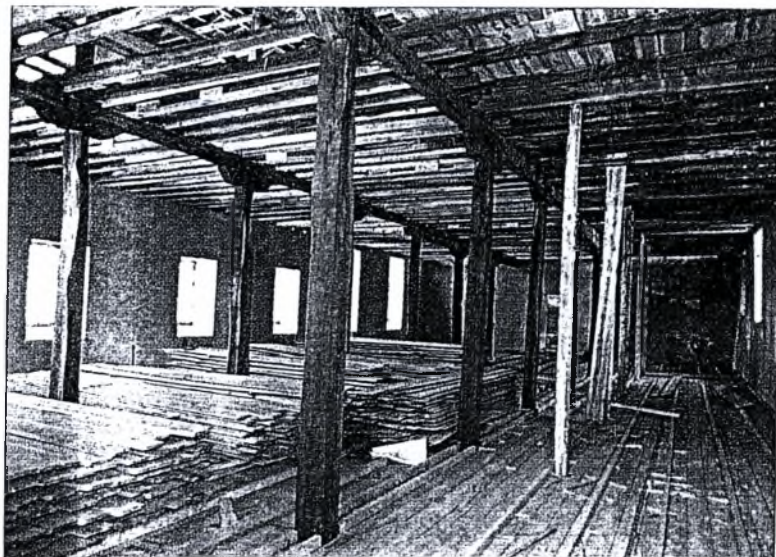
Η διπλή παθολογία στην «καρδιά» της πόλης (κοινωνικό – οικονομική και χωρική) μπορεί ν' αντιμετωπισθεί με την εκπόνηση μιας ειδικής μελέτης ανάπλασης και την κατόρθωση ενός προγράμματος παρέμβασης που ν' αξιοποιεί ήδη αποκτημένα χαρακτηριστικά της κοινωνικής συνοχής (συλλογικό πνεύμα, εργατικότητα, αλληλεγγύη, πολιτισμική παράδοση, καινοτομία), της χωρικής συνοχής (το εργοστάσιο – κέντρο της γειτονιάς και της πόλης) και ταυτόχρονα να προετοιμάζει την ανάπτυξη της πόλης του αύριο.

Αστική αναζωογόνηση

Αυτή η ιδέα της αστικής αναζωογόνησης προϋποθέτει τη σταδιακή ανάληψη μιας σειράς δράσεων που συνοψίζονται στα εξής: 1) Αναρχη και πολύ προσεκτική, βήμα προς βήμα, παρέμβαση, εμπλέκοντας όλους τους άμεσα ή έμμεσα ενδιαφερόμενους φορείς, υπηρεσίες και ιδιώτες. 2) Άρθρωση των νέων χρήσεων στις ανάγκες και τις δυνατότητες της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας. 3) Εξειδίκευση της πολιτικής των κινήτρων για τις νέες χωροθετήσεις, ενθάρρυνση της εγκατάστασης μικρομεσαίων επιχειρήσεων. 4) Επαναλειτουργία ορισμένων από τις μονάδες με την εναλλακτική του «πράσινου» και του «σκεπτόμενου» εργοστασίου – στο πλαίσιο της ιδέας του εργοστασίου σε απόσταση «περπατήματος με την παντόφλα» («slipper» factory), ενός μοντέλου που γνωρίζει παγκόσμια ανάκαμψη. Στο πλαίσιο αυτό η ευρωπαϊκή εμπειρία, αλλά και η ένταξη στα αντίστοιχα προγράμματα, θα αποδεικνυόταν εξαιρετικά αποτελεσματική.

Ειδικότερα και σε ό,τι αφορά τη χωρική οργάνωση, χωροθέτηση διαφορετικών χρήσεων υπερτοπικής εμβέλειας σε κάθε βιομηχανικό συγκρότημα με στόχο την ανάμειξη των κατοίκων της γειτονιάς, της πόλης και των επισκεπτών και συνακόλουθα την τόνωση της τοπικής οικονομίας, τη βελτίωση της κοινωνικότητας και των ανταλλαγών, την ασφάλεια και ποικιλότητα του δημόσιου χώρου. 5) Χωρική διαπλοκή των χρήσεων παραγωγής αγαθών (βιομηχανία, εργαστήριο), παραγωγής ιδεών (galleria, εκθετήριο χώροι, μουσεία) και κατανάλησης (κατοικία, πολιτισμός, κοινωνική υποδομή). Οι νέες χρήσεις μπορούν να είναι, εκτός από το δευτερογενή τομέα και τον τομέα των υπηρεσιών, ένα μουσείο βιομηχανικής αρχαιολογίας και αστικής πολιτισμική, ένα κέντρο σκαδημαϊκής έρευνας και μελέτης της βιομηχανικής ιστορίας και ανάπτυξης της πόλης – ακόμη και της Κεντρικής Μακεδονίας – μία βιβλιοθήκη για τη σύγχρονη και την παλαιότερη κοινωνική και πολιτική ζωή της περιοχής, ετήσιες εκθέσεις διεθνούς απήχησης προϊόντων όπως το κρασί, η κουβέρτα, το ύφασμα, το ένδυμα, ανθοέκθεση, αλλά και εκθέσεις νέων προϊόντων,

► *Εσωτερικό από την κλωστούφαντουργία «Λόγγου - Κύρσιου - Τουρπάλη», κατά τις εργασίες αποκατάστασης. Το συγκρότημα περιήλθε στον Δήμο και ανακατασκευάζεται για να μετατραπεί σε ξενοδοχειακή μονάδα (φωτ.: Εφη Τσακρικλίδου-Ρησός).*

όπως το βιομηχανικό σχέδιο και το modelling έτοιμο ενδύματος. 6) Ανακύκλωση και εντατική χρήση του συνόλου κτιριακού αποθέματος, ύστερα από τυπολογική και μορφολογική ανάλυση και εξαντλητική τεκμηρίωση της καταλληλότητας των νέων χρήσεων στα παλαιά κελύφη. 7) Άυξηση της καθαράς επιφάνειας των δημόσιων χώρων (διάρθρωση των μεγάλων οικοδομικών νησίδων, βελτίωση της προσπελασιμότητας προς το ποτάμι και της πολυλειτουργικότητας των νέων κοινόχρηστων επιφανειών κ.λπ.). 8) Ασφάλιση των αναγκαίων χώρων κοινωνικού εξοπλισμού για την περιοχή και την πόλη.

Ως δείγμα αναγνώρισης της συνεισφοράς της πόλης στο πέρασμα από την προβιομηχανική στη βιομηχανική εποχή της χώρας, θα πρέπει να βρεθεί το νήμα για να συρραφεί η μεγαλύτερη ρηγμάτωση που εμφανίσθηκε ποτέ και συγχρόνως να εξυψωθεί μια όμορφη ιστορία για την πόλη. Η Νάουσα από υποτονική και θρυσματισμένη πρέπει να υποστηριχθεί για να μαζέψει τα σπαράγματα της και να μετατραπεί στην ανοικτή πόλη του σφρίγγου, της καινοτομίας, της προόδου και του πολιτισμού. ✎

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

1. Μια πρώτη προοπτική ανάλυσης της συντακτικής δομής της ιστορικής πόλης έδειξε ότι ενώ ο πορτάνος ενσωμάτωσης (ο πιο πολυσύχναστος διαδρομής της πόλης) οργανώνεται με τη μορφή Π (οδού Ζωοφωσική, Στουγιφαντόνη, Καμπίτη και Μυζαράκη) του οποίου η τέταρτη πλευρά (μενή) εντοπίζεται στην περιοχή των βιομηχανικών Υψών, Τρικολών και Τοκμακίδη, κάποιες πολύ απομονωμένες διαδρομές γειτνάζουν με αυτά τα συγκροτήματα, υποδεικνύοντας ότι αυτοί οι εξαιρετικά πολυσύχναστοι αστικοί τόποι κατείχαν πάντοτε ορισκή θέση στη γεωγραφία της πόλης. Βλ. Α. Πάπαρη, «Οι εκτός λειτουργίας και εντός Σχεδίου Πόλεως βιομηχανίες "ενεργά μεταλλάκτες" της ζωής στη σύγχρονη Νάουσα».

Αναζήτηση Λύσεων

Της ΣΑΣΑΣ ΛΑΔΑ

Αρχιτέκτονας, π. καθηγήτριας στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ

Το 1874, ιδρύεται στη Νάουσα η πρώτη βιομηχανική μονάδα, το βαμβάκοκλωστήριο Λόγγου-Κύρσιου-Τουρπάλη, στην είσοδο της πόλης και δίπλα σε μεγάλη υδατόπτωση. Σε ένα χώρο έκτασης περίπου 10 στρεμμάτων το συγκρότημα αναπτύχθηκε στην πορεία της εξέλιξής του σε κτιριακούς όγκους εντυπωσιακής αρχιτεκτονικής δομής, συνολικής επιφάνειας περί τα 5.000 τ.μ. Περιελάμβανε, κυλινδρικό κλωστήριο βάμβακα, υφαντήριο, αποθήκες βάμβακος, νημάτων, πανιών, σιτηρών και αλεύρων, γραφεία και μικρό σταθμό παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος. Το συγκρότημα λειτούργησε συνεχώς επί 62 χρόνια έως το 1936 οπότε κάνκε από πυρκαγιά το μεγαλύτερο τμήμα του κλωστήριου. Οι ζημιές ήταν πολύ μεγάλες, τόσο στο κτίριο όσο και στα μηχανήματα και η επιχείρηση δεν λειτούργησε από τότε.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980 ο Δήμος της Νάουσας κίνησε διαδικασία απαλλοτρίωσης του ακινήτου, το οποίο περιήλθε στην ιδιοκτησία του. Το 1985 το υπουργείο Πολιτισμού χαρακτήρισε το συγκρότημα διατηρητέο μνημείο. Ο χαρακτήρας της επανάχρησης, αλλά και της αποκατάστασης του συγκροτήματος ήταν ένα ζήτημα που απασχόλησε επί μακρόν το Δήμο της Νάουσας. Διερευνήθηκε η βιωσιμότητα των νέων χρήσεων αλλά και η ανταπόκρισή τους στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πόλης – ιστορικά, οικονομικά, πολιτιστικά κ.λπ. – ώστε η νέα φάση του συγκροτήματος να σηματοδοτεί πολλαπλά τον ιδιαίτερα σημαντικό για την πόλη τομέα της κλωστούφαντουργίας, όπως και άλλες, παράλληλες, συμβατές μ' αυτό, χρήσεις.

Το 1995 καταθέσαμε μελέτη για τη δημιουργία ενός κέντρου Ιστορίας και Τεκμηρίωσης της Κλωστούφαντουργίας που προέβλεπε: α) τη δημιουργία Μονάδας Εφαρμοσμένης Έρευνας και Τεκμηρίωσης στην Κλωστούφαντουργία, β) την ίδρυση Μουσείου Κλωστούφαντουργίας υποστηριζόμενου από βιβλιοθήκη και Ιστορικό Αρχείο, γ) τη δημιουργία ενός χώρου πολλών χρήσεων 250 θέσεων για συνέδρια, πολιτιστικές εκδηλώσεις κ.λπ. και δ) τη δημιουργία χώρων υποστήριξης των ανωτέρω, όπως Ξενονα φιλοξενίας 20 κλινών, εστιατόριο, κυλικείο, διοίκηση, εργαστήρια κ.λπ. Η πρόταση εγκρίθηκε σε συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου.

Εκτοτε έχει υλοποιηθεί μικρό τμήμα των προτάσεων αυτών, ενώ η σημερινή Δημοτική Αρχή έχει επαναφέρει το θέμα της νέας χρήσης του συγκροτήματος, δίνοντας προτεραιότητα στη μετατροπή του σε ξενοδοχειακό συγκρότημα, επιλογή που μπορεί να είναι βιώσιμη και κερδοφόρα, αλλά πολύ δύσκολα μπορεί να διατηρήσει ίχνη της ιστορίας του συγκροτήματος και της ενσωματωμένης σ' αυτό ιστορίας της βιομηχανίας συγκροτημάτων της χώρας σε χώρους παροχής υπηρεσιών και μόνο δεν αποτελεί κατά τη γνώμη μας την καταλληλότερη απάντηση. Η αναζήτηση λύσεων για τα τεράστια αυτά συγκροτήματα, όπου εμπεριέχεται τμήμα της ιστορίας του τόπου, προϋποθέτει μια αντίληψη στην κατεύθυνση ανάδειξης της σημασίας τους και τώρα που δεν θα στηρίζεται κατά προτεραιότητα σε οικονομικά και μόνο μεγέθη. ✎

ΚΑΙΜΑΚΑ 1:100.000

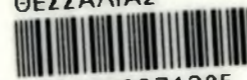
Opoyayayn Tōrou Kawoytkhē Eghpatōs (SCI)

Opoyayayn Zōnēs Eghkēs Diatirayōnēs (SPa)

Kawē Opoyayayn Tōrou Kawoytkhē Eghpatōs & Zōnēs Eghkēs Diatirayōnēs (SPa)

ΠΟΡΤΗΦΟΛΙΟ | SCI : GR1210001

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000074325